6
19 D
24

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUEL
6
19 D
24

FARNESI ALFREDO
Legat. di Libri
ROMA
Via S. Nicola da Tolentino 23 e

ALEXANDRI GVARINI FERRARIENSIS IN C.V. CATVLLVM VERONENSEM PER BAPTISTAM PATREM EMENDATVM EXPOSITIONES

CVM INDICE.

CVM PRIVILEGIIS A Summo Pōtifice: & ab Illuſtriſſimo. D. Dñio Venetiarum.

DILECTE Fili ſalutem & apoſtolicam beñ. His qui ad cõmunem ſtudioſorũ
utilitatem laborãt, paterno affectu fauere & ſpecialem gratiam facere cupientes
ea libenter & fauorabiliter concedimus, per quæ & ipſi aliquo laborum ſuorum
fructu lætari, & alios eorum exemplo ad ſimilia faciendum excitare poſſint. Cũ
itaq; , ſicut accepimus, tu qui patrem & auum uiros utraq; litteratura præſtan-
tes, & de hiſce humanioribus ſtudiis optime meritos imitatus in gymnaſio ferra
rieñ. et græcas & latinas litteras profiteris, enarrationes et cõmentaria in Catul
li poetæ clariſſimi libros per te alias cõpilata edere, & quo emẽdatiora exeant, cal
cographis per te electis & approbatis imprimenda tradere & locare conſtitue-
ris, cauere uolentes ne quiſq; eadem per te emiſſa ſtatim in damnum & præiudi-
cium tuum imprimere, & de alieno labore lucrari uellet, Motu proprio & ex cer
ta ſcientia noſtra omnibus & ſingulis impreſſoribus, bibliopolis, & aliis quibuſ-
cunq; ad quos quomodolibet ſpectare poſſet, ubilibet conſiſtentibus ſub excõmuni
cationis latæ ſententiæ, librorum amiſſionis, & decem ducatorum auri pro quoli-
bet uolumine, partim tibi, partim fabricæ principis apoſtolorum de urbe imediate
applicandorum pœnis auctoritate apoſtolica harum ſerie inhibemus, & expreſſe
præcipiendo mandamus, Quatenus nemo eorum cuiuſcunq; conditionis & ubi-
cunq; fuerit, eadem cõmentaria per te, ut præmittitur, edita & impreſſa per quin
quennium proxime futurum ab ipſorum librorum emiſſionis die cõputandum per
ſe uel alium ſeu alios ſine conſenſu tuo expreſſo imprimere aut impreſſa uendere
audeat uel præſumat, Mandantes in uirtute ſanctæ obedientiæ uenerabilibus fra
tribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis eorumq; uicariis, ac aliis perſonis in
dignitate eccleſiaſtica cõſtitutis, Noſtris uero ſubditis ſub noſtræ idignationis pœ
na. Cæteros autem dominos temporales humane requirentes, ut pro noſtra & hu
ius ſanctæ ſedis reuerentia tibi aduerſum quoſcunq; contrauenientes omni ope et
opera tam in publicandis q̃ exigendis, ſi acciderit, pœnis prædictis faueant et aſ-
ſiſtant, præmiſſa omnia & ſingula obſeruando & ab aliis inuiolabiliter obſerua-
ri faciendo, & ne aliquis ignorantiam prædictorum excuſare poſſit, has litteras
in principio cuiuſcunq; uoluminis, prout ſunt hic de uerbo ad uerbum iprimi, eiſq;
perinde ac præſentibus ipſis fidem haberi uolumus in contrarium non obſtantibus
quibuſcunq; datũ Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris. Die. xxiii.
Iunii. M.D.XX. Pont. noſtri anno octauo

B. Turco.

Dilecto filio Alexãdro Guarino i gymnasio ferrariensi publice profitenti

ALEXANDRI GVARINI FERRARIENSIS· In Expoſitiones Catullianas ad DIVVM ALPHONSVM Ferrarienſium Ducem·III.Prohœmium·

Vm ab hinc multis annis,dux inuictiſſime Baptiſta uir (ut noſti) cum
doctiſſimus , tum optimus,et pater et p̄ceptor meus,cuius cineri du/
c plici hoc iure plurimum debeo,quoniam non eſſe tãtum ut a Philippo
Alexãder Macedo,ſed ut ab Ariſtotele ille,Sic ego ab eodem & bene
eſſe acceperim,Corruptiſſima Catulli docti et elegãtis poetæ carmi
na emendaſſet,& ſicuti Æſculapius (uti poetæ dicunt) herbis,hippolytum ita ip
ſe dilaceratum poetam ſumma diligentia multipliciq; doctrina in lucem reuocaſ/
ſet,mendoſumq; & mutilatum ipſius codicem diuino (ut affirmare non uereor)
ĩgenio in priſtinum redegiſſet,quod ad cõmunem reipub·litterariæ utilitatem ſpe/
ctabat minime occultãdum ratus,nitidum & terſum opus edidit, Atq; Veronæ
patriæ epigrãmate ſuis inſerto carminibus quæ iam diu in lucem inclyti patris tui
fauente numine prodiere,id teſtante,gratum munus donauit, Sed ex poſteriori/
bus q̃dam (quod tamen pace illorum dixerim) non ea fortaſſe præditi quæ neceſſa
ria eſt ad eruditiſſimi huius poetæ ſenſus percipiendos doctrina,in doctiſſimum
poetam,doctiſſime ſubſtitutas emendationes minime percipientes emendatum id
opus melius corrigere ſibi perſuadentes adeo tamen corrupere,ut rurſus ad priſti/
nas labes,ad priſtinas tenebras cuncta reciderint·Quare nõ modo ruenti poetæ,
ſed etiam paternis emendationibus propediem perituris, opem ferre omnino decre
ui.his igitur meis qualeſcũq; fuerint elucubraciunculis profiteor me Catulliano
codici ſecundum paternam emẽdationem impreſſo lucem attuliſſe,unde neminem
mirari uelim,ſi ſenſus quoſdam poetæ aliter q̃ hactenus interpretati fuerint , enu
cleauerim,& quoniam id laboraui ut ſuus ſplendor & decor Catullo reſtitueres/
tur,ideo quæ ad ſenſus percipiendos ab aliis etiam docte & recte dicta fuerũt,car
ptim perſtrinxi,Quamobrem ſi qui tanq̃ ſuum aliquid agnoſcent,compoſito reci/
piant,cum enim intuendis agris a patre mihi relictis totq; annos pacifice poſſeſſis
ut uel hoc uno diuturni tẽporis iure Virgilianum illud mihi aſſerere poſſem , hæc
mea ſunt ueteres migrate coloni,multũ diuq; ſũmo cum diſpendio elaborauerim,
& adeo ut,niſi ſapiẽtiſſimus ſanctiſſimuſq; ſenatus Venetus hoc eſt uerũ iuſtitiæ
benignitatiſq; ſpecimẽ iniquorum malignitati obſtitiſſet,de agris p̄culdubio actũ
fuiſſet,didici quod ex Aſcræi quoq; uatis præcepto antea perceperam dimidium
plus toto quandoq; ualere,Ea tamẽ lege id conceſſerim,ut ego quoq; ſi in illorum
ſcriptis paterna aliqua deprehenderim,mihi iuſta uindiciarũ fuerit actio , Si quæ
uero non ſua,ſed noua & a me excogitata fatebũtur,ea in hos utor liberalitate,
munificentiaq;,ut in poſterum ſi uſu uenerit etiam pro ſuis uti libere ualeant,eã
enim noui optimam ſcientiarum poſſeſſionem eſſe, cum plures earum prouenti/
bus uſi fuerint,quod ſi mihi contigerit,maiores dabuntur animi ad cætera quæ in
Propertium & Plautum iam conſcripſimus emittenda,Si quis in explicandis poe
tæ ſenſibus uocabula,quibus uſus fuerim,tanq̃ trita nimiſq; nota & orationis fa

ſenat Venetus. Heſiodi p̄ceptum.

cilitatem tanq̃ diſſolutam & neruis carentem damnauerit. Nouerit is me nõ cum
Euandri matre, non cum Tarquiniis, non cum oratiis, ſed cum noſtri ſæculi homi-
nibus ſermonem habere, meq; imprimis hoc agere, ut lucem non ut tenebras Catul
lo præferam, Si quædam alii ut breuiter tacta aut de induſtria a me prætermiſſa
deſiderabunt, ſciant me nec hiſtoriographum, Nec mitologum, nec geographum,
nec uocabulorum explanatorem, ſed Catulliani tantum operis interpretem agere,
eos tamẽ admoneo ne indicatos diuerſorum auctorũ locos (nec is ſane magnus erit
labor, quoniam ſũma cum fide & libros & capita citaui) recenſere pigeat in illis
quippe, quæcũq; optauerint, copioſius perlegere poterunt, Si rurſus diffuſe nimis
quædam cõmemorata uerboſiuſq; aliis uidebuntur, cum meum ſit propoſitum ne
minem inuitum morari, nec tria cum quopiã hac de cauſa uerba cõmutare, ea omit
tat, quæ placebũt tãtum legat, meminerint tamen omnes nihil difficilius eſſe, ut ue
riſſime quoq; prius dictum fuit, q̃ reperire quod ſit ex omni parte in genere ſuo
perfectum, Ego autem Plinium ſecutus id omni ſtudio tentaui, ut alia aliis· quæ-
dam fortaſſe omnibus placeant. ¶ Cogitanti aũt mihi cui potiſſimũ donarem me
as iſtas in lepidum poetam utinam non illepidas expoſitiones modo typis excuſ-
ſas, Tu unus ALPHONSE DVX eminẽtiſſime occurriſti, Nãq; tu meas eẽ aliqd
putare nugas iam tum cœpiſti cum mortuo parente meo quem unice amaueras,
unaq; linguæ utriuſq; lumine extincto, auſus es me uix undeuigeſimum agentem
annum publicum doctorem ſtudioſiſſimis huius almæ ciuitatis adoleſcentibus de-
ligere, tãtũq; mihi fauorẽ imptiuiſti, quãtum certe nõ eẽm auſus optare, unde nũc
quoq; cum ſcripta mea, tanq̃ arenã ſine calce male cohærentia uiderem, & pprĩus.

Alphõſi no-men. αλφα σω- ζων.

diffidenti uiribus Τιταvας καλειν ut in græcorum eſt prouerbio mihi opus eẽt,
cogitans non temere tibi A L P H O N S I nomen ipoſitũ fuiſſe, qđ græco ſermone
eum ſignificat qui ad ſeruandum ſe principem exhibeat, maxime te idoneum puta
ui, cui & me & expoſitiones cõmendarem meas, in quo illud unũ me nõ mediocri
ter ſollicitum reddidiſſet, q̃ amplitudini tuæ nugarum mearum humilitas mini-
me reſpondet, niſi tua mihi benigniſſime princeps probe perſpecta fuiſſet humani-
tas, quam exploratum habui non muneris exiguitatem, ſed promptam dantis uolũ
tatem, & animi magnitudinem contẽplaturam, ita ut inter obſtrepẽtes undiq; ſu
ſurros & detrahẽtium linguas tuo ſub numine ſeruatum me iri minime dubitẽ,
Nam quẽadmodum iuſtitia, affabilitate, ſapientia, celeberrimis deniq; domi foriſ-
q; geſtis ſecundus exiſtis nemini, Ita ſtudia hæc noſtra te præcipuum fautorem et
ꝓtectorẽ habent, qđ uel uno illo euidẽtiſſimo, certiſſimoq; argumento intelligere
poſſumus, q̃ præſtãtiſſimos filios uſq; adeo ĩpenſe operam his nauare uolueris, ut
præter morũ elegãtiam & modeſtiam, ꝑter eximiam ſupra ætatem prudentiam,
incredi ili ꝓcipue in tenella ætate doctrina ita omnibus admirabiles ſe reddiderit,
ut principũ principes futuros facile ſperare poſſimus? Rogo itaq; & ego patronã
uirginẽ, ſed uerã illam uirginẽ, quæ procũ, Vulcanum habuit neminẽ, uirginẽ in-
uiolatã, quæ uerbum oĩ uerbo inuiolabile peperit, ut munuſculum hoc qualecũq;
q̃dem plus uno maneat perẽne ſæclo, nõ alia me hercle de cauſa, niſi ut meæ in te fi
dei uenerationiſq; indebile hoc monumentum, & parentis mei de uniuerſo terra-

rum orbe in hac litteraria militia benemeriti laus perduret, Illud autem imprimis ſupplex te oratum uelim, & unum illud Dux magne tibi proq; omnibus unum p̄dicam & repetẽs iterũq; iterũq; monebo, ut memineris me carneadẽ, ſed carneadẽ ferrarieſem eſſe, q̃ ut de Chriſippi, ita et ego de parẽtis mei libris aſſidue dicere et audacter cõfiteri nõ erubeſcam, Niſi Baptiſta fuiſſet ego nõ eſſem, ſed q̃d ego plura? Cum lõga p̄fatione ut recte Plinius inq̃t uel excuſare uel cõmẽdare ineptias ſit ineptiſſimum. Vale magnanime dux, & Alexãdri tui memor uiue. optantis & perpetuam tibi felicitatem et fortunam ateſtinorũ q̃ florentiſſimã permanere.

C.VALERII CATVLLI VITA.

C. Valerius Catullus poetarũ elegantiſſimus nitidiſſimuſq; ab. A. Gellio li. xvii. cap. xx. & ob eximiam eruditionẽ a poſterioribus poetis doctus appellatus, olympiade cẽteſima ſeptuageſima tertia ut ex chronicis Euſebii colligitur, Veronæ natus eſt, Anno antequã Criſpus Saluſtius hiſtoriarũ ſcriptor In Sabinis Amiterni. xvi. uero antequã Virgilius Maro in Pago qui Andes dicitur nunc uulgo Pietoli nominatur, naſceretur, Ortus eſt Valerio patre honeſtæ conditionis uiro, q̃ Iulii Cæſaris ut Suetonius inq̃t hoſpitio familiariter uſus fuit, Is Romã a Mallio in tenella adhuc ætate deductus, breui adeo p̄fecit, ut igenii facilitate & doctrina, Veranii, Fabuli, Calui, Furii, Aurelii, et aliorũ p̄clariſſimorũ uirorũ amicitiã ſibi cõparauerit, Memiũ p̄torem in bythiniã ſubſequutus, Aſiæ quoq; magnã partem peragrauit. M. Tulliũ & Cornelium nepotẽ, ſũma cum ueneratione coluit, Fratrẽ unicum ĩmaturo fato in phrygia p̄reptũ elegis deplorauit, amauit Ipſitillã ciuem ſuã. Et Clodiam quam ſub noĩe Leſbiæ, ut Apuleius auctor eſt carminibus ſuis celebrauit, Scripſit opuſculum iſtud cuius tres eſſe partes nõ ignoramus. In quarum prima Lyricis. In ſecũda Heroicis quos Virgilius licet poetarũ optimus, tamen imitandos duxit, In tertia elegis cõſcribendis ſũma ingenii felicitate uerſatus eſt, Scripſit & amatorium de incantationibus carmẽ, uti Pli. li. xxviii. ca. ii. his uerbis docet, hinc Theocriti apud græcos Catulli apud nos, proximeq; Virgilii incãtamentorũ amatoria imitatio, Scripſit & Ithiphalicum carmen quo lucum priapo dedicauit, Cuius Maurus meminit Terẽtianus, Scripſit et alia multa ſicuti ex eius uerſiculis qui ab. A. Gellio, & aliis latinis grãmaticis citãtur, & minime in hoc opuſculo inueniũtur, cõiectura aſſequi poſſumus, Sed hæc oĩa temporum uetuſtate amiſſimus, quẽadmodum & reliqua pene oĩa, niſi parentis mei doctrina diligẽtiaq; p̄ſto fuiſſet, iam p̃rſus periiſſent, Mortuus eſt Romæ. xxx. ætatis ſuæ anno, quo tẽpore Virgilius Cremonæ ſtudiis erudiẽ, ut Euſebius docet.

Catullus doctus

Saluſtii

Virgilii patria

Catulli amici

Quæ ſcripſerit Catullus

Ætas Catulli

FINIS.

Vbiunximus & quæ de Catullo
apud antiquiores ſcripta inueni-
mus ut ex his quantæ apud illos
auctoritatis, & iccirco quanti a nobis ſit
faciendus ſtatim declaretur. Quintilianus
et Diomedes Catullũ noſtrum iābicũ poe
tam, Euſebius lyricum aſſerit. De hoc Ora
tius lib. i. ſermonũ, in ſerm. nẽpe incōpo-
ſito &c. Nil præter caluũ & doctus can
tare Catullum, Ouid. uero lib. ii. de triſti
bus, huius ſic meminit.

Explicat ut cās rapidi lucretius ignis
Cauſarũq; triplex uaticinatur opus
Sic ſua laſciuo cantata eſt ſæpe Catullo
Fœmina cui falſum leſbia nomen erat
Nec contentus ea multos uulgauit amores
In qbus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt
Et in elegia ubi Tibulli mortem deflet
Obuius huic ueniēs edera iuuenilia cīct⁹
Tempora cum caluo docte Catulle tuo.
Et alibi.
Mantua Virgilio gaudet Verona Catullo
Propertius quoq; lib. ii. ſic inquit.
Hæc quoq; laſciui cantarũt ſcripta catulli
Leſbia quis ipſa notior eſt helena
Et in eodem libro elegia. xxxii.
Vnica nata meo pulcherrima cura dolori
Excludit quoniā ſors mea ſæpe ueni
Iſta meis fiet notiſſima forma libellis
Calue tua uenia, pace Catulle tua
Tibullus uero i ulti. iii. li. elegia. ſic ſcribit
Sic cecinit pro te doctus minoi Catullus
Ingrati referens impia facta uiri.
Et Iuuena. in princi. ſextæ ſatyræ.
Nec tibi cuius turbauit nitidos extīct⁹ paſ
ſer ocellos. Martia. quoq; de hoc i mul
tis locis mētionē fecit. nam libro. ii. ad
cæcilianum ſic inquit.
Protin⁹ aut marſi recitas aut ſcripta catul
li. Et lib. iiii. ad Siliũ Italicum ſcribens.
Sic forſan tener auſus eſt Catullus
Magno mittere paſſerem maroni
Et li. vii. de puero mortuo ſiue puellæ.
Accidit infandũ nr̄æ ſcelus aule puellæ
Amiſit luſus delitiaſq; ſuas.
Non quales teneri plorauit amica Catulli
Leſbia nequitiis paſſeris orba ſui.
Et eodem libro ad Criſpinum.
Nec marſo nimiũ minor ē doctoq; Catullo
Et lib. viii. ad Inſtantium.
Fama eſt arguti nemeſis formoſa Tibulli,
Leſbia dictauit docte Catulle tibi
Et lib. x. in macrũ in dalmatiā ꝓficiſcētē.
Nec multos mihi præferas priores
Vno ſed tibi ſim minoi Catullo
Item ad patriam ſuam.
Nec ſua plus debet tenero Verona Catullo
Meq; uelit dici nō minus illa ſuum.
Et lib. xi. de Satur. ad Romam
Da nūc baſia ſed Catulliana
Quæ ſi tot fuerint quot ille dixit.
Donabo tibi paſcerem Catulli.
Et demũq; in apophoretis.
Tātum magna ſuo debet Verona Catullo
Quātum parua ſuo Mātua Vergilio.
Terētianus & in lib. de metris, doctū
ipſum appellauit.
Exēplis tribus hoc ſtatim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Et alibi quoq; de Catullo ſic inqt.
Et ferme modus hic dat a pleriſq; priapo.
Inter quos cecinit q̄q; carmē tale catullus
Nūc lucū tibi dedico cōſecroq; priape.
Macrobius li. ii. ſatur. loquēte ſymmacho.
Quia ſaturnalibus optimo dierum ut ait
Veronēſis poeta nec uoluptas nobis ut ſtoi
cis tanq; hoſtis repudianda eſt &c.
Pli. in epiſtolis lib. iii. ad Eurinum.
Præterea facit uerſus quales Catullus me
us aut Caluus quātum illis leporis, dulce-
dinis, Amaritudinis, amoris inſerit, quoſ-
dam ſane, ſed data opa molliuſculos, leuiuſ-
culoſq; duriuſculos quoſdam, & hoc qua
ſi Catullus aut Caluus.

Et lib.iiii.paterno ſcribens.

Scimus alioqn huius opuſculi illā eſſe ueriſſimam legem,quā Catullus expreſſit.
Nam caſtum eſſe decet pium poetam
Ipſum uerſiculos nihil neceſſe eſt &c.

Seneca lib.quarto ſuaſiarum

Erat enim paruulus ſtatura, ꝑpter qđ eũ Catullus in endecaſyllabis uocat illum Salaputium diſertum.

Suetonius in uita Cæſaris.

Valerium Catullũ a quo ſibi uerſiculis de mamurra perpetua ſtigmata īpoſita non diſſimulauerat ſatiſfacientem. Eadem die adhibuit cœnæ hoſpitioq́ patris eius ſicuti cōſueuerat ita perſeuerauit.

Plinius libro trigeſimoſexto ca.yi.

Hic nāq; eſt Mamurra Catulli Veronēſis carminibus proſciſſus quē ut res eſt domus ipſiꝰ clarius q̄ Catullus dixit habere quicquid habuiſſet comata gallia.

Et lib.xxxyii.cap.yi.

Si quid extat hodie quoq; huius generis gēma ꝑpter quā ab Antonio ꝓſcriptus nonius ſenator eſt filius ſtrumæ nonii eius quem Catullus poeta in ſella Curuli uiſum indigne tulit.

Lib.uero.xxyiii.cap.ii.

Defigi quidē diris deꝓcationibus nemo non metuit,huc pertinet cuorum quæ exorbuerit quiſq; calices cochlearũq; ꝑtinꝰ frāgi aut eaſdē cochlearibus pforari,hinc Theocriti apud græcos,Catulli apud nos proximeq; Vergilii incātamentorum amatoria imitatio.

Reliqua in expoſitionibus ipſis locis ſuis annotabimus, q̄re Catulli uerba interpoſito tū rerum quæ toto continentur uolumine indice,unum deum in trinitate et trinitatē i unitate uenerati enodare molienmur.

Index rerum ſcitu dignarum quæ hiſce expoſitionibus continentur ut citra incōmodum quod qs cōcupierit facile conſequi poſſit.

A

A cinus	24
Acceptum referre	25
A cetes	62
achilles magnanimus	80
achillis ſepulchrum	81
acrobaton	87
acerba mors	108
accipere	79
adriaticum mare	5
adria urbs	5
aduſque	6
adonius uerſus	11
adulterorum pœna	16
addua	30
adulteria ueneris dōa.	99
Æſchilus a Catullo diſſentit	77
Æmathia	79
Ætates tp̄ibꝰ cōpant	93
Æthna	95
aganippe fons	53
aglaonice	85
agidis rīſum acutū	82
ah	16
ah	69
aiax homericus	37
Ai ai	55
Aio	92
Alfonſi nomē in phœnno	
alpes	12
alnus	18
alæ cur male olent	19
aleiones	22
alienatio	35
alter	84
alexander proteſilao ſacrificauit	97
albus & ater	107
ala & ſubala	100
amaſtris op.	5
amoris lineæ	5
amatoris linten	47
amare	6
amores	9
amaritudo in uino	24
amabo	28
amathus	31
amphesanta mons	43
amoris communicatio	44
amaracus	52
amaracina unguenta	52

Amœbeum carmen 59
Amphitrite 62
Amores 64
Amathus 94
Amare 101
Amica amanti quid 103
Ambroſia 110
Amicæ bonæ 113
Angelicum carmen 17
Ancilia 17
Anſer 22
Annus magnus 29
Animus 83
Aïa ſiderib⁹ ñ ſubiicit 79
Annales 31
Annales maximi 31
Ancon urbs 31
Antiquorꝫ pſimonia 34
Angyportus 45
Annulorum uſus 77
antimach⁹ grãmatic⁹ 108
Angelus politianus 87
Aonia 53
Aonides 53
Aones montes 53
Apoſiopeſis 9
Applico 9
A priuatione ad habitum nõ datur regreſſus 4
Αποπληξια 18
Apologus de mẽticis 20
Apeliotes 23
Apollo & diana incolumitatis pſides 30
Apiſci 70
Απογνωσις 71
Apollo & diana cur nuptiis nõ interſint 78
Aquinius poeta 15
Aquarius 90
Argutari 7
Arabia 11
Arabes molles 11
Area 20
Arculus deus 20
Araneus 20
Aranea 20
Arbores infelices 31
Argonauis ex qua materia 62
Argo fatidica cur 62
Argo unde dicta 62
Argus architectus 62
arſinoe 88
argutus 96
araris 108
aſſis 6
aſia 38
aſſes tres ad maritum 53
Αστηρ 75
Αστρων 75
aſpiratio pro cõſonãte 85
atalanta 3
atys qd ſignificat 46
atheniẽſes ad troiam 49
atalantæ & hippomanes fabula 50
athamas 62
athenæ palladi ſacræ 67
athẽæ a pallade dictæ 73
athos mons 87
athos hæmonius 87
athos 87
athrax op. & fl. 108
atax 108
auium indicium 22
auſter 23
autumo 36
auſpex in nuptiis 52
auentinus mons qui & murcus 52
aurea mala heſpidũ 57
auguſtum 67
aureum ſæculum 99
axenos 5

B

Battus 8
Baptiſtæ Guarini iudicium 57
Barus 65
Bacchari 75
Bacchæ impune ſerpentes tractabant 75
Battus 84
Barathrum 97
Beatus 10
Benacus lacus 28
Berecynthia & atys 46
Beronice 84
Beronices crinis in cœlo 84
Berenice magnanima 86
Berecinthus 87
Beta 92
Bene uelle 101
Birſa 1
Bithynni 27
Bigæ 43
Bithynnia 9
Boreas 23
Bootes cur tardus 89
Britannia 12
Brixia 92
Buxus plurima in citoro 5
Bulla & prætexta pueris conceſſa 57

C

Catullus doctus
Catulli amici
Catulli ſcripta i eius uita
Catulli ætas
Carthago 1
Catullus diminutiua amat 3
Caſtor et pollux 6.95
Callimachus 8

Capul	10	Callidromon	95	cornelii plures	1
Caput ungebant	10	Caluus	108	cornelius nepos	1
Cauco	11	Cantus	109	coloſſus	5
Caius triſyllabum	11	Carnifices	109	corithus	12
Cachinus	14	Carpatinæ	109	copula poſt poſita	12
Cachinnones	14	Cæſura in pentametro breuis	110	colonia et municipiū	17
Caluus orator	14	Caupo	111	colonia opp.	17
Cæſius poeta	15	Caupona	111	columbi in ueneris tutela	25
Caprimulgus	20	Catilina	82	coriambicum carmen	27
Catagraphon	23	Centum ſeſtertia	21	comum	30
Caſtor & pollux	22	Centies ſeſtertium	21.26	continenter	32
Cæſar impudicus	25	Centies	26	congelatio	35
Cæſar gallia ſubegit	25	Ceruleum	31	conuiuari de die	39
Cachinnus	28	Celtiberia	33	conſuetudo doctorū non probanda	40
Catullus ab errore defenditur	29	Cenere	44	conticinium	8
C. Cœcilia	30	Cecrops	66	cœlū corpus animatū	37
Caſtoris ædes in foro	32	Cecropidæ	66	cœlum	38
Caſſus paſſiui	33	Certa ſagitta	98	coctum	42
Catullus plinii conterraneus	34	Chilo	14	conuenit	44
Catonis patriæ duæ	34	Chiron centaurus	62	corybantes	47
Canes optimi ē gallia	35	Charybdis	70	coronæ poetarum	47
Catulus	35	Chloris zephyri uxor	88	coniugii finis	51
Cæſium	37	Chīnea	92	coemptio quo modo	53
Capitolium	42	Citorus mons	5	conuiuium deorum	62
Caue	40	Cilones	14	conchile conchilis.	65
Campus minor	42	Cinœdi	10	conchilium	65
Caballinus fons	51	Cimex	20	corona in cœlo	65
Canephora	75	Ciceronis urbanitas	40	cortyna	66
Carmen ſæculare	78	Circus	42	cortynus	66
Calathus	79	Circus maximus	42	coni	68
Candens unde	79	Citeron mons		coniferæ cypariſſi	68
Callimachus	84	Circum circa	6	copria	70
Calybes populi	87	Cinerarii	56	cornua i ſacris bacchi	75
Calybs	87	Cinifiones	56	colus	78
Canopitani	88	C ſtæ in ſacris	75	coniux	81
Canopus	88	Circēſes ludi a romuli	82	collū groſſius in coitu	81
Canopi interitus	88	Cinna	107	conon	84
Canopicum hoſtium	88	Cinnæ opus	107	conon dux	84
Caliſto	89	Circunloquutiones	108	cœtu pro cœtui	86
Cælebs	93	cillere	112	corona cœleſtis	88
		clientes	39		

corona ex nouē ſtellis 88
cōſonātes ſubſequētes uocalē ꝑducunt 96
coire cum filiis 106
crudi 21
criſſare 44
creta 71
crinis berenices i cœlo 84
crepida 96
croceus color 98
crœſus diues 115
cui 1
cupidines tres 4
curetes 17
cuniculus 22.33
cupidinis ſtatua 53
cupreſſus 77
cur ſeruius coronam ſex ſtellarum dixerit 89
cura 94
cyclades 5
cybelle in ida colebat 46
cybeles nomina 46
cybelle deorum mater 48
cydonium malum ſpōſa deguſtabat 59
cynedicus 10
cypariſſi fabula 77
cynthia 6
cyrene 8
D
Dædalus labyrinthi fabricator 69
Dare 79
Daulias auis 84
Datiuus quartæ in quintæ 86
Dare uocabulum libidinis 113
Deſiderio mei paſſiue dicitur 3
Demoſthenes urbanꝰ 19
Delibrare 20
Deprehendi 23
Deſerere 27
Delos quæ et ortygia 28
Delus mons 29
Demoſthenis dictū 34
Decoctores 35
Deprecor 37.107
Dextrum & ſiniſtrum in auguriis 37
Dextrum et ſiniſtrū i cœlo quo modo 37
Deſpuere 40
Dædalus 43.69
Deriuata a lybia 45
Deriuatiuum pro patronymico 64
Deuouere 69
Delos 71
Dei olim cum hominibus uerſabantur 81
Delphi 82
Dei 109
Dicendi genera quatuor 2
Dictiones diuiſio 12
Dicacitas 19
Dione 25
Dianæ parentes 28
Diana ubi nata 28
Diana quo tpe nata 29
Dianæ epheſiæ templum combuſtum 29
Dictū timei uel egeſiæ 29
Diana obſtetrix 29
Diana triuia dicta 29
Diana & apollo incolumitatis præſides 30
Dindymus 47
Dindymus mons 51
Diphtongus breuiat 58
Dicearchus 62
Dia ſiue naxos 65
Diſtinctio ꝑ copula 74
Digitorum nomina 78
Dies longiores in æſtate noctes uero ī hieme 96
Dies maximus & nox minima 96
Dis in compoſitis 112
Donationes inter coniuges uetitæ 54
Doris 61
Donatus explicatur 75
Dum 61
Duo epitheta ſine copula uitioſa 74.87
Dyrrachium 31
E
Ei ei 83
Ebutius 75
Ebur 65.85
Ecuaſis ultra tres uerſus fieri nō debet 84
Econtra 6
Edera baccho dicata 47
Edera unde dicta 47
Edere 107
Egeſiæ dictum 29
Egelida aqua 38
Ei 104
Æi. dipht. 109
Elegum carmen 83
Elegi unde 83
Elegi miſerabiles 83
Elegia arundo 83
Emittere 107
Endecaſyllabus uerſus 1
Endimion 85
Epidamnus 31
Ephebi 49
Epithalamium 51
Epimetheus 77
Epiſtola quid 93

Epiſtola unde 93
Epitheta mutantur a poe
tis 97
Equiria 42
Equi pennati 43
Equi ſolis 48
Erithræum mare 58
Erycina uenus 66
Eryx mons 66
Eſtenſium principum li/
beralitas 3
Eſuritio 19
Et pro ideſt 3
Euxinum mare 5
Eumenes rex 19
Europa a ioue rapta 45
eunuchus 48
eurotas 67
eumenides 72
euohe 75
euripidis reſpõſum in al
ceſtidẽ 8 eugiũ 112
ex aduerſus 6
expenſum referre 25
exclamatio quomodo 44
externare 66
extricabilis 69
expers cum ablatiuo 93
exitia carminum 108
F
Faſcinum 7·8
Facetus 20
Fauonius 23
Falernum 23
Farcimina 25
Faces ųnꝗ in nuptiis 54
Fabula uelleris aurei 62
Fabula Theſei & ariadʒ
nes 64
Fames athenienſium 67
Fagus 77
Fatum 79
Fatum & fortuna 79
Fas 99
Fallere 10
Fecialis 54
Feſcenini uerſus 55
Felicitatis fines uarii 60
Ferrugo 74
Ferri uſus 87
Figura breuitatis 9
Fides pro dea 27
Filii non legitimo partu
concepti matris ge/
nus ſequuntur 54
Finis 73
Finalitatis ratio 85
Flagellum 23.61
Flaminius circus 42
Flammeum 52
Flammatus 77
Flexanimus amor 79
Flora 88
Flaccus capillus 98
Fontes duo 29
Formicinus gradus 35
Fruſtra 103
Fratres qui 113
Frondatores 64
Fundus 36
Fur 60
Furtum 60
Furiarum diuerſa nomi/
na 72
Furiarum faceſſæ ſerpen/
tes 72
Furcillæ 112
G
Gallicus urbis cuſtos 19
Gaudiũ taciturnum 20
Gallia in tres partes di/
uiſa 25
Gallia comata 25
Galiabus uerſus 46
Gallus fluuius 47
Galli ſacerdotes 47
Gannitio 104
Gaza 65
Gemini 6
Genua 18 Genius 65
Genio indulgere 65
Gentiles 98
Glaſton herba 12
Gluten 23
Glutinum 23
Glutino & inde compo/
ſita 23
Glubere 45
Glaucus 45 Glabri 56
Gnidos ubi ueneris ſimu
lachrum 31
Grabatus 10
græca uerba iocũdiora 13
Grauedo 36
Græcorũ prouerb. 68
Græcorum iuramentum
ꝓpter helenã 97
Guarinus 3
Guarini carmina de dif/
ferentiis 3
Guarinus recte dr̃ 3
Guarini pr̃ia duplex 34
Guarinus plutarcum la/
tinum fecit 74
Gymnaſium 49
H
H littera 85
Haberi 7
Harpyiæ 43
Hamadryades 52
Harpocrates 102
Haruſpicium 106
Hara 106
Heſiodi pceptum in pro/
hœmio
Herculanus 3

Herculaneus nodus 3
Hexaphoron 10
Helena 22 Heluo 25
Heu 37
Hetruria 34
Hercules 43
Herculis labores & in re
prouerbium 43
Helicon 51
Hercules habitu mulie-
bri 52
Helleſpontus unde 62 80
Heroes 63
Heros iunonis filius 63
Helena 95
Hebe herculi nupſit 98
Hiberia 9
Hircani 11
Hircanum mare quod et
caſpium 11
Hiſpidum 17
Hinnulus 22
Hinnula 22
Hiſtoria 31
Hircus 32.100
Hieronymus uigilius 58
Himettus mons 74
Hõ eſt arbor inuerſa 37
Hominis ætas uelox 94
Hortẽſius patauinus 108
Hodieq; 111
Hymæneus cur inuoca-
tur 51
Hymæneus coronat. 51
Hyacinthus 55
Hymen 112
Hyperborei populi 115
I
Iambicus uerſus 22
Iambus pes 31
Iamdudum 81
Identidem 113
Idalium 31
Idæi dactyli 87
Ideus mons 71
Idomeneus rex 71
Ignis & aqua in nu-
ptiis 55
ΙΚΤΙΝΟΣ 74
Ilia 13
Ilioſi 13
Imaginaria 35
Imaginoſum 35
Ineptus 8
Indi populi 11
Indus fluuius 11
India maxima 11
Inuolare 22
Inſolens 23
Inſula 27
Inſanis curatores daban-
tur 35
Inguina 45
Intercalaris uerſus 51
Intercalaris dies 51
Intercalaris menſis 51
Indidem 58
Inextricabilis 69
Inhumati centum errant
annos 70
Inſtita limbus 78
Inferiæ 111
Inſtar 113
In inachi filia 48
Ionium mare 105
Ipſa olera olla legit prouer
bium 107
Irrumare 10
Iſabella eſtenſis Mantuæ
princeps 12
Iſis 48
Iteratio 50
Itoniæ templum 74
Ithonia 78
Iuris pitorũ ſubtilitas 3
Iupiter 4
Iupiter ammon 8
Iubere 27
Iuno lucina 29
Iudaicum ius uetitum 39
Iuramentum per res cariſ
ſimas 40
Iuba 50
Iudicium paridis 52
Iuglandes 54
Iuuẽta 59 iuuẽtus 59
Iulianus muſtus 77
Ius trium liberorum 103
Iulia lex 114
Iugerum 115
L
Laſerpitium 8
Laſer 8
Lancinare 26
Lar 27
Larius lacus 30
Lanuuium 34
Lœtus 38
Ladas 43
Laurus 77
Latmus mons 85
Lacryma 93
Lacrymæ in gaudio 95
Lachrymarum duplex
cauſa 95
Laodomia 96
Lactes 46
Lariſſæ urbs 64
Lactare 66
Labyrinthi quatuor 69
Lepidus 1
Lepida puella 1
Lesbia 6
Lethargicus morbus 19
Lepuſculi 33
Leonum ira 50

Leones cybele quare attribuantur 50
Leoni cum pardis adulterium 50
Lex in amœbeo carmine 60
Lectiſternium 65
Lentum 77
Lethe 83
Lex ægyptiorum 85
Littorales dei 6
Litteratores 15
Librarii 15
Liguria 18
Liber 20
Linos 23
Littus & ripa 30
Ligellum 42
Limen non tangebat noua nupta 57
Liberi 58
Litterarum ſtudia 93
Libri in capſis ſeruabantur 94
Longinquus 80
Lumbi 17
Luna menſtrua 29
Luna 29
Lunaris annus 29
Ludere 39
Luteus color 52
Luteum calciamentū 52
Luteum flammeum 52
Ludicrum 52
Ludii 56
Lucifer 59
Luſtrum 82
Luna e cœlo 85
Lunæ eclypſis 85
Ludere 93
Luteus color 98
Lupa 110
Lybicus 8
Lybiſſus 8
Lymphati 75

M

Mane 11
Manoris nō dicitur 11
Marius æquicola 12
Marucinus aſinus 13
Mantica 20
Malum aduerb. 26
Magnus annus 29
Magni qui 42
Manades 47
Marmor 51
Maritus ſponſæ in tenebris iungebatur 59
Mamurra 25
Mater pro nutrice 58
Mars pro troianis 82
Macedonia & Theſſalia eadem 87
Macedoniæ fines 87
Macrobii populi 87
Maiora a minoribus ſeparantur nō ecōuerſo 88
Magi 106
Megalis 1
Metuo te 15
Metuo a te 15
Metuo tibi 15
Membrana 19
Medulla 22
Medulla lanæ 22
Meridiari 28
Menſtrua 29
Mehercle 33
Meniana ædificia 42
Mei paſſiue 49
Mens 83
Medi unde 87
Metallorum nomina 87
Memnon 88
Meio 92
Mella fluuius 92
Mellis & felis coniugatio in amore 93
Medullæ montis 97
Mi
Minor campus 42
Μηλον 57
Mitis 61 Mitra 66
Mitræ fœminarum 66
Minos 66
Minos iniuſtus 66
Minotaurus 67
Minoi ultima breui 74
Mixta 110
Μνημοσυνον 13
Mors ſomnus 7
Mos lapillorum 8
Monumentum 12
Mos 17
Mos imūdus hiſpanorū 33
Mos antiquorum 38
Mos antiquorum circa rogum 45
Mos amatorum 49
Mos rapiēdi uirginē 51
Mos augurandi 52
Mora in mulieribus 54
Mos antiquus 56
Mos q͂ et hodie ſeruat 64
Monſtrum 68
Mos poetarum 70
Mos nautarum 71
Mos in dolore 73
mos crinis abſcindendi in funere 80
mos cremādi cadauera 80
mos calculorum apud thracas 99
mos gallorum 100
mos perſarum 106
moecharia 114
Mos expiationis 105

Mugilis 16
municipium 18
municipes 18
mulciber 31
mutilare 31
muſaꝝ ædes ī helicone 51
murcus mons 52
mundus 73
muſcus 95
mulier p̄ fœmina nouæ 98
myrtus ueneri ſacra 52
myrtia uenus 52
myrti genera tria 52
myrtus agia 52
mydas 83

N

Naſitergium 14
Naſi magnitudo 35
Negationes duæ 4
Nequicq̄ 7
Nemeſis 40
Neſcio quis 41
Neoptolemus ubi nutritus 64
Neptuni filii qui 70
Neſſonius lacus 77
Neſſonides 77
Neptunus equeſter 82
Nemeſis 82
Nilus fluuius 12.89
Nili hoſtia ſeptem 12
Nixos 29
Nixidi 29
Nicea 38
Ni pro ne 56
Nihil difficile uolenti 102
Nonii locus 14
Non.non 15
Nouerca 21
Nothi filii 29
Nouum comum 30
Nomē 58 Neta 94
Nox maxima dies minimus 96
Numerus finitus pro infinito 12
Nuptiæ p̄ ſceptionē 30.53
Nubo 52 Nuptiæ 52
Nuces puerorum 56
Nuces a marito ſpargebantur 56
Nuces ī iunonis tutella 56
Numen 78
Nyſus rex 45
Nymphæ quales 63

O

ὠάριον 90
Obeſus 34
Obnubo Oculi 4
Octophoron 10
Oculi nigri
Oculi amoris duces 67
Odorib⁹ uenerē excitari 7
Oedipus cū matre concubuit Oliua 38
Olei uſus ī palæſtris 49
Olim 62
Olympicū certamen 81
Olympias prima 82
Omētū 106 Onix 90
Opinio uulgi de ſole 6
Optare 67
Oppetere p̄mia nō d̄r 68
Orcus 4
Orcades inſulæ 12
Oreſtes 35
Oratio pathetica q̄lis 69
Orgia 75
Orbis umbilicus 82
Ortus & occaſus duo tātum 85
Orion 90 Oraculū
Oſiris 10 Oſcilla 112
Ouidii locus 55

P

Patronus & cliens 2.39
Pallas uirgo 2
Pallas q̄nta luna nata 2
Pacton 4
Parthenia Palma 4
Parthi 12
Parthi ſagittā di piti 12
Pædicones 16
Paedicare 16
Patici 16
Palmipſeſtos 19
Pallium 22
Palliatæ comœdiæ 22
Patres 26
Patrare 26
Papyrus 30
Parſimonia antiquoꝝ 34
Patria duplex 34
Paſithea nympha 48
Palæſtra & eius uſus unde p. 49
Pater ex adulterio nō dicitur 54
Pater patratus 54
Parthenia 57
Papaueris gn̄a tria 57
Palma 60
Pallas artium domina 62
Paſiphae 66
Pallas ex iouis cerebro 78
Parcæ & eaꝝ noīa 78
Parcarum fila 79
Parnaſſus mons 82
Pallas ubi nata 82
Patauium 108
Pes 6 Penates 9
Penis 15 Pergamena 19
Peninſula 27
Penetæ 39
Pedo caret ſupino 41
Peditū ſubſtātiuū 41

Pegaſus equus 43
Perſeus 43
Perſeus mons 43
Pecus 58
Pelion mons 62
Pectus 66
Pentheus 75
Pelops perfidus 80
Penetralia 97
Petitores 36
peneus fluuius 77.97
phaſellus 4
pharecratius uerſus 28
phineus 43
phoſphoros 69
phtia urbs 64
phaetontis ſorores 77
pharſalia 64
philippæ Varranæ epi/ thaphium 68
philomena 84
phtia 87 phœnix 88
phaſis 62
pipare 4
pipire 4
pituita 21
piſo q̃ſtor i hiſpania 24
pila 32
pilea uirorum 66
pinus] 68
pietas 102
piſaurum 104
pipla 111
pipleus mons 111
plinii locus penſitatus 1
plauti locus 6
platea 15
pliniꝰ nõ fuit ueronẽ. 34
plinius quo modo ueronẽ ſis intelligatur 34
plotæ inſulæ 43
ploxemum 109
platanus umbrarũ cã 77
poſthumia lex 24
põpeius cæſaris gener 26
põnis differentiæ ſex 37
polus ſeptẽtrionalis 37
porticus pompeii 42
pompeius magnus aga/ memnon dictus 42
pollionis uerſus 53
poculum 65
potoria gemmata 65
pollex unde 78
polixena a neptuno ma/ ctata 80
porricere 81
potis 91
potiſſimus 91
podagra 101
pote 102
poſtilla 105
pompeius ter conſul 113
propontis 5
præpoſitiones 6
præteritum a futuro ſub/ iunctiui differt 7
prætoria cohors 10
pruritus 16
priuignus 21
procella 22
prandium 28
pruſias 38
præſides finibus qui 54
priameia uirgo 54
pronube quales 57
prothei uaticinium 63
præ ſe declarant 64
proicere 67
præruptus 69
prouerbium de uentis 71
propter 76
prometheus & epime/ theus 77
promethei fabula 77
prouerbium de endimio/ nis ſomno 85
proteſilaus 96
proteſilaus primus græ/ coꝝ apud troiã p̃iit 98
proteſilaus qualis 98
proteſilao alexander ma/ ctauit 97
prouerbium 100
ꝓuerbiũ d'ueto et aq̃ 100
prouerbium de ola et oleribus 109
propertius callimachus romanus 108
ψιθυρισμα 5
ψιθυριζω 5
ptolæmeus 84
pumex 1
pumex ad leuigandos li/ bros 2 puerpa 29
pugillaria 35
puppi 44 puppæ 44
pueri 49 pupula 49
pupilla 49
puluinar 65
pulueris iniectio 70
publius catilina 82
pyrræus portus 66

Q

Quadriuium 45
Quandoquidem 73
Quãuis pro quãtũuis 111
Quinq; faces i nuptiis 54
Quinq; uno partu 54
Qui crudeles ſunt neptu/ ni filii dicũtur 70
Quin cũ ĩdicatiuo 102
Quĩtilianus defendit 105
Quintilia 108
Quoi 1
Quondam 62

R
Raphanus 16
Rarus 100
Ralla ueſtis 100
Rediuiuum 17
Regia charta 19
Renideo 33
Reus 33
Recoctum 42
Remorari 57
Remora 57
Rettulit 86
Recta tunica 93
Rhodos 5
Rhodos nobilis 5
Rhænus gallicus 12
Rhenus bononienſis 12
Rhamnuſia 40
Rhœſus 43
Rhœtea littora 83
Ripa & littus 30
Rigida ſubſtātiuum 44
Ridere 76
Rictus 109
Roſcia lex 41
Roſtrum 63
Romæ tempora 82
Ruſticitas 19
Rurſus 20
Rubor 35
Ruffa 45
Rubigo unde 64
S
S abiicitur 115
S cū ſua uocali abiicit 115
Saluſtii patria in uita Catulli
Saphicus uerſus 11
Sacæ 12
Saturnalia 15
Sales 16
Saliſubſulus 17
Salii a numa inſtituti 17
Sali ſubſulus unde 17
Sarcina 24
Sarcinas colligere 24
Salax cauda 32
Sabini 33
Sabus 33
Salaputium 41
Samia teſta 46
Sacra bacchi & cybeles 47
Sampſucus 52
Sabinarum raptus 52
Sardinia 71
Satyri 74
Saranæ tibiæ 75
Sagitta certa 98
Sacer 100 Salſum 105
Salue & uale mortuis dicebatur 111
Scipio ſuqrion 6
Scortum 7
Scrinia 15
Scurræ 20
Scribere pro pingere 23
Scipio 32
Scabies 38
Syllæ duæ 45
Schœnos urbs 50
Scyros 64
Scylla 70
Scamander 80
Scomber 108
Senat⁹ uenetus ĩ ꝓbœmio 5
Seſſamus arx 5
Serapis 10
Sethabis urbs 14
Seruorum libertas 15
Seſtertium 21
Seruius defenditur 28
Semitarii mœchi 32
Sedes 33
Sedile 33 Selæ 33
Seliquaſtrum 33
Sella curulis 40
Seruii locus 53
Seruius defenditur a criticis 55
Sepes 61
Seruius defenditur 84
Seruio p̄rimū debem⁹ 84
Seruius defenditur 91
Se ipſum occidere 106
Sirmio 6
Si ſuppletur 11
Sic 17 Sirmio 27
ſirmionem non eſſe Catulli patriam 27
ſiphones 32
ſimonidis lacrymæ 33
ſingultus 69
ſileni populi 74
ſilenus 74.75
ſidus 85
ſicca 92
ſiccarii 92
ſimithrydes 104
ſis pro ſiuis 111
ſmyrna amazon 107
ſororius 3
ſomni uirga 32
ſolum 33
ſolipungia 41
ſoccus 52
ſolium 65
ſocratis mors tardata 67
ſol uagus 76
ſorores phaetontis 77
ſolis eclypſis 85
ſoror fratri nubit 85
ſolini codex emēdat⁹ 87
ſodalitiū fraternum 110
ſodes 111
ſolaris annus 29

ſpecies pro genere qñ 18
ſpoliatorium 28
ſponſus ſedens nouã nuptam expectabat 57
Spes & timor 68
Steſicorium carmen 17
Stupor 18
Stupidi 18
Strophium 23.65
Stupor 35
Sternutatio auguralis 37
Struma 40
Stoicorum opinio. 79
Stola matronarum 78
Stella 85
Stymphalis 98
Stymphalides aues ab hercule fugatæ 98
Sudarium 13.23
Suffenus poeta 15
Supinata 18
Sũma cenſus equeſtris 21
Subſelia 33
Subſipere 33
Suburbanum 36
Suburbia 36
Surſum & deorſum 37
Submenianæ meretrices 42
Subducere 58
Superbus 67
Sura 69
Sub 76
Subtegmen 79
Subala 100
Sylla impotens 6
Syllo 14
Syllabæ ultimæ indiffetes 28
Syllaba breuis ꝑducit 59
Syrtes unde 70
Syrtes duæ 70
Syllepſis ſexta 76
Sylla primus crematus apud Romanos 80

T

Tagus 26
Taberna 32
Talaſſus 51
Taurus mons 68
Tactus 83
Tanaquil quæ et C. cæcilia 93
Tabeſcere 95
Tantillum 110
Terentii locus 5
Ten 36
Teſta ſamia 46
Tedæ ex ſpina alba et quare 52
Telemachus ulyſſis filius 58
Temis 63
Tempæ 64
Templa pro domibus 66
Tepefacio 80
Tempus urbis cõditæ 82
Teocles naxius 83
Tẽplum tribus modis 89
Tentum 103
Thracia 5
Thilæ 12
Thynni 23.27
Thyoneus 24
Thyonianus 24
Thuſcia 34
Thomas 37
Thetæ 39
Thalus 49
Thyaſus 48
Theſpia op. 53
Thetides duæ 61
Thetis quare nerei filia dicta 62
Thiaſus 48.74
Theſeus & ariadna 65
Theſeus athenas digeſtas congregauit 67
Theſeus cuius filius 70
Theſei optata tria 70
Theſeus ubi natus 73
Thyrſus 75
Thiades 82
Theſſalia 87
Thermopylæ 95
Themis iouis uxor 99
Tymæi dictum 29
Tibur 33
Tibia i ſacris cybeles 47
Tibiæ phrygiæ 47
Tinnulus 52
Ti in compoſitis 75
Tibia in bacchanalibus 75
Tibiæ inuentores 75
Tibiæ ſaranæ et phrygiæ 75
Tibia dxtra et ſiniſtra 75
Tigillus 92
τελυγετου 98
Toga 22
Togatæ 22
Torus 50 Toroſus 50
Torquatorũ familia 58
Trãſpadana regio 34
Tripudium 47
Tripudiũ ſoliſtimum 48
Tria q̃ deo diſplicẽt 59
Tricæ 69
Triuia 85
Trinacbria 95
Tu Caius ego caia 30
Turbo 68
Tunica recta M. Tullius 39
Tympanum in ſacris cybeles 46
Tympanum 46

V
Vatinius 14
Vatinianum odium 14
Vappa 24
Vatinius 40
Vae 97
Vale et ſalue mortuis dicebatur 111
Veneres quatuor 4
Venuſtas 4.105
Velis remiſq́ 4
Venetiæ urbium regina 5
Vecors 16
Veternum 18.19
Venuſtum 19
Verpa 25.39
Verpæ 25.39
Veſcum 26
Venus ex ſpumis orta 31
Veretrum 31
Veneris templum 31
Venus colchicba 31
Verba qbus in nuptiis utebãt boni ominis cã 52
Veſtibulum ueſtæ conſecratum 57
Venus aurea 57
Verna periclis ſanat⁹ 57
Veſper 59
Veſperugo 59
Veneris origo 70
Veſtibulum 76
Venus zephyritis 88
Venus i ægypto culta 88
Veneris thalamus 88
Venus paphia 90
Veneri paphiæ hoſtiæ nõ mactantur 90
Veſtis pura 93
Venus duplex 94
Virgilii patria, in uita catulli
Vinum uetus 23
Villa 36
Virgilii locus 53
Virgines patrimæ 53
Virgines matrimæ 53
Virgines rapiebantur a gremio matris 54
Vitis uidua 61
Vites maritari 61
Vitulus in ſacris 75
Vibices
Virgo 89
Virtus 97
Vita humana tribus continetur 108
Virgilii locus 108
Viuere 6
Viſo 9.27
Vmbilici 20
Vmbria 34
Vmbilicus 63
Vnguenta 14
Vnum nõ eſt numerus 54
Vngere caput 10
Vorago 18
Vola 22
Vorax 25
Volucra 26
Vocare 37
Vobis de uno 91
Vrbanus 19
Vrbanitas 19
Vrii 31
Vrbs 33
Vrtica tuſſi medeť 37
Vrbs capta 82
Vſq́ 39
Vſteres 45
Vt pro ubi 18
Vtriſq́ pro utriq́ 44
Vt 87.106
Vulcanus claudus 31
Vultur 98
Vulturius 98
Vultures Romuli 98
Vxor quare domina 53
X
Xerxes 87
Xerxis exercitus 87
Xerxes dari filius 87
Y
Yi. dipht. 1
Z
Zephyrus 23
Zephyria promõtoriũ 88
Zona uirginis 3
Zethus & calais 43
Zonæ ſolutio 53

FINIS.

Baptiſtæ Guarini ad Veronam pro emendato Catulli poemate Epigramma.

Accipe facundi genitrix Verona Catulli
  Iam bene correctos quos tueare locos.
Nam ſeu mendoſos babuerunt ante libellos
  Seu fuit in cauſa dicere quod uereor
Hactenus in multis errarunt uerſibus illi
  Qui ſe opponēdos omnibus eſſe putant
Quippe iocos alii non percepere diſertos
  Carminis aſt alii non tenuere pedes.
Cumq; uocent doctum priſcoꝝ ſcripta Catullū
  Quod docte norat lucida ſenſa loqui
Barbarico ritu quidam fecere loqutum
  Tantæ illorum animis obſtiterant tenebræ
Nūc uero exibit terſus nitiduſque Catullus
  Hæc tibi dant ciues munera grata tui.

Ⅽ Vt alterius teſtimonio et q̄dē locupletiſſimo manifeſte appareat Catulli deprauatos mutilatoſq; locos annis iam plūrib⁹ elapſis a parente meo emendatos, et in ītegrū redactos fuiſſe, hos ſubſcripſimus endecaſyllabos, ques Ludouicus pictorius parētis mei delicium ultimos tumultuariorum ſuorum typis mutiæ imp̄ßos edidit anno. M. cccc. lxxxxii. & ut ipſe mihi rettulit p annos multos antea opus pater abſoluerat.

Fac qui rhetoras inter elegantes
Interp̄s grauis eſt, ſtatim ad Guarinū
Baptiſtam decus utriuſq; linguæ
Curras præcipiti gradu Papyre,
Cui tali leuiter uelim ſuſurro
Dextrā aurem ferias, meos remittat
Edendos modo duxerit libellos,
Si nondum ſibi dixerit fuiße
Noſtris uerſibus ocium uacandi
Quod pro uiribus explicare tentet
Quos pridem petii mihi reſolui
Arguti dubios locos Catulli
Siue ænygmata rectius uocarim,
Dic ſaltem lubeat ſuperſedere
Tres uel quattuor hoc dies labore,
Nec doctas tamen id Catulli muſas
Contriſtet, ſiquidem nihil nocebit,
Hinc nanq; ingenio ſagaciore
(Qualis fune diu remiſſus arcus
Pennatas iacit acrius ſagittas)
Scrutator chaos ad tuum redibit,
O quātum potis es tibi placere
Hoc ciue & ſuperis referre grates,
Nam qui obſcurior hactenus fuiſti
Vmbroſi nemoris nigris tenebris,
Poſthac clarior heſpero nitebis.
Hinc certe Samio ſeni perennes
Tranſmigrare animas ab his in illa
Credo corporibus, tuoſq; manes
Huius pectoribus uiri ſubeſſe.
Nā quo quæſo aliter modo ualeret
Prauatos adeo ſitu librorum
Coniectare locos? ſed ut Papyre
Hoc curſu properes citatiore,
Quo te carminibus minus grauare
His noſtrum endecaſyllabis poema
Ad magnum repetēs uola Guarinū,
Quod ſi ut tutius exeat, putarit
Limādum prius a fabro deorum,
Vna te quoque flagita poliri.

L. B. Pictorii Tetraſtichon. De Al. Guar. Expoſ. in Catul.

Hactenus ignotum qui uult modo noſſe Catullum
Anq; iacceſſos nūc penetrār locos
Hic legat, & ſenſus niſi tangat ad ima profundos
In triuiis pingi pendulus ore uolo.

FINIS.

ALEXANDRI GVARINI FERRARIENSIS IN CATVLLVM PER BAPTISTAM PATREM EMENDATVM EXPOSITIONES.

Epigrāmatis. I. Expoſitio.

C. VALERII CATVLLI VERONENSIS AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELL. PER BAPTISTAM GVARINVM EMENDATVS.

LYRICI VERSVS EPIGR. I.

Voi dono lepidum nouū libellū?
Arida modo pumice expolitum?
Corneli tibi. nanq; tu ſolebas
Meas eſſe aliquid putare nugas.

BIBLIOTECA

QVOI dono lepidū, hoc epigrāmate Cornelio nepoti hiſtoriaꝶ ſcriptori librū ſuum poeta dedicat, & licet plures (ut ↄſtat) Cornelii fuerit, de Cornelio tamē cognomēto nepote hoc loco itelligēdum eſt, cuius Gelius li. yii. c. xyiii. meminit, et li. xyii. c. xxi. ubi chronicorū libros ſcripſiſſe teſtatur huius etiā lib. primo æne. ubi poeta inquit Mercatiq; ſolū facti de nomine birſam. Seruius meminit, nam Carthaginem duplicis oppidi ſpeciem antea habuiſſe cōmemorat. Cuius interior pars birſa diceretur, exterior uero megalis. Cuius rei teſtem Cornelium nepotem eſſe dicit in eo libro qui uirorum illuſtrium ſcribitur, huius meminit Euſebius in libro de temporibus qui ait olympiade cēteſima octuageſima quinta Cornelius Nepos ſcriptor hiſtoricus clarus habetur. Huius meminit Pomponius mella libro tertio in deſcriptione Germaniæ, ubi dicit ultra caſpium ſinum, quid eſſet aliquandiu ambiguum fuiſſe, & præter phyſicos homerumq; qui uniuerſum orbē mari circūfuſum eſſe dixerunt, Cornelium nepotem ut recentiorem auctoritate ſie certiorem adducit. Huius deniq; meminit Plinius cap. xxxix. lib. ix. ubi dicit ipſum diui Auguſti principatu obiiſſe, cuius quidem auctoris licet reliqua omnia temporum incuria perierint, extant tamen Pōponii attici, & Cēſorini catonis uitæ, & uerba q̄dā pauca Corneliæ Gracchorū matris ex quodam libro excerpta.

Cornelii plures

Cornelius nepos

Carthago

Birſa

Megalis

Verſus eſt endecaſyllabus idē Phaleucius ab iuētore dict⁹, q̄ ſpōdeo dactylo & tribus trocheis conſtat. Catullus tamen in hoc uerſu ordinem non ſeruat nam in primo pede modo ſpondeum, modo trocheum, modo iambum poſuit. Sicuti Terentianus uariationem iſtam tribus huius epigrāmatis uerſibus annotauit. In quorum primo ſpondeo. In ſecundo trocheo. In tertio qui quartus eſt iambo uſus fuit. Quod etiam fortaſſis annotaſſe quibuſdam uidetur Plinius in præfatione naturalis hiſtoriæ. Quū dicit. Ille. n. (ut ſcis) permutatis prioribus ſyllabis duriuſculum ſe fecit. licet hoc aliis ridiculum uideatur. Cum eiſdem tamen illud magis ridiculum. ridiculum non uideatur quod quidam exiſtiment uerba illa Plinii non ad Catullum, ſed ad Veſpaſianum Titi patrem referēda eſſe aſſerentes iocundiſſimum, & maximū ſyllabis tantum prioribus inter ſe differ

Endecaſyllabus uerſus

Plin. locus pēſitatus

re, cum duæ iſtæ dictiones in nullo niſi in extremis ſyllabis conueniant. Plinius
nãq; Iunior epiſtolarum lib. primo ad Euritiũ ſcribẽs. Catullum duriuſculos uer-
ſus quoſdam cõpoſuiſſe confirmat, licet hoc referri poſſit ad poetæ Hexametros,
& elegos non ſemper bene fluentes, alii ad lyrici, & iãbici carminis genus a prio-
rum conſuetudine diuerſum retulere. Quintiliani auctoritate lib. x. decepti. Cu-
ius uerba ſubſcripſi. Iambus non ſane a Romanis celebratus eſt, ut proprium opus
a qbuſdam iterpoſitus, cuius acerbitas in Catullo bibaculo, Oratio &c. Sed Quin-
tilianus licet de Iambo, non idcirco etiam de endecaſyllabo non de Lyricis omni-
bus id dixerit. Et per Catulli, & Oratii acerbitatem, non duritiem in componen-
dis uerſibus, ſed rabiem in lacerandis inimicis intellexit, quemadmodum de archi-
locho Oratius in odis inquit, Archilochum proprio rabiem armauit iãbo. Non me
latet circa Plinii uerba multos multa, Bene uero paucos dixiſſe. ſed quoniam non
Plinium ſed Catullum interpretamur in aliud tempus hæc differenda decreui.
Quoi ¶ Quoi caſus eſt datiui pro eo quod nunc cui dicimus ſic enim antiquiores ſe pue-
Cui ro uſos ad pinguiorem ſonum, tãtum ut ab illo qui noiatiui caſus diſtingueretur do-
cet Quintilianus libro primo cap. de grãmatica quod eſt caput ſextum ſecundum
antiquã librorum Quĩtiliani diuiſionẽ, Ex Terẽtiano uero in libro de litteris hæc
collegimus. Cum hoc pronomen quis per. q. litteram in omnibus aliis caſibus ſcri-
batur ſolus datiuus per. c. differentiæ cauſa a nominatiuo qui ſcribitur, tamen. c. et
u. pro. q. poſitæ ſunt. Ex quibus duabus q. conſtat, aut cum poſt. q. ſemper ſequa-
tur. u, quæ non eſt uocalis, ita etiam in datiuo cui. c. pro. q. ponitur, & u. ſequi-
tur non uocalis licet etiam dici poſſit græca diphthõgus ex. u. & i. ſicut harpyis
yi. diph dicitur, Aliqui per duo. ii. Cuii ſcribendum putauerunt, ut primum ſit conſonans
thon. inter duas uocales. Sicut in cuius, & troia. ¶ Quoi dono, cum interrogatione
Cuii. hoc totum legendum eſt. Poeta namq; ſecum inquirens cui debeat opus ſuum dedi-
care. & quaſi qui bene examinauerit uiros omnes, & multis rationibus præponẽ-
dum uiderit Cornelium, ſubiungit Corneli tibi. ſ. dono uel dedico, & rationẽ ſub-
iungit. ¶ Nãq; tu ſolebas &c. hoc carmen a Plinio in ꝓhemio naturalis hiſtoriæ
uſurpatur. Hinc etiam Auſonius ad Symachũ cogitans nõ illud Catullianũ quoi
dono lepidũ nouum libellũ, ſed Amargoteron, & uerius Quoi dono lepidũ & ru-
dem libellum nõ diu quæſiui, tu. n. occurriſti. Quẽ ego ſi mihi poteſtas ſit ex oibus
Lepi- unum ſemper elegerim. ¶ Lepidũ, lepidus dicitur a lepore, eſtq; lepor nitiditas in
dus ſermone, & ideo aliqui lepidum ꝑ elegãti expcnunt, ſed q̃a ipſe. Nugas, uerecun-
de uerſus ſuos appellat, & inferius dicit. Quicquid eſt libelli qualecunq; q̃dẽ, q-
bus uerbis arrogãtiã euitare uidetur. Iccirco melius eſt exponere lepidũ uolupta-
tis plenũ et amœnũ libellũ. Eſt. n. lepor aliq̃do uoluptatis cuiuſcũq; amœnitas, un-
Lepida de et lepidã puellã dicere ſolemus. ¶ Nouũ, paulo ãte cõpoſitũ. ¶ Arida mõ, licet i
puella oibus codicibus tã antiqs, et manu ſcriptis q̃s neotericis & impꝭſſis arido legatur,
pr̃. tamẽ meus ex ſeruii auctoritate lib. xii. æneí. Arida correxit, ubi nãq; poeta
Pu- iqt Incluſas ut cũ latebroſo pumice paſtor, ibi ſeruius Pumicẽ, iſte in genere maſcu-
mex lino poſuit & hunc ſequimur licet Catullus dixerit genere fœminino arida modo

Pumex ad leuigādos libros

punicæ expolitum, Pumicæ uero ad leuigandos libros antiquiores uſos fuiſſe Catulli noſtri auctoritate docet Plinius trigeſimoſexto cap. xxi.

Iam tum, cum auſus es unus italorum
Omne æuū tribus explicare chartis,
Doctis & pariter laborioſis,
Quare habe tibi quicquid eſt libelli,
Qualecunq; quidem patrona uirgo
Plus uno maneat perenne ſæclo.

IAM tum uſq; ab illo tēpore quādo incœpiſti chronica ſcribere, et ſic amicitiam ueluti antiquam iter ſe & Corneliū cōmendare uoluit. ¶ Vnus italorū, pcipuus iter italos, ſic & Vir. Cœdit, & Ripheus Iuſtiſſimus unus qui fuit in teucris. ¶ Oē æuū, oēm ætatē & omne tp̄s, nā chronica ſcripſit ut. A. Gelii teſtimonio dixi, et fortaſſis in illis Catulli etiā meminerat. ¶ Tribus chartis, ac ſi diceret breuiter breuitate nāq; delectatus fuit Corneli⁹ ī quo ſane dicēdi genere Corneliū laudare uoluit cū q̄tuor ſint dicendi genera, ut Macr. lib. y. Saturnaliū declarauit. ¶ Doctis iupiter, Iupiter exclamatio ē qua et ī elegis uſus eſt, Iupiter, ut triſti lumina ſæpe manu, & alibi, Iupiter ut χαλύβων oē genus pereat. Parētis tñ emēdat⁹ codex nō Iupiter. Sed. ¶ Et pariter hēt, ut dicat Corneliū laborē ſimul & doctrinam in ſcriptis ſuis explicuiſſe, quorum alterum ad ſenſa, alterum ad uerba īferri debet. ¶ Quare habe, libelli dedicationē cōcludit, & carmen extenuat. ¶ Patrona uirgo. Alij per patronā amicā intelligētes ita exponunt, patrona uirgo. i. leſbia amica mea quæ in ope ſcribitur. ¶ Mācat perēniter. Plus uno ſæculo, nā poetæ amicam dominam & patronam ſolent uocare. Sed quoniā poetæ ipſi amicam nō patronam ſed dominam tantū uocare cōſueuerunt ſicut

Dicēdi genera quatuor.

apud Propertiū, Tibullum, Ouidiū, & alios ſæpiſſime uidere licet, cūq; leuitatem quādam ſapere uideatur, Ideo alii ut clarior ſit ſenſus legere maluerunt, qualecunque quidem per ora uirorum. Quæ uerba penitus adulterinā cum mihi uidedtur magis querēdum arbitror, qd poeta p hæc uerba intelligere uoluerit, Patrona uirgo, nec ſane magnæ difficultatis duxeri. Scimus nāq; patronū & cliētē correlatiua eſſe, Iſq; patronus dicitur, qui ſub tutella ſua aliquē defendendum ſuſcipit. Scimus pariter palladem deā eſſe ingeniorum, quæ ſub tutella ſua poetas habet, Ouidius faſtorum tertio de ipſa mille dea eſt operum, Certe dea carminis illa eſt, hac de cauſa licet etiā ob materiam in tertio libro tractādam in georgicorum principio a Virgilio inter cæteros deos inuocatur, oleæq; Minerua inuentrix. Luce autem clarius patet palladi fuiſſe perpetuæ uirginitatis ſeruandæ propoſitum, quare nec Vulcanus eam corrumpere potuit. Sicut apud Ouidium mutationum libro tertio habemus, & Seneca in Hippolyto dixit. Agreſte placa numen Virginis deæ. Vnde etiam quinta luna. Quemadmodum & reliquos ſteriles natam dicunt. Quocirca per patronam uirginem hoc loco palladem poetarum patronam intelligere uoluit Catullus. Nam cum heroici poetæ Apollinem, Elegiaci bacchum inuocare ſoleant, Catullus qui & heroicos & elegos & lyricos ſcripſit, non Apollinem, non bacchum. Sed

Patronus et cliens

Pallas Virgo

Pallas quinta luna nata

mineruam ingeniorum & carminum deam inuocauit, ꝙ autem Pallas urbium patrona dicta fuerit, Eo ꝙ in arce templa ueteres illi ſacrarint, hoc nihil ad catullianum propoſitum ſpectare arbitror. Posteaq̃ enim librum Cornelio dedicauit ſermonem ſuum ad palladem apoſtrophat, quam rogat ut liber ipſe qualiſcunq; ſit perenniter plus uno ſeculo duret, quia ſic bonus poeta exiſtimabitur, cum malorum poetarum carmina non diu legantur. ¶ Qualecunq; maneat Perenne. i. perpetuum, & durabile. ¶ Plus uno ſeculo, in æternum legatur.

Epigramma. II. expoſitio.

Ad paſſerem leſbiæ.

EPIGRAM. II.

Paſſer delitiæ meæ puellæ
Qui cum ludere, quem in ſinu tenere,
Cui primum digitum dare appetenti,
Et acreis ſolet incitare morſus,

Paſſer deliciæ meæ puellæ. exclusus fortaſſis ab amica, uel aliquo caſu ut amatoribus accidere ſolet Leſbiæ conſuetudine priuatus poeta, & hinc quadā animi triſtitia uexatus, Paſſerē alloquitur, qui in delitiis erat apud leſbiam, eiuſq; fœlicitatem optat, Id ſibi tam gratum futurum dicens q̃ Attalantæ puellæ malum aureum olim fuiße cōmemorant. Hoc autem eſt epigramma de quo Martialis lib. iiii. ad Silium poetam ſcribens intellexit. Sic forſan tener auſus eſt Catullus magno mittere paſſerem maroni. nec his aſſentior qui exiſtimarunt totum catullianum opus paſſerem appellatum fuiſſe, quemadmodum nec his qui dixerūt paſſerē iſtum occultiorem, & obſcuriorem quendam habere intellectum, nec hoc ut credam mihi perſuadent Martialis uerſiculi qui lib. xi. ad dindimum de Saturnalibus habētur, Da nunc baſia. Sed catulliana, quæ ſi tot fuerint quot ille dixit, Donabo tibi paſſerem catulli. Pollicetur nāq; puero ſuo ſi multa dederit oſcula, ſe tale carmē in eius gratiam ſcripturum, quale catullus de paßere leſbiæ, & q; poeta de carminibus non de re obſcena intelligere uoluerit, eius uerba indicant in eodem epigrāmate paulo ante poſita, poſſum nil ego ſobrius bibenti. Succurrunt mihi qn deci poetæ, & cum in ſequenti epigrāmate paſſerē mortuū defleat, id minime ad obſcœnitatem deducēdū uidetur, huius uero epigrāmatis ſicuti, & præcedētis & ſubſequentis uerſus eſt endecaſyllabus, cuius talis eſt ordo, o paſſer delitiæ meæ puellæ poſſem ſecum ludere ſicut ipſe, & triſtis animi leuare curas et hoc tam gratum foret mihi q̃ ferūt malum aureolum fuiſſe gratum puellæ pernici Atalantæ quod ſoluit zonam diu ligatam. Paſſer dico qui cum. i. cum quo ipſa mea puella ſolet ludere & in ſinu tenere & appetenti dare primum digitum, cum. i. quando libet deſiderio meo nitenti iocari neſcio quid. ut. i. tanq̃ ſolatiolum ſui doloris, ut tunc grauis ardor acquieſcat. ¶ Primum digitum, uel longiorem digitum manus cum quo ſolemus auem irritare ad morſum, ſicuti ſæpe damus digitos mordendos auiculis nobis cariſſimis uel primorem partem digiti quod magis Probo ſicut dicimus

primis

primis digitis incedere. ¶ Appetenti, cibum deſideranti.

¶ CVM deſiderio meo nitenti libet inquit incitare morſum cum libet ei neſcio quid carum iocari, & ſolatiolum ſui doloris, ut.i. tanq̄ ſolatiolum, uel ſi legerimus, et, ex poſitiuum erit ꝑ ideſt. ¶ Deſide-

Et ꝑ.i

> Cum deſiderio meo nitenti,
> Carum neſcio quid libet iocari,
> Vt ſolatiolum ſui doloris.

rio meo, caſus datiui leſbiæ amicæ meæ ſic.n. appellat deſyderium amicā, ſicut & Cicero Terētiam uxorem ad quam ſcribēs inq̄t, habe mea lux meum deſiderium. ¶ Nitēti ſplēdidæ ornatæ, ſi aūt legerimus deſiderio mei, ordo erit, Cum libet nitēti.ſ. puellæ ipſi iocari neſcio q̄d carum ſolatiolum ſui doloris, deſiderio mei.i. cum me abſentem deſiderat. Sic enim paſſiue hoc dicitur. Deſiderio mei quod alii de me habent, unde uſitate minus dicitur mei inſtitutum, & hinc patet error. Cuiuſdam uiri alioquin eruditi qui dixit, non enim fuit mei iſtitutum cum laruis luctari in excuſatione cuiuſdam operis, in quo notauit Guarinum auum meū & imperitos qui dicunt ſororium ſubſtantiue reperiri cum nuſq̄ tamē hoc dixerit Guarinus. Nam uerba illa in carminibus q̄ de differētiis inſcribuntur. Sic intelligenda ſunt, ille ſororius eſt.i. uir ille ſororius dicitur cuicūq̄; ſoror nupſerit. Sed eundem inter idoctos annumerādum innuit, quia ſe Guarinum, & nō Varinum appellauerit, ea uidelicet ductus ratione ꝙ cōſtat apud latinos nō reperiri dictionē a g incipientem, ſequēte u & alia uocali, unde nec Guidonē nec Gualfredū nec Guielmū. Sed Vidonē, Valfredum Vielmum quidam dicēdos cōtendunt, et q̄uis ſi guarinum, & nomina iſta nō latina ſed barbara eſſe dixerimus, quid reſpōdere poſſint nō uideo, ꝑſertim cum nō impediat hoiem latinum noie barbaro appellari poſſe. Tamē quoniam. Ea mihi ſemper mens, is animus, Id fuit cōſilium, ut q̄buſcunq̄; rebus poſſem ſtudioſis hoibus & litterarum ꝓfeſſoribus gratum me ſemper, & cōmodum exhiberē. Idcirco nunc quoq̄; huic neoterico ſcriptori morem gererē, ut me Alexādrum Varinū, Varini ex Baptiſta filio nepotē appellarē, niſi rem iſtā quā ipſe pro nihilo putat mihi magno detrimēto futurā cognoſcerem, uideo nāq̄; tēporibus noſtris nimia, atq̄; utinā nō deteſtabili iuris peritorū igenii ſubtilitate, & moroſa curioſitate rē deductā, ut uel unius litteræ, ne dū ſyllabæ inerſione patrimoniū multis ut ita dicam ſæculis poſſeſſa dominis eripiāt. Cūq̄; penes me ſint antiq̄ſſimæ tabulæ bonorū quæ maiores mei in agro ueronēſi ab hinc tercētū uel eo amplius fere annis poſſederūt. Cūq̄; tabulas habeā eoꝝ bonoꝝ quæ pricipū atteſtinorū beneficio quæ illorū ſemper fuit liberalitas & in ferrariēſi, et Rhodigiēſi agro Baptiſta, tā natura q̄ docēdi iure mihi parēs cōſequtus fuit. Cūq̄; in dies nouæ mihi exoriātur de nō ſeruatis, quæ per priuilegia ampliſſima cōceſſæ fuerūt tā nobis q̄ colonis noſtris imunitatibꝰ cōtētiones. In quibus cibus nō Varini ſed Guarini dictio exꝑſſe noiatur. Ne forſitaſſis aliq̄ mihi fraus ex nois mutatione inectatur & ſic bonorū ammittēdorū periculū ſubeā, malo me Guarinū q̄uis indocte, licet tamen doctius, cum patrimonii poſſeſſione, q̄ Varinum docte, licet, idoctius cū bonorum ammiſſ-

Deſiderio mei paſſiue dicitur.

Sororius carmina Guarini de differentiis

Guarinus recto dici pōt

I. peritorū ſubtilitas.

Eſtenſiū pricipū liberalitas.

ſione appellare, quare illum ſi amicus tamē amico eſt per litterarum cōmertia rogo ut mihi caueat, & Guarinum Potius Alexandrum Guarini ipſius nepotem q̄ Variuum nominet.

¶ CREDO ut cū grauis acquieſcet ardor, melior paterna lectio. Credo ut tū grauis acquieſcat ardor. Cuius erit ſenſus ut ſic tūc leniatur ardor amoris, & deſiderium mei.

Credo ut tum grauis acqeſcat ardor,
Secum ludere, ſicut ipſe poſſem.
Et triſteis animi leuare curas
Tā gratū eſt mihi, q̄ ferunt puellæ
Pernici aureolum fuiſſe malum,
Quod zonam ſoluit diu ligatam:

FLETVS PASSERIS LESBAE. EPIGR. III.

¶ Secum ludere ſicut ipſe poſſem, hic ſenſus eſt ut nō poſſem ſecū.i.cū puella ludere ſicut tu ipſe.ſ.o paſſer ludis poſſem optātis ē.i.utinā poſſe3. ¶ Et leuarē ludēdo remouere, et leues facerē. ¶ Triſtes curas, quia abſum a leſbia. Poſt hoc carmē in codice antiquiſſimo, & manu ſcripto ingēs ſeqtur fragmētū. nos tamē cōiecturis omiſſis quæ ſcripta ſunt itero petrabimur. ¶ Tā gratū mihi.ſ.eſſet ſi poſſem ludere cū ipſa. ¶ Aureolū malum, iocūditatis cauſa, ſæpe diminutiua carminibus ſuis interſerit Catullus.

Catullus diminutiua amat. ¶ Pernici puellæ atalātæ quæ uelocitate ſua multos īcurrēdi certamine ſuperauit, & demum aureis malis irretita ab hyppomane ſuperata fuit ſicut fabulam habemus apud Ouid. li. x. mutationum recitatam. ¶ Quod.ſ.malum, & poetice hoc dictum licet tria fuerit mala ſicuti in fabula patet. ¶ Soluit zonam diu ligatam. Malum enim aureum fuit cauſa ut ipſa amitteret uirginitatem.

Atalāta.

Zona uirginitatis ¶ Diu ligatam, Nemini namq̄ nubere noluerat cum uirginitatem cuſtodire ꝓpoſuiſſet, per zonam autem cingulum intelligit, & ad morem alludit de quo Feſtus Pōpeius ſic inquit, Cingulo noua nupta præcingebatur, quod uir in lecto ſoluebat. Factum ex lana ouis, ut ſicut illa in glomos, ideſt in globos ipſos ex lana confectos, ſublata coniūcta inter ſe ſit. Sic uir ſuus ſecū cinctꝰ uinctuſque eſſet hoc herculaneo nodo uinctꝰ uir ſoluit, ominis gratia, ut ſic ipſe felix ſit in ſuſcipiēdis liberis, ut fuit herculanus qui ſeptuaginta liberos reliquit. ¶ Soluit dieresim fecit, debet. nāq3 dactylus in ſecūda fieri ſede. ſic et Ouidius Nūc quoq3 te ſalua perſoluenda mihi. Sic Oratius in odis niueſq3 deducunt Ioue nunc mare nūc ſyluæ. Notandum qd̄ in carmine ſuperius poſito ſecum ludere, quidam Codices ita habēt tecum ludere ſicut ipſa poſſem. quæ quidem lectio totius endecaſyllabi ſenſum mutabit. qui talis erit. Cum morū ſimilitudo, & eadem ſtudia maxime copulent amorem, & amicitias, uidēs Catullus paſſerem eſſe in delitiis apud amicam. Optat hoc endecaſyllabo poſſe cum illo ludere ſicut ipſa puella, ut oſtendat eiſdem ſe rebꝰ delectari, quibus & ipſa. totius autem epigrammatis idem erit ordo qui, & ſuperius poſitus fuit, niſi ubi dicit tecum paſſerem alloquitur. hoc ſenſu. poſſēm.i. ¶ Vt poſſem tecum ludere ſicut ipſa ſcilicet puella poteſt.

Herculaneus nodus Herculanus.

Epigramma. III.
Expoſ.

Lugete o ueneres, cupidineſq́;,
Et quantum eſt hominũ uenuſtiorũ,
Paſſer mortuus eſt meæ puellæ,
Quem plus illa oculis ſuis amabat.
Nam mellitus erat ſuamq́; norat
Ipſam tam bene q̃ puella matrem,
Nec ſe ſe a gremio illius mouebat,
Sed circunſiliens modo huc mõ illuc,
Ad ſolam dominã uſq́; pippilabat.
Qui nunc it per iter tenebricoſum
Illuc, unde negãt redire quenquam,
At uobis male ſit malæ tenebræ

LVgete o ueneres, paſſeris cui⁹ felicitatem pcedenti epigrammate optauerat. Interitum hoc endecaſyllabo deflet poeta, & ſe triſtem ob leſbiæ triſtitiam innuit. ¶ Veneres cupidineſque. Veneres quatuor. Cupidines tres fuiſſe docet Cicero libro tertio de natura deorum, Plato in ſympoſio duos eſſe amores dixit alterũ diuinũ alterum uulgarẽ. quem ſecutus eſt Ouid. in faſtis, dicẽs Alma faue dixi geminorum mater amorum.

Veneres q̃tuor Cupidines tres

¶ Hominum uenuſtiorum. Venuſtas a Venere dicta, licet pulchritudinẽ in fœminis maxime ſignificet, tamen pro gratia quadam & amabili ſuauitate capitur. hinc uenuſti homines dicuntur.

Venuſtas

¶ Et quãtum eſt hominum uenuſtiorũ, i. quot quot iueniũtur hoĩes uenuſtiores & alicuius elegãtiæ fleant. ¶ Plus oculis ſuis, oculos pro re cariſſima poſuit. eſt nãq; oculus pars corporis precioſiſſima, foreſq; animi ſunt oculi. ¶ Mellitus dulcis, iocundus a melle. ¶ Suamq; norat, leſbiã dominã intellige. ¶ Ipſam tã bñ. ſ. norat q̃ puella. i. q̃libet puella nouit pprĩa matrẽ. ¶ Ad ſolã dominã. uerſus dñam tãtũ & q̃uis mõ huc mõ illuc ſe conuerteret ad hos, & illos aſtãtes, tamẽ ſoli leſbiæ blãdiebatur. ¶ Vſque pipilabat. Gallinæ cum uocem pipi emittũt pipare dicuntur Varro Mugit bos, ouis balat, equi hiniunt, Gallina pipat, In carmine uero quod de Philomella Ouidio aſcribitur accipitri hoc attribuitur. Accipiter pipat Miluus hianſq́; lipit, Pipire uero prima. cor. dicuntur pulli, unde Columella li. ix. Die undecimo aiaduertat an pulli roſtellis oua percuderit, & auſcultent ſi pipiant. In carmine uero de philomella, Paſſeri hoc attribuitur. Cũ dicitur peſſimus at paſſer triſtia flendo pipit. Inde & paſſere loquutus Catullus, uel pprie uel metaphorice diminutiuam formam pipilare formauit, in qua ſane dictione licentia poetica ſyllabis abuſus fuit, hinc uidi antiquiſſimum codicem, in quo in primo. pp. Geminum fuit, q̃uis tam alii a pipare, pipulabat legere maluerint.

Oculi

Pipare

Pipire

¶ Qui nunc it per iter per circunlocutionem dixit qui mortuus eſt. ¶ Per iter tenebricoſum, per uias & loca inferorum tenebris plena. ¶ Vnde negant redire a priuatione enim ad habitum non datur regreſſus naturaliter ut Philoſophi docent in quam ſententiam, etiam dicit in odis Oratius. Cum ſemel occideris, & de te ſplendida minos, fecerit arbitria, nõ torquate genus, non te facundia, non te reſtituet. ¶ Pietas, & Virgil. in ſexto facilis deſcenſus Auerni, Sed reuocare gradum ſuperaſque euadere ad auras, hoc opus hic labor eſt. ¶ At uobis, inuehitur poeta contra inferorum tenebras, quæ paſſerem raptum detinent.

A priuatiõe ad habitum nõ eſt regreſſus

Orcus ¶ Orci, orcus pluto. ab urgẽdo dictus litterarũ imutatione, eo quod nos i morte urgeat a quo orcũ pro iferno dicimus ſicut ſub ioue. i ſub celo, Cice. li. iii. de natura deorũ, Age porro Iouẽ et neptunum deum numeras ergo ẽt orcus frẽ eorũ deus. orci igitur iſerni. ¶ O factum male. O miſelle paſſer Vocalis nõ abiicitur in hoc carmine cum a uocali ſubſequente excipiatur. Quod effugere poterimus, ſi ut pater duarum tãtum litterarum

Orci, quæ omnia bella deuoratis,
Tam bellum mihi paſſerem abſtuliſtis
O factum male prob miſelle paſſer.
Veſtra nunc opera meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

De phaſelo, quo in patriam reuectus eſt. Epigrãm. IIII.

Phaſelus ille, quẽ uidetis hoſpites
Ait fuiſſe nauium celerrimum.
Neque ullius natãtis impetum trabis
Nequiſſe præterire: ſiue palmulis
Opus foret uolare: ſiue linteo.

adiectione correxit, legerimus, prob miſelle paſſer. ut ſit exclamatio uenuſtiſſimo poetæ ſenſu. ¶ Tua nũc opa meliꝰ ſi ueſtrã legerimus, & ad tenebras ſenſum retulerimus, quarum opera effectũ eſt, ut oculi laſciuiæ lacrymis mandtes rubeãt. ¶ Turgiduli, inflati ex nimio fletu ad quẽ alludens martialis lib. vii. de pucro ſuæ puellæ mortuo ſic inquit. Accidit infandum nr̃æ ſcelus aute puellæ. Amiſit luſus delitiaſq́ ſuas nõ quales teneri plorauit amica catulli Lesbia neq̃ tiis paſſeris orba ſui, & hinc quoq; iuuenalis in principio ſextæ de lesbia itelligens dixit, nec tibi cuius Turbauit niti dos extinctus paſſer ocellos,

¶ Epigrãma. iiii. expos.

P Haſclus ille quem uidetis, Nauim qua per multa maria dũ mãliũ pſtorẽ i bythiniã ſubſeqtur. Vectus in patriã demum incolumis peruenerat, a celeritate & ab origine laudãs caſtori & polluci cõſecrat. Verſus aũt eſt iambicus trimeter Archilochus ab inuẽtore denominatus. Phaſelus genus ẽ nauigii cãpani ut nonius in tractatu de genere nauigiorum meminit, ſed pro naui ſimpliciter poſuit hoc loco ſicut, & Virg. lib. iiii. georgicorum & circumpictis uehitur ſua rura phaſelis. pro naui ægyptiaca uiminibus corio, & creta cõtecta, & foris picta, quam pactonẽ ſtrabo li. ulti. appellat, fœminino genere protulit martialis li. x. pictã phaſelon adiuuãte fert aura, & luc. in quinto. Et latus iuerſa nudum munita phaſelo ordo uero talis eſt ille phaſelus quẽ uidẽtis o hoſpites ait fuiſſe ſe. ſ. celerrimũ nauium, neq; nequiſſe potuiſſe, Duæ. n. negatiuæ unã faciũt affirmatõnẽ ſicuti tres magis negãt et ſuplẽdũ ẽ ait. ¶ Præterirẽ uelocitate ſua ſupare ipetũ trabis, i. nauis. ¶ Natãtis, p maria nauigãtis, ¶ Siue palmu. palma latitudinẽ remi ſignificat. Sed pro remo poſuit, & duo dicit qbus ſolent uti nautæ uela, & remos, hinc Virg. geminaq́ ope currere tẽtãt inde puerbium natũ, uelis remiſq́ nitendũ eſſe cũ extremum conatum ſignificare uolumus. Cicero. hoc uſus eſt philippica prima. Tũ uero tãta ſum cupiditate incẽſus ad reditum ut mihi nulli, neq́ remi, neq́ uenti ſatiſfaceret. Et li. iii. Tuſcu. qõnũ. Terra. n. res eſt miſera deteſtabilis. oi cõtentione, Velis ut ita dicã remiſq́ fugiẽda, Eũdẽ habent ſenſum. uelis equis. Manibus & pedibus. Volare ire per maria. Sed

Phaſelus.

Pacti

Duæ negatiuæ.

Palma

Velis remiſque.

Celeritatē reſpiciens uſus eſt hoc uerbo. ¶ Et hoc.i. hanc nauis celeritatē phaſelū nāq; a uelocitate cōmendat ad quā ꝓbādā locorū i q̃bus fuit teſtimoniū citat. ¶ NEGARE negat lepide affirmat dixit poeta, & eſt ordo negat litus adriatici minacis Cycladas. Rhodum, Thraciam, propontida pōticū ſinum negare hoc.

Et hoc negat minacis adriatici
Negare litus, inſulas ue cycladas.
Rhodū ue nobilē, horridā ue Thraciā
Propōtidē, trucem ue pōticum ſinum.

Adriaticum. Adriati cū uero mare ē illud quod ab adria olim

Adria urbs. nobiliſſima urbe denominatum fuit. in cuius paludibus ſecundum aliquos. Venetiæ urbs opibus uiris ſapientiſſimis,

Venetie urbium regina. numeroſiſſimo populo, ſitu munitiſſimo ſumma rerum oīum copia, nō mortalium ingenio manibuſq; (nā ad ipſius ædificationē naturā ipſa rerum ceſſiſſe uidetur) Sed diuino, & cæleſti quodā numine cōdita, aliarū urbiū regina, ac ueluti totius mūdi inſtar merito exiſtimari poteſt.

Cyclades. ¶ Cyclades. Cyclades i mari ægeo inſulæ ſunt ſic dictæ ut ſolinus. c. xvii. quia licet ſpaciis lōgioribus a delo proiectæ in orbē tamē circa delon ſitæ ſunt orbē uero κυκλον graii ferunt, quod affirmat ēt pōponius mella li. ii. cap. penul. et pl. li. iiii. c. xii. ubi ip̄arū inſularū noīa cōmēorat quarū ēt ſtrabo li. x. meminit ubi Cretā, et eius ſitū deſcribit diodorus li. vi. in fine.

Rhodos. Rhodos inſula ē in lytia ut mela, licet alii carpathio mari aſſignent, & uerſu lucilii. Rhodos carpathium pelagus ſe inclinat apertum, in ea urbs fuit ēt eodē nomine dicta uel a neptuni filia quæ a ſole amata fuit, uel q̃a græce ῥοδος dicitur roſa quoniā iuento roſæ capulo ædificata fuit. & aliis prius nominibus appellabatur. quæ enumerantur a plinio li. v. ca. xxxi. ¶ Nobilē autem dixit, ſic oratius li. i. carminum ode. vii. claram appellauit, uel quia ut ait ſolinus ca. xx. nūq̃ cælum ita nubilū eſt ut in ſole Rhodos non ſit, & pli. repetit li. ii. ca. lxiii. claruit, & inſula gloria belli naualis, & ingēti illa ſolis ſtatua quæ coloſſus dicta fuit de qua ſtrabo li. xiiii. ubi inſulam & urbis nobilitatē his uerbis declarat. Rhodos nobilis.

Coloſſus. Vrbs autē Rhodus in oriētali promontorio ſita eſt. portubus & uiis & mœnibus, & reliquis ornamētis tātopere cæteris excellēs ut aliā dicere nequeas, ne æquandam quidem ne dum ſuperiorem & reliqua, de hac etiā Diodorus li. vi. ca. xiii.

Thracia. ¶ Thraciā. Thracia regio eſt europe ἀπὸ τῆς τραχύτης .i. ab aſperitate dicta de qua pōponius li. ii. ca. i, regio nec cælo læta, nec ſolo, & niſi qua mari ꝓpior eſt infecunda ideo horridā dixit poeta. de hac, & de thracū moribus ſcribit ſolinus. c. xv. et Pli. li. iiii. c. xi.

Propōtida. ¶ Propōtida alii propōtidē legūt ad pyrichiū effugiendum, ut ſit Iambus in ſecunda ſede. Propōtis pars eſt eius pelagi quod uno uocabulo noſtrum mare dicitur, ut pomponius in principio coſmographiæ retulit. Nam ubi primum ſe arctat helleſpōtus uocatur, propontis ubi expādit, ubi preſſit iterum boſphorus Thracius, ubi iterū effundit pontus euxinus, qua paludi coniungitur boſphorus cimerius palus ipſa meotis, de quo, et ſolinus ca. xxii. & ſtrabo li. iii. & Plinius li. iiii. ca. xii. Idem ferme.

Euxinū mare. ¶ Ponticum ſinum euxinum mare itelligit de quo Plini. li. vi. ca. i. & ſtrabo li. iii. Trucem uero appellat, q̃a ut de ipſo tradit pōponius mella in fine lib. primi, inflectitur ad formā

Scythici arcus maxime incuruus breuis, atrox, nebuloſus, non molli, neq; arenoſo circundatus littore, uicinus aquilonibus. & quia non profundus eſt fluctuoſus, atq; feruens, olim excolentium ſæuo admodum ingenio. Axenus.i.inhoſpitalis. Quod etiam Plinius affirmat, cuius hæc ſunt uerba in principio.li.yi. pontus euxinus antea ab inhoſpitali feritate axenos appellatus &c.

Axenos.

Plini. li.yi. ca.ii.

Vbi iſte poſt phaſelus, antea fuit
Comata ſilua, nã cythorio in iugo
Loquente ſæpe ſibilum edidit coma,
A maſtri pōtica, & cythore, buxifer
Tibi hæc fuiſſe, & eſſe cognitiſſima
Ait phaſelus: ultima ex origine
Tuo ſtetiſſe dicit in cacumine.

VBI iſte poſt phaſelus. Modo nauim laudat ab origie, Cuius & amaſtri & cytorum adducit teſtes, eſt autem ordo, Vbi.i. in quo pontico ſinu, iſte poſt phaſelus.i. iſte phaleſus q̃ poſt arborẽ fuit nauis quæ ex ſylua hoc eſt ex arbore fuit nauis facta, antea q̃; nauis eſſet, Videlicet fuit comata ſylua.i. fuerunt arbores frõdoſæ, frondes nã q; ſunt arborum comæ. Nã cytoro, rationem adducit, Cur dixerit nauim iſtã in ſinu pontico olim fuiſſe ſyluã, quia fuit fabricata in cytoro mõte nõ lõge a ſinu pontico, ordo uero talis eſt, nã ſæpe phaſelus.ſ. edidit ſibilum in iugo.i. in monte Cytoro. loquente coma.i. reſonãtibus frõdibus arborum. Edidit ſibilum. Cum.n. frondes arborum a uento percutiuntur ſonitum emittunt ſimilẽ ſibilo, qui a græcis ex nomine factiuo. ψιθύριςμα dicitur & uerbum ψιθυρίζω ariſtophanes in prima ὀπωτα πλατα νος ψιθυρίζει, & Theceritus in principio ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα i. iocunda res.ſ. eſt murmur, & pitia o æpole illa, Cythorus uero mõs eſt paphlagoniæ, & olim ſynopenſium fuerat emporium ut ſtrabo docet li.xii, a Cythoro phryxi filio denominatum, quod ẽt pomponius in fine primi libri his uerbis indicat, & a cytoro phryxi filio poſita Cytoros de quo etiã

Citor⁹ mons.

Citor⁹ mons.

Amaſtri pontica, ſermonẽ apoſtrophat. ad oppidum & montem eorumq; teſtimonium citat, qbus ex relatione phaſeli dicit hæc omnia bene cognita eẽ Amaſtris oppidum in paphlagõia parte põti, ante ſeſſamum dictum, uti pli.li.yi.ca.ii. teſtatur. Strabo uero li.xii. Amaſtriã orã fuiſſe poſt parthenium amnẽ ſic a noĩe urbis: urbẽ uero a nomine uxoris dionyſii denominatã ubi ẽt ipſe Amaſtris arcẽ ſeſſamum appellatã fuiſſe dicit, Cytore buxifer, in quo maxima ẽ buxi copia, nam ut ſtrabo cõmemorat plurima & optima in amaſtriano agro buxus naſcitur pcipue circa cytorum qd ẽt pli. repetit li.xyi.c.xyii. Hæc fuiſſe, & eẽ quæ hactenus dicta ſunt de nauis origine. Vltima ex origine, ordo eſt dicit phaſelus ſe ſtetiſſe in tuo cacumine ex ultima origine.i. ex prima ipſa origine, omnium.n. rerum duo ſunt principia & duo fines, hinc illud Terẽtii in eunucho Certe extrema linea amare haud nihil eſt de uiſu intelligẽdũ exiſtimo, nã cum quinq; ſint amoris lineæ. Viſus uidelicet alloquum tactus, oſcula factũ q̃rũ uiſus prima ẽ illum tamẽ p extremum intellexit a facto. Sed icipiẽdo retrograde, nã ſenſus eſt, qd poſſe amicã tãtũmodo uidere in amore ẽ aliqd, inquã ſentẽtiã uidetur ẽt accepiſſe. lact.li.iii. Thebaides

Amaſtris oppidum

Seſſamus A.

Buxus pluria i citoro

Terẽtii locus.

Amoris lineæ.

ubi hymenei fabulā exponit cum inqt qđ poterat tum puellā extrema amoris. ¶ Linea diligens ſatis aio;ſolo ſatiabat aſpectu. ¶ Imbuiſſe, ſupple iterū dum phaſelus. ¶ Palmulas, remos madefeciſſe, i tuo æquore. i. ī mari ipſo euxio. ¶ Et ideo ex ipſo euxino dixit ſe tuliſſe. ¶ Herū Catullū de ſeipſo. n. loqtur. ¶ Per tot ipotētia freta per tot maria tēpeſta tib⁹ plena, ipotentia igitur. i. in ualū potentia ſicuti ipotēs Sylla noīatus fuit. ¶ Leua ſiue dextera uocaret aura ſiue ad dexterā ſiue ad ſiniſtrā flaret uētus. ¶ Siue utrūq;, ordo ſiue, iupiter ſimul ſecūdus īcidiſſet in utrūq; pedē, ſiue uētus a pupi flās, ex utraq; pte uelū ipelleret, alii utriq; legūt. ¶ In pedē. Pes hoc loco ſignificat funē quo uelū alligatur uulgo Podiam appellāt. Virgi. una oēs fecere pedē. ¶ Iupiter. Vētus q ex motu aeris cātur. eſt. n. Iupiter aer. Oratius manet uenator ſub Ioue frigido teucræ cōiugis īmemor. ¶ Neq; ulla uota, iterū ſupplēdū eſt dicit. i. nō oportuit qđ pp tēpeſtates uota faceret. ¶ Deis littoralibus, q in littore colūtur. bi autē ſunt glaucus nereus melicerta. Virg. uotaq; ſeruati ſoluēt in littore nautæ, glauco Pdopeæq;, & inoo melicertæ. ¶ Cū ueniret a mari nouiſſimo ab ultimo, & remoto mari pōtico, nouiſſimū uero pro extremo, ēt apud Ciceronē poſitum unico in loco in epiſtola ad Octauianū reperi ubi inqt, nā ut ordiar ab initio, & perducā ad extremū & nouiſſima cōſe

Tuo imbuiſſe palmulas in æquore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tuliſſe leua ſiue dextera
Vocaret aura, ſiue utrunq; Iupiter
Simul ſecundus incidiſſet in pedem.
Neque ulla uota littoralibus deis
Sibi eſſe facta, cum ueniret a mari
Nouiſſimo huc ad uſque lipidū lacū
Sed hæc prius fuere: nunc recondita
Senet quiete, ſeque dedicat tibi
Gemelle caſtor, & gemelle caſtoris.

ram primis, quæ non poſterior dies acerbior priore. Licet hoc uocabulo tāq; nō latino ipſum abſtinuiſſe exiſtimet. Au. Gel. lib. decimo capitulo ſecūdo. ¶ Adusq; limpidum lacum, ad benacū, in quo erat hodieq; ē oppidulum Sirmio Catulli delitiæ. ¶ Limpidū pſpicuum. ¶ Adusq; ppoſitio eſt cōpoſita, nam ſi duæ eēnt ut qdā exiſtimant latinum nō eēt, q̄a ppoſitioni ſeparate ppoſitio nō coheret, ut ſcribit Donatus in libello de octo partibus orationis, hic ſergius in Donatum, Adusq; non uidetur plurimus præpoſitio, nam ſi habeat alteram præpoſitionē ipſa præpoſitio eē nō poteſt. nunq̄ enim ppoſitio alteri præpoſitioni coheret. Quod ſeparatim intelligendum eſt, quoniā ſubiungit. Si autem uolueris ut cōiunctim cohereat, nō iam aduerbiū erit. ſed potius recipit naturam ſuam, nā præpoſitionem ſic præpoſitioni coherentem ut pro una parte orationis habeatur, inuenimus ſæpe, & apud Catonem ut circumcirca. i. circa, & apud Ciceronem in partitionibus. illa autem altera argumentatio quaſi retro econtra prius ſumitq; uult quduis in nouis impreſſionibus contra legatur, & in libro de diuinatione. Ara enim quā ſeptam uidemus ex aduerſus eum locum conſecrata eſt, & apud Virgiliū adusq; colūnas exulat. ¶ Sed hæc pri⁹ fuere q̄ de celeritate, & origine Phaſeli dicta ſunt. ¶ Nunc, cum domū me reuexerit. ¶ Senet, conſeneſcit phaſelus

ylla i otens

iupiter

Littorales lci.

Sirmio

adusq;

Nota d ppōnibus.

Circūcirca.

Ecōtra

Ex aduerſus.

¶ Quiete recōdita. Cum id non amplius nauiget. ¶ Seq; dedicat tibi gemelle caſtor & gemelle caſtoris, hi dicuntur gemini q eodē partu ſunt nati inde gemelli per diminutiuā formā quā unice amat Catullus fiunt. Gemellus aūt cum nomen ſit ad aliqd, ſic caſtor dicetur gemellus pollucis, & pollux gemellus caſtoris, qa eodē ouo ex ioue, & læda nati ſunt ut fabulæ docēt. Ambo autē ſimul uenie̅tes dicuntur pſtare felicē nauigationē, ut refert in lib. de ſignis Iginius & Diodorus in. v. & Pli. li. ii. c. xxxvii. Vbi dicit in antenis nauigātium aliiſq; nauium partibus īſiſtere ſolitos, unde etiā Ouid. in fine lib. v. faſt. de illis itelligēs ſic ingt. Vtile ſollicitæ ſidus utrūq; rati, nā ſi ſolitarii uenerit graues ſunt mergēteſq; nauigia gemini autē ſalutares, & proſperi curſus pnuncii. unde Orati. in odis, & fratres Helenæ lucida ſidera. Nam eorum aduentu fugari diram illam ac minacem appellatamq; Helenam ferunt. Epigram. v. Expoſ.

Gemini

caſtor & pollux.

Ad leſbiam. EPIGR. V.

Viuamus mea leſbia, atq; amemus,
Rumoreſq; ſenum ſeueriorum
Omnes unius æſtimemus aſſis.
Soles occidere, & redire poſſunt,

Viuamus mea leſbia, Catullus puellā nomine clodiā amauit. Sed pro Clodia leſbiā nominauit. Sicut apuleius in apologiæ oratione prima annotauit, ſimiliter etiā quæ metella erat perillā ſcripſit, Sicut Propertius hoſtiā diſſimulās cynthiā dicit, & Tibullo plania erat in aīo, delia in uerſu. Leſbiā igitur amicā quæ quorundā ſenum maledicētia in amore refrixerat, ad eundē, ad iocos ad uoluptates, & ad baſia endecaſyllabo reuocat. ¶ Viuamus in hoc uerbo uoluptas quædā incluſa eſt, ac ſi diceret Genio idulgeamus, ſicut apud Martialē. Nō eſt crede mihi ſapiētis dicere uiuā, ſera nimis uita eſt craſtina, uiue hodie. ¶ Atq; amemus, amare eſt diligere licet in illo maior quædā uis inſit. Et amare alias eſt amore frui, ſicuti declarat Donatus apud Terentium in eunuco, hinc eſt locus ille apud Plautum in bacchidibus a nemine hactenus qd' nos ueri declarat?, ubi dicit Amator. Prius hic adero q̄ te amare deſinam, ideſt non tā cito amore fruerer, hoc eſt non tam cito actum ueneris tecum perficerē q̄ cito reuertar, hucin hanc ſententiam hoc loco exponendū exiſtimo, cum ad res uoluptuarias amicam inuitet. ¶ Amemus Amore fruamur, & rem ueneream exerceamus. ¶ Rumoreſq;, infamiam, ſuſuros et maledicentiam. ¶ Nō eſtimemus unius aſſis, alias dicitur, As tota bonorum alicuius uel hæreditatis ſumma, nunc uero pro ſpecie nummi minimi precii accipere debemus, hinc Oratius. Quem ſi comminuas uilem redigatur ad aſſem, Pli. li. xxi. deſcriptione eo gnomēto ſuarione, nec ei fuit i bonis funeris ipēſas aſſe, ergo ɔtulit populus, ac funus elocauit, et Sueto. in auguſto ex Nocturno uiſu ſtipē quot annis die certo emēdicabat a populo, cauā manū aſſes porrigētibus pbēs. ¶ Soles oc-nō ſcdm phyſicos. ſʒ Secūdū uulgi opionē loquutus poeta, ſoles occidere. i. occultari, & redire. i. naſci poſſe dicit, quorūdā nāq; idoctoꝝ opīo fuit quottidie nouū ſolē, & naſci, & interire. Eādē ſententiā li. iiii. carmine de luna, Oratius dicit, Dāna tamē celeres reparāt cæleſtia lunæ. Nos ubi decidimus.

Cynthia. Leſbia

Viuer

Amar

Plauti locus

As.

Scipi ſuari

Opio Vulgi de ſole

¶ Quum

Nobis, cum ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda.
Da mi baſia mille, deinde centum,
Dein mille altera, Da ſecũda centum,
Dein uſque altera mille, deinde centũ,
Dein cum millia multa fecerimus.
Conturbabimus illa, ne ſciamus:
Aut ne quis malus inuidere poſſit
Cum tantum ſciat eſſe baſiorum,

Ad Flauium EPIGR. VI.

Flaui delitias tuas Catullo,
Ni ſint illepidæ, atque inelegantes
Velles dicere, nec tacere poſſes:
Verum neſcio quid febriculoſi
Scorti diligis hoc pudet fateri,

¶ QVVM ſol nobis occidit lux breuis. i. uita nr̃a. ¶ Nox una mors eſt dormienda, Somno mors ubiq; comparatur. Ouid. ſtulte qđ eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago, & Virgilius, Oli dura qes, oculos & ferreus urget ſomnus. Cice. in fine primi li. tuſ. qõ. Sin autem perimit ac delet omnino, qđ melius? q̃ in mediis uitæ laboribus obdormiſcere, et ita conniuentẽ ſomno conſopiri ſempiterno. ¶ Da mihi baſia mille, Cum igitur ita ſit quod mortui nũq̃ reuiuiſcũt ab amica dũ uiuit, & poteſt uoluptatibus frui baſia petit. ¶ Dein uſque, denotat in oſculando perſeuerantiam ne amica defatigetur. ¶ Dein cũ millia multa fecerimus, ſupradicta nanque. 3300. ſunt, hinc uidetur dicere Martialis, nolo quot arguto dedit exorata Catullo Leſbia pauca cupit qui numerare poteſt. ¶ Conturbabimus, confundemus numerum. ¶ Ne, ut nõ. ¶ Sciamus illa. ſ. baſia quot ſint, & nemo poſſit hoc ſcire. ¶ Fecerimus, penultimam ſyllabam produxit ſicut apud Ennium, nõ mi aurum poſco non mi precium dederitis, & Ouidius lib. iiii. de ponto, & maris Ionii tranſieritis aquas praecipit nãq; Diomedes grammaticus præteritum a futuro ſubiunctiui differre in hoc ut ris præteriti breue ſit, ſicut penultima primæ, & ſecundæ numeri pluralis. Licet quibuſdam ſyllaba longa ꝓ breui poſita perperam uideatur. ¶ Aut ne quis malus, ne quis per inuidiam faſcino nobis nocere poſſit, exiſtimant nãq; bis tantum faſcinum nocere poſſe, de quibus certi aliquid conſtat.

Præteritũ a futuro ſubiunctiui differt

Faſcinum

Epigrãm. yi. expoſitio.

f Lauii delitias, Flauiũ in elegãtis ſcorti amatorẽ redarguens hortatur ut ſibi amores ſuos tanq̃ eos carminibus celebraturus aperiat, argute uero hominem taxat, qui nihil reticere poſſit, uerſus autem eſt endecaſyllabus: Sẽſus eſt o Flaui ſi lepidam & elegantem amares puellam illam neutiq̃ reticere poſſes, ſed quoniam illepidam & inuenuſtam diligis, idcirco uerecundaris fateri, ordo talis eſt, o Flaui uelles dicere nec poſſes tacere tuas delitias catullo. i. mihi, ni ſint illepidæ, & inelegantes, & hoc modo amicum dicacitatis arguit. ¶ Febriculoſi, febricitantis febri continuo laborantis, amaladizo uti uulgo dicitur. ¶ Scorti, ſcortum uti Donatus apud Terentium in eunucho docet, meretricem ſignificat. licet & de maſculo dicatur. T. L. in yiii. de bel. mace. Phi lippum carum, & nobile ſcortum, dicitur autem ſcortum uel quia tanq̃ pellis omnibus ſubiacet ſcortum nãq; Corium appellant, uel quia σκέρειν eſt pal

Scortũ

pitare, quod faciunt meretrices ſaltando uel criſſando ob eam cauſam ut Lucretius ait, ut conciniorem uenerem exbibeant uiris aut ſibi cōceptum abigant, qui in uulua fœminæ in ipſo coitu non ſe mouētis incidit ut Donatus docet. ¶ Illepide, ſine lepore. ¶ Hoc.ſ.febriculoſum ſcortū, uel hoc.i.ideo ꝗa febriculoſum ſcortum diligis.

Nam te non uiduas iacere noctes
Nequicquam tacitum cubile clamat
Sertis & ſyrio flagrans oliuo,
Puluinuſq; peræq; & hic & illic,
Attritus tremuliq; quaſſa lecti
Argutatio, inambulatioq;;
Nam ni præualet iſta nil taceres.
Cur non tam latera exfututa pādis.
Ni tu quid facias ineptiarum?
Quare qcquid habes boni, maliq;,
Dic nobis, uolo te, ac tuos amores
Ad cœlum lepido uocare uerſu:

Ad leſtiam. EPIG. VII.

¶ NAM te non uiduas, occurrit obiectioni, poßet n. dicere Flauius nullū habeo ſcortū, iō quædā enumerat ſigna quæ ipm indicant in nocte non ſolum iacere. ¶ Noctes uiduas, a ſcorto ſepatas. ¶ Necquicq̄ tacitū, nō tacitū, qa dū mouetur icoitu reſonat lect⁹, necqcq̄ aduerbiū n̄ ſignificat Vir. i georg. neqcq̄ piguis paleas terret Area culmos, ¶ Sertis, et ſyrio flagrās oliuo, p oliuū ſyrium itelligo odores oēs ex ſyrus germinibus cōfectos, ut Nardū amomum, Milobatrum et ſimilia, odoribus uero uenerem excitari docet Apuleius ſic ſcribens, Vino pulcherrimo atq; copioſo memet madefecerā, & unguento fragrantiſſimo proluuium ueneris ſuſcitaram. ¶ Flagrans, ardens æſtu libidinis. uidelicet. ¶ Atritus, ſcorti uolutatione.ſ. ¶ Peræq;, ualde æqualiter, per enim auget. ¶ Et hic & illic, i duobus locis quod arguit duos cubare. ¶ Argutatio quaßa lecti, argutari eſt ſubſilire ut Nonius inquit titinius in fidenia. Terra hæc eſt noua quaſi ubi tu ſolitus argutari pedibus cretam dum cōpeſcis, inde fit argutatio, ideſt ſubſaltatio in lecto quā faciunt amatores. ¶ Inambulatio, ex frequēti enim illorum motu lectus concutiebatur, et quodāmodo deambulare uidebatur. ¶ Nam ni pualeat iſta, ſcilicet mulier quæ turpitudine ſua prægrauat ut cogat te tacere, aliter oia mihi diceres, cū tibi id ſit uitii ut tacere neqas, nec mirū uideat cū dixerit ſcortū, et ſubiungat iſta, reſpicit utrūq; ſignificatū ſio Terē. ubi illic ē ſcelus ꝗ me pdidit. ¶ Cur nō tā la. ſenſus ē cur.n. nō manifeſtares latera tua coitu tā exhauſta, niſi hæc cā retineret te ꝗa facis neſcio ꝗd ieptiarū, dū.ſ. futuis febriculoſū ſcortū & iō i ſequēti carmine, ni tu ꝗd facias legēdum eſt nō autem, nec tu, niſi uoluerimus hunc eſſe ordinē. Cur nec tu pandas quid facias ineptiarum, Sed melior prima lectio. ex qua clarior ſequitur ſenſus. ¶ Tam exfututa, coitu exhauſta. ¶ Quare qcqd habeas, hēri. n. ppriedicitur ſcortū ut inqt in andria Donatus Terētian⁹ ꝗs heri habuit chriſidē. ¶ Boni maliq;, ſiue illud fuerit elegās ſiue illepidū ſcortum, o ſia bona o catina robbauti dicitur. ¶ Volo te ac tuos amores amicā tuam ad cœlū carminibus meis celebrare, & ueluti imortales reddere. ¶ Vocare, in hoc uidetur ſibi ipſi poeta applaudere tanq̄ ipſe ēt ſit i cœlū ſcriptis ſuis eleuat⁹, et uelit alios illuc ue car

Necq; quicq;

Odoribus Venus excitatur

Argutari

Hēri

Epigrā. yiij. Expoſ.

q Væris quot mi. ba. q̃a poeta ſupiꝰ dixerat, da mihi baſia mille &c. iō ipm̄ iter iocos leſbia iterrogauerat quot determinate baſia uellet, q̃ poßent ſibi ſatis ſupq; eē, et poeta hoc epigrāma te endecaſyllabo

Quæris quot mihi baſiationes
Tuæ Leſbia ſint ſatis, ſuperq;?
Quā magnus nūerus libyſſæ arenæ
Laſerpiciferis iacet cyrenis
Oraclum. iouis inter æſtuoſi,
Et batti ueteris ſacrum ſepulchrū
Aut q̃ ſidera multa, cū tacet nox,
Furtiuos hominum uidēt amores.
Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis, & ſuper catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, nec mala faſcinare līgua

uerſu ↄſcripto rñ det ſe innumerabilia uelle qđ decla rat q̃buſdā cōpa rationibus et hoc ne faſcinū ſibi no cer̄ poſſit. ad hoc epigrāma allude re ur̄ Mart. li. xi ad puerū ſuū ſcri bēs. Da nūc baſi. Sed Catulliana, ordo eſt, o leſbia q̃ris ex me uidelicet quot tuæ baſiatio nes ſint mihi ſatis ſuperq;, tam te ba ſia multa baſiare ſatis, & ſupereſt Veſa no Catullo quæ nec curioſi pernumera re poſſint, nec mala faſcinare lingua, q̃ magnus numerus lybiſſæ arenæ, iacet Cyrenis laſerpiciferis iter oraculū Iouis æſtuoſi, aut q̃ ſydera multa &c. per q̃ oia inumerabilia itelligit baſia. ¶ Quā magnꝰ numerus lybißæ arenæ, quot ſūt

Lybicꝰ lybißus arenæ grana in affrica, a lybia enim fit lybicus, & lybiſſus. ¶ Iacet cyrenis,

Cyrenæ apud cyrenas; Cyrenæ ciuitas eſt in af frica a batto olī calimachi ꝓgenitore cō

Battus dita, de qua Pli. li. y. & c. y. et Diod. ſi

Calimachꝰ culus li. y. et. c. xy. & Soli. c. xxxyii. et Stra. li. xyii. & Iuſti. li. xiii. laſerpicife

Laſerpitium ras uero uocat q̃ai cyrēaico agro herbæ genus ē reptū qđ laſerpitiū dr̄ et græce

Laſer ſilphion, et eius ſuccū laſer uocant magi cū uſu madicamentiſq; ut Pli. li. xix. c. iii. docuit. ¶ Inter ora. Io. æſtuoſi, ionē

Iupiter ammō āmonē itelligit cuius tēplū iter ſeptē or bis mirabilia annumeratū a libero pr̄e i ter mauritāiæ arenas ædificatū fuit, qđ aberat cyrenis. cccc. m. paſſuū ſi Pli. cre dimꝰ li. y. c. y. lz Soli. c. 37. dicat iter cy renas, & ammonis tēplū millia paſſuū tercēta eē. de quo ēt Stra. li. xyii. loq̃tur & Diod. i fine q̃rti et q̃ntꝰ Cur. i. ii. li. eorū q̃ nūc reperiun tur ubi iter Ale xādri ad Ammonis tēplū pluribus uer bis deſcribit, et æſtu oſi hoc dicit pp are nas ritu maris æſtu antes ſicuti Luc. li. ix. deſc. et. P. mel. li. i. i affricæ diſcurſu ſic iq̃t. ide ad catabatmō cyrenaica ꝓui cia ē, i ea nāq; ſūt āmonis oraculū fidei iclytæ, et fons quē ſolis appellāt, & ru pes q̃dā auſtro ſacra hic cū manu hoiuȝ ↄtigitur, ille imodicus exurgit arenaſq; q̃ſi maria agens ſic ſæuit ut fluctibus. ¶ Et bat. ue. ſa. ſe. p ſepulchrū batti cy renas itelligit i q̃bus ſepultus fuit battꝰ illarū ↄditor. ¶ Aut q̃ mul. ordo ē aut q̃ multa ſydera uident furtiuos hoium amores. ¶ Cū nox ta. ſolēt. n. nocturno tp̄e amatores accedere ad amicas, hinc Iuue. ſed luna uidet, ſed ſydera teſtes itē dūt oculos, et ꝓpertius Me mediæ noctes me ſydera plena iacētē Frigidaq; eoo, me uidet aura gelu. Cū tacet nox tp̄s illud Conticinium noctis idicare ur̄ qđ ↄticiniū dr̄ cū galli cōticeſcūt, et hoies ēt tūc q̃eſcūt, de quo Macr. li. i. ſatur. et Cēſo. i lib. de die na tali. c. 17. ubi ēt reliq̃s tā noctis q̃ diei ptes enumerat. ¶ Veſano, ob amorē iſa niēti. ¶ Curioſi, hoc emphaſim hēt, ut diligentes ēt in rebus alienis, et qui hoc agāt ēt nō poſſint nūerare, et ſic ēt faſci nū effugiēt rōne ſuperius dicta. Eſt āt

Faſcinum

Faſcinum quodam incantationis genus quo homines ad extremam maciem deueniunt, de quo Solinus ita refert. Quædam in terra affrica hominum familiæ ſunt uoce atq; lingua efaſcinantes, quæ ſi impenſius forte laudauerint, pulchras arbores ſegetes lætiores, īfantes amæniores, egregios equos, pecudes paſtu atq; cultu optimas emoriantur repente. Inde uerbum faſcino dicitur, Virgilius, Neſcio quis teneros oculis mihi faſcinat agnos, & in ſeptima egloga ad faſcinum etiam alludens inquit, Aut ſi ultra placitum laudarit bacchare frontem Cingite ne uati noceat mala lingua futuro.

Epigram.viii.Expoſitio.

Ad ſeipſum. EPIG. VIII.

Miſer Catulle deſinas ineptire,
Et quod uides periiſſe, perditū ducas,
Fulſere quondam candidi tibi ſoles.
Cum uentitabas, quo puella ducebat,
Amata nobis quātum amabitur nulla
Ibi illa multa tum iocoſa fiebant,
Quæ tu uolebas, nec puella nolebat:
Fulſere uere candidi tibi ſoles,
Nūc iā illa nō uult, tu q̊q; īpotēs es Nec
Quæ te fugit ſectare nec miſer uiue
Sed obſtinata mente perfer, obdura:
Vale puella, iam Catullus obdurat:
Nec te requiret: nec rogabit inuitam,
At tu dolebis, cum rogaberis nulli,
Sceleſta te ne? quæ tibi manet uita?
Quis nūc te adibit? cui uideberis bella?
Quē nunc amabis? cuius eſſe diceris?
Quē baſiabis? cui labella mordebis?
At tu Catulle deſtinatus obdura.

Miſer catullæ, ad amicā deſerendam cui recōciliari nō poterat hoc trimetro iambico ſeipſum hortatur poeta, mire autē amatorii affectus exprimuntur. ¶ Miſer catulle, ſeipſum alloquitur. ¶ Miſer, q̄a in amore tempus rē præcioſiſſimā conſumpſiſti. ¶ Deſinas ineptire, inſanire & ineptum eſſe & delirare uti faciunt amatores, Cic. li. ii. de oratore apte declarat de iepto his uerbis, quem enim nos ineptum uocamus, is mihi uidetur ab hoc nomen habere ductum ꝙ non ſit aptus, idq; in ſermonis noſtri conſuetudine perlate patet. Nam aut tempus quod poſtulat nō uidet, aut plura loquitur, aut ſe oſtentat, aut eorum quibus cum eſt uel dignitatis uel cōmodi rationem nō habet, aut deniq; in aliquo genere aut inconcīnus aut multus eſt, is ineptus dicitur. Hoc uitio cumulata eſt eruditiſſima illa græcorum natio. ¶ Et ducas, exiſtimes. ¶ Perditū, ideſt periiſſe. ¶ Quod uides periiſſe, tēpus, uidelicet bonam famam patrimonium, nam iſta omnia amando perdūt iuuenes. ¶ Candidi ſoles, felices dies ex cōſuetudine gentis thraciæ, quæ albo lapillo fortunatos, nigro uero infelices dies conſueuit notare, ac ſupremo uitæ die ſeparatos denumerare, atq; ita de felicitatis aut miſeriæ ratione pronūtiare, ut Plinius refert lib. vii. alii cretēſium hūc fuiſse morem aiunt, unde Oratius in primo carm. creſſa ne careat pulchra dies nota. Hinc Perſius, hunc macrine diem numera meliore lapillo & Martialis, & ſi calculus omnis huc & illuc diuerſus bicolorquo digeratur, uincet candida turba nigriorem. ¶ Cum uentitabas, ex quo amator cupit continue amicam uidere, ideo ex frequenti profectione ad

Inept⁹

ctione ad amicã fœlicitatẽ ſuam arguit poeta, ¶ Amata nobis. i. a nobis ſic Virgilius dilecta ſorori pro a ſorore. ¶ Ibi in loco illo ad quẽ te puella ducebat. ¶ Fulſere uere. ex præteritis uoluptatibus ſe oĩno fœlicẽ fuiſſe dicit. ¶ Nũc iam illa nõ uult. ſ. q̃d iocoſa illa fiant. Tu quoq; ĩpotens es. ſ. illa facere, quæ cõſueuiſti nolente amica, poſt hæc uerba in fine huius carminis ſequi debet ꝑticula illa. Hoc q̃ male trãſpoſita in principio ſubſequẽtis carminis coherebat, Principium uero alterius carminis ſic admonẽte patre legẽdũ erit, quæ te fugit ſectare, et ordo erit nec ſectare eã. ſ. quæ fugit te. ¶ Nec miſer uiue eã amãdo q̃ te nõ redamat. ¶ Sed obſtinata mẽte perfer ſe ipm̃ ad patientiã exhortatur cũ ab amica neglectus fuerit. ¶ Vale puella tã q̃ lesbiã omnino derelicturus eam diſcedẽtium uerbo alloqtur. ¶ Iam Catullus obdurat ſic. n. in animo ſtatuerat. ¶ At tu dolebis, hoc. n. maxime quærunt amatores ut cũ ab amica diſcedere uelit, ut iuſta de eã diſcedere uideãtur, ut illa eorũ abſentia cõtinue crucietur, ¶ Cũ rogaberis nulli pro a nullo. ¶ Sceleſta te ne? ſ. rogẽ uel uerbũ turpitudinis ſupreſſit, ſic Virg. in tertia egloga, nouimus, & qui te, hæc figura eſt breuitatis per detractionem nõ tamẽ apoſiopeſis, ut in nono ait Quintili. nã in apoſiopeſi q̃d taceatur incertum eſt, aut longiore ſermone explicandum, hic unum uerbũ, et manifeſtum q̃d deſiderat, ſic Terẽ. in eunuc. Ego illũ eunucũ ſi opus ſit uel ſobrius. ¶ Quæ tibi manet uita. qualis eſt tibi futura uita ſine amore meo. Iratus poeta malis lesbiæ iſultat. ¶ Quis nũc? cũ a me derelicta fueris. ¶ Te adibit? accedet ad te quaſi dicat nullus. ¶ Cui uideberis bella? quaſi dicat nemini. ¶ Quẽ nunc amabis? quaſi uelit iferre neminẽ mihi cõferendum reperies quia nullus te adamabit. ¶ Cuius eſſe? ac ſi dicat nullius. ¶ Quem baſiabis cui label? hæc. n. ſibi a lesbia ſolita fieri inuit poeta. ¶ At tu Catulle, demum ad illam deſerendã ſe hortatur ut ab initio. ¶ Deſtinatus, ad eam deſerendam.

Figura breuitatis Apoſiopeſis

Epig. ix. Expoſ.

Ad Verãniũ. EPIGR. IX.

Veranni omnibus e meis amicis
Antiſtes mihi millibus trecentis,
Veniſti ne domum ad tuos penates?
Fratreſq; unanimes? tuãq; matrem
Veniſti o mihi nuncij beati,
Viſam te icolumem, audiãq; hiberũ
Narrantem loca, facta, nationes,
Vt mos eſt tuus: applicanſq; collum
Iucundum, os, oculoſq; ſuauiabor.
O quantum eſt hominũ beatiorum,
Quid me lætius eſt, beatius ue?

Verãni omnibus e meis amicis, cũ nunciatũ fuiſſet poetæ ueranium amicũ incolumẽ ex Hiſpania domum reuerſum gaudiũ ſuũ ex illius incolumitate hoc endecaſyllabo declarat. Et quoniã moris eſt ut cum quadã aihilaritate amicos peregre aduenietes licet pſentes ipſos uideamus, tamẽ interrogemus utrũ uenerint. Idẽ et Catullus ex hac cõſuetudine ex uerãnio amico, quẽ licet abſit, tamẽ ut pſentẽ alloqtur, cum quodã gaudio quærit, utrũ reuerſus ſit, dein de gaudiũ ſuũ explicat. Ordo igit̃ erit, O uerãnni, Antiſtes. i. princeps, uel anteſtãs ut alii legũt quod idem erit in ſenſu e meis omnibus amicis, mihi millibus trecẽtis ueniſti ne domum ad tuos penates fratreſq; tuamq̃; matrem?

¶ Millibus trecẽtis, cum maximam ſibi amicorum copiam fuiſſe dicat maxima

eſt ueranii laus qui primũ tamẽ in amicitia apud ipſum locũ teneret. ¶ Ad tuos pe
nates, ad tuã domũ, licet penates ꝓprie dei dicantur per quos pœnitus ſpiramus de
qbus Macro' iũ legito lib. ſaturnaliũ. iii. ¶ Fratreſq; unanimes, multi nãq; ſunt fra
tres iter ſe diſſidẽtes, hinc Oui. fratrum quoq; gratia rara eſt. ¶ Sanãq; matrem,
lego ex patris codice tuamq́; matrem ſenſu clariſſimo, licet alii ſenem legere malue
rint. ¶ Veniſti. hoc affirmatiue legẽdum eſt, primo enim quæſiuit utrum uenerit
deinde ipſum ueniſſe affirmat. ¶ O mihi nuntii beati, qui uidelicet reditum
tuum nuntiarunt, et ecce gaudii declaratio ob amici aduentum. ¶ Viſam te incolu
mẽ. hæc omnia affirmatiue legẽda cũ quadam gaudii expreſſione. ¶ Audiamq́;,
ordo eſt, audiam te narrantẽ ut eſt mos tuus loca, hiberum, facta, nationes. ¶ Hi
Hibe- ferum hoc. e. hiſpanorũ, uel audiã te hiberum i. te ueluti hiberum et hiſpanum fa
ria. ctum, hiberia nãq; a flumine hibero dicta eſt hiſpania uniuerſa, ut Plinius lib. iii.
ca. iii. rettulit, & ſtrabo lib. iii. affirmat ubi hiſpaniã omnẽ deſcribit. ¶ Vt mos eſt
tuus, loca uidelicet & mores populorũ apud quos fuiſti cõmemorare poſtq̃ domũ
reuerſus fueris. ¶ Applicanſq; colum, ex multis ſenſibus docet ſe ſummã iocundi
Appli- tatem percepturũ, ex uiſu, ex auditu, ex amplexu, ex oſculo, applico ex adiungo,
co. & licet cum datiuo uel accuſatiuo cum ad ponatur tamẽ hoc loco ſine præpoſitio
ne ratione carminis uti exiſtimo poſuit Catullus niſi ſit applicãs colum. ſ. meũ tuo.
¶ O quantum, ordo eſt. O qd lætius beatius ue eſt hominum quãtum ſcilicet homi
num eſt beatiorũ, ex nimio. n. gaudio oſtendit ſe beatos oẽs ſi in unũ cogerẽtur bea
titudine ſua ſupare. huc. n. ſpectat ipſa exclamatio.

De Varo & ſua amica. EPIG. X.

Varus me meus ad ſuos amores
Viſum duxerat e foro ocioſum.
Scortillũ ut mihi tũ repẽte uiſum ẽ
Non ſane illepidũ, nec inuenuſtum,
Huc ut uenimus, incidere nobis
Sermones uarij, in quib⁹ quid eſſet

Epig. x. Expos.

V Arus me
u meus ad
ſuos amo
res elegãter poe
ta his endecaſyl
labis narrat q̃uo
puellã uarri ami
cã ad quã ab ipſo
uarro perductus
fuerat i petitiõe ſeruorũ quos e bithinia
Amo- aduexerat eluſerit. ¶ Ad ſuos amores,
res. ad meretricẽ quã amabat. ſic. n. numero
plurali amores ĩ honeſtos dicimus, lꝫ dif
Viſo. ferẽtia quãdoq; nõ ſeruetur. ¶ Viſum
duxerat ad uidẽdũ, in hoc. n. uerbo mo
tum iclusum cõtra quorũdam grãmati
corum opinionem exiſtimo. Ter. uiſo qd
aget Pamphilus. ¶ Vt mihi repente ui
ſum, & ex hoc quod dicit uiſum tacitã
infert ſui excuſationem ſi ſeruos nega
uit quia ſecus iuenit poſtq̃ fœminã be
ne intuitus eſt.
¶ Scortillum, a
ſcorto ſcortillũ,
ut eius mos eſt
diminutiuum fe
cit. i. meretricu
la. ¶ Vt mihi tũ
repẽte uiſum eſt
ſicuti ex tẽpore
mihi uidebatur,
in quo conſiderando non magna uſus
fueram diligentia, nec impenſe operam
nauaueram. ¶ Huc ut uenimus poſtq̃
ad ſcortum acceſſimus. ¶ Sermones ua Bithy-
rii, de uariis rebus. ¶ In quibus ſcilicet nia.
ſermonibus hæc fuere quæſita. ¶ Quid
eſſet iam bithynia quid, iam ideſt tẽpo
ribus iſtis quaſi dicat an eẽt nobilis pro
uincia ut olim, nã bithynia ut refert ſoli
nus ca. liii. in põti exordio ad partẽ ſolis
orientis aduerſa thraciæ opulẽta ac di
ues urbium a fontibus ſangarii fluminis

primos fines habet ante bebrycia dicta dei de migdonia, mox a bithyno rege bithynia, de qua etiã ſtrabo Plura. li. xii. Pli. ca. ultimo. v. lib. cõmemorant.

Iam bithynia, quomodo ſe haberet,
Et quantum mihi profuiſſet ære,
Reſpondi id qđ erat, nihil, nec ipſi,
Nec prætoribus eſſe, nec coborti
Cur quiſquã caput unctius referret,
Præſertim quibus eſſet irrumator
Prætor, nec faceret pili cobortem.
At certe tamen inquiunt, quod illic
Natum dicitur, ære comparaſti

ET QVOMODO ſe haberet uel ad diuitias uel ad ſitum hoc referendum eſt. ¶ Et quo nã mihi ꝓfuiſſet ære. quantũ lucratus eſſẽ ex illa profectione. Illuc. n. memiũ prætorẽ ſubſequutus fuerat, paternus codex habet quãto mihi eodẽ tamẽ ſenſu. ¶ Rñdi id quod erat ad quæſita uerum reſpõdi. ¶ Nihil nec ipſis. ſ. bithynis, melior tamen uidetur lectio paterna nihil nec ipſi, hoc ſenſu. i. nihil nec mihi ipſi, de ipõ enim iterrogauerat ſcortum. ¶ Nec prætoribus eẽ. i. ipſi memio prætori, uſus eſt autem plurali ꝑ ſingulari. ¶ Nec coborti prætoriæ. ſ. eſt enim prætoria cobors militum multitudo quæ ab iperatore non diſcedebat. Scipio enim aphrican⁹ primus fortiſſimum quẽq; delegit qui ab eo in bello nõ diſcederet, et certo militiæ munerẽ uacaret. ¶ Cur ꝗſq̃ caput uncti⁹ referret, uel ſenſus ſit, nullum illis lucrũ fuiſſe unde lautius uiuere poſſent. nam qui lautius uiuebant ſæpe caput ungebãt. hic Oratius. Vngere ſi caules oleo meliore caputq; cæperis, uel caput accipiamus pro ſorte quã uulgo capitale dicimus, ut ſit ſenſus neminem inde locupletiorem reuerſum. ¶ Præſertim quaſi dicat, cum nobis abuteretur ad libidinem debebat ſaltem munera tradere. ¶ Præſertim quibus eſſet memiũ prætorẽ tãq̃ irrumatorẽ carminis ſui amaru

lētia perſtringit, q cũ ad libidinẽ deteſtãdã iuuenib⁹ romanis uteretur, nulla tamen illos munificẽtia ꝓſequebatur. ¶ Quib⁹. ſ. nobis q eramus de coborte ꝑtoris, & hoc figurate dictũ eſt, reſpicit nãq; ſenſum ñ uerba, ꝑ cobortẽ. n. iuuenes intelligim⁹. ¶ Nec faceret pili. i. ꝑ pẽtor parui faceret cobortẽ quã irrumabat. ideo nihil lucrari potuim⁹ irrumare. n. a ruma. ideſt amãma per ſimilitudinẽ quãdã eſt uirilia ad libidinẽ in os præbere, q uero recipit fellare dicit, ide fellator et irrumator fellatrix & irrumatrix, ordo eſt, rñdi qđ erat, nec mihi, nec ꝑtoribus, nec coborti eẽ cur ꝗſq̃ caput uncti⁹ referret &c. Alii uero ibi diſtingunt, nihil nec ipſi, nec ꝑtoribus, nec coborti eẽ hoc eſt qđ nihil æris cuiq; erat, poſtea accipiũt q̃. ¶ Cur ꝗſq̃ ſint uerba iterũ meretricis hoc ſenſu. ſi ꝑtor non fecit lucrũ in ꝓuincia unde eſt qđ eius fellatores ſint ita nitidi et habẽat caput ita unctũ. q. d. hoc eſt ſignũ qđ mẽtiris, & qđ ꝑtor illis donabat et hic cõſtat lucrũ factũ. ¶ Nec pilli facerẽt cobortẽ, ipſi cinædi uidelicet nõ parui facerẽt cobortẽ et ſotios niſi ꝑtor illis munera dediſſet, & habuiſſet illos i delitiis. ¶ At certe tñ iquiũt, uerba ſunt q̃ dicit meretrix Catullo, quorũ hic eſt ſenſus, licet parũ lucri ex ꝓuincia reportatis dicũt tñ, te ĩ illa emiſſe ſeruos lecticarios, ordo uero erit, At tñ certe cõparaſti ære homines ad lecticã qđ illic natũ dicitur, et illud iquiũt ueluti per parẽteſim iterpoſitum eſt. i. ita aiunt, & fama cõis eſt.

Irrumare fellare

Prætoria. cobors

caput ungebant. caput

Ad lecticam hoĩes.ego,ut puellæ
Vnum me ſacerem beatiorum,
Non inquã mihi tam ſuit maligne,
Vt prouincia quod mala incidiſſet,
Nõ poſſem octo hoĩes parare rectos.
At mi nullus erat nec hic,neq; illic,
Fractum qui ueteris pedem grabati
In collo ſibi collocare poſſet.
Hic illa,ut decuit cinædiorem,
Quæſo inqt mihi mi Catulle,paulũ
Iſtos cõmodita,uolo ad ſerapin
Ferri mane.inquio puellæ.
Iſtud,qđ modo dixeram me habere,

HOMInes ad lecticã ſeruos lecticarios dicit. Quod illic natum dicitur quod.ſ.hoium.i.hoĩes illius loci indigenas,ndibi ſerui ualẽtes eſſe ſolebãt,ſicut & in proxima cappadotia,uel quod.ſ. æs illic natũ dicitur,i.ex pecunia bithynica,ut nõ poſſis dicere te habuiſſe aliã pecuniã. Ego ut puellæ ego ordo eſt,ut me puellæ facerẽ unum beatiorum.i.ditiorũ uel unũ.i.ſolum inter oẽs comites beatiorẽ.i.diuitẽ inq3 dixi q̃ prouintia mala incidiſſet.nõ tã mihi fuit maligne.i.ſine lucro ut nõ poſſem octo hoĩes pare rectos,Beatiorũ ditiorũ hinc Plau.in perſa, bonã mauolo me dici q̃3 beatam,uolebã inquit a puella illa diues eſtimari. q̃ ꝗa. Prouitia mala.i.minime utilis uel male legat. Parare emere. Octo homines rectos ut ualentiores ſint ad onus ferẽdũ & inde a numero ſeruorum octophorõ lectica q̃ alias a minori numero hexaphoron appellatur. At mi nullus erat,ex codice patris ſic corrigo,ut ſtet uerſus cũ prius.ſ.male legeretur. At mihi nullus erat, et eſt ſenſus q̃3uis dicerẽ me emiſſe octo ſeruos ad lecticã tamẽ mentiebar,quia neq; hic neq; in bithynia ullum ſeruum habebã qui pedẽ unum lectuli poſſet attollere,narrat ſe tunc dixiſſe iſta uerba, ſed debemus ĩtelligere quod tacite ſecum illa dixerit ne exaudiretur a puella. Neq3 hic domi, Neq3 illic in bithynia, Grabati ueteris,quia leuius eſt lignum ſi uetus fuerit,grabatus lectum ſignificat,& maxime paupis hominis, Virg.in moretto Mẽbra tollit ſenſim uilli demiſſa grabato. Collocare in tergo.q.d. ne dum portarẽ. Hic.i.tũc. Illa.ſ.meretrix. Inqt.ita ẽ ordo ut. Decuit cinædiorem ſ.dicere. cinædiorẽ uero molliorẽ expone,laſciuiorem et pcatiorẽ et ſine pudore petentẽ,quales ſolent eẽ cinædi q libidinẽ patiunt hic Plautus i ſtiicho lepidã et ſuauem aliquã cãtionẽ occipito cinædicã. Queſo mi Catulle cõmoda Paulum mihi iſtos ſcilicet ſeruos quos emiſti. Iſtos cõmoda, Amphimacrus eſt pro dactylo. Pater tamen cõmodita abſq; nam legere maluit. Volo ad Serapi. Serapis deus eſt æziptiorum qui oſiris etiam dictus fuit, Martianus capella in oratione philologiæ ad ſolem. Te ſeropi. Nilus,memphis ueneratur oſirim,eſt.n. idem qui et ſol ſicut Macro.li.primo ſaturnalium docet,et Diodorus li.primo, & Euſebius de præparatione euangelica. De hoc deo Strabo etiam multa commemorat lib.xvii.dicit ergo nunc meretrix ſe uelle ad ſerapidis templum ire. Ferri mane,duobus modis ex paterna emendatione carmen iſtud eodem tamen ſenſu legitur,ferri mane,mane inquio puellæ,& eſt ſenſus,uolo mane.i.cras mane ferri ad Serapim,nam mane

Gratus

Cinedus.

Beat?

Octophorõ
Hexaphorõ

Serapis q̃ d oſiris.

qñ p^am ptẽ diei ſig^r p^as h3 pducta. Virg. 2o. Georg.

Mane

georgi. Mane ſalutantum primis uomit ædibus undam, ſecundū uero mane deſcendit a maneo manes & habet primam breuē. i. expecta. eſt. n. ſenſus, inquio. i. dico puellæ, mane ideſt expecta ut modus eſt loquendi expecta modicum quia erraui in loquendo, ſerui enim non ſunt mei, ſed comitis mei cinnæ, aliter legitur. Me deferri, mane inquio puellę, & idem erit ſenſus paucis uerbis uel potius litteris mutatis, Qui uero legunt deferri mane, cum dicant ultimam in mane breuiari a poeta tanq̃ a tertia deſcendat coniugatione hi quid dicant ipſi uiderint. quis enim unq̃ maneonis tertiæ coniugationis uel audiuit, uel uidit, uel legit, apud auctores. Neq; idem fit in hoc uerbo, quod in caueo quod aliquando ſecundæ, aliquando uero tertiæ reperitur coniugationis. Oratius in epiſtolis uade, uale. Caue ne titubes mandataq́; frangas, & Propertius. Tu caue ne triſti cupias pugnare puellæ, poſt inquio puellæ feneſtra, ſequitur in codice uetuſto, quæ nō lucem ut cæteræ ſed obſcuritatem potius præſtat, ut in ſequētibus patet, quæ tamē aliquo modo remouebitur ſi hunc ordinem fecerimus.

maneo is. non dicit. maneo.

Fugit me ratio, meus ſodalis
Cinna eſt Caius, is ſibi parauit.
Verum utrū illius, an mei qd ad me?
Vtor tam bene, quã mihi paraſſem.
Sed tu īſulſa ɛmala: & moleſta uiuis,
Per quam nō licet eē negligentem.

ORATIO fugit me ideſt deceptus ſum, quod modo. i. pauloante dixerã, me habere iſtud. i. iſtos ſeruos coemptos. ¶ Meus ſodalis cinna eſt caius q habet uidelicet ¶ Is ſibi pauit enit ſeruos, cina ē caius, caius triſyllabum eſt, & eſt dactylus, ſi grauis legas uerſus non ſtat niſi ita acceperimus quod non fiat colliſio & ſyllaba illa finali licet breuis tamen producatur niſi grauis legerinius. ¶ Vtrum ille ſcilicet cinnæ. ¶ An mei quid ad me? interrogatiue quaſi dicat nihil refert, & rationem ſubiungit. ¶ Vtor tam bene quã mihi paraſſem. habeo inquit ſodalis ſeruos arbitrio meo utendos ac ſi proprio ære mihi comperaſſem. in ordine uero ſi ſubintelligitur. Sicut apud Iuuenalem Græculus æſuriens in cælum iuſſeris ibit. i. ſi iuſſeris. ¶ Sed tu inſulſa inſuauis. iniocunda. ¶ Mala uitioſa. ¶ Moleſta, nunq̃ ceſſas ſpoliare amatores. ¶ Per quã non licet eſſe negligētē, in loquēdo uidelicet, quia dũ indiligens ſum erraui & tu tamen pro uero quod dixi accepiſti, cum ut ſeruos tibi commodarem rogaſti.

Caius triſyllabum

Si ſuplet.

AD FVRIVM ET AVRELIVM. EPIGRAM. XI.

EPIGRAMMA. XI. EXPOS.

¶ FVRI Et Aureli comites Catulli, cum amicam p'uribus ad libidinē ſui copiam faciētem deſerere poeta ſtatuiſſet, Furium & Aurelium comites ſuos orat ut id illi nunciare uelint, Verſus ſaphicus eſt, tres primi æquales ſunt, cō ſtātq; Trocheo, Spondeo, Dacty lo, & duob⁹ tro cheis. Quartus quiſq; Adonius eſt conſtans. dactylo et ſpōdeo.

Saphic⁹ uerſus.

Adonius uerſus.

Furi, & Aureli comites Catulli,
Siue in extremos penetrabit Indos,
Longe ubi littus reſonante eoa
Tunditur unda,
Siue in hircanos, arabaſq; molles
Seu ſacas, ſagittiferoſq; parthos.

Ordo talis eſt Furi et Aureli comites Catulli parati ſimul tentare oia hæc, nunſtiate pauca non bona dicta meæ puellæ. ¶ Comites Catulli ideſt comites mei de ſe loquitur in tertia perſona, ¶ Siue penetrabit, eſſetis iquit ipſi comites, etiam ſi ad extremas terrás iter haberet, alii penetrarit legunt, ut de prӕterito intelligamus, ſed melius penetrabit quia inferius dicit tranſgredietur. ¶ Extremos indos, indi ſunt ultimi Aſiæ populi ad orientem ſiti, ab indo flumine denominati, de quibus Plinius libro ſexto capitulo decimoſeptimo, & Strabo libro decimo quinto, & Diodorus libro tertio capi. undecimo, & Solinus capi. ſexageſimo tertio, & alii multi dixere, Scribit Plinius libro trigeſimoſeptimo cap. decimo tertio. Indiam omnium terrarum maximam eſſe qua de cauſa etiam libro ſexto capitu. decimoſeptimo, dicit modos nunquā emigrauiſſe finibus ſuis, idcirco dixit poeta penetrarit ideſt ad interiores & intimas partes peruenerit.

indi populi.

Indus flu.

India maxia

¶ Lōge ubi littu, ordo ſi penetrabit ad loca illa ubi littus longe tunditur unda eoa ideſt orientali reſonante, uel unda ſonante quia undarum ſtrepitu exauditur. ¶ Siue in hircāos, hircani ſcythiæ ſunt populi ad mare Caſpium a quorum littoribus hircanum mare eſt dictū ut Plinius docet libro ſexto capitulo decimoſexto, quod idem etiam Caſpium appellat, ut auctor eſt Strabo lib. xi. de quibus Solin⁹ ca. xxyi.

¶ Arabasq; molles, Arabia Regio eſt inter ſyriam & ægyptum ſita, uti Diodorus libro tertio capitulo decimotertio in eius deſcriptione commemorat, Solinus uero capitulo ſexageſimotertio ſic inquit, ultra pelusiacum Arabia eſt ad rubrum pertinens mare, quod repetit ēt Plinius libro quinto capitulo undecimo de qua plura etiam commemorat libro ſexto capitulo uigeſimooctauo, & Strabo libro decimoſexto. Molles uero appellat non effeminatos cum indomitos eos ſcribat Diodorus. Sed uel molles, quia calamo, myrrha, thure, coſto, caſſia, cinnamomo aliisq; multis abundant odoribus, uel molles propter habitum dedicatum, intonſi uiuunt, mitrati degunt redimitu pari. barba abradit, ueſte ſubtili utūtur, quæ Bombicina appellatur, unde Propertius in ſecundo. Nec ſi qua arabio lucet bombice puella, uel quoniā ſunt ſub aere clementiori. Vnde Luca. emollit gētes clemētia cœli. ¶ Seu ſacas ſagittiferoſq; parthos, in hoc carmie in ſecūda ſede trocheum poſuit loco ſpondei, Quod ſi euitare uelimus coritbiſes

ros legere poterimus. Corithus enim primam & ſecundam producit ſyllabam, Virgilius libro decimo. Corithiq́; leues humeris & lætifer arcus, inferius tamen pede etiam eodem abutitur, cum iquit, pauca nuntiate meæ puellæ, ¶ Seu ſacas Scithas uniuerſos a perſis ſacas appellatos a proxima gēte auctor eſt Plinius libro ſexto capitulo decimoſeptimo: unde Sacas colligimus populos eſſe Scythis uicinos, de quibus apud Strabonem etiam libro undecimo habemus. ¶ Parthi populi ſunt Orientales, de quorū ſitu. Natura & moribus, plura cōmemorat Strabo lib. undecimo, et Plinius lib. ſexto capitulo uigeſimoquinto, & Iuſti. lib. quadrageſimoprimo. Mira utūtur ſagittandi arte adeo ut in bello fugam ſimulantes in equis uerſis ſagittis hoſtem feriant, inde a poeta dictum fidentemq́; fuga parthum uerſiſq́; ſagittis, & ab Oratio in ſecundo ſermonum, aut labentis æquo deſcribat uulnera parthi, hinc ſagittiferos appellauit Catullus.

> Siue qua ſeptemgeminus colorat
> Aequora Nilus,
> Siue trans altas gradietur alpes,
> Cæſaris uiſens monumenta magni

¶ SIVE qua nilus ſeptēgeminus colorat æquora, ægyptum intelligit in qua eſt nilus fluuius: q ſeptem hoſtiis in mare decurrit, quorum hæc ſunt nomia Peluſiacū, Tanaiticū, Mendeſinm, Pathmeticum, Sebeniticū, Bolbiticum, Canopicum ſiue heracleoticum, de quibus Mella libro primo, hinc ſeptemgeminus a poeta dictus, ad cuius imitationem dixit & Virgilius libro ſexto. Et ſeptemgemini turbāt trepida hoſtia nili. ¶ Colorat, limo ſuo inficit. Vnde Virgilius. Et uiridem ægyptum nigra fœcūdat arena, de Nilo ſcribit plura Diodorus libro primo ſecūdo & tertio, & Plinius lib. quinto capitulo nono, Solinus item capi. quadrageſimoſecundo, & Strabo libro ultimo. ¶ Siue tranſaltas gradietur alpes. Alpes montes dicuntur altiſſimi lingua Gallica. alphon album ſignificat & ſic denominantur ex candore niuium ut plurimum exiſtētiū in eorum ſumitate diuidunt Italiam a Gallia. Incipiūt autem ut Strabo docet lib. quarto ex eiſdē locis e quibus a pennini montes qui paulo poſt in eodem lib. ſic iquit apēninus quidē a Genua Alpes uero a Sabatiis initium capiunt, inter Genuā uero et Sabatias. cc. ac. lxx. ſtadia interſunt, de alpibus etiam & gentibus alpinis legito Plinium libro tertio capitulo decimo nono, Pomponius tamen Mella a genua lyguriæ oppido alpes initiū capere ſcribit. Sed de alpibus nos idcirco pauciora cōmemorauimus, quoniam Marius equicola uir apprime doctus, & D. Iſabellæ eſtenſis Mantuæ Principis laudatiſſimi nois mulieris a ſecretis fidiſſimus, Iter eiuſdem in Narbonēſem galliam ✝ de his quicquid dici pōt, tam docte quā diligenter enumerauit.

¶ Cæſaris uiſens monumenta magni. Monumētum a moneo dicitur, & quicquid nos monet monumentum id appellatur quodcunque illud fuerit. Virgilius quem candida dido eſſe ſui dederat monumentum & pignus amoris, & alibi manuum monumēta mearum, Hinc monumēta quoq́; mortuorum ſe.

✝ libello quē ꝑpediē emiſſurꝰ ē deſcribens p'uribus.

Margin notes: ori[thus] · [Scyt]hus · [S]aca- · [P]arthi · [P]arthi [s]agittā[ferj] · [Sep]ti[ge]minus · [Ni]lu. · [N]ili [h]oſtia · Alpes · Mariꝰ equcola · D. Iſabella eſtēſis Mantuæ Princeps · Monumentū

BIBLIOTECA NA[ZIONALE]

pulchra appellamus, eo quod ad nos mortales eſſe & illos fuiſſe admonerint. Hinc poeta noſter, monumenta Cæſaris in gallia intelligit ea omnia quæ nos ipſius uictoriæ monere poſſunt, ſicut ſigna, Statuas, Trophea, Vrbes dirutas et hmõi reliqua.

Gallicum rhenum, horribileſque, ulti
moſq; britannos.
Omnia hæc, quæcunq; feret uoluntas
Cœlitum, tentare ſimul parati,
Pauca nuntiate meæ puellæ
Non bona dicta,
Cum ſuis uiuat, ualeatq; mœchis,
Quos ſimul complexa tenet trecẽtos

rhen⁹ gallicus.

¶ GALLIcum Rhenum. Rhenus fluuius ē ex alpibus ortũ ducens & in Oceanum decidẽs qui Galliam a Germaniæ ſeperat, de quo Plinius libro quarto cap. decimoquarto, et ſtrabo lib. quarto. Gallicum uero appellat ad differentiam, q̃a & in Italia in Bononienſi agro rhenus eſt fluuius in padum defluens. de quo Plinius lib. decimoſexto capitulo. trigeſimoſeptimo.

Rhenus. bononienſis

¶ Horribiles &c. i. & horribiles ratione nãq; carminis licentia poetica copula eſt poſtpoſita.

Copula poſt poſita

¶ Vltimosq; britanos dictionem integram diuiſit ut partem unam Saphico alteram Adonio concederet carmini, quod lyricis conceſſum eſſe ex Seruii auctoritate nouimus.

Dictionis diuiſio. Britania.

Britania regio eſt in Oceano mari conſtituta ante Albion appellata, de qua Cæſar in quinto cõmenta. & Plinius lib. quarto cap. decimoſexto, et Strabo lib. quarto, et Solinus cap. trigeſimotertio, et Pomponius Mella lib. ultimo, & Diodorus lib. ſexto cap. octauo horribiles, uel hoc dicit quia herba quadam quæ glaſton dicitur corpora inficere ſolebant ut Plinius lib. uigeſimoſecũdo cap. primo, & Pomponius Mella meminere qui incultos etiam omnes eſſe dicit, uel quia ante Cæſarem intacti & inuicti bello fuerunt, ut Pomponius refert, de quibus ſic ſcribit Diodorus, Britania priſcis temporibus nullius aduenæ imperium experta. Neq; enim Dionyſiuz, neq; Herculem, neq; Heroa, aut ducem quempiã eos bello tentaſſe accepimus, hic & Ora. in odis. Viſam britanos hoſpitibus feros.

Glaſtõ herba.

¶ Vltimos ſunt enim in extrema parte inter Septentrionalem & Occidentalem plagam in oceano, ultra britaniam præter orcadas inſulas et Tylem terrarum ultimã nihil eſſe nouimus. Vnde dicitur, Et pœnitus toto diuiſos orbe britanos.

Orcades inſulæ. Tyle.

¶ Omnia hæc ſuperius enumerata. ¶ Quæcunq; cœlitum feret uoluntas, quæcũq; deis placuerint alii omnia hæc quæcũq; ideſt quaſcunq; ſupradictarum peregrinationum. ¶ Voluntas cœlitum ferret mihi peragrandas uidelicet. ¶ Nuntiate, nomine meo dicite, non bona dicta minime illi placitura. ¶ Cum ſuis, hæc ſunt uerba quæ mandat poeta nuntiari puellæ ſuæ ¶ Mœchis adulteris tenet trecentos, numerus eſt finitus pro infinito ſicuti etiã in ſequenti epigrammate, quare aut enneacaſyllabos trecentos expecta, aliquando etiam ſexcentum dicimus, ut Donatus apud Terentium in phor. & Cicero ſexcenta poſſum decreta proferre, & Terentius ſexcentas potius tibi dicam ditas, græci uero εκατον ideſt centum ponunt finitum numerum pro infinito ut idem teſtatur Donatus.

Numerus finit⁹ p infinito

¶ NVLLVM Amans uere, hoc proprium eſt perditæ meretricis, neminem amare ſed tantiſper falſo ablandiri dum illis emunctis argentum lucrentur.

Identidem.

¶ Identidem ſæpe, Suetonius in Domitiano, recuperatores ne ſe perſuaſoriis aſſertionibus accõmodarent identidem admonuit. Idem in Veſpaſiano. Dum eum idẽtidem per Contumeliam Annabulonẽ fratris appellat, & inferius dicet Catullus, qui ſedens aduerſus idẽtidem te ſpectat & audit. Cicero in ſomnio Scipionis. hæc ego admirans referebam tamen oculos ad terram identidem.

¶ Omnium ilia rumpens. Neminem inquit uere amat, ſed omnibus utitur ad ſatiandum libidinis ſuæ indomitæ immoderatum appetitum.

Ilia.

¶ Rumpens uero hoc dixit ex æmulatione dum unuſquiſq; putat alterum ſibi ante poni in amore, Virgilius inuidia rumpantur ut ilia Codro, uel quia omnibus dat & ilia libidine conſumuntur Ilia ut Plinius ſcribit libro undecimo appellantur arteriæ quædam inter ueſicam & aluum ad pubem tendentes, in ſingulari uero ſecundæ declinationis inuenitur, Plinius libro trigeſimo hoc & ilio medetur & tuſſi Veteri, inde ilioſi qui morbo illo laborant ideſt λαγονοπονω.

Ilioſi.

Sed identidẽ omnium, in hoc carmine ſyllaba una eſt ſuperflua quæ abiicitur ob uocalem priorem ſubſequentis carminis ut ſæpe fieri nouimus, ſic & in ſequenti carmine prati ultimos.

¶ Nec meum reſpectet ut ante, poteſt etiam legi eodem ſenſu. Nec meum ſpectet uelut ante amorem, qui amor. ¶ Cecidit elanguit. ¶ Illius ſcilicet puellæ. ¶ Culpa cum tot habeat mœchos. ¶ Velut ultimus flos uel ultimi prati legitur, utrunq; ſtare poteſt, & in idem recurrit ſententia, & optima eſt comparatio, ab amore extincto ad languentem florem, quam mutuatus eſt Virgilius in nono. Purpureus ueluti cum flos ſucciſus aratro langueſcit moriens. ¶ Tactus uel tractus ideſt laceratus.

Nullũ amans uere, ſed idẽtidẽ oĩum
Ilia rumpens.
Nec meum reſpectet ut ante amorẽ,
Qui illius culpa cecidit uelut prati
Vltimi flos prætereunte poſtquam
Tactus aratro eſt.

IN MARVTINIVM ASINIVM. EPIGRAM. XII.

EPIGRAMMA. XII. EXPOSITIO.

Marrucine Aſini manu ſiniſtra
Non belle uteris in ioco, atq; uino.
Tollis lintea negligentiorum,
Hoc ſalſum eſſe putas? fugit te iepte,
Quãuis ſordida res, & inuenuſta eſt.
Non credis mihi? crede pollioni
Fratri, qui tua furta uel talento
Mutari uelit, eſt enim leporum
Diſertus puer, ac facetiarum.
Quare aut endecaſyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte:
Quod me non mouet æſtimatione:
Verum eſt μνημόσυνον mei ſodalis,
Nam ſudaria ſætaba exhiberis
Miſerunt mihi muneri Fabullus,
Et ueranius hæc amem neceſſe eſt,
Vt ueraniolum meum, & Fabullum.

m Arrucine aſini, Marrucinum cognomento aſinium monet ut linteum quod ſibi inter cænandum furto ſubſtulerat, remittat, aliter ſe illum carminibus ſuis proſciſſurum minatur. Alii aſinium proprium nomen aſſerentes principium huius endecaſyllabi ſic legere maluerunt, iter cœnam aſini manu ſiniſtra. Et cætera, quo argumento ipſi uiderint, cum omnes codices ſecus habeant, Marrucine aſini, Marrucinum iſtum Aſinii polionis fratrem fuiße, ex eo patet, quod inferius dicet crede Polioni fratri. ¶ Manu ſiniſtra, qua ſcilicet lintea ſurripis. ¶ In uino atq; ioco, dum in conuiuio iocantes amici bibunt. ¶ Negligentiorum, eorum qui in rebus ſuis ſeruandis negligentes ſunt. ¶ Hoc ſalſum eße putas? tu credis inquit hoc eſſe hominis faceti, Sed deciperis, non eſt enim facetum ſed potius ſordidum res alienas furari, ſalſum a ſale. ¶ Fugit te inepte, tu ignoras hoc, tu deciperis, ſic abſolute dicitur non me fugit non me latet, non me præterit. ¶ Et ſt res ſordida, & quantum uis inuenuſta, ſcilicet furari lintea & res etiam minimas. ¶ Non credis mihi? interrogatiue, & ſenſus eſt ſi non adhibes mihi fidem in hoc, quære ex fratre tuo. ¶ Qui furta tua uel talento mutari uelit, uel ſit ſenſus qui libenter ſolueret talentum & quod tu non laborares hoc uitio, uel qui iocoſe dixit, ſe uelle talento ea quæ tu furatus fuiſti poſſe recuperare, melior tamen & uerior prima ſententia. ¶ Eſt enim leporum ac facetiarum diſertus pater, frater inquit tuus eſt auctor facetiarum. ¶ Eſt pater, modus eſt loquendi quo ſæpe utimur, ideſt inuentor. Licet alii puer legant quod non placet. ¶ Quare, concludit ergo & duplicem proponit conditionem cuius electionem aſinio relinquit, uel quod rem ttat linteum, uel quod ipſum endecaſyllabis lacerabit. ¶ Non mouet æſtimatione, ideſt pretio. ¶ Verum eſt μνημόσυνον uerbo græco uſus eſt quemadmodum ſolent poetæ latini ſæpius græca tanquam iocundiora intermiſere. Sicuti Quintilianus docet libro duodecimo μνημόσυνον, igitur memoriale dicit, Linteum enim dono datum fuerat Catullo a Fabullo & Veranio amico tanquam monumentum amoris. ¶ Sudaria Setbaba, ſudarium ſignificat linteum quo utimur ad ſudorem ex

Marrucinus aſini.

Verba græca iocundiora μνημόσυνον

Sudarium

tergendum ſicuti Naſitergium appellare poſſumus quo utimur ad naſum emungendum. Setbaba autem a loco dixit, eſt enim Setbabis urbs Hiſpaniæ ut Strabo libro tertio meminit, ubi telæ pulcherrimæ ex ſpartho lini genere conficiebantur, de quibus Silius, Setbabis & tellas arabum ſpreuiſſe ſuperbas. ¶ Ex hiberis, ex Hiſpania, hiberes enim populi Hiſpaniam habitarunt uti Plinius libro tertio capit. primo commemorat. ¶ Hæc amem, ſcilicet ſudaria, alii textus hoc habent & ad Linteum ſubreptum erit referendum. ¶ Ut ueraniolum, tanquam ipſos auctores muneris. Naſitergium Setbabis urbs

EPIGR. XIII.

EXPOS.

AD FABVLLVM. EPIGR. XIII.

Cœnabis bene mi Fabulle apud me
Paucis ſi tibi dii fauent diebus,
Si tecum attuleris bonā, atq; magnā
Cœnam, non ſine candida puella:
Et uino, & ſale, & omnibus cachinis:
Hæc ſi inq̃ attuleris, fabulle noſter,
Cœnabis bene: nam tu Catulli
Plenus ſacculus eſt aranearum.
Sed contra accipies meos amores.
Seu qd ſuauius, elegantius ue eſt,
Nā unguētū dabo, quod meæ puellæ
Donarunt ueneres, cupidineſq;,
Q d tu cum olfacies, deos rogabis,
Totū ut te faciāt Fabulle naſum.

OEnabis bene mi fabulle apud me, iocoſe fabullum ſodalem ad cœnā uocat, ita tamen ut quæ neceſſaria ſunt apportet, præter unguentum enim ſe nihil aliud præbiturum oſtendit. Scribitur autem epigramma uerſu endecaſyllabo. ¶ Apud me domi meæ. ¶ Mi fabulle, mi blandientis eſt, alias inuidioſe rogitantis ut Donatus in Ecyra apud Terentium actu ſecundo notauit. ¶ Paucis ſi dei tibi fauent, ſenſus eſt ſi dei tibi paruo tempore ita fauebunt, ut lucrum facere & ea quæ in cœna neceſſaria ſunt emere, & empta tecum domum meam portare poſſis, ita poteris bene mecum cœnare, & ita iocoſe ipſum ad cœnam uocat, uel ſi dei fauent ne ante diem cœnæ aliquid aduerſi tibi accidat quod te impedire poſſit. ¶ Bonam, bene cōditam. ¶ Magnam, copioſam & opiperam. ¶ Non ſine candida puella, pulchra et elegāti, et nullū deſit uoluptatis genus. ¶ Sale, facetiis uel egeſtatem ſuam indicans poeta fabullum admonet, ut ſalem pro condimentis ſecum afferat. ¶ Cachinis, Cachinus riſus ſolutus dicitur unde Cachinones. ¶ Venuſte noſter, in codice antiquo legitur fabulle noſter quod ualde placet. ¶ Plenus eſt ſacculus aranearum, crumena mea adeo eſt inanis, ut aranei araneas in ipſa fecerint, per ſacculum noluit loculos intelligere, in quibus nummi reponuntur, minime uero bis aſſentior qui per ſacculum promptuariam cœlam intelligendam putant. ¶ Sed cōtra. i. uiciſſim. ¶ Accipies meos amores. i. amicā meam, q̄a ſuperius dixerat nō ſine cādida puella, ideo dicit ſi adduces tecū puellā uiciſſim accipies tu quoq; meā, & ſi q̄d illa ſuauius aut elegātius apud me eſt, uel expone accipies. i. audies meos amores. i. audies carmina de amica mea compoſita, ut iocoſe hoc Cachinus Cachinones

quoq; dictum ſit, ſi dabis mihi amicam tuam, ego uiciſſim dicam tibi meam. Seu quid ſuauius. ſ. amoribus meis eſt. Vnguentum dabo. Solebant enim antiquiores corpora unguentis ac uariis odoramentis perungere, De unguentis uero et unguentorum generibus legito Plinium libro. xiii. capi. i. ii. & iii. Donarunt ueneres cupidinesq; in cõmendationem & laudem unguenti quod pollicitus eſt, dicit illud amicæ a uenere & cupidine dono datum fuiſſe, Superius plures ueneres, plures etiam cupidines fuiſſe declarauimus. Totum faciant naſum. tanta enim olfaciendi uoluptate detineberis ut ſis optaturus totum corpus tuum ad illam conſequendam in naſum conuerti.

Vnguenta.

EPIGR. XIIII.

AD CALVVM. EPIGRAM. XIIII.

Ni te plus oculis meis amarem
Iucundiſſime Calue, munere iſto
Odiſſem te odio uatiniano.
Nã qd feci ego? qd ue ſum locutus?
Cur me tot male perderes poetis?
Iſti dei mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi miſit impiorum,
Quod ſi (ut ſuſpicor) hoc nouum, ac repertum
Munus dat tibi ſyllo litterator,

EXPOSITIO.

Caluus orator

Ni te plus oculis meis amarẽ. ſaturnalitiis diebus caluus orator, de quo Quintilianus & Plinius meminere, libellos peſſimorum poetarum quos muneri acceperat a cliente ſuo, ad Catullum loco Xenii dono miſerat, Catullus igitur endecaſyllabo tali munere dolet, libellos ipſos execratur. minatur q; ſe quoq; uices repoſiturum tanquam par pari ſit relaturus. Iocũdiſſime calue. Ego ita de oratore Caluo intelligendum duco, ut tamen non ignorem eiuſdem nois quoq; poetã fuiſſe, Cuius & Oratius et Ouidius, & Propertius meminere, cum tamẽ extent qui eundem poetam & Oratorem fuiſſe cõtendunt. Munere iſto in contemptum, ſic Virgilius, Aut quid petis iſtis, & malorum poetarum carmina intelligit. Odio Vatiniano odio tali quali Cicero proſequutus eſt Vatinium in quem inuectus eſt oratione quæ adhuc extat ab illo habita coram Lutio Lentulo flamine Martiali iudice, in qua ſcelera et flagitia Vatinii enumerat. Alii tamẽ ad puerbium hoc redigentes. ita interpretãtur. Vatinius in quem acerrime. Mar. Tul. inuectus eſt in tãtum odium populi Romani peruenerat iam det^e ctis illius flagitiis, ut in prouerbium ceſſerit odium Vatinianum. Poteſt & intelligi odium quo Vatinius in Ciceronem detinebatur. Nam quid feci ego? quid ue ſum loqutus? quaſi dicat nec factis nec uerbis te læſi. Cur me tot male, ita legẽdum eſſe nõ malis q̃a uerſus nõ ſtaret primo pater poſt patrẽ deinde multi docuerunt. Miſit impiorũ carminum. ſ. Si Syllo litterator. Syllo hoc loco nomẽ eſt ꝓprium cuiuſdam grãmatici qui cliens erat Calui, & dono illi uerſus miſerat, licet alii Sylla legere maluerint, quod nec probo nec damno, quod autem ſyllones ſuperciliis prominentibus appellet Nonius Mar. notandum eſt apud illum non Syllones ſed Chilones legendum eſſe

Vatinius.

Vatinianũ odium

Sylla

Syllones

Nonii locus.

dum eſſe cuius uerba hæc ſunt. Cilones ſuperciliis prominentibus dicti ſignificatione manifeſta, Licet Cilones apud feſtū aliud ſignificent, Nam Cilo ad ille inqt abſq; aſpiratione is dicitur cui frons eſt eminentior ac dextra ſiniſtraq; uelut reciſa uidetur, Chilo uero cum aſpiratione cognomento a magnitudine labiorum dicitur χεῖλος enim labrum dicitur. ¶ Litterator, litteratores appellatione antiqua grammatici & poetarum interpretes dicuntur. ¶ Nouum, nuper editum. ¶ Et repertum a ſe compoſitum quantum ad inuentionem.

Chilo

.Fato es.

Non eſt mi male, ſed bene, ac beate,
Quod nō diſpereunt tui labores:
Dū magni horribilē, & ſacrū libellū,
Quē tu ſcilicet ad tuū catullū
Miſſi, continuo ut die periret
Saturnalibus optimo dierum.
Non, non hoc tibi ſalſe ſic abibit:
Nam ſi luxerit, ad librariorum
Curram ſcrinia, cæſios, aquinos,
Suffenum, omnia colligam uenena:
Ac te his ſupplicijs remunerabor:
Vos hinc interea ualete: abite
Illuc, unde malū pedem attuliſtis,
Secli incōmoda peſſimi poetæ,

¶ NON eſt mi male, ſenſus eſt ſi Donatus eſt tibi a cliente tuo hic liber tamq̄ ab ipſo editus nō moleſte fero imo iocūdum eſt quod non perdis labores tuos quos ob Clientem defendendum ſuſcipis ironice autem loquitur quaſi. d. q dignum premiū. ¶ Tui labores, quos in illo defendendo ſuſcipis. ¶ Dei magni, per indignationem exclamat, tanq̄ liber omnino malus & execrabilis ſit uel ironice dictum accipiamus. ¶ Horribilem, hoc dicere uidetur quia erant carmina duriter compoſita & aſpera uerba. ¶ Et ſacrum execrandum. ¶ Quem tu miſti, pro miſiſti. ¶ Continuo quamprimum illum habuiſti ad me miſiſti quaſi dicat ante quam illum legeres. ¶ Vt die, ordo Saturnalibus die optimo dierum periret. ſ. ipſe Catullus legendo tam magnū & malum opus. ¶ Saturnalibus, ſaturnalia feſta erant quæ in honorem ſaturni menſe decembri celebrabantur. Quæ ut aliqui uolunt per unum, alii per tres, alii per quinq;, alii per ſeptem durabāt dies, Et Macrobius Latius dicit lib. primo Saturnaliū. Vnde eos ſecutus poeta qui ſaturnalium unum dicit durare uolūt dixiſſe uidetur ſaturnalibus die optimo, optimo uero dicit quia i his ſūmæ concedebatur licentia & tunc Serui libertatem conſequebantur. Loci huius meminit Macrobius libro ſecūdo Saturnalium ubi inquit, quia Saturnalibus optimo dierum ut ait Veronenſis poeta nō uoluptas nobis ut ſtoicis tāquam hoſtis repudianda eſt. ¶ Non, non hoc tibi ſic abibit, Duæ iſtæ negatiōes hoc loco magis negant ideo cum diſtinctione legendæ ſunt quaſi bis uerbi fiat repetitio, quia ſi in idem uerbum caderent affirmatiuam facerent. ¶ Non hoc tibi ſalſe o facete uel falſe legatur qui me fruſtratus es inani ſpe. ¶ Nam ſi luxerit, ſi dies & lux ſolis uenerit ueſpera enim erat cum munus hoc accepiſſet. ¶ Ad librariorum curram ſcrinia, Librarii ut Beatus Hieronymus declarat in epiſtola ad Nitiam Aquileiæ hippodiaconum, hi dicuntur qui libros exſcribunt. Scrinia uero Capſæ dicuntur in quibus li

Seruorum libertas

Non. Non.

Satur nalia.

Librarii.

Scrinia.

bri tenentur ſeruaturq́;. Oratius in Ser. Ne me Criſpini Scrinia lippi Compilaſſe putes. Verbum nõ amplius addam. ¶ Currã, Vlciſcendi libidinem maximam uerbo hoc feſtinationis indicat. ¶ Ceſios, Aquinios ſuffenum. Nomina ſunt Malorũ poetarum illius temporis, quos ſe ad Caluum miſurum minatur. Ceſius poeta fuit cuius Cicero in quarto ad Herennium adducit uerſum, hunc tibi miſimus beli. Aquini meminit in Tuſculanis, ad ſuffenum inferius a poeta ſcribitur epigramma. ¶ Omnia uenena, appellat Venena malos peſſimorum poetarum libros. ¶ His ſuppliciis, his poetis malis qui tibi erunt loco ſupplicii dum ipſos leges. ¶ Vos hinc interea, apoſtrophat ſermonem ſuum ad ipſos malos libros eoſdemq́; a ſe diſcedere iubet. ¶ Interea, Dum ueniet dices, & eſt ordo, uos o peſſimi poetæ appoſitiue incommoda ſæcli ualete, abite hinc. Vnde attuliſtis malum pedem. ¶ Malum pedem, alludit quia uerſus pedibus conſtant. Sed mali ſunt poetæ ideo malum dixit pedem, Et ſic epigramma concludit, tres uero ſequentes uerſus ſi qui forte mearum. Et Cætera, Cũ minime huic loco cõuenire pater meus animaduertiſſet, tanq̃ tranſpoſitos loco ſuo reſtituit, quo & ipſos nos interpretabimur.

Ceſi⁹ Aquinius Suffenus Poetæ

Ad Aurelium. EPIG. XV.

Cõmẽdo tibi me, ac meos amores
Aureli, ueniam peto pudentem,
Vt ſi quicquam animo tuo cupiſti,
Quod caſtum expeteres, & integellũ
Conſerues puerum mihi pudice,
Non dico a populo, nihil ueremur
Iſtos, qui in platea mõ huc, mõ illuc
In re prætereunt ſua occupati,
Verum a te metuo, tuoq; pene

EPIGRAMMA. XV. EXPOSIT.

Commendo tibi me Aurelio ſodali puerum a ſe dilectum commendat, ita ut eundem pediconẽ Satyreo quodam morſu indicet, uerſus uero endecaſyllabus eſt. ¶ Commendo tibi me tanquam amator, uult innuere ſe totum dependere a puero dilecto, ideo amores ſuos, ideſt puerum commendãs una cum illo ſe quoque commendat, quaſi dicat ſi ſeruaueris puerum ſeruabis etiam me ipſum. ¶ Veniam peto pudentem, cum pudore peto a te hoc beneficium ut conſerues puerum meum, uerecundabatur enim fateri ſe pueri amatorem eſſe. ¶ Vt ſi quicquam animo tuo, Senſus eſt ſi unquam deſideraſti aliquid caſtum & integrum in animo tuo. Ita rogo te ut nunc uelis pudice mihi puerum meum conſeruare. ¶ Et itegellum, integrum & incorruptum, ſed more ſuo diminutiuo uſus fuit. ¶ Non dico a populo, ecce poetæ morſus in amicũ cum dicat, ſe non populum, ſed ipſum amicum timere, ne puerum corrumpat. ¶ In platea, dictio iſta apud græcos per ει ſcribitur πλατεία, unde abiecta, i, ſyllaba breuiatur quandoq; apud nos. ¶ Verum a te metuo, ne puerum uioles. Sic Terentius in andria metui a Chriſide. Vbi Donatus ponit hanc differentiam. Metuo illum qui mihi ipſi aliquid facturus eſt, Metuo ab illo. Cuius cauſa poſſum aliquid mali pati, etiam ſi in me nihil ipſe mali conſulat, Metuo tibi, ne aliquis noceat tibi. ¶ Tuoq; pene, penis Caudam

Platea — metuo te — metuo a te — metuo tibi — Penis

a pēdendo. Sed membrum uirile etiam ſignificat Iuuenalis. Nouerunt mauri atq; indi quem pſaltria penem & alibi an facile & pronum eſt agere intra uiſcera penem.

¶ Laceſſas noſtrum caput, puerum quem diligo tanquam proprium caput. ¶ Ab, interiectio dolentis, commiſeratur namque amici futuram ſortem poeta, ſi hoc egerit. Ab.

Infeſto pueris bonis, maliſq;,
Quem tu, qualibet, ut libet, moueto
Quãtum uis, ubi erit foris, paratum,
Hunc unum excipio, ut puto pudẽter
Q d' ſi te mala mens, furorq; uecors
In tãtam impulerit ſceleſte culpam,
Vt noſtrum inſidiis caput laceſſas,
Ah non te miſerum, maliq; fati,
Quẽ attractis pedibus patẽte porta,
Percurrẽt raphaniq;, mugileſq;.

¶ IN feſto pueris bonis maliſq; ideſt oĩbus pueris tam his qui ob formæ pulchritudinẽ apti ſunt q̃ his qui ob deformitatem non ſunt ad libidinem idonei, ſicut ſuperius in ſexto, quare quicquid habes boni maliq; dic nobis. ¶ Quem, ſcilicet. ¶ Penẽ tu moueto, ex libidine. ¶ Qualibet, ſcilicet ratione. ¶ Vt lubet, hoc dicit quantum ad modum uel per quoſcũque locos, uel qualibet hora. ¶ Quantumuis, hoc quantum ad multitudinem quaſi dicat Crebro. ¶ Vbi erit foris paratum, ideſt quando habebis extra domum paratum cum quo libidinem exerceas. ¶ Hunc unum, ſcilicet puerum meum. ¶ Excipio, remoto hoc puero meo quem cum quadam uerecundia excipio uti exiſtimo. Exerceas libidinem cum quocunq; uolueris quaſi dicat Cæteros nõ curo. ¶ Quod ſi te mala, Cõcluſio eſt Epigrammatis in qua mugiles & Raphanos Aurelio minatur. Si uim puero ſuo intulerit. ¶ Mala mens, amẽtia, Si ad tantam inſaniam deuenires. ¶ Vecors, dicitur quaſi ſine corde furorem autem uecordem appellat ab effectu, quia amoris furor homines uecordes redit, in tantam culpam in tantum crimẽ ut uidelicet puerum corrumpas. uecors

¶ Tum, pro tunc, ſi puerum uitiaris, quia pœnas dabis. ¶ Mali fati, infelicis fortunæ, uel facti legamus, ideſt ſceleris tui. ¶ Te miſerum, ſcilicet duo, quẽ Raphani & Mugiles percurrent patente porta, hæc enim erat adulterorum qui deprehenſi fuiſſent antiquitus pœna. Vt illis mugilem in anum intruderent & Raphanum, hinc Oratius penis hunc & mugilis intrat, & Iuuenalis quoſdam Mœchos & Mugilis intrat. Mugilis uero piſcis eſt de quo Plinius libro nono capitulo decimoſeptimo. ¶ Raphani, Raphanus dicitur quia ὅ ῥαδίος φαινει, Cito enim poſt ſationem enaſcitur, ὅ ἀφανι διαθῦχαι ait Ariſtophanes & Suidas. ¶ Attractis pedibus, per pedes attractum. ¶ Patente porta, uel aperto podice, uel aperta Ianua ut pertranſeuntes uidere poſſint in maius ipſius Aurelii dedecus.

Adulterorũ pœna.

Mugilis raphanus

EPIGRAM. XVI.
EXPOS.

¶ PAEDICABO ego uos excuſat carminum ſuorum laſciuiã, & iocoſe Aurelium et Furiũ. a quibus ſcripta ſua taxabantur pædicaturum minitatur, uerſus uero endecaſyllabꝰ eſt. ¶ Pædicabo pædicare uerbũ eſt obſcenũ, & cum maſculis libidinẽ exercere ſignificat. Quã Iulius firmicus præpoſteram appellat unde pædicones dicti, qui uero libidineꝫ patiũtur pathici et cinædi dicunt̃ hi ἀπὸ τοῦ κινέω τὰ αἰδοῖα .i. moueo pudenda. Illi uero uel ab aoriſto ἔπαθον huiꝰ uerbi πάσχω .i. patior uel a uerbo latino patior, & ſic ſine aſpiratione ſcribẽdũ erit.

Pædicare. Pædicones. pathici

Eiuſdẽ ſententiæ fuit etiã Martialis qui inqt laſciua eſt nobis pagina uita proba. & Ouidius lib. ii. de triſtibus.

Crede mihi diſtãt mores a carmine nr̃o
Vita uerecũda eſt, muſa iocoſa mea eſt.

Ad Aurelium. & Furium.
EPIGRAM. XVI.

Pædicabo ego uos, & irrumabo
Aureli pathice, & cinæde Furi,
Qui me ex uerſiculis meis putaſtis,
Quod ſunt molliculi parum pudicũ.
Nam caſtum eſſe decet pium poetã
Ipſum, uerſiculos nihil neceſſe eſt,
Qui tum denique hñt ſalẽ, ac leporẽ
Si ſunt molliculi: ac parũ pudici,
Et quod pruriat incitare poſſunt.
Non dico pueris, ſed his piloſis
Qui duros nequeunt mouere lũbos.
Vos qui millia multa baſiorum
Legiſtis, male me marem putaſtis,
Siqui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manuſq; ueſtras
Non horrebitis admouere nobis.
Pædicabo ego uos, & irrumabo.

¶ Verſiculos nihil neceſſe eſt. ſ. pios et caſtos eẽ. ¶ Tũ deniq; .i. tandẽ cognoſcuntur habere ſalem quãdo impudica tractant & pruritũ mouere poſſunt. q. uelit īferre ꝙ neceſſe ſit ipſos impudicos eſſe. ¶ Habẽt ſalem nõ ſunt inſulſi. Nã ſalſum dictum eſt qđ non erit inſulſum, uelut quoddam ſimplex orationis cõdimẽtum qđ ſentitur latẽte iudicio & ueluti palatum excitat, ut Quintilianus ãit et in dicendo habet quiddam quod nobis faciat audiendi ſitim, animiquoq; ſolatia ſales appellãtur, ut inquit Pli. lib. xxxi. cap. vii. Omniſq; uitæ lepos & ſumma hilaritas, laborumq; requies nõ alio magis uocabulo cõſtat. ¶ Ac leporẽ. Voluptatẽ ſicut ſupra expoſuimus. ¶ Et poſſint, ſupplẽdum iterũ ſi, ut ſit ordo, Et ſi poſſunt incitare quod pruriat, ſenſus uero erit. ſi his uerbis compoſiti ſunt, ut uenerem mouere poſſint, pruritus enim dicitur cum mẽbrum tentigine erigitur. ¶ Nõ dico pueris quia facile per ætatẽ ad uenerẽ incitãtur. ¶ Sed his piloſis .i. ſenioribus

Salſu[m]. Sales. Pruritus.

¶ Ex meis uerſiculis uerſiculos appellat lyricos ſuos q, ya. ¶ Sunt molliculi laſciui. ¶ Caſtum ad corpus. ¶ Pium ad aĩum. ¶ Nam caſtũ decet ſenſus eſt. Cõueniẽs eſt poetã uita qdẽ et moribus caſtum eſſe, uerbis uero & carminibus laſciuũ & ipudicum fieri nõ magni refert, horum carminũ meminit Pl. libro iiii. epiſtolarũ ad paternũ ſcribẽs, & endecaſyllaborũ ſuorũ laſciuiã excuſans, ubi dicit ſcimus alioquin huius opuſculi, Illam eſſe ueriſſimam legem quã Catullus expreſſit.

Nã caſtum eſſe decet pium poetam
Ipſum uerſiculos nihil neceſſe eſt.

Hiſpidum. Lūbi.

ſenioribus qui niſi cum difficultate arriguntur, alii hiſpidoſis legunt. Eodem ſenſuā Hiſpidum enim aſperum dicimus & horridum & ſetoſum. Virg. Cui laterum tenus hiſpida nantis frons hominem præfert. ¶ Nequeunt mouere lumbos, ſunt lumbi in corpore a Cinctura ad nates, a quibus Venereus liquor defluit, hinc illud eſt in Priapeis, Criſſabit tibi fluctuante lumbo, deficiente igitur ipſa materia aridi et duri fiunt lumbi, & ſic moueri ut prius non poſſunt. ¶ Vos ꝙ millia. m. b. Epigrāma ad leſbiam de baſiis ſupra poſitum reſpicit. ¶ Male me marem, quia ab amica baſia tantum petii, putatis me non eſſe marem, & non poſſe Venerem exercere, Sed tantum oſculari, & poſt hæc uerba tres illi uerſus quos ſuperius in fine Epigram. xiiii. Tranſpoſitos diximus ſecūdum paternam correctionem ſequi debent. ¶ Si qui forte mearum ineptiarum, quorum eſt ſenſus, ꝙ ſi fortaſis aliqui ineptiarū quas carminibus ſuis inſeruit lectores erunt & uoluerint manus admouere & eas laceſſere. Eos iocoſe ſe prædicaturum & irrumaturum minitatur. ¶ Non horrebitis manus admouere, metaphorice ſi non dubitabitis, Carmina & laſciuias meas taxare uel ſenſus ita ſimul coniungatur. O uos qui legiſtis multa millia baſiorū & ideo putaſtis me male eſſe marem. i. impotentem. Et o uos ſi qui forte eritis mearum ineptiarum lectores, & non horrebitis admouere manus ueſtras nobis. i. contra nos lacerandas materias carminum meorum. Irrumabo & pædicabo uos omnes ut Aurelium & Furium tanꝗ̃ eiuſdem criminis reos.

EPIGR. XVII.

Ad Coloniā. EPIGR. XVII.

O colonia quem cupis pōte ledere longo,
Et ſalire paratū hēs, ſed uereris iēpta
Crura pōticuli, ſub hiſtot⁹ irrediuiu⁹

EXPOS.

Angelicum carmē Steſichoriū

Colonia o quem cupis pōte, Diuerſum eſt a p̄cedentibus carminis genus, qđ Angelicum a nuntii celeritate, heptametrum a numero pedum, Steſichorium a Steſichoro inuentore nuncupatum, Ex duobus diuerſorum Verſuum comatibus cōpoſitum. Conſtat enim duobus trocheis duobus iambis, trochæo, dactylo & item trochæo, in primo tamen & ultimo ſpondeum recipit, hoc igitur carmine rogat poeta coloniam, ut ſtolidum quendam hominem qui uxorem ſeruare neſciebat, maleq; cum illa agebat de pōte in cœnoſam paludem præcipitet, Alii metaphorice ſermonē iſtum dictum accipiunt qđ non probo, metaphora enim non uſꝗ̃quaque reſpondet. ¶ O colo-

Colonia et Municipiū.

nia, quid ſit colonia & quid inter Coloniam et municipium interſit. Aul. Gelius lib. decimoſexto ca. decimotertio declarat, mihi aūt colonia nomen proprium cuiuſdam oppiduli non longe ab agro Veronenſi diſtantis. uidetur, qđ hodie corrupto tamen uocabulo uulgo Cologna appellatur. Et præſertim q̄a Verona illuc iter habentibus paludes latiſſimæ occurrunt, quæ in loco quodam coarctantur ubi ponte ligneo ſatis longo tranſitus patet, q̄ nunc pons Zerbanus uocatur. Ordo autem eſt, o colonia habes paratū quem cupis lædere & ſalire de ponte lōgo. Alii en ſalire legunt quod nō impro-

Colonia op.

bo & erit ordo. O colonia en habes paratum ſalire de ponte longo quem cupis lædere. ¶ Sed uereris inepta, tu iepta.

Rediuiuū. ¶ Vereris crura ponticuli times ne pōs cadat, & nō amplius reficiatur. ¶ Crura columnas pontis. ¶ Ac ſub his. ſ. cruribus. ¶ Ne totus irrediuiuus ne pons ita corruat ut nō poſsit amplius renouari, nec reparari. rediuiuū enim eſt qđ mortuum ad uitam redire poteſt, & quod ex uetuſto renouatur, ut feſtus iquit Seneca. iii. decla. rediuiuum me ſenem meretrix uocat, Iuuenalis. Prodiga non ſentit pereuntē fœminą cēſum, Ac uelut exhauſta rediuiuus pulullet arca Numus & e pleno ſemper tollatur aceruo, Irrediuiuus ergo irreparabilis. ¶ Cauaq; in palude. in palude cōcaua quæ ponti ſuberat. iaceat, & ibi marceſcat.

Ne ſupin⁹eat, cauaq; ī palude recūbat
Sic bon⁹ tibi et ex tua pōs libiđīe fiat,
In quo uł ſaliſubſuli ſacra ſuſcipiātur
Munus hoc mihi maximi da colonia riſus.

¶ SIC Bonus tibi & ex tua pōs libidine fiat uolēs munus ab oppido impetrare ex cōmuni loquēdi cōſuetudine bonū illi prius optat. Sic optatis, eſt Oratius ſic te diua pontes cipri. Sic. ¶ Bonus hoc uideł dicere ꝗa fortaſsis ſemp pons ille attritus & debilis erat, ſicut & hodie eſt. ¶ Et ex tua libidine ideſt ex tua uoluntate. ¶ In quo uel ſaliſubſuli ſacra ſuſcipiantur cum uerſus iſte corrupte legeretur adeo ut doctorū ingenia torqueret. Pater meus ipſum corruptiſsimum & pœne mortuum ſic uitæ reſtituit, cuius quidē ſenſus erit. Ita bonus & ualidus fiat pons iſte tuus, ut in eo ſuſcipi poſſint ſacra martis, quæ ſaltando a ſaliis celebrabantur, ordo uero talis erit, in quo ſcilicet pōte uel ideſt etiam ſacra ſaliſubſuli ideſt martis ſuſcipiantur, Saliſubſulus enim uti in antiquorum monumentis reperi mars a ueteribus dictus eſt. Saliſubſulus. Pacuuius in armorum iudicio, pro imperio ſaliſubſulus ſi noſtro excubet. ¶ Sacra, ſacra martis ita celebrabantur ut ancilia a ſaliis ſacerdotibus per urbem portarentur, ſunt autem ancilia ſcuta quæ in templo martis ſeruabantur. ancilia Et quando mouendum Mos. erat bellum tūc conſul ea mouebat dicēs mars uigila. Inſtituit autē Numma duodecim martis ſacerdotes qui ſalii dicti ſunt ꝙ menſe martio ancilia tollentes per urbem cum tripudiis et ſaltationibus ibant gladiis breuibus ſcuta percutientes. unde Ouidius in tertio faſtorum iam dederat ſaliis a ſaltu nomina dicta, Dionyſius putat eos eē qui a græcis dicuntur Curetes a iuuenili ætate, nam κουρος iuuenis dicitur, A romanis uero a Continuo motu ſalii ſunt dicti. Inde etiam fortaſsis mars ipſe a ſaliendo & ſubſiliendo dictione compoſita, ſaliſubſulus dictus fuit, de Ancilibus uero & ſaliis plura habemus apud. T. Liui. libro primo. Apud Dionyſium halicarnaſeum libro ſecundo. Apud Plutarcum in numma. Apud Ouidium libro tertio faſtorum, & apud Feneſtellam. Si liber tamen, feneſtellæ de magiſtratibus antiquis cap. ſeptimo. Sunt tamen qui legant hoc carmen, in quo uel ſaliaribus ſacra ſuſcipiantur eodem ſenſu ſed diuerſo ordine, qui talis erit, in quo ſacra ſuſcipiantur uel ideſt etiam a ſaliaribus, priorem tamen lectionem magis probo. ¶ Munus maximi riſus. Quia plurimus nobis riſus erit. Si uidebimus hunc de pōte ruentem.

Salii nūma iſtitu[it] · curet[es] · Sali/ ſubſu/ lus ui[…]

Quendã municipẽ meũ de tuo uolo põte
Ire p̃cipitẽ in lutũ per caputq́ꝫ pedeſq́ꝫ.
Verum totius ut lacus putidæq́ꝫ paludis
Liuidiſſima, maxieq́ꝫ eſt ꝓfunda uorago.
Inſulſiſſimus eſt hõ, nec ſapit pueri iſtar
Bimuli, tremula p̃ris dormiẽtis in ulna,
Cui cũ ſit uiridiſſimo nupta flore puella,
Et puella tenellulo delicatior hædo
Aſſeruãda nigerrimis diligentius uuis,
Luderẽ hãc ſinit, ut lubet, nec pili facit uni
Nec ſe ſubleuat ex ſua pte, ſꝫ uelut alnus

QENDAM Municipẽ hoc eſt munus qđ petit, q̃ ſint municipes declarant & feſtus, & Au. Gel. li. xvi. ¶ Meum municipẽ ex eodẽ quo ego ſum municipio ac ſi Veronẽſem diceret. ¶ Verũ totius ut lacus ſed uolo inq̃t cadat ubi lacus ẽ, et alta paludis uorago. ¶ Vt lac⁹ p ubi lacus Vir. v. æne. labit̃ infœlix cæſis ut forte iuuẽcis, & Ora. lib. iii. Car. Vt cunq́ꝫ mecũ uos eritis libẽs inſaniẽ tẽ nauita boſphorũ tẽtabo & Ter. in cyramẽ cõſequit̃ id ut limẽ exirẽ, q̃ uero dicũt hũc eẽ ſenſum hic inſulſiſſimus ita ac ſtolidiſſim⁹ eſt ſicut toti⁹ lacus et paludis ſordidiſſima eſt uorago, male iuditio meo poetæ Elegãtiã penſitaſſe uidẽtur.

Vorago.

¶ Vorago ꝓfunditas dicit̃ q̃a cadẽtia in illam nõ emergãt ſed deuorari uideant̃. ¶ Nec ſapit pueri inſtar bimuli non habet plus ſapiẽtiæ quã puer duorũ annorum, bimus enim duorũ dicitur annorũ inde bimulus p formã diminutiuã qua plurimũ poeta gaudet. ¶ In ulna tremula. Solẽt. n. matres cũ infantes iter ulnas tenẽt ſe leniter cõcutere ut facilius illos cõſopire poſſint. ¶ Cui cũ ſit uiridiſſimo cũ locus iſte peruerſe legeret̃ ita fuit a patre reſtitut⁹ ſenſu clariſſimo. ¶ Viridiſſimo flore. iuuenilis. n. ætas ſolet floribus cõparari. hinc Terẽ. in Eun. anni ſexdecim flos ipſe. ¶ Et puella ſic legendũ nõ ut puella, poſſumus ẽt legere ulpiella, ut nomẽ proprium ſit puellæ. ¶ Aſſeruãda nigerrimis hoc ita nõnulli exponunt tanq̃ꝫ referendũ ſit ad uuas quæ uariis modis cõſeruãtur uti Plinius lib. xv. cap. xvii. præcipit. Alii uero interpretantur quia maturæ uuæ magno ſunt in aeris diſcrimine. Sed qm̃ ea quæ aeris uitio corrũpuntur diligẽtia nr̃a ſeruari non poſſunt. Idcirco ego potius a poeta hoc dictũ exiſtimo, quia uuæ qñ ſunt maturæ nigræ ſunt. & tũc maxie cuſtodia egẽt, ne a furibus auferãtur. & iõ maiorẽ diligẽtiã dicit adhibẽdã eẽ ad puellã cõſeruãdã q̃ꝫ adhiberi ſoleat in uuis cũ iã maturæ ſunt cuſtodiẽdis. ¶ Hãc ſinit ludere in re uenerea. ſ. ¶ Nec pili facit negligit ipſam. ¶ Nec pili facit uni pro unius. ¶ Nec ſe ſubleuat ex ſua pte ipſe pmittit illam moueri nec ſe mouet uiciſſim ſupra illã criſſantẽ, quẽadmodũ nec nauis in foſſa liguri mouet̃, q̃ uero exponũt nec ſe ſubleuat nihil ꝓuidet, nihilq́ꝫ cõſulit ſibi cõiugii onerib⁹ oppſſo, mea q̃dẽ ſnia poetæ ſenſum nõ pcipiũt. ¶ Sed uelut alnus, ordo eſt ſed tantũdẽ oia ſentiẽs q̃ſi ulla ſit nuſq̃ꝫ, iacet uelut alnus in foſſa liguri ſeparata. i. incisa a ſecuri. ¶ Velut alnus tanq̃ꝫ alnus arbor q̃ aquoſis maxie gaudet locis ut Pli. li. xvi. ca. xix. docet, ſed qñ ẽ inciſa nõ ampli⁹ ſe mouet, ſed iacet in palude, & ſic magis ꝓbo ut alnũ pro arbore q̃ꝫ p naui accipiam⁹, lꝫ nõ ignorẽ ex hac arbore maxie naues fieri ſolitas. Vñ Vir. Tũ primũ fluuii alnos ſenſere cauatas. Et Luc. Et fluctibus aptior alnus.

Alnus

In foſſa lyguri iacet ſeparata ſecuri.
Tātūdē oīa ſentiēs, ulla ſit quaſi nuſq̄
Talis iſte meus ſtupor nil uidet, nihil audit,
Ipſe q ſit: utrum ſit, an nō ſit, id quoque neſcit:
Nūc eū uolo de tuo pōte mittere pnū
Si pōt olidū repēte excitare ueternū
Et ſupinum animum in graui derelinquere cœno,
Ferream ut ſoleam tenaci in uoragine mula.

¶IN FOSSA Liguri, pleriq; exponunt in foſſa exiſtēte in liguria parte illa Italiæ quæ inter uarrum & macram omnes continetur ab uno latere habens apeninum, Ex alio padum, cuius caput eſt Genua, cuius Strabo lib. quarto, & Plinius libro tertio cap. v. meminit, ſed quoniam neq; de foſſa aliqua in regione Liguſtica exiſtēte neq; cur de illa præcipue loquutus fuerit poeta conſtat, hinc aliqui coniungere maluerunt.

Lyguriæ. Genua

¶ Separata ſecuri liguri, ut ſit ſpecies pro genere, uel quia olim in lyguria optimæ ſecures fiebant, ſed quoniā diligentius cōſideraui ſpeciem pro genere niſi ob aliquā excellentiam poni ſicut apud Virgi. libro. i. geor. Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta, & nullibi legi q in lyguria olim optimæ fierent ſecures, ideo uel de hoc loco magis quærēdum exiſtimo, uel ita interpretandum ut lyguri nomē ſit proprium alicuius foſſæ uel in agro Veronenſi uel Colonienſi ſitæ, quæ præſertim poetæ cognita eſſet. ¶ Separata ſecuri diuiſa a radicibus cum bipenni, immobilitatem hominis coeuntis oſtendens cōparat eum uni arbori quæ inciſa corruat in foſſam, & exiſtimo lygurem eē locum nobis ignotum in agro Veronenſi ut dixi & ſequutus parentem & codices oēs manu ſcriptos ita legēdum duxi his profecto alioquin aſſenſurus qui ex pernata uel ſupernata hoc eſt auulſa & diuiſa ex quibuſdam antiquis ueſtigiis caſtigare laborarunt, niſi ſyllabæ et carminis ratio quæ præcipue in uerſibus cōſideranda eſt repugnaret. Quemadmodum eadem ratione nec eos probo qui ſupinata correxerūt cum prima in hac dictione breuis ſit ſyllaba, ſicut apud Virgiliū lib. ſecundo georg. patet, ante ſupinatas aquiloni oſtēdere glebas. ¶ Tātundē tantū ſentiens quaſi dicat nihil ſentiens pœnitus, æque ac non cairet. ¶ Vlla ſit quaſi nuſq̄. i. aliq̄ puella nuſq̄ ſit ac ſi nullā in amplexu puellā haberet. ¶ iſte meus ſtupor, iſte homo ſtupidus ſic Terē. ubi illic eſt ſcelus qui me perdidit id eſt. Ille homo ſceleratus. ¶ Nil uidet ſic legendum nō autem nihil quia uerſus non ſtaret, q autem dicit nil audit, nil uidet, hoc ad illud referendum eſt quia ſtupor latinæ dicitur quæ a græcis ἀποπληξία in apoplexiis autem totum corpus ſenſu priuatur ac motu, ut phyſici, & Galenus maxime inquiunt. Solus reſtat anhelitus qui ſi & ipſe prohibeatur maxima eſt & acutiſſima apoplexia. Si uero reciprocatio ad ſit q dē ſed magna ui fortis ue hemēſq; ſit ſtupor, tamē ſtupidos ſenſu carētes, quos iſenſatos dicimus, ſolemus appellare. Scribit Auicēna membrū ſtupidum aut paraliticum diu quidē ſenſu carere aut motu quod fieri poteſt diuerſis de cauſis ſubſiſtente tamen interim uita. Cum

Spēs p genere quādo

Supinata.

ſtupor

ἀποπληξία

Stupidi.

Veternum.

uita. Cũ pars intermortua nec ſenſu poleat nec motu. ¶ Ipſe q̃ ſit, utrũ ſit, duo dicit & ꝙ ignorat utrũ ſit nec ne, & quis ipſe ſit. ¶ Si pôt olidum repente excitare ueternũ, Veternum ut inq̃t Ser. lib. primo Georg. dicitur morbus intercus, ideſt ὑδερτις qui hoies efficit pigros. Feſtus Põp. idẽ quoq; aſſerere uidetur dicens, Veternoſus dicitur qui graui præmitur ſomno. Cato hydropicũ intelligi uoluit, cũ ait ueternoſus cũ plurimũ bibit tã maxime ſitit, Nam idem Ouidius in faſtis de hydrope dicit. quo plus ſunt potæ, plus ſitiũtur aquæ, Sic etiã exponit Donatus i eunucho, Veternoſus. i. Veterno cõfectus quales ſunt qui hydropẽ patiũtur. Probus uero in primũ Georg. inq̃t ueternũ graué ſomnũ intelligi uolũt ſpectãtem ad interitum quẽ medici lethargicum uocant, eſt enim lethargicus morbus dictus quia λῆθη dicitur obliuio & ἀργὸς ocioſus, quãdo homo oium oblitus frequẽter dormit de quo morbo Cor. Celſus diffuſius li. iii. ca. xx. & Quintus Serenus poeta de morbis, hoc morbo laborauit Gallicus urbis cuſtos, unde de ipſo liberato Sylua ẽ apud Statiũ lib. i. Cuius titulus eſt ſoteria, quoniã igitur hic morbus hoies pigros facit & ad negotia inutiles. ideo ꝓ pigritia & deſidia & ignauia quadã poſitũ hoc loco exiſtimo, ſicut & apud Virg. lib. i. georg. Nec torpere graui paſſus ſua regna ueterno, quoniã hoiem in re uenerea lentũ & lãguidum mordere intendit. ¶ Olidũ, aũt q̃dam ad Veternum referẽtes fœtidũ interpretãtur, ab effectu dicẽtes ꝙ fœtor, ex imobilitate & pigritia maxie generatur. Ideoq; Alæ maxime in corpore noſtro male olent, ꝙ immobiles inexercitatæq; habẽtur, ſicuti in q̃õnibus Ariſt. docuit particula decima. q̃õ. xxi. Ego uero potius ad hoiem referendũ duco. i. ignauia q̃ eſt in illo fœtido hoie. ¶ Repẽte excitare. q. d. Ideo uolo eum ꝑcipitare, ut experiar ſi ꝑcipitatus perſeueret in ſua pigritia nihil de ꝓpria ſalute curans. ¶ Et ſupinũ. i. negligẽtem & ſegnem. ¶ Ferreã ut ſoleã, quẽadmodũ mula inextricabili cœno depræhenſa quãdoq; ferream ſoleam in illo relinquere conſueuit. ¶ Soleam, ferrum quo mula calciatur appellauit.

Veternum

lethargicus morb⁹

gallic⁹ urbis cuſtos

Alæ cur male olẽãt

EPIG. XVIII.

Ad Aurelium. EPIG. XVIII.

Aureli pater eſuritionum,
Nõ harũ modo, ſed quot aut fuerunt,
Aut ſunt, aut alijs erunt in annis,
Pædicare cupis meos amores,
Nec clam, nam ſimul & iocaris una,
Hærens ad latus omnia experiris
Fruſtra, nam inſidias mihi iſtruẽtem
Tangam te prius irrumatione,
At qui ſi id faceres ſatur, tacerem:
Nunc ipſum id doleo, quod eſurire
Meus iam puer, & ſitire diſcet.
Quare deſine, dum licet pudico,
Nec finẽ facies, niſi irrumatus.

EXPOS.

Aureli pater Eſuritionum, Verſus hic endecaſyllabus eſt, Aurelio superius epigrãmate. xv. Amores ſuos cõmẽdauerat, unde cum Aurelius fidem nõ ſeruaſſet. immo oi conatu ui ipſius puero iferre tẽtaſſet, Cõtumelioſe hoc epigrãmate in ipſm inchitur poeta, Irrumationẽq; minitatur. ¶ Pater eſuritionum, Ex loquẽdi conſuetudine pater eſuritionum hoc loco dicitur ſicut ſuperius in. xii. pater facetiarũ, eſuritio aũt dicitũ fames & edẽdi auiditas. ¶ Non harũ mõ q̃ in te nunc reperiũtur ¶ Meos amores

Eſuritio.

puerũ fidei tuæ cõmiſſum. ¶ Nec clã, nõ latẽter. imo aperte. ¶ Nã ſimul & iota ris, declarat quo mõ non clã hoc faciat. ¶ Simul & una, ad maiorẽ uim oſtẽdẽdi ꝙ clã nõ agat. ¶ Oĩa expiris, ut poſſis illi uim iferre. ¶ Nã iſidias mihi, ordo nã tãgã prius irrumatiõe te iſtruẽtẽ mihi iſidias, ¶ Atq; ſed. ¶ Si faceres ſatur tace rẽ. q. d. ſi nõ eẽs famelicus hẽrem te excuſatũ, qa hoc poſſet ex amore fieri a te et nõ ex uitio. Sed cũ exurias cõtinue, nõ potes niſi ex uitio libidini uacare, & ita extre mã egeſtatem Aurelio obiicit tanq; ſemper ſit famelicus. ¶ Quod exurire meus iam puer ſitire diſcet, ex cõſuetudine tua ipſe quoq; famelicus & ſitibũdus fiet, et per cõſequens de formis, Ita aũt uerba iſta emẽdãda pater mõſtrauit cũ prius ne meus puer nullo pene ſenſu legeretur. ¶ Quare deſine, parare iſidias & ſic cõclu dit. ¶ Dũ licet pudico. i. nõdũ a me irrumato, ¶ Nec finẽ facies niſi irrumatus, ꝙuis te moneã nõ tamẽ ceſſabis niſi irrumatus. i. primoq; te irrumauero, ſic finem poſtea facies.

EPIGR. XIX. Expoſ.

S Vffenus iſte uare. Ad Varrũ ſcribit & ſuffenũ de quo etiã ſuperius in xiiii. Taxat, qui cũ inerudite poe mata ſcriberet, ſe tamẽ optimum arbitrabaẽ poe tã. Epigrãma ue ro iãbico trime tro ſcribitur.

Ad Var. EPIG. XIX.

Suffenus iſte Vare, quẽ ꝓbe noſti,
Hõ eſt uenuſtus, & dicax, & urbanus,
Idemq; longe plurimos facit uerſus,
Puto eſſe ego illi millia aut decem,
aut plura.
Perſcripta, nec ſic, ut fit in palipſeſto
Relata chartæ regiæ noui libri.
Noui umbilici, lora rubra, mẽbrana
Diſecta plũbo, & pumice oĩa æquata
Hic cũ legit, tũ bellus ille, et urbanus

ducta eſt ꝓprie aũt ſignãt ſermo nem cum riſu ali quos iceſſentem Ideo Demoſthe nẽ urbanũ fuiſſe dicũt dicacẽ ne gãt. Ironice uero de ſuffeno hæc dicta ſunt oĩa. ¶ Longe pluri mos, ualde pluri mos. ¶ Aut de cẽ, ſuple millia.

Demoſthenes urbanus.

Vrbanus ¶ Homo eſt uenuſtus & dicax & ur banus, Quint. li. viii. ca. de ornatu dicit ꝙ urbanũ Cicero nouũ credidit. Nã in epiſtola ad Appiũ pulchrũ ſic iqt te ho minẽ nõ ſolũ ſapiẽtẽ uerũetiã ut nũc loq mur urbanũ, idẽ lib. vi. in capite de riſu qd ſit urbanitas docet, ubi etiã qd dica

Vrbanitas citas & uenuſtas explicat, urbanitas igitur dicit̃ qua qdẽ ſignificari uideo ſermonẽ ꝑferẽtẽ in uerbis et ſono et uſu

Ruſticitas propriũ quẽdã guſtũ urbis, & ſumptã ex cõuerſatione doctorũ tacitã eruditio

Venuſtum nẽ, cui cõtraria ſit ruſticitas, Venuſtum uero id dicitur qd cũ gratia quadã & uenere dictũ apparet. Dicacitas ſine du

Dicacitas bio a dicendo, quæ eſt oĩ generi cõmune

Palimpſeſtos ¶ Aut plura, decẽ millibus. ¶ Nec i pa limpſeſto, dictione græca charta dicitur quæ deraſis prioribus litteris reſcripta eſt, quæ ẽ cæteris uilior, Cic. Trebatio, nã ꝙ in palipſeſto, laudo parſimoniam ſed miror qd in illa chertula delere ma lueris q̃s hæc ſcribere. ¶ Vt fit, ſicut eſt poetarũ cõſuetudo, quãdo primũ carmi

Regia charta na cõponũt ut in uiliori charta ſcribãt. Eadẽ emẽdata in nobiliori poſtea reſcri

Pergamena pturi. ¶ Chartæ regiæ, Sciẽdũ eſt eas chartas regias a Catullo nũcupari quæ

Mẽbrana & pgamenæ a loco phrygiæ, & mem branæ a mẽbris aĩaliũ quæ ipſis conte gũtur, dictæ ſunt, regiæ uero appellan

Eumenes rex tur qa ab eumenæ rege pergameno. re

pertæ fuerũt,cũ pp emulationẽ circa bibliothecas Ptholomeus chartas ſupprime-ret uti Pli.li.xiii.ca.xi.refert. Noui libri.liber ꝑs corticis iterior q̃ ligno adhæret dicit,unũ delibrare pro eo qđ eſt corticẽ detrahere,ante uſum chartæ ſolebant in qbuſdã arborũ libris.i.corticibus ſcriptitare,unde & libri ipſi dicti fuerũt. Vt B.Hiero.in epiſt.ad Niced aqleiæ hippod. retulit. Noui umbilici,ornamẽta ſũt librorũ qñ ligãtur ut bullæ ad ſimilitudinẽ lapillorũ q in littore loti & politi repe riunt,Cice.in.ii.de Oratore.Sed tñ ita ſolet narrare ſæuola cõchas eos & umbili cos ad Caietã & liternũ legere cõſueſſe. Lora rubra,uincula coloris rubicũdi. Mẽbrana deſecta plũbo,ſicut ſolet lineis notari in qbus ſcribat,uel directa,alii exponũt deſecta plũbo.i.uirgata colore plumbeo. Et pumice oia æquata,libros pumicibus expoliri ſæpius declarauimus in prio. Hic cũ legit quãdo ipſe carmi na ſua legit. Tum bellus ille,uidetur tunc cõmodus & eruditus poeta.

Liber. Delibrare. Vmbilici.

Suffenus un⁹ caprimulgus,aut foſſor
Rurſus uidet,tm̃ abhorret,ac mutat.
Hoc qui putemus eſſe?qui mõ ſcurra,
Aut ſiquid hac re triſtius uidebatur,
Idem infaceto eſt infacetior rure:
Simul poemata attigit:neq; idẽ unq̃
Aeque eſt beatus:ac poema cũ ſcribit
Tã gaudet in ſe,tãq; ſe ipſe miratur,
Nimirũ idẽ oẽs fallimur,neq; ẽ qſq̃
Quẽ nõ in aliqua re uidere ſuffenum
Poſſis.ſuus cuiq; attributus eſt error.
Sed nõ uidemus mãticæ qđ itergo eſt

Caprimulgus.

VNVS Caprimulgus aut foſſor rurſus uĩ q.d.cum ab aliis eius ſcripta legũtur.uĩ un⁹ æpolus aut ruſticus q terrã fodit caprimulgus,æpolus q capras mulget,uel caprimulgus ſuffenũ appellat,tanquã aliorũ carmia ſufurãtẽ,nã caprimulgus auis ẽ q̃ ut Pli. li.x.c.xl.inqt grandiores merulæ appellantur aſpectu fures nocturni,interdiu enim uiſu carẽt itrãt paſtorũ ſtabula caprarũq; uberibus aduolãt ſuccũ ꝑpter lactis. Foſſor qa ſicut q terram fodit de uno loco ad aliũ trãſponit ita ẽt hic. Tãtũ abhorret,ab eo qđ pri⁹ ſcripſit Et mutat,pri⁹,n.ſcribebat tãq̃ nũq̃ mutaturus alii tñ codices hñt. Hæc cũ legas. Vt ſit modus loquẽdi in tertia perſona.i.quotieſcũq; aliqs eius carmina legit,tũ ille bellus & urbanus.i.ille quẽ prius bellũ & Vrbanũ exiſtimabat uidetur unus caprimulgus & foſſor. Rurſus,ecõtrario.ſic Virg. Rurſum

Rurſus.

Errodes trũci reſecãtur. Tãtũ abhorret. Vſque adeo cõtrariũ ei⁹ quod exiſtimabamus apparet. Ac mutat.Ea uidelicet ob q̃ tenetur caprimulgus. Hoc qđ putemus eẽ. cur inqt hoc debem? exiſtimare a ſuffeno fieri,et ſubiungit qa licet ſe Vrbanũ ꝑfiteat & uenuſtũ,ruſticus tñ & ſcurra eſt,et ſi qđ illo prius dici põt,& minime ad ſcribẽda carmina idoneus quãuis tñ ſibiipſi beatus uideat cũ uerſus ſcribit et ſic ironia apperit. Qui mõ ſcurra.ſcurræ illi ꝓrie dicũtur q nõ habita cura ſuæ aut alienæ dignitatis in ſermõe iocis & laſciuis uerbis alios laceſſunt riſus mouẽdi grã,unde quaſi ſine cura ſcurra dictũ uidetur,eſto alii ἀπὸ τῶ σκαλ... quod eſt laſciuio deriuẽt,uel ſcurra q̃ſi ſculna a ſequẽdo eo q alienã cõuiuia ſequãtur. Et ſi qđ hac re triſtius.ſi põt eſſe peius aliquod hoĩum genus,nã ſcurræ perditiſſimis magis perditi homines

Scurræ.

erant. de qui us Plautus in trinũmo. nihil eſt profecto ſtultius, neq; ſtolidius, neq; mẽdaciloquius neque argutum magis, neque confidentiloquius, neq; periurius q; Vrbani aßidui ciues quos ſcurras uocant. ¶ Idem eſt infaceto. quaſi dicat. Idẽ pœne ruſticus eſt. facetũ. n. ſicut Quinti. li. vi. exponit nõ tantũ circa ridicularia cõſiſtit, neq;. n. diceret Ora. facetũ Catonis genus natura cõceſſum eẽ Virgilio decoris hãc magis & excultæ cuiuſdã elegãtiæ appellationẽ putat. ¶ Simul poemata attigit, cũ aduerſus cõponẽdos accedit. ¶ Neq; idem unq; neq; ullo tempore tam fœlix uidetur & æque ſe beatum exiſtimat, q; cum carmina ſcribit. ¶ Tam gaudet in ſe hoc eſt tacitus ſibi gaudet quod maius eſſe gaudium ſolet. Ter. Tacita ut gaudeas. Virgilius latonæ tacitam pertentant gaudia mẽtem. ¶ Miratur, extollit & laudat ſcripta ſua. ¶ Nimirum idem omnes concludit, ex ſuffeni errore, q; omnes eodem modo in rebus noſtris decipimur. ¶ Idem eodem modo, neutrum eſt. ¶ Videre ſuffenum, ſimilem ſuffeni ineptum & inurbanũ. ¶ In aliqua re quaſi ſicut ille circa carmina ſua, ita alii quoq; circa alias res falluntur. ¶ Suus cuiq; attributus ſic Propertius, unicuiq; dedit Vitium noſtra creato. & Oratius. Nam uitiis nemo ſine naſcimur. ¶ Sed non uidemus manticæ. Videmus quidem uitia amicorum ſed non conſideramus noſtra, Mantica pecuniarũ receptaculum eſt ut Aſconius docet, ſed propera quãdoq; ponitur, ut Porphyrio retulit, æſopus Apollogorũ ſcriptor, ut Cornutus apud Perſium etiam meminit, dicebat unumquẽq; hominem duas manticas ferre & uitiis plenas, & in ea quæ ante pectus eſt Aliena uitia, in ea uero quæ a tergo noſtra, eoq; euenit ut aliena potius uitia quæ noſtra uideamus hinc Perſius Saty. v. Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere nemo, ſed præcedẽti ſpectatur mantica tergo. & Ora. in ſermonibus, reſpicere ignoto diſcet pendẽtia tergo.

Gaudiũ tacitur/|num.

mãtica

Apologus de manticis.

EPIGRA. XX.

EXPOSITIO.

AD FVRIVM.
EPIGRA. XX.

Furi cui neq; ſeruus eſt, neq; arca,
Nec cimex, neq; araneus, neq; ignis,
Verum eſt & pater, et nouerca, quorũ
Dentes uel ſilicem ctomeſſe poſſunt:
Eſt pulchre tibi cum tuo parente,

Furi cui neq; ſeruus nec arca hoc endecaſyllabo ioco ſe admodum egeſtatẽ furio obiicit poeta, ob amoris æmulationẽ, ſicuti in ſequẽti patet Epigramma. ¶ Furi ordo ab inferiori pendet, furi eſt pulchre tibi cum tuo parente. ¶ Nec arca. Area. capſula eſt pecuniarum ab arcendo fures dicta. Vnde & Arculum deum eadem de cauſa dictum coluere antiquiores. ¶ Nec cimex, nec araneus. Cimex uermis eſt fœtidus lectos maxime infeſtans, araneus animal eſt, Aranea uero eius tela licet differentia confundatur Argutus ſane ſenſus poetæ. Volens oſtendere Furium neq; domum, neq; lectum habere iocoſe dicit eum carere & araneis & cimice quaſi dicat tu cares iſtis moleſtiis, nec his aſſentior qui cimicem pro lecto poſitum arbitrãtur ut ſit contentum pro cõtinẽti, nec Martialis ꝑ lecto cimicem poſuit in eo carmine. Nec toga, nec focus, nec tritus cimice lectus, cum

Arca

Arculus deus

cimex

aranẽ

aranea

aperte lectum nominet. ¶ Neq; cimex, quia lectum non habet. ¶ Neq; araneus quia domum non habet, ¶ Neq; ignis, tanta eſt inopia ut non habeat unde coquat obſonia. ¶ Nouerca, dicitur noua uxor a patre genitis iam filiis ſuperinducta unde relationem ad priuignum habet. ¶ Vel ſilicem etiam lapidem duriſſimum. hoc autem dicit uel quia magnos habebant dentes, uel quod magis probo, cum in ſumma eſſent egeſtate ſemper fameſcebant.

Nouerca. Priuignus.

Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum, bene nam ualetis omnes
Pulchre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, nõ graueis ruinas,
Non facta impia, non dolos ueneni,
Non caſus alios periculorum:
At qui corpora ſicciora cornu,
Aut ſiquid magis aridũ eſt habetis
Sole, & frigore, & eſuritione,
Quare non tibi ſit bene, ac beate?
A te ſudor abeſt, abeſt ſaliua.
Muccusq; & mala pituita naſi.
Hanc ad munditiẽ adde mundiorẽ,
Quod culus tibi purior ſalillo eſt,
Nec toto decies, cacas in anno,
Atque id durius eſt faba, & lapillis,
Quod ſi tu manibus teras, fricesq;,
Non unquã digitum inquinare poſſes
Hæc tu cõmoda tam beata Furi
Noli ſpernere, nec putare parui,
Et ſeſtertia quæ ſoles præcari
Centum, de ſine, nam ſat es beatus.

¶ CVM Coniuge lignea ſicca ut lignum ob corporis macieq; hoc dictum eſt ſicuti iocoſe quod ſubiungit. ¶ Bene Valetis. Nam qui bene ualent bene digerunt, cum igitur hi parum commedant bene decoquunt, ideo dicit eos bene digerere. ¶ Concoquitis digeritis in ſtomacho cibum, e cõuerſo crudos. Appellamus nõ bene digerentes. Oratius nanq; pila lipis inimicũ & ludere crudis. ¶ Nihil timetis quia nihil habetis quod amittere poßitis. ¶ Nõ facta impia ea quæ ſolent hereditatis adipiſcendæ gratia impii hoies facere uel nõ fata ipia nõ timetis occidi. ¶ Dolos ueneni, ut quis bona ueſtra adipiſcatur. ¶ Si quid magis aridum ipſo, cornu uidelicet. ¶ Sole calore, ¶ Frigore hoc dicit quia domũ non habet qua hyeme frigus, æſtate calorem arcere poſſit. ¶ Eſuritione fame, quia

Crudi

non habetis cibũ quo corpus humectetis. ¶ Quare non tibi ſit bene? Interrogatiue ironice hoc dictum eſt. ¶ Saliua humor quem per ſputũ ex ore emittimus. ¶ Et mala pituita, pituita catharus qui ex diſtillatione fit. Eſt autem dictio tetraſyllaba ex qua duo conficiũtur trochæi. Oratius primam corripuit ſaty. xii. lenta feret pituita, niſi dictio fuerit triſyllaba tantum ut fiat ſynæriſis.

Pituita.

¶ Purior ſalillo, diminutiuum eſt a ſalino in quo ſal ſeruatur. ¶ Atque id quod cacas, ſcilicet. ¶ Inquinare, digitum fœdare ne minimam quidem partem manus. ¶ Digitum tantum tanto minus totam manum. ¶ Hæc tu commoda ſuperius enumerata quæ iocoſe a poeta dicta ſũt tanq; cõmoda cũ re uera incõmoda ſint. ¶ Et ſeſtertia, ordo, et deſine precari centũ Seſtertia quæ ſoles.

Seſtertium

Sūma census eq̄ſtris Centū ſeſtertia. Cētieſ ſeſtertium.

¶ Nā ſat es btūs. Satis es diues etiā ſine his ſeſtertiis. Eſt autem ſeſtertium quod ualebat libras argenti duas cum dimidia, unde tribus his litteris notabatur. LLS. quia duo. ll. ſignificant duas libras & S. ſemis, & in pleriſq; locis inuenimus mille nūmum pro ſeſtertio dicit Plinius libro primo epiſto. ad Firmium Romanum ſcribens, ſic inquit. Eſſe autem centum millium cenſum ſatis indicat ꝙ apud nos decurio es. Igitur ut te non decurione ſolum ſed etiam æquite romano utamur, offero tibi adimplendas æqueſtres facultates trecenta millia nūmum. Nam uult efficere quadringenta ſeſtertia quæ erat ſumma cenſus æqueſtris, his autem qui differentiam eſſe uolunt inter. Seſtertia centum, & centies ſeſtertium, ita aſſentior, ut differentiam ipſam quandoq;, ſed nō ſemper ſeruari aſſeram, ne uerba tranquilli in Veſpaſiano, & Plutarchi in Ant. mutare cogamur, nulla enim eſt adeo peruerſa ne dicam imprudens de quacunq; re opinio quæ ſi antiquorum uerba ex arbitrio noſtro inuertere, abiicere, mutare concedatur aliquo modo defendi & ſuſtineri non poſſit.

EPIGR. XXI.

EXPOSITIO.

AD PVERVM.
EPIGRA. XXI.

O qui floſculus es iuuentiorum.
Non horum modo, ſed quot aut fuerunt,
Aut poſthac aliis erunt in annis,
Mallem delitias mihi dediſſes,
Quam iſti, cui neque ſeruus eſt neque arca,
Quā ſic te ſineres ab iſto amari,
Cui nil eſt. homo bellus inquies eſt,
Sed bello huic, neque ſeruus eſt neque arca,
Hoc tu quam lubet obiice, eleuaq;,
Nec ſeruum tamen ille habet, neque arcam.

QVI floſculus es iuuentiorum. Satis lepide dilucideque hoc endecaſyllabo puerum ex iuuentiorum familia increpat ꝙ amoris delitias furio pauperrimo dederit quas ipſe habuiſſe optat. ¶ O qui, O tu qui es nō horum modo ſcilicet qui nūc ſunt ¶ Delitias amoris, oſcula, amplexus, et coitum, & delitias dixit quaſi primitias; ¶ Quam iſti. ſ. Furio. ¶ Quā ſic. ſupple iterum mallem dediſſe mihi. ¶ Sineres amari, in eadem ſignificatione accipiendum exiſtimo qua ſupra in. Viuamus mea lesbia & amemus. ¶ Cui nil eſt qui nihil i bonis poſſidet. ſic enim legendum eſt, non autem qui non eſt homo ex qua lectione Catullum taxare minime opus erit. Nam homo cum ſequentibus iungitur. ¶ Homo bellus inquies es poſſes inquit dicere hūc eſſe pulchrum hominē, ſed laudes inquit poeta quātum uis ipm nunquam tamen efficies ut ſit diues. ¶ Obiice, oppone mihi te repræhendenti. ¶ Quamlibet, Quantum uis libet. obiicias mihi hūc eē pulchra forma. ¶ Hoc tu, ꝙ ſcilicet ſit bellus homo. ¶ Eleuaq;, extollas uerbis tuis & laudibus nūq; tñ efficies ꝗn egenus uiuat.

AD THALLVM. EPIGRAM.XXII.

Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anſeris medullula, uel hinnula tenella
Vel pene languido ſenis ſituque araneoſo.
Idem quæ Thalle turbida rapacior procella,
Cũ diua mulier laconas offendit oſcitantes.
Remitte pallium mibi meum, quod innolaſti.

EPIGRAM.XXII.EXPOSI.

Iambicus uerſus ſeptenarius.

Cinæde Thalle. Verſus eſt iambicus ſeptenarius cui⁹ pes ultimus bacchius eſt tribus ſyllabis prima breui et duabus longis conſtans, non autem Amphimacrus ut quibuſdaꝫ uiſum fuit, Thallum uero in hoc epigrãmate admõet, ut ſublata furto remittat. Alioqn ſe illum uerberaturum minatur. ¶ Cinæde thalle, ordo ab iſeriori pendet remitte pallium mibi. ¶ Mollior. Tenerior delicatior ¶ Capillo ideſt pilo.

Cuniculus.

¶ Cuniculi. Cuniculus inter leporum genera annumeratur a Plinio libro octauo capitu. ly. ſic dictus a cuniculis ideſt a ſpecubus i quibus maxime habitat, binc Martialis gaudet in effoßis habitare cuniculus antris, ¶ Vel anſeris medullula.

Medulla.

Medulla dicitur eo ꝙ media mihi oßibus ſit quia cũ ſit pars molliſſima natura eam in medio & in iteriore ſede locauit muniuitqꝫ aliis partibus, ut oſſibus i animali, in arboribus uero ligni firmitate & cortice, ut in .iii. de conſolatione apud Bœtium babemus. Alii medullam anſeris pro teneriori pluma accipiunt quod nõ improbo ſicut apud Plinium medullam lanæ pro ſubtiliori lana, binc illud in priapeis mutuatũ uidetur quiddã mollior anſeris medulla furatum uenit huc. De anſere uero plura legant ſtudioſiores apud Plinium libro decimo capitulo uigeſimoſecundo.

Medulla lanæ anſer.

¶ Vel binnula tenella, binnula fœminina eſt et mas binnulus, ideſt parua cerua & puus ceruus dr̃, nãqꝫ binnulus ceruorum filius. ſic binnula ceruarũ filia, alii merilla ideſt ſincera & pura ut diminutiuum a mera legẽdũ putant, quos neque damno neqꝫ probo. Quemadmodum illud affirmo mollicella legi nõ poſſe, quia uerſus recta ſcanſione careret, nam ſi medullula legitur, ſuperabundat una ſyllaba, ſi medulla tũc quartus & quintus pes trochei eſſent.

Hinnulus hinnula.

¶ Pœne languido ſenis. Senes nãqꝫ ob defectum caloris naturalis non facile arrigi poſſunt, eorum idcirco mentula languida eſt.

¶ Situqꝫ araneoſo telis araneorum quæ ſolent immunditiẽ & puluerẽ contrabere. ideo ſitum dixit.

¶ Turbida rapacior procella furem cõparat ui uentorum quæ impetu ſuo omnia rapere ſolet, pcella nãqꝫ eſt uis uentorum cum pluuiis, ſic dicta ꝙ omnia procellat ideſt moueat.

Procella.

¶ Cum dira maris byems aues oſtẽdit

oſcitantes cum carmen iſtud ita peruerſe legeretur ut nec ſyllabarum, nec pe/
dum ratio nec ſenſus ipſe percipi poſſet, pater in hunc modum caſtigauit, Vt
ſit ſenſus. Thallum rapaciorem eſſe procella quæ exiſtit cum ſæua maris tem
peſtas oſtendit aues oſcitantes. Notiſſimum namq; eſt aues quibuſdam ſignis
futuram tempeſtatem prædicere ſicuti in fine libri primi Georgicorū Virgilius, et
Pli. libro decimooctauo, docuit, ideo aues oſcitantes ora aperientes quamuis alii

Aues futurã aeris q̃litatẽ ĩdicãt.

occinentes habeant quod non diſplicet. ¶ Dira hyems, ſæua tempeſtas futura.
Eundem tamen uerſum hoc ẽt modo legi poſſe doctiori ſenſu idem pater exiſtima
uit. cum diua mulier laconas offendit oſcitantis. Vt per diuam mulierem Helenam
quæ inimica eſt nauigantibus, & per laconas ipſius fratres Caſtorem & pollu/
cem qui ut inquit Oratius & nos ſuperius diximus in quarto propitiũ ſunt acci/
piamus. Vt ſit ſenſus, cum Helena offendit, ideſt inuenit laconas oſcitantes, ideſt

helenã Caſtor de polux.

fratres ſuos lacedæmonios oſcitantes pigros & ocioſos, ita ut nauigãtibus minime
proſint, & ipſa ſæuitiã exerceat. Nec in his lectionibus ſyllaba repugnat. nã in ſe
cũda ſede ponere tribrachũ pro iãbo Vſitatũ eſt, Vidi tñ & habeo codicẽ antiquũ
manu ſcriptũ in quo uerſus iſte ſic legitur, cũ diua mulier alios oſtendit oſcitãtes.
cuius, ſenſus ſequẽtibus iungẽ & talis erit. Redde mihi ueſtẽ meã quã furatus es
nocturno tpe cũ dormirẽ, & ſic per diuã mulierem lunam intelligemus, quæ nobis
oſtendit alios oſcitantes in ſomno. Quamuis etiam per diuam mulierem poſſumus
amicam accipere, quæ dum oſtendit & facit me conuerti ad alios oſcitantes tu fu/
ratus es pallium, Sed in hoc carmine non ſolum erit Tribrachus pro iambo in ſe/
cunda ſed etiam in tertia. Erit Pyrrichius duabus breuibus conſtans. Non deſunt
qui legunt cum diua mulier aues oſtendit occinenteis, & per diuam mulierem
diuinam & futuri præſciam exponunt, oſtendit aues occinenteis quod eſt futuræ
tempeſtatis inditium. Alii ad Alciones referentes ita interpretantur, cum diua mu

Alciones.

lier, ideſt alcione quæ olim fuit mulier generoſa mutata poſtea in auem, oſten
dit aues oſcitantes, ideſt pullos ſuos cibum appetentes, quod eſt ſignum illos iam
educatos eſſe, nam dum educantur ſumma eſt in mari tranquillitas, uti Plinius li/
bro decimo capitulo trigeſimoſecundo refert. Sic enim alicionios dies præteriiſſe
per circuitionem indicat, & iam poſſe tempeſtatem fieri, Alii non mulier ſed ma

Palliũ Palliatæ comediæ Toga tæ. Toga Vole Inuo are.

ter legunt quæ oſtendit aues pulloſ ſuos oſcitantes. Alii per aues fulicas expo/
nunt quæ ut Plinius ſcribit clangore ſuo uentum prænuntiant & per mulierem
diuam Thetidem interpretantur, omnia in unum colligenda duxi ut lector quam
magis probauerit lectionem eam ſequatur, Pallium ueſtis eſt lata quæ palam, ideſt
foris portatur ſub qua tunica ferebatur, & habitus eſt græcorum. Vnde palliatæ
Comœdiæ dictæ quæ argumento ſunt græco, ſicuti togatæ quæ latino. Quoniã
toga ueſtis erat romanorum.

¶ Quod inuolaſti, Inuolare a uola quæ eſt interior pars manus furari di
citur.

¶ Sudariũ

Sudariumq; Sethabum, Catagraphosq; Thynos
Ineptæ, q̄ palā soles hr̄e tanq̄ auita,
Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte,
Ne laneum latusculum, manusque mollicellas
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
Et ĩsolēter æstues, uelut mĩuta magno
Deprensa nauis in mari uesaniente uento.

Sudarium.

¶ SVDAriumq; Sethabum ſudariū linteum dicitur quo ſudor a facie detergitur, Suetonius in nerone, adoperto capite & ante faciem obtenſo ſudario equū aſcēdit, Sethabum uero a loco Hiſpaniæ de quo et ſupra in duodecimo appellat.

Catagraphos.

¶ Catagraphoſ que thynnos, catagraphos ſubſtantiuum eſt et pro linteolo inſignito & acu picto poſuit, i quo ſunt litteræ intextæ ut hodie quoq; & maxime ab Hiſpanis fieri uidemus, Thynnos uero a populis appellat qui & bythynni dicti ſunt, de quibus ſuperius i. ix. diximus, ubi fuit Catullus, ut ſit dictio compoſita ἀπὸ τοῦ κατὰ καὶ γράφειν. ſcribo & pingo.

Thynnū. Strophium.

Alii cataſtrophos mallunt, ſicut Strophium pro faſſia dicimus. Nōnulli etiā Catagraphonq; linon legunt, et ſic poſſumus accipere p hymno a ſe deſcripto. Nam ut ait Suidas λῖνος ἔμνου εἶδος ut homerus λῖνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδεν Sed tamen hoc loco melius pro linteo.

Linos.

¶ Inepte quæ palam ſoles, non modo furti ſed etiam Stoliditatis & inſcitiæ & ineptiarum arguit Thallum, qui cū res alienas, id eſt Catulli furatus fuerit. Eiſdem tamē tanq; ab auo relictis aper te utatur. ¶ Abunguibus tuis reglutina. Quoniam fures manus glutino & pice inquinatas habere dicuntur, ideo reglutina inquit. i. libera a glutino et remitte. gluten. enim & Glutinū. colla dicitur deinde Glutino dicitur uerbū. i. cōiungo, a quo deglutino & reglutino. i. aglutino ligero.

Gluten. Glutinum. Glutino ac eius cō poſita.

¶ Ne laneum latuſculum, ordo eſt. Ne flagella tibi inuſta. i. inflicta turpiter conſcribillent laneum latuſculū manuſq; mollicellas. ¶ Laneū latuſculum, a latere ſit diminutiuū latuſculum, laneū uero a lana molle dicit.

Flagellum.

¶ Flagella, dicūtur minorū Sarmentorum capita, ex quibus uirgæ fiūt uel a flādo dicta q, uentorum crebros ſuſtineāt ictus, uel q, caro his percuſſa flagret. ¶ Conſcribillent, pingant. Ex Græcorum imitatione penes quos γράφω eſt pingo & ſcribo. Sic Plautus corpus tuum uirgis inſcribam ſenſus eſt, ne uirgis caſtigeris, & notandum eſt q, ſecundam in ſcribillo corripuit cum ſcribo primam producat niſi pro bacchio Moloſſum poſitum acceperimus.

Scribere pro pigere

¶ Et inſolenter æſtues, & ne more unius Nauis in tempeſtate deprehenſæ hinc inde agiteris. ¶ Inſolenter, præter ſolitum, Terentius quid tu athenas inſolens, & Saluſt, animus inſolēs malarum artium. ¶ Minuta nauis, paruula cimba, depræhenſa, depræhendi enim proprie in malo dicitur. Sic Oratius de adulterio, deprehendi miſerum eſt Fabio uel iudice uīcam. ¶ Vento uesaniente, furente et cū magno impetu flāte.

Inſolens. Deprehend.

EPIGRAM.XXIII.Expos.

f Vri uillula ueſtra. Ad Furium ſcribit & de uilla illius uel de ſua, ſi noſtra legerimus, plurib⁹ uentis expoſita hoc endecaſyllabo conqueritur. Eſto tamen alii non de uĕtis ſimpliciter ſed ſub uentorū prætextu dĕ ære alieno intelligendum exiſtimĕt, cui diſoluĕdo oppoſitam domum dicūt. ¶ Auſtri flatus, Auſter uĕtus eſt a græcis notus ἀπὸ τῆς νοτίδος, ideſt ab humiditate dictus a meridionali ſpirans plaga. ¶ Fauoni, fauonius a græcis Zephyrus dictus ab occaſu flat. Luc. lib. ix. licet uſq; ſub arcto regnemus Zephyriq; domoſ, Terraſq; premamus flagrantis poſt terga noti cedemus i ortus, ub' quatuor nominatis orbis partibus Zephyrum pro occaſu poſuit, dictus eſt ἀπὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ φύειν unde & latini a fouendo fauonium dixerunt. Lucretius libro primo et reſerata uiget genitabilis aura fauoni. ¶ Sæui boreæ, Boreas uĕtus eſt a latinis aquilo dictus a ſeptentrionali ueniens parte hinc Ouid. lib. primo meth. ſcythiam ſeptĕq; triones horrifer inuaſit boreas, uĕtus eſt uiolĕti flatus ideo ſæui dixit, de quo Ouidius latius li. yi. Apta mihi uis eſt qua triſtia nubila pello &c. ¶ Aut apeliote, Apeliotes ſubſolanus latine dicitur, et ab ortu flat equinoctiali uti Pli. libro ſecundo cap. xlix. docet ubi multa de uentis cōmemorat, de quibus etiam Seneca libro quinto naturalium quæſtionum, & Au. Gellius libro ſecundo cap. xxii. ¶ Verū ad millia quindecim, ſcilicet uentorum. ¶ Et ducenta, ſcilicet millia uentorum. Alii ducentos legunt, ſcilicet uentos. Alii ad millia qndecim & ducenta, ſcilicet paſſuū exponunt ut, ſcilicet de longo cō queratur itinere. ¶ O uentum cōcluſio per exclamationem in tot uĕtorum deteſtationem. ¶ O uĕtū, quaſi ex multis in unam & eandem domum flantibus, unus tantum factus ſit uentus. Sed ille horribilis & peſtilĕs, i. flatu ſuo peſtilĕtiā afferens.

Auſter

Fauoni⁹ q. et Zephyrus.

boreas

Apeliotes.

Ad Furium. EPIGRA. XXIIII.

Furi uillula ueſtra nō ad auſtri
Flatus oppoſita eſt, neq; ad fauoni,
Nec ſæui boreæ, aut apeliotæ,
Verū ad millia qndecim, & ducĕta.
O uentū horribilĕ, atq; peſtilentem.

Ad Pincernā ſuū. EPIG. XXIII.

Miniſter ueteli puer falerni
Infer mi calices amariores

EPIGR.XXIIII.Expoſ.

m Iniſter ueteli, pauculis bis endecaſyllabis laſciuiens poeta pincernam admonet ut ſibi potanti copioſius pocula ſubminiſtret. ¶ Miniſter ueteli, per circūloquutionem pincernam dixit, ſic enim appellantur qui pocula menſæ ingerunt & alio uocabulo pocilatores. ¶ Falerni ueteli, optimi uini, falernum enim uinum nobile erat ſic denominatum a falerno campaniæ unde & per excellentiam falernum dicimus & uinum intelligimus. Plinius libro decimoquarto cap. ſexto poſt Cecubum uinum ſecundam nobilitatem falerno fuiſſe dicit. ¶ Veteli, nō ſine cauſa diminutiua uſus eſt forma hoc loco Nam licet uinum uetus laudetur quo-

Falernum.

Vinū uetus

niam natura uini humida est. Vnde longinquitate tēporis meratius ſit, hinc Plautus in Caſſina, qui utuntur uino uetere ſapientes puto, & Apuleius libro ſecundo de aſino uini cadum in ætate precioſi falernum tamen non admodum uetuſtum commendatur, hinc Cicero in Bruto, ut ſi quis falerno uino delectetur. Sed eo nec ita nouo, ut proximis conſulibus natum uelit, nec rurſus ita utere ut opimium aut anicium conſulem quærat, atq; hæ notæ ſunt optimæ credo, Sed nimia uetuſtas nec habet eam quam quærimus ſuauitatem, nec eſt iā ſane toleribilis. Plinius quoq; lib. uigeſimotertio cap. primo falernū nec in nouitate, nec nimia uetuſtate corpori ſalubre eſſe dicit, media eius ætas a quintodecimo anno incipit hanc igitur medio/critatem diminutiuo. ¶ Vetuli. indicare uoluit Catullus. ¶ Infer, alii imple le/gunt eodem ſenſu, alii ingere, Sed dictionem diuidentes. In in fine præcedentis carminis & p: ſtea gere in principio alterius collocāt, ſicut & ſuperius ultimoſq; britanos. ¶ Infer mi calices, Amariores eſto quidam meraciores, alii auariores legere maluerint, ego tamen ut in codice paterno reperi Amariores legendum exiſtimo, Cum enim uetulum falernum tanquam optimum popoſcerit, Ita etiam amariora pocula ſibi inferri iubet, quoniam in uino ueteri amaritudo ipſa delectat, qđ Seneca ad Lucilium ſcribens in conſolatione de amico defuncto epiſtola. lxy. per quandam comparationem his uerbis declarat, Nam ut dicere ſolebat Attalus noſter, ſic amicorum defunctorum memoria iocunda eſt, quomodo poma quædam ſunt ſuauiter aſpera, quo modo in uino nimis ueteri ipſa nos Amaritudo delectat. ¶ Amariores aliquātulū amaros eſt. n. abuſio in comparatiuo.

Vt lex. poſthumiæ iubet magiſtræ
Ebrioſa acino ebrioſioris.
At uos quo lubet hinc abite lymphæ
Vini pernicies, & ad ſeueros
Migrate, hic merus eſt thyonianus

Amaritudo i uino. ¶ VT Lex poſthumiæ. Poſthumiā hoc loco nomen proprium ſcorti accipio in Cuius domo fortaſſis in conuiuio cum ſodalibus erat poeta, Poſthumia igitur legem conuiuis impoſuerat ut copioſius & largius biberent. Conſtat enim antiquiores magiſtros habuiſſe conuiuiorum qui potandi legem dabant, poſthumia igitur tanquam magiſtra erat. Nec his aſſentior qui hoc ad poſthumiam legem Numæ de qua Plinius libro decimoquarto cap. duodecimo referendum arbitrantur.

poſthumia lex. ¶ Ebrioſa acino Ebrioſioris, ordo eſt ut iubet lex poſthumiæ magiſtræ Ebrioſioris acino ebrioſa. Et notandum Catullum Acinum fœminino genere protuliſſe, cum alias neutri ſit quemadmodum Au. Gellius libro ſeptimo capitu. uigeſimo ſcripſit, ubi eam adducit Rationem ꝙ hoc fecerit Amans Hiatus illius Homerici ſuauitatem. Ebrioſa dixit propter inſequentis Litteræ concentum. Eſt autem Acinum Granum illud Minutum quod in uua naſcitur. Ideoq; Ebrioſum dixit. Acinus

¶ At uos quo iubet, ad aquas ſermonem apoſtrophat quas a conuiuio diſcedere iubet. ¶ Ad ſeueros, Ad Homines graues qui nolunt genio uacare.

¶ Quo iubet, ipſa lex poſthumiæ & ſic meliuſq̃ quo lubet ut alii habent. ¶ Vini pernicies, quæ uinum deſtruitis quod maximum eſt ſcelus ut inquit Martialis. Sicelus eſt iugulare falernum. ¶ Hic, apud nos. ¶ Merus eſt Thyonianus, Thioneus & Thionianus a nomine matris ut Diodorus lib. iiii. cap. iiii. refert dictus eſt Bacchus. Senſus eſt igitur, hic ſolus habitat bacchus .i. merum uinũ bibimus. Ideo minime opus eſt aquas hic morari.

Thioneus. Thionian?

EPIGR. XXV.

Ad Veranium & Fabullum.

EPIGRAMMA. XXV.

Piſonis comites cohors inanis
Aptis ſarcinulis & expeditis,
Verani optime, tuque mi Fabulle,
Quid rerũ geritis? ſatis ne cum iſto
Vappa, frigoraq; & famem tuliſtis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expẽſum? ut mihi, q meum ſecutus
Prætorem, refero datum lucello,
O Mẽmi bene me ac diu ſupinum
Tota iſta trabe lentus irrumaſti
Sed quantum uideo pari fuiſti
Caſu: nam nihilo minore uerpa
Farti eſtis, pete nobiles amicos.
At nobis mala multa dii deæq;
Dent opprobria Romuli, Remiq;:

EXPOS.

PIſonis comites, uerſus hic ẽ endecaſyllabus quo ueranium et fabullum ſodales interrogat quid lucri fecerint ſub piſone in hiſpania, a quo irrumatos fuiſſe indicat. Et latenter fœdam romanorum libidinem deteſtatur. Qui uero epigramma iſtud diuidũt ita ut ibi ſit alterius principiũ. ¶ O mẽmi, minime poetæ Senſum percipiũt. Sicuti Sequentia aperte demonſtrãt cũ inquit. Sed quantum uideo pari fuiſtis caſu &c. ¶ Piſonis comites, de hoc piſone apud Saluſtium i Catilina habemus qui in Citeriorem Hiſpaniam quæſtor ꝓ prætore miſſus fuit, Cui ſenatus nõ inuitus prouinciam dederat quippe fœdũ hominem procul a repu. eſſe uolebat.

Piſo q̃ſtor i hiſpãia

¶ Cohors inanis, Sine aliquo lucro militans. ¶ Aptis ſarcinulis & expeditis, Sarcina a qua ſarcinula diminutiuũ fit, rerum utenſilium in uſus quottidianos faſciculus dicitur, unde cum exercitus caſtra mutat ſarcinulas colligere dicitur quod etiã ad eos qui ad habitãdũ alio cõmigrant transfertur, unde Iuuenal s, collige ſarcinulas dicet libertus & Exi, iocoſe igitur poeta amicis ſuis paupertatẽ obiicit dicens eorum ſarcinas expeditas & aptas eſſe quoniam nõ multas res ferendas habebant.

Sarcia ſarcinas colligere.

¶ Quid rerum geritis, .i. quas res agitis. ¶ Cũ iſto uappa, cum ipſo piſone. Vappa uinum dicitur quod ſponte deferbuit & odorem ſaporemq; amiſit. Oratius, qui Veientanum feſtis potare diebus cã pana ſolitus trulla uappamq; profeſtis, hinc pro homine nihili et nugatorio accipitur. Oratius, non ego auarũ cũ uero te fieri uappam iubeo ac nebulonem. Plinius li. xiiii. cap. xx. utrũq; declarauit ſic ſcribens. Vinumq; muſto quibuſdam in locis iterum ſponte feruere qua calamitate cum deferbuit deperit ſapor, uappæq; nomen accipit probroſum etiã hominem cũ degenerauerit animus. ¶ Ecquid nam patet, apparet ne q illi ꝓ uobis aliquam fecerit impenſam .i. q; uobis

uappa

aliqui l

aliquid donauerit. Sicca qui libros rationum ſcribunt, dicunt expenſum referre. i. pecuniā alicui dinumerare & acceptum referre quādo pecuniā ab aliquo accipiūt hinc Cic. i li. de amicitia hoc ꝗdem eſt nimis exigue & exiliter ad calculos uocare amicitiā ut par ſit ratio acceptorum & datorum. ¶ In tabulis, in quibus rōnes tenētur. ¶ Vt mihi. ſ. Expenſum fuit. i. in utilitatem meā. ¶ Qui meū ſequutus ꝓtorem, meniū de quo ſupra. ¶ Refero datū lucello, idq́ʒ ſequitur & quod indignabundus per exclamationem declarat, ꝙ uidelicet ab illo irrumatus fuit, ad ipſum ſermonem apoſtrophans, dicens, O menii tu lentus in ſeminis emiſſione bene ac diu me ſupinum irrumaſti tota iſta trabe, pene tuo & mēbro magno & inſtar trabis per circūloquutionem enim de mēbro illius loquitur. ¶ Supinū, ſupinus dicitur ꝗ faciem uerſus cœlum habet. ¶ Sed quātum uideo pari fuiſtis caſu, quia fuiſtis & uos irrumati & nihil tamen lucri inde reportaſtis. ¶ Farti, repleti unde farcimina quæ & inſitia dicuntur. ¶ Nihilo minore uerpa. mēbro uirili illius nō minore ꝙ̄ fuerit Menii uidelicet. Verpa enim mēbrum dicitur ſine ꝓputio, Vnde Verpæ Iudæi dicti ſunt, ab inuerſa pellicula. Eſto alii dicant a uerrēdo podice Iuuena. in xiiii. Quæſitum ad fontem ſolos deducere uerpos. ¶ Pete nobiles amicos, Ironica conceſſio, per quam tamē hoc minime agēdum intelligit. q. d. uade mō & ſequaris nobilium amicitias quia tales reperies, & ideo his mala imprecatur. ¶ At uobis mala multa, ordo eſt. O opprobria Romuli & Remi. i. o uos Romani qui eſtis dedecus & patriæ & urbis ueſtræ. Conditoris. i. qui dedecoratis patriam & cōditores urbis. Dei & Deæ dent uobis multa mala.

Expē ſum referrē Accep tū re ferre

Farcimina

Verpa Verpe

EPIG. XXVI.

IN C. CAESAREM. EPIGRAM. XXVI.

Quis hoc pōt uidere? qs pōt pati?
Niſi impudicus, & uorax, & helluo,

Expoſ.

Vis hoc q. pōt uidere. Epigrāmatis iſtius uerſu iābico trimetro deſcripti, quo poeta inuehitur in prodigā Cæſeris quē Cinædum Romulū appellat liberalitatē & non tolerādā libidinem in mamurrā, cum quo mutuū ſtuprum exercebat, meminit Suetonius in Cæſeris uita ubi de odiorum facili remiſſione ſermonem habet, & Plinius libro penultimo capi. ſexto ubi de marmoribus loquitur, ubi ex Cornelii nepotis auctoritate tradit. Mamurram formiis natum equitem romanum præfectum fabrorum C. Cæſeris in Gallia & poſtea ſubdit hic. Nāq́ʒ eſt mamurra Catulli Veronenſis carminibus pro

Mamurra

Cæſar impudicus.

ſciſſus quē ut res eſt domus ipſius clarius ꝙ̄ Catullus dixit habere quicquid habuiſſet comata gallia & cæ. ¶ Quis hoc poteſt uidere? Interrogatiue admixta idignatiōe hec legēda ſunt. ¶ Quis hoc, quod de mamurra ſubiunget.

¶ Quis poteſt uidere, quaſi dicat nemo præter Cæſarē. ¶ Niſi impudicus, hoc maxime contra Cæſarem dicit qui impudicitiæ notatus fuit ob nicomedis bythinniæ Regis Contubernium unde eius milites in triumpho clamabāt ut inquit Suetonius in eius uita, Cæſar ſubegit galliam, Nicomedes ſubegit Cæſarem. ¶ Et uorax, Voraces per quandā traſlationem dicuntur qui auide rem ſuam conſumunt, Cæſaris autem uoraci

Vorax

tem inferius declarat poeta. Cum inquit paterna primum lancinata ſunt bona.

Helluo

¶ Et belluo, belluo ut Feſtus Pōp. inquit dictus eſt immoderate bona ſua conſumens ab belluendo, cui aſpiratur, ut auiditas magis exprobretur, ſit enim uox incitatior, Aſpirationem huic uerbo addendam magis conſuetudine q̃ ratione docet Gel. libro ſecūdo cap. iii. Alii textus aleo habent. i. luſor, ſed melior prima lectio.

Mamurram hēre qđ comata Gallia
Habebat cūcta & ultima britannia.
Cinæde romule hæc uidebis & feres?
Et ille nunc ſuperbus, & ſuperfluens
Perambulabit omnium cubilia?
Vt albulus columbulus dionæus.
Cinæde romule hæc uidebis & feres?

¶ MAmurram habere quod comata gallia. Nā Cæſar mamurræ eorū magnā partem donauit quæ ex Gallica uictoria reportauerat. Alii uero nō quod ſed quæ legunt, ut ſit ordo Mamurram habere cuncta quæ habebat comata gallia, ſi uero quod legeris, ordo eſt mamurram habere quod cuncta gallia habebat.

Cæſar galliā ſubegit

¶ Comata Gallia, Cæſar Galliam omnem ſubegit ut Suetonius, & ipſe in cōmentariis docet, in quorum principio

Gallia in tres ptes diuiſa

galliam omnem in tres partes diuiſam fuiſſe commemorat, Quarum unam incolunt belgæ. Aliam aquitani. Tertiam qui ipſorum lingua celtæ, noſtra galli appellantur. Sed Trāſalpina omnis gallia uno nomine comata appellatur, a coma, quia regio illa omnis intonſa erat

Comata gallia

quod indicare uidetur Plinius libro nono cum inquit in capite cunctorum animalium homini plurimus pilus iam qđ promiſcue maribus & fœminis apud intonſas utiq; gentes atq; etiam nomina ex eo capillatis alpium incolis Galliæ comatæ, hinc Lucanus crinibus effuſis totæ prælatæ comatæ. ¶ Vltima et Britannia, de hac ſuperius in. xi. diximus. Cæſar autem ut Suetonius refert aggreſſus eſt in Britannos ignotos antea ſuperatiſq; pecunias & obſides imperauit licet dion dicat q inde nihil nec ſibi nec rei publicæ utilitatis. Sed tantum gloriam reportauerit. ¶ Cinædæ romulæ, Exclamatio eſſe poteſt in cōditorem urbis ſicut apud Iuuenalem. Ruſticus ille tuus ſumit Rhecedipna quirine, & in aliis locis Cinœdum autem uocat, ſi hæc uidens patiatur, uel Romulum cinœdum Cæſarem ipſum intelligit qui libidinem patiebatur ſicut ante diximus & infra dicetur pulchre conuenit in probis cinœdis mamurræ pathico Cæſariq;, & ſic melius.

¶ Et ille nūc, ſcilicet mamurra ſuperbus elanis et. ¶ Superfluens, diuitiis ſuperabundans. ¶ Perambulauit oium cubilia, ille qui nūc eſt ita ſuperbus antea erat proſtibulum populi et per oium cubilia ducebatur, alii perambulabit habent. ideſt tanq̃ adulter ibit p oium cubilia & melius, quia ſenſus eſt, iſte perābulabit & tu ferres. q. d. male facies.

¶ Vt albulus colūbulus dioneus, colūbi maxime ſunt in coitu feruidi, lōq; in

Colūbi in Veneris Tutella

Veneris tutela huius generis aues antiquitas poſuit, Vt Fulgētius lib. ii. in fabula Veneris cōmemorat, ideo dioneus dicitur, nam dione mater fuit Veneris, ut Home. li. y. Iliad. ἡ δ᾽ ἐν γούνασι πῖπτε διώνης δῖ᾽ ἀφροδίτη μητρὸς ἑῆς sic dictaῦτι δ᾽ ἰα πάντοι δ᾽ ἐγχι πεφυκε Claud. li. iii. đ raptu Proſer. Sic uenerē

quærat deſerta dione, Aliqui tamen pro ipſa Venere poſuerunt, Ouidius in faſtis hippolytæ infœlix Velles coluiſſe dionē Cum cōſternatis dirripereris equis, Cum autem multæ fuerint Veneres, una fuit Iouis & diones filia, ut Cicero in tertio de natura deorum aſſerit, & ſpondeus eſt in ultima huius carminis ſede.

Es impudicus, & uorax, & belluo:
Eo ne nomine imperator unice
Fuiſti in ultima accidentis inſula?
Vt iſta ueſtra diffututa mentula
Ducenties comeſſet, aut trecenties?
Quid eſt aliud ſiniſtra liberalitas?
Parum expatrauit? an parum helluatus eſt?
Paterna primū lācinata ſunt bona,
Secunda præda pontica, inde tertia
Hibera, quā ſcit amnis aurifer tagus
Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ,
Quid hunc (malum) fouetis? aut qd hic poteſt?
Niſi uncta deuorare patrimonia?
Eo ne nomine. urbis oppulentiſſimæ
Socer, generq; perdidiſtis omnia?

¶ ES impudicus, quoniam hæc pateris o Cæſar uidelicet Ideo impudicus es uorax & helluo. ¶ Eo ne nomine, fuiſti ne inquit ea tantum de cauſa in Britānia ut mamurræ omnia donares. ¶ imperator unice, ironice hec dictum eſt, qui ſolus uideris ſcire exercitum regere cum nec etiam imperator ſis. ¶ Vltima occidentis inſula, in Britannia. ¶ Vt iſta ueſtra diffututa mentula, Mamurram mentulam cognominat coitu exhauſtam uti uulgo etiam in contemptum dicere ſolemus, Alii quibus non placet ut ſolum Cæſarem alloquutus ueſtra dixerit, dictionem expungunt & ueſca ſubſtituunt, ideſt parua, Ouidi. in Faſtis ut grandia farra coloni quæ male creuerunt Veſcaq; parua uocant, Et hinc uidetur Seruius Virgilianum illud in Georgicis expoſuiſſe. Veſcas ſalicum frondes, ideſt ſiccas & teneras, nam per hoc quod dicit teneras uidetur uelle puſillas inferre, quaſi dicat minores frondes quæ non erunt duræ dandans

Veſcā

eſſe. Neq; enim ſiccum unum quodque durum eſt, prætereа ſiccum & tenerū, non apponuntur ſicuti quibuſdam Seruium damnantibus uidetur, Sed tenerum & durum, ſiccum & uiride, Ego uero ꝙ ueſtra pro tua catullus poetice poſuerit minime offendor, quamuis etiam ad totum exercitum reſpiciens ueſtra dicere potuerit. ¶ Ducentes commeſſet, ſcilicet ſeſtertium. Nam cum primum centies centena millia ſeſtertium poſtea uſus obtinuit ut centiens ſeſtertium dicerent pro ſeſtertiorum in caſu generandi, poetæ uero compendium illud contrahentes non centies ſeſtertium. Sed centies tantum dicunt.

Cē ſeſtertium
Cētie

¶ Quid eſt aliud ſiniſtra liberalitas? Interrogat poeta quid eſt aliud mala liberalitas, ideſt. prodigalitas, q̄s donare tot ſeſtertia mamurræ ob inhoneſtam cauſam. Alii codices habent quid eſt? alit ſiniſtra liberalitas. Vt primo quærat quō modo poſſit ducenties ſeſtertium commeſſe, deinde reſpondet quia

prodigalitas cæſaris alit reſtituendo, ſcilicet quæ abſumit.

Sinistra liberalitas, aduerſa non bona, nam ut inquit Cicero libro primo officiorum. Videndum eſt igitur ut ea liberalitate utamur quæ proſit amicis, nemini noceat. Quare. L. Syllæ & C. Cæſaris pecuniarum tranſlatio a iuſtis dominis ad alienos non debet liberalis uideri, nihil eſt enim liberale quod non idem iuſtum?

Patres Patrare. Parum expatrauit, patrare eſt coitum perficere, Perſius patranti fractus ocello, hinc patres dicti quoniam peracta patratione fit filiorum procreatio, Expatrauit ergo, ideſt circa libidinē abſumpſit? Helluatus eſt, immoderate bona cōſumpſit. Paterna bona a patre relicta, Lancinata ſunt. Lacerata, Plinius ubi de canibus, eſt & uolucra canibus peculiare malum aures maxime lancinans.

Lancinare. Volucra. Secunda præda pontica, quam Cæſar deuicto pharnace mithridatis filio ponti rege reportauit & mamurræ donauit.

Tertia hibera, Hiſpania, ex prætura enim ulteriorem ſortitus Hiſpaniam prouinciam pacauit, Vt Suetonius inquit, de his autem quæ in Hiſpania geſſerit dionem legito libro trigeſimoſeptimo. Quam ſcit, quā prædam bene nouit tagus, quaſi dicat ſcit quid inde ablatum fuerit & hoc ad inſinuandam prædæ opulentiam, quaſi in ea multum fuerit auri, quod ex tago colligitur, eſt autem tagus Hiſpaniæ fluuius aurum ferrēs, de quo Plinius libro trigeſimotertio cap. quarto &

Tagus Strabo libro tertio. Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ, Verſus hic alio modo ſic legi poteſt, hunc galliæ timet terra, & Britanniæ.

Hunc, ſcilicet Cæſarem, alii tamen mamurram intelligunt qui ob rapiendi licentiam a Cæſare conceſſam ab omnibus timebatur.

Malū aduer. Quid hunc (malum) fouetis, malum aduerbium eſt ac ſi diceret in malam horam, ſic Plautus, quid tu (malum) me ſequere.

Fouetis, in delitiis habetis. Vires ipſe neæram dum fouet.

Aut quid hic poteſt cum indignatione hoc totum legendum eſt, quærit enim unde hoc ſit, ꝙ tanta in Mamurram Cæſar munificentia utatur. & ideo dicit quid hic poteſt, ſcilicet facere, niſi cuncta deuorare patrimonia, uel uncta ut ſic

Pōpeius cæſaris gener ipſe gullam carpat. Eo ne nomine, Sermonem ad Cæſarem & Pompeium apoſtrophat, quærens an tot bella ſimul geſſerint, quibus opulentiſſimam urbem & Romanum Imperium pene perdiderunt, ut demum mamurra cum Cæſar uictor euaſerit ipſo Cæſare concedente, his omnibus gauderet. Socer generq;, Cæſar & o Pompei. Cæſar enim ut Pōpei potentia plurimum poſſet filiam ſuam Iuliam Seruilio Cepioni antea deſponſatam Pompeio ipſi collocauit, hinc Lucanus bella quæ geſſere pares, hinc ſocer, inde gener

EPIGRAMMA. XXVII.

EXPOSITIO.

Coriā bicum carmē

A LPHENE Immemor. Carmen istud coriābicū eſt, quod conſtat ſpondeo tribus coriābis, & pyr/ richio. eſt aūt coriambus pes ex duobus conſtans pedibus, Trocheo uidelicet &

ctu ros hoīes, poſtq̄ uidelicet hic mihi fi dem non ſeruauit. ¶ Quid faciāt, quid debent iam facere. ¶ Cui ne habebant fidem, Cui amplius credāt. ¶ Certe tu te iubebas, a principio quādo uolebas me

Ad Alphenū. EPIGR. XXVII:

Alphene immemor, atq; unanimis
falſe ſodalibus,
Iā te nil miſeret dure tui dulcis ami/
culi.
Iam me prodere, iam nō dubitas fal/
lere perfide?
Nec facta impia fallacum hominum
cœlicolis placent.
Quos tu negligis, ac me miſerum de/
ſeris in malis.
Heu quid iam faciāt dicā homines,
cui ne habeant fidem?
Certe tu te iubebas animam tradere
inique me,
Inducens in amorem, quaſi tuta om/
nia mi forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta
omnia, factaq;
Ventos irrita ferre, & nebulas aerias
ſinis.
Si tu oblitus es, at dii meminerunt,
meminit fides,
Quæ, te ut pœniteat poſtmodo facti
faciet tui.

iambo, hoc eſt ex lōga duabus bre uibus & longa, & hoc carmine Alphenū fallacē & perfidum co arguit admonēs, deos piuris ſem/ per iratos eſſe. ¶ Immemor. qui oblitus es eorum quæ mihi promi ſiſti. ¶ Falſe ſo/ dalib⁹ unanimis qui eiuſdē animi fallis amicos. ¶ Amiculi. Ca/ tulli diminutiua eſt forma ab ami co. ¶ Nec facta. Sēſus hic ad pro poſitum Catulli enuntiatus in ſen tentiā tamē tran ſit generalem. ¶ Quos tu negli gis, quos deos nō curas non uidet aūt deos curare,

ad te amandum allicere, uidebaris quodā modo uelle mihi aīam tuā tradere. Or do uero eſt, Cer te inique o iniq̄ īducēs me ī amo rem iubebas tute tradere animam mihi uidelicet. ¶ Inique, o ꝑfi de. ¶ Iubebas, Volebas. Ter. Iu beo cremetem ſal uere, & Vir. In fandum Regina Iubes renouare dolorē, & in. iii. Sed ꝓcibus uotiſ q; iubēt expoſce re pacē, uel iube bas. i. ſtatuebas. ¶ Quaſi oīa tu ta mi forēt, i amo re tuo. ¶ Idem nūc retrahis te, ab illis pollicita tionibus recedis.

cū ea quæ per deos iurādo facturum ſe ſuſceperat, minime ſeruet, uel quæ lega mus & ſic facta reſpiciet & erit ſen ſus illa q̄ diſplicēt deis tu negligis. ¶ De/ Heu. ſeris. ꝓprie deſerere eſt rem quā tuendā ſuſcepimus deſtituere. ¶ Heu quid iam faciant dicam homines, heu dolentis eſt, Iubere quid dicam quid dicere debeam iam fa/

¶ Ventos ferre, cum enim dicta non ſor tiuntur effectum ſolemus dicere a uētis illa diſſipari, unde dicit īferius, quæ cun cta Aerei diſcerpunt irrita uēti, & alio bi, ſed mulier Cupido quod dicet amāti in uēto e rapida ſcribere oportet aqua. ¶ Et meminit fides, fides tanq̄ dea per fidiā tuā ulciſcetur, & ſic te poſtea per

fidiæ tuæ pœnitebit talis eſt ſnīa Virgiliana, q; ſi mortalia tēnitis arma. At ſperate deos memores fandi atq; nephādi, et fides nāq; ab āntiqorib⁹ ꝓ dea hita fuit, de qua
Fides ꝓ dea Cic. li. ii. de natura deorū ſic loqt̄, Tū āt res ipſa i q̄ uis ineſt maior aliq̄, ſic appellat̄ ut ea ipſa uis noīetur deus ut fides, ut mēs, q̄s in Capitolio dedicatas uidemus ꝓxie a M. Æmilio Scauro, ante autem ab Attilio Calatino erat fides conſecrata.

EPIG. XXVIII.
EXPOSITIO.

Ad Sirmionem peninſulam.
EPIGRAM. XXVIII.

Peninſularū Sirmio, inſularumq;
Ocelle, quaſcūq; in liquētib⁹ ſtāgnis
Mariq; uaſto fert uterq; neptunus,
Quam te libēter, q̄q; lætus inuiſo,
Vix mi ipſe credens thyniam atq; bithynos,
Liquiſſe campos, & uidere te intuto:
O quid ſolutis eſt beatius curis?
Cum mens onus reponit, ac pegrino
Labore feſſi, uenimus larem ad nr̄m,
Deſideratoq; acquieſcimus lecto,
Hoc eſt qđ unū eſt pro laborib⁹ tātis,
Salue o uenuſta ſirmio, atq; hero gaud
Gaudete uosq; lucidæ lacus undæ
Ridete q̄cquid eſt domi cachinorum.

Peninſula ꝑ unī Sirmio, ex bithynia aduenieñs poeta Sirmionē peninſulā in lacu benaco cōſtitutā quā in delitiis habebat hoc trimetro iambico ſalutat. ¶ Peniſula, terra dicitur in aquis conſtituta ita & undiq; illis circunfuſa ut ex una tātū ꝑte anguſtā habeat terrā, qua cōtinēti annectatur, q̄ uero undiq; aquas habet inſula dicit̄ ideo peninſula, a pene .i. quaſi & iſula dicitur, & hmōi eſt in lacu benaco ſirmio. ¶ Ocelle, ꝑ quādā metaphorā Sirmionē inter reliquas inſulas ocellum tāq; rem pulcherrimā appellauit. ¶ In liquētibus ſtagnis, in aquis liquidis. ¶ Vterq; neptunus, uel mare ſuperum & iferū, uel oceanum accipe & mediterraneū, uel quod magis probo q̄ & in mari, et in aliis colitur aqs, qa dixit in ſtagnis et mari uaſto, Alii utroq; legunt & cū mari iungunt iterno. ſ. & externo. ¶ Inuiſo, uenio ad uidēdū. habet .n. hoc uerbū motū iclusum. Terē. reuiſo qd agat Pāphilus, Vir. i. iii. Aut q̄ digna ſatis fortuna reuiſit. ¶ Thyniā atq; bithynos, lʒ thyni et bithyni idē ſint populi de qb⁹ ſupra ſatis, Pli. tamen incolas bifariā diuiſiſſe uidetur cū ſcribat, tenent oram omnē thyni, interiora uero bithyni. ¶ Vix mi ipſe credēs, hoc ex lōgo alicui⁹ rei deſiderio fieri conſueuit ut cū ipā adepti fuerimus, uix hēre credamus. ¶ Et uidere te in tuto. et uix credens ego in tuto ſcilicet exiſtens et non amplius in periculo maris, uidere te. ¶ O qd ſolutis, laudat qetē & ocium poeta. ¶ Quid beatius? q. d. nihil. ¶ Curis ſolutis, liberis ab oī ꝑturbatione. ¶ Mens onus reponit, cogitationū uidelicet et curarū. ¶ Peregrino labore, labore pegre ſuſcepto. ¶ Larē ad nr̄m, domū noſtrā, lar nāq; licet deus ſit domeſticus, ꝑ ipſa tn̄ domo q̄q; accipimus, hinc qdā Sirmionē patriā fuiſſe poetæ argumētant̄. Sed ꝑperā nā nō tātū de lecto & domo ſua hic loqtur, ſed ſnia ē generalis, præterea licet in peninſula domū hr̄et nō id circo ſirmionē patriā habuit. ¶ Hoc eſt qđ unū eſt, hoc ociū et hæc eſt qes quā ꝑ tot uitæ noſtræ labores et picula quærimus. nā ut elegāter inqt Ora. i ſermonibus. Ille graue duro terrā qui uertit aras

Inſula Peninſula. ſirmio

thynni et bithynni

Lar.

Sirmionē non eſſe catulli patriā

tro. pſidus hic caupo. miles nautæq; p oē, Audaces mare q currūt, hic mēte laborē ſi ſe ferre, ſenes ut in ocia tuta recedāt, Aiunt, uel ſit ſenſus, hoc ē qd ex tātis labori bus quos in itinere ppeſſus fui ſolū mihi reſtat, ut poſſim i lectulo meo qeſcere. q. d. nihil aliud lucratus fui ex auaritia ptoris. ſicut ēt ſupius dixerat. ¶ Gaudete uosq; lucidæ lacus unde. ſic legēdū ex textu p parētē meū emēdato didici, Vndas. n. benaci ad gaudiū iuitat. lucidæ uero recte dicūtur, adeo. n. perſpicuus eſt benacus ut uel numū in fundo exiſtētē alicubi cernere poſſis, alii lydiæ legētes ad id referūt q; lydi. i. tuſci olim Mātuā metropolim habuerūt, & ſic lydiæ dicātur aquæ benaci q̄ mātuā uſq; thuſcā per mintiū amnē ifluūt, uel q̄ ſub iure thuſco eēnt. ¶ Quicqd ē cachinnorū. cachinus effuſior riſus dicit, hinc lepide dicit qcqd cachinorū qcunq; hoīes domi ſunt q ridere q̄ant, cachinos effundāt & ſic familiares ſuos ad riſum, Et ad uoluptatem inuitat.

Benacus lacus.

Cachinnus.

Epigrāma. xxix. Expoſitio.

Ad ipſithillā. EPIG. XXIX.

Amabo mea dulcis ipſithilla,
Meæ delitiæ, mei lepores,
Iube ad te ueniam meridiatum,
Et ſi iuſſeris, illud adiuuato,
Ne quis liminis obſeret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire,
Sed domi maneas, paresq; nobis
Nouem continuas fututiones,
Verum ſi quid ages, ſtatim iubeto,
Nam pranſus iaceo, & ſatur ſupinus
Pertundo, tunicamq;, palliumq;.

Mabo mea dulcis ipſithilla. Sat poeta et tētigine uexat⁹ hoc ende caſyllabo amicā rogat ut domi ſuæ coitus nouē pparet. ¶ Amabo, blādientis eſt aduerbiū quo ſæpe comici utūtur & hēt accentū acutū in antepenultima. ¶ Mei lepores, meæ facetiæ. ¶ Veniam meridiatum. meridiari non meridiē agere & tractare ſimpliciter ſignificat, ſed idē ē meridiari qd i medio die dormire. Cor. Celſus li. i. lōgiſſimis dieb⁹ meridiari potius ante cibū utile ē. Sueto. in caligula gloriatus eſt experge facta cæſonia ſomno q̄tū egiſſet dū ea meridiaret. Si iuſſeris. ſ. me uenire noli to hoſtiū claudere. ¶ illud adiuuato. i. i illa re ēt me adiuuare ut ianua ſit apta & nō ſit mihi opus imorari. ¶ Tabellā liminis. p circūlocutionē hoſtiū itelligit. ¶ Nouē cōtinuas. Nouē ſine ulla itermiſſione, coit⁹. ¶ Si qd ages. ſi uēire me uoles, uel. ¶ si qd ages. Si eris in aliq̄ re occupata cito te expedias ut poſſis ſtatim me admittere. ¶ Statī iubeto. ſ. me uenire. ¶ Nā pranſus iaceo. ex hoc catulli loco qdā mirātur cur Serui. in iiii. æneī. dixerit apud antiquos i uſu prādia nō fuiſſe qd falſum affirmāt. quorū admiratio maiori admiratione digna uidebit, ſi exactius rē ipſā cōſiderare uoluerimus. cōſtat. n. prādiū penes antiqores in uſu qdē apud oēs nō fuiſſe. quo circa apud Martia. i epigrāmate de horarū diuiſione nulla illius mētio habetur, ſed militibus tñ cōcedebat. imo prādiū i dictū fuit q; eos ad pliū paret. Diſſolutiores q̄q; pſonæ prādebāt hic Liuius de Annibale itra capuā luxuriātē cœperūt cōuiuari de die. apd comicos quoq; prādii frequētiſſima fit mētio ut i fabulis palliatis et i diſſolutiorib⁹ pſonis, ita ēt catullus ad amicā ſcribēs et diſſolute uiuēs uel uiuere ſimulās prādii hoc loco mētionē fecit. ¶ Pertūdo tunicā palliūq;, tāta eſt tentigo ut nō modo iteriorē ſed ētiā exteriorē percutiā ueſtem.

Seruius deſenditur.

Pranſium.

Meridiari.

EPIGRAM.XXX.EXPOS.

Furũ optime balneariorum, hoc epigrãmate endecasyllabo uerſu conſcripto in Vibennium patrẽ furem & eius filium Cinædum grauiter inuehitur poeta, Eoſq; monet ut urbem in qua ita noti ſunt ut nihil amplius lucri facere poſſint reliquãt. ¶ Balneariorum, quaſi balneis furãtur. Nam qui in balnea eunt ſolẽt ueſtes in loco Balnei quod ſpoliatorium dicitur reliquere & inde ſæpiſſime ſuffurantur. ¶ Nã pater ſ. eſt dextra. i. habet dextra. ¶ Dextra inquinatiore, Glutino inquinata, ſicut ſuperius reglutina dixit. ¶ Malaſq; in horas, ſicut dicimus in malam horam abi quduis & in oras legitur abſq; aſpiratione in infœlices regiones. ¶ Quãdoquidem, poſteaquã, quoniam rationem enim aſſignat, Cur diſcedere debeant. ¶ Fili, caſus eſt uocatiui. ¶ Nates piloſas, hiſpidas nates & minime appetibiles. ¶ Non potes uenditare frequenter ut prius uendere. ¶ Aſſe uenditare, ne minima quidẽ mercede conduci iam ad libidinem potes, aſſem enim hoc loco pro minutulo nũmo accipere debemus, ſicut & apud Ora. ꝙ ſi cõminuas uilẽ redigat ad aßẽ.

Spoliatorĩ

AD Vibennios. EPIGR.XXX.

O furum optime balneariorum.
Viberni pater, & cinæde fili.
Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius eſt uoraciore,
Cur non exilium, malaſq; in oras
I tis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ ſunt populo, & nates piloſas
Fili non potes aſſe uenditare?

Hymnus dianæ. EPIGRA.XXXI.

Dianæ ſumus in fide.
Puellæ, & pueri integri
Dianæ pueri integri.
Puellæq; canamus.
O latonia maximi
Magna progenies Iouis.
Quam mater prope deliam
Depoſiuit oliuam,

EPIGR.XXXI.EXPOS.

d Ianæ ſumus in fide, Hymnus eſt quem pueri & puellæ in laudẽ dianæ concinunt, uerſus autem eſt pharecratius, conſtat ſpondeo et duobus dactylis ſed loco ſpondei modo iambum, modo Trocheum, in quarto uero quoq; carmine loco ultimi dactyli ſpõdeum ſeu trocheum recipit. Illud quoq; notandũ eſt ĩ quocũq; carminis genere ultimas ſyllabas indifferẽtes & ad placitum eſſe. ¶ Puellæ et pueri ĩtegri, in hoc carmine ĩ prima ſede iãbus eſt loco ſpõdei. ¶ Dianæ, di ꝓducitur Vir. Exercet diana choros iõ nõ ẽ iãbus ut ꝗbuſdã uidetur. ¶ In fide, i. tutela ſic. Terẽ. tuæ me cõmẽdo et cõmitto fidei. ¶ Canamus dianæ, caſus datiui. i. in honorẽ dianæ. ¶ Puellæq; canamus, ad hymnũ cõcinẽdũ pueros puellaſq; inuitat, ſic Oratius. Dianã tenere dicite Virgines? ¶ Integri, caſti incorrupti qualis fuit & ipſa diana. ¶ Latonia diana latonæ filia ex ioue. ¶ Quã mater ꝓpe deliã depoſiuit oliuã, depoſiuit legẽdũ eſt nõ depoſuit ut ſtet uerſus, pono aũt nõ tãtũ poſui ſed & poſiui quãdoq; facit ut Priſcia. li. ix. teſtatur. ¶ Prope deliã oliuã, Dianã & Apollinẽ latona i

Pharecratius

Vltimæ ſyllabæ indiferẽtes

Dianæ parentes

Delos quæ & ortygia Diana ubi nata.

delo quæ & ortygia dicitur una ex Cycladibus iſula peperit, ut Ouid. li. vi. mutationũ elegãtiſſime tetigit, poſt partũ uero ſub palma acqeuit & oliua, hinc. Ouid. gemina quæ ſub arbore ſedit, q̃uis tamẽ Stra. li. xiiii. latonã in orthygia in luco ionię peperiſſe filios & ſub arbore oliuæ ibi ꝓpinqua accubuiſſe dicat. Nec tamen idcirco nec Catullo nec Straboni errorẽ iputãdũ eſſe duxeri, cũ de loco diuerſa ſenſerit, licet ꝗdã uel hãc ob cãm eorũ alterum errore ductũ affirmẽt. Si. n. diuerſimo de de rebus fabuloſis ſentire error eſt appellãdus, ꝗs liber quæſo errorũ plenus non exiſtimabitur? Eadẽ rõne uel Strabonẽ et Catullum erraſſe ꝗ ſub olea tãtum, uel Ouidiũ dixerimus, ꝗ lycophronẽ ſequutus nõ tãtũ ſub olea uerũ etiã ſub palma accubuiſſe latonã his uerſib⁹ cecinerit? Quã nix erratica delos Errãtẽ accepit tũ cũ leuis iſula nabat. Illic icũbens ſub palladis arbore palmæ, edidit inuita geminos latona nouerca. Q. d' aũt Stra. li. x. Delon et latonæ partum deſcribat, id quoq; falſum eſt, delon quidem deſcribit. Sed de latonæ partu nullam prorſus in eo libro mentionem fecit, quẽ li. xiiii. poſtea deſcripſit. Legimus ẽt apud Plutar. in pelopida in Beotia mõtẽ cognomẽto delũ. Apud mõtẽ uero Apollinis tẽplũ poſt tẽplũ duos mirabili ſuauitate fontes fuiſſe, Alterũ φοίνικα. i. palmã, Alterũ uero oleã uocatũ, ſicut ẽt Plut. idẽ i lib. de oraculis tacẽtib⁹ recitat, ubi et natũ Apollinẽ et dianã cõmemorãt, nõ abſurde igr oliuã deliã ad fõtẽ et mõtẽ hũc retulerim⁹ a Catul. dictã nata aũt dicitur Diana idib⁹ auguſti ſicuti li. xii. Mart. inueri uidetur cũ iqt. Maię Mercuriũ creaſtis id⁹, Auguſti redit idib⁹ diana octobres maro celebrauit id⁹.

Catullus ab errore defenditur et Strabo

Delus mons

Fontes duo

Diana quo tempore nata

> Montium domina ut fores.
> Syluarumq; uirentium,
> Saltuumq; reconditorum
> Amniumq; ſonantum:
> Tu lucina dolentibus,
> Iuno dicta puerperis,

MONtiũ domina ut fores, te genuit latona ut eſſes domina uenationũ q̃ i montibus maxĩe fiũt ideo dicit domia montium, diana nãq; uenationũ dea fuit. Oratius mõtiũ cuſtos nemorumq; Virgo. Saltuũq; recõditorum, nemorum ſecretiorũ, & in hoc uerſu notãda eſt ſyllaba una ſuperflua quæ cum uocali ſequentis carminis abiicitur. Amniumq; ſonantũ, ſic legẽdum eſt nõ ſonantiũ ut ſtet uerſus. Tu lucina dolẽtibus iuno dicta puerperis, Diana eadẽ eſt q̃ iuno lucina dicta eſt, quæ parturiẽtibus ꝑeſſe dicebatur mulieribus, Iuno. n. a iuuãdo dicta eſt, lucina eo ꝙ in lucẽ ꝑducat Pli. lib. xvi. refert eã dici a luco in quo eius ædes cõdita fuit, utrũq; uero. Oui. li. ii. faſt. cõplexus ẽ. Grã lucinæ dedit hæc tibi noĩa lucus. Aut ꝗa pricipiũ tu dea lucis hẽs. Iuno autem lucina iunonis fuit filia ut inqt Donatus apud Terẽtiũ in andria q̃ græce ἐιλειθὲ ια latĩe nixos dicit, nixus eni partuꝫ ſignãt Virginis. Aut fœtus nixibus edunt, unde & nixidi dei dicti ſunt ut Feſtus inqt, quos putabãt ꝑeſſe parientiũ nixibus, menãder uero hãc dianã appellat, quẽ ſequutus Oratius ubi dianã alloqtur ſic inqt. Siue te lucinam ꝓbas uocari, hoc ſentire uidetur in buc. Virg. Caſta faue lucina tuus iã regnat Apollo. unde ẽt ea nocte qua natus eſt Alex. magnus cũ celeberrimum illud tẽplum Dianæ ephesiæ arſiſſet, timeus dixiſſe fertur iocãs, mirum nõ fuiſſe cum in Alexãdri partu occupata fuiſſet diana, q̃uis egeſiæ hoc dictum tribuerit

Iuno lucina

Nixos Nixidi

Dianæ ephesiæ tẽplũ cõbuſtũ Timæi uel egeſiæ Dictũ

plutb. in Alexādro, Inuocabatur autem diana a parturiētibus ut Ser. inqt lib. iiii

Diana obſtetrix

æneid. qa primum nata parturiēti noſtri Apollinē in delo officiū obſtetricis pſtitiſſe dicitur, macrobius uero in fine ſaturnaliū, hic eſt qđ diana q̄ luna eſt ἄρτεμισ dicitur quaſi ἀερότομισ hoc ē aerē ſecās, lucina a parturiētibus inuocatur qa ppriū eius munus ē diſtēdere rimas corporis et meatib⁹ uiā dare, qđ ē accelerādo partui ſalutare. ¶ Pauperis, puerpera mulier dicitur q̄ puerū ſeu puellā parit, hic puerperiū tps ipm pariēdi dictū. Alii hūc faciūt ordinē, tu lucina dolētib⁹. i. uocaris lucina a mulieribus ppe partū, q̄do aūt parit uocatur. Iuno, qa illud ſit tpus iuuādi pariētē. Sed quoniā iuno lucina ſimul īuocatur qa matrē iuuet & fœtū i lucē pducat, iō hic ordo nō pcedit. Et hic ēt notat Donatus apud Terē. i andria, hoc uerſu totidēq; uerbis uti oēs puerperas i comœdiis iuno lucina fer opē ſerua me obſecro qa gemina ſunt nota ut & partus & pariēs ſeruētur, nā fer opē pp partū, ſerua me propter pariētē dicitur.

Puerpera

Tu potens triuia, & notho es
Dicta lumine luna,
Tu curſu dea menſtruo
Metiens iter annuum,
Ruſtica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.
Sis quocunq; tibi placet
Sancta nomine, Romuliq;
Antiquam, ut ſolita es, bona
Soſpites ope gentem.

¶ TV potēs triuia, Diana quoq; triuia dicta fuit quia i triuio fere ponitur i oppidis græcis, ut iquit Varro, uel qa luna ē quæ in cœlo tribus uiis mouetur i altitudinē, latitudinē, lōgitudinē, hinc quoq; tres facies hēre dicebatur, Virg. tris Virginis ora dianæ, & Ouidius in faſ. ora uides hecates i tris uergētia partes, ſeruet ut iternas cōpita ſecta uias, Siue quia luna i cœlo, diana i terris, pſerpina apud iferos, iō cum triplicē habeat ptātē potēs dicitur. ¶ Nothoq; es lumine luna, & tu quoq; es luna qđ ēt Macrobius docet uti paulo ante retuli.

Diana triuia dicta

¶ Lumine notho, nō pprio, nō legitimo ſʒ a ſole accepto, ſicuti nothos filios appellamus nō legitimo matrimonio natos luna nāq; a ſole lumē accipit, uñ et luna quaſi luce lucēs aliena dicta ē. Cic. i li. de natura deorū, tū illa q̄ luce lucet aliena. ¶ Tu curſu dea mēſtruo, Cic. i prio de nat. deorū. Sol duabus unius orbis ultimis partibus definiēs motū, curſus annuos ɔficit, huius āt illuſtrationē eiuſdē icenſa radiis mēſtruo ſpatio luna cōplet; & lib. ii. idē ſolis annuos curſus ſpatiis menſtruis luna conſequitur. ¶ Curſu mēſtruo unius mēſis curſu, nā luna curſum ſuum quolibet menſe perficit, unde mēſtrua luna appellatur. Prop. in. v. tertii libri elegia. Qua uenit exoriens, qua deficit, unde coactis Cornibus in plenū mēſtrua luna redit, et Vir. in fine primi geor. Quid mēſtrua luna moueret, ubi iquit Seruius. Mēſtrua dicit q̄ ſingulos mēſes creſcēs & decreſcēs, & q̄ menſiū ſubiacet diebus. unde & mene dr̃ et qa circuitū ſuū i ſpatio. xxvii. dierū & tertia pte unius diei pficit. Deide remorata in coitu ſolis biduo rurſus tardiſſime trigeſima die ad eaſdem uices exit. unde lunaris annus triginta dierū dicitur, cū ſit & ſolaris. xii. mēſiū et magnus q̄ ē m. Cic. i hortēſio. xii. mil. annorū et qngē-

Nothi filii

Luna menſtrua

Luna

Lunaris annus.

ſolaris annus

Magnus annus

tos.liiii.cõtinet, qui tum efficitur, cũ ſolis & lunæ, & quinq; erratiũ ad eãdẽ inter ſe cõparationẽ cõfectis oium ſpatiis eſt facta conuerſio, licet etiã quãdoq; magnum. Annũ ſolarẽ itelligamus, ad differẽtiã lunaris, unde Virgi.æn.i. Triginta magnos uoluẽdis mẽſib⁹ orbes. Et i.iii. interea magnũ ſol circũuoluit annum, menſtruum igitur adiectitiũ dicitur q; fit ſingulo mẽſe, ſubſtãtiue uero mẽſtrua mulierũ pfluuia appellãtur quæ a græcis ẽ πικηνια dicũtur de qbus Pli.li.vi.c.xvi. diffuſius cõmemorat. ¶ Metiẽs iter annuũ, Circuitũ ſolis, ſol.n. pprio motu cõtra cœli motũ nititur, et in.ccclxv. diebus & ſex horis ipm metitur. ¶ Exples iples tecta agricolæ, domos agricolarũ oſtẽdit ẽt i laudẽ dianæ q; ipſa ẽt hẽat ſus i ſegetes, qa luna humiditate illas adiuuet; & ſic uidetur eadẽ quæ ceres. ¶ Frugibus bonis, qbus hoies ueſcũtur, & bonis dixit ad glãdes reſpiciẽs quibus oli hoies ante uſũ frugũ ueſcebãtur, luna aũt humiditate ſua quẽadmodũ ſol calore ad maturitatem fruges pducit. ¶ Sis quocũq; tibi placet, qm plura ipſius enumerauit noia, iõ dicit ſis ſancta.i.uenerabilis quocũq; noie tibi placet. ¶ Romuliq;, q; abiicit cũ uocali ſubſequẽtis carminis. ¶ Romuliq; antiq; gẽtẽ.i.gẽtẽ romanã a romulo deriuatã. ¶ Bona ope, bono auxilio. ¶ Soſpites, incolumes ſerues, icolumitatis nãq; pſides Apollo et diana ferũtur, ut Stra.li.xiiii. teſtaẽ ubi ẽt rãm plurib⁹ uerbis refert.

Apol. lo & diana incolumitatiſ pſides

EPIG.XXXII.

Ad Libellum, ut Cæcilium alloquatur.

EPIGRAMMA.XXXII.

Poetæ tenero meo ſodali
Velim Cæcilio papyre dicas
Veronam ueniat; Noui relinquens
Comi mœnia; lariumq; littus.

EXPOS.

Octætes p nero meo ſodali. Chartam ſuam in qua epigramma ſcribit alloquitur poeta, mãdatq; ut comum eat, & Cæcilium poetam de re communis amici auditurum Veronam quam primum uenire iubeat, Carmen uero endecaſyllabum eſt. ¶ Papyre, o charta mea papyrum enim pro charta accipimus papyraceam. uero chartam in ægypto repertam fuiſſe. Alexandri magni uictoria teſtatur, Plinius ex Varronis auctoritate libro decimotertio, unde egyptiã papyrum, Apuleius in principio de aſino appellauit. Tenero iuueni. ¶ Noui comi, comum ciuitas Galliæ Ciſalpinæ a gallis, duce breno condita ut Iuſtinus refert, Stra

Papyrus.

bo uero libro qnto docet q; hæc urbs, quæ prius comum poſtea nouum comum appellata fuit, et cauſam adducit qa cum Cæſar quinq; inquilinorum millia ad habitandum illuc deduxiſſet, hi haud ibidem domicilium habuere, Sed oppido nomen relinquentes & nouum comum appellantes nouocomenſes oppidanos uocauere, Cæcilius igitur iſte nouocomenſis erat.

¶ Lariumq; littus, larius lacus eſt comenſis nobiliſſimus a fulicarum multitudine dictus λάρος enim fulica dicitur, in hunc addua fluuius cadit, de quo Plinius libro ſecundo capitulo centeſimo ſexto. & Strabo libro quinto littus uero iproprie p ripa poſuit cum littus ſit maris, ripa ẽt lacus et fluuiorũ

Larius lacus. addua Littus & ripa.

Nam quaſdam uolo cogitationes
Amici accipiat ſui, meiq;.
Quare ſi ſapiet, uiam uorabit,
Quamuis candida millies puella
Euntem reuocet, manuſq; collo
Ambas iniiciens roget morari,
Quæ nunc, ſi mihi uera nuntiantur.
Illum deperit impotenti amore,
Nam quo tempore legit incohatam
Dindymi dominam, ex eo miſellæ
Ignes interiorem edunt medullam,
Ignoſco tibi Saphica puella,
Muſa doctior, eſt enim uenuſte
Caia Cæcilia innocata mater.

NAM quaſdã. ratio eſt cur uelit ipſum Veronã uenire. Viam uorabit, cũ celeritate ſumma conficiet, metaphora ab his ſumpta quæ deglutiũtur & nõ dentibus conteruntur. Quãuis puella, ab ipſo uidelicet cecilio amata. Millies, finitus eſt numerus pro infinito. Euntem, Veronam uenientẽ. Roget morari. oret ut moretur et nõ ueniat. Quæ. ſ. puella. Illũ deperit, ualde amat. Nam quo tẽpore legit icboatam, uel entheatam ut alii habẽt codices, quãuis multi circa horũ carminum ſenſum multa dixerint, tamẽ hunc deniq; uerum poetæ ſenſum exiſtimo, ut dicat, ex quo tẽpore puella legit incboatam dyndimi matrem. i. materiã de cybele incboatã a cecilio uel entheatã ideſt diuino ſpiritu ut pote poetico prolatam ipſa exarſit in amorẽ ipſius cecilii, quia ipſa quoq; puella docta erat et doctum amauit unde ſubiũgit. O puella doctior ſephica muſa. i. q̃ ſapho poetica quia illa. ſ. idoctum phaonẽ, tu uero docta doctum Cæcilium amaſti. Dyndimi dominam, Cybelem a mõte phrygiæ ſic dictam. Ex eo. ſ. tempore ignes amores. Edunt interiorẽ medullã. nã amor uidetur medullas cõſumere. Virg. Eſt mollis flamma medullas. Miſellæ. miſeræ puella tẽpori. Ignoſco tibi. ſi deperis amore Cæcilii cũ docta doctum ames tibi ignoſco. Et eſt ordo et ſenſus in ſequẽtibus, eſt enim uenuſtæ quaſi dicat fœliciter innocata Cæcilio ideſt. a Cæcilio magna mater, quia ita in amore ipſi fauit, ut uoti compos euaſerit, uel ſi legatur icboata. i. incœpit egregie tractare de matre magna cum ipſa quodam modo fauerit amoribus ſuis, q̃a tunc puella incœpit ipſum amare, in paternis correctionibus, ſic ẽt carmen iſtud legi poſſe comperi. Caia Cæcilia inocata mater, Eo ut arbitror ſenſu, ignoſco tibi ſi docta doctum amas fœliciter enim iuncta es matrimonio cũ ipſo Cæcilio, et erit ordo, eſt enim uenuſte Caia Cæcilia in uocata mater, ĩ nuptiis enim per coemptionem, quarum Seruius meminit in principio Georgicorum. Teq; ſibi generum tethis emat omnibus undis his uerbis utebantur. Tu mihi Caius et ego tibi Caia. Tu mihi mater familias et ego tibi pater familias, propter Caiam Cæciliam honeſtam mulierem ac bonam uni ex Tarquinii liberis collocatam cuius in ſanctæ templo ſtatua ex ære poſita eſt. Inerãt etiã pridẽ & ſandalia & colus pudicitiæ & induſtriæ ſuæ certa monumẽta, uti Plutha. in queſtionibus q̃one. xxix. cõmemorat, ubi & aliam recitat cauſam, prior tñ lectio magis placet.

Comẽ Nouũ comũ.

nuptie p coẽptionẽ. Tu caius. Ego Caia Caia Cæcilia,

EPIGRAMMA. XXXIII. EXPOSI.

ANNALES VOLVſii cacata charta, hoc endecaſyllabo amicā admonet, ut cū incolumis in patriam reuerſus fuerit uotū ueneri perſolnat, hoc eſt nolu ſii poetæ nolumina cōburat, quibus ille puellæ gratiā uenari laborauerat, annales libri ſunt qui ſingulorū annorū res geſtas cōtinent, hyſtoria res ipſas deinde ornat, hinc Cic. lib. ii. de Oratore. erat. n. hyſtoria nihil aliud niſi annaliū confectio. Quinti. lib. x. nihil in hyſtoriis ſupra pōtificū Annales haberemus, pontificibus. n. permiſſa erat poteſtas memoriā rerū geſtarum in tabulas cōferendi, & hos annales appellant equidē maximos quaſi a pontificibus maximis factos, unde Virg. ex perſona æneæ in primo æne. inquit, & uacat Annales noſtrorū audire laborū, quā pōtificem æneā oſtēdere uoluit, ubi Seruius differentiā inter Annales & hyſtoriā ita ponit, ut deniq; licēter cōfundi aſſerat, eandem ēt ſed a Seruio diſſentiens ſcribit. A. Gellius libro quinto capitulo decimooctauo. Voluſii, uoluſus Pataninus fuit de quo alibi Catullus.

Annales uoluſi patani morientꝰ ad urbē
Et laxas ſcōbris ſæpe dabunt tunicas.

Annales Voluſii appoſitiue cacata charta. Votum ſoluite. uotū ipſum exponit. Nā ſanctæ ueneri &c. Vouit, uotum fecit. Si ſibi reſtitutus, ſi ipſi puellæ ex longa in bithyniā pegrinatione fuiſſem reſtitutus. Dediſſeq; i. cōceſſiſſem. Vibrare. cū celeritate & ipetu nittere. Iābos. uerſus meos iābicos, cōtra uoluſium. ſ. & ad naturā pedis reſpexit, de quo Ora. in arte ſyllaba longa breui ſubiecta uocatur Iābus, pes citus. unde & trimetris accreſcere iuſſit nomē iambeis cū ſenos redderet ictus, Alii codices habēt rediſſemq;, & ſic erit ordo ſi reſtitutus eſſem rediſſemq; uouit uibrare truces iābos & ſe danurā igni uerſus uoluſii & ſic duo dicit iuectiuā facere, & urere. Electiſſima peſſimi poetæ ea quæ meliora uideantur niſi. Eiectiſſima. i. contēptibilia legamus. Poetæ. uoluſii. Tardipedi deo daturā. Vulcano, qui tardipes et claudus dicitur ꝓpterea ꝙ e cælo præcipitatus per Iouē, uel ut alii uolunt per Iunonē, in lemnū. Alterum ſibi crus fregit, ut in fabulis habemus, hic mulciber a latinis dicitur quā ſit mutilatus et debilis. nā mutilare eſt aliquid detrahere ſine quo res eſſe nō poſſit. Vel ꝙ oia mulceat. i. moliat ac uincat, ut Donatus inquit in ecyra apud Terentiū. Infœlicibus uſtulanda lignis, uſtulanda urēda. Lignis iſfœlicibꝰ, quæ ſint coacta poetæ peſſimi carmina cremare, uel iſfœlicia ligna dicit ex iſfœlicibus arboribus

IN ANNALES VOLVSI. EPIGRAMMA. XXXIII.

Annales Voluſi cacata charta,
Votum ſoluite pro mea puella,
Nam ſanctæ Veneri, cupidiniq;
Vouit, ſi ſibi reſtitutus eſſem,
Deſiſſemq; truces uibrare iambos,
Electiſſima peſſimi poetæ.
Scripta, tardipedi deo daturam,
Infœlicibus uſtulanda lignis,
Et hæc peſſima ſe puella uidit
Iocoſe & lepide nouere diuis.
Nunc o ceruleo creata ponto.

Annales hyſtoria.

Annales maximi.

Idbus pes

Vulcanus Claudus. Mulciber

Arbores infœlices. Mutilare. Venus ex ſpumis orta. Ceruleum.

ſunt autẽ arbores ifœlices ex Catonis ſentẽtia quæ fructus nõ ferũt, Macrobius uero in fine tertii ſaturnalium ſic inquit Tarquinius priſcus in oſtentario arborario ſic ait, arbores q̃ iferum deorum, auertentiũq; in tutela ſunt, eas ifœlices nominãt. ¶ Et hoc peſsima ſe puella. iocoſe hoc pnuntiatũ eſt quella ribaldella ut dicitur. ¶ Iocoſe & lepide uouere diuis, ipſa quoq; itellexit ſe facere iocoſum uotũ. ¶ Nũc o Ceruleo, Venerẽ rogat ut acceptum & redditũ uotum faciat, eſt autẽ ordo, nũc o ceruleo creata ponto acceptũ face redditũq; uotum, dicit autẽ per Circũloqutionem uenerem q̃ ex ſpumis maris orta dicitur, unde & nomẽ adepta eſt, ut in faſtis inquit Ouidius, & a ſpumis eſt dea dicta maris ἀφρὸς enim ſpuma dicitur, inde ἀφροδίτη Venus, & in. iiii. met. Si tamẽ in medio quõdã generata pfundo Spuma fui gratumq; manet mihi nomen ab illa. nam Saturnus uirilia cælo patri amputauit et in mare proiecit, ex quibus orta Venus dicitur. ¶ Ceruleo, uiridi Ceruleũ nãq; mare ideſt uiride ſignificat. Vt Aulus Gelius li br o decimooctauo.

Quæ ſanctũ idalũ, urioſq; apertos,
Quæq; ancona, Cnidũq; arũdinoſam
Colis, quæq; Amathunta, quæq; colchos,
Quæq; Dyrrachiũ adriæ tabernam,
Acceptum face, redditumq; uotum
Si non illepidum, neq; ĩuenuſtum eſt.
At uos interea uenite in ignem
Pleni thuris, & infacetiarum
Annales Voluſi cacata charta.

Idaliũ. Vrii. Veretum. Ancõ ubi Veneris tẽplum. gnidos ubi Veneris ſimulachrũ. Amathus. Venus colchica. Dyrrachium Epidãnus.

¶ SANCTum idaliũ. loca quædam cõmemorat in qbus olim culta fuit uenus, idaliũ nemus eſt in Cipro. Vir. lib. prio. Aut ſuper Idaliũ ſacrata ſede recondam, et Paulo poſt idaliæ lucos, & alibi idaliumq; nemus, in nemore uero oppidũ breue erat, de quo ẽt Pli. lib. v. cap. xxxi. ¶ Vrioſq; apertos, uria oppidum in Apulia de quo Pli. lib. iii. cap. x. meminit, ide urii populi apertos in loco patenti & apertos poſitos, hoc Strabo lib. ſexto dicit a Cretẽſibus conditũ, & ab herodoto Veretũ appellatũ. ¶ Quæq; Ancona. ancon in agro piceno urbs eſt ſita de qua Pli. lib. iii. ca. xiii. & Strabo lib. v. & . vi. ubi dicit hãc a Syracuſanis conditũ fuiſſe, apud hãc Veneris fuit tẽplum de quo Iuue. Ante domũ Veneris quã dorica ſuſtinet Ancon. ¶ Gnidũq; arũdinoſam, Gnidos urbs eſt Cariæ, ut Strabo lib. xiiii. refert, & Pli. lib. v. ca. xxviii. in hac fuit ſimulachrũ illud ueneris nobiliſsimũ de quo Auctor idem lib. xxxvi. cap. v. in hac & ipſa Venus culta fuit, unde Orat. ĩ odis. O Venus regina Gnidi paphiq;, Veneris gnidiæ Plinius etiã meminit lib. xxxii. ca. i. arundinoſam uero dixit pter ea q, arundinibus & piſcibus abũdat, unde Oratius piſcoſam appellauit Gnidii ẽt calami ad ſcribẽdum pbantur a Plinio lib. xvi. ca. xxxvii. ¶ Quæq; amathũta. Amathus cipri oppidum fuit ut Strabo li. xiiii. cõmemorat, in cipro autẽ cultã fuiſſe uenerẽ nemini dubiũ eſt. ¶ Quæq; colchos, uenerẽ apud colchos cultã & Val. Flaccus & Theocritus idicant. ¶ Quæq; dyrrachium, Dyrrachiũ Epiri urbs fuit quã corcirei ut inqt Strabo lib. vii. cõdidere, prius epidãnus dicebatur. Sed Romani mali hois euitãdi gratia nomẽ mutauere, ne uiderẽtur ad damnum accedere, ut Plinius libro tertio capitulo uigeſimoſecundo. Teſtatur. adriæ uero taber-

nam dixit tanq; nauigaturi per Adriaticum mare illuc appellare ſoleant. ¶ Acceptum face. fac acceptum. i. gratum tibi & cupidini filio redditū ex perſona puellæ. ¶ At uos, cōcludens, libros ad ignem uocat ut cōburantur & ſic uotum perſoluatur. ¶ Interea, dum Venus uotū ſuſcipiet, uel dū iābos ſcribā cōtra ipm. ¶ Pleni thuris. quēadmodum inutiles chartæ uenalibus mercibus inuoluendis accōmodantur. Alii ruris. i. ruſticitatis corrigūt quod nō diſplicet q a ſubiungit & iſacetiarū.

AD CONTVBERNALES. EPIGRAM. XXXIIII.

Salax taberna, uoſq; contubernales.
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis eſſe mentulas uobis?
Solis licere, quicquid eſt puellarum
Cōfutuere? et putare cæteros hircos?
An, cōtinenter quod ſedetis inſulſi
Centū, aut ducēti, nō putatis auſurū
Me una ducentos irrumare ſeſſores?
At qui putate. namq; totius uobis
Frōtem tabernæ ſyphonibus iſcribā.
Puella nāque, quæ meo ſinu fugit,
Amata tātū, quātū amabitur nulla,
Pro qua mihi ſunt magna bella pugnata,
Conſedit iſtic, hanc boni, beatiq;
Omnes amatis, & quidem (quod indignum eſt)
Omnes puſilli, & ſemitarii mœchi.

Epigrā. xxxiiii.
Expoſitio.

SAlax Taberna uoſq; contubernales. quibuſdam cōtubernalibus apud quos puella a poeta dilecta cōfugerat & ab illis per uices ſubagitabatur, uerbera & irrumationē minitat, carmē uero iambicū eſt trimetrū. ¶ Salax taberna, taberna a tabulis dicta locum ſignificat in quo merces uenduntur, ſalax uero libidinoſa dicitur in qua libidinoſi habitāt cōtubernales. hinc ſalacē caudā mēbrū uirile dixit Ora. in ſermonibus. ¶ Cōtubernales, q in eadē habitāt taberna dicunt. ¶ Pila nona, appoſitio ē taberna pila, pila uero prima pducta columnā ſigñat cū circa forū tabernæ ædificarētur. unde Quintilianus in ſexto, tabernæ autem circa forum erāt, locum idicat in quo taberna hæc erat de qua itelligit, et dicit fuiſſe nonā ab æde caſtoris et Pollucis quos pileatos fratres appellat. quoniā pileū caſtori & pollucis antiqores dederunt ut feſtus Pōpeius docet, qa lacōes fuerūt qbus pileatis militare moris fuit. caſtorē uero ædē in foro Romano habuiſſe docet Sueto. in Cæſare & Plutar. et Diony. & Cic. in oratione p. P. Seſtio. ¶ Solis eē putatis mētulas. Vos tātū mētulati eſſe creditis. ¶ Quic qd eſt puellarum. i. omnes puellas. ¶ Cōfutuere, ſimul cū illis rem habere, & notādum eſt i prima ſede huius carminis dactylum eē. ¶ Et putare cæteros hyrcos. i. tanquā hyrcos puellis iuiſos eē, hoc eſt habere hyrciniū & fœtidū odorē q in alis maxime inaſci ſolet, & hyrcus ab aialis fœtore appellatur. De quo alibi dicit. Valle ſubalarū trux habitare caper. ¶ An cōtinēter q ſedetis, Cōtinenter aduerbiū ſine interuallo ſignificat. ¶ Inſulſi, illepidi, et inuenuſti ſine ſale. ¶ Cētum aut ducenti q. d. multitudine et numero non uiribus freti eſtis. ¶ Seſſores, qui ſemp in taber

Taberna. Salax cauda. Caſtoris ædes i foro. Pila. hircus. Continenter.

Scipio Sōni uirga. Sipbo nes.

nis ſicuti opifices & tabernarii ſedetis. ¶ At qui putate, Sed putate, ſcilicet & nobis mentulas eſſe et me auſurum uos irrumare. ¶ Nāq; totius uobis tabernæ frōtē ſcipionibus ſcribā, figurata eſt loquutio ita ut continentē pro eo quod continetur poſuerit, frōtem totius tabernæ, ideſt frontē omnium qui in taberna habitatis ſcribam Scipionibus, ideſt baculis & Virgis notabo.i.uerberabo uirgis facies ueſtras. Scipio enim uirga ſiue baculus dicitur, unde Scipionū familia cognomētū traxit, Nec bi mea ſnia audiēdi ſunt qui Scipionē uirgulti generis eē dicūt, cuius uirga ſi cuiuſpiā tēpora tangātur. Ille ſtatim in profundū ſoporē reſoluitur, de quo Siliū in decimo intellexiſſe exiſtimāt, oculiſq; iacetē irrorat tangēs læthea tpa uirga, & Virg. ubi de palinuri morte agit, poetæ nāq; iſti nō de Scipione.i.de Virgulto, ſed de uirga in læthea unda madefacta & ſomno ubiq; attributa loquātur, pater tamē meus exiſtimauit & legi poſſe. ¶ Nāq; totius uobis tabernæ frontē ſiphonibus iſcribā. hoc uidelicet ſenſu in uos oēs meiā, ut Iuuenalis quoq; dixit lōgis ſiphonibus iplet, ſiphones.n.græce dicuntur fiſtulæ per quas aqua eiicitur, a ſonitu quē facit aqua ipſa, ſed hic accipit pro eiaculatione urinæ, in modū fiſtulæ ¶ Puella nāq;, ſic legēdum ut ſtet uerſus nō autē nam modo, puella cōſedit iſtic.i.apud uos ita eſt ordo. ¶ Pro qua bella ſunt pugnata, cū æmulis uidelicet meis. ¶ Boni oēs, ironicæ hoc dictum eſt, uos oēs uiri probi. ¶ Beatiq;.i. qui uidemini beati ex quo hāc habetis puellam. ¶ Puſilli, puſillanimes uiles. ¶ Et ſemitarii moechi, qui ſemp itis uia trita nō aūt per ſepta.q.d.qui ad publicas meretrices ſoliti eſtis ire, qua ēt metaphora Plautus in curculionis principio utitur, quidā codices ſemiſiccarii habēt, nā īfra ſiccam uocat mētulam.q.d.qui nō eſtis niſi ex media parte uiri, poſtea in codicibus mendoſis ſequitur tu præter oēs une de capillatis. Volunt nāq; aliqui hoc totū eſſe unum epigrāma, ſed & materiæ & carminis diuerſitas effecit ut duo pater primus et patrem ſequuti mox alii cōprehēderint, q̄ ita ordinādā ſunt ut ibi unius ſit principiū. ¶ Male eſt cornificí tuo Catullo. Alterius uero ibi ægnatius q̄ candidos habet dentes in quo poſt illud carmen quare monēdus es mihi bone egnati carmē illud interſerendum eſt tu præter omnes une de capillatis cum tribus ſequentibus. Quemadmodum in codice ipſo ordine digeſſimus.

Semi tarii moe chi.

EPIGR.XXXV

EXPOSITIO.

AD CORNIFICIVM. EPIGRAM.XXXV.

Male eſt Cornifici tuo Catullo,
Male eſt, me Hercule. & laborioſe,
Magiſq; & magis in dies, & horas,
Quē tu (qđ minimū, facillimūq; eſt)
Qua ſolatus es allocutione?
Iraſcor tibi, ſic meos amores
Paulum quidlibet allocutionis
Mæſtius lachrymis ſimonideis.

Male eſt Cornifici. Octo ſūt uerſus endecaſyllabi huius epigrāmatis ad cornificium ſcripti, quē damnat eo q̄ non acceſſerit ad ipſum conſolādum cū in maximo cōſtitutus eſſet dolore ob ſibi detentā a contubernalibus puellā, ſicuti i præcedenti uidimus epigrammate. ¶ Male eſt tuo Catullo. male ſe habet tuus Catullus, et hoc dicit quia puella amiſerat. ¶ Me Hercule

me her cule Hercule & laborioſe, in ſcanſione non abiicitur uocalis, in hercule, me hercule uero iurantis, erat apud antiquiores quod magis cōſuetudine ꝙ ratione dicitur. hoc enim ſignificat me iuuet hercules hinc Cicero in libro de optimo genere dicendi. Impetratum eſt a conſuetudine, ut peccare ſuauitatis gratia liceret, & pomeridianos quadrigas ꝙ poſtmeridianas libentius dixerim & me hercule potius ꝙ me hercules. ¶ Magiſq; ac magis in dies & horas. ſic legendum docuit pater ut uerſus ſtaret. ¶ Magiſq;, ſcilicet male illi eſt. ¶ Qua ſolatus alloqutione? q. d. nulla ? ¶ Quod minimū facillimūq; eſt, per parentheſim hoc interpoſitum. i. quod paruum & facile eſt uerbis cōſolari amicum laborioſe ſe habentem. ¶ Iraſcor tibi, quia nō functus es ueri amici officio. ¶ Sic meos amores? Interrogatiue & cum indignatione hoc totum quod ſequitur legendum eſt, Zelotipia enim ductus, Iratus dolet, iratis uero ſermo patheticus & imperfectus datur ſicut apud Vir. in primo quos ego, & ſub intelligitur puniam, ita etiā hoc loco ſic meos amores, & ſupplendum amiſerim uel amiſſos conſolaris, uel parui facis, de aliq̄d huiuſcemodi. ¶ Paulum quid lubet alloqutionis. ſuple dediſſet. Cominatur enim idem ſermo imperfectus more irati & eſt ſenſus, Saltem ſi nolebas me conſolari, dixiſſes aliquid triſtius ut adiuuares fletum meum. ¶ Lachrimis ſimonideis. Aliquid mœſtius lachrimoſis uerſibus more Simonidis poetæ. Cuius pcipua fuit in cōmouēda miſeratiōe uirtus, ita ut quidam eū hac in pte oibus eiuſdē operis auctoribus præferant, ut Q uintil. inqt lib. x.

Simonidis lacbrime.

EPIG. XXXVI.

In Egnatium. EPIGR. XXXVI.

Egnatius, q̄d cādidos habet dētes,
Renidet uſquequaque, ſeu ad rei uentum eſt
Subſellium, cū orator excitat fletū.
Renidet ille. ſeu ad pii rogum filij
Lugetur, orba cū flet unicū mater,
Renidet ille? quicqd eſt, ubicunq; eſt,
Q uodcunque agit, renidet, hunc habet morbum
Neque elegantem (ut arbitror) neq; urbanum.

EXPOS. EGNAtius ꝙ candidos habet dentes, hoc Epigrāmate trimetro iambico compoſito in egnatiū hiſpanū inuehitur eo ꝙ ſemper ridebat & ridēdo dētes lotio cādidos factos oſtētabat, ¶ Vſquequaq; renidet. li cet renideo proprie ſplēdeo ſignificet, ſicuti Oratius in odis mea renidet in domo lacunar, tamē hic pro rideo improprie ut manifeſte apparet, poſuit Catullus, quoniā qui ridet quodāmodo ſplendere uidetur ſed cōpoſitio multitudinē indicat, ꝙ, i. quia nō aūt q legēdū eſt.

Renideo.

¶ AD ſubſellia rei, riſus itēpeſtiuitatē oſidit, ridebat autē & in rebus minime ridēdis quas ipſe enumerat ſubſellia dicūtur paruæ ſellæ. nā ut inquit Varro lib. i. de lin. lat. A ſedendo. ſedes. ſedile, ſolium. ſellæ. ſeliquaſtrum. quod genus eſt ſediliū ut Feſtus expoſuit. Deinde ab his ſubſelliū & ſubſipere qd nō plane ſapit, ſic quod nō plane erat ſella, ſubſelliū, erāt autē ſubſellia minorū magiſtratuum ut triumuirorū tribunorum & queſtorum, ut Aſconius docet. Nā maiores & nobiliores in ſellis curru libus & in tribunalibus iudicaturi ſede

Subſellia ſedes. ſedile.

Soliū. ſellæ ſe liqua ſtrum ſubſipe re reus

bant. ¶ Rei, a noto reus, eſt autē reus quicunq; in iudiciū uocatur etiā ſi inſons fuerit. natura. n. quodāmodo nos cogit in tali tēpore dolere, unde inquit Iuuenalis, plorare ergo iubet cauſam lugentis amici, ſqualoremq; rei. ¶ Cum orator excitat fletum quādo ad cōmiſerationem auditorum animos mouere nititur orator. ¶ Cum lugetur. nō tantum cum mater luget. Sed quādo ipſa lugēte reliqui ad luctum excitātur, ipſe tamē ridet. ¶ Pii filii orba mater unicū flet. hæc omnia emphaſim maximam habent, quia unum quodq; luctum accendere pōt, uult enim ingentem fletum indicare. ¶ Hunc habet morbum, ridēdi uidelicet.

¶ QVARE

Quare monēdus es mihi bōe egnati.
Tu præter omnes une de capillatis
Cuniculoſæ celtiberiæ fili
Egnati, opaca quē bonū facit barba,
Et dens hibera defricatus urina,
Si urban⁹ eēs, aut ſabinus, aut tyburs

Caſus paſſiui

monendus es. ne ſemper rideas mihi uero pro a me, imo uerus caſus paſſiui datiuus eſt, ſic Virgi. dilecta ſorori, & Ora. ſcriberis uario. ¶ Tu une de capillatis, cum hiſpani omnes comā nutriāt unus tamen & ſupra cæteros pcipuus capillatus es. ¶ Cuniculoſæ celtiberiæ

Celtiberia.

fili, in hiſpania natus, Celtiberia nanq; pars hiſpāiæ eſt Citerioris, Celtiberi uero ſic dicti qa ex celtis, gallis, & iberis, hiſpanis cōiuncti fuere. hinc Luca. gallorum celtæ iungentes nomen iberis, hi quadripartiti ſunt quēadmodum Stra. lib. iii. refert. ubi etiā docet maximā cuniculorum in hiſpania copiā eſſe qui lepuſculi etiā uocātur, hinc cuniculoſæ dixit, de celtiberis etiā Pli. lib. iii. cap. iii. ¶ Opaca quem bonum, barba tua denſa, & dentes cādidi faciunt te uideri bonum, qa barba cōtegit faciem tuā peſſimā, alii uero exponunt bonum. i. pbum nā hypocritæ philoſophos agentes ſolebāt baculum & barbā portare, quos elegantiſſime Iuuenalis ſatyra ſecūda taxauit. ¶ Et dens urina defricatur. hoc. n.

Mos iſ mūdus olim hiſpanorum.

fuit moris apud hiſpanos, de qbus Strabo li. iii. hæc cōmemorat, cū nulla educatione iſtituti. Sed neceſſitatis magis & brutorum animaliū affectiōe et deprauatis moribus uitam agunt, niſi quiſpiam ad educationē bonā eos degere exiſtimet qui ex lotio diutius iter cloacas ſeruato lauacra ſibi cōficiunt, quiq; ſibi ſuisque uxoribus intritis purgamentis, dentes abſtergant, quemadmodum cantabros confinesq; illis factitare fama eſt. ¶ Si Vrbanus eſſes, hoc non dico quia ſis hiſpanus quia ſi etiā eſſes Romanus uel ſabinus uel etiā ex alio loco propinquo. Tamen riſus tuus ita frequens mihi nō placeret. Attamē tu natus es ī hiſpania ubi dentes lotio ſibi lauare cōſueuerunt, & quāto magis candidos oſtendunt dentes hoc etiā magis declarat eos plus urinæ imbibiſſe. ¶ Vrbanus, Romanus nā urbem per excellentiā Romā ītelligimus. ¶ Aut Sabinus, ſabini populi ſunt italiæ nō longe ab urbe Roma a religione et deorum cultu ut ingt Pli. lib. iii. ca. xi. quaſi ſeuini ἀπὸ τοῦ σέβειν. i. a colendo denominati, Silius uero a ſabo gentis auctore ſic. n. ingt, pars laudes ore ferebant ſabe tuas qui de primo cognomine prim⁹ Dixiſti populos magna ditiōe Sabinos, horum ēt Strabo lib. v. meminit. ¶ Tyburs, Tybur oppidū in Romæ cōſpectu fuiſſe docet Strabo lib. v. ab argiuis fratribus Cora, Catillo, Tyburte,

Vrbs. Sabini Sabus tibur.

Conditum. Sed a Tyburte qui maior erat natu denominatum, Oratius ſecūdo car. Tybur argeo poſitum colono, & Virgilius. vii. fratris Tyburti dicta̅ cognomine gentem, eſt autem in monte ſitum, hinc pronum uocauit Oratius, & Statius Geliдum in ſiluis ubi inquit Cernere facundi Tybur Glatiale Coloni, inde fiunt deriuata Tybur. tis. Tyburtis. te, & Tyburtinus.

Aut parcus umber, aut obeſus hetruſcus,
Aut lanuuinus acer, atq; dentatus,
Aut trāſpadanꝰ, ut meos quoq; attigā
Aut qlibet, qui puriter lauit dentes,
Tamē renidere uſquequaq; te nollem.
Nam riſu inepto res ieptior nulla eſt,
Nūc celtiber celtibera in terra natus
Q d' qſq; minxit, hoc ſibi ſolet mane
Dentē, atq; ruſſam defricare gingiuā,
Vt quo iſte ueſter expolitior dens eſt,
Hoc te amplius bibiſſe prædicet loti.

Vmbria.

AVT pcus umber. Vmbriæ Italiæ regio eſt thuſciæ cōtermina, ut inqt Strabo lib. v. Vmbrorum autem gens antiquiſſima italiæ exiſtimatur, ut refert Pli. lib iii. capit. xiii. ut quos umbrios a græcis putent dictos ꝙ inundatione terrarū imbribus ſuperfuiſſent. et hinc fortaſſis ēt parcos appellauit Catullus, quoniā antiquiores parſimonia maxime delectabātur.

Antiquorū pſimonia.

Aut obeſus hetruſcus, Hetruria enim quæ alio noīe Thuſcia, a ſacrifico ritu dicta, olim imperii Romani finis fuit, Tyberis. n. inter utrunq; īperium medius erat, unde hetruria, ut ſeruiꝰ ait dicta eſt quaſi ἕτερος ὅρος alter terminus, alii uolunt ἀπὸ τῆς ἁβρασκαίως ... i. a cælo et ſeruo, quia periti erant augurii, & ſic aſpiratione careret, & licet in græco diphthongus eſſet prima tamē corriperetur ſicut apud Virgi. ſic fortis hetruria creuit, de hac Pli. lib. iii. cap. v. & Strabo li. v. ſcripſere.

Hetruria. Thuſcia.

Obeſus, pinguis. A. Gelius lib. xix. cap. vii. docet obeſum proprie gracilem ſignificare ἀκῦρος uero uel κατ᾽ ἀντίφρασιν .i. iproprie & per contradictionē obeſum pro uberi & pingui dicimus.

obeſus

Lanuuium.

Aut lanuuinus acer, lanuuium oppidum fuit ad uiā oppiam a Diomede conditum ut appianus inquit inde fit lanuuinus. Acer, fortis & dentatus magnos habens dentes. Aut trāſpadanꝰ, trāſpadana regio ē illa italiæ quæ inter apēninum et alpes ſita eſt, ꝙuis alii ēt aliter ſenſerint, de hac Pli. lib. iii. cap. xvi. ubi Venetiā de qua in ſequēti capite agit a tranſpadana regione ſeparat, Catullus uero qui Veronēſis fuit trāſpadanos omnes ſuos appellat, quēadmodum Pli. qui Nouocomēſis tranquillo & Euſebio auctoribus fuit Catullum cōterraneū ſuū appellauit, qui ex eadē italiæ parte fuit nō autem ꝙ & ipſe Plinius Veronēſis fuerit, quēadmodum nōnullos deceptos fuiſſe nō ignoramus, niſi ea ratione Plinium Veronēſem dixerimus ꝙ fortaſſis iure ciuitatis Veronēſis donatus fuerit. nā Cic. lib. ii. de legibus patriā duplicē eſſe dicit. Alterā naturæ alterā ciuitatis ut ille Cato cum eſſet Tuſculi natus in P. R. Ciuitatē ſuſceptus eſt, ita cū ortu tuſculus eſſet ciuitate Romanus, habuit alterā loci patriam alteram iuris. Idem ēt de Guarino auo meo dici poteſt, qui cū Veronæ natus eēt. Ferrariēſis quoq; ciuitatis iure ob ſingularem doctrinam

Tranſpadana regio.

Catullus Plinii conterraneus.

Guarini patria duplex.

Plinꝰ Vero. nō fuit

Pliniꝰ quomō Veronenſis intelligatur.

Patria duplex.

catōis patriæ duæ,

cōdonatus fuit. ¶ Puriter lauit dētes, uel ꝗcūꝗ̃ eorū eēt ꝗ ſolēt dētes nō urina, ſed uel aqua uel uino puriter lauare, tñ nollē ſic ſemꝑ rideret. ¶ Nūc Celtiber, alii legūt Celtiberus ne ſyllaba deficiat ſed pyrrichius erit ī ſecūda, i codice tñ antiquo ſic repꝑeri, nō celtiber celtibera ī terra natus et ſic erit Troche⁹ ī tertia. ¶ Vt quo.i.ꝗ̃to. ¶ Hoc.i.tanto ꝑdicet palā indicet. ¶ Loti.pro lotii.i.urinæ uel lotii legatur ut ſit uerſus hypercatalecticus in quo una erit ſyllaba præter ſex pedes.

Ad Rauidum. EPIG. XXXVII.

Quæ nā te mala mēs miſelle rauide,
Agit præcipitē in meos iambos?
Quis Deus tibi nō bene aduocatus,
Vecordem parat excitare rixam?
Anne ut peruenias in ora uulgi?
Quid uis? qualubet eſſe notus optas?
Eris, quandoquidē meos amores
Cum longa uoluiſti amare pœna?

EPIG. XXXVII EXPOS.

VAE Nā q te mala mens. Endecaſyllabus uerſus eſt quo ſe rauidum riualem ſibi factum, iambicis ꝑſciſſurū minatur. ¶ Miſelle raude, ſic legēdum non rauide quia ſyllaba una ſuperflua eēt, niſi illam cum uocali ſequētis carminis abiecerimus. ¶ In meos iābos, in iracundiam me amꝑer quā iambos ſcribam contra te. ¶ Nō bene aduocatus, minime tibi Propertius et nequaꝗ̃ cām tuam defendens. ¶ Excitare, inter te & me mouere. ¶ Rixā uecordē. ſtultā cōtentionē, quia tu uecors & ſtultus uideris me ad illā ꝓuocare, ¶ An ut peruenias, an hoc fortaſſe facis ꝗa cū alio modo, nec per uirtutē poſſis famā adipiſci, hac ſaltē uia uis notus multitudini fieri, quia quādiu carmina mea, tādiu īfamia tua durabit. ¶ Quid uis? Ex illo quærit, ꝗd nā uelit efficere ipm ꝓuocando. ¶ Qualubet eē notus. quaſi iam ꝑceperit ꝗd ille optet, inquit tu uis notus fieri, ſed facile hoc adipiſceris poſtquā uoluiſti. ¶ Meos amores, amicam meam amare. ¶ Qualubet. ſ. nia ſiue ratione. ¶ Cū longa pœna, quia infamia tua tādiu durabit quoad carmina mea legētur.

In Acmē Meretricē. XXXVIII.

Acmē an illa puella difututa.
Tota millia me decem popoſcit?
Iſta turpiculo puella naſo.
Decoctoris amica Formiani?
Propinqui, quibus eſt puella curæ,
Amicos, medicoſq; conuocate.

EPI. XXXVIII. EXPOS.

CME an a illa puella difututa, Carmē eſt endecaſyllabum, poeta uel meretrici dum in deliciis apud ipſam eſſet. x. millia per codicillos promiſerat, quos repoſcit ne teneatur ꝓmiſſa exoluere, uel pugillares apd īpam ꝑdiderat, ſicut & Propertius ſuos amiſiſſe conqueritur, & illa ſi reſtituere debeat petit. x. millia nūmū quæ poeta indignatus ꝙ illa tantum petere auſa ſit, negat. ¶ Acme an. Indignatus per modum iterrogationis admiratur ꝙ acme meretrix. x. millia auſa ſit petere. ¶ Puella difututa. Cōpoſitio uerbi multitudinem ſignificat. q. d. a diuerſis ſubagitata. ¶ Tota millia, de dicto Demoſthenis hoc ſumitur a quo lais meretrix μυριας δραχμας popoſcit, & ipſe re

Demoſthēis dictū.

ſpondit non emo tanti pœnitere. ℣ Turpiculo naſo. in ſequenti epigram. de illo loquetur. ℣ Decoctoris. Decoctores illi dicuntur qui bonis amiſsis conſumptiſq; creditores fallunt, hæc autẽ omnia cum amaritudine pronuntiatur a poeta. ℣ Propinqui quibus eſt puella curæ. legibus romanis inſano dabantur curatores propinqui ut Cicero in catone maiore tangit, uocat igitur propinquos puellæ, ut medicos conuocent cum uideatur illa inſana eſſe.

Decoctores | Inſanis curatores dabant.

Non eſt ſana puella, nec rogate
Qualis ſit, ſolet hæc imaginoſum.
A deſte endecaſyllabi, quot eſtis
Omnes undiq;, quotquot eſtis omnes.
Iocum me putat eſſe mœcha turpis,
En negat mihi ueſtra redditurã
Pugillaria, ſi pati poteſtis,
Perſequamur eam, & reflagitemus.
Quæ ſit quæritis, illa, quã uidetis
Turpe icedere myrmice, ac moleſte.
Ridentem catuli ore gallicani.

❡ NEC Rogate qualis ſit, quaſi dicat facies ipſa manifeſto ipſã inſanam indicat. ℣ Solet hæc imagioſum, ſi pati. q. d. ẽ furibũda, & ut in ſana ſolet imagines ante oculos habere, ſicut de oreſte traditur. Cornelius li. iii. phrenitices ſpẽs exequẽs, tertium inquit inſaniæ genus eſt, cuius ſpẽs duæ ſunt. nam quidã imaginibus nõ mente falluntur, qualem inſanientẽ aiacẽm uel oreſtẽ fabulæ ferunt, Galenus quoq; imaginationis unum nocumentũ putat. quĩ dicatur ſtupor. Aliud congelatio, aliud alienatio, porro imaginandi potentia obdita poteſt incolumibus alus, ſic etiã puella cum imaginoſum morbum pateretur, Credebat ſe formoſam cũ deformis eſſet, & poſt hoc carmen in textu antiquo feneſtra ſcriptur & omnino uidetur aliquid deeſſe, ad ordinis perfectionem. Quod alii euitare uolentes ſic correxerunt, nec rogare qualis ſit ſolet hæc imaginoſum, ut ſit ſenſus: Iſta nunq; aſpexit ſe in ſpeculo, quia ſi ſe adeo turpẽ uidiſſet decem millia nunq; peteret, et ſic Catullum nolunt imaginoſum pro ſpeculo eo q; imagines reddat poſuiſſe. ℣ A deſte endecaſyllabi. Sermonem ad endecaſyllabos cõuertit quos uocat, quibus poſſit puellam ulciſci quæ uidebatur iocos facere poetam. ℣ Iocum putat, quẽ ludit nõ reddendo pugillares. ℣ Veſtra pugillaria, in quibus conſueui uos notare, erãt autem pugillaria tabellæ ligneæ ſiue cereæ in quibus ſtillo ſcribebant Vetuſtiores. ℣ Si pati poteſtis, quaſi dicat, niſi uerbis ueſtris ipſam perſequimini. ℣ Quæ ſit quæritis. ſi licet iſta meretrix et ideo ſubiungit ipſam indicans, & ſimul ipſius uitia enumerat. ℣ Myrmice, lento gradu et myrmicino nã μύρμηξ dicitur formica, ſic Plautus i menechmis moue formicinũ gradum. ℣ Ac moleſte, adeo lente incedit, ut n. oueat odium ſpectantibus tardum ipſius inceſſum, & ſic legendum eſt, non autem modeſte qa cum prius turpe dixerit cum eo non cõuenit modeſte, niſi forte modeſte hironice dictum acceperimus. Ridẽtem quia dum ſtudet uideri eſſe hilari & iocunda facie, habet aſpectum unius Catuli Gallicani. ℣ Catuli ore Gallicani, ac ſi diceret magno ore ut eſt canum qui ex gallia adducuntur. optimi enim inde aduehebant ad curſum, ut Ouidius inquit.

Oreſtes furioſus. | Imaginatio. | Pugillaria | ſtupor | Congelatio. | Alienatio. | Formicinus gradus | Imaginoſum | Canes optimi ex gallia.

uel ſicut nunc ad ſimilitudinem canis hiſpani dicimus, ita ipſe gallici dixerit. ¶ CIRCVNSIſtite, ne poßit fugere, tanq̃ſ ſint ſatellites. ¶ Reflagitate, clamando repoſcite, & ſubiũgit quo modo dicere debeant.

uerecundiam ſignificat. ¶ Ferreo canis ore, Catulus ut inquit ſeſt. Pomp. genus quodam uinculi eſt qui iterdum canis appellatur, Plautus in hanc ſententiam dixit. Cum Catulo ut accubes, ferreo ego dico.

Catulus.

Circunſiſtite eam, & reflagitate,
Mœcha putida redde codicillos,
Redde putida mœcha codicillos.
Non aſſis olidum facis lupanar,
Aut ſi perditius poteſt quid eſſe,
Sed non eſt tamẽ hoc ſatis putãdum,
Quod ſi non aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore,
Conclamate iterum altiore uoce,
Mœcha putida redde codicillos,
Redde putida mœcha codicillos,
Sed nil proficimus, nihil mouetur,
Mutanda eſt ratio, moduſq; uobis,
Siquid proficere amplius poteſtis,
Pudica, & proba redde codicillos.

¶ Mœcha putida, olida adultera. ¶ Non aßis olidum facis lupanar, Sẽſus eſt ſi non reddis pugillares, nõ tanti facis quanti eſt unius aßis precium tuum lupanar, & ea q̃ in illo relicta ſunt, q̃ perdere potes, Vult enim quodãmodo minitari ſe oia ereptuꝝ q̃ in lupanari ſuo habet niſi codicillos ſibi reſtituerit, uel ſit ſenſus & mea quidem ſentẽtia melior, tu quæ es olidũ lupanar, et ſi quid poteſt eẽ perditius, non aßis facis, & ſupple reſtituere pugillares. ¶ Ac ſi perditius, quia nihil tam olidum dici poſſet quin tu ſis ẽt fœtidior. ¶ Sed nõ eſt tamẽ hoc ſatis putãdũ, nõ ſufficit hoc quod dixiſtis, qa licet ignominia affeceritis ipſam, tamẽ nõ uerecũdatur, & ideo ſubiungit ſi alia uia non poterimus ſaltem uiniculis torquẽdo ipſam eliciemus. ¶ Quod ſi non, ordo eſt ꝓ quãobrem exprimamus ruborem ferreo ore canis, ſi aliud nõ poteſt ſcilicet ruborem exprimere, & uidetur iocari in uocabulo ruboris, qui & rubedinem, et

Rubor

¶ Exprimamus roborẽ, qa dum torquebitur efficietur rubicunda. ¶ Cõclamate iterũ, quoniaꝫ illa non uidebatur audiſſe primam exclamationem, quoniam non reddebat pugillaria, ideo inquit iterũ ſimul omnes endecaſyllabi clamate. ¶ Sed nihil proficimus, quia illa non curat hæc conuitia. ¶ Nihil mouetur, uerbis noſtris. ¶ Mutanda ratio, repoſcendi uidelicet. ¶ Ratio & modus, conſilium & uia. ideo dicit. ¶ Pudica & proba, ironice namque illi blanditur.

In Amicam Formiani.
EPIGRAM. XXXIX.

Salue nec minimo puella naſo.

EPIGRAM. XXXIX. EXPOS.

S ALVE Nec minimo, hoc endecaſyllabo Aemen eandem proſequitur eique corporis deformitatem obiicit, Quæ pulchritudine cum leſbia ſe cõparare audebat. ¶ Nec minimo naſo, magno, naſi aũt magnitudo mulierem reddit deformem, Oratius De pigis, naſuta, breui latere, ac pede longo.

Naſi magnitudo.

Nec bello pede, nec nigris ocellis.
Nec longis digitis, nec ore ſicco,
Nec ſane nimis elegante lingua:
Decoctoris amica Formiani:
Ten prouíncia narrat eſſe bellam?
Tecum Lesbia noſtra comparatur?
O ſeclum inſipiens, & infacetum.

¶ NEC BELLO Pede, nimis longo uel lato, unde Virgilius in moreto de ruſtica, ſpatioſa prodiga planta, Cōtra uero Ouidius, pes erat exiguus pedis eſt aptiſſima forma. ¶ Nec nigris ocellis oculi nāq; nigri laudantur, Oratius, & lycū nigris oculis nigroq; crine decorū. ¶ Nec longis digitis, imo breuibus & ideó deformibus, nā digitus longus iter muliebres corporis dotes cōmendatur. ¶ Nec ore ſicco. Sed ex eo ſalina cōtinue fluit quemadmodum de naſo dixit Iuuena. iam grauis es nobis et ſæpe emungeris. ¶ Nec ligua elegante, nam oratio uenuſta mulieris amorē pleriūq; ſolet conciliare. ¶ Ten? pro te ne, plenus eſt Plautus & Ter. huiuſmodi loquutionibus ſicut Viden. Audin. pro uides ne audis ne & ſimilia his & hæc legenda ſunt interrogatiue cum admiratione, ſenſus uero eſt, poſſum ne credere ꝙ prouintia dicat te eſſe bellam adeo ut te lesbiæ noſtræ comparet. ¶ O ſeclum inſpiciens. O homines inſpientes qui hoc ſæculo uiuunt & pœnitus iudicio carentes, qui nō dubitāt turpē puellaz cū formoſa cōparare.

Ten?

Ad Fundum. EPIGRA. XL.

O funde noſter, ſeu Sabīe, ſeu tyburs,
Nam te eſſe Tyburtē autumant, quibus non eſt
Cordi Catullum lædere: at q̄bus cordi eſt,
Quouis Sabinū pignore eē cōtēdūt.
Sed ſeu ſabine: ſiue uerius Tyburs,
Fui libenter in tua ſuburbana

EPIGRAMMA. XL. EXPOS.

FVNDE Noſter ſeu Sabine, Tyburs. Fundo ſuo gratias agit cū in eo a tuſſi liberatus fuerit quā apud ſextiū cōtraxerat cum inter cœnādum orationem quandam audiuiſſet, carmen uero iambicum trimetrū eſt. ¶ Seu Sabine ſeu Tyburs, coniicere poſſumus q; tam late Catulli ager q; termini Tyburtini extēdebatur, Et ideo cū inter Sabinos & Tyburtinos de finibus agrorū exorta eēt (ut fit) diſſenſio, qui poetæ prodeſſe uolebāt agrum Tyburtinū qui uero lædere ſabinum aſſerebāt. ¶ Funde noſter, ſub fundi appellatione licet multa ueniāt ut iuriſperitis placet, tamē fundus ager dicitur ſeu ꝙ ſit rei familiaris fundamentū ſeu ꝙ quaſi ſemper aliquid ad uſus neceſſarios fundat. ¶ Quibus non eſt cordi, quibus nō placet, quo uerbo utitur ſēt Terentius. ¶ Quo uis pignore. Ita etiā ut nō dubitent pignus quāuis magnum ſuper hac re & controuerſia deponere. ¶ Autumāt, dicūt. Plautus in Amphi. niſi hoc ita factum eſt perinde ut factū eſſe autumo. ¶ In tua ſuburbana uilla, uilla dicta eſt ruſticana domus quaſi uehilla, q̄a illuc fruges & inde in urbem

Fūdus

Autumat.

Villa

Suburbanũ. uehantur, ut ſnia eſt Varronis in re Ruſ. Suburbana uero dicitur quæ prope urbem eſt, Suetonius in aug. nutrimẽtorum offenditur adhuc locus in auito ſuburbano iuxta uelitras permodicus, inde ſuburbia dicta idest frequentes domus & contiguæ prope urbem qualia multa ante bellorum incendia iuxta Veronam, Patauinum, & hanc inclytam urbem noſtram Ferrariam cernebamus, quæ nunc Vallandarum urbium cauſa ad ciuium defenſionem ita diruta iacent, ut nedum cadauera ſed nec ipſorum ueſtigia appareant.

Villa, Alia qui tam pectore expulſus ſum.
Non imerenti q̃ mihi uertitur mens,
Dũ ſumptuoſas appeto dedit cœnas?
Nã ſextianus dum uolo eẽ cõuiua.
O rationem in Accium petitorem
Plenam ueneni, & peſtilentiæ legit.
Hic me grauedo frigida, & frequens tuſſis.
Quaſſauit uſq; dum in ſinũ tuũ ſugi,
Et me recuraui ocymoq;, & urtica,

¶ TVA Villa in domo æd ficata ratione ipſius agri q̃ erat ꝑpe tybur. ¶ Alia q tam pectore expulſus ſum non imerenti. Senſus eſt qui alia. ſ. uilla idest in alia. ¶ Expulſus ſum pectore non imerẽti. i. merito. q. dicat culpa mea hoc mihi accidit quia inter cœnãdum illum legentẽ orationẽ audire uolui, et innata eſt mihi tuſſis ꝑpter quã ueluti demens factus ſum. ¶ Quam mihi uertitur, quãtũ inſanio, dum orationẽ audiui. ſ. & tẽpus eſt pro tempore. Aliter tamen ẽt illud carmen legitur malãq; pectore expuli tuſſim, et hoc modo in fine carminis diſtinctionem faciemus ut ſenſus cum ſuperioribus cohereat, qui clarus erit, & poſtea ſequitur. ¶ Nõ imerenti q̃ mihi uertitur mens, quã merito inſanio, & q̃ pro quantũ per ſe legatur ad tam antecedens nõ reſpiciens. ¶ Vertitur mens, ſic etiam uulgo dicere ſolemus mihi mens circũuoluitur. ¶ Non imerenti. i. merẽti, duæ enim negationes unam faciunt affirmatiuã ut notiſſimũ eſt, & rõnem ſubiungit. ¶ Dum ſumptuoſas, quia dum uoluit opiparũ ſextii conuiuium ſectari in malam incidit tuſſim. & orationẽ audiendo quam ipſe mihi recitabat. ¶ Sextian? cõuiua. Conuiuia Sextii. ¶ Orationem in actium petitorem, orationem quã ipſe contra actium cõpetitorem ſuũ cõpoſuerat, & ita legendum docuit pater, non antẽ munatii petitorũ, petitores aũt qui eundẽ magiſtratũ petũt. dicuntur. Petitores. ¶ Plenã ueneni & peſtilentiæ, metaphorice. i. maledictorũ quibus ille petitorẽ ſuũ proſcindebat. ¶ Grauedo frigida, grauedo quã hippocrates κόρυζαν nomiat, morbus eſt capitis q nares claudit, uocem obtũdit, tuſſim ſiccã mouet, Grauedo. ſub eadem ſalſa eſt ſaliua, ſonãt aures, uenæ mouent in capite, turbida urina eſt, ut Cornelius inquit. ¶ Frigida, ex frigore cõtracta. ¶ Quaſſauit. Virg. idẽ de tuſſi, & quatit ægros tuſſis anhelaſues. ¶ In ſinum tuũ, metaphorice ſinũ uillæ appellauit. ¶ Et me recuraui otio & urtica, otio. i. qete. quies. n. plurimũ ualet ad grauedinẽ. q aũt otio. i. qeta et otioſa urtica iterprætãtur, hi mihi otioſi pœnitus uidẽtur, ſunt q legãt ocymo: qd non improbo, eſt. n. genus herbæ quam Pli. lib. xx. capi. xii, Scribit cũ roſaceo,

Vrtica tuſſi medel

aut mirteo, aut aceto capitis doloribus mederi. Vrticam uero tuſsis remedium afferre idem eſt auctor cap. xiii. lib. uigeſimiprimi, & Cornelius libro quarto, & Macer de herbis in capite de urtica quam græci κνίδην ἀκαλήφην uocant, & tuſsim Veterem curat ſi ſæpe bibatur.

QVARE refectus, priſtinæ ſaluti reditus. Grates ago, tibi o uilla uidelicet. Meũ peccatum, q̃ noluerim in alienã nullam diuertere ob cœnã opiperã. Nec deprecor, nõ recuſo. Virg. merui nec depræcor inquit. Si nepharia ſcripta ſextii receptſo, ſi unquã recipiam mala illius ſcripta, quin frigus ferat grauedinẽ & tuſſim & po

Depre cor.

Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod nõ es ulta peccatũ.
Nec deprecor iam, ſi nefaria ſcripta
Sextii recepſo. quin gauedinem, &
tuſſim.
Non mi, ſed ipſi Sextio ferat frigus.
Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

De acme et Septimio. EPI. XI.

Acmen Septimius ſuos amores,
Tenens in gremio, mea inqt Acme,
Ni te perdite amo, atq; amare porro
Omnes ſum aſſidue paratus annos.
Quàtum qui pote plurimum perire,
Solus in libya, indi aq; toſta,
Cæſio ueniam obuius leoni.
Hoc ut dixit, amor ſiniſtraq;, ut ante,
Dextra ſternuit approbatione.

ſitio. Perdite. Valde. In libya indiaque. in his enim regionibus fortiſſimos leones eſſe cõſtat Pli. lib. xiii. cap. xyi. ubi de leonibus, ſed lõge præſtatiores hi quos aphrica aut ſiria gignant. Cæſio leoni, cæſium dixere ueteres latini ut. A. Gel. libro. ii. ca. xxyi. notauit, q̃ſi cæliũ de colore cæli. ideo ẽt cæſius dictus leo huius coloris oculos habens.

Cæſiũ

ſtea iocoſe ſubiungit. Nõ mi. i. nõ mihi ſed ipſi Sextio. Qui tum me uocat. qui me in cõuiuiũ inuitat, cum malum librum legit græci uero ita etiam dicunt κλητοὺς in conuiuium uocatos, & Plautus loquente paraſito. Vocatus & inuocatus accedo.

Vocatĩ

EPIGRAM. XLI. EXPOSITIO.

ACMEN ſeptimius ſuos amores. Acmes meretricis quã odio habebat poeta tanq̃ quæ ipſum decẽ millia nũmũ expoſceret, ut in alio ſuperius epigrãmate uidimus amores cum ſeptimio & delitias ac libidines cũ quadã ſubſanatione recenſendo irridet. Acmen ſuos amores. Amicã ſuã et eſt appo

Hoc ut dixit. Poſtq̃ ſeptimius hæc uerba proloquutus eſt. Amor ſiniſtra ut ante dextra, ordo eſt amor ſternuit dextra approbatione, ut ante ſiniſtra. i. cœpit ꝓpitius eſſe, ſicut ante erat aduerſus & ſiniſter, ſternutationẽ nãq; habebãt pro ſigno cõfirmãdi augurii et amoris, Propꝫius. Nam tibi naſcẽti primus mea uita diebus. Aridus argutum ſternuit omen amor, & Ariſt. in primo de aĩalibus ſternutamẽtũ eſt ſignũ augurale Theocritus τῷ σιμιχίδᾳ ὁι ἔρωτες ἔπταρον ſimichidæ inſternuerunt amores. Dextra approbatione. i. ꝓpitia, & quãuis Cic. lib. ii. de diuinatione ſic dicat. In auguriis nobis. i. latinis ſiniſtra uidẽtur graiis & barba

Sternutatio. Auguralis.

dextrũ et ſiniſtrũ in auguriis

Aiax ris dextra meliora, unde Homericus aiax apud Achillē, quærēs de ferocitate troia
bome/ norū. neſcio ꝗd in hūc modū enūtiat, pſpera Iupiter his dextris fulgoribus edit con
ricus tra ennius, cū tonuit leuū bene tēpeſtate ſerena, ſed certe noſtri ſiniſtrū noiauerunt.
externiq; dextrū, qa plerūq; id melius uidebatur &c. tñ dextrū pro propitio &
ſiniſtrū pro malo plerūq; accipimus, cuius rei cām Ariſt. docet lib. i. de aialibus, nā
oia quæ in corpore animantis ſiniſtra ſunt inualidiora exiſtunt, & hinc eſt ꝙ dici
mus dextra eē magis firma & rata, & egrediētes domo dextrū pedē prius pрио
nebāt quaſi boni augurii gratia. Vnde Sueto. ſcribit Auguſtū iter auſpicia ut dirū
habuiſſe, ſi mane ſibi calcea ꝑperā ac ſiniſter pro dextro idueretur, & Virg. li. viii.
æneí. & nos & tua dexter adi pede ſacra ſecūdo, ubi Seruius exponit hoie pſpero,
qđ ꝗdē quo mō itelligēdū ſit Cic. lib. ii. de diuinatione declarare uidetur, cū inqt,
quāq; haud ignoro quæ bona ſint ſiniſtra nos dicere ēt ſi dextra ſint, q̄uis tñ ali
ter Diony. hal. li. ii. iterpræteł, ſed qm̄ quæri poſſet quo mō in cælo rotūdo dextrū
& ſiniſtrū cōſiderari poſſit, Sciendū eſt, ſex eſſe poſitionis differētias. Corpora aūt
Dex/ animata ex ſe habent dextrū & ſiniſtrū ſurſum & deorſum, ante & retro, licet nō
trū & oia animata hæc cia habeāt, plantæ nāq; ſolū ſurſum habēt & deorſum. Animalia
ſini/ uero imobilia ſicut ſunt oſtreæ petris affixæ dextro carent & ſiniſtro, ſurſum dici
ſtrū in tur quod eſt principiū alimēti ut os in nobis, radix in plantis, unde quidam dixerūt
cælo hominem arborem iuerſam eſſe. Deorſum eſt pars illi oppoſita ut pedes in nobis uer
quomo tex in plantis. Dextrum eſt pricipium motus progreſſiui ſiue localis, a dextro enim
do ſex fit motus in ſiniſtram partem. Siniſtrum eſt pars illi oppoſita. Ante eſt principium
pōnis ſenſus. & pars in quā fit motus, retro pars illi oppoſita, cœlum autē corpus eſt ani
drīæ. matum ut ait Ariſtoteles & Simplicius illi opinionē hanc aſcribit, & Thomas uir
Hō eſt cœleſtis ingenii & doctrinæ minus ꝓſtigioſæ. licet Alexander & Boetius Ale/
arbor i xandrum ſequutus de illo aliter ſenſerint, ex hoc ergo probat Ariſtoteles cœlum na
uerſa. turaliter ſex omnes poſitionis differentias habere, cum ſit corpus perfectum. Dex/
Cœlū trum eſt oriens principium motus, ſolis. ſ. ſiniſtrum occidens ante eſt ſuperius he
corpus miſpherium cœli, in quā partem fit motus, retro oppoſitum illius, ſurſum eſt polus
aiatū. auſtralis, deorſum uero polus arcticus, facile uero hoc intelligi poterit ſi imagine
D. tho mur hominem magnum caput in auſtro habentem pedes ad arcticum polum, de
mas. xtrum ad Orientem ſiniſtrum ad Occidentem, & ſic cœlum ad ſuperius hemiſphe
rium uoluere, polus ergo Septentrionalis dicitur aliquando nobis ſuperior, quia no
bis ſemper apparet qui ſumus ſeptentrionales, non ꝙ ſit ſurſum ad cœli naturam,
ſurſum autem & deorſum, ut hoc etiam obiter declaremus, quæ ſunt grauium &
Polus leuium loca, in mundo ſunt generabili & corruptibili, & locus ſunt ignis & ter
ſepten ræ, & hæc quidem diffuſius dicta ſint tum pro huius loci, Tum etiam pro aliorū
triona pœne innumerabilium apud poetas declaratione, pœnes quos non infrequens de cœ
lis. li poſitionibus a paucis tamen immo quod abſque arrogantia dictum ſit, a nemine
Surſū fortaſſis hactenus conſiderata mentio.
& de ¶ EBRIos ocel li uero mobiles a
orſum. los. mobiles ut At Acme leuiter caput reflectens, puellis laudātur
ebriis inſunt, ocu Et dulcis pueri ebrios ocellos, quādo ebe i Ziza

uti uulgo dicitur, uel oculos ebrios ideſt oculos ſeptimii ebrii.

¶ ILLO Purpureo ore. Ironice hæc omnia dicũtur. ¶ Sic inqt uti ſequitur. ¶ Septimille, diminutiuum a Septimio blandimẽti cauſa. ¶ Huic uni domino. amori. ſ. ¶ Vſq; , iugiter ſeruiam⁹. ¶ Vt multo, ꝙ multo habet exclamationem quaſi dicat quæ multo maiore uror amore ꝙ tu. ¶ Ignis ardet. Amor uincit. ¶ Hoc ut, dixit Acmes uidelicet. ¶ Amor ſiniſtra quemadmodum ſeptimii dictum. Ita etiã Acmes Cupido approbauit. ¶ Nũc ab auſpitio bono profecti, ideſt ab amoris auſpitio, & ad morem reſpicit antiquiorem, quoniam Veteres nihil agebant niſi auſpitio prius ſumpto, ut Liuius et Cicero in ſecũdo de diuinatione, & Valerius maximus libro ſecundo capite primo teſtantur. ¶ Syrias britãniaſq;, ad maiorem uim exprimendam plurali uſus eſt numero. ¶ Facit delitias, ſe oblectat. ¶ Libidineſq;, coit. ¶ Venerem auſpicatiorem, cum maiori auſpitio incohatam, cum amor illi auſpitium dederit.

Mos antiquorũ

Illo, purpureo ore ſuauiata,
Sic inquit mea uita Septimille,
Huic uni domino uſque ſeruiamus,
Vt multo mihi maior, acriorq;
Ignis, mollibus ardet in medullis,
Hoc ut dixit, amor ſiniſtra, ut ante
Dextra ſternuit approbatione.
Nunc ab auſpitio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur,
Vnam ſeptimius miſellus Acmen,
Mauult, quã ſyrias, Britanniaſq;,
Vno in ſeptimio fidelis Acme
Facit delitias, libidineſq;:
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis uenerem auſpicatiorem?

Ad ſe ipſum. EPIGR. XLII.

Iam uer e gelidos refert tepores,
Iam cœli furor æquinoctialis
Iucundis zephyri ſileſcit auris,
Liquantur phrygii Catulle campi,

EPIGRAMMA. XLII.

EXPOSITIO.

IAM VERE gelidos e phrygiæ campis in quibus hyemauerat ad aſiaticas urbes profecturus poeta ſe ipſum & amicos alloquitur hoc endecaſyllabo. ¶ Tepores, ideſt tempus tepidum quale ſolet in uere eſſe. ¶ E gelidos quia extra frigus iam ſunt, ſicut egelida dicitur aqua cum incipit caleſieri, ut Suetonius in Augusto, ſudabat ad flammam deinde perfundebatur egelida aqua uel ſole multo calefacta. ¶ Iam cœli furor, iam ceſſauit furibundus eurus qui ab ortu flat æquinoctiali, et ſic uentũ furorem cœli ideſt aeris appellauit. Cœlum naque & aerem dicimus. unde eſt illud Lucretii in hoc cœlo quod dicitur aer. ¶ Sileſcit, tacet, quieſcit. ¶ Auris zephyri, flatibus Fauonii, qui uentus incipit uere ſpirare quo omnia germinant ſicut ſuperius annotauimus, tuncq; mare præcipue fit nauigabile. ¶ Linquãtur phrygii, in phrygia namque hiemauerat poeta.

Egelida aq̃.

Cœlũ.

Nicæa q̃ olim Pruſias & oliua.

¶ NICEAEq; ager uber. fertilis ſic legendum nõ ruber quia uerſus nõ ſtaret. Nicea uero urbs eſt phrygiæ, antea oliua & pruſias dicta prope Aſcaniũ fluuium, de qua Plinius libro quinto capite ultimo, de hac etiam Strabo libro duodecimo ubi dicit, qđ prius Antigonia dicebatur ab Antigone conditore, deinde nicea a filia Antipatri, in eius autẽ circuitu campus iacet ampliſſimus & fertilitate præcipuus, cæterum æſtiuo tempore nõ admodum ſaluber, hinc æſtiuoſam uidetur Catullus appellaſſe. ¶ Volemus, cum celeritate perueniamus, ſic Virgilius in tertio, linquimus orthygiæ portus pelagoq; uolamus, nam uelæ uidentur eſſe tã q̃ alæ nauium. ¶ Ad claras, nobiles.

Aſia.

¶ Vrbes aſiæ. Aſia tertia eſt orbis pars quæ in maiorem & minorem diuiditur Eaq; plurimas & clariſſimas habet urbes, de quibus Strabo Plinius ex Pomponius.

Lætus

¶ Iam læti ſtudio pedes. læti, feſtini. Alacres, uel pedes Catulli qui in patriam reuertebatur læti, ut eſt, lætus eois eurus æquis & uela dabant læti, licet ſecundũ Donatum ordo ſit uix læti ut propter anchiſæ mortem non poſſent perfecte adimplere lætitiam ueniendi in italiam, habeo tamen codicẽ in quo legitur iam uiæ ſtudio pedes &c.

¶ O dulces, Comites ſuos diſcedens alloquitur Catullus. ¶ Quos ſimul a domo, omnes enim ſimul diſceſſerãt cũ hiematum ueniſſent, nũc uero diuerſis itineribus recedebant. ¶ Diuerſæ uarie uiæ. Varie aduerbiũ eſt nõ nomẽ nec addẽdaẽ copula, alii uario legunt ſicut alio & illo dicimus, diſcedebãt nanq; omnes ſed uarie, nam alii qui libẽter in patriam reuerteſebantur. Aliqui moleſte cum fortaſſis amicas relinquerẽt uel uarie ideſt in uaria loca.

Niceæq; ager uber æſtuoſæ,
Ad claras Aſiæ uolemus urbes,
Iam mens prætrepidãs auet uagari,
Iam læti ſtudio pedes uigeſcunt,
O dulces comitum ualete cœtus,
Lõge quos ſimul a domo profectos,
Diuerſæ uario uiæ reportant,

Ad Porcium & Socrationem. EPIGRAMMA. XLIII.

Porci, & Socration, duæ ſiniſtræ
Piſonis ſcabies, fameſq; mundi.
Vos Veraniolo meo, & Fabullo

EPIGRAM. XLIII. EXPOSITIO.

P Orci & Socration. Carmine endecaſyllabo aliud eſt epigramma compoſitum, quo grauiter inuehitur in portium & ſocrationem cinædos quibus a Piſone prætore, duos alios adoleſcentes, Verannium et fabullum poſtpoſitos dolet.

ſcabies

¶ Siniſtræ ſcabies. Scabies ab aſperitate dict. i eſt. Scabrum nanq; aſperum dicimus, & eſt morbus contagroſus, cum puſtulæ per corpus innaſcuntur, inde uulgo ſolemus peſſimos, homines metaphorice Scabion appellare.

¶ Fameſq; mundi, qui deuoratis omnia & facitis mundum famelicum, hyperbole Catullo conueniens eſt, nec decet.

¶ Fameſq; memmii, legere nam piſo in hiſpania memmius in Aſia fuit.

Verpus

Verpus præpoſuit priapus ille,
Vos conuiuia lauta ſumptuoſe
De die facitis,mei ſodales
Quærunt in triuio uocationes.

VERPVS ille priapus,ignominioſe & in cõtemptum Piſonem mentulam appellat circũciſam,tanq; qui inter iudæos initiatus eẽt,& in hoc quoq; ipm taxat.nam iudaiſmus uetitum in urbe erat. Vnde Suetoni? in Domitiano ſcribit præter cæteros iudaic? phyſcus acerbiſſime exactus eſt,ad quẽ deferebãtur,qui uelut profeſſi iudaicam intra urbem uiuerent uitam,& Quinti. lib.iii.dicit cõditoribus urbium infame eſſe contraxiſſe aliquã pernitioſam cæteris gentem qualis eſt primus iudaicæ ſuperſtitionis auctor uerpa ab inuerſa pellicula mẽbrum dicitur,inde uerpi iudæi appellati quibus loco baptiſmi præputium circũcidere moris eſt,unde iudæus apella ab Oratio dictus eſt,qui eadẽ quoq; de cã curtis iudæis oppedere dixit quos etiam recutitos appellauit.Martialis lib.yii.Nec recutitorum ſugis inguina iudæorũ.Alii tamẽ uerpos a uerẽdo podice dictos putant. ¶ Conuiuia lauta.lautum ut nonius inquit mundum et elegãs dicitur. ¶ Sumptuoſe,magno ſumptu. ¶ De die,hoc guloſum habebatur.hinc Oratius potorem bibuli media de luce falerni,& Terẽtius in adelphis ſcortum adducere parare de die conuiuium,licet aliter ibi exponat Donatus, .T.Liuius de Annibale intra Capuam luxuriante,cœperunt epulari de die & Virg.lib.iiii.de Didone,atq; eadem labente die conuiuia quærit. ¶ Mei ſodales,Verãnius et fabullus. ¶ In triuio.tanq; in loco ad quẽ maior confluit multitudo,ut facilius poſſint cibũ conſequi. ¶ Quærũt uocationes,inuitationes ad conuiuium.q.d.mendicat cibũ.

Iudaiſ cũ ius uetitũ

Verpa Verpi-

Cõuiuari de die.

Ad iuuentiũ.EPGR.XLIIII.

Mellitos oculos tuos iuuenti,
Siquis me ſinat uſq; baſiare,
Vſque ad millia baſiem trecenta,
Nec unquam uidear ſatur futurus,
Non ſi denſior aridis ariſtis
Sit noſtræ ſeges oſculationis.

EPIG.XLIIII.
EXPOS.

MELLITOS oculos,carmẽ ẽ eiuſdem generis cuius et præcedẽs. Sed aliud eſt epigrãma,quo ſuũ exprimit deſiderium quo tenetur adoleſcentem iuuentium oſculandi. ¶ Iuuenti,de hoc etiã ſuperius epigrã.xxi. ¶ Mellitos,dulces a melle,& amatorie hoc dictum eſt. ¶ Vſq; baſiare,iugiter & ſine intermiſſione. ¶ Vſq; ad millia,præpoſitionis ſignificationẽ mutauit ut Propertius tu licet uſq; ad taïnaim fugias uſq; ſequeẽ amor. ¶ Oculos,de his maxime dixiſſe uidetur,quos niã ut inqt li.xi.Pli.Oculos cũ oſculamur animi ipm uidemur attigerẽ. ¶ Nec unq; uidear ſatur futurus. Cum carminis iſtius dictiones ſic iuerſæ prius legerentur,ut uix ſenſus elici poſſet,ſic legendum pater meus monſtrauit,clariſſimo ut patet ſenſu. ¶ Non ſi denſior,lepide poeta p metaphorã a re ruſtica ſumptã baſiorum multitudinem declarat,nõ.ſ.ſatur eſſem. ¶ Si ſeges noſtræ oſculationis ſit denſior aridis ariſtis,ſi plura etiã oſcula ſumerem quã ſint ariſtæ in ſpicis frumentorum extantes.

Vſq;

EPIGRAMMA.XLV.EXPOS.

d Iſertiſſime Romuli nepotũ. Verſus eſt endecaſyllabus quo. M. Tullio Ciceroni cum ab eo defenſus fuiſſet gratias agit, cauſam uero ab illo defenſam de fondo Tyburtino fuiſſe exiſtimare poſſumus, de quo ſuperius Epigrã.xl. ¶ Romuli nepotum, Romanorũ qui a romulo originem traxere. ¶ Peſſimus omniũ poeta. ſe extenuat Catullus, & Ciceronẽ extollit, tanq̃ optimum patronum patronus uero et cliẽs correlatiua ſunt nomina Romulus primus apud Romanos ut plebeii i clientella eſſent patritiorũ & officia utriſq; percõmoda inſtituit, quæ diffuſius Dionyſius lib.ii. Romanarum antiquitatum cõmemorat, cum mos tamẽ hic græcus & priſcus eſſet, quo et Teſſali diu uſi ſunt, et Atheniẽſes a principio cũ meliora ſumpſerãt, Vocabãt ãtbi cliẽtes thetas a ſeruitute, Theſſali uero penetas, exprobrãtes eis ſtatim in appellatiõe ipſa fortunã. At Romulus patronos et cliẽtes uocãs rem ipſam decẽti honeſtauit cognomine, ſicut eſt. M. Tullius orator et patronus eminẽtiſſimus extra oẽm igenii aleã poſitus ut i pboemio naturalis byſt. Pli. exiſtimauit, cuius ẽt laudes breuiter li. vii. c. xxx. enumerat,

patronus et cliens M. tulli.

Thetæ penetæ

Ad Marcũ.T.C. EPIG.XLV.

Diſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt quotq; fuere Marce Tulli
Quotque poſt alijs erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poeta,
Tanto peſſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus oĩum patronus.

Ad Licinium.EPIG.XLVI.

Heſterno Licini die ocioſi
Multũ luſimus in meis tabellis,
Vt conuenerat eſſe delicatos,
Scribens uerſiculos uterq; noſtrum,
Ludebat numero mõ hoc, mõ illoc,
Reddẽs mutua p iocum, atq; uinum,
Atque illinc abii tuo lepore
Incenſus Licini facetiiſq;.
Vt nec me miſerũ cibus iuuaret,
Nec ſomnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto indomitus furore lecto
Verſarer, cupiens uidere lucem,
Vt tecum loquerer, ſimulq; ut eſſem,

EPIG XLVI. EXPOS.

b ESTerno licini die ocioſi, hoc endecaſyllabo Calui poetæ facetiis ſe captum ſcribit, cum quo uerſus ſe compoſuiſſe refert. ¶ Multum luſimus, carmina cõpoſuimus. Virg. Ludere quæ uellem calamo permiſit agreſti. ¶ In meis tabellis, q̃a ſcribebat & Licinius i tabellis a Catullo datis, alii tamen nõ in meis ſed inuicem legũt, qd' nec reiicio nec recipio. ¶ Vt cõuenerat, inter te et me. ¶ Numero modo hoc modo illo, uel qualitatem carminis reſpexit ut magis credo quia modo phaleutio modo iambico certabãt, uel numeruz uerſuum quia uiciſſim totidem ſcribebãt uerſus. ¶ Incenſus, diuino tuo furore ita accenſus ut cibus me minime iuuaret. ¶ Per iocum atq; uinum, iocando ſimul & bibendo. ¶ Cibus iuuaret, qui enim aliquo tenẽs

ludere

tur deſiderio & amoris maxime. hi nec cibū cape nec quſcere aut dormire quūt, hinc Ouid. eſſe qd hoc dicā q̄ tam mihi dura uidētur ſtrata, neq; in lecto pallia noſtra iacent. ¶ Videre lucem, diem.

meas contēneres. Nem ſis de te ſupplicium ſumeret, eſt nanq; nemeſis dea his inimica qui ſecundā fortunā tumide ferunt. Lucanus & tumi ſis in feſta colit qua numina Rhamnus, unde & Rhamnuſia dicitur, ſic dicta a rhamnū te Attice regionis pago, ubi ſtatuam habuit, de qua Stra. lib. ix. et Pli. li. xxyii. capi. ii. & Plutharc⁹ ĩ Theſeo, pturbatio eſt miſericordiæ cōtraria ſcd̄m Ariſto. in Rhe.

Nemeſis. Rhamnuſia.

At defeſſa labore mēbra, poſtquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc iucunde tibi poema feci,
Ex quo perſpiceres meum dolorem,
Hunc audax caueas, p̄ceſq; noſtras
Oramus caue deſpuas ocelle.
Ne pœnas Nemeſis repoſcat a te.
Eſt uehemēs dea, lædere hāc caueto.

Ad Lesbiam. EPIGR. XLVII.

Ille mi par eſſe deo uidetur,
Ille ſi fas eſt, ſuperare diuos,
Qui ſedens aduerſus identidem te
Spectat, & audit.
Dulce ridentem, miſero quod omneis
Eripit ſenſus mihi, nā ſimul te
Lesbia aſpexi, nihil eſt ſuper mi
Quod loquar amens.
Lingua ſed torpet, tenueis ſub artus
Flamma demanat, ſonitu ſuopte
Tinniunt aures, gemina teguntur
Lumina nocte.
Ocium Catulle tibi moleſtum eſt.
Ocio exultas, nimiumq; geſtis
Ocium & reges prius, & beatas
Perdidit urbes.

CAT Defeſſa. poſtq̄ inqt præ nimio labore uigilandi corpus defeſſum tādem quieuit. ¶ Semimortua, ex inſomnia defatigata. ¶ Hoc poema, hoc epigramma eſt nanq; poema pars operis alicuius. ¶ Meum dolorem, quem patior ex abſentia tua. ¶ Hunc audax caueas. rogat ut ad ſe reuertatur, ut Catulli dolorem caueat, uel hoc legatur. ſ. poema ut ſit ordo, caue deſpuas hoc poema, i. preces has quas adhibeo ut uenias. ¶ Caue q; in hac dictione ue modo longa modo breuis ſit ea eſt ratio quā Ser. & Priſcianus adducūt quoniā hæc uerba & ſecūdæ & tertiæ ineniuntur declinationis. ¶ Deſpuas, deſpicias in ea nāq; deſpuimus quæ cōtēnimus. ¶ Ocello. deſpicientes .n. oculum detorquere ſolent. Vt ocelle legatur. i. o mi ocelle & blandientis eſt. ¶ Vranius, parenteſis eſt. ¶ Ne pœnas, nā ſi ſupbe nimis preces

Caue.

Deſpuere.

EPIG. XLVII. EXPOS.

Ille mi par eē deo uidet. carmē eſt ſapphicū, quo fœlicitatem maximam declarat, in qua ſe poſitum exiſtimat, cū ſibi lesbiā uidere & audire cōceditur. ¶ Si fas eſt. q. d. ſi homini de deis talia dicere licet. ¶ Aduerſus. cōtra te dulce ridētem. ¶ Dulce ridētem, pro dulciter nomē pro aduerbio. Oratius dulce ridētē lalagē amabo dulce loquentē. ¶ Quod. ſ. dulciter ridere. ¶ Eripit oēs ſenſus, exanimatū & attonitū me reddit. ¶ Nihil eſt ſuper mi uoce locuta lingua. i. lingua nihil ultra poteſt loqui ſed torpet, in codice alio tamē ita ſcriptū cōperi, nihil eſt ſuper mi ſpi

ritus eris, alii uero ſubſtituerūt quod loquar amens, in codice antiquo & manu ſcripto aderat feneſtra loco uerſus adonii. ⸿ Torpet. ſine proprio fit ſenſu. ⸿ Tenuis flamma. ſenſim ſubintrans. ⸿ Tintināt aures, in auribus ſonitus fit more æris pcuſſi. ⸿ Sonitu ſuopte, non ex cauſa alia exteriore. ⸿ Lumina oculi, uiſum amittunt, oſtendit n&ꝗ ſe oēs ſenſus pœnitus amittere. ⸿ Gemina nocte. in ambos oculos tenebræ oboriuntur. ⸿ Otium Catullæ, redarguit has ſuas cogitationes quæ ex nimio ꝑueniūt otio, quo & urbes & reges multi perierunt ut Ouid. quæritis ægiſtus quare ſit factus adulter i prōptu cā ē deſidioſus erat. ⸿ Tibi moleſtū ē, tibi nocet.

EPIG. XLVIII. EXPOS.

In Nonium et Vatinium.

EPIGRAMMA. XLVIII.

Q uid ē catulle, qd moraris emori?
Sella in curuli Struma Noni⁹ ſedet.
Per conſulatum peierat Vatinius,
Q uid eſt catullus, qd moraris emori?

Ad Ruſticū. EPIGRA. XLIX.

Riſi neſcio quem modo in corona?
Cui cum mirifice Vatiniana
Meus Carmina Caluus explicaſſet,
Admirans ait hæc, manusꝗ; tollens,

Q VID eſt catulle, hoc iam bico trimetro adeo indignatur poeta ut mori quodāmodo cupiat, eo ꝙ Noniū ſtrumam in ſella ſedētem & Vatiniū cōſulem indigniſſimos hoies uiderit, huius Strumæ meminit Pli. lib. xxxvii. ca. vii. ubi de opalo gēma loqtur his uerbis. Si qdē extat hodieꝗ; huius generis gēma propter quam ab Ant. proſcriptus Nonius ſenator eſt filius ſtrumæ, Nonii eius quē Catullus poeta in ſella curuli uiſum indigne tulit, Auuſq; Seruilii Noniani, quē cōſulem uidimus &c. Vatinii uero meminit & eius conſulatus Macrobius lib. ii. ſaturnaliū ubi dicta Ciceronis explicat, & ſic inquit in cōſulatu Vatinii quē paucis diebus geſſit, Notabilis Cic. urbanitas circūferebatur, magnū oſtentum inqt anno Vatinii factū eſt, q; illo cōſule nec bruma, nec uer, nec æſtas, nec autūnus fuit, quærēti deinde uatinio q; grauatus eſſet domū ad ſe ifirmatū uenire, reſpondit, uolui in cōſulatu tuo uenire, ſed nox me cōprebēdit, in hūc etiā extat Ciceronis Oratio. ⸿ Sella in curuli. Sella curulis uel a curru uel a curuis pedibus dicta erat, i qua maiores magiſtratus ſedebāt. ⸿ Per cōſulatū, ſolemus n&ꝗ p res cariſſimas iurare, ideo idignatur ꝙ Vatinius per cōſulatū iuret cū paucis diebus conſul fuerit. ⸿ Quid moraris emori. q. d. mori potius deberes ꝙ talia uidere, uel qd eſt. q. d. q̄ cā ipedit ut nō moriaris.

Strūa Vatinius.

Sella curulis

Iuramētū, p res cariſſimas.

Cic. urbanitas.

EPIGRAM. XLIX. EXPOSITIO.

R ISI NEſcio quē. Carmē eſt endecaſyllabū et eſt epigrāmatis ad ruſticum inſcripti principiū, cuius tanta eſt obſcuritas ut iterprætamētū a multis & his quidē doctis diu quæſitū a nemine tamē adhuc repertū fuerit, tantus eſt aūt qbuſdā uanus timor inſitus, ne doctorū nomen amittāt, ut dum ſe natos ducunt, ut oia ſciant, dumꝗ; fateri erubeſcunt ſe quædā neſcire, in uoluminibus poetarum, uerſus inuertere, uerba uerbis cōmutare, & ſenſum ipſum alio ducere

Cōſuetudo doctorū non ꝑbāda

ducere non uereantur, quædam etiā adeo ab ipſorum auctorum mente aliena pronuntiant, ut anicularum deliramenta potiusq̄ doctorū uirorum cōmenta eſſe uideantur. Quare ſi poetæ ipſi ab inferis euocati reuiuiſcerēt, uerſus ipſos tanq̄ ſuos nō agnoſcerēt, et his attributos ſenſus tanq̄ minime a ſe excogitatos admirarentur. Quā rem in præſentiarum mecum ipſe cogitans ſtatueram potius epigrāma ipſius intactum relinquere, q̄ uel ab aliis dicta recenſere, uel uerum ſenſum nō elicere, uerum tamē ne de ipſo quid ſentiam a ſtudioſis deſiderari poſſit, pauca quædā in medium adducam. Ita tamē ut illud imprimis admoneā, meum de hoc epigrāmate iudiciū eē, ut multa in ipſo temporū uetuſtate deprauata exiſtimē, & idcirco de ipſo amplius quærendum. ¶ Riſi neſcio quē, ad ruſticum ſcribit ſe riſiſſe quendam libonem imundum & ſordidumhomineu qui cum ſuperius epigrāma cōtra Vatinium a ſe compoſitum, a caluo in foro in hominum cætu recitaretur, facete admodū, cum admiratione ipſius calui laudarit ingenium. ¶ Neſcio quē, in contemptum, & de ignoto ſic dicere ſolemus, Ouidius lib. xiiii. Nam uos narrare ſoletis neſcio quem regnare Iouem, Terentius in ecyra. Vitium eſt oblatum a neſcio quo improbo, ubi Donatus neſcio quē dixit ut oſtendat ignobilē. ¶ In corona, in cœtu aſtantium. ¶ Vatiniana carmina, præcedens epigrāma, in quo eſt morſus cōtra Vatiniū. ¶ Caluus, amicus Catulli, qui Vatinio infenſus erat, & ideo ubiq; carmina a Catullo contra ipſum cōpoſita recitabat. ¶ Admirans ait hæc, cū admiratione quæ ſequuntur, dixit. ¶ Manuſq; tollēs, is nāq; eorū, qui admiratione afficiunt queſtus eē cōſueuit.

Neſcio quis.

Dei magni ſalaputium diſertum
Actoris caput oppido eſt puſillum

¶ DEI Magni ſalaputium diſertum. Verba ſunt hæc ab illo libone prolata, quibus per exclamationē admiratur ſales in Vatinium per Caluum enūciatos, Salaputium, dictio eſt quaſi ſalapuſium dicta, cōpoſitaq; ex ſale & puſios, ſiue puſio, quæ ſignificat hominem paruum plenum ſale. i. facetiis & mordacitate, qua dictione libo caluū appellauit, et ideo riſum mouit, huius aūt loci meminit Seneca lib. iiii. ſuaſoriarū. Cōtrouerſia uigeſima. Erat Caluus par-

Salaputium. uulus ſtatura, ꝓpter quod etiā Catullus in endecaſyllabis uocat illum Salaputiū diſertum, qui uero Senecā nō legerunt, uel legiſſe nō meminerunt. Alii Salapantium. i. totum ſalſum dictione ex græco & latino compoſita. i. ex ſale ὅλον τῶ χων legerunt. Alii Saliplautiū ut ex ſalibus Plauti cōpoſitū fecerit, & ideo ex nouitate cōpoſitionis riſum excuſſum dixerit. Alii ſolipūgiū. i. mordacē ex ſimilitudine, quoniā ſolipungia, ut feſtus inquit beſtiola eſt quæ ex ardore ſolis cōcitata acrius pungit. Alii Holopachiū ut ſit nomē a mēſura cubiti deductum πάς πῶντος. Sed prima lectio & uerior & purior & antiquior mibi ꝓculdubio uidetur. ¶ Dei magni, exclamatio eſt, ſic Terētius, dei boni, boni quid porto. ¶ Othonis caput oppido eſt puſillum. in cōparationē Calui dicit othonem habere paruum caput, i. cerebrum q̄uis uideatur ſapere ex quo legē tulit conſule Cicerone theatralē, de qua Plutharcus in uita Ciceronis, unde Oratius in epiſtolis, Roſcia, dic melior lex an puerorū nenia, fuit nāq; L. Roſcius otho appellatus & in epodo ſedilibusq; magnis othone cōtempto ſedet, unde etiam

Solipūgia.

Roſcia lex.

muncualis in.xiiii.effice ſummā bis ſeptem ordinibus quā lex dignatur othonis, uoluit igitur ueluti Satyrico felle, othonem ipſum taxare, qui diuitias uirtuti antepoſuit, honoratiora loca in theatro diuitibus cōcedens, is nāq; ſanxit, qui quadringenta ſextertia poßideret in.xiiii.primis gradibus ſederet, damnat igitur othonē tanq̄ parum prudentē in lege ferenda.q.uelit inferre iſte Caluus mereretur primos gradus niſi peßima lege Othonis probiberetur. ¶ Oppido puſillum, Valde paruum et poſt hæc uerba ſequebantur duo hi uerſus. Hoc iocunde tibi poema feci, ex quo perſpiceres meum dolorē, ſed cum in epigrāmate.xlvi.ſuperius poſiti ſint, male hoc loco interpoſitos exiſtimans pater meus, expunxit. neq; enim cohæret nam dicit prius ſe riſiſſe & poſtea ſubiungit ut reſpiceres meum dolorem.

At en ruſtice & Hemilauta crura,
Subtile, & leue peditum Liboni eſt,

Ad.C.Cæſarē.EPIGRA.L.

Si non oīa diſplicere uellem
Tibi, & ſuffecio ſeni recocto,
Iraſcere iterum meis iambis
Immerentibus unice imperator:

¶AT EN ruſtice ſemilauata crura, quoniā in pricipio dixerat riſi quendā ideo uult nūc declarare quis nā ſit ille. Vide inquit o ruſtice quo modo libo iſte eſt imundus & ſordidus habet crura ſemilauata.i.ſordida. Alii hemilauata legere malūt quod idem eſt, ſed tūc copula erit addēda et hemilauta crura ut ſtet uerſus. ¶ Subtile & leue peditum liboni eſt. peditum nōnulli a pedo ſupinum eſſe uolunt & fœtidam uentris efflationē intelligunt, quibus fortaßis aſſentirer, niſi Priſcianus libro.x.ſic diceret ab eo q̄ eſt pedo ſupinū in uſu nōinueni. Quod ſi etiam præter uſum a Catullo poſitū acceperimus quo modo cohæreat non uideo, neq; enim adiectiuum ſupino iungimus. Ego uero multum diuque ſup hac dictione cogitaui, deniq; igenue fateor me neſcire quid ſit, & ideo de ipſa ſicut & de toto ipſo epigrammate amplius quærendum exiſtimo, niſi peditum ſubſtantiuum eſſe dixerimus ut ſit hoc peditū ti.pro crepitu fœtido corporis poſitum, & ſic dicat libonem pœnitus immundum qui crepitus uentris emittat et tamē ſcit tam docte, tā iocoſe dicere.de caluo, q̄buſdā; ēt placet q̄ catullus uſus ſit ipersonali paſſiue uocis peditū eſt, ut ſit ſenſus q̄ ubi iſte libo dixit hæc uerba ſtatim ēt circūſtātibus peditum eſt ei.i.ore crepitū uētris imitātes ſonuerūt quorū opionē recitaße ſat eſt, uir ēt q̄dā apprime doctus nō carmina, ſed crimina. Nō othonis ut oēs hñt codices, ſed actoris legēs. Aliter totū ipm epigrāma interpretatur, lectores quā magis p̄bauerint ſniam eā ſequant, ego ſane optarē uir ille mibi idicaſſet q̄d peditū libonis hoc loco ſignificet ut melius ipſius interpretamēto Catullianū epigrāma clareſceret. p̄terea peipe nō poſſum cur ille cōtēdat actoris nō othonis legēdū eē cū dicit, q̄.n.uicinitas ē othonis & calui cū nuſq̄ dicat caluus otho, q̄d.n.ad catullianū interpretamētū refert, an otho Caluus dicat? cū Catullus de caluo et othone tāq̄ de duobus & nō de uno tantū loquat.

Pedo caret ſupino

paditū ſubſtātium.

EPIGRAMMA.L.EXPOS.

SI NON oia diſplicere uellem. Carmē eſt endecaſyllabū. Alterius uero eſt epigrāmatis a ſupe

riore diuiſi principiū, in quo aliquid deeſſe pater meus exiſtimauit cū feneſtram in codice ſuo notauerit, ſed cum aliæ lucem præbere ſoleant hæc in Catullo obſcuritatem præbet. ſcribit autē ad. C. Cæſarē. Cōſtat nāq; Cæſarē Catullo iratū, ob notā uerſiculis de mamurra ſibi inuſtam, unde uolēs poeta illi ſatisfacere hoc ſcribit epigrāma, de quo trāquillum intellexiſſe exiſtimo in Cæſare cū inqt, Valerium Catullum a quo ſibi uerſiculis de mamurra perpetua ſtigmata impoſita non diſimulauerat ſatisfacientē eadem die adhibuit Cœnæ hoſpitioq; patris eius ſicut cōſueuerat uti perſeuerauit. Adiurat ergo ſe quæ ſcripſerit cōtra Cæſarem uelle ei diſplicere ꝙ niſi ita ſit ipſe Cæſar iterum iraſcatur ſuis iambis, poſſumus etiā legere. Ni non omnia ut ſit ſenſus. Si non opto ꝙ omnia mea ſcripta tibi & Suffecio placeāt ſum cōtentus, ut iterum mihi meiſq; iambis iraſcaris, ni opto diſplicere. i. tibi placere, duæ etenim negationes affirmant. ¶ Suffecio, quis nā fuerit hic ſuffetius nuſq; quod meminerim legi ſed Cæſaris amicum fuiſſe, cōiectari poſſumus. ¶ Seni recocto, apud Oratium ſatyra. v. ſecundi libri Sermonum, Oratianum illud plerūq; recoctus ſcriba ex quinqueuiro coruum deludet biantem ſic interpretatur, Recocti dicunt ſcribæ qui ſæpius pro cōſulibus ad puintias miſſi exercitatiores facti ſunt ex ipſa frequentia & ipſo uſu, Seruius in. xi. in fabula Camillæ, & ſubere cocto. Nam multi tēporis aliquid coctum uocamus, recoctus igitur dicitur, homo iam peritus et quaſi tritus in rebus. ¶ Iraſcere iterum. q. & iam ſemel iratus illis fuerit. ¶ Iambis imerentibus. quaſi dicat iambi aut ipſi poetæ, nullā habēt culpam, ſed culpa eſt peccantium. Si poetæ ipſorum crimina inſectantur.

Coctū Recoctus.

EP. GRA. LI. EXPOS.

In Camerium. EPIGRAM. LI.

Oro, ſi tibi forte non moleſtū eſt,
Demōſtres ubi ſint tuæ latebræ,
Te quæſiuimus in minore campo,
Te in circo, te & in oībus tabernis,

ORO ſi tibi forte nō moleſtum ē. Latenter camerium apud meretrices ſemper latitantem uult hoc endecaſyllabo taxare, qui cum nonnullo amicitiæ uinculo cū Catullo teneretur, amores ſuos ipſi tamē indicare nolebat. ¶ Tuæ latebræ, ubi tu lateas, latebræ nāq; a latendo ſunt dictæ. ¶ In minore cāpo, locus erat ad cælium montē ubi ſolebant equiria exercere ſi campus martius aqs Tyberis inundabatur, Oui. faſtorū lib. iii,
Altera gramineo ſpectabis eqria cāpo.
Quē Tyberis curuis in latus urget aqs.
Quis tn̄ eiecta ſi forte tenebitur unda
Cælius excipiet puluerulentus equos. ¶ Te in circo, fuit Romæ circus maximus, a Tarquino priſco ædificatus inter auētinum & palatinū mōtē, & poſtea circus flaminius ab eo flaminio q ad traſimenū periit dictꝰ, ut ait feſtus et Varro, Circus uero erat locus ſpectaculi ludorum, dictus, quia circa metas in eo pompa circūferetur et æqui circūcurrerēt ut Varro teſtat. Solebāt autē ædificia quædam ex colūnis & Tignis exporrecta ad ſpectaculum ædificare, quæ meniana ab inuētore appellabātur, & meretrices quædam ſub fornice tali habitātes ſubmenianæ dicebantur, uolens igitur Camerium taxare

Minor cāpus. eqria

Circꝰ maximꝰ qui poſtea flaminius

Circus Meniana ædificia ſubmenianæ meretricem

tenꝗ́ in lupanaribus ſemper latitātem, cum quæſiſſe dicit in oibus illis locis in quibus ſolent meretrices habitare, ſolebant autem maxime in locis frequentibus proſtare, unde lampridius in heliogabalo. Omnes de circo, de theatro, de ſtadio & omnibus locis & balneis meretrices collegit, in ædes publicas, Iuuenalis in tertia & ad circum iuſſas proſtare puellas. ¶ Te in circo, te in, nō abiicitur uocalis, uel te & in legitur. ¶ Omnibus ligellis, cum prius libellis legeretur ſic pater legendum docuit unius tantum lr̄æ, B. in. G. mutatione, eſt enim ligellum tuguriolum ut ait Nonius

ligellū

Marcellus. Plautus in aulularia de ſuo ligello fumus ſi qua exit foras, ſolent enim meretrices in paruulis hu iuſcemodi domibus habitare, poſſemus etiam tigillis legere, ut ſit diminutiuum a tigno quaſi dicat non modo quæſiui te in quolibet fornice, ſed etiam in minimo tigno uniuſcuiuſꝗ fornicis, & maxime quia ædificia ex colūnis & tignis fieri paulo ante annotauimus.

Te in templo ſuperi Iouis ſacrato,
In magni ſimul ambulatione,
Fœmellas omnes amice prendi,
Quas uultu mage uidimus ſereno,
Has te ſic tamen flagitabam:
Camerus mihi peſſimæ puellæ.

¶ TE IN templo ſuperi Iouis ſacrato. Capitolium intelligit a Tarquinio ſuperbo conditum & ioui optimo & maximo cōſecratum, ſuperi autē

Capitoliū.

Iouis dicit ad differentiam Plutonis qui infernus iupiter dicitur. ¶ In magni ſimul ambulatione, de porticu Pompei intelligit, quæ Romæ erat ad ſolem arcendum ædificata, ad quā ſolebant æſtiuo tempore mulieres accedere, hinc Propertius i. xxxii. ele. ſecūdi libri. Cynthiam repræhendit quæ extra urbem iret deambulandi cauſa cum Pompeiam porticū in urbe haberet, Scilicet umbroſis ſordet pōpeia columnis Portic⁹ Auleis nobilis attalicis. ¶ Magni Pompei, ꝗ magnus eſt cognominatus ob rerum & potētiæ magnitudinem, Lucanus hic ſitus eſt magnus, & dictus eſt Agamēnon ut Dion lib. xlii. Solemus nāꝗ eos magnos appellare qui in genere ſuo ſunt excellentiores, hinc magnus Alexāder magnus Albertus, magnus Oceanus, dictus. ¶ Fœmellas omnes, diminutiuum a fœmina quaſi dicat omnes meretriculas, uerſus āt iſte ſpondeū habet in ſecūda ſede, loco dactyli, alii hoc euitare uolentes ita legūt fœmellas, hoies, amice prēdi quos &c. Ego uero ſpōdeū ꝑ dactylo poſitū nō magnifecerim, ſicut & in ſequēti carmīe quas uultu uidi tn̄ ſereno, qđ tū nōnulli ita correxerunt ꝗs uultu uideo tamē ſereno ut ſit tēpus pro tempore, poteſt tamē & legi ſi ſpondeū excludere cupierimus, ut pater indicauit hoc modo quas uultu mage uidimus ſereno. i. eas quas tamen uidebamus iocundiorē et amœniorē faciē habētes uel ſit ſenſus, ꝙ ipſe illas læto tn̄ uultu & libēter aſpiciebat. ¶ Has te ſic tn̄ flagitabā, pater hoc carmē cū prius corrupte legeret, ſic caſtigauit. ¶ Cameriū mihi ſupple reddite, alio ēt mō locū reſtituit ubi ſic latet ipſe flagitabā, ſed camerus nō camerū in ſequēti uerſu erit legēdū, & erit ordo, ipſe flagitabā. ſ. feminas illas ſic. i. hoc modo, O puellæ mibi peſſimæ ubi latet camerus. ¶ Mihi peſſimæ quia detinetis amicum meum. Alii uero Auelli ſinite, legunt, ꝙ nō diſplicet.

Porticus pōpei.

pōpei⁹ magn⁹ et agamēnon dictus

Magni ꝗ

Quędā inquit tibi nudulum reduce
En hic in roſeis latet papillis,
Non cuſtos ſi ego fingar ille cretum.
Non ſi pegaſeo ferar uolatu.
Nō Ladas ego, pinnipes ue Perſeus,
Non Rheſi niueæ, citæq; bigæ.

¶ QVAEDAM inquit tibi nudulum reduce, ex illis puellis una laſciue ſinus ſuos aperiēs dixit. Accipe tibi Camerū tuum nudū, quia iter mamillas latet, et hoc aſtute fortaſſis illa fecerat, ut Catullum ad Venerem alliceret, ut meretrices facere ſolēt. ¶ En hic, hoc dicēs ſinum nudauit, & papillas oſtēdit, et poſt hoc carmē, pater meus ſoler tiſſime uerſus illos inferius poſitos collocādos iurauit, quos iniuria librariorum tanq̄ ſit ſeparatū epigrāma trāſpoſuit. ¶ Non cuſtos ſi ego fingar ille cretum, non ſupple te inueniā, uel næ legatur ut ſit ordo ab inferiori. ¶ Næ .i. certe defeſſus eſſem te quæritādo & forte melius. ¶ Cuſtos cretum, dædalū aliqui intelligunt qui a minoe dum bellum athenienſibus inferret, regni procurator relictus fuit, fuit autem igenioſiſſimus faber, de quo plura Diodorus in .v. & Plutar. in Theſeo, & Seruius in principio ſexti. Alii uero ꝙ magis ꝓbo thalum intelligunt cuſtodem Europæ agenoris phœnicum regis filiæ a Ioue in tauri forma raptæ & in cretā adductæ, ſicut apud Ouidium meta. lib. iii. habemus, ſcribit nāq; Apollonius ꝙ repetit etiā pauſanias iouē cum europam raptam in cretā adduxiſſet, circa littus cuſtodes diſpoſuiſſe ad patrē repellēdum inter quos thalum fuiſſe miræ uelocitatis, adeo ut uno die uniuerſam iſulam circūiret. ¶ Nō ſi pegaſeo ferrar uolatu, nec ſi etiam ueherer equo pegaſeo alato, pegaſus equus ex ſanguine meduſæ genitus a poetis celebratur, ſic dictus ut inquit Heſiodus ὅτι ὠκεανοῦ παρὰ πηγὰς γένετο, apud oceani fontes eſt natus, & Tonitrum ac fulmē dicitur perferre ad iouē. Nam uapor eſt allegorice qui a perſeo .i. a ſole attrahitur, et ex eo fiunt tonitrua & fulmina, ſcribit etiā Pli. libro octauo cap. xxi. ꝙ æthiopia generat pēnatos equos & cornibꝰ armatos quos pegaſos uocant. ¶ Non ladas, ladas ut inquit Solinus cap. tertio primā palmam uelocitatis adeptus eſt qui ita ſupra canum puluerem curſitauit, ut in arenis pendentibus nulla inditia relinqueret ueſtigiorum. ¶ Pinnipes ue perſeus, fuit perſeus iouis filius & danaes, qui cum ad Meduſam interficiendam iturus eēt, a Mercurio arpē & thalaria ideſt alas pedū mutuo accepit, hinc pinnipem nūc appellatur, de monte autem quem ampheſanta dicunt primo uolauit ut docet lib. tertio Theba. Lactan. & ſtatius ipſe perſeum montem appellauit. Quid me perſei ſecreta ad culmina montis. ¶ Non Rheſi niueæ citæq; bigæ. Rheſus thratiæ rex fuit, q̄ equos habuit uelociſſimos, in quibus Troianorum fata pendebant, de quibus Virgilius libro primo æne. duo autem de his tangit quæ dixit Homerus & Virgilius interpretatus eſt in equis turni, libro duodecimo, qui candore niues anteirēt, curſibus auras, λευκότεροι χιόνος θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι, Bigas uero pro equis poſuit cū bigæ ſint duo equi coniuncti, quemadmodum libro decimo nono de ciuitate dei capi. tertio Auguſtinus declarauit.

Marginalia: Eq pēnati. — Ladas — Dedalus. — perſe — Amphesāta mōs pſeus mons. — thalus Europa a Ioue rapta. — Rheſus & eius equi. — Pegaſus equus — Bigæ.

Adde huc plumipedas, uolatilesq́;,
Ventorumq; simul require cursum,
Quos iunctos Cameri mihi dicaris,
Defessus tamen omnibus medullis
Et multis langoribus peresus
Essem te mihi amice quæritando.
Sed ne quærere iam herculis labos sit
Tanto te in fastu negas amice.
Dic nobis ubi sis futurus, ede
Audacter, comiti hoc, lubenter ede
Num te lacteolæ tenent puellæ?
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus proijcies amoris omnes,

Zeth⁹ & calais. Harpyiæ. Phineus. Plotæ insulæ.

¶ PLVMIpedas uolatilesq́;, zethum & calaim itelligere uidetur, orithiæ et aquilonis filios de quibus Propertius in ultima primi, hunc duo sectati fratres aquilonia proles, qui ob uelocitatē ab argonautis ad pellendas a phineo harpyias missi fuerunt, qui eas ex arcadia fugātes usq; ad insulas plotas peruenerunt, & cum ultra tēdere uellent, ab iride admoniti, ut a iouis canibus abstinerent, suos cōuerterunt uolatus, unde Val. flacc⁹ sit satis huc pepulisse deas, quid tenditis ultra in famulum seuire iouis? hæc aūt conuersio .i. στροφὴ nomen insulis dedit quæ strophades dictæ sunt, ut Seruius lib. iii. æne. quod & late exeqtur apoll. in argonautis. ¶ Ventorumq; require cursum, & simul etiā cum oibus his supradictis inquiras cursum & uelocitatem uentorū & eam mihi adiungas. ¶ Defessus tamē, quāuis inquit haberē alas & uelocitatē maximā sicut supra nominati oēs tamē defatigarer usq; ad extremū langorem te quærēdo. ¶ Peresus, cōsumptus a peredo, & est spodeus pro dactylo ut i uersu, ut supra. ¶ Sed te quærere iam Herculis, Hercules uir fuit fortissimus qui multos exanclauit labores de qbus Diodorus maxime & multi alii et Ausonius in epigrāmate de ipsius laboribus iscripto, hinc est q; rem arduam difficillimāq; quācunq; aggredimur prouerbialiter quodāmodo solemus Herculis laborē dicere, sensus est igitur uidetur quoddammodo unus ex Herculis laboribus quærere te, cū inueniri nequeas, possumus tamē & ita legere, sed ne quærere iam Herculis labos sit & ordo erit, qui cum sequentibus iungetur, sed ne sit labor Herculis iam te quærere dic nobis ubi sis futurus, & illud per parēthesim interpositum est. ¶ Tanto te in fastu negas amice, quasi dicat adeo superbis cum sis cum amica tua, ut te nobis inueniendum neges, & uersus iste spondeum habet sicut & inferior, si linguam clauso, & in illo uerbosa gaudet, & superius multis langoribus, nisi sit diæresis in clauso, & gaudet. ¶ Audacter comiti hoc libēter ede, in hoc carmine ut pedes congruant sic uerba sunt ordināda ut pater monstrauit. ¶ Hoc ede, dicas mihi hoc quod sequitur.

Hercules.

Herculis labores et idē puerbium.

¶ Comiti, mihi qui sum comes tuus.
¶ Lacteolæ puellæ, Tenellæ, & candidæ ex similitudie lactis in quo duæ istæ sunt inter cæteras qualitates. ¶ Si linguam clauso tenes in ore, si nihil dicis, si nō uis amores tuos detegere. ¶ Fructus proiicies amoris omnes, tunc enim maximam lætitiam percipiunt amatores cum alterum nacti fuerint cum quo res uenereas cōmunicent, & quæcunq; cum accidentia dicunt faciuntue, is enim uerus

uidetur amoris fructus uoluptatis uidelicet, quæ per amorē percipitur cum amico cōmunicatio, hinc illa cbereæ terentiani poſt uitiatā puellam læta narratio, hinc Cicero in lælio, poſtremo qui ſe totos uoluptatibus tradiderunt ſine amicitia uitā nullam eſſe ſentiunt, q̃uis illa de epicureis in alium ſenſum accipi debeat.

Verboſa gaudet Venus loquela,
Vel ſi uis, licet obſeres palatum,
Dum ueſtri ſim ego particeps amoris

¶ VERBOSA gaudet uenus loquella, licet Catullus hoc dicat cōtra tamē ſenſit Tibullus q̄ inq̄t qui ſapit in tacito gaudeat ipſe ſinu. ¶ Vel ſi uis licet obſeres palatum dum noſtri ſis, tace inquit loquax Amoris cōicatio. cum in quo tu ſis dum modo propter hoc non deſiſtas mihi amicus eſſe, quaſi Camerus Catullum negligeret timens ne reſciſſeret eius latebras, & ultimum hoc carmen ſpondeum habet loco dactyli, quod alii euitare uolentes ſic legunt dum ueſtri ſim ego particeps amoris eodem tamen ſenſu, uel ſit ordo & ſenſus licet obſeres palatū ideſt quãuis nolis mihi pandere tuos amores, ego tamen uolo ſis particeps noſtri amoris & hac de cauſa quæro te.

Ad Catonem. EPIGRA. LII.

O rem ridiculā Cato, & iocoſam,
Dignãq; auribus, & tuo cachino.
Ride ſi quid amas Cato Catullum,
Res eſt ridicula, & nimis iocoſa,
Deprendi modo pupulum puellæ
Truſantē, hunc ego ſi placet Dionæ,
Pro telo rigida mea cecidi.

EPIGRAM. LII. EXPOS.

REM Ridiculam. Ad quēdā Catonem amicum & familiarē ſcribit hoc endecaſyllabū, & ei iocoſe laſciueq; narrat, quo modo putrū inuentum apud amicam pedicauerit. Exclamatio o quo modo ¶ O rem ridiculam, riſu dignam & eſt exclamatio, quæ p caſuʒ accuſandi fieri ſolet ſine uerbo & ē Apoſiopeſis, niſi ſit ordo, ride rem ridiculam ſi quid amas Catullum, o Cato ut in ſimilitudine dictionum ſit etiā iocus ride rem, Cato Catullum, alii textus quicquid amas habēt quaſi dicat ride per omnem illuʒ amorem quo me proſequeris. ¶ Deprendi modo, paulo ante inueni. Puppi Puppe ¶ Puppulum, puerum, ſic enim antiquitus puppos pueros, & puppes puellas dicebant. ¶ Truſantem, frequentatiuum a trudo ideſt per uim impellentē membrum uidelicet uirile intra genitalia puellæ, ſic Martialis, Truditur et digitis panutia mentula laſſis. Alii criſſantem legunt ideſt ſe in coitu mouentem. criſſare. Ceuere. Sed improprie, eſt namq; fœminarum criſſari, ſicut ceuere uirorum. ¶ Pro telo, loco teli, ſicuti enim qui in adulterio reperiuntur telo interficiuntur, ita inquit loco teli mentula rigida ipſum cecidi. Et ſic metaphorice loquitur, & ne uideatur in hac re uenerem offendere cum de libidine in maſculum abhominabili loquatur, Ideo iterponit, ſi placet dione ideſt ueneri, de qua ſupius diximus. ¶ Rigida, tanq̄ ſubſtantiuo uſus eſt mētulam ſignificans. rigida ſubſt.

In Mamurram & Cæſarem. EPIGRAMMA.LIIII.

Pulchre cõuenit ĩprobis cinædis
Mamurræ, pathicoq;, cæſariq;.
Nec mirum maculæ pares utriſq;,
Vrbana altera, & illa formiana,
Impreſſæ reſident, nec eluentur,
Morboſe pariter, gemelli utriq;,
Vno in lectulo, erudituli ambo
Non hic, quam ille magis uorax adulter,
Riuales ſocii & puellularum,
Pulchre conuenit ĩprobis cinædis.

EPIGRAM.LIII.EXPOSITIO.

p VLCHRE Conuenit improbis cinædis, hoc eſt alterius endecaſyllabi initium. Quod ante paternã emendationem coniunctim cum præcedenti legebatur, eſt autem in Cæſarem et mamurrã ſcriptum, quorũ neꝓbanda uitia & libidines maxime taxat. ¶ Pulchre conuenit, cõcordes ſunt, & ſine cõtrouerſia,
Cõuenit. Cicero in quinto de finib⁹ hoc mihi cũ tuo fratre cõuenit. Iuue. ſeuis inter ſe conuenit urſis. ¶ Improbis, inſatiabilibus cuiuſuis generis libidinis, & quos itelligat declarat, mamurræ pathico et Cæſari. ¶ Nec mirum, quia ſcilicet paribus uiuunt moribus. Nã ut eſt in ueteri prouerbio pares cũ paribus facillime cõgregantur. ¶ Maculæ pares, metaphora a panis ad animum trãſlata, ſic enim appellat uitiorum notas.
Vtriſq; pro utriq; ¶ Vtriſq;, pro utriq;, pluralis pro ſingulari, ſic & inferius gemelli utrique. ¶ Vrbana altera, uidelicet macula et de Cæſare itelligit. ¶ Formiana altera, de mamurra, qui formianus fuit ut ſuperi⁹ annotauimus. Et eſt ordo maculæ pares impreſſæ reſidẽt. ¶ Nec eluentur, aqua deleri non poterunt. Quẽadmodum maculæ nimium deformes in panis nulla unq; ablutione eluantur ſic nec horum ĩfamia ullo modo deleri poterit. ¶ Morboſi pariter, licet morbus corporis ægrotatio dicatur ad animum tamen transferendum eſt, ac ſi diceret uitioſi. ¶ Gemelli utriq;, qui eodem partu naſcũtur ut plurimum maximam inter ſe ſolent habere ſimilitudinem, hinc gemellos dicit Cæſarem et mamurram ob uitiorum ſimilitudinem. ¶ Vno in lectulo erudituli ambo, hoc ꝓpter mutui ſtupri cõmertia dicere uidetur, & more ſuo ab erudito diminutiuum erudítulum formauit. ¶ Vno in lectulo, hæc o, non abiicitur ſed breuiatur niſi lectululo legerimus ut ſit diminutiui diminutio.
¶ Non hic ꝙ ille, non tantum eos ut pathicos, ſed etiam ut adulteros notat et in adulteriis pares facit, dicens nec hic magis quã ille adulter &c.
¶ Socii & puellularũ, ſic legendum eſt non puellarum. Aliter uerſus non ſtaret & eſt ordo, & Socii riuales puellularum, hi nãq; riuales per translationem a re ruſtica dicuntur, qui eãdem amant puellam, & ob has omnes ſimilitudines concludit ut propoſuerat pulchre conuenit, habet enim hoc epigrãma cuiuſdam uelusi ſyllogiſmi ſpeciem.

Ad Cæliũ de Lesbia. EPI. LIIII.

Cæli Lesbia noſtra, lesbia illa,
Illa lesbia, quam Catullus unam
Plusq̃ ſe, atq; ſuos amauit omnes,
Nunc in quadriuiis, & angiportis,
Glubit magnanimos remi nepotes.

EPIGRAM. LIIII. EXPOS.

c ÆLI LESBIA Noſtra, ad cælium ſcribẽs de nimia lesbiæ ſuæ libidine quã quæſtus gratia exercebat dolet, uerſus uero endecaſyllabus eſt. ¶ Lesbia illa, emphaſim habet maximam quaſi dicat illa de qua ſæpiſsime tecũ ſermonem habui ipſam tibi cõmendans & quã tantopere amaui. ¶ Plusq̃ ſe, maximus eſt amor eius qui aliũ pluſq̃ ſe diligit, nam ut inquit Comicus, uerum illud uerbũ eſt omnes ſibi melius eſſe uelle q̃ cæteris.

Quadriuiũ

¶ In quadriuiis, in locis publicis, quadriuium enim dicitur, ubi quatuor uiæ initium ſummunt in quo maior ſolet eſſe hominum frequentia.

Angiport⁹.

¶ Et angiportis, Angiportus ſiue angiportũ ut Varro lib. i. linguæ latinæ teſtatur, dicitur uia quæ exitum non habet & peruia non eſt. Alii uiam anguſtam angiportũ appellant. Terẽ. in adel. id quidem angiportum non eſt paruum.

Glubere.

¶ Glubit, uel bonis ſuis ſpoliat, eſt enim glubere ſpoliare & ſic gratia queſtus uenerem concedit, uel glubit ideſt criſſans uirilis membri præputia denudat. ¶ Nepotes remi, a remo deſcendentes ideſt Romanos. ¶ Magnanimos, ironicos hoc dicitur, quaſi latenter uelit romanos taxare qui cum Romuli magnanimitatem immitari deberent uenereis rebus uacarent.

In Ruffam. EPIGRAM. LV.

Bononiẽſis Ruffa me rurſum fallit
Vxor Meneni, ſæpe quã in ſepulchretis.
Vidiſtis, ipſo capere de rogo cœnam
Cum deuolutum ex igne proſequens panem,

EPIGRAM. LV. EXPOS.

b ONONIENSIS Ruffa me rurſum fallit, huius epigrammatis carmen eſt iambicum trimetrum alii ex hoc epigrãmate duo fecerunt, quorum alterũ in ruffum alterum in camerum putant, pater unum tãtum et nõ ad ruffum ſed in ruffam quandam Bononienſem eſſe depræhendit, fuit enim ruffa quædam bononienſis lena quæ iam ſemel iterumq; catullo promiſerat ſe illum ad amicam introducturum, & ideo cum rurſus ab ea deceptus fuerit, nec ſupplicem admittere uoluerit, contra ipſam inuehitur, primum uero carmen a patre ſic legitur.

Ruffa

¶ Bononienſis ruffa me rurſum fallit, ideſt iterum et de nouo me decipit. Notandum etiã q̃ & his temporibus quibuſdam in locis, ruffam lenã appellant. ¶ Sæpe quã in ſepulchretis, ratione carminis ſic legendum nõ in ſepulchris docuit pater. ¶ Rapere de rogo cœnam, ſummam uetulæ huius egeſtatem indicat, quæ ex rogis cogeretur uictum mẽdicare, ſolebant nãq; antiqores non tantum odores ſed etiam panem & edulia in rogos iacere.

Mos antiquorũ circa rogũ.

¶ Deuolutũ ex igne, qui ex rogo ceciderat. ¶ Tunderetur, percuteretur ſic legẽdum, non autem tonderetur.

A ſemiraſo tunderetur uſtore.
Num te leæna montibus libyſſinis,
Aut Scylla latrans infima ingui/
num parte,
Tã mẽte dura procreauit, ac tetra,
Vt ſupplicis uocẽ in nouiſſimo caſu
Contemptam haberes? ah nimis fe/
ro corde.

Vſtores ¶ A SEMIRASO Vſtore. Vſtores buſtuarii dicuntur qui cremãdorũ cadauerum curã habebant, ſemiraſum uero dicit uel eo ꝙ fortaßis buſtuarii caput ſemiraſum habebant ut nunc religioſi, uel ſemiraſo qui ob ignem ſemiuſtulatam habebant comam & barbam. ¶ Num te leæna, in ipſam inuehitur ruffam & crudelem arguit fuiſſe, ordo eſt, num leæna i montibus libyßinis, aut ſcylla latrãs ĩfima pte inguinũ procreauit te mẽte tam dura ac tetra, in lybia uero ideſt in aphrica plurimos & maximos generari conſtat leones, & a libya, libycus, libyſſus & libyßinus derivari nouimus. ¶ Aut ſcylla latrans,

Deriuata a lybia.

duas fuiſſe ſcyllas non ignoramus alteram phorci, & crateidos nymphæ filiã quã cum amaret glaucus deus marinus dum ipſe amaretur a circe & eam contemneret, illa irata fontem in quo ſe ſcylla ſolebat abluere infecit uenenis, in quẽ cum deſcendiſſet puella media ſui parte in feras mutata eſt, & ſic factum monſtrum ulyßis ſocios & claſſem euertiſſe narratur, ex huius igit inguinibus obimanitatem dicit ruffam ortam Catullus, altera uero fuit ſcylla Nyſi megarẽſium Regis filia, quæ minoa paternum hoſtem amauit, cui ut placere poſſet comam purpuream fatalem parenti abſciſſam ei obtulit, & denique cum a minoe ſpreta fuiſſet dolore in auem conuerſa dicitur, licet alii hãc nyſi in monſtrũ marinum cõuerſam autument, unde Ouidius in libro amorũ, Per nos ſcylla patri caros furata capillos Pube præmit rabidos inguinibuſꝙ canes, & in quarto faſtorum. Effugit ad ſyrtis & te zanclea carybdis, & uos nyſæi naufraga monſtra canes, quod & Propertius ſenſit. Quid mirum in prios ſcyllam ſæuiſſe capillos Cãdidaꝙ in ſæuos inguina uerſa canes, Virgilius in bucolicis. Quid loquar aut ſcyllam nyſi quã fama ſequuta eſt, Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris Dulichias uexaſſe rates, licet & alio modo intelligi poſſe Seruius doceat.

Scyllæ duæ

Glaucus.

Nyſus rex.

¶ Infima inguinum parte, quæ fuit in canes conuerſa, inguina uero tam in uiris ꝙ in mulieribus partes pudendæ dicuntur. ¶ Tetra, aſpera. Inguina.
¶ Vt ſupplicis uocem, ideſt uocem mea ſupplicantis. ¶ In nouißmo caſu, quaſi dicat dum tentigine rumperer.
¶ Vocem, preces quas effundebam ut me admitteres. ¶ Contemptam hẽres, negligeres, & hic fienda eſt diſtinctio. Deinde. ¶ Ah nimis fero corde, per ſe legendum & ſic ſenſus ipſe per ſe patebit & hoc ultimum carmen pater primus ſic emẽdauit, licet quidã tanꝙ fœtum ſuum emittere non erubuerint.

DE BERECYNTIA ET ATY. CARMINIS EXPOS.

Bere cyntia et atys

SVPER Alta uectus, licet carmen iſtud poſt epithalamium de iuuenum concertatione in omnibus codicibus habeatur, tamen cũ ſpecies lyrici ſit carminis inter le riores hoc eſt poſt epigrammata & ante manlii epithalamium reponendum duxi, ſi quis uero fuerit

DE BERECYNTHIA ET ATY.

SVper alta uectus Atys celeri rate maria
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit,
Aditq; opaca ſyluis redimita loca deę

cui id minime placiturum ſit compoſito ubi uelit legat, nunq̃ enim hãc ob cauſam illi dicam, ſcribam, mihiq; rurſus p illum liceat hoc in loco interpretari, ut diuiſionis meæ inſtitutum exequar, eſt autẽ materia de Berecynthia & aty poetica licentia a Catullo nouo quodã modo confecta, quæ talis eſt, cum atys per maria in phrygiam uectus fuiſſet ad fluuium gallum nomine peruenit, cũq; illius aquã bibiſſet in furorẽ ex aquæ natura ipulſus, ſibi ipſi uirilia amputauit, & cybeleia inſtrumẽtã concutiens comites quoq; ſuos ad eadem ſacra exhortatus, per nemora iter habens cybeles domum laſſus deniq; peruenit, Sopori traditus, mane deinde ſomno expergefactus & furore iam liberatus, cum ſe euiratum ſenſiſſet, ad littus acceſſit, ibique infœlicitatem ſuam conqueſtus, de reditu in patriã cogitabat, ſed cybele iam atys amore correpta, alterum ex leonibus immiſit quo perterritus Atys in nemora fugiens reliquũ uitæ ſpatium cybelæ dominæ famulus extitit, cuius exẽplo deam rogat poeta, ut talis furor a ſua ſemper abſit domo, hæc Catullus, aliter tamen de aty. Ouidius, & lib. x. mutationum, & libro quarto faſtorũ. Aliter Seruius libro octauo ęne. Aliter Diodorus ſiculus libro quarto cap. quarto referũt. B. uero Auguſtinus libro ſeptimo cap. uigeſimoquinto de ciuitate dei, quid per Atym antiquiores intellexerint declarat, Porphyrius philoſophus nobilis atym flores ſignificare perhibuit, et ideo abſciſſum qa flos decidit ante fructũ. Nõ ergo ipſum hoiem uel quaſi hoiem q̃ eſt uocat⁹ atys, ſed uirilia eius flori cõparauerunt. Ipſa quippe illo uiuẽte deciderũt. Imo uero nõ deciderũt neq; decerpta ſed plane diſcerpta ſunt neq; illo flore amiſſo, quiſq; poſtea fructus, ſed potius ſterilitas cõſecuta eſt, uerſus aũt galliambus uocat, de quo & alii grãmatici plura & terẽtianus in fine, cõſtat aũt octo pedib⁹ prĩo pyrrichio & trib⁹ trocheis. Deinde pyrrichio trocheo & duob⁹ pyrrichiis, pyrrichius uero pes eſt duabus breuibus cõſtãs. Notãdũ tñ q̃ catullus in multis locis iambũ, ſpõdeũ, & tribrachũ ẽt admiſcet, ſuntq; uerſus & catalectici multi, multi hypercatalectici. i. in qbus deeſt, & in qbus ſuperabundat una ſyllaba. Atys qd ſignificet. Galliambus uerſus

¶ Super alta uectus, ordo eſt Atys celeri rate uectus ſup alta maria ut ideſt poſteaq̃ citato pede, cupide tetigit nemus phrygiũ, adiitq; opaca loca deæ redimita ſilicis, uagus animi, ut ideſt tãq̃ furenti rabie ſtimulatus, ſibi lactes deuoluit acuto põdere ſilicis. ¶ Loca deæ, cybele dedicata, & idam troianum montem intelligit, in quo cybele culta fuit. cybele in ida colebatur.

VAGVS Animi, ſic legendum eſt non animus.i. nullā habens cōſtantiam, quia factus furibundus a recta rationis uia diſceſſerat. Deuoluit, amputauit deiecit lactes, lactes ſunt in hoīe & oue partes illæ quæ in cæteris animalibus Ilia appellantur, ut Plinius docet libro xi. capi. xxxvii. ſecundū alios inteſtina ſunt, ſenſus eſt igitur, q̄ ſe Atys euirādo ita egit ut ipſa inteſtina etiā eodē uulnere defluerēt, niſi lactes improprie pro pudenda parte acceperimus, duæ ſunt aūt lactes ob mollitiem & candorē pinguedinis, alii non lactes, ſed teſtes legunt.i. teſticulos. Acuto pondere ſilicis, Alludere uidetur ad teſtam ſamiam qua ſolebant matris deorū ſacerdotes qui galli dicebantur ſibi genitalia amputare, nec aliter citra perniciem ut Plinius. xxxv. ait, hinc Iuuenalis i. vi. Mollia cui rapta ſeruit genitalia teſta, & Martia. lib. iii. in gallū beticū: abſciſſa eſt quare ſamia tibi mentula teſta, hæc cultri uicem præſtabat, quia acuta erat, Vnde No. Marcellus ſamia teſta, idest acuta q̄ in ſamo hoc genus artis polleat, & ideo a poetis culter phrygius nominari uidetur. Vnde Claudianus in eutropium eunuchū Inguinis & reliquum phrygiis abſcindere cultris, quēadmodū et iudæis præceptum eſt ut Cultris petrinis ſeu lapideis circunciderētur, ut in Ioſue ppheta habetur, & ex Lactantio lib. iiii. Vt relicta, ut.i. poſtq̄. Sine uiro ſine uirili mēbro per quod hoīes a fœminis differūt, hinc Ouidius de ipſo aty. Nullaq; ſunt ſubito ſigna relicta uiri. Terræ ſola.i. terrā ipſam, nā ſolum ēt de aqua, de aere, et ḋ aliis dicimus quæ aliquid ſuſtentant. Sanguine recenti, qui effluebat ex genitalibus abſciſſis, Citata fœminio genere de aty euirato tāq̄ de muliere loq̄tur, Vnde & iferius dicet canere hæc adorta, & alibi eius comites non gallos ſed gallas eadē rōne appellat. Niueis, cādidis. Leue tympanū tubā cybeles, tympano loco tubæ in ſacris cybeles utebātur, unde Oui. i. iiii. faſto. cymbala pro galeis pro ſcutis tympana pulſant, et Iuue. et reſupinati ceſſantia tympana galli, q̄ aūt tympanū in ſacris cybele habeat. B. Auguſtinus lib. vii. cap. xxiiii. inq̄t ſignificari eē orbē terræ, ſicuti ēt q̄ turres in capite oppida, q̄ ſedes fingātur. Circa eā cū oīa moueātur ipſam non moueri, ēſt autē tympanum inſtrm̄ muſicū ex ære cōfectum mediæ ſphere cōcaue formā habēs, & bubulo corio cōtectum. Tua mater initia, appoſitiue.i. tua ſacra. Mater, o cybele nā ipſa et magna mr̄, et tellus, et ops et pſerpina uocabat̄. uñ. B. Aug. li. vii. c. xxiiii. tellurē inq̄t putāt eſſe opē q̄ ope fiat melior, matrē q̄, plurima pariat, magnā q̄ cibū pariat, Proſerpinā q̄ ex ea pſerpāt fruges, ueſtā q̄ ueſtiat̄ herbis. Terga

Stimulatus ut furenti rabie: uagus animi,
Deuoluit lactes acuto ſibi pondere ſilicis.
Itaque ut relicta ſenſit ſibi membrū ſine uiro,
Et iam recēti terræ ſola ſanguine maculans,
Niueis citata cœpit manib⁹ leue tympanum
Tympanum, tubam, Cybeles tua mater initia,

Lactes

Samia teſta.

Tympanū i ſacris. Cybeles,

Tympanū.

Cybeles nomina.

Quatiensq; terga tauri teneris caua digitis,
Canere hæc ſuis adorta eſt tremebunda comitibus
Agite, ite ad alta gallæ Cybeles nemora ſimul,
Simul ite dyndimenæ dominæ uaga pectora
Aliena quæ petētes uelut exules loca
Sectam meam executæ duce me, mihi comites
Rapidum ſalum tuliſtis, truculētaq; pelagi.
Et corp⁹ euiraſtis ueneris nimio odio,
Hilarate ære cōcitatis erroribus animum,
Mora tarda mente cedat, ſimul ite, ſequimini
Phrygiam ad domum, cybeles phrygia ad nemora deæ.

¶ TERGA Caua tauri, periphraſticos tympanum dixit. ¶ Adorta, icepit. ¶ Canere hæc, quæ ſequuntur. ¶ Tremebunda, uel ob furorem uel ob genitalium abſciſſionem. ¶ Agite, exhortātis eſt. ¶ Galle, gallus nomē eſt fluuii in phrygia de cuius aqua potantes reddūtur inſani, uti Plini. libro .v. teſtatur, Martianus libro ſeptimo dicit ab eo miniſtros matris deum gallos dictos eſſe, quod Oui. quoq; in libro de faſtis affirmat. Cur igitur gallos qui ſe excidere uocamus. Cum tantū a phrygia galli ca diſtet humus, inter ait uiridem Cybelen altaſq; celenas. Amnis et inſana ncie gallus aqua. Qui bibit inde furit, q; autem gallos ut huic deæ ſeruirent fecerūt ſignificat eos qui ſemine indigeant terram ſequi oportere in ea quippe oīa reperiri, Ser. lib. iii. inqt corybantes ideo eius miniſtri cum ſuis gladiis eſſe finguntur, ut ſignificentur oēs pro ſua terra debere pugnare. Ideo etiā galli attribui uidētur, ꝙ qui numen matris uiolarint, & in parētes ingrati fuerit nō ſunt digni prolem generare, fulgētius etiā li. iii. Cauſas eorum quæ ad berecyntiam & atym pertinent latius & philoſophice explicat. ¶ Vaga pectora, Synecdochichos a parte totū per pectora ipſos intelligit comites & eſt ordo. O galle appoſiti uaga pectora dominæ dyndimenæ ſimul ite, ſimul ite ad alta nemora Cybeles. ¶ Simul, uos oēs ſimul. ¶ Pectora uaga. quæ uagamini diſcurrētes. ¶ Dominæ dyndimenæ, Cybeles ſic enim appellata fuit a dyndimo monte phrygiæ; q templo ipſius icumbit, ut Strabo li. xii. docet. Alii pecora legunt ut ſit ſenſus, uos q eſtis ueluti pecora addicta huic deæ. ¶ Aliena quæ potētes, ordo talis eſt. O mi ideſt mihi comites executæ ſectam meam quæ uelut exules petentes loca aliena me duce tuliſtis rapidum ſalum & truculenta pælagi, & corpus euiraſtis ære hilarate animū citatis erroribus. ¶ Et corpus nimio odio, uocalis, o, i nimio nō abiicitur. ¶ Velut exules, ſi exules legerimus. Troche⁹ erit in tertia et uerſus catalecticus. Si exilio in tertia idbus erit, et iteger erit uerſus. ¶ Sectam meā, euirandi nos uidelicet. ¶ Rapidū ſalum, mare. ¶ Hilarate animū ære. tympanis. q. d. ſolamini euirationis dolorē, tympanorū ſonitu. ¶ Citatis erroribus, acceleratis erroribus ueſtris per nemora in honorem deæ. Alii

Gallus fluui⁹

Dyndimus

Galli ſacerdotes.

Corybantes

ære expungẽtes cõcitatis legunt. ¶ Mora tarde cedat, diſcedat omnis cunctatio nec moramini, ite uenite merũ ſcilicet. ¶ Sequimini, me uidelicet, & ſic ſe ducem illis offert.

Vbi cymbalum ſonat uox, ubi tympana reboant.
Tibicen ubi canit phryx curuo graue calamo,
Vbi capita mænades ui iaciunt hederigeræ,
Vbi ſacra ſcã acutis ululatib⁹ agitãt
Vbi ſueuit illa diuæ uolitare uaga cohors,
Quo nos decet citatis celerare tripudijs.

¶ VBI CYMBALUM uox, pro cymbalorum, uel uox ſonat Cymbaluz accuſatiui caſus, ſicut Virgilius, Nec uox hoiez ſonat, cymbalorum ſonitus ferramẽtorũ ritus iactãdorum ac manuũ & ei⁹ rei crepitus in colendo agro qui fit, ſignificat q̃ ferramẽta illa erãt, et ideo ex ære. q̃ id antiqui colebãt ære, anteq̃ ferrum eſſet inuentũ ut Auguſti. inqt. ¶ Vbi tibicẽ canit. In his ſacris tibiã adhiberi ſolitã declarat Oui. in faſtis, tibia dat phrygios, ut dedit ante modos, & Virg. O uere phrygæ neq; enim phryges ite per alta dyndima, ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum, in phrygia uero a Mida inuentam tibiã idicat Pli. lib. vii. et Seruius apud Virgiliũ docet phrygias tibias eſſe quæ & ipares ſunt & inæquales habẽt cauernas, ut enim ait uarro tibia phrygia dextra unũ foramen habet ſiniſtra duo, quorũ unum acutum ſonũ habet alterũ grauem. ¶ Curuo graue calamo, in curuo ultimum. V. reſoluitur. ne carmen ſit catalecticon. ¶ Vbi capita mænades, ſic te Catullus ſacerdotes cybeles mænades appellat, q̃ cũ euirati ſint, tanq̃ mulieres ſacra bacchi celebrantes uidetur, & ideo tam decte q̃ elegãter & thyrſum & ederam & reliqua quibus utuntur

Tibia i. ſacris cybeles. Tibia ubi inuẽta. Tibiæ phrygiæ. Sacra bacchi & Cybeles.

in ſacris bacchi furentes mulieres ad ſacra cybeles deduxit, Nam ut Strabo lib. x. cõmemorat, ſacra bacchi & cybeles & græcis & phrygibus cõia erant. ¶ Mænades ederigeræ. Edera coronatæ quæ dicitur baccho dedicata quia illa coronatus triumphum de indis reportatum, hinc poeta, edera eſt gratiſſima baccho. Hinc etiã poetæ elegi q̃ ſub tutela ſunt liberi, edera coronabãtur ſicut heroies lauro. Vnde Propertius. Ennius hirſuta cingat ſua tempora lauro. Mi folia ex edera porrige bacche tua, edera uero herba eſt de qua Plinius lib. xvi. capi. xxxv. ab edendo dicta, quia parietes corrodit, licet eũ aſpiratione cõſuetudine magis q̃ ratione a nõnullis ſcribatur. ¶ Mænades, ἀπὸ τοῦ μαίνομαι quod eſt furere dicũtur mulieres baccho per furorẽ ſacra celebrãtes. ¶ Iaciunt capita, ſparſis enĩ crinibus diſcurrebant. Vnde Iuuenalis in. vi. crinẽq̃ rotant ululante priapo. ¶ Vi iaciunt, per furorẽ uel ſua habẽt alii codices. ¶ Vbi ſacra, ipſius cybeles. ¶ Vlulatibus agitant. Vlulantes enim ſacra celebrabãt. ¶ Vbi ſueuit illa. Ordo eſt ubi illa cohors ſueuit idest ſolita eſt, uolitare diuæ in honorẽ ipſius cybeles, uel cohors diuæ uolitare cum celeritate diſcurrere? ¶ Quo, ad quem locum. ¶ Citatis tripudiis, acceleratis ſaltationibus, eſt nãq̃ tripudiũ ſaltatio, q̃ a ſaltando terra pauitur, inde tripudium. quaſi terripauiũ uel quaſi terripudium.

Edera baccho dicata. Coronæ poetarũ. Edera unde dicta. Mena des. Tripudium.

Tripudiū ſoliſtimū — ut Cicero lib. ii. de diuinatione docet. Vnde tripudium ſoliſtimum appellatū inquit augurium quod fiebat quotiens offa quæ a pullario pullis dabatur, aliquo modo in ſolū caderet, ita ndq́ʒ a ſolo ſoliſtimū dictū fuit, tunc. n. auſpicanti ſoliſtimū augurium nuntiabatur. T. L. lib. x. ab ur. cōdi. tripudiū ſoliſtimū cōſuli nuntiatum.

Simul hæc comitibus atys cecinit nouamulier.
Thyaſus repente linguis trepidantibus ululat,
Leue tympanum remugit, caua cymbala recrepant.
Viridem citus adit idam properante pede chorus,
Furibunda ſimul anhelans uaga uadit io gemens.
Comitata tympano Atys per opaca nemora dux.
Veluti iuuenca uitans onus indomita iugi,
Rapidæ ducem ſequuntur gallæ propere pede.
Itaque, ut domum Cybeles tetigere laſſulæ,
Nimio e labore ſomnum capiunt ſine cerere.
Piger his labantes langore oculos ſopor operit,
Abit inquiete molli rabidi furor animi.

¶ SIMVL hæc comitibus, cum atys comites his uerbis exhortatus fuiſſet, omnes pariter ſacra celebrarunt. ¶ Atys noua mulier. Atys qui iam euiratus nouum quoddā muliebris genus effectum fuerat, uel nota cum aſpiratione legatur. i. adulterina ſicut euripides in electra de eunucho (Eunuchus) ὄύτε γὰρ γυνὴ πέφυκας. οὔ τ᾽ ἐν ἀνδράσι οὔ τεὶς idest neque mulier natus es, neq; inter uiros, tu utique es. ¶ Thyaſus repente idest ipſi galli thyaſum habētes & illum ex more ſacrifico cōcutientes, eſt aūt thyaſus (Thyaſus.) haſta pāpinis inoluta qua in ſacris bacchi utebātur & pro correis exponit Seruius lib. vii. æne. ubi inqt poeta inſultāt thyaſis. ¶ Viridem citus, ordo chorus citus adit idam uiridē in quo dea ipſa colebatur, pede propero uel properāte alii habēt & uerſus erit hypercatalecticus niſi in ſecūda ſede dactylum fecerimus. ¶ Furibunda ſimul anhelans uaga uadit io gemēs, uel aio egens. Alii legunt, & ordo talis erit, atys furibūda ſimul anhelans gemēs io dux Comitata tympano idest a tympanis uadit uaga per opaca nemora uelut iuuenca indomita uitās ſonus iugi. ¶ Sequūtur ducem. ſ. atym. ¶ Animo egēs, inſana, uel gemēs io, ut ſit io caſus accuſatiui ſicut apud Virgiliū miſerāq; relinquere dido, ex græca inflexione. i. ipſe īfortunia gemens, fuit autē io inachi filia (Io inachi filia.) quæ in iuuencam cōuerſa demum in ægypto priſtinā formā recuperauit ubi pro dea habita iſis denominata fuit, ſicut fabulā apud Ouidium lib. i. mut. habemus & de eadē apud Diodorū lib. i. & . ii. diffuſius (Iſis.) poſſumus etiā accipe, ut io uox ſit exultantis ut dicat gemēs io. i. clamans et cū gemitu tamē uocem illam io enuntians. ¶ Propere pedē, figurata loquutio, uel ꝓpero pede legamus. ¶ Itaq; ut domū, ſacrificia agēdo et ꝑ nemora diſcurrēdo

poſtꝗ̃ cybeles domū peruenerūt, iam defatigatæ ſopitæ fuerunt, & inter dormiendum furore ſunt liberatæ. ¶ Sine cerere, ſine pane, ſine cibo, defatigatæ. Namq; comedere non potuerunt.

paſithea ſinu recepit eū .ſ. ſomnum trepidantē, fuit nãq; Paſithea una ex nymphis, quã iuno ſomno uxorē ꝓmiſit, ſi is Iouē auxiliū troianis cōtra græcos ferētē cōſopiuiſſet, ut Homerus li. decimoquarto recitat, alludens igitur ad fabulã dicit ꝙ Paſithea recepit ſomnū maritum ſuū, fuit ēt paſithea ꝗm Homerum una ex tribus gratiis, quã alii Euphroſynē appellãt.

Paſithea nympha.

Sed ubi horis aureis ſol radiantibus oculis
Luſtrauit æthera albū, ſola dura, mare ferum.
Pepulitq; noctis umbras uegetis ſonipedibus,
Ibi ſomnus excitum Atyn fugiens citus abiit,
Trepidantem eum recepit dea paſitheo ſinu.
Ita de qete molli rapida ſine rabie,
Simul ipſa pectore Atys ſua facta recoluit,
Liquidaq; mente uidit ſine quis, ubiꝗ̃ foret,
Animo æſtuāte rurſus reditum ad uada tetulit,
Ibi maria uaſta uiſens lacbrymantibus oculis,
Patriam allocuta eſt mæſtula uoce miſeriter,

SED Vbi horis aureis, ſplendētibus horis, dicunt nãq; poetæ in foribus cœli et annos, & menſes, et horas aſtare, alii oris abſq; aſpiratione legētes pro regionibus exponunt, ꝗ ꝓpter ſolem ex oriente aureæ uidētur. ¶ Luſtrauit æthera, clarificauit, cœlū, terram, et mare, ſic Vir. poſtera phebea luſtrauit lãpade terras. ¶ Sola dura, durã terrã. ¶ Sæuum mare, Virgilius aſperū dixit, maria aſpera iuro. ¶ Sonipedibus, equis q quatuor ſolis enumerant ab Ouidio li. ii. mut. pyrois, eous, æthō, et phlegon ꝗbus noīa ab effectu fuere impoſita. ¶ Vegetis, uiuidis. ¶ Ibi ſomnus, poſtquã illuxit ſomnus citius fugiens Atym excitū abit, ita eſt ordo. ¶ Trepidantē eū recepit dea, Cybele eius amore capta in ſinu recepit. ¶ Paſitheo ſinu .i. ſinu deos oēs cōtinēti, cybele nãq; deorū mater dicitur & dictio eſt græca πᾶσ cis & θεὸσ deus, ſunt qui paſithea legunt & tunc erit ordo & ſenſus. Dea

Equi ſolis.

Cybele deorū mr̃.

¶ Ita de quiete molli, ordo ē ita ſimul ipſa Atys rapida de molli qete, ſine furore pectore recoluit ſua facta, et eſt ſenſus, poſtꝗ̃ atys a ſomno molli excitatus depoſita iam rabie i cio cœpit quæ egiſſet reuoluere. ¶ Sine rabie, non autem cum rabie ſicut dormitum iuerat. ¶ Simul ipſe, iam genere maſculino appellat primo ꝗ̃ reſipiuit. ¶ Liquida mente. Poſtquã mente defecata purgataque uidit. ¶ Sine quis ſine quibus foret ideſt ſine teſticulis. ¶ Vbique, duæ ſunt dictiones ideſt & ubi in phrygia ſcilicet. ¶ Animo æſtuante, dubitans, quid ageret, ſic & poeta, uario curarum fluctuat æſtu. ¶ Rurſus reditum, ad mare reuerſus eſt iterum. ¶ Ad uada, ad maria licet improprie.

¶ Patria

¶PATRIA O mea creatrix, oratio eſt Atys patriã ſuã alloquẽtis & cõ querentis ꝙ illã deſeruerit & tot mala paſſus fuerit, hũc aũt e lydia & Crœſi regis filiũ fuiſſe dicunt. ¶ Patria o mea creatrix,

patriã meam recte fortaßis ſed inuſitate ꝑfecto id dixerit. Ego quã .ſ. patriã. ¶ Dominos berifuge, fugitiui famuli ¶ Dominos ſolẽt .ſ. relinquere quod ab illo relinquẽs deducitur. ¶ Vt apud niuem, i. ida

Patria o mea creatrix, patria o mea genitrix,
Ego quã miſer relinquens, dominos ut herifugæ.
Famuli ſolent, ad idæ tetuli nemora pedem.
Vt apud niuem ferarũ & gelida ſtabula forem,
Et earum omnia adirem furibũda latibula.
Vbi nam, aut quibus locis te poſitã patria rear?
Cupit ipſa pupula ad te ſuam dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breue tempus animus eſt,
Ego ne a mea remota hæc ferar i nemora domo?
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, & paleſtra, ſtadio, & gymnaſiis?

Mei paßiue

ſic legendũ potius ꝙ mei exiſtimo, nã mei paßiue ponitur ut mei amorẽ .i. aliorũ erga me amore, ſꝫ o patria mea creatrix .i. o patria quæ me creaſti, ſic etiam Propertius actiuam ſignificationẽ huic genitiuo negans illam in alterã uocem poſſeßiui uidelicet pronominis mutauit. Iam mea defunctæ molliter oſſa cubent idest meæ defunctæ, ſi latine dici poſſet. Quale & illud Boetii, ſolamur mœſti nunc mea fata ſenis, ſicut ſi dixero meum ingenium qui ſum bonus, & Cicero in epiſtolis meo unius ſtudio. T. L. in .viii. noſtro duorum euentu cernat uter populus plus uiribus poßit, ſicut eſt & illud oratii in ſermonibus libro .i. Saty. iiii. Cum mea nemo ſcripta legat: Vulgo recitare timentis, Seneca in Hyppolito, quis meas miſeræ deus, quis iuuare dædalus flãmas queat, imo in pſalmo etiam habemus dominæ clamaui ad te feſtina mihi exaudi uocem meam clamantis ad te, & libro .ii. regum ſuſtulit de latere meo ancillæ tuæ dormiẽtis. Si quis uero dici poſſe contenderit patrem mei pro patrem meũ, & patriã mei pro

mõte exiſtẽtẽ ſcilicet. ¶ Et earum omnia, ordo eſt ego furibunda adirẽ oĩa earũ latibula .ſ. ferarũ. Alii legũt & fœmia earum adirẽ ideſt, ego qui factus ſum ueluti fœmina. ¶ Vbi nam, hoc dicit mare circunſpiciens & oculos uerſus regionẽ patriæ dirigere uolens. ¶ Cupit ipſa pupula. Senſus eſt, oculi mei cupiũt ad te dirigere aciem dum mihi aliquãtulum tẽpis cõceditur, ut ſim abſque furore, et eſt ordo ipſa pupula cupit dirigere aciẽ ad te, dum eſt ſibi animus carens rabie fera, alii nõ ſibi, ſed ſuã legũt ut ordo clarior ſit, breue tẽpus .i. breui tempore, eſt enim actũs caſus ideſt dum animus aliquãtulum acquieſcit a furore, pupula uero eſt pars oculi minima, cornea, cuius diminutiuum eſt pupilla, Ouidius principali uſus eſt, ſuſpicor & fama eſt oculis quoq; pupula duplex, et Pli. lib. xii. cap. xxxvii. ſcribit adeo abſolutam uim ſpeculi oculis ineſſe, ut tam parua illa pupula totam imaginem reddat hoĩs. ¶ Hæc ferar in nemora? interrogatiue. q. d. nunꝗ̃ hoc patiar. ¶ Foro et palæſtra, oĩa enumerat pueris gra

Pupula. Pupilla.

ta et quorũ ſpectaculis maxime gaudere ſolẽt, ẽ enim palæſtra quæ ἀπὸ τοῦ πάλιν καὶ πάλω. i. iterum ferio, & locus luctationis dicitur, Virg. pars in gramineis exercent membra palæſtris, cuius uſus primum apud Athenięſes repertus eſt, ut inquit Seruius lib. iii. æne. Vnde de Troianis a Virgilio dictum fuit, exercẽt patrias oleo labente palæſtras. Troiani nãq; præter dardanum etiã ab athemenſibus originem ducunt, Teucro nãq; duce Athenięſes ad Troiam profecti ſunt, ut Dionyſius halic. lib. i. Cõmemorat per metaphorã, Terẽtius domũ meretricis palæſtrã appellauit, Eccũ a ſua palæſtra foras egreditur, ſtadiũ uero locus dicitur in quo certamen currendi celebratur. ¶ Gymnaſiis, gymnaſium locus eſt exercitationis γύμνος enim nudus dicitur. Nudi enim ſe in illis exercere ſolebant.

Palæſtra et ei⁹ uſuſ uñ primum. Athenienſes ad Troiã. Gymnaſiũ.

Miſer ab miſer quærẽdũ eſt etiã, atq; etiã animæ,
Quod enim gen⁹ figuræ eſt? ego nuñqd abierim?
Ego mulier, ego adoleſcẽs, ego ephebus, ego puer.
Ego gymnaſij fui flos, ego eram decus olei,
Mihi ianuæ frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi eſſet orto mihi ſole cubiculum.

¶ Miſer ab miſer, Apſtropha eſt ad animũ cui dicit diu & diu cõquerendũ eſſe ob relictam patriã. ¶ Qđ. n. genus figura eſt? Interrogatiue cũ indignatione hoc legẽdum eſt. ¶ Quod genus? Scilicet eſt mihi quaſi dicat cum ſim euiratus neq; ſum maſculus, nec fœmina, & ab illo quod accipe quæ ut ſit quæ figura eſt mihi? ¶ Ego nũquid abierim? A patria ſcilicet per indignationem enim hæc omnia loquitur, & irato breues conciſæq; dantur ſententiæ uti Macrobius in ſatur. docet. ¶ Ego mulier? Ego qui olim fui adoleſcens, Ephœbus puer, et flos gymnaſii nũc ſum mulier? Ephœbi dicuntur qui ἐπὶ τὴν ἥβην. i. ad pubertatem uenerũt. i. ad annũ. xiiii. ante. n. παίδες ideſt pueri uocãtur, & eſt ephœbi ætas a. xiiii. uſq; ad. xvii. annũ, tũc ex ephœbis excedere dicitur in uirilem ætatem, Catullus autẽ decorũ poeticum ſeruãs hũc ſine ullo ordine loquẽtẽ tanq̃ puerum & iratum & dolentẽ introducit. ¶ Gymnaſii flos primus inter iuuenes qui in gymnaſiis exercebãt. ¶ Ego eram decus olei, ſolebant enim palæſtritæ ſe oleo perũgere, Ora. pſalimus & luctamur achiuis doctius unctis, & Virg. exercent patrias oleo labente palæſtras Nã ut Pli. ſcribit lib. xv. ca. iiii. olei uſum ad luxuriã uertere græci uitiorum omniũ genitores in gymnaſiis publicãdo. ¶ Mihi ianuæ frequentes, eorũ uidelicet cœtu, q domũ meam frequẽtabãt cõuenientes tanq̃ ad ducem ſuũ. ¶ Mihi limina tepida, cœtu frequẽtantiũ, Perſius e cõuerſo dixit uideſis ne forte limina frigeſcãt. ¶ Mihi floridis corollis redimita domus, Videt̃ hic idicare ſe multos habuiſſe amatores, fuit. n. moris ut amatores poſtes florib⁹ ornarẽt, Ouid. & tegat ornatas multa corona fores, et Propertius, & mihi nõ deſunt turpes pendere corollæ. ¶ Linquendum ubi eſſet orto ſole cubiculum, tanta erat ad me accedẽtium multitudo matutino tẽpore, ut ſtatim exorto ſole mihi diſcedendum eſſet ex meo cubiculo & hic uidet̃ eſſe uerus poetæ ſenſus uel

Ephœbi Pueri.

Olei uſus i palæſtris.

Amatorum mos.

ſit ordo ubi eſſet cubiculum linquēdum orto ſole.i.quotienſcunq; opus erat me foras egredi iueniebā domū corollis redimitā,ſic melius erit potius q̃ referre ad ipſius uitam delicatam ꝙ ita ſcilicet delicate domi ageret,ut niſi orto ſole egrederetur e cubiculo,gerundium enim illud linquendum ꝙ neceſsitatis ſignificationem importat. huic ſenſui non quadrat.

¶ EGO ne deū.q. dicat deſbeo ne modo eſſe miniſtra deorum & famula cybeles,et q̃uis hoc aliqd ſit tñ atys paruifacit in cōparatione uitæ ſuæ priſtinæ.

Ego ne deum miniſtra : & cybeles famula ferar?
Ego mœnas,ego mei pars,ego uir ſterilis ero?
Ego uiridis algida idæ niue amicta loca colam?
Ego uitā agam ſub altis phrygiæ columinibus?
Vbi cerua ſiluicultrix ,ubi aper nemoriuagus?
Iam iā dolet,qđ egi mihi iam quoq; meo pœnitet
Roſeis ut huic labellis palam ſonitus abiit,
Geminas deorū ad aures noua nuntia referens.
Ibi iuncta iuga reſoluēs Cybelea leonibus,
Sæuum pecoris hoſtem ſtimulans ita loquitur,
Age dum inquit,age ferox,eia agedum. face
ut hunc furor.

¶ Roſeis ut hic.Cū dixiſſet Atys hæc uerba & ſonitus ad aures cybeles perueniſſet.ipſa leonib⁹ ſuis iugū ſoluit,et unū ex illis alloquuta miſit,ut atym pterrefaceret.

¶ Ego mœnas? ſacerdos bacchi,ſed bacchi ſacra et cybele cōia fuiſſe iam diximus. ¶ Ego mei ps,cū euiratus ſim amiſi alteram partē genitalia uidelicet,Et ſic ero nūc tantum pars mei. ¶ Ego uir ſterilis ero? quia amiſsis pudendis non potero amplius generare. ¶ Ego uiridis? Ordo eſt per interrogationē,ego colam loca algida uiridis idæ amicta niue.i.niuibus cōtecta. ¶ Sub altis columinibus,pro culminibus idcſt tectis. ¶ Vbi cerua ſyluicultrix ,ſupple uitam agit,ſyluicultrix quæ ſyluas colit.i.habitat. ¶ Nemoriuagus,q per nemora uagatur.q.d.debeo ne inter feras ætatem degere. ¶ Iamiam dolet qđ egi mihi iam quoq; me pœnitet,tautologia eſt,idē enim bis quodā modo dicit, pōt tamē aliter legi uerſus iſte,iam iam dolet quod egi mihi,iamiam mihi pœnitet,ut ſit ordo. Iam,iam,iam,iam,mihi pœnitus dolet qđ egi.hac.n.uerborum conduplicatione ex nimio dolore utitur.

¶ Roſei ut hic alii hic.ſ.ſonus uerborū atys a roſeis labellis abiit. ¶ Deorū ad aures,ad aures cybeles deæ pluralis eſt ꝓ ſingulari et hoc qm̄ ipſa deorū mater eſt:uel deorū oīum, et cybele poſtea fecit qđ ſeqt̃. ¶ Ibi iuncta,ibi ꝓ tūc auditis illis uerbis. ¶ Noua nuntia referēs,ea uidelicet q̃ conqueſtus fuerat atys. ¶ Cybelea,pro cybele ſicut ēt alibi dicet penælopea ꝓ penælope,poteſt tamē et cybele legi. ¶ Pecoris hoſtem,leonē q hoſtis eſt feris et animalibus cunctis quæ deuorat,ſub appellatione nanq; pecoris oīa intelligimus animalia rōne carētia,alii hoſtē ad fabulā Hippomanes et atalātæ referūt,quā lib.x.ponit Oui.ſed dictio illa pecoris talē īpedit ſenſum ſi diligētius cōſiderare uoluerim⁹. ¶ Læuū,a ſiniſtra pte currus poſitū. Alii Sæuū legūt,ita loqt̃ ad illū leonē. ¶ Age dū iqt,cū dixerit,ita loqt̃ notādum ꝙ ſubiunxit Catullus iquit, quorū alterum ꝓculdubio ſuperfluū eſt

Pecus

Iteratio.

quæ iteratio bis ēt in Virgilio reperitur ut Seruius annotauit, & lib.iii. cū dixiſſet. Quem phœbi interpres multo compellat honore, poſtea itulit, uade ait. Item in quinto, cum præmiſiſſet fidam ſic fatur ad aurē ſubierit, rurſus & ſeſe oſtendit in armis, dic ait: uerba ſunt quibus cybele leonē ſuū alloquuta eſt, & uerſus hic ſic legendus uidetur, age dum inq̄t, age ferox, agedum, face, ut hunc furor, alii eia agedum face iterponūt, ſed uerſus hypcatalecticus erit, alii aggredere furor legunt, ſed ſenſus nō procedit q̄a leonē alloquitur, illūq́; exhortatur ut furorem in atym imittat. ¶ Age agedum exhortātis ſunt, ſubſequens uero carmen, ſic erit legendum ex emendatione paterna, face ut hic furoris ictu redditum in nemora ferat.

¶ FACE face, conduplicatio ad maiorē uim, ſicut agedum age.

Face ut hic furoris ictu redditū in nemora ferat,
Mea libere nimium qui fugere imperia cupit,
Age cæde terga cauda, tua uerbera pateant,
Fac ut cuncta mugienti fremitu loca retonent.
Rutilam ferox toroſa ceruice quate iubam.

¶ Qui fugere iperia. nā ſuperius dixerat ego ne a mea remota &c. ¶ Age cede terga cauda, excita te ad iram, ſolent nāq́; leones cum ſe ad iram concitant caudæ ictibus terga flagellare, ut Plin. ſcribit lib. viii. cap. xvi. ¶ Vt uerbera pateant, ita te percutias, ut uerbera pateant, ut manifeſta ſint quaſi. d. maximā concipe iracundiā. ¶ Mugienti fremitu, a te emiſſo uidelicet, leones enim rugire grauiter ſolent, cū furore pciti ſunt. ¶ Quate iubam, cōcute. iuba aūt dicitur coma a collo depēdens de qua Pli. ita dicit, leoni præcipua generoſitas, tunc cū colla armeſq́; ueſtiunt iubæ, id enim ætate contingit e leone cōceptis. ¶ Toroſa ceruice, torus appellamus pulpas carnis muſculoſas in quibus eſt robur, inde Toroſus, docet columella parandos eē boues ceruice longa, & Toroſa, inde ēt Toroſus pro robuſto dici pōt, placet et hoc loco quæ Auguſtinus de leone cybeles cōmemorat referre, leonē inquit adiungit ſolutū atq́; manſuetū, ut oſtēdat eē nullum genus terræ tam remotum ac uehementer ferum quod nō ſubiici coliq́; cōueniat, Diodorus ait in. iiii. cybele cū fuiſſet expoſita ab leonibus & pardis enutritam, & ideo leones ei attribui, lucretius uero libro. ii. adiunxere feras, q̄ꝓ q̄uis effera proles offitiis debet molliri uicta parentū, hinc Virg. in. iii. & iuncti dominæ Currum ſubiere leones, ubi Seruius dicit, ideo leones ei ſubiugari. ut oſtēdat maternam pietatē omnia poſſe ſuperari, ubi & talem recitat fabulā Schœnos ciuitas fuit bœotiæ inde fuit uirgo Atalanta ꝑpotens curſu, adeo ut ſponſos prouocatos, ac uictos occideret Poſtea Hippomenes uenerem ut ſibi adeſſet rogauit, a qua cum accepiſſet de orto heſperidum tria mala aurea, prouocauit puellam & ſingula cæpit iacere, tūc atalanta cupiditate legendorum malorum retenta, ſuperata eſt, ſed Hippomenes potitus uictoria, in luco matris deū amoris impatientia cum uicta cōcubuit unde irata dea in leones eos conuertit et ſuo currui ſubiugauit præcepitq́; ne ſecum unq̄ leones coirent. Nam & Pli. in naturali hyſtoria dicit leonē cū pardalide & pardum cū leæna cōcumbere

Leonū ira

iuba

Torus

Toroſus.

Leones cybele qr attribuantur.

Schœnos urbs.

Atalātæ & hypomenis fabula

Leoni cū pardis

A[dul]terium

quod quidem intelligendum ſic eſt, non q; Plinius aſſerat leones inter ſe nõ coire, ſed adulterium eſſe cũ pardis, ut & Claudianus dixiſſe uidetur. Obuia fulminei proſperent ad uulnera pardi. Semine permixto geniti, ideo autem curru uehi dicitur, qa ipſa terra eſt q̃ in aere pendet iõ ſuſtinetur rotis, qa mũdus rotatur & uolubilis eſt.

¶ AIT *mons eſt, nomen eſt ex bis q̃ alternæ declinãt.*

Hæc minax, cum hæc dixiſſet Cybele iuga ſoluit ut libere leo diſcurrere poſſit. ¶ Cybele minax, iſpi leoni minitãs niſi iuſſa exequatur uel minitãs aty.

Ait hæc minax cybele, religatq; iuga manu,
Ferus ſeſe ipſe adhortatus, rapidum icitat aĩum,
Vadit, fremit, refringit u.rgulta pede uago,
At ubi ultima albicantis loca littoris adiit,
Tenerumq; uidit Atyn prope marmora pelagi,
Facit impetũ, ille demens fugit in nemora fera,
Ibi ſemper omne uitæ ſpatium famula fuit,
Dea magna, dea cybele, dea atrox dindymi
Procul a mea tuus ſit furor omnis hera domo,
Alios age incitatos, alios age rabidos.

¶ Here, caſus eſt uocatiui. ¶ Tuus furor, quẽ tu icutis. ¶ Alios age, alios ipellas ad furorem iſtum, ſed me liberũ dimittas.

EPITHALAMIVM IVLIAE ET MALLII.

c *Ollis o heliconij.*

¶ Religatq;, ideſt ſoluit. ¶ Ferus, leo. ¶ Se ſe adhortans, cauda ſe ipſum percutiendo ſicut præceptum fuerat. ¶ Virgulta, alii uirideta legũt. ¶ At ubi ultima, alii humida habent. ¶ Albicantis littoris, aut propter ſpumas, aut propter arenam. ¶ Prope marmora pelagi, ꝓpe mare. nam marmor pro mari capitur a ſimilitudine uenarum ad undas. Virgi. et in lento luctantur marmore tonſæ. ¶ Ille demens. ſ. atys, factus furioſus, ut cybele leoni iuſſerat. ¶ Ibi. i. in ipſis nemoribus. ¶ Famula fuit, ſemp fuit miniſtra cybele. ¶ Dea magna, poſtq̃ poetica licentia fabulam atys narrauit. poeta. Votum facit, ne unq̃ tali corripiatur furore ut ſeipſum caſtrare uelit. ¶ Dea magna, cybele nãq; magna deorũ mr̃ uocatur. ¶ Dea atrox, quæ furorem talem immittit. ¶ Dea dyndimi, phrygiæ

Marmor

Dyndimus mons

IN MALLII ET IVLIAE EPITHAL. EXPOS.

c OLLIS o heliconii, mallii & Iuliæ hoc epithalamio nuptias celebrat, eſt aũt epithalamiũ carmen nuptiale. Quod deriuatio ipſa idicat, nã ab ἐπί καὶ θαλαμοσ. i. ad et thalamus dicitur, apollinem autem primum huiuſmodi carmen cecinisſe maiores tradiderunt, cum tethis peleo nupſit, futuramque promiſit fœlicitatem, quod tethis apud æſchilum multis uerſibus conqueritur, ſicut Plato in libris de re. p. recitauit. Verſus eſt pharetratius quo genere ſcripſit etiam odẽ ſupius, dianæ ſumus in fide, ſed quimus quiſq; uerſus loco ſecundi dactyli habet ſpondeum. Pulcherrimus eſt autem epithalamii ordo a poeta noſtro ſeruatus, primo enim ad nu- Epitalamiũ

ptias celebrandas hymenæum inuocat. Eius deinde laudes canit, poſtea ita agit ut de matris domo exeuntem ſponſam & mariti domum proficiſcentem feſcenina proſequatur alloquutio, in domum porro mariti infertur, qua deinde in cubiculo collocata ſponſus introducitur, eorumq; coniunctio innuitur, poſtremo uotum fit ut filius naſcatur, quia coniugii finis eſt liberorum procreatio, materiam igitur ab hymenæi inuocatione igreditur, hymenæum uero quidam liberi ac ueneris filium fuiſſe dicūt, qui primus certas nuptias inſtituerit, ideo per laudē cantatur uirginalibus nuptiis ob huiuſcemodi meritum, ut in adelphis recitat donatus. Alii uero uirū fortem atticum fuiſſe cōmemorant, qui raptas a prædonibus uirgines oppreſſis latronibus intactas patriæ reſtituerit, cuius hyſtoriam diffuſius recitat Lactantius lib. tertio thebaidos. Alii quod hymen dicatur membrana quædam qua eſt munita uirginitas, quæ primo diſrumpitur coitu, hymenæum putant alii hymnum uocari Virginalium nuptiarum, illud quoq; notandum ꝙ quēdam modum græci hymenæum ita latini talaſſium in nuptiis inuocabant, ob cauſam quam recitat Liuius libro primo ab ur. con. & Seruius in primo æn. i. licet aliter de Talaſſio Pluth. in quæſtionibus Catullus noſter hymenæum inuocās uraniæ filium fuiſſe dicit, hymenæum ex muſa genitum non ex uenere ſenſit etiam Martianus capella ita ſcribens in principio. Tu quem pſalentem thalamis quem matre camœna progenitum perhibēt &c. Licet tamen alii calliopem matrem fuiſſe dicāt. Ordo igitur talis erit, o hymenæe hymen. Cultor collis heliconii genus uraniæ qui rapis teneram ad uirum uirginem cinge tempora floribus &c.

Coniugii finis

Hymenæus cur inuocēt

Talaſſius

Cultor, uraniæ genus,
Qui rapis teneram ad uirum
Virginem, o hymenææ hymen
Hymen o hymenææ.
Cinge tempora floribus,

¶ CULTOR Collis helyconii, helicon ut Strabo ſcribit lib. nono mons eſt nō procul a parnaſſo diſtans, illi æmulus et altitudine & circuitu, hoc in loco conſecrata eſt muſis ædes fonſq; Caballinus & lybethridum ſpelunca nympharum, de hoc Plinius libro quarto cap. ſeptimo & muſis natale in nemore helicone aſſignant. Cum igitur uraniæ muſæ filium dicat hymenæum fuiſſe, idcirco heliconis cultorem appellat. ¶ Rapis, ad nuptiarum morē alludit de quo feſtus. Nam uirgo ex matris gremio rapi fingitur, unde & ipſe inferius dicet qui natam poſſis complexu auellere matris. ¶ Hymen o hymenææ, idem eſt ſed alterum integrum alterum uero per apocopen prolatū, fit nāq; cōduplicatio nominis iſtius boni hominis gratia, & eſt uerſus qui intercalaris appellatur, q fre quenter poſt aliquā tulos interponitur uerſus, ſicut intercalares dies & menſes uocantur qui īterponūtur ut ratio lunæ, ſoliſq; conueniat, ſicuti Seruius declarat apud Virgi. æglo. octaua ubi poeta Incipe menalios mecum &c. ¶ Hymen o hymenææ. hoc ex plauto ſumptū uidetur, ex fabula quæ caſſina inſcribitur, ubi legitur. Io hymē hymenææ o hymen, & apud menādrum in nuptiis ita cani obſeruarunt. ὑμὴν ὢ ὑμέναι ὢ ὑμὴν & idem ab Ariſtophane in auibus repetitum fuit. ¶ Cinge tempora floribus, Coronatus namq; hymenæus

Heliconmons

Muſarum ædes in helicone

Fons Caballinus

Mos rapiendi uirginem

Intercalaris uerſus

Intercalaris dies

Intercalaris menſis

Hymenæus coronatus

nuptiis intererat. Vnde Ouidius epiſto.
yi. affuit & ſertis tpa uinctus hymen.
Amaracus ❡ A M A R A ci, amaracus herba eſt
quã diocles medicus & ſicula gens ap-
pellauere quod ægyptus & ſyria ſanſu
Sampſucus. cum, ut Plinius tra-
didit libro uigeſimo
primo cap. ſecundo
Columella tamen li
bro decimo ponit in
ter arbores, & Stra
bo libro ultimo ait p
ſeam etiam arborem
dici, dulcemq; fru-
ctum ferre. de ipſa
fabulam huiuſmodi
breuiter narrat Ser-
uius lib. primo ænei
dos, hic puer regius
unguentarius fuit, qui caſu lapſus dum
ferret unguenta, maiorem ex confuſione
odorem creauit. Vnde optima unguenta
amaracina dicuntur, hmõi poſtea in her
bã ſampſueũ uerſus eſt. ❡ Flãmeum ca
Amaracina unguẽta pe lætus, flammeum geſtamen erat uxo
ris flãminis cum qua non licebat facere
diuortium, & ideo boni augurii gratia
nouæ nuptæ ſumebant ad perpetuita-
Flammeũ tem coniugii ſignificandam atq; etiam
ut pudorem tegerent, hinc Lucanus lib.
ſecundo leuiter tectura pudorem lutea
demiſſos uelarunt flammea uultus, &
Claudianus, flammea ſollicitum ꝑuela-
tura pudorem, erat autem panus tenuis
Nubo. quo nouæ nuptæ uultus contegebatur.
Nuptiæ. a qua contectione nubo & nuptiæ di-
cuntur quia obnubere eſt tegere a nubi-
obnubere bus quæ aſpectum cœli tegunt. ❡ Lu-
teum ſoccum, ſcimus ex A. Gelii inter
Lute᷒ color prætatione libro ſecundo cap. uigeſimo-
ſexto luteum eſſe colorẽ ſubruffum, ſci-

Suaue olentis amaraci,
Flammeum cape, lætus huc
Huc ueni niueo gerens
Luteum pede ſoccum,
Excituſq; hilari die,
Nuptialia concinens,
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
Spineam quate tedam.
Nanque Iulia Mallio,
Qualis idalium colens

mus etiam ſoccum eſſe muliebris calcia-
menti genus, ſed uirgines luteo calcia- Socc᷒
mento uſu: fuiſſe ex Seneca in Hippo- Luteũ
lyto apparet in choro o diua non miti, calcia
ubi de Hercule loquitur qui habitu mu- mentũ
liebri muliebria ap Hercu
regina exercuit of- les ha
ficia, cũ inquit cru- bitu
ra diſtincto relega- mulie
uit auro, luteo plan bri
tas cohibente ſoc-
co. Vtebãtur etiam Luteũ
flammeo luteo, Vn flammeum
de Plinius libro ui-
geſimoprio, lutei ui
deo honorem anti-
quiſſimũ in nuptia-
libus flammeis totũ
fœminis conceſſum.
❡ Nuptialia carmina, uel epithalamiũ,
uel feſceninos uerſus, de quibus inferius
dicemus. ❡ Voce tinnula, acuta & re- Tinnulus
ſonanti a ſonitu ipſo fit uocabulũ maxie
æris percuſſi. ❡ Pelle humum pedibus,
per circumloqutionem dixit Salta, qui
enim ſaltat pede terram pellere uidetur.
❡ Spineam quate tedam, ſolebant tedas
quinque ante nouam nuptam præferre,
de quibus inferius dicemus, hæ autem
ex ſpina confici conſueuere uti Plinius li
bro decimoſexto cap. decimonono indi- Tedæ
cat, in eoſdem ſitus committatur & ſpi ex ſpina &
na nuptiarum facibus auſpicatiſſima.
quoniam inde fecerint paſtores qui ra- quare
puerunt Sabinas ut auctor eſt maſſu- Sabinarũ
rius. ❡ Nanq; iulia mallio, Rationem raptus
apperit cur hymenæum uenire iuſſerit,
quia uidelicet iulia nubit mallio.
❡ Qualis idalium, comparatio huc ſpe
ctat ſicut uenus cum bono augurio ue-
nit ad iudicium paridis, quia uictoriam

inde reportauit, ita etiam iulia proficiſcetur ad uirum ſuum. Qui uero ad ornatum ueneris hoc referunt, mea quidem ſententia uerba poetæ minime præeſitarunt. ¶ Idalium, cipri nemus ſuperius annotatum Epigrāma.xxxiii.

Venit ad phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite uirgo,
Floridis uelut enitens
Myrtus agia ramulis,
Quos Hamadryades deæ
Ludicrum ſibi roſcido
Nutriunt in odore
Quare age huc aditum ferens

¶ AD Phrygium indicem, ad paridē Alexandrum qui ꝑ Venere contra Iunonem & mineruam indicauit. Fabulam uero dearum uide in Apuleio libro decimo de aſino, Iudicium paridis in Alexandria monte fuiſſe ſcribit Strabo libro decimotertio.

Iudicium paridis

¶ Cum bona alite, cum bono Augurio, Ex auibus enim augurium fit, & loco boni ominis in nuptiis ſic dicere ſolebant uidelicet, Fauſtum, bonum, felix: Fortunatumq; ſit hoc coniugium, Vnde Virgil. in primo. Cui pater intactā dederat primiſq; iugarat ominibus, & Cicero ꝑ Cluentio nubit genero ſocrus, nullis auſpicibꝰ, nullis auctoribus, funeſtis ominibus, ſolebāt etiam antiquores in rebus omnibus peragendis tam publicis q̄ʒ priuatis augurium ſummere, ut Vale. in principio ſecundi memorabilium & Cicero i libro de diuinatione referunt, ſed in nuptiis præcipue bona auſpicia optabant, unde poſterioribus temporibus auſpicē ſaltem intereſſe nuptiis uolebāt, ut Vale. de inſtitutis antiquis ex Cicerone repetiuit, hinc illud Plauti in Caſſina, Argētum ſiquis dederit ut ego ſuſpicor ultro ibit nuptum non manebit auſpices, inde Luc. Cōtentiq; auſpice bruto, hinc Iuuenalis ueniet cū ſignatoribus auſpex.

Verba q̄bus i nuptiis utebātur boni oīs cā.

Mos augurandi

Auſpex i nuptiis

¶ Floridis uelut enitens, hæc comparatio ad iuliæ pulchritudinem & decorē ſpectat, illam comparans floridis myrti ramulis. Myrtus arbor eſt ueneri ſacra ut Seruius libro primo Georgi. & Plinius libro duodecimo cap. primo teſtantur, de qua idem diffuſius loquitur libro decimoquinto capi. uigeſimonono & Au. Gellius libro quinto cap. ſexto, eſt autem ueneris uel quia littora amat & uenus de mari nata eſt uel q̄a prodeſt multis mulierum neceſſitatibus, unde & myrtia dicta eſt Venus quæ poſtea murtia ut Pli. & Pluth. in quæſtionibus, q̄uis Feſt. Pomp. a monte Auentino qui antea murcus eſt dictus, myrti uero genera tria eſſe ex Catonis auctoritate prodidit Plinius, Cādidam nigram, coniugalem fortaſſe e coniugiis, hanc uidetur ἁγίαν, ideſt ſanctā appellare uel agian dicit nymphis conſecratā quia ſubiungit nymphas ramos ad uoluptatem ſibi nutrire, hamadriades dicuntur nymphæ quæ una cum arboribus naſcuntur & moriuntur.

Myrtus ueneri ſacra.

Myrtia Venus

Auentinus mons Murcus dicebat.

Myrti genera tria

Myrtus Agia.

hamadriades.

¶ Ludicrum ſibi, ludicrum ſubſtantiue, ideſt ad rem iocoſam & uoluptatis plenam ſignificat.

Ludicrum.

¶ Roſido nutriunt in odore, Nam myrtus odorifera eſt arbor. Alii in humore legentes parum ſyllabam penſitarunt cum in humore prima producatur. ¶ Roſido in odore, quia ex rore nutriuntur plantæ & herbæ.

¶ Quare age, quaſi dicat cum ſumptū iam ſit fœlix auſpicium & formoſa ſit Iulia accedas huc.

Perge linquere theſpiæ
Rupis aonios ſpecus.
Lympha quos ſuper irrigat
Frigerans Aganippe,
Ac domum dominam uoca
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Vt tenax edera hac, & hac
Arborem implicat errans.
Vos item ſimul integræ

Theſpia op.
Cupidinis ſtatua

¶ THESpiæ rupis, deſeras loca muſarū in q̄bus ſolitus es uerſari, ¶ Theſpiæ rupis, mōtis heliconii eſt enim Theſpia oppidum heliconi proximū, de quo Plinius libro quarto cap. ſeptimo ubi cupidinis ſtatua erat ut Stra. refert lib. ix. ¶ Aonios ſpecus. Antra muſarū quæ ſunt i Bœotia quæ aonia dicta fuit & Aones mōtes a quibus Aonides muſæ dictæ, ut Iuuenalis, Aptuſque bibendis fontibus aonidum. ¶ Lympha quos, ſupra quos montes fluit aqua Aganippes, Aganippe fons eſt in Bœotia ut Plinius lib. quarto cap. ſeptimo teſtatur muſis ſacer, unde agenippeus dicitur. Ouid. vi. faſt. dicite q̃ fontes aganippidas hippocrenes Grata meduſei ſigna tenetis eq. ¶ Dominam uoca, ipſam Iuliam & ad nuptias per coemptionem alluſiſſe uidetur, de quibus ſupra ex Plutarchi auctoritate de quibus & Virgilius libro quarto intellexit cum inquit. Et dominum æneam in regna recepit, ubi Seruius recitat quo modo certis ſolemnitatibus coēptio apud priſcos peragebatur in contrahendo matrimonio & ſeſe coemendo inuicem uir & uxor interrogabant, Vir ita an mulier ſibi materfamilias eſſe uellet? illa reſpondebat uelle. Item mulier interrogabat utrum uir ſibi pater familias eſſe uellet? ille reſpōdebat uelle. Itaque mulier in uiri manu conueniebat & uocabantur Eæ nuptiæ per coemptionem, de quibus etiam Cicero in

Aonia
Aones mōtes
Aonides

Aganippe fons

Nuptiæ p coemptionē
Coemptio quo modo

Topicis, & Boetius in cōmento, quod aūt dicit Seruius libro primo georgico. Teqꝫ ſibi generū tethis emat. ad antiquum nuptiarum pertinet ritum quo ſe maritus & uxor inuicem emebant. id declarare uidetur Nonius Marcel. Ex auctoritate Varronis qui ait nubentes ueteri lege Romana tres aſſes ad maritum uenientes ſolere puehere atqꝫ unum quem in manu tenerent tanquā emendi cauſa marito dabāt, Vnde Virgilius dixit, Teqꝫ ſibi generum Tethys emat omnibus undis quaſi dicat non modo aſſe ſed omni ditione ſua te emet. Vnde uxor domina dicebatur, tanquā quæ maritum emiſſet. Hinc Catullus inquit dominam uoca. ¶ Noui coniugis, Mallii. ¶ Vt tenax hedera, ſimile eſt illud A Pollione pro Galleno.

Ite agedum pueri pariter ſudate medullis
Omnibus inter uos, non murmura ueſtra columbæ
Brachia non ederæ, non uincant oſcula conchæ,

Niſi ꝙ hic de brachiorum amplexu illic de amoris & mentis connexione loquitur. ¶ Vos itē ſimul integræ, uirgines quoque hortatur ut hymenæum inuocent. ¶ Integræ, intactæ incorruptæ, uirgines, matrimas & patrimas itelligit uirgines, ideſt quæ patrem & matrem haberent. quæ ad uirum nouam nuptam ducebant.

Seruii locus

Aſſes tres ad maritum

Virgilii locus

Vxor quare domina

Pollionis uerſus

Virgines matrimæ & patrimæ

¶ PAR dies, nuptiarum uidelicet. ¶ In modum dicite, ad menſuram & rhytmum cantantes, Incitat enim illos ut hymenæum uocent. ita tamen ut in rhytmum canant, qui uero in Nodum legunt, ideſt in choream ratundam, ſyllabam minime penſitarunt.

¶ Vt lubentius, audiens, ordo ut audiens ſe citarier ad ſuum munus lubentius huc aditum ferat. ¶ Dux bonæ Veneris, amoris cōiugalis quia eſt etiā impudica uenus.

¶ Boni amoris, connubialis, quia eſt etiam amor inhoneſtus. ¶ Quis deus magis ac magis, ſic legendum eſt hoc carmen, uel quis deus magis optimis. Hi enim ſunt optimi amantes qui fœdere coniugii iuncti ſunt. ¶ Quis deus magis, ꝙ hymenæus uidelicet.

Virgines quibus aduenit
Par dies, agite in modum
Dicite, o hymenæe hymen,
Hymen o hymenæe.
Vt lubentius audiens,
Se citarier ad ſuum
Munus huc aditum ferat
Dux bonæ Veneris boni
Coniugator amoris
Quis deus magis ac magis
Eſt petendus amantibus?
Quem colant homines magis
Cœlitum? o hymenæe hymen.
Hymen o hymenæe.
Te ſuis tremulus parens
Inuocat, tibi uirgines
Zonula ſoluunt ſinus,
Te timens cupida nouos
Captat aure maritos,
Tu fero iuueni in manus,
Floridam ipſe puellulam
Matris a gremio ſuæ

cingulo gremium deuinciebatur, ut Plutar. in Lycurgo, poſſumus etiam ad zonam, ideſt ad cingulum referre de quo ſuperius in ſecundo Epigram. dictum fuit, & ſoluunt triſyllabum eſt.

¶ Te timens, tanquam uirgo non aſſueta pati uirum. ¶ Cupida nouos captat aure maritos, auſcultat an in cubiculum maritus ueniat, quem uehementer cupit, poſſet etiā hoc ad puellarū morem referre quæ diligenter uerba parentum auſcultare ſolent, quando de ipſis locandis ſermonem habent, ſed magis prima placet ſententia.

¶ Tu fer o iuueni, quidam non percipientes fer o duas eſſe dictiones, ita interꝑtati ſunt tanquā adiectiuum ſit fero iuueni. deinde in quarto carmine dedis adiunxerunt aſſerentes in ipſo uerbum aliquod deeſſe, quod tamen nequaq̄ deerit, ſi prout parenti meo placuit ita legerimus. Hymen o hymenæe hymen. Eſt autem ordo & ſenſus, o ipſe hymen fer, ideſt adducas, uel fer pro aufer, ſicut omnia fert ætas, floridam puellam a gremio ſuæ matris in manus mariti, ꝙ autem dicit a gremio matris. hoc antiquum morem reſpicit. Solebant.

¶ Te ſuis tremulus, apoſtropha eſt ad ipſum hymenæum, & eſt ſenſus, parentes iam ſenes optant ut filiæ ſe annuente nubant, ſuis ſcilicet filiabus.

¶ Tremulus, qui ob ſenectutem tremit & tanquam morti uicinus filias locatas uidere cupit. ¶ Tibi uirgines zonula ſoluunt ſinus, ſenſus eſt, uirgines ſpoliant ſe ut eant in lectum coniugis, Nam

Zonæ ſolutio

namq; ut Feſtus docet Pomponius ita ſimulare tanquam nouas nuptas a gremio matris raperent. aut ſi matrem non haberent ex eius ſinu, quæ ſibi neceſſitudine magis coniuncta eſſet, & hoc quia feliciter Romulo ceſſit rapina quam de Sabinis fecerat.

Virgines a gremio matris rapiebant

~~Dedis,~~ o hymenæe hymen:
Hymen o hymenæe.
Nil poteſt ſine te Venus,
Fama quod bona comprobet
Commodi capere, at poteſt
Te uolente. quis huic deo
Compararier auſit?
Nulla quit ſine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe ditier; at poteſt
Te uolente, quis huic deo
Compararier auſit?
Quæ tuis careat ſacris
Non queat dare præſides
Terra finibus, at queat
Te uolente, quis huic deo
Compararier auſit?
Clauſtra pandite ianuæ.
Virgo adeſt, uiden ut faces

¶ NIL poteſt ſine te uenus. Nihil inquit in rebus uenereis niſi matrimonio interueniente laudabile eſſe poteſt. ¶ Fama quod bona cõprobet, quod laude dignum ſit. ¶ At poteſt, ſcilicet commodum capere. ¶ Quis huic deo? interrogatiue hoc legendum ẽ. q. uelit inferre nullũ eſſe comparandum, & uerſus eſt intercalaris. ¶ Nulla quit ſine te domus. Nulla inquit familia ſine matrimonio poteſt filios procreare, nec aliquis poteſt parens dici. ¶ Liberos dare, legitimos intelligit quia proculdubio abſq; hymenæo poſſunt filii Spurii generari. ¶ Nec parens ſtirpe dicier, quia ſine te non dicitur parẽs. quia correlatiua ſunt filius & parens. Namq; filii non legitimo concepti matrimonio non patris ſed matris genus aſſequuntur. ut in iure habemus digeſtis de ſtatu hominum in. l. lex naturæ q̃ eſt lex Vlpiani, niſi tamen lex ſpiritualis aliud inducat, Donatus quoq; exponens illud Virgilii libro primo æneid. & pulchra faciat te prole parentem, inq̃t ex adulterio non poteſt dici pater. ¶ Stirpe, legiptima ſcilicet. ¶ Quæ tuis careat ſacris. locus iſte & alii permulti huic ſimiles efficiunt ut minus mirer ſi poeta docti cognomentum ſit adeptus, horum autem carminum ordo talis erit. Ex quo ſenſus facile patebit. Terra quæ careat tuis ſacris non queat dare præſides finibus, ad morem enim Romanorum alludens, feciales & patrem patratum intelligit. Is enim eſt qui patrem habet, & idem habet filios, q; ſine coniugio fieri non poteſt, præſides autem finibus eſſe feciales & patrem patratum apparet. Ex Liuio, & ideo minime eorum ſententia probanda uidetur, qui præſides hoc loco pro obſidibus poſitum exiſtimant quod nunquam legi. Quemadmodum q; magiſtratus niſi legitime natis darentur. ¶ Clauſtra pandite, ianitores ut fores pandant alloquitur, ut ex

Filii nõ legitimo, partu concepti matris genus ſequuntur

Pr̃ ex adulterio nõ dicit.

Feciales
Pater patratus
Præſides finibus qui

d omo ſponſa exeat, mariti domum profecturа. ¶ Clauſtra ianuæ, ideſt ipſam ianuam. ¶ Viden ut faces, ritum tangit nuptiarum antiquarum in quibus ſolebant nouam nuptam quinque pueri faces accẽſas manibus geſtantes præire. ob has cauſas quas Plutharcus recitat in quæſtionibus quæſtione ſecunda, quoniã uidelicet is numerus eſt impar, & imparitas diuidi non poteſt, aut ſi diuidatur aliquid cõmune relinquitur, ſicut omnia coniugibus debent eſſe communia, unde & donationes inter coniuges uetitæ erant, ſicuti idem quæſtione ſeptima docet. Ex omnibus autem imparibus quinarius eſt aptior. quia tria primum locum imparitatis tenent, duo autem paritatis. Et impar tanquam ualidior maſculum, par uero tãq̃ imbecillior fœminam denotat, In ternario uero nulla diuiſio fieri poteſt. Cũ unum non ſit numerus ſed numeri principium, alii dicunt q̃ cum lux ſit generationis ſignum, Mulier uero ſupra quinque uno partu naturaliter edere non poſſit, idcirco totidem uſos facibus, Alii q̃ quinque deos hi precantur qui matrimonio iunguntur, Iouem adultum, Iunonem adultam, Venerem, ſuadelam, lucinam quam etiam in partu & doloribus mulieres inuocãt, ut ſuperius dictum fuit. De facibus in nuptiis uideto etiam Feſtum Pompeium.

Quinq; faces in nuptiis

Donationes ĩter cõiuges uetitæ

Vnum nõ eſt numerus

Quinq; uno partu

Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies:
Prodeas noua nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quæ tamen magis audiens
Flet, quod ire neceſſe ſit.
Sed moraris, abit dies
Prodeas noua nupta.
Flere deſine: non tibi
Herculeia periculum eſt,
Nequa fœmina pulchrior

¶ QVAtiunt comas, metaphorice flãmarum apices comas appellat. ¶ Sed moraris, increpat moram ſponſæ, quaſi dicat ne tardes tantum, dies enim præterit, mulierum eſt morari, nam dum comuntur, dum molliuntur annus eſt ut Terentius inquit.

Mora in mulierib⁹

¶ Prodeas, exi & eodem quoq; carmine cunctantem ipſam euocat. ¶ Tardat, in domo moratur. ¶ Pudor, quia cum ad uirum accedas amittenda tibi eſt caſtitas.

¶ Quem tamen, ſcilicet pudorem audiens, ſcilicet ipſa puella magis flet q̃ ire neceſſe eſt ad maritum uidelicet, ita enim ordo fieri debet.

¶ Flere deſine, Iuliam monet ne fleat cum ſit in toto orbe pulcherrima, Alii tardat legunt. Et ſic erit ſenſus, & ſunt uerba poetæ ſecum loquẽtis, pudor tardat ipſam ne egrediatur, quia non libenter amittit pudicitiam, quã tamẽ audiẽs magis q̃ deceat flet, q ire oĩno neceſſe eſt. Vnde ipſam exhortatur ne fleat, quia inter reliqua quæ ipſam cõſolari poſſunt hoc unum eſt non paruifaciẽdum: q omnium pulcherrima domo exhibit. ¶ Non eſt periculum, hoc illud ſonare uidetur quod uulgo frequẽter uſurpat. nõ eſt periculum q̃ aliqua te pulchrior reperiatur. Herculeia patronymicũ ſed ſpẽs poſſeſſiui a prẽ deriuari ſicut priameia uirgo Caſſãdra priami filia apud Virg. lib. ii. alii tamẽ Iulcia legũt ut ſit deriuatiuum p poſitiuo Iulcia. i. o Iulia

Priameia uirgo

¶ Ab

Clarum ab oceano diem
Viderit uenientem.
Talis in uario ſolet
Diuitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris, abit dies,
Prodeas noua nupta.
Prodeas noua nupta, ſi
Iam uidetur, & audias
Noſtra uerba, uiden? ut faces
Aureas quatiunt comas
Prodeas noua nupta.
Non tuus leuis in mala
Deditus uir adultera,
Probra turpia perſequens,
A tuis teneris uolet

¶ AB OCEAno diem, poetice hoc di
ctum eſt, non ſecundũ rem ph, ſicã illi
nãq; fabulantur ſolem cũ oritur ex ocea
no emergere. ¶ Talis eſt in uario, Com
paratio ad ſponſæ pulchritudinem ſpe
ctat. ¶ Vario, pro
Hyacintus — pter flores diuerſos.
¶ Flos hyacintin⁹,
hyacintus puer fuit
ab apolline dilectus
& demum in florẽ
ſui nois cõuerſus, cu
ius fabulã Ouidius
recitat lib. x. Aiax
quoq; cum per inſa
niam ſeipſum intere
miſſet in eundẽ mu
tatus eſt florem, ut
Oui. lib. xiii. cõme
morat, hinc Pli. lib.
xxi. capi. ii. hyacin
tũ comitatur fabula
duplex luctũ pferre
eius, quẽ apollo dile
xerat, aut ex aiacis cruore editi, ita di
ſcurrẽtibus uenis, ut græcarũ litterarũ
figura ea legat inſcripta, hinc Oui. lib.
xiii. Littera cõis mediis pueroq;, uiroq;
iſcripta eſt foliis, hæc nominis, illa quæ
relæ. Nã in decimo ita dixerat ipſe ſuos
gemitus foliis inſcribit, & αἰ αἰ flos ha
bet inſcriptum, funeſtaq; littera ducta
αἰ αἰ uox lugubris — eſt. Nam αἰ uox eſt lugubris, ut feſt. Põ
pe. in dictione ægrũ teſtatur, & eſt ẽt
principium nois aiacis qui αἴας a græ
cis dicitur, idẽ quoq; affirmat Seruius
ægloga. iĩ. ubi inquit poeta, dic quibus
Seruius defenditur a criticis — in terris inſcripti noia regum naſcuntur
flores. Cum dicit hyacintus ubiq; naſci
tur flos qui natus eſt primo de hyacinti
ſanguine, poſtea de aiacis, eſt autem ru
brum quaſi lilium deſignans primã aia
cis litterã, & paulo poſt, ſane multi uo
lunt. Nomina regum pro nomine regis
poſitum. Nam flos iſte aiacis tantũ &
non hyacinti nomẽ retinet, ubi aduerten
dus eſt librariorum error et ſcriptorũ in
curia q hyaciti præ
poſuerunt & aiacis
poſtpoſuerunt præ
ſertim cum ipſe Ser
uius dicat. Quoſdã
uoluiſſe ut ſint no
mina regum pro no
mĩe regis poſitũ, ſed
ſi hyacintus eſſet in
ſcriptus non eſſet no
men regis, quia hya
cintus non fuit Re
gis filius, ergo ex ip
ſius uerbis facile eſt
depræhendere libra
riorum errorem, qui
nomina ipſa tranſpo
ſuerunt. Quem non
nulli minime cõſide
rãtes apud Oui. in. x. ſic legere uolue
rũt, & hya flos habet iſcriptũ, quam le
ctionẽ nullo pacto pcedere poſſe. Ipſius
Ouidii uerba lib. deciotertio oſtendunt. — Ouidii locus
Cum dicat hæc nominis, illa quærelæ.
Nam hya aiacis nomẽ nunq̃ denotauit.
hæc autem de hyacinto dicta ſunt ad
quæſtiones ſoluendas quæ paſſim de il
lo a grãmaticis noſtris fieri conſueuere.
Quare ad ppoſitũ reuertamur. ¶ Pro
deas, eodem carmine cunctantẽ euocat.
¶ Non tuus leuis in mala, maritũ mal
lit in coniugali amore conſtantẽm fu
turũ pollicet, dicitq; ipſum nãq; apud
adulteram cubiturum, ſed potius q ſem
per inhærens eius amplexibus imorabi
tur, ſicut uitis arbori iñcta ſemp iplicat.
¶ Non leuis, immo cõſtans & ſtabilis,

Secubare papillis,
Lenta qui uelut ad ſitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum, ſed abit dies,
Prodeas noua nupta.
O cubile quod homine
Candido pede lectulis
Gaudeas, ſed abit dies:
Prodeas noua nupta.
Quæ tuo ueniunt hero,
Quanta gaudia, quæ uaga
Nocte, quæ medio die,
Gaudeas, ſed abit dies,
Prodeas noua nupta.
Tollite pueri faces,
Flammeum uideor uidere
Ite, concinnite in modum,
Io hymen hymenæe io,
Io hymen o hymenæe.
Nec diu taceat procax
Feſcenina locutio,

¶ SECVBAre ſeorſum cubare. ¶ Lenta qui, ordo qui implicabitur in tuũ cõplexum uelut uitis lenta .i. flexibilis implicat arbores adſitas .i. ſimul ſitas a ſitu, non autem a uerbo adſcire, q̃a ſyllaba repugnaret, & ſm̃ regionem italiæ & ſitum loquutus eſt in qua uites arboribus iungũtur. Vnde Virgilius in prio Georg. Vlmiſq; adiũgere uites, alii un legunt. ¶ O cubile quod oibus cãdido pede lectulis, poſt iſta duo carmina feneſtra in codice antiquo ſequitur & ſine dubio tres deſunt uerſus. Sed unus tãtum qui ſenſum ipedit, duo uero intercalares, ſenſus tamẽ ꝑfectus elici non põt, conãtur aliqui uerſum ipſm̃ ſupplere, q̃ tibi ueniũt bona, ſed cũ catullian⁹ nõ ſit, feneſtram uacuã relinquã, ut unicuiq; liberũ ſit quicq̃d uoluerit ſupplere, ſenſus uero ita cõtinuari uř, o, cubile gaudeas q̃a hæc gaudia ueniunt tuo hero quot & quanta ueniunt omnibus lectulis fœlici pede & die & nocte. ¶ Nocte uaga, uel ob lunam uagam, uel quia amatores nocte uagãtur. ¶ Tollite o pueri, pueros hortať ut aduenientes ſponſa faces extollant, qui uero exponũt tollite pro auferte ritum in nuptiis antiquum non tenent, pueros uero patrimes & matrimos intellige q̃ in nuptiis adbibebantur. quorum unus cũ face ex ſpina alba ꝓcedebat, duo uero ſponſam comitabantur domũ mariti ut feſt. Pomp. inquit licet alii quinq; fuiſſe aſſerant, ut ſuperius annotauimus, noua nupta in nuptiis ignem & aquã iubebatur attingere, hinc Oui. i ſecũdo de arte, iſta uiri captẽt ſi ĩd captanda putabũt quos facit iuſtos ignis & unda uiros, uel quia ea duo elementa ad purgandum ualent & uxorẽ decet puram eſſe & caſtam, uel quia ex calore et humore omnia progenerantur, ut Lactantius inquit lib. ſecũdo cõtra Gentiles capi. decimo, & neutrum horum per ſe niſi iungantur fecundum eſt. Vnde quos in exiliũ eiicie bant his aqua et igni ideſt cõmunione uitæ iterdicebãt. Ideo hæc duo uitæ cõmunionem indicabant.

Ignis & aq̃ in nuptiis.

¶ Flãmeum uideor uidere, iam iquit uenit ſponſa quæ flãmeo caput contectum habebat, ſicut ſuperius diximus. Alii codices habẽt flãmeũ uideo uenire, utroq; modo legi poſſe exiſtimo. ¶ Ite cõcinnite in modum, in rhytmũ, in menſurã qui locus indicat etiã ſuperius legi debere in modum, non aũt in nodum. ¶ Nec diu taceat ꝓcax feſcenina loquutio. Ad faſcinum remouẽdum in nuptiis feſcenini uerſus canebantur, ut feſt. inquit, erant

Feſcenini uerſus

autem feſcenini uerſus uel ab ipſo faſcino dicti, uel ut alii uolunt a feſcenina urbe campaniæ ubi nuptialia inuenta ſunt carmina, ut Seruius inquit, erant autẽ omnis laſciniæ & opprobriorum pleni, qua de cauſa poeta procacem loquu:ionem appellauit. ¶ Nec diu taceat, hoc eſt ſtatim cantentur feſcenini uerſus.

Nen nuces pueris neget,
Deſertum domini audiens
Concubinus amorem.
Da nuces pueris iners
Concubine: ſatis diu
Luſiſti nucibus, lubet
Iam ſeruire Thalaſſio,
Concubine nuces da.
Sordebam tibi uillice
Concubine hodie, atque heri,
Nunc tuum cinerarius
Tondet os, miſer ab miſer,
Concubine nuces da.
Diceris male te a tuis

Mos antiquus

¶ NE NVces pueris neget. Puerũ mallii concubinum hortatur, ut cũ eius dominus uxorem ducat deſiſtat a libidinis officio, nuces pueris tradens, cõcubini nãq; cũ turpi & deteſtando libidinis Seruitio liberabãtur ut Seruius ĩ bucoli. docet. Nuces ex antiqua cõſuetudie pueris dabant, ſignificãtes omnia puerilia in poſterum ſpernere.

Nuces puerorum

Nam nuces puerorũ ludũ fuiſſe nõ ignoram?. Vnde Perſius dixit. Nucibus facimus quæcunq; relictis ideſt poſtq̃ pueri eſſe deſiimus, & Mar. Alea parua nuces & nõ damnoſa uidetur Sæpe tamen pueri perdidit illa nates, ſolebant etiã in nuptiis nuces a marito ſpargi ꝑpter eã quã adducit Seruius ex uarronis auctoritate cauſam in Buc. Vbi inquit poeta ſparge marite nuces, quæ eſt, ut iouis omine matrimonium celebretur, ut nupta matrona ſit ſicut Iuno, Nam nuces in tutella ſunt iouis, unde & iuglandes dicũtur quaſi iouis glandes, illud uero uulgare exiſtimat ideo ſpargi nuces ut a rapiẽtibus pueris fiat ſtrepitus ne puellæ uox uirginitatem amittentis poßit audiri, uulgare exiſtimaſſe etiam uidetur Plinius lib. xv. ca. xxii. ubi ĩquit. Nuces iuglandes q̃q; q̃ et ipſæ nuptialiũ feſceninorum comites & ſtatim poſt nec non honor bis naturæ peculiaris gemino protectis opperimẽto pulinati primũ calicis, mox lignei putaminis, quæ cauſa eas nuptiis fecit religioſas, tot modis fœtu munito quod eſt ueriſimilius q̃ q; cadendo tripudium ſonitũ ue faciãt. ¶ Satis diu luſiſti. i. ſatis diu puerilia exercuiſti. ¶ Lubet iam mallio domino tuo. ¶ Seruire Talaßio ideſt matrimonio ſicut ſuperius declarauimus, nec amplius cynædos ſequi.

Nuces a marito ſpargebãt

Nuces ĩ Iunonis tutella. Ingládes.

¶ Sordebam tibi uillice concubine. Exprobat quodãmodo inſultans Catullus concubino, q; pridem ab ipſo iberbi ſpretus fuerit. Cũ nunc obſoletus ſit factus & faciem hiſpidam habeat, ex quo innuit ipſum ad libidinem minime idoneũ eſſe. ¶ Hodie atq; heri. quaſi dicat quotidie. ¶ Villice cõcubine, quaſi dicat ruſtice, qui me ſpreuiſti. ¶ Cinerarius tondet os, quia per ætatem iam habes barbam, ideo tonſor illam nunc tondet, cinerarii aũt dicuntur qui & alio uocabulo ciniſlones appellãtur, qui calamiſtro crines cincinare ſolent, & hoc loco pro tonſore poſitũ uidetur. ¶ Miſer ab miſer, miſerũ uocat quia nõ æſt amplius ad libidinem aptus. ¶ Diceris male te, magna licentia ex cõſuetudine carminis feſcenini libidinem mallii in pueros taxat.

Cinerarii Ciniſlones

Eundemq; hortatur ut iam maritus factus caſte uiuat. ¶ Diceris male, ſenſus eſt aiunt te cum ſumma difficultate abſtinere a cynædis tuis.

¶ VNGVENtate, ungētis. i. odoribus perlite. ¶ Male, difficulter. ¶ A tuis glabris, glabros iberbes et depiles appellabant antiquiores, hinc Nonius Marcellus de doctorũ indagatione, quod ludis pueri præſules eēnt glabri ac depiles pp ætatem quos Romani ludios appellabāt. ¶ Glabris marite, ultima ſyllaba in uerſu ſequēti excludit, ita & in ſequētiſed marito, ubi ri poſtea tanq̃ finalis ſyllaba breuiatur rōne ſuperius dicta. ¶ Scimus hæc tibi quæ licent, ordo eſt & ſenſus, ſcimus hæc quæ tibi licent. ſ. nondũ marito effecto, & puerorũ amores itelligit. ¶ Quæ tibi licent, q̃ tibi uis licere. ¶ Sola cognita. q. d. nũq̃ cũ muliere coiſti, ſʒ iſta eadē iſtī amores puerorũ nō licēt tibi marito. i. tibi cuʒ iam ſis factus maritus. ¶ Nupta tu quoq;, Iuliam hortatur ut ipſa uiro circa uenerem in omnibus obſequens ſit, ne fortaſſis maritus ad aliam accederet. ¶ Caue ne neges, uel ni pro ne more priſco qua panicula plenus eſt Plautus ni mi ila ni ſtulta es, & Virg. lib. tertio. Ni te eant curſus. Stra. lib. decimo inde animus tyriis non iam ſua caſtra, ſed ultro hoſtilē ſeruare fugam ni forte mycenas contenti rediiſſe petant. ¶ Quæ uir petet, quaſi dicat ſi etiam te pædicare uelet, libidinoſi eni homines uxoribus ſuis ad res uenereas abutuntur, Vnde Martialis, pædicare ſemel cupido dabit illa marito. Dum metuit teli uulnera prima noui. ¶ Ne petitum aliũde eat, a cynædis ſcilicet & a concubitus ſolitis. ¶ En tibi domus et potens, iam domum mariti oſtendit ad quā peruenerant, feſcenina carmina canendo. ¶ Et potēs, potens nunc nomen eſt alias participiuʒ. Alii tamen patens legunt, potens quo ad uires, Beata quo ad diuitias. ¶ Fine quæ ſine ſeruiat, ita legendum eſſe pater exiſtimauit, & ordo eſt q̃ ſeruiat ſine fine uſq; dum tremulum mouēs &c. Sed uerſus itercalares interponūtur. ¶ Vſq; dum tremulũ, tibi ſeruiat domus uſq; dũ cōſeneſces. ¶ Cana anilitas, ſenectus q̃ hoies reddit canos. ¶ Tp̄s tremulũ, ut plm nāq; ſenibus caput tremulũ ē, et qm̄ ſolem caput quaſſare cũ annuimus, iō de tremula ſenectute ſocoſe ſubiũgit. ¶ Oia oibus annuit, qa ſenes cũ caput tremebūdi ſemp inclinent uidentur omnia omnibus annuere. ¶ Vel omnia omnibus abnuit, q̄ ſenectus omnia

glabri

Vnguentate glabris marite
Abſtinere, ſed abſtine.
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ,
Scimus hæc tibi, quæ licent
Sola cognita, ſed marito
Iſta non eadem licent,
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.
Nupta tu quoq;, quæ tuus
Vir petet, caue ne neges,
Ne petitum aliunde eat.
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.
En tibi domus & potens,
Et beata uiri tui,
Fine quæ tibi ſine ſeruiat,
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.
Vſq; dum tremulum mouens,
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.

Ludii.

Ni pro ne.

Transſer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Raſilemq; ſubi forem.
Io hymen hymenææ io
Io hymæn o hymenææ.
Aſpice unus ut accubans
Vir tuus tyrio in toro,
Totus immineat tibi.
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.
Ille non minus, ac tibi
Pectore uritur intimo,
Flamma, ſed penitus magis.
Io hymen hymenææ io,
I o hymen o hymenææ.
Mitte brachiolum teres
Prætextate puellulæ,
Iam cubile adeat uiri.
Io hymen hymenææ io,
Io hymen o hymenææ.

ætus omnia omnibus eripere uidetur, Virgilius Omnia fert ætas aium quoq;. ¶ TRANSfer omine cum bono, Imperat iam ut domum mariti ingrediatur. ſed admonet ne limen tāgat, Erat enim moris in nuptiis. Ne noua nupta domū ingrediens limen tāgeret. Cuius rei cauſam Plutarchus in quæſtionibus reddit, uel q̄ romani q̄ primas mulieres rapuerunt, ſic eas domibus intulerunt, non ipſæ ingreſſæ ſunt, uel quia ſignū eſt ipſam ſua ſpōte domum nō exiturā nec ſuos relictu ram fuiſſe, niſi cogeretur, quēadmodum ui coacta ingreſſa eſt, uel q̄a eo inuitæ ingredi uideri nolūt ubi pudicitiam ſint amiſſuræ, Seruius uero in .ii. æneí. aſſerit hoc fieri ſolitū, ne locū numini cōſecratū pedibus calcarēt. Conſtat. n. ueſtibulum ueſtæ conſecratum fuiſſe. Hinc Ouid. in faſtis, ide ueſtibulum dici reor, inde p̄ cādo dicimus o ueſta quæ loca prima tenes. ¶ Trāſſer, ordo fer pedes trans limen. Luc. trāſlataq; uetat contingere limina plāta, et Plautus, ſenſim ſup atolle pedes noua nupta. ¶ Aureolos pedes i. pulchros, unde & aurea uenus dicta fuit. i. pulchra. Inde etiam aurea mala heſperidum dixerunt poetæ. i. pulchras oues, nam græce μῆλον & malum & ouem ſignificat, oues enim fuiſſe nō pomaaſſerit Varro lib. ii. rerū ruſticarum, & Diod. lib. y. ad quod alluſiſſe uidetur Ouid. lib. iiii. Mille greges illi totidēq; armenta per herbas Errabant, & humum uicinia nulla præmebat. ¶ Raſilēq; ſubi forem, igrediaris ianuā raſilem. i. raſam nitidā. ¶ Aſpice unus ut accubās uir tu⁹, ſponſus cum noua nupta domum intraret in ædibus ſedebat in cathedra quem morem etiam apud perſas fuiſſe refert Arianus lib. yii. de geſtis Alexādri ubi celebratas nuptias Alexandri & ſociorum fuiſſe narrat. Ait eni maritis ordine collocatas fuiſſe de more cathedras, & hoc ē quod uidetur hoc loco tangere Catullus qd̓ etiā īdicauit Iuue. ſaty. y. gremio iacuit noua nupta mariti. de lecto, n. minime intelligendū duco. cum inferius dicatur iam licet uenias marite uxor ī thalamo tibi ē. ¶ Tyrio ī toro. i. i toro purpura ornato. ¶ Totus emineat tibi, ut te in amplexus excipiat. ¶ Ili. ſ. mallio ¶ Flāma amor. ¶ Vritur, amore accenditur. ¶ Sed peni. magis, magis penitus maiori iquit amoris æſtu cōburitur q̄ tu. ¶ Mitte brachiolum teres, poſtq̄ eſt ſponſa limen mariti tranſgreſſa iā alloquitur puerum & dicit dimitte ipſam ut uiri cubile adeat, & ſic legēdum eſt nō adeant. ¶ Prætextate o puer, Bulla

Limē nō tangebat noua nupta.

Spōſus ſedens nouā nuptā opperiebat.

Veſtibulum ueſtæ ɔſecratum

Venus aurea

Aurea mala heſperidum μηλον

Bulla & p̄texta pueris ɔceſſa

nāq; & prætexta in uſum puerorum nobilium uſurpata fuit ob cauſam quam recitat Macrobius lib. primo ſaturnal. Inde prætextati pueri dicti ſunt, diximus autem ſuperius pueros ſponſam mariti domum comitari, quam pronubis tradentes dimittebant, ideo mitte pro dimitte exponendum eſt.

Binæ in ædibus unius
Cognitæ bene fœminæ
Collocate puellulam.
Io hymen hymenæe io,
Io hymen o hymenæe.
Iam licet uenias marite,
Vxor in thalamo eſt tibi
Ore floridulo nitens,
Alba parthenice uelut
Luteum ue papauer.
Non diu remoratus es,
Iam uenis, bona te uenus
Iuuerit, quoniam palam
Quod cupis capis, & bonum
Non abſcondis amorem.

¶ BINÆ in ædibus unius, Cognitæ bene uel breue fœminæ collocate puellulam, Incertus ſum utrum magis poetæ igenium mirer qui nō minus ſcite q̄ eleganter, ſed breuiter ſane antiquum nuptiarum morem expreſſerit, An exactiſſimū patris iudicium & in cōparabilem ſolertiam qui deprauatum poetæ codicem & uetuſtatis incuria inuerſam dictionem ita ſubſtituit, Vt ſi a tenebris reuocatus Catullus reuiuiſceret, non aliter tamen locum iſtū eſſet emendaturus. Vera igitur carminis huius hæc eſt lectio, & ita uera ut ſi quis contra ſentiat auſim affirmare ipſum nihil ſentire. Ordo igitur eſt. Binæ fœminæ cognitæ in ædibus unius bene collocate puellulam uel breue. i. cito, Binas autem pronubas alloquitur, Et quoniam boni ominis gratia nō poterant pronubæ eſſe quæ duos maritos habuiſſent quod Feſt. Pōp. docet. Ideo ait cognitæ in ædibus unius. ſ. mariti. ex hoc liquido patet nec unis ſedibus, nec unius ſeni bus, nec imis ſedibus legendū eſſe. Quē admodum nonnulli paternam emendationem non intelligētes male ſunt interpretati. ¶ Iam licet uenias, poſtq̄ a pronubis in lectulo noua nupta collocata fuit. Iam maritum uocat ut ad ipſam accedat. ¶ Alba parthenicæ uelut. luteum ue papauer Talem dicit fuiſſe ſponſam qualis eſt color parthenices albæ coniunctæ cum papaueris flore ſub ruffo, Parthenia herba ē quæ a mercurio inuenta fuit ideoq; apud græcos ἐξμου ποχὺ multi uocāt. Cuius duo ſūt genera maſculus & fœmina folia maribus nigriora, fœminis candidiora uti Pli. refert lib. xxv. cap. v. quare autem parthenion dicta ſit, idem auctor cōmemorat lib. xxii. cap. xvii. Nā uernula carus pericli athenienſium principi. Cum is in arce tēplum ædificaret repſiſſetq; ſuper altitudinem faſtigii, et ide cecidiſſet. hac herba dicitur ſanatus monſtrata pericli ſomnio a mineruæ. Quare parthenium dici cœpta eſt aſſignaturq; ei deæ. ¶ Luteū ue papauer, papaueris tria eſſe genera docet Pli. lib. xix. ca. vii. Tertiūq; eſt genus qđ græci Rhian uocant, flore ruffo protinuſq; deciduo, de hoc intelligit hoc loco Catullus, nam luteum colorem ſubruffum eē declarauimus. ¶ Nō diu remoratus es, oſtendit iam maritum ueniſſe, non remoratus es, nō tardaſti, dictum eſt uerbū a Remora piſciculo cuius ea eſt natura ut

Bapt. Guarini iudiciū

Pronubæ q̄les

Parthenia

Verna periclis ſanatus.

Papaueris genera tria

Remorari

Remora.

ſi naui applicauerit eam ſic retardet ut nullo modo ſe moueri poſſit, de qua Pli. li. ix. cap. xxv. & lib. xxxi. ca. i. ¶ Bona te uenus iuuerit, optat illi Venerē felicem. ¶ Quod cupis capis, amplexatus enim fueraꝫ palam nouam nuptam. ¶ Bonum amorem, coniugalem ſcilicet.

At marita tuum tamen
Cœlites, nibilominus
Pulchra res, neque te uenus
Negligit, ſed abit dies
Perge: ne remorare.
Ille puluis erythræi,
Syderumq; micantium
Subducat numerum prius.
Q ui ueſtri numerare uult
Multa millia ludi.
Ludite, ut lubet, & breui
Liberos date, non decet
Tam uetus ſine liberis
Nomen eſſe, ſed indidem
Semper ingenerari.

¶ AT marita tuū tamē, Quāuis Mallius aperte amorem fateaꝫ, tamen Iuliā exhortatur, ut ſuū celet & uerecunde agat. ¶ Celites, celes frequentatiuo uſus eſt. ¶ Nibilo minus pulchra res, ꝙ. ſ. celes amorem tuum & ſis pudibūda. debent enim mulieres eſſe uerecundiores uiris, ꝙ̄ſuis ille palam quod cupit capiat, nibilo minus eſt res pulchra & ueneri grata, amorem celare. ¶ Neq; te uenus negligit, nō ꝓpter ea ꝙ celes amorem te uenus odio habet. ¶ Ille puluis eritbræi, qeūq; uult ludos ueſtros numerare. Idem uidetur rubri maris barenas aut cœli ſtellas uelle ſupputatione colligere. ¶ Puluis eritbræi, barenas maris rubri. Eſt enim eritbræū

Eritbræū mare

mare. Q uod rubrū appellamus, de quo Pōponius mella & Strab. li. xvi. et Pli. lib. vi. cap. xxiii. Et notādum eſt træ ſyllabam lōgam diphtongo in bac dictione

Diph. breuiatur

eritbræi per ſiſtolem abbreuiari ut dactilus fiat. Q uod fecit etiam perſius in ultima ſatyra ubi inquit. Largior an probibes dic clare nō audeo inquis. Quem

Hieronym⁹ uigilius.

locum declaraui ſatis longa epiſtola ad Hieronymum Vigilium mātuanum uirum eruditum mibiq; a teneris ut aiunt unguiculis muſarū cōmercio deuinctū ut pote qui ſub parentis mei uexillo in hoc ferrarienſi gymnaſio feliciſſime me ruerit, in audeo eni apud Perſium, au corripitur ut dactylus fiat, licet etiam in eadē epiſtola plures circa Perſii carmen adduxerimus rationes. ¶ Subducat ueſtrum, ſubducere eſt cōputare et ut uulgo diciꝫ calculare. Plautus i capti. ſubducam ratiūculam quātulum

Subducerꝫ

argenti mibi apud trapezitam ſit, & Cicero lentulo ſcribēs. Rationibuſq; ſubductis ſummā feci cogitationum mearū & Seruus ille, apud Comicum, Beatus uidear ſubduxi ratiūculam. ¶ Q ꝺ ueſtri numerare uult multa millia ludi, ſic eſt legendum non autem ludere, nā pes repugnat qui in quinto quoq; uerſu eſt ſpōdeus. ¶ Ludite ut lubet. Exhortaꝫ ipſos ad filiorum procreationem. ¶ Ludite, circa res venereas. ſ. ¶ Et breui, intra breue tempus. ¶ Liberos date, filios

Lib. ri

generate. Liberi enim filios ſignificant & mares & fœminas & de uno tantū & una dicūtur ut, A. Gel. lib. ii. c. xvi. eſto nōnulli pertinaciter contra ſentiant ¶ Nō decet tam uetus. ſ. l. nomen. Nomen pro gēte & familia poſuiſſe uideꝫ,

Nomē

ſicut Virg. noſtrūq; in nomē ituras. T. L. primo ab ur. cō. per ſe ipſum nomen

Ceninum impetum facit. ¶ Tam uetus nomen, tam antiquam familiam & nobilē. ¶ Eſſe ſine liberis .i. ſine filiis qui poſſint ipſum genus propagare. ¶ Sed indidem, aduerbium .i. Ex eodem loco .i. ex eadem familia Plautus indidem unde oritur faci to, ut facias ſtultitiam ſepelibilem.

Indi/dem

Torquatus uolo paruulus,
Matris e gremio ſuæ,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Sed biante labello.
Sit ſuo ſimilis patri
Mallio, & facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et pudicitiam ſuæ
Matris indicet ore.
Talis illius a bona
Matre laus genus approbet.
Qualis unico ab optima
Matre Telemacho manet
Fama penelopeo.
Claudite hoſtia uirgines,
Luſimus ſatis, at boni
Coniuges bene uiuite, &
Munere aſſiduo ualentem
Exercete iuuentam.

Torq̃torū̃ fami/lia.

¶ TORquatus uolo paruulus, Mallius iſte ex torquatis quatenus nobiliſſima fuit familia q̃ originem traxit a mallio illo qui ſingulari certamine Gallū̃ interemit, et torquē̃ detraxit, unde ſibi & poſteris nomen inuenit. Cuius rei meminit. A. Gel. li. ix. cap. xiii. & Pli. li. xxxiii. ca. i. Optat igitur ut naſcat̃ paruulus īfans qui & ipſe torquatus appelletur patris et maiorū̃ cognomine. Qui dum in gremio matris teneatur, pa rēti arrideat & pa rentibus abladiens marem optat & nō fœminā. ¶ Paruulus torquatus, hic ui detur eſſe illud uirgilianū̃ Si quis mihi puulus aula luderet Æneas. ¶ Matris in gremio ſuæ, Dum mater Iulia ipſum in gremio teneat, uel matris .i. nutricis. Mater enim quandoq̃ nutricem ſignificat. Plautus in menecbmis, ut neq̃ mater quæ peperat, neq̃ mater quæ mamā dabat. Eos dignoſcere poſſet. ¶ Sed biā te labello, labello parū̃ aperto ut ſolent infantes, ut plurimum habere ac ſi uelit aliquid eloqui, Alii ſed micāte .i. ſplendē te labello legūt. ¶ Sit ſuo ſimilis patri. Optat inſuper ut infans ſimilitudinem habeat cum parēte maximam, quia tūc uidentur liberi cariores tanq̃ pudicitiā maternam indicātes. ¶ Ab inſciis, ideſt ab his qui neſcient ipſum eſſe filiū̃ mallii ex ſimilitudine tamē cognoſcant. ¶ Pudicitia ſuæ matris, quia ſi erit ſimilis patri. Erit indicium pudicitiæ maternæ. ¶ Talis illius, ordo eſt, talis laus approbet genus illius a bona matre, q̃lis unica fama manet telemacho penelopeo ab optima matre, et eſt ſenſus, quēadmodum Telemacho ingēs fuit gloria ob pudicitiam matris quæ per uiginti annos abſente marito caſtitatem ſeruauit, ita ēt torquatus ſit pudicitia mr̄na cōmēdabilis. ¶ Talis laus, q̃ ſit ſimilis pr̄i et ex hoc pudicitia mr̄is cōprobet̃. ¶ Qualis unica fama, quia ſola Penelope digna uidet̃ caſtitatis cōmendatione .i. ¶ Telemacho penelopeo .i. penelopes ex ulyſſe filio. ¶ Claudite hoſtia uirgines, i. ſine admonet ut hoſtiū̃ claudāt & ipſos hortatur dum in ætate ſunt iuuenili & idonea ad pcreationem, uenerē exerceant. ¶ Claudite hoſtia, cubiculi. ſ. uirgines quæ ſequutæ eſtis ſponſam, uel o muſæ ¶ Satis

Mater p nutrice

Telemachꝰ ulyſſis ex penelope filius

¶ Satis luſimus, carmina ſcripſimus. ¶ Bene uiuite. i. concorditer. ¶ Munere aſſiduo, idest crebro coitu, munus nāq; matrimonii eſt filiorum procreatio. Et notandum; q ultima ſyllaba huius carminis in dictione ualentem cum uocali ſubſequentis abiicitur, alia uero ratione finalitatis breuiatur. ¶ Exercete iuuentam, ætatem Iuuenilem quæ & iuuentus dicitur, unde Saluſtius. ibiq; iuuentutem ſuam exercuit, iuuenum eſt potius q̃ ſenum libidinem exercere, ideo unum eſt de tribus quæ deo diſplicere dicuntur, ut in prouerbiis Solomonis habetur. Senex libidinoſus, diues auarus. Pauper ſuperbus, & ſic eſt lyricorum finis. Iuuenta Iuuentus Tria q̃ deo diſplicēt

FINIS EXPOSITIONIS LYRICORVM CARMINVM.

HEXA. CARM. NVP. Expoſitio.

HEXAMETRVM CARMEN NVPTIALE.

In. Eſper adeſt iuuenes, conſurgite, ueſper olympo
In. Expectata diu uix tādē lumina tollit,

Eſper adeſt iuuenes. Principium eſt alterius partis Catulliani opuſculi, in prima namque Lyricis ſcribēdis, in ſecunda heroico uerſu concinendo, in tertia elegis decantandis feliciter admodum uerſatus eſt poeta, Carmen uero ipſum nuptiale inſcriptum, ſiue in Iuliæ & Mallii, ſiue alterius nuptiis celebratum fuerit non magni id referre exiſtimo, illud potius notandum duxerim, Genus eſſe carminis quod Amœbeum uocant, in quo iuuenes & puellæ de coniugii cōmodis contendentes introducuntur, & demum puellæ iuuenibus cedere coguntur, primi autem iuuenes ad concinendum cōtra puellas ſe uiciſſim exhortantur, Rurſuſque puellæ idem facientes demum canere incipiunt? Quod autem ad carminis qualitatem ſpectat? Sciendum eſt carmen ipſum hexametrum quod ſex conſtet pedibus dici. Quod quale ſit, quibus ne pedibus conſtet & quæ eius origo fuerit, ita notum eſt Diomedis & Terentiani & omnium deniq; grāmaticorum libellis, ut expoſitione noſtra minime egeat, Amœbeum carmē

quare inſtitutum exequar. ¶ Veſper adeſt, uerba ſūt iuuenum ſe inuicem exhortantium ut de conuiuio nuptiali ſurgant, cum iam ſit noctis principium & ſponſa adueniat. ¶ Veſper, Veneris ſtella quæ a græcis phoſphoros dicitur, latine heſperus, ſeu lucifer, ueſper & ueſperugo a Plauto nuncupatur, & ante Solis ortum, & poſt eius occaſum nobis apparet, Ideo p eius apparitionem noctis principium indicat poeta. ¶ Conſurgite, e menſa uidelicet. ¶ Vix tandem tollit, hoc dictum eſt ob expectantium deſiderium? Nam nocturno tempore ſponſo cum noua nupta cubituro, tarde nimis nox ipſa accedere uidebatur. ¶ Expectata, a nouis nuptis & id quoq; morem nuptiarum reſpicit antiquū, nam ut plutarchus inquit, Maritus primo ſponſæ, non in luce ſed in tenebris iungebatur, quoniam uidelicet eum puderet, Nam antequā coiret alienam putabat, uel quia ſicut Solō ſcripſit ſponſam malo Cydonio deguſtato thalamum ingredi ſolitam, ut poſt eō plexus nihil triſte aut iniocundum haberet, Sic Romanus legislator ſi q̄d ab- Veſp Veſperugo Lucifer Phoſphoroſ Maritusſpō ſæ in teneobris iūgebat Cydonium malū ſponſa deguſtabat

ſurdum aut deforme corpori aderat occultauit, uel quia accuſatio quædam illicite Veneris erat, cum legitimis ac iuſtis cōnubiis pudor quidam & uerecundia adhibebatur? ¶ Lumina, uel ſua.i. lumē ſuum, uel ſtellas, uidetur autem heſperus aduētu ſuo ſtellas extollere, quia præſentia ſolis prius nobis occultabantur, Nam maius lumen minus offuſcat, quo recedēte oritur heſperus, et ſic ſtellæ icipiūt appere.

Surgere iam tēpus, iam pígueis líquere mēſas.
Iam ueniet uirgo, iam dicetur hymenæus.
Hymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.
Pu. Cernitis īnuptæ iuuenes? conſurgite contra,
Nimirum æthereos oſtēdit noctifer ignes,
Sic certe, uiden ut perniciter exiluere?
Iu. Nō temere exiluere, canēt quos uicere par eſt.
Hymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.

¶ PINgueis niē ſas, lautis epulis inſtructas. ¶ Iam ueniet uirgo cū ſint tenebræ. ¶ Dicet, hymenæus cantabitur. epithalamium, & in hac dictione tur ſyllaba licet breuis tamē producitur, ſic Virg. in quarto geor. Nam duo ſunt genera hic melior insignis & ore. & in. iiii. æne. Cōſiliū ipſe pater & magna incœpta latinus, et in bucolicis, Omnia uincit amor, & nos cedamus amori. hoc autem maxime fieri poteſt ut Seruius inquit quando dictio in conſonantem terminatur. hinc eſt qđ ubi Virg. lib. iii. æne. īquit, Dona de hic auro grauia ſectoq; elephanto, Seruius ait grauia a finalitatis ratione produci, Sed ſatis aſpere nam in nullam deſinit conſonantem, licet etiā hoc loco aſpiratio ſubſequens quæ loco conſonantis quandoq; habetur præcedentem ſyllabā producere poßit. ¶ Hymen, uerſus hic eſt intercalaris per quem hymenæus tā a iuuenibus q̃ a puellis inuocatur.

Syllaba breuis producitur

¶ Cernitis inuptā, uerba ſūt puellarū, q̄ ſe quoq; uiciſſim cōſurgētibus iuuenibus ad cantandum exhortātur. ¶ Cernitis iuuenes. ſ. conſurrexiſſe uenturi cōtra nos & ideo conſurgite ſimul omnes ſurgite. ¶ Contra, ut. ſ. contra ipſos iuuenes cantetis. ¶ Nimirū æthereos oſtē

dit noctifer ignes, idē dicūt puellæ qđ etiam illi dixerant, Sed aliis uerbis. q. d, uerū eſt qđ dicunt ipſi noctem aduenisſe & id magis affirmantes ſubiungunt ſic certe. ¶ Nimirum, certe. ¶ Noctifer, heſperus qui eo q̄ noctem ferre uideatur a Catullo noctifer appellatur. ¶ Ignes æthereos. i. ſidera, qui uero imbres legunt iuuenum impetum interpretātes mea quidem ſententia elegantiam poetæ nō conſiderāt. ¶ Sic certe, ſupple iuuenes ſurrexerunt et tenebræ adſunt. ¶ Viden? uides ne? ¶ Vt perniciter, cum celeritate. ¶ Exiluere, e ſedibus ſuis, quaſi dicat non ſine cauſa exilierūt ſed machinaturi aliquid contra nos. ¶ Canent quos uincere par eſt, cum uerſus iſte uarie a uariis legeretur, pater meus paucis litteris mutatis ſic legendum admonuit, & erit ordo et ſenſus, Iuuenes ipſi quos par eſt uincere canent, & hoc dicunt ut tanto magis ſe exhortētur cum uideant iuuenes uictoriam curantes. Alii uero legunt cauent, quos uiſere par eſt, hoc ſenſu cauent a nobis ipſi iuuenes. Sed æquum eſt ut cōtra uiſamus. Sunt etiam qui legunt cauent, quo uiſere par eſt, & ſic erit ſenſus, cauent ne cōſilium ſuum ſibi male uertat. quo, ideſt propter quod par eſt. i. conue

niens eſt. ¶ Viſere, ut eamus ad uidendum quid parent contra nos & ita diligentiam ſuam oſtendunt. melior tamen mea quidem ſentẽtia, prior ſenſus.

Iu. Non facilis nobis æquales palma parata eſt,
Aſpicite, innuptæ ſecum ut meditata requirant.
Nõ fruſtra meditãtur, hñt memorabile qđ ſit:
Nos alio mentes, alio diuiſimus aures,
Iure igitur uincemur, amat uictoria curam.
Quare nunc animos ſaltẽ comittite ueſtros,
Dicere iam incipient, iam reſpõdere decebit.
Hymen o hymenææ hymẽ ades o hymenææ.
Pu. Heſpere, qui cœlo fertur crudelior ignis?
Qui natã poſſis cõplexu auellere matris,
Cõplexu matris retinentem auellere natam:
Et iuueni ardenti caſtam donare puellam,

¶ NON facilis nobis, iuuenes exhortationem ſuam cõtinuãtes loquuntur, ſenſus aũt eſt, nõ facile puellas uincemus o æquales. ¶ Palma, uictoria ſic ab arbore palma denotata cuius lignum contra onus nititur, ut Strabo lib. xv. & Theophraſtus lib. v. & A. Gel. lib. iii. cap. vi. teſtantur. ¶ Aſpicite innuptæ, ratio eſt quare non facile uicent, quia uirgines iam ſunt præmeditatæ & ipſi indiligentes ueluti ex tempore canent. ¶ Aſpicite innuptæ ſecũ ut meditata requirunt, ut inter ſe quærant quæ iam ſingulæ excogitarunt, poteſt etiam legi meditamina quærunt. ¶ Habent memorabile quod ſit, iam inuenerunt aliquid quod memoratu ſit dignũ. ¶ Nos alio mẽtes, alio diuiſimus aures, dicunt iuuenes, illæ meditantur quæ cõtra nos dicant, nos autem amore capti ſumus negligentiores, & aures quaſi dirigimus in unam partem, mentem uero in aliam, quod fit ab his qui negligunt audire. Vnde carmen iſtud iam quaſi prouerbii locum obtinuit contra negligentes. ¶ Iure igitur uincemur, quia non adhibemus mentem. ¶ Amat uictoria curam; Neceſſe eſt qui uincere uelit curam adhibeat. Nam ut inquit Terẽ. ubi

intenderis ingenium ualet. ¶ Animos committite, in unum cõpõite quã ſi qui hactenus uagati fuerunt nunc ſaltem, ſcilicet dum canimus contra puellas & in tanto periculo ſuccumbendi ipſis. ¶ Dicere iam incipient, ſcilicet ipſæ puellæ, quaſi dicat ut ſunt loquaciores primæ nos aggredientur uerbis ſuis. ¶ Iam reſpondere decebit, conueniens erit nos illis reſpondere, quaſi dicat nunc animis opus eſt. ¶ Heſpere qui cœlo, puellarum cãtus hic eſt, quæ incipiunt coniugii damna enumerare, appellantq́ heſperum crudelem eo quod eius aduentu a parentibus puellæ abducantur. ¶ Qui cœlo fertur crudelior ignis? quaſi dicat nulla eſt ſtella in cœlo magis crudelis quam tu.

¶ Ignis, ſtella ſidus. ¶ Fertur, nam quodlibet ſidus a ſphæra ſua fertur ut Aſtronomi docent, & ſuæ ſpheræ motu mouetur, alii non fertur ſed lucet habet quod non improbo. ¶ Qui natam poſſis, poſſis legitur. & poſcis a poſco & hoc ritum reſpicit antiquiorẽ de quo ſuperius diximus, quia ſponſa ex gremio matris rapiebatur. ¶ Retinẽtem, pro uiribus morantem. ¶ Iuueni ardẽti, amãti, Amor enim igni comparatur a poetis

Virg. & Igne carpitur indomito.
¶ QVID faciunt hoſtes. q. d. nihil in
urbium captiuitate uirgines maxime ra
piuntur & hoc crudele habetur, cũ igi
tur hoc etiam per heſperum fiat. ſequi/
tur ipſum
crudelem
eſſe. ¶ He
ſpere qui
cœlo lucet
reſpondẽt
iuuenes.
et obiecta
tacite reiĩ
cientes cõ
iugii com
moda recẽ
ſent, Ex le
ge aũt car
minis A
mœbeii hoc ſeruatur ut q in ſecũdo lo
co dicit, aut aliqd maius, aut cõtrarium
dicat, ideo ſic puellæ crudelem heſperi
ſtellam, iuuenes per cõtrarium iocũdam
appellãt. qui cœlo lucet. q. d. nullus.
¶ Qui deſpõſa firmes, nã confirmatur
tũc matrimonium cũ ſponſa ſponſo iun/
gitur, q exortu heſperi fiebat. ¶ Tua
flãma, tuo ſplendore, ¶ Quod pepigere
uiri, mariti. ¶ Pepigerunt ante parẽtes,
nam parẽtes coniugia liberorũ deſpon/
debant. Vnde ſpõſus & ſponſa dicitur.
¶ Tuus ardor, tuæ ſtellæ ſplendor.
¶ Quid datur a diuis felici optatius ho
ra, qua. ſ. nouus nuptus ſponſæ iũgitur,
& hoc dictum eſt a iuuenibus a quibus
uenus maxime deſideratur. Nam ſecun/
dum uarias animi perturbationes uarii
ſunt felicitatis fines, inops nihil putat
melius pecunia, infirmus nil ſanitate p/
ſtantius, hinc Virg. lib. primo, de ænea
deſiderante urbem condere. O fortunati

Lex in amœbeo carmine

Felicitatis fines uarii

Quid faciunt hoſtes capta crudelius urbe?
Hymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.
Iu. Heſpere, qui cœlo lucet iucundior ignis?
Qui deſponſa tua firmes connubia flamma.
Quod pepigere uiri, pepigerunt ante parentes:
Nec iũxere prius, quam ſe tuus extulit ardor:
Quid datur a diuis fœlici optatius hora?
Hymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.
Pu. Heſpere quis nobis æqualẽ hãc abſtulit unam?
Nanq; tuo aduentu uigilat cuſtodia ſemper,
Nocte latent fures, quos idem ſæpe reuertens
Veſpere mutato comprendis nomine eoſdem.

quorum iam mœnia ſurgunt. ¶ He
ſpere quis nobis æqualem hanc abſtulit
unam? Alii aliter hoc carmen legẽdũ pu
tarunt, pater uero ſic correxit, & ſic ue
rus poetæ ſenſus cõtinuari uidetur, in/
terrogant
enim puel
læ heſpe
rũ quis nã
abſtulerit
æqualem
ſuã illã ui
delicet cu
ius epitha
lamiũ ca/
nimus, po
teſt tamen
etiam legi
heſperus a
nobis æq/
les abſtulit unam, nam iuuenes ſocios ſu
os ſuperius uocauerant æquales, ſic etiã
puellæ eodem utuntur uocabulo, ut ſit
æquales heſperus a nobis abſtulit unã.
¶ Abſtulit, a gremio materno. ſecũdum
ritũ de quo ſupra. ¶ Nãq; tuo aduẽtu,
dicunt puellæ facile eſt tibi hoc ſcire, qa
cuſtodia exortu tuo ſemper incipit, &
nocte uagantur adulteri & amatores q
in tenebris ſe optime poſſe latere ſperãt.
¶ Tuo aduẽtu, exortu tuo. ¶ Nocte la
tent fures, Ideo cuſtodia exortu tuo inci
pit, qa tunc fures uagantur ſpe latendi.
Videtur hoc loco fures pro amatoribus
ponere, ſic ſupra, aut quæ ſidera multa
cũ tacet nox furtiuos hoĩum uidet amo/
res, ſic et Iuuena. me nemo miniſtro fur
erit, unde etiã furta adulteria dicimus.
Ouidius, qs deprẽdere poſſet furta Io/
uis, & Claudianus, gaudet amãs furto.
¶ Heſpere mu. heſpere uocatiuus eſt et
eſt ordo, nãq; tuo aduẽtu o heſpe cõprẽ

Fur furtũ

dis eoſdē mutato noie. ¶ Cōprēdes eoſdem. ſ. fures, qa amatores uſq; in aduētum luciferi morātur apd' amicā. ¶ Mutato noie, nā eadē ſtella quæ poſt occaſū ſolis heſperus dicitur, ante ortū eiuſdem lucifer appellatur.

gnotus pecori, qa aialia quæ ſolēt flores lacerare paſcēdo illuc nō poſſunt accedere. ¶ Nullo contuſus aratro, Nā ruſtici arantes ſolent plerūq; flores inuertere. ¶ Quē mulcēt auræ, quē uēti fouēt, et

Iu. At libet innuptis ficto te carpere queſtu.
Quid tum ſi carpunt tacita quē mente requīrūt?
Hymen ō hymenæe hymen ades o hymenæe.
Pu. Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat ſol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ,
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ,
Sic uirgo dum intacta manet, dum cara ſuis eſt.
Cum caſtum amiſit polluto corpore florem,
Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.
Hymen o hymenæe hymen ades o hymenæe.
Vt uidua in nudo uitis quæ naſcitur aruo.
Nunq̄ ſe extollit, nunq̄ mitem educat uuam,
Sed tenerum prono deflectens pōdere corpus,

¶ At libet innuptis procul dubio hic multa carmina deſūt q̄ ex lege amœbei carminis tot debent reſpōdētes uerſus dicere, quot in prio loco canētes & cū hoc ſint uerba iuuenū manifeſte apparet q̄ deeſt finis eorū q̄ per puellas dicuntur, Sed deperdita optare & cōmiſerari poſſumus. q̄ adſunt iterp̄tabimur. ¶ At libet, cōtēnenda eſt inquiunt iuuenes q̄rela quā puellæ cōtra te nō ex aio loquūtur, ſed potius fingūt. ¶ Quid tū ſi carpūt tacita quē mēte requirunt, carpūt cū quē tamē optāt. Alii legūt qd tum ſi carpūt tacita q̄ mēte requirūt? Sed idē quaſi eſt ſenſus, ſed aſpere & extorte nimis prolatus, iō primā lectionē magis p̄bo. ¶ Vt flos in ſeptis, per cōparationē puellæ uirginitatis amiſſæ turpitudinē oſtēdūt, dicētes puellas eſſe ueluti fiorē q dū in ortis clauſis nulla læſus iniuria uiget, ab oibus optatur, cū uero ungue decerptus lāgueſcit, ab oibus negligitur. ¶ Ortis ſeptis, munitis inde ſepes dicuntur. ¶ I-

Sepes

notāda eſt poetæ doctrina qui tribus diuerſis uerbis, qd uēti, qd ſol, quid pluuiæ, floribus p̄ſint, breuiter explicauit. ¶ Idē. ſ. flos. ¶ Defloruit, deflorere eſt florē amittere & lāguidū fieri. ¶ Sic uirgo dū intacta manet dū cara ſuis eſt. Quint. lib. ix. ca. de figuris ſentētiaꝶ allegat hoc carmē & exponit primū dū pro quoad, ſecūdū uero pro uſq;. ¶ Polluto corpore, uiolato per coitū. ¶ Vt uidua i nudo, apta cōparatione iuuenes quoq; obiecta per puellas refellūt, oſtēdūt aūt puellā dū nupta manet eſſe uiti ſimilē quæ nulli arbori ihærens humi ſtrata negligitur, Eadem uero ulmo cōiuncta ab agricolis et iuuēcis colit̄. ¶ Vidua uitis, quēadmodū dicitur uitis maritari quæ arbori iūgitur, ita e cōuerſo dicitur uidua illa quæ nulli arbori iūcta eſt, Col. li. iiii. uites maxīe gaudēt arboribus qa naturaliter in ſublime p̄cedūt, tū & materias ampliores credāt & fructū æqualiter percoquunt. Itē li. xvi. uitē maxīe populus alit. Dein

Dum

Vitis uidua

Vites maritari

de ulmus, deide fraxinus, Ouid. in. ii. El. Vlmus amat uites. uitē nō deſerit ulmus. ❡ Vuam, mitē maturā, Virg. Sunt nobis mitia poma, uitis aūt quæ nō colitur fert ꝗdē uuā ſed nō matureſcit. ❡ Sed tenerū ꝓno, ſed cum per ſe ipſa ſuſtineri non poſſit. humi iacet. ❡ Tenerū corpus, qđ non habet robur quo ſtare poßit.

Mitis

Iāiam contingit ſummum radice flagellum,
Hanc nulli agricolæ nulli accoluere iuuenci,
At ſi forte eadem eſt ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuēci,
Sic uirgo, dū intacta manet, dū īculta ſeneſcit,
Cum par cōnubium maturo tēpore adepta eſt,
Cara uiro magis, & minus eſt inuiſa parenti.
At tu ne pugna cum tali coniuge uirgo,
Nō æquum eſt pugnare, pater cui tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre: quibus parere neceſſe eſt
Virginitas nō tota tua eſt, ex parte parētū eſt,
Tertia pars matri data: pars data tertia patri,
Tertia ſola tua eſt, noli pugnare duobus,
Qui genero ſua iura ſimul cū dote dederunt.
Hymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.

❡ IAM id cōtigit ſumū radice flagellū, flagellū appellamus ſummitatē ramorū et nō tātum uitiū, ſed etiā uniuſcuiuſq; arboris, dicit ergo qđ uitis quæ nō eſt ulmo iuncta flagella radice contigit. i. ramorum ſūmitates ad radices perueniunt, eſt ergo hyppalage. ❡ Vlmo marito, Nam ulmus uidetur maritus uitis, Cui uitis ipſa eſt cōiuncta, Oratius, ergo aut adulta uitiū ꝓpagine altas maritat populos. ❡ Minus eſt inuiſa parēti, dū. n. filiæ pater timet ne uirū agnoſcat anteq̄ nubat. Eam quodāmodo inuiſam hēt. Poſt q̄ uero nupſerit, Si adulterium cōmiſerit. Id magis ad mariti q̄ ad patris ſpectat ignominiā. ❡ At tu ne pugna, Cōcludunt igitur iuuenes & ſer

Flagel lum

monē ſuū ad nouam nuptā a poſtroꝛ/ ꝓbant illā exbortantes ut uiro iūgat; ſic parētibus iubentibus, quorū ius uirginitatis ipſius ē i parte qđ ipſi marito ceſſerūt

❡ Cū tali cōiuge. q. d. cū cōiuge, et pulchro & uirtutibus ꝓdito. ❡ Nō æquū eſt pugnare, cū eo uidelicet. ❡ Quibus ſ. parētibus. ❡ Neceſſe eſt parere, ex lege. n. pater hēt ptātem i filios. ❡ Virginitas nō tota tua eſt, et quo mō nō ſit tota ſua declarat ꝗa tertiam illius hēt pater et tertiā mr̄ ꝑtē. ❡ Pugnare duob⁹, patri uidelicet & matri. ❡ Genero ſua iura ſimul, ſua iura, q̄. ſ. ipſi hēbāt i uirginitate tua & hoc mō gener ipſe duas hēt partes uirginitatis, tibi uero unica tātū ꝑs remāſit q̄ debet marito ēt cedere.

EPITHALAMIVM PELEI ET THETIDOS.

Epithal. Thetidis. & Pelii Expoſ.

P Eliaco quondam prognatæ uertice pinus

P Eliaco quōdā ꝓ. uer. pi. duas fuiſſe Thetides nō ignoramus, quarū una tethys. ſ. prima ꝓducta et cū aſpiratiōe in ſecūdo loco & ꝓ. y. cœli & terræ filia fuit, Oceani uero & ſoror et coniūx, ex qua & ipſo oceano nata eſt doris q̄ Nereo nupſit, ex ꝗbus porro nata eſt thetis

Thetides duæ

Doris

alia quæ prima breui & aſpirata et per i ſcribitur, Quæ Peleo nupſit, Eſto alii dicãt hãc ſecũdã thetidẽ Chironis cẽtauri filiã fuiſſe, ut Dyctis cretẽſis li. yi. de bello troiano cõmemorat, Qui Aſcãdrũ quẽdã introducit originẽ nuptiarũ Pelei cũ thetide Chironis filia, Chriſippo atq; arato Neoptolemi nũtiis his uerbis narrantem. Ea tẽpeſtate multi undiq; reges acciti domũ Chironis inter ipſas epulas nouam nuptã nouis ac magnis laudibus ueluti deã celebrauerãt, parẽtẽ eius Nerea appellantes, ipſamq; Nereida & ut q̃ſq; eorũ regũ q conuiuio iterfuerãt, choro moduliſque carminũ ꝑualuerãt, ita Apollinẽ liberũq; & ex fœminis, plurimas muſas cognoiauerũt, unde ad id tps cõuiuiũ illud deorũ appellatũ eſt. hæc dictis. Ex q̃bus uerbis illud dicere nõ dubitaueri fortaſſis hic natũ eẽ, ut alii thetidẽ iſtã nõ Chironis ſed Nerei filiã fuiſſet dixerit, q̃a Nereũ chironẽ in cõuiuio reges appellauerũt, Statius i i. Syluarũ in epithal. Teſſala nec talẽ uiderũt pelea tẽpe, cũ theti hœmoniis Chironẽ accedere terris Erecto ꝓſpexit equo, cõſtat igit̃ hãc ſecũdã thetidẽ ſiue chironis ſiue nerei filia fuerit, Peleo nupſiſſe, unde poeta nr̃ p̃ñti poemate nuptias ipſas celebrauit, & thetidẽ nerei filiã dixit, hoc aũt ordine poema ipm̃ cõtexuit, prio nuptiarũ originẽ declarat, & frequẽtiã eorũ q ad nuptias cõuenerũt deſcribit. Deinde apparatũ exponit ipſarũ, poſtremo parcas itroducit nuptiale carmẽ canẽtes & Achillis q ex peleo & thetide naſciturus erat fata p̃dicẽtes, q̃tũ ergo ad originẽ nuptiarũ attinet. fingit poeta nr̃ qd̓ cũ argonautæ fabricata naui Argo i colchos ad rapiẽdũ uellus aureũ iter hẽrẽt, una cũ ipſis aderat & peleus, ſed cũ forte nymphæ marinæ emerſiſſent. Vt nauẽ illã argonautarũ maximã cõſpicarẽtur. Peleus tũc iter illas thetidẽ uidit, cuius amore incẽſus in uxorẽ expetiuit, eãq; hẽre meruit, Illud tamẽ notãdũ q̃tũ ad rei ueritatẽ attinet, pelei cũ thetide nuptias ãte argonautarũ ꝓfectionẽ in colchos celebratas fuiſſe. Sed Catullus licẽtia q̃dã poetica laſciuiẽs aliter cõmẽtus ẽ, illud quoq; aiaduertẽdũ ẽ male a q̃buſdã hoc poema iſcribi Argonautica, Cũ is debeat titulus eẽ Epithalamiõ PELEI ET THETIDIS. Cũ i eo nõ de argonautis, ſed de illorũ nuptiis materia hẽatur. ¶ Peliaco quõdã, Athamas rex thebarũ, ex uxore Nephele phrixũ et bellẽ filios ſuſcepiſſe dr̃, Sed matre defuncta uxorẽ Ino filiis ſupiduxit, q̃ odio hñs priuignos, ſemia ne naſcerẽtur coq mãdabat, ſed cũ hꝰrei cãm athamas ex oraculo q̃reret, illa ſacerdotes ꝑcorrupit ut rñderẽt, opus eẽ ex nephele genitos deis mactari, qd̓ athamas cũ exeq uellet, nephele q̃ iã dea facta erat filios ſuos eripuit, & a Mercurio arietẽ uelleris aurei ipetrauit, quo eos in põtũ trãſueheret, helle in trãſfretãdo piit, a qua helleſpõtus ẽ dictus, phrixus cum i colchos pueniſſet, arietẽ Ioui mactauit, & eius pellẽ aureã in luco Martis in q̃rcu ſuſpẽdit, hãc iaſon collecta arginorũ manu fabricata naui argo auxilio Medeæ clã ſurripuiſſe dicit̃, quẽadmodũ fabulã diffuſius apud græcos orpheus et apollonius, apud nos uero Ouid. in. yii. mutati. & Valerius Flac. pertractarunt, quã ẽt cõmemorat Diodorus Sicu. li. y. c. iiii. ¶ Pinus. i. nauis ex pineis arboribus confecta, eſt. n. pinus arbor cuius lignum nauigiis maxie aptum ẽ. Virg. Dant utile lignũ nauigiis pinus, licet tñ nauis argo nõ ex pinu, ſed ex arbore eane, q̃ nec aqua nec igni põt corrũpi fuerit fabricata, ut Pli i. qt li. xiii. c. xxii. Poetæ uero græci dicunt ex q̃rcu dodonide i qua oraculum Iouis fuerat. Vñ & uſum ſermonis habuit, Vnde Val. Flaccus iprincipio fatidicã ratẽ appellauit, De hac naui legitur & illud

Chirõ cẽtaurus

Cõuiuium deorũ

Thetiſ quare nerei filia dicta.

Athamas

Fabula uelleris aurei

Helleſpõtus unde

Argo nauis ex q̃ materia

Argo fatidica cur

Ennii, Vtinã ne in nemore Pelio ſecuribus cæſa cecidiſſet abiegna ad terrã trabes
ne ue ide. Nauis inchoãdæ exordium cœpiſſet quæ nunc nõiatur argo. S. c. n. dicta Argo
eſt nauis uel qa argus fabricator fuit docẽte Minerua, uel a celeritate nã ἀργὸς cele unde
ler dicitur, uel qa argiui in ea uiri uecti ſunt ut Cic. docet in prio Tuſc. De hac lo dicta
qtur poeta, quã pinum ab arbore appellat. ¶ Peliaco uertice ꝓgnatæ, Pelion mons Pelion
eſt teſſaliæ, de quo Pli. li. iiii. ca. viii. Dicæarcus uir. eruditus cura regum montes mons
permẽſus altiſſimum hunc ꝓdidit ut idem auctor teſtatur lib. ii. c. lxvii. ab hoc fit Dicæ
Peliacus deriuatum, in uertice igitur Peliaco. i. in ſumitate mõtis pelii, nã Diodo. arcus
lib. v. ſcribit, Iaſonem nauim iuxta pelion ædificaſſe. ¶ Quõdam, olim, & nunc ꝑ Quon
teritum reſpicit tẽpus, cum quondam ſicut & olim tria ſignificet tempora ut Ser dã oli
uius libro tertio æneid. docet.

¶ PER undas liquidas neptuni, piphraſticos, per maria dixit. ¶ Phaſidos ad fluctus, phaſis colchorum ẽ fluuius

Phaſis

Dicuntur liquidas neptuni naſſe per undas
Phaſidos ad fluctus, & fineis æetæos,
Cum lecti iuuenes argiuæ robora pubis
Auratam optantes Colchis auertere pellem
Auſi ſunt uada ſalſa cita decurrere puppi,
Cœrula uerrentes abiegnis æquora palmis:
Diua quibus retinens in ſummis urbibus arces,
Ipſa leui fecit uolitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexæ texta carinæ,
Illa rudẽ curſu prima imbuit amphitritem,

le. Fl. li. i. quẽadmodũ Pallas ex theſpiis archite ctum noie argũ uocauit illiq̃ ĩperauit ut nauim illã fabricaret ¶ Diua

Argus archi tectus

uius q̃ qualibet magnis nauigiis nauiga tur, ut Pli. li. vi. c. iiii. teſtatur, per hunc ex mari ad colchorũ regionẽ peruenit Iaſon. ¶ Ad fines æeteos, ad terminos colchicæ regionis ĩ qua æetes regnauit αἰήτης, græce dicitur, unde ſpõdeum ĩ qnto pede facimus. ¶ Cum lecti iuuenes, ſic legẽdum ẽ nõ autẽ læti, qa ſicut habemus apud Cic. li. i. tuſ. Argõ dicta ẽ qa argiui ĩ ea delecti uiri uecti petebãt peliẽ inauratã arietis, lecti ergo. i. electi ¶ Robora pubis argiuæ, appoſitio ẽ. i. q̃ erãt fortiſſimi argiuoꝝ. ¶ Auratã pellẽ, aureum uellus de quo ſupra. ¶ Auſi ſunt, tãq̃ rẽ magnã. Vada ſalſa ipſa maria, ſic Virg. in. iii. Exultantq̃ uadis. ¶ Cita puppi, celeri naui, & idẽ a celeritate dictã qdã uoluerunt ſicut ſupius diximus. ¶ Palmis abiegnis, remis ex abiete factis. ¶ Diua qbus, narrat Va

Æetes

reti. arces: Palladẽ intelligit q̃ arciũ dea fingit qa de capite Iouis nata fert Virg. Pallas quas cõdidit arces ipſa colat, et ẽ ordo, qbus. ſ. iuuenibus ipſa diua fecit currũ uolitãtẽ leui flamine. ¶ Fecit cur. poetice naui per qdã metaphorã currũ uẽto uolãtẽ appellauit, uidet nãq̃ nauis currus eẽ q̃ uẽto ducat. ¶ Flamie uẽ. cõ iun. tex. pi. pineas arbores ſit cõiungẽs. ¶ Illa ru. cur. pri. ſi de naui lõga ĩtelligimus hoc uerũ ẽ, cõſtat. n. Iaſonẽ primũ naui lõga per maria nauigaſſe, ut Pli. li. vii. c. l, a. teſtat. ¶ Rudẽ cur. exptẽ añ nauigatiõis ſꝫ hippalage ẽ. ¶ Imbuit. a. uerſus iſte in qnta ſpõdeum hẽt, Amphitrite uero uxor fuit neptuni, Claudianus de rap. pſer. Neptunum gremio cõplectitur ãphitrite, Sed ẽt ꝑ mari capit Oui. li. i. Nec brachia lõgo margie trãꝝ porrexerat ãphitrite. ¶ q̃ ſit ac. i. poſtq̃

Pallas arciũ dña

Amphitrite

¶ Proſpicit

Quæ ſimul ac roſtro uentoſum proſcidit æquor,
Totaq; remigio ſpumis incanduit unda,
Emerſere feri candenti e gurgite uultus
Aequoreæ monſtrum nereides admirantes,
Illaq;,atq; alia uiderunt luce marinas
Mortales oculis nudato corpore nymphas,
Vmblicum tenus extantes e gurgite cano,
Tum thetidis peleus incenſus fertur amore,
Tum thetis humanos non deſpexit hymenæos,
Cum thetidi pater ipſe iugandum pelea ſenſit.
O nimis optato ſeclorum tempore nati

roſtrũ

¶ PROSCIDIT equor, mare ſulcauit ¶ Ventoſum, in quo maximi uenti flãt. ¶ Roſtro, roſtrum enim appellamus ꝓminentem nauis partem iuxta proram, cuius inuentor fuit piſeus ut Plinius libro ſeptio cõmemorat. ¶ Vnda incanduit, Vnde candidũ candida facta eſt ꝓpter ſpumas. ¶ Emerſere feri, ordo ẽ, nereidis, idest Nymphæ maris Nerei & doridos filiæ appoſitiue feri uultus admirantes monſtrum, ideſt nauim monſtruoſam, emerſerere gurgite candenti, ideſt e mari facto ob ſpumas candido, uel Nereides equoreæ appoſitiue mõſtrum et uultus feri, ideſt uultus beluarũ marinarum, huiuſmodi enim ſunt nymphæ admirantes. ſ. nauis illius magnitudinẽ emerſere &c.

Nymphæ quales

¶ Illa atq; alia, ſenſus eſt homines eo die & ſequenti uiderunt nymphas nudas & ſupra aquas extantes. ¶ Mortales oculi, ideſt oculi mortalium, uel mortales oculis uiderunt ut ſit Pleonaſmos. ¶ Illa atq; alia luce, illo & ſequenti die alii legunt. ¶ Illa haudq; alia, ut ſit ſenſus illa luce tantum nõ alia mortales oculi uiderunt deas marinas. ¶ Vmblicum tenus, umbilicus dicitur quod medium in aliqua re obtinet, inde umbilicum appellamus ligamentum inteſtinorum q̃d mediam fere uentris partẽ obtinet, inde umblicum per ſyncopam per umbilicum

Vmbilicus

Tenus

numeri pluralis caſus genitiui protulit. Tenus uero ꝓpoſitio eſt quæ uſq; ad ſignificat & poſtponi põt, ablatiuo uero iungitur ut pubetenus, humeris tenus. quandoq; uero uel licentia poetica uel potius more græco cũ genitiuo ſed plurali iungitur. Vt apud Virgi. i geor. & crurũ tenꝰ a mẽto paleariа pẽdẽt. Licet Seruius aduerbium dicat eſſe ex uſu, quoniam ꝓpoſitio genitiuo iungi nõ poteſt, alii uero nutricum tenus legunt. i. uſq; ad mamas quibus maxime utuntur nutrices, ut ſynedochichos hoc dictũ ſit, uidelicet ut totum hoc eſt nutrices pro parte. i. ꝓ uberibus poſuerit. ¶ Gurgite, tapinoſis ideſt ex mari. ¶ Cano, albo ex ſpumis. ¶ Tum thetidis, eo tempore peleus qui erat inter argonautas uiſa thetide ipſius amore correptus fuit. ¶ Humanos hymenæos, i. Cõnubium hominis. i. ipſius pelei, cum reliquæ tamen ſorores præter unam omnes deis nupſerint. ¶ Pater ipſe, ipſe Nereus. ¶ Sẽſit, exiſtimauit filiã matrimonio iungendam peleo, & bene oſtendit non tantum ſponſi & ſponſæ, ſed etiam parentis uolũtatem in nuptiis conſenſiſſe. ¶ O nimis optato, cõmẽdat poeta tempora illa in quibus naſci iſtis contigit, quia feliciſſima uidẽtur fuiſſe, cum dei inter homines uerſarentur, & D. te mortalium cõnubia nõ dedignarẽ

tur. Nimis optato q̃les.ſ.oẽs optāt.

HEroes ſaluete, heroes ab antiquis dicti ſunt ſemidei. Viri fortes, et plus q̃ homines, ſicuti Heſiod. ait ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται ἡμίθεοι. ideſt ho minū He roum diui nū genus qui uocan tur ſemi dei, hero

Heros/es

Heroes ſaluete, deum genus, o bona mater,
Vos ego ſæpe meo uos carmine compellabo:
Teq; adeo eximiæ tedis felicibus aucte
Theſſaliæ columen peleu, cui iuppiter ipſe,
Ipſe ſuos diuum genitor conceſſit amores:

Concipe, Mater eris iu/uenis, & forti bus ar mis

as beatus Auguſtinus in.x.de ciuit.dei ἀπὸ τῆς ἥρας, hoc eſt a Iunone deriuat quæ eſt aer quod in aere animæ heroū habitare dicuntur. Vnde Lucan⁹ in.ix. Quaq; patet terras inter lunæq; mea tus ſemidei manes habitant, & unum Iunonis filium heroa nominatum aſſerit Martianus capella in ſecūdo a b ἔρα ter ra quia gubernent homines in terris dū ſunt in regiōe aeris proxima dici putat. O bona mater, quæ hos in lucem pro tuliſti. Sæpe cōpellabo, in ſequētibus uidelicet. Teq; adeo eximiæ tedis fe licibus aucte, felici thetidis matrimonio cū prius thetidis legeretur, pater meus tedis legendum docuit. Tedis igitur ꝓ cōnubio accipe, ſic & Luc. in primo, & diro ferales omine tedas, & eſt ordo. O peleu columen.i. præſidum teſſaliæ exi miæ, aucte tedis felicibus, Te.ſ.cōpella bo. Aucte, dignitate.ſ. ob contractū cum nympha matrimonium. Cui iu piter ipſe, ipſe ſuos, cum iupiter ardentiſ ſime thetidem amaret, non tamen auſus eſt cum illa rem habere, quia protheus prædixerat ex illa naſciturum qui ma ior eſſet patre futurus, unde illam peleo conceſſit, quā rem in principio achillei dos Statius tetigit cū inquit. Magnani mum æacidem formidatāq; tonāti P4

Heros Iuno/nis fi/lius

Pro/thei uatici/nium

geniem & patrio uetitam ſuccedere cœ lo, muſa refer, Ouidius uero diffuſi⁹ eā dē lib.xi.met. pertractat his uerſibus. Nāq; ſenex thetidi protheus dea dixe rat undæ.

Acta patris uincet, maiorq; uocabit illo Ergo ne quicq̃ mūdus ioue maius hēret Quāuis haud tepidos ſub pectore ſenſe rat ignes

Iupiter æquoreæ thetidis cōnubia uitat Inq; ſua æacidē ſuccedere uota nepotē Iuſſit, et āplexus i uirginis ire marinæ. Iginius in libro de ſignis ubi de ſagitta dicit, parcas hoc ceciniſſe quod auditū ꝓ metheus neceſſitate uigilans ioui nun ciauit, Vnde ꝓ beneficio meritū illi re tulit gratiam, eumq; uinculis liberauit. Apollonius etiā libro quarto inducit iu nonem ad thetidem loquētem q; eā om nium nympharum gratiſſimam haberet quia ioui cōcubitum negauit, et quod ta men eam non omittebat iupiter, donec themis ei uaticinata eſt naſciturum ex thetide eum qui maior foret patre, et q̃ iupiter iurauit non daturum eam cuiq; deo. Vnde ſic ſcribit.

ἔμπης δ᾽ εἰσορόωσκεν ὀπιπτεύων ἀέκουσαν
εἰσότε οἱ πρέσβειρα θέμις κατέλεξεν ἕκαστα
ὡς δή τοι πέπρωται ἀμείνονα πατρὸς παῖδα τεκεῖν τῶ καί σε λιλαιόμενος μεθέηκεν
δείματι · μήτις ἑοῦ ἀντάξιος ἄλλος ἀνάσσοι

ἀθανάτων, ἀλλά μιν ἐόν κράτος εἴρυσ-
το.
Tamen nõ dimiſit hortari inuitam
Donec uenerãda themis narrauit ſingľa
q̃ uidelicet fata uoluerũt meliorem pa/
tre ſuo
Filiũ pare
re, unde et
te cupiẽs
dimiſit
Timore,
ne quis ſi/
bi i digni
tate æqua
lis regna/
ret. Immortalium, ſed ut ſemper pro/
priam potentiam conſeruaret. ¶ Ipſe iu
piter, ipſe emphaſim habet, & ad maio
rem pelei laudem ſubiungit, ipſe genitor
diuum. q. d. ſummus ille deorum regna
tor genitorq́z. ¶ Suos amores, ipſam the
tidem, quam impenſe amauit, & notan
dũ q̃ ut plurimũ amores in plurali de li
bidinoſis dicimus.

¶ THEtis neptunine, deriuatiuum p̱
patronimico poſitum eſt, Neptunine. i.
neptuni neptis, utpote quæ de Doride fi
lia Neptuni, qui idem eſt Oceanus nata
eſſet, alii uero græcum patron, micũ fœ
minini generis eſſe uolunt. ¶ Tenuit,
obtinuit in maritum. ¶ Te ne ſuam Te
thys? hic tethys cum aſperatione in ſecũ
do loco & prima producta habetur, q̃a
uxorem Oceani ſignificat, querit enim
cum quadam admiratione cõmendatio/
nis plena, an tethys & Oceanus cõceſ/
ſerint peleo habere thetidem neptem ſuã
in uxorem. ¶ Suam neptem, quæ nata
erat ex Doride filia ſua & Nereo.

¶ Mari totum, Oceanus nãq́z eam par
tem orbis terrarum uniuerſam, quæ ho/
minibus ad habitandum conceſſa eſt cir

Te ne thetis tenuit pulcherrima neptunine?
Te ne ſuam tethys conceſſit ducere neptem?
Oceanuſq́z mari totum qui amplectitur orbem?
Quæ ſimul optatæ finito tempore luces
Aduenere, domum conuentu tota frequentat
Theſſalia, oppletur lætanti regia cœtu,
Dona ferunt, præ ſe declarant gaudia uultu,
Deſeritur Scyros, linquunt phthiotica tempe,

cuitu ſuo ambit. ¶ Totum orbem, ideſt
uniuerſam partem terræ habitabilem.
¶ Quæ ſimul optatæ, In hac parte eo/
rum frequentiam qui ad nuptias conue
nerunt declarat, Et eſt ſenſus, poſt q̃ ſta
tutus dies
nuptiis ad
uenit.
¶ Quæ
luces, ne/
ceſſe ē ſup
plere bis
diebus q
nuptiis de
dicati ad/
uenerunt, tota teſſalia domum frequen/
tat et luces numero plurali dixit q̃a ma
gnificæ nuptiæ per plures celebrãtur di
es. ¶ Domum conuentu, omnes teſſali
domum pelei conuenerunt nuptias cele
braturi. ¶ Cœtu lætanti, multitudine
eorum qui conuenerunt & læti erãt ob
nuptias regis. ¶ Dona ferunt, populi
omnes munera regi attulerunt qui mos
nunc in pagis remãſit, ut ad nuptias ac/
cedentes munera afferant, & in regum
nuptiis. ¶ Præ ſe declarant, oſtendunt
& uultu indicant gaudia in animo cõ/
cepta, & noue dixit præ ſe declarant cũ
declarat per ſe plenum ſit. ¶ Deſeritur
ſcyros, Scyros eſt iſula in Aegeo. Cuius
Strabo lib. ix. & Pli. lib. iiii. ca. xii, me
minerunt, clariſſima fuit hæc inſula p̱/
pter Achillis cum lycomede affinitatem
& propter Achillis filium Neoptolemũ
ibi procreatum & nutritum. ¶ Deſeri/
tur, ab incolis. ſ. qui ad nuptias conue/
niebant. ¶ Linquũt, coloni. ſ. ¶ Phthio
tica tempe, Tempe locus eſt in theſſalia
amœniſſimus quem ſic deſcribit Ouid.
lib. primo meta. Eſt locus Hæmoniæ p̄/
rupta quod undiq́z claudit Sylua, uocãt

Mos q̃ et ho/ die ſer uatur
Præ ſe decla/ rant.
Scy/ ros
Neop/ tole/ mus ubi nu tritus
Tẽpe

tempe, per quæ peneus ab imo effuſus pido ſpumoſis uoluitur undis, huius ſitũ deſcribit etiã Pli. lib. iiii. ca. viii. & Solinus cap. xiii. Eſt aũt tempe neutri generis, & numeri pluralis, Phtiotica autẽ teſſalica dixit a Phtia urbe de qua Strab. lib. ix. et Pli. lib. iiii. c. ſeptimo.

Phtia urbs

Graiugenaſq; domos, ac mœnia lariſſea:
Pharſalii coeunt pharſalia tecta frequentant,
Rura colit nemo, molleſcunt colla iuuencis,
Non humilis curuis purgatur uinea raſtris,
Non glebam prono conuellit uomere taurus,
Non falx attenuat frõdatorum arboris umbrã,
Squalida deſertis rubigo infertur aratris:
Ipſius at ſedes, quacunque opulenta receſſit
Regia, fulgenti ſplendent auro, atq; argento,

¶ AC mœnia larißea, Lariſſæ plures fuerunt, ut Strabo li. xiii. cõmemorat, ſed hoc loco de urbe teſſaliæ intelligit, cuius Strabo idem lib. ix. & Pli. li. iiii. cap. viii, meminere. ¶ Pharſalii coeunt, Pharſalia oppidum eſt teſſaliæ de quo Pli. libro. iiii. cap. viii. a quo pharſalia teſſalia dicta fuit, & inde cãpi pharſalici in quibus bellorum ciuiliũ procellæ detonuere. Notandum eſt autẽ q, Catullus eodem carmine ſecundã ſyllabam in hac dictione corripuit & produxit, quẽadmodum Lucretius lib. iiii. primam in liquidis craſſaq; conueniant liquidis & liquida craſſis, alii habent pharſalii coeunt. ¶ Rura colit nemo, cũ coloni abeſſent interea rura non colebantur. ¶ Molleſcunt colla, fiunt tenera, quia non trahunt aratrum iuncti ad iugum, ex quo ſolent duritiem & callum in collo contrahere. ¶ Non humilis, In teſſalia uites ſunt non arbuſtiuæ ut i italia, ſed humiles & humi quodãmodo ſerpentes. ¶ Non purgatur, raſtris non foditur. ¶ Non glebam, tauri non proſcindunt arua. ¶ Prono uomere, uel curuo aratro, uel ad aratorem reſpicit, qui inclinatus & in aratri ſtiuã incumbẽs terram uerſat. ¶ Falx frondatorum, uaria recenſet agriculturæ officia, quæ omnia ceſſaſſe cõmemorat. Sunt autem frõdatores q ramos arborũ amputant hiemis tẽpore & qui folia uitiũ manibus uellunt, quo ardor ſolis uuam maturiorem reddat. ¶ Attenuat umbram, amputãdo frondes umbra minuitur. ¶ Rubigo infertur, eſt rubigo metalli uitium quo paulatim conſumitur, maxime cum nõ exercetur a robo, ideſt rubeo colore dicta. ¶ Ipſius at ſedes, hæc eſt altera pars poematis in qua nuptiarum apparatum deſcribit, & inter reliqua quæ ibi fuiſſe commemorat. Dicit etiam fuiſſe quãdam ueſtem ſtragulam, acu pictã, in qua theſei & ariadnes & bachi fabula conſcripta erat. Et ſic in ipſius fabulæ narrationem diuertitur, quæ diffuſius apud Ouid. li. v. faſtorum habetur, Quã etiam lib. vii. mutationum perſtrinxit, Et eãdem cõmemorat Diod. lib. v, eſt aũt ordo, at regia ſedes. i. domus ipſius pelei quacũq;. ſ. parte receßit, omnia ſplendent fulgenti auro & argento. ¶ Quacũq; opulẽta receſſit regia, per totã regiam, receſſit autem dixit, quia magnificæ ædes multa habent loca & conclauia, ita ut de uno in aliud tranſitus fiat, et ſic recedere uidẽtur. ¶ Fulgẽti ſplendet auro, & argẽto, In hoc uerſu in dictione ſplendet, det ſyllaba licet uocali ſubſequente, producitur, ſicut

Lariſſæ plures

Pharſalia

Frõdatores

Rubigo unde

Fabula theſei & ariadnes

tur ſicut etiam apud Ouidium. Sub Ioue mundus erat, ſubiit argentea proles, & ſuperius, cū Thetis humanos non deſpexit hymenæos, ꝑterea ſpōdeus fit in .v. ſede.

Candet ebur ſoliis, collucent pocula menſæ.
Tota domus gaudet regali ſplendida gaza.
Puluinar uero diuæ geniale locatur
Aedibus in mediis, indo quod dente politum,
Tincta tegit roſeo, conchylis purpura fuco.
Hæc ueſtis priſcis hominum uariata figuris
Heroum mira uirtutes indicat arte.

Ebur. CANdet ebur ſoliis, ebur dicitur a barro, Barus barrum autē elephantē dicebant, ex dēte .n. elephantis & ex oſſibus fit ebur, ꝗuis tamen ebur ſolum dicat ex dente Pli. li. viii. ca. iii. Soliū. ¶ Soliis. ſolium dicitur ſolida ſedes ex unico ligno confecta in qua reges ob corporis tutelam ſedere ſolebāt, Virg. Præfatus diuos ſolio rex infit ab alto, dictum ſoliū quaſi ſolidū. ¶ Gaudet, ſplendet, ut gaudere uideatur poetice per proſopopeiā ſenſum inanimatæ rei attribuit. ¶ Collucent pocula menſæ, poculum Poculum nunc calix potioni cōtinendæ accōmodatus, Alias id qđ bibimus. Virgi. Pocula ſi quando, ſæuæ infecere nouercæ, de quo uocabulo loquitur etiam Augu. li. xviii. de ciui. dei, collucent uero uel quia ex auro & argēto confecta erant, uel quia in his gēmæ, unde potoria gēmata potoria gēmata Pli. li. xxxiii. appellauit, unde Martialis in apophoretis, Gēmatum ſcythicis ut luceat ignibus aurum, Aſpice quot digitos exuit iſte calix. Et Virgilius libro primo. Hic regina grauem gēmis auroq; popoſcit. Impleuitq; mero pateram. Gaza ¶ Gaza, uocabulum eſt perſicum & diuitias ſignificat, quo uſus eſt etiam Virgilius libro primo. Arma uirū tabulæq; & troia gaza per undas.

¶ Puluinar uero, in mediis ædibus lectus erat plumeus in quo noua nupta puluinar erat cum peleo cubitura, Puluinar dicitur quod nobis capiti ſupponimus dormituri, quo etiam nomine lectulus dicitur, qui in templis ſterni conſueuit in honorem numinis alicuius, Vnde lectiſternium etiam nuncupatur, ut Auguſt. docet libro tertio de ciuitate dei, hoc loco puluinar geniale lectulum coniugalem intelligit, eſt enim genius uoluptatis deus, inde genialis dicitur, & genio indulgere eſt uoluptati uacare, Perſius indulge genio, carpamus dulcia, noſtrum eſt Quod uiuis, cinis & manes & fabula fies, e conuerſo dixit Terentius, ſuum defraudans genium. ¶ Locatur diuæ, ipſi thetidi. ¶ Ædibus in mediis, ſic legendum eſt non autem ſedibus .i. in media domo. ¶ Indo quod dente politum, ebore, facto ex dente elephātis indici, de quibus Plinius lib. viii. cap. vi. ¶ Tincta tegit, ordo eſt purpura tincta fuco roſeo conchilis tegit, Dicit enim conchile lis, & conchilium cōchilii, & eſt genus piſcis, ex cuius ſucco conficitur purpura, eorū uero qui purpura conchilis iungunt tanquā adiectiuum ſit minime ſententiā ſequendā arbitror. ¶ Purpura, ueſtis ſtragula purpurea, & hoc indicatur quia ſubiungit hæc ueſtis. ¶ Hæc ueſtis, in hac inquit ueſte erant uariæ imagines et figuræ antiquorum pictæ, quia in ea, fabula Ariadnes continebatur. ¶ Variata, coloribus diſtincta. ¶ Virtutes heroum, Theſei & bacchi, ſed Ironice hoc dictum eſt. ¶ Mira arte, indicat hoc ad

Lectiſternium
Genius
Genio indulgere
Cōchile, lis,
Cōchiliū, lii,

artificis pertinere commendationem, ut infra apparebit.

¶ NAMQ; fluentiſono, Incipit narrare fabulam Ariadnes in Naxo a Theſeo derelictæ, quam dicit in ueſte illa depictā fuiſſe, ordine uero artificiali a medio poetice incipit, Videlicet quo modo Ariadna relicta fuerit, poſtea quomodo fuerit abducta narraturus, Eſt autem ordo, talis,

Namq; fluentiſono proſpectans littore Diæ,
Theſea cedentem celeri cum claſſe tuetur.
Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
Nec dum etiam, ſeſeq; ſui tum credidit eſſe,
Vtpote fallaci quæ tum primum excita ſomno
Deſertam in ſola miſeram ſe cernit arena:
Immemor at iuuenis fugiens pellit uada remis
Irrita uentoſæ linquens promiſſa procellæ
Quem procul ex algā mœſtis minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchātis proſpicit euœ
Proſpicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flauo retinens ſubtilem uertice mitram,

Ariadna gerens idomitos furores in corde, proſpectans littore. i. de littore fluētiſono diæ, tuetur Theſea cedentem cum celeri rate. Littore fluentiſono. i. de littore qui reſonat ob fluctus maris, a quibus percutitur, legi tamen etiam poteſt fluente ſinu ut ſint duæ dictiones. i. labente mari. ¶ Diæ, inſula fuit Naxos Ægei maris una cicladum de qua Pli. li. iiii. c. xii. ſic ſcribit, Naxus a Delo. xviii millia cum oppido diſtat, hanc Strōgylē deinde Diam mox Diōyſiada a uinearū fertilitate, alii Siciliam minorem, aut caliopolim appellauerunt, huius inter cicladas meminit etiam Strabo li. x. Diodorus quoq; li. ix. et. ca. y. Naxū oli Diā uocatam fuiſſe teſtatur, ubi Theſei & Ariadnes fabulam recitat. Nam cū Theſeus in cretam nauigaſſet, Ariadnæ Minois filia eius ſpecie & decore capta cōſilium dedit minotauri occidendi, & labyrinthi egreſſum docuit, deinde cū eo

Dia ſiue naxos

Theſeus & Ariadna

Ariadne noctu clam recedens in inſulā appulit Naxum, ubi dormiens a Theſeo derelicta fuit. Sed eadem ſomno expergefacta cum illum recedētem aſpexiſſet amatorie de illo conquerebatur, interim ſuperueniens Bacchus illā in uxorem duxit, poſt cuius obitum coronam ex nouē ſtellis in cœlo cōſtituit, de q̄ Ouidius in faſtis Aurea per ſtellas nunc micat illa nouē. ¶ Theſea cedentem, recedentem. ¶ Tuetur, intuetur. ¶ Furores indomitos, amorem in Theſeum. ¶ Nec dum etiam, cum primum expergefacta eſſet a ſomno Ariadna & ſe a Theſeo in inſula derelictam uidiſſet, conſiderata illius ingratitudine & perfidia, uix credidit ſe ſui ipſius eē ¶ Seſeq;, quia replicat ideo copulā poſuit ad maiorem uim. ¶ Fallaci ſomno, quia per illum a Theſeo decepta fuerat, eo ꝙ dormiens derelicta fuerat. ¶ Immemor at iuuenis, Theſeus non memor eorum quæ promiſerat Ariadnæ. ¶ Irrita, ſine effectu. ¶ Procellæ uentoſæ, Eſt enim ueluti prouerbiale ut dicamus uerba effectu carentia a uentis diſſipari, inde dicet inferius. Sed mulier cupido quæ dicit amanti In uento & rapida ſcribere oportet aqua, & Ouidius, Irrita uentoſæ rapiebant cuncta procellæ. ¶ Quem procul, poſtq̄ Ariadna uidit illum recedentem, & ſe ab eo derelictā

Corona in cœlo

curis exæſtuans cuncta reiecit ornamenta. ¶ Quem. ſ. Theſeum. ¶ Minois, patronymicum eſt fœmininum. i. Ariadna Minois regis filia. ¶ Saxea ut effigies euæ bacchantis, In hac cõparatione duo ſunt cõſideranda, & ꝙ cum furibunda ueluti bacchas facta eſt, & ꝙ imobilis Theſeum recedẽtem ſpectabat, adeo ac ſi marmorea fuiſſet effigies. ¶ Euæ, bacchæ, quæ cum furore diſcurrẽs baccho ſacrificabat. ¶ Proſpicit & magnis, Videt amantem abeuntem & una affligitur, & ludit in eo ꝙ Theſeus abiret per undas, & ipſa fluctuaret undis curarum. ¶ Fluctuat undis, metaphorice curarũ multitudinem undas fluctuantes appellauit, hæ namq; more fluctuum marinorum cor pertundunt, Flauo uertice. i. capite flaui coloris, ob capillos, ex dolore enim coronã deiecerat. ¶ Retinẽs mitrã ſubtilem, Mitra erat tegmẽtum capitis quo maxime mulieres utebãtur & ut ait Seruius in. iiii. æneid. Pileus incuruus quo etiã buccæ cõteguntur, & lib. ix. inquit, Pilea uirorum ſunt, Mitræ uero fœminarũ, & ꝓprie lydorum ut Virg. in. iiii. Et nunc ille paris cũ ſemiuiro comitatu, Mæonia mẽtum mitra crinemq; madẽtẽ, ſubnixus rapto potitur. — *Mitra pilea uirorũ Mitræ fœminarũ*

NON

Non contecta leui uelatum pectus amictu,
Non tereti ſtrophio lactanteis uincta papillas,
Omnia quæ toto delapſa corpore paſſim,
Ipſius ante pedes fluctus ſalis alludebant,
Sed neq; tum mitræ, neq; tum fluitantis amictus
Illa uicem curans, toto te ex pectore Theſeu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente,
Ah miſerã aſſiduis quam luctibus externauit
Spinoſas Erycina ſerens in pectore curas?

contecta pectus, figurate nõ habens pectus cõtectum & uelatũ tenui amictu, gen9 id tegmenti indicat quo mammæ conteguntur, hodieq; fœminæ etiam utuntur, quod a pectore ipſe pectus uulgo appellant, quo ipſa prius contectum pectus habebat. ¶ Non uincta papillas ſtrophio, ſtrophium faſcia breuis eſt ut Nonius inquit, quæ uirginalem errorem cohibet papillarũ, nam ſi maiores fuerint deprimit, ſin minores ſubtus alligata illas tumefacit. Martialis, Faſcia creſcentes dominæ cõpeſce papillas Vt ſit quod capiat noſtra tegatq; manus. ¶ Papillas lactentis, uel lacte plenas, ſicut Vergilius lactentia frumenta dixit. i. lacte plena, uel lactantis legamus quod magis probo, eſt enim lactare per metaphoram aliquem per blãditias allicere, atq; decipere, Terentius in Andria, niſi me lactaſſes amantem, et ſic lactantis papillas, ideſt per blanditias uiros allicientes. ¶ Omnia, mitram, pectoris uelamen, & Strophium. ¶ Delapſa, abiciente ipſa Ariadna. ſ. ¶ Fluctus ſalis, Aquas maris per fluctus agitatas. ¶ Allidebant, percutiebant, feriebant. ¶ Ipſe ante pedes, ante ipſam Ariadnã. ¶ Sed neq; tum mitræ, Ariadna omnia negligens ornamenta de Theſeo tãtummodo cogitabat. ¶ Non curans uicem, ideſt ſortem mitræ iacentis per terram. ¶ Ah miſeram, exclamatio eſt poetæ cõmiſerantis caſum Ariadnes, & dico uel aliud uerbum tale ſubintelligere neceſſe eſt? ¶ Externauit, dementẽ fecit ſic Nonius Marcellus exponit, & hunc locum adducit. ¶ Erycina, Venus ſic appella

Pect9 — *Strophium* — *Lacta e* — *Externare* — *Erycina uenus*

Eryx ta eſt ab Eryce monte ſiciliæ in quo templum ab Ænea conditum tenuit, Cuius Stra
mons bo lib. yi. & montis. Plinius libro. iii. cap.) iii. meminerunt. ⁋ Curas ſpinoſas, pun
gentes, nocenteſq; & moleſtas, metaphorice a ſpinis quæ pungunt.

Illa tempeſtate ferox, quo tempore Theſeus
Egreſſus curuis e littoribus pyræi,
Attigit iniuſti regis Cortynia tecta:
Nam perhibent olim crudeli peſte coactam,

ILLA tempeſtate, ex quo more poetico a medio hanc
narrationem incœpat, ideo ad principiũ
reuertitur, quomodo. Videlicet cũ The
ſeus ad minotaurum interficiendum ac
ceſſiſſet eius amore capta eſt Ariadna ꝑ
cuius rei intellectu altius hiſtoria repe
tẽda eſt, quam Seruius in principio ſex
ti Æneidos cõmemorat, Minos cretenſ
ſiũ rex, ex paſiphae uxore liberos plu
Minos res ſuſcepit Androgeum, Ariadnã, Phæ
Paſi dram. Sed Androgeus cum eſſet athleta
phae fortiſſimus & cunctos in agonibus ſu
peraret apud athenas, ab athenienſibus
& uicinis Megarenſibus coniuratis oc
ciſus eſt, quod Minos dolens collectis na
uibus bellum cõmouit, & uictis atheni
enſibus pœnam hanc ſtatuit, ut ſingulis
quibuſq; annis, licet Plutarchus in The
ſeo nono quoq; anno dicat, ſeptem de fi
liis & ſeptem de filiabus ſuis edẽdos mi
notauro mitterẽt, Sed tertio anno aegei
Theſeus filius tam uirtute q̃ forma po
tens miſſus eſt, uel ut Plutarchus inquit
ſponte acceſſit, qui cum ab Ariadna re
gis filia amatus fuiſſet, labirynthum in
greſſus precibus Ariadnes Dedalo illi cõ
ſulente filo iter rexit, & necato mino
tauro, cum rapta ariadna uictor aufu
git, hanc poſtea dormiẽtem in inſula na
xo dereliquit, De quibus omnibus diffu
ſius etiam Diodorũ libro q̃nto curioſio
res legere poterunt. ⁋ Illa tẽpeſtate fe
rox & tẽpore, alterum eſt alterius ex
poſitiuum, alii codices habent quo tẽpo
re, & ſic ordo erit, illa tẽpeſtate, ſcilicet hæc ſuperius cõmemorata acta fuerunt, quo tẽpore the
ſeus egreſſus eſt e portu atheniẽſium et
in cretã peruenit. ⁋ Curuis littoribus,
perpetuum littoris epithetõ. ⁋ Pyræi, Piræ
pyræus portus fuit athenienſium, ut Pli portus
nius lib. iiii. ca. yii. docet Terẽtius in eu
nucho, heri aliquot adoleſcẽtuli coimus
i. cõuenimus in pyræo. ⁋ Cortynia te
cta, domos cretenſes. Cortyna enim ciui
tas fuit cretæ inſulæ, cuius Strabo lib. Cortyna
x. & Pli. li. iiii. ca. xii. meminere, ab hac
cortynius pro cretenſi dicitur, alii corty Cortynius
nia templa legunt, qđ idem eſt quia an Tẽpla
tiquiores reges templa pro domibus ha ꝑ do
bebant, ſicut Virgilius de latino templũ mibus
Auguſtum, & paulopoſt, hoc illi curia
templum. ⁋ Iniuſti regis, Minois q̃ hãc
infamiam a poetis athenienſibus conſe Minos
quutus eſt, ut Seruiꝰ li. yi. ait. unde Ho iniuſtus
merus μινώοσ ὀλοόφρονος. ⁋ Nã per
bibent, ordo eſt. Nã perhibẽt. i. dicũt ce
cropiam. i. urbem athenarũ a Cecrope Cecrops
rege ſic denominatam a quo etiã cecropi Cecropidæ
dæ ipſi atheniẽſes, ſicut Romulidæ a Ro
mulo romani dicti ſunt olim coactã cru
deli peſte exoluere pœnas cædis andro
geoneæ, ſolitam eſſe dare minotauro da
pem appoſitiue, electos iuuenes ſimul et
decies innuptarũ. ⁋ Crudeli peſte, ingẽ
ti calamitate, mittẽdi, uidelicet filios mõ
ſtro deuorandos, uel forte per peſtem ad
famem alludit, de qua Euſebius in libro
de præparatione euangelica ſcribit cum.

athenienſes p p cædem Androgei fame uexarentur, oraculum Apollinis conſultum repondiſſe, ut ſingulis annis ſeptem mares totidemq; fœminas in cretam ſacrificandos mitterent, Cuius rei ueſtigia quædam quingentis annis poſtea uſq; ad ſocratis tempora durauere. Id enim fuit quo tardata eſt mors ſocratis, oraculũ, Deligite ex omni uos ſeptem corpora ſexu. Atq; ea Minoi regi legate quotannis. Per mala ſic hæc ueſtra dei placabitis iram, Fame j athenieſiũ Socr. mors tardata.

Et in hoc carmine i quta ſede eſt ſpondeus ſicut et in p̃cedenti & ſubſeq̃nti.

¶ EXOluere pœnas, hoc tractum eſt a pecuniaria dānatione, ſic Virg. in. yi. pendere pœnas Cecropidæ iuſſi

Androgeoneæ pœnas exoluere cædis,
Electos iuuenes ſimul & decus innuptarum
Cecropiam ſolitā eſſe dapem dare Minotauro,
Q uis anguſta malis cum mœnia uexarentur,
Ipſe ſuum Theſeus pro caris corpus Athenis
Proijcere optauit potius, q̃ talia Cretam
Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.

¶ Cædis Androgeoneæ, Androgei interfecti. ¶ Electos iuue. nam p ſortem ſeptē eligebant. Vnde Virg. ſtat ductis ſortibus urna. ¶ Minotauro da. i. deuorādos a Minotauro. De minotauro hæc a Seruio i ſexto cōmemorant, Indicato a ſole adulterio Martis & Veneris Vulcanus minutiſſimis catenis lectulum cinxit, q bus Venus & Mars ignorantes implieiti ſunt, & cum ingenti turpitudine ſub cunctorum deorum teſtimonio reſoluti, Q uod factum Venus uehemēter dolēs, ſtirpem omnem ſolis nephādis amoribus proſequi cœpit, Igitur paſiphae ſolis filia, Minois regis cretæ uxor tauri amore flagrauit, et arte Dedali intra ligneam uaccam incluſa pulcherrimæ iuuencæ corio ſeptam cum tauro concubuit, unde natus eſt minotaurus qui uſq; ad humeros taurus erat, i iferioribus partibus homo, qui intra labyrinthum a Dædalo fabricatū incluſus humanis carnibus ueſcebatur, hinc Ouidius in yiii. muta. Te uero coniuge dignam. Q uē toruū ligno decepit adultera taurum. Diſcordemq; utero fœtum tulit, Minotaur9

¶ Quis, q̃ us. ¶ Malis. i. quo tributo. ¶ Auguſta mœnia, auguſtum dicitur augurio conſecratum, Athenarum autē mœnia & urbes Palladi conſecrata erant. ¶ Pro caris athenis, ne ciuitas cogeretur amplius tam nephandum pendere tributum, Caras autē Theſeo dicit athenas, quia ipſe a cecrope in. xii. partes digeſtam ciuitatem in unum cōgregauit, Sicuti libro nono Strabo rettulit, uel q̃a eius fuit patria, uel caras quia pro illis propriam uitā exponere & capitis periculum ſubire non recuſauit, melior tamen prima ſententia, quia idcirco periculum ſubiit, q̃a caras habebat. ¶ Proijcere optauit, p̃iicere eſt abicere & tāq̃ rem uilem negligere, Virg. in yi. Lucē q; peroſi. Proicere animas. ubi Seruius dicit tāq̃ rem uilem. ¶ Optauit, elegit Cicero in epiſtolis lib. ii. qui ſi ex omnibus unus optādus eſſet, quē tecum conferre poſſemus non haberemus, et id ſequitur qđ etiam Plutarchus refert theſeum ſponte acceſſiſſe ut patriam a turpi tributo liberaret. ¶ Funera cecropiæ quia licet uiua corpora portarentur, habebantur tamē tāq̃ mortua. ¶ Nec fu Auguſtum. Athenæ palladi ſacræ. Theſe9 athenas digeſtas cōgregauit. Proijcere. Optare.

nera portarentur, quia ne exequiæ quidem fiebant uel quod magis placet non funera.i.non cadauera, ſed uiua corpora illuc deferebâtur, & eſt correctio, ordo igitur eſt talis, optauit proiicere corpus ſuũ pro caris athenis potius q̃ talia funera Cecropiæ, nec tamen funera portarentur cretam.

¶ Atq; ita, cum hoc inſtituto. ¶ Naue leui, non ponderoſa, ut celerius illuc perueniret, ut epitheton eſt nauium quia uelociter eunt ¶ Ad magnanimũ

Atq; ita naue leui fidens: ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minoa uenit, ſedeſq; ſupbas.
Hunc ſimulac cupido conſpexit lumine uirgo
Regia, quam ſuaueis expirans caſtus odores
Lectulus, in molli complexu matris alebat,
Qualeis Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Auraue diſtinctos educit uerna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinauit
Lumina, q̃ toto concepit pectore flammam
Funditus, atq; imis exarſit tota medullis.
Heu miſere exagitans immiti corde furores
Sancte puer, curis hominum q gaudia miſces,
Quæq; regis Colchos, q̃q; Idalium frondoſum,
Qualibus incenſam iactaſtis mente puellam

Cōparatio iſta interponit ad pulchritudinem ariadnes indicandam, comparat enim ipſam Myrtis i Eurotæ ripis naſcētibus, & coloribus qui tēpore ueris ꝓ

Minoa, q̃a mortē filii ultus eſt, ideo magnanimũ dixit. ¶ Sedeſq; ſuperbas, mirabiles, Virg. in .viii. foribuſq; affixa
Supb⁹ ſuperbis. Ora uirum triſti pendebant ſqualida tabo. ¶ Hunc ſimul ac, poſtq̃ Ariadna ipſum uidit, eius amore q̃ primum correpta eſt. ¶ Virgo regia, Ariadna minois regis filia. ¶ Lumine cupido, oculis qui in amore ſunt duces, unde Propertius, ſi neſcis oculi ſunt in amore duces: & Seneca in libro de remediis fortuitorum, Oculi adulterium
Oculi amoris duces. monſtrant, & mala omnia, certe irritamenta ſunt uitiorum & ſcelerum omnium. ¶ Quã.ſ.ariadnã. ¶ Lectulus caſtus, ſic legendũ nõ ceſtus docuit pater meus, puellarum enim decet lectulos caſtos eſſe. In amplexu matris hoc quoq; indicat eius caſtitatem, utpote q̃ in amplexu materno quieſceret. ¶ Alebat, talē uidelicet. ¶ Quales eurotæ

gignũtur, ordo uero ſic procedit, et ſenſus, q̃ puellam amplexus matris ita alebat. ſicut flumina eurotæ ꝓgignuntur myrtos, & Fauonius flores, eurotas fluuius eſt Laconiæ, de quo ſupra. ¶ Aura uerna, uentus flau⁹ ueris tēpore.i.fa
Eurotas. uonius. ¶ Diſtinctos, propter illorum diuerſitatem. ¶ Declinauit, remouit ipſa uirgo regia ſcilicet. ¶ Flagrantia lumina, oculos amore plenos. ¶ Ex illo.ſ. theſeo, uel ex illo tempore, concepit. ¶ Flãmam, amorem ſicut ſupra diximus ſæpius. ¶ Exarſit medullis, hinc Virg. Eſt mollis flãma medullas. ¶ Miſere exagitans, ualde uexans, furores ob amorem cõceptos. ¶ Immiti, implacido corde, & eſt ordo, miſere exagitãs furores īmiti corde tota exarſit imis medullis &c. ¶ Sãcte puer, Ad cupidinē pariter & Venerem ſermonem ſuũ apoſtrophat, & per iterrogationē ad

miratur, quãtis curis ariadnam implicuerint. ¶ Sancte puer, cupidinem intelligit qui puer a poetis fingitur, & tanq̃ potẽtiſsimus deus colitur. ¶ Curis hoium, in amore enim mellis & fell.s (ut inq̃unt) cõiugatio eſt, multa nãq; amanti cur lætetur, multa item cur triſtetur accidũt. ¶ Q uæq; regis colchos, per circũloqutionẽ Venerem dicit, quæ & apud colchos, & apud idaliũ Cipri nemus colebatur, de qua ſuperius lyricis, Epigrãmate, xxxiii. ¶ Frõdoſum, ꝓpter arbores. ¶ Qualibus fluctibus, qualibus aninu ꝑturbationibus. Et amatoris animũ æſtibus marinis cõparat. ¶ Iactaſtis, matrem enim & filiũ alloq̃tur, Et ideo in plurali dixit.

¶ IN flauo hoſpite, In theſeo ſlaui coloris qui autẽ dicat flauus color

Fluctibus, in flauo ſæpe hoſpite ſuſpirantem?
Q uantos illa tulit languenti corde timores?
Q uanto ſæpe magis fulgore expalluit auri?
Cum ſæuum cupiens cõtra cõtẽdere monſtrum,
Aut mortẽ appeteret Theſeus, aut p̃mia laudis,
Non ĩgrata, tamen fruſtra munuſcula diuis

corpore uiri aium gerens, in lubrico cõflitu, Tũ deſpiciendo, tũ aggrediẽdo

Philippæ uaranæ epitaphium.

& ſuperius nos diximus et Gellius declarat lib. ii. c. xxyi. Flauus aũt color in amãte maxime ꝓbatur, unde ẽt in odis Oratius. Flauũ ganimedẽ appellauit. ¶ Quãtos timores, timor animi eſt perturbatio d' malo futuro, uel igitur timores intelligit, q̃ do theſeus labyrinthum erat ingreſſurus, uel q̃a amor iter ſpẽ et timorẽ ſemꝑ uerſatur, hinc Ouid. i epiſtolis. Res ẽ ſolliciti plena timoris amor, Spes ãt et timor duæ ſunt maximæ animi ꝑturbatões, Vnde eſt in græcorũ ꝓuerbio ἐλπὶς καὶ φόβος δύο τῶν ἀνθρώπων τύραννοι. i. ſpes et timor duo hominum tyranni, Et hi ſunt duo illi tyranni quos Philippa uarana iter cæteras ætatis noſtræ mulieres, mulier haud contẽnẽda ſe ꝓpria fortitudine diſtraxiſſe ꝓfeſſa fuit in epithaphio illo quod eius rogatu per me cõpoſitũ eo inſcribi ſepulchro mãdauit, qđ pie admodũ de fine ante finẽ cogitãs i hac noſtra Ferrariẽſi urbe in diuæ genitricis tẽplo qđ uulgo a uado dicitur cadaueri ſuo p̃parauit id aũt tale eſt. EGO ILLA PHILIPPA VARANA Muliebri

Spes et timor.

Græcorũ prouerb.

oium in me oculos conuiſi, illos admiratione ſtupẽtes, hos hæſitãtes ſciens reliqui, Duos acerrima pugna tyrãnos diſtraxi. Et quoniã nihil ſine hac mihi ita ſimilitudine iũcta ut cũ ea uel ex ea nata uidear agẽdũ cõſtitui. Ex principiis futura ꝑcipiens hoc p̃paraui & c. Hæc aũt interponẽda exiſtimaui ut iperitoꝝ aios numerus quorũ ſemꝑ plurimus eſt nõ mediocri uti exiſtimo errore adhuc iplicitos exoluerẽ, & me graui hæreſeos iproperatione abſoluerẽ, hi nãq; cum igenii ibecillitate, & doctrinæ tenuitate hæc & alia q̃ in tumulo illo ſcripta ſunt, haud ꝑciperit, i eo ſe cõtulerũt ut qđ nec illa unq̃ rogauit, nec ego unq̃ cogitaui. Nec ſi rogaſſet feciſſem, Nec ſi cogitaſſẽ ſcripſiſſem, contra orthodoxã fidẽ. Ea a me cõpoſita fuiſſe palã p̃dicauerint. Et q̃d dicerẽt parũ aiaduertẽtes de praua hæreſis ſuſpitione me dehoneſtare nõ erubuerint, Sed quoniã ꝓfiteor me ut chriſtianũ hoiem decet agere, nihilq; magis mihi q̃ ea q̃ chriſti ſunt cordi eſſe. Imperitos iſtos tãtum admonebo. Ne de dubiis ſtatim iudicẽt, Sed po

tius diſcant, Interim linguam cõpeſcant, labra cõprimant, Ego uero ad ariadnes furorẽ interpretãdum reuertar. ¶ Expalluit magis auri fulgore, ex timore enim ſeqtur pallor, cum natura ad corroborãda uitalia ſanguinẽ & calorẽ intromittit, & exteriora deſtituta remaneant. ¶ Cõtra ſæuũ mõſtrum. i. cõtra minotaurũ, monſtrũ enim dicitur quicqd pter naturã naſcitur. ¶ Aut mortẽ appeteret, ſic legẽdũ melius q̃ oppeteret pater docuit, qa appeteret ad utrũq; referri põt & mortem et pmia, ſed oppetere pmia nemo dicit. ¶ Nõ igrata, Ariadna timore perturbata pro theſei ſalute uota deis fecit. ¶ Tamẽ fruſtra, quia ẽt ſine uotis minotaurũ ſuperaturus erat theſeus, ſicuti per cõparationẽ ſubſequẽtem indicat. Vel ſit ſenſus q̃ ariadna nõ ingrata. i. nolẽs eſſe ingrata p uictoria ſui theſei pmittens munuſcula diuis ſed fruſtra, ut quæ eſſet relinquenda ab eo pro quo uouebat.

mõſtrũ

Oppetere pmia ñ dicit.

Promittens, tacito ſuſpendit uota labello:
Nam uelut in ſummo quatiẽtem brachia tauro
Quercum, aut coniferã ſudanti cortice pinũ
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit, illa procul radicibus exturbata,
Prona cadit, lateq; & comminus oĩa frangit,
Sic domito ſæuum pſtrauit corpore Theſeus,
Nequicquam uanis iactantem cornua uentis,
Inde pedem ſoſpes multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui ueſtigia filo,
Ne labirynteis e flexibus egredientem
Tecti fruſtraretur inobſeruabilis error

¶ Suſpendit uota labello tacito, ſuſpẽdit uota qa non aperte p̃loquebat, ut q̃ non audebat palã uota facere, ne amor ſuꝰ a patre dignoſceretur, ideo eius uerba labris ibærere uidebãtur. ¶ Nã uelut in ſũmo, rõ eſt quare uota fruſtra fuerint cœpta, qa nõ aliter ille mõſtrum cõfecit q̃ uẽtus ſoleat in tauro mõte arborẽ eruere, in ſũmo tauro, in ſũmitate tauri mõtis. Eſt aũt taurus mons aſiã diuidens, & i diuerſis locis uariis noĩbus eſt appellatus de quo Pli. li. v. c. xxii. & Strab. lib. ii. & Solinus. c. xlviii. & Põponius in fine libri primi plura dixere. ¶ Quatientẽ brachia. i. ramos. ¶ Pinũ coniferã, nuces ferẽtem q̃ pprie coni dicũtur, ut coniferæ cipariſſi apud Virg. in fine tertii alii corniferã legẽtes durã exponũt pro pter fructus duritiẽ. ¶ Sudãti cortice hoc dicit, qa pinus arbor eſt reſinã ferẽs

Taurꝰ mons.

Coni

Coniferæ cipariſſi.

Pinus

¶ qua Plini. li. xvi. cap. xi. ¶ Indomitus turbo, turbo ut Apuleius in li. de mũdo inqt, Ventus dicit qui repentinis flabris pſilit atq; oia perturbat. ¶ Cõtorquens robur. i. ipſas arbores, uel uires ſuas et forte melius. ¶ Illa pcul, arbor ipſa radicitus euulſa ad terrã corruit. ¶ Radicibus extirpata, in hoc carmine ſpõdeus ẽ in qnta, ſicut in multis aliis in hoc poemate. ¶ Lateq; & cõminus obuia frãgit, Et ea quæ ppe & ea quæ lõge ſũt magnitudine ſua pterit. ¶ Sic domito, cõparationẽ adaptat, ideo q ad amãtis aĩum uacillãtem cõparationẽ referunt mea qdem ſñia minime poetæ mẽtem p cipiunt. ¶ Sæuũ. i. minotaurũ crudelẽ ¶ Necqq̃ iactãtẽ, qa theſeũ ut uolebat mime ferire poterat. ¶ Vanis uẽtis Hippalage quaſi q uane cõtra uẽtos luctaretur, indẽ ex ipſo labirynthо. ¶ So

turbo

ſpes, incolumis mōſtro interfecto reuerſus eſt. ¶ Errabunda regens, Ariadnes p̄ci
bus docuit Dædalus labyrinthi fabricator theſeum quō ligato filo ad ingreſſū, do
mus ipſius errores aliis inextricabiles egrederetur, Vnde Virg. in. yi. Dædalus ipſe
dolos tecti ambageſq; reſoluit, Cæca regens filo ueſtigia. ¶ Veſtigia, pedes erran
tes. ¶ Et labyrintheis flexibus, Labyrinthus dicitur domus uiarū ambagibus ifle
xa, quatuor aūt fuiſſe labyrinthos docet Pli. li. xxxyi. c. xiii. ¶ Tecti fruſtraretur
deciperet. ¶ Inextricabilis error, inſolubilis indeprenſibilis, Oratius ſi pugnat ex
tricata tēſis cerua plagis, ſi extricata eſt ſoluta, inextricata inſoluta ſine dubio, Tri
cæ capillorū ſunt q̄bus interdū Gallinacei impediūtur, & hinc eſt nois origo, hic
Vrg. uidetur ſumpſiſſe qd' in. yi. dicit. Hic labor ille domus et iextricabilis error.

Dæda lus la byrinthi fa brica tor. Laby rinthi q̄tuor

¶ SED

Sed quid ego a primo digreſſus carmine, plura
Commemorem? ut linq̄ns genitoris filia uultū:
Vt cōſāguineū complexum, ut deniq; matris,
Quæ miſera gnata fleret deperdita luctu
Omnibus his Theſei dulcem p̄optaret amorem,
Aut ut uecta ratis ſpumoſa ad littora Diæ,
Aut ut eam dulci deuictam lumina ſomno
Liquerit immemori diſcedens pectore coniunx.
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem,
Clariſonas imo fudiſſe e pectore uoces,
Ac tum præruptos triſtem conſcēdere montes,
Vnde aciem in pelagi uaſtos protēderet æſtus,
Tum tremuli ſalis aduerſas procurrere in undas
Mollia nudatæ tollentem tegmina ſuræ,
Atq; hæc extremis mœſtam dixiſſe querellis
Frigidulos udo ſingultus ore cientem,

qd ego a primo, p occupatione reliquū fabulæ exequitur. ¶ A primo carmine, Ab intētione īcepti poematis, qa celebraturus epithalamiū ad narrationē ariadnes digreſſus eſt. ¶ Plurima cōmemorē, & q̄ ea ſint per occupatioē enumerat, Vt filia ipſa ariadna. ¶ Linquēs uultū genitoris, Minois patris ſui. ¶ Vt cōſanguineū cōplexū, linquēs eorū amplexū, q ſibi ſanguine iūcti forēt, alii cōſanguineæ legūt. i. Phœdræ ſororis ut deniq; matris paſiphaes. ¶ Quæ miſe. gnatā fleret dep̄dita luctu, Cū carmē iſtud prius corrupte legeretur demū ſic pater caſtigauit, q̄. ſ. mater fleret gnatā ipſam ariadnā. ¶ Oibus his, patri, ſorori, matri. ¶ Præoptaret, eligēdo p̄poneret the

ſeū quē ſequuta fuit, alii tamē p̄ferret habēt ¶ Aut ut, ubiq; ſuplēdū, qd cōmemorem. ¶ Ratis, in qua abducta fuit Ariadna. ¶ Littora diæ, inſulæ q̄ Naxos dicitur.

¶ Deuinctā lumina, oculos ſomno ipeditos habētē. Synecdoche ē. ¶ Cōiūx, theſeus q ariadnā in uxorē ducturum pollicitus fuerat, ſi mōſtrū interfeciſſet. ¶ Pectore imemori, non memor eorum quæ pollicitus fuerat, uel imemori beneficiorū, q̄ ab Ariadna acceperat. ¶ Perhibēt, narrāt. ¶ Corde ardenti, uel ex amore adhuc erga theſeū, uel ex indignatiōe cōtra ipm. ¶ Voces clariſonas, clare ſonātes: aperte. n. tūc detexit amorē ſuū, dicunt ipam ſæpius altiſſima uoce cōqueſtā, & ſæpius altos mōtes aſcē

diße, unde lõgior daretur aſpectus in maria, ut diſcedẽtem uidere poſſet Theſeum. ¶ Præruptos, altos, Sic Virg. præruptus aquæ mons. ¶ Vnde, ex ꝗbus montibus ¶ Aciẽ, oculorũ acumen, & uiſum. ¶ Tũc tremuli, narrat ẽt, ꝙ ex deſiderio quo in theſeũ detinebatur quaſi in mare ꝓruptura eſſet, ueſtẽ eleuabat, & ſic crura ſua detegebat. ¶ Tremuli ſalis, maris æſtuãtis. ¶ Mollia tegmi. ſubtiles ueſtes, ¶ Suræ cruris, eſt. n. Sura pars poſterior cruris, ide poſuit partẽ ꝓ toto, Sic Virg. Purpureoq́; alte ſuras uincire cothurno. ¶ Atq; hæc, q̃ ſequũtur. ¶ Dixiſſe. ſ. perhibẽt. ¶ Ciẽtẽ, mouẽtem. ¶ Singultus, ſingultus eſt motus ſtomaci ꝗ fit in dolore. ¶ Frigidulos. i. ipſa frigida ſingultus ciebat ẽ hypallage, frigida ãt q̃ſi mortua.

Præruptus.

Sura.

Singultus.

Siccine me patriis auectã perfide ab oris
Perfide deſerto liquiſti in litore Theſeu?
Siccine diſcedens neglecto numine diuum
Immemor, ah deuota domum periuria portas?
Nulla ne res potuit crudelis flectere mentis
Conſilium? tibi nulla fuit clementia preſto
Immite ut noſtri uellet miſereſcere pectus?
At non hæc quõdam blanda promiſſa dediſti
Voce mihi, non hoc miſerã ſperare iubebas
Sed connubia læta ſed optatos hymenæos,
Quæ cuncta aerei diſcerpunt irrita uenti
Nũc iam nulla uiro iuranti fœmina credat,
Nulla uiri ſperet ſermones eſſe fideleis,

Oratio Pathetica q̃lis.

¶ SICcie me patris, Oratio ē ariadnes q̃ a theſeo derelicta amatorie cõquerit, Eſt ãt pathetica oratio, iõq; initiũ abruptũ habet, Sicut etiã apud Virg. iuno incipit, ꝗd me altã ſilẽtia cogis Rũpere? Et alibi, me ne ĩcepto deſiſtere uictã. Et Dido moriemur inultæ, ſed moriamur ait, Et Priamus, At tibi pro ſcelere exclamat ꝓ talibus auſis. Nec initiũ ſolum tale eße debet. Sed oĩs ſi fieri põt oratio pathetica Et breuibus ſentẽtiis, & crebris figurarũ mutationibus debet uelut ĩter æſtus iracũdiæ fluctuare, ſicuti latius li. iiii. ſatur. ꝑcepit Macrobius. ¶ Perfide theſeu, ꝗ mihi ꝓmiſſæ nõ ſeruaſti, & ex idignatione fit cõduplicatio ꝑfide, ꝑfide. ¶ Ab oris pa. a regionibus patriæ meæ ¶ Liꝗſti in deſerto littore, Pathos ē a loco, Sic & Virg. Libiæ deſerta peragro, Et alibi, Cũ uitã in ſyluis iter deſerta ferarũ, Luſtra domoſq; traho. ¶ Neglecto numine diuũ, ſpreta deorũ ꝓtãte per quos theſeus iurare ſolitus erat. ¶ Immemor, eorũ q̃. ſ. mihi pollicitus fuiſti. ¶ Ah, dolẽtis eſt iteriectio, dolet nãq; ꝙ imemor & perfidus ſit. ¶ Periuria, ea quæ religioſe ꝓmiſeras, & nõ ſeruaſti. i. tua falſa iuramẽta. ¶ Deuota, uel deuota. i. iꝑcationibus meis execrata, eſt. n. deuouere diris iprecationibus malum alicui optare, uel deuota. i. ſolẽniter uota, hoc eſt ſancte ꝓmiſſa, Cic. li. iii. offi. Quid Agamẽnon cũ deuouiſſet Dianæ qđ in ſuo regno pulcherrimũ natũ eẽt, Illo anno imolauit Iphigeniã, uel deuota. i. deſtinata. Virg. Præcipuo iſelix peſti deuota futuræ. ¶ Nulla ne res? q. d. uel ætas, uel forma, uel ſexus, uel genus meum. ¶ Crudelis mẽtis, q̃ me relinquere cogitauit. ¶ Nulla fuit cle. p̃. nõ affuit tibi aliqua benignitas, q̃ te ab icœpto reuocaret. ¶ Vt pe. ſ. tuũ crudele. ¶ Vel

Ab

Deuouere.

let miſ. no. hẽre mei miſericordiã. ¶ At nõ hæc quõdã, nõ ꝓmiſiſti mihi talia, ꝙ eſſes me abducturus & relicturus. ¶ Nõ hoc miſe. ſpe. Pathos mouet ex loco ꝗ dicitur ꝑter ſpẽ, ſic & Virg. Nos tua ꝓgenies cœli ꝗbus annuis arcẽ. ¶ Nõ hoc. ſ. ꝙ reliqueris me, quõdã. ſ. ꝙ̃do auxilio meo idigebas. ¶ Sed cõnubia læta, ꝙ accepturus me eſſes in cõiugẽ. ¶ Quæ cuncta, q̃ oia ꝓmiſſa mihi iã irrita uideo. ¶ Vẽti aerei, uẽti ꝗ i aere creãtur. eſt. n. uẽtus ſecũdũ aliquos motus aeris. ¶ Nũc iã nulla uiro, decepta a theſeo reliquas admonet mulieres ne iurãtibus uiris fidẽ adhibeant, ꝗa dũ cupiunt aliquid adipiſci, omnia ſe facturos iurant, cum uero illud adepti fuerint fidem frangere non uerentur.

Qui dum aliquid cupiens animus ꝑgeſtit apiſci
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt.
Sed ſimulac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te in medio uerſantem turbine læti
Eripui, & potius germanum amittere creui,
Quã tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſe.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibuſq;
Præda, nec iniecta tumulabor mortua terra.
Quæ nam te genuit ſola ſub rupe leæna?

dit, quoniam illi quoꝝ corporibus inhumata iacerẽt cẽtum dicebãtur annos errare, hinc Vir. i. vi. Cẽtũ errãt ãnos.

Inhumati cẽtũ errãt annos.

¶ QVI dũ ali. ordo eſt, qui nil metuunt iurare, dũ aiuſ cupiens ꝑgeſtit aliꝗd apiſci ¶ Apiſci ꝑ adipiſci, ſic ueteres poſuerũt, ut ex Nonio Mar. apparet. ¶ Sed ſimul ac, Poſtq̃ uoti cõpotes facti libidinẽ ſatiarũt. ¶ Certe ego te i medio, Ex idignatiõe nimia bñficiũ theſeo exprobrat, Nã ut Ouid. inꝗt, Eſt aliqua igrato meritũ exprobrare uoluptaſ ¶ In me. tur. læ. q̃do igreſſurus erat labyrinthũ, pugnaturus cõtra minotaurũ ¶ Creui. ꝑ decreui. ¶ Germanũ, minotaurũ fratrẽ meũ. ¶ Tibi fal. ꝗ me iã decepiſti. ¶ Suꝑmo i tẽ. q̃do uitæ piculũ ſubiturus eras. ¶ Pro quo. ꝓ qua re, ꝓ quo beneficio. ¶ Dilacerãda feris hic ſũpſiſſe uidetur Ouid. in epiſtolis loquẽte ipa ariadna. Idiã uẽturos aut hac aut ſuſpicor illac, Qui laniẽt auido uiſcera dẽte lupos. Forſitan & fuluos tellus alit iſta leones. Quis ſcit an hæc ſæuas iſula tigres hẽt. ¶ Neq; inie. cũ nemo hic adſit, poſt mortẽ honore ẽt ſepulturæ carebo, & in hoc miſerabilẽ ſe reddit,

Apiſci

¶ Iniecta ter. hoc ẽt pathos eſt ꝗa hoc dicere uidet̃ nõ mõ habebo ſepulturã cũ nemo hic adſit, ſed nec pulueris iniectionẽ, quæ ẽt ꝓ quodã ſepulturæ genere hẽbatur, qđ ſecũdũ ritũ põtificalẽ poterat fieri circa cadauer & ẽt circa abſentiũ corpora ꝗbuſdã ſolẽnibus ſacris, unde Palinurus apud Vir. in. vi. inꝗt, aut tu mihi terrã iniice, nãq; potes, et Quintilianus in cadauere ꝓiecto, Nobis uero aduerſus exanimes genuit nõ ſolũ miſerationem, quæ cogitationi noſtræ ſubit, Sed ẽt religionẽ, nã abiectis quoq; corporibus trãſeuntiũ uiatoꝝ collatitia ſepultura, inde iniecta ab alienis humus.

Pulueris iniectio.

¶ Quæ nã te genuit, Crudelẽ uolens theſeũ arguere, ut moris eſt poetarũ ex Tygride uel ex mari uel in ſaxis genitũ innuit. Sic ẽt apud Ouid. loꝗtur. Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pittheidos Aethræ filius, auctores, ſaxa fretũq; tui,

Mos poetarũ cum crudelẽ inuunt.

Et in principio epiſtolæ, Mitius inueni ꝙ te genus oē ferarū, ſola ſub rupe deſerta hominibus, inhabitabili.
¶ Quod mare, ſcribit Gellius li. xv. c. xxi. q, poetæ ferociſſimos et imanes et ab oi bus manitate alienos tā ꝙ e mari genitos Neptūni filios dixerunt, ut Cyclopas. Cercione. Leſtrigonas, hic quærit ex quo mari ſit theſeus genitus, & ad hoc alludere etiam uidetur ꝗa theſeus nō Ægei ſed Neptūni filius a quibuſdā dictus fuit. Hinc Iginius narrat theſeum ueniſſe in cōtētionē cū minoe de genere, & cū theſeus dixiſſet ſe neptūni eſſe filiū, illū abieciſſe annulū in mare & iuſiſſe ut inde ipſe peteret, Theſeū ſe ꝓcipitaſſe in mare & delphines ꝑſto fuiſſe qui eum uexerunt ad nereidas a ꝗbus annulum accepit, Et hoc unum exiſtimatur fuiſſe e tribus optatis quæ Neptunus theſeo ꝓmiſerat ut in fabulis habetur, & quorum ēt Cicero li. i. offi. ubi de iuſtitia, meminit, Secūdum uero fuit ut icolumis a minotauro, uel ut alii dicunt ab inferis a rapienda proſerpina reuertetur. Tertium deniq; quod de hippolyti interitu iratus optauit, quo impetrato in maximos luctus icidit. ¶ Expuit undis ſpumātibus, Ad uilitatē theſei oſtendēdam dictum hoc arbitror, ꝙ mare expuit te conceptum undis ſpumantibus uoluit quaſi ad Veneris fabuloſam originē alludere, quæ ex ſpumis maris orta dicitur, unde & nomē græce adepta eſt, nā ἀφροδίτη dicitur, nā ἀφρὸς ſpuma dicitur, hinc eſt illud Ouidii. iiii faſt. & a ſpumis eſt dea dicta maris.

Q. ꝙ crudeles ſūt neptuni filii dicunt

Theſeꝰ uscuiꝰ filius.

Theſei optata tria.

Veneris origo.

> Quod mare cōceptū ſpumātibus expuit undis?
> Quæ Syrtis? q̄ Sylla rapax? q̄ uaſta Charybdis
> Talia qui reddis pro dulci præmia uita?

¶ Quæ ſyrtis, Seruius ubicunq; ſunt Arenoſa loca in mari ſyrtes aſſerit uocari. Tamen ſyrtes loca ſunt circa fines africæ periculoſiſſima quæ ἀπὸ τοῦ σύρειν. i. a trahēdo ſunt dictæ. Eſt enim inæqualitas terræ & maris maxima, & ſunt duæ pares natura, & impares magnitudine, quæ maiores & minores dicuntur, de quibus Lucanus libro nono, Solinus cap. trigeſimoſeptimo, Polybius, Saluſtius in iugurtha, Strabo libro tertio. Plinius libro quinto cap. quarto. & Pomponius in primo cōmemorant. ¶ Quæ ſcylla rapax, in freto Syculo, duo illa ſunt pericula, Scylla de qua ſatis abunde ſupra diximus. Et charibdis quæ fabuloſe a Seruio libro tertio narratur æneidos uetula fuiſſe uoraciſſima, quæ quia boues Herculis rapuit, a Ioue dicitur fulminata, et in mari præcipitata, quæ uitam priſtinam ſeruans adhuc ſorbet uniuerſa. Eſt autem locus circa taurominitanum littus, ut Saluſtius ſcripſit. Vnde Iuuenalis Tauromitanam uincunt ſeruore charibdim, unde illud littus Copria dicitur ἀπὸ τοῦ κόπρου. i. a ſtercore, ut ait Strabo libro ſexto, De hac Cicero in philippica ſecunda ait. Charibdis quæ ſi fuit, animal fuit unum. ¶ Pro dulci uita, quā tibi ſeruaui, ¶ Talia ꝓmia, ut me feris deuorandam relinqueres.

Syrtis unde Syrtes duæ.

Scylla Charybdis

Copria

¶ Si tibi non cordi, Si tibi inquit connubia mea non placebant, eo ꝙ ab uxore ducenda tibi animus eſſet alienus, ſaltē debebas me domū tuam tāꝗ famulam ducere ut tibi ſeruirem.

Si tibi non cordi fuerant connubia noſtra,
Sæua quod horrebas priſci præcepta parentis,
Attamen in ueſtras potuiſti ducere ſedes,
Quæ tibi iucundo famularer ſerua labore
Candida permulcens liquidis ueſtigia lymphis,
Purpureaue tuum conſternens ueſte cubile,
Sed quid ego ignaris neqcquam cõqueror auris
Externata malo? quæ nullis ſenſibus auctæ,
Nec miſſas audire queunt, nec reddere uoces.
Ille autem ꝓpe iam mediis uerſatur in undis,
Nec quiſquam apparet uacua mortalis in alga,
Sic nimis inſultans extremo tempore ſæua,
Fors etiam noſtri: inuidit quæſtibus aures:
Iuppiter omnipotens utinam nec tempore ṕmo,
Gnoſſia cecropiæ tetigiſſent littora puppes,

¶ SI tibi non cordi fuerant, ſi non placuerant, ¶ Sæua ꝙ horrebas, eo q; abhorrebas uxorem & ab ea ducenda animum alienum habebas. ¶ Sæua tibi. ſ. Si tu habebas pro re ſæua matrimoniũ uel ſæua quæ ſæua iuuenibus uideri ſolent. ¶ Præcepta priſci parentis, ideſt connubiũ, uidetur nã ꝙ cecropem ſignare, qui primus mariſ & fœminæ apud atheniẽſes matrimonium copulauit. ¶ Labore iocundo, qui mihi iocundus eſſet ea de cauſa ꝙ tibi famula eſſem. ¶ Candida promulcens, duo dicit in qbus potiſſimũ famulata fuiſſet ſternẽdo uidelicet lectũ & lauando pedes. ¶ Promulcens lymphis, aquis irrigans. ¶ Veſtigia, pedes. ¶ Purpurea ue tuum, uel lectum tuum ſtragula ueſte & purpurea contegens, Sed quid ego ignarus, Se ipſam reprendit ꝙ fruſtra conqueratur. ¶ Ignaris auris, ſenſu carentibus. Et cum ibi nemo adſit uidetur uentos alloqui, & eſt uelu ti prouerbiale ut dicamus facere uerba uentis cum nullum ſortiantur effectũ. ¶ Nequicꝙ̃ fruſtra conqueror, & quare fruſtra, ipſe ſubiungit quia auræ ſenſu carẽtes nec uoces audire, nec reddere pñt. ¶ Extenuata debilitata, alii extenuata legũt. i. demẽs facta ſicuti ſupius ex Nonii auctoritate expoſuimus.

Pro/uerbiale

¶ Quæ nullis ſenſibus auctæ, q̃ſi auræ oino ſenſu carẽtes. ¶ Ille aũt. ſ. Theſeus. ¶ Nec quiſꝙ̃ apparet, & nemo eſt in uacuo littore, ubi ſolet alga i maxima copia eſſe ideoꝙ̃ algã pro ipſo littore poſuiſſe uidetur. ¶ Sæua fors, crudelis fortuna. ¶ Inuidit aures, ueluti per inuidiã negauit, & abſtulit aures hominum, Sic Virg. Bacchus pampineas inuidit collibus umbras. ¶ Noſtris queſtib⁹, noſtris querelis. i. ita egit ut ſint in deſerto loco adeo ut uocem meam non exaudiant, quia cum nemo hic adſit non habeo cum quo de infelicitate mea conquerar. ¶ Iuppiter omnipotens, Iouem inuocat ariadna optatq; , ſi fieri poſſit, ne Theſeus unꝙ̃ aut athenienſium naues in cretam ueniſſent. ¶ Nec tempore primo, a principio tributi impoſiti athenienſibus per Minoem. ¶ Cecropiæ puppes, Atheniẽſiũ naues a cecrope rege. ¶ Littora gnoſia, cretẽſia a nomine ciuitatis, quam Minos cõdidit, de qua ſupra, Videt hinc Virg. Didonẽ introduxiſſe, ſic loquẽtem, Felix heu nimium felix ſi littora tãtũ, Namꝙ̃ dardaniæ tetigiſſent noſtra carinæ.

Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro,
Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem,
Nec malus hic cælans dulci crudelia forma,
Conſilia in noſtris requieſſet ſedibus hoſpes.
Nam quo me referam? quali ſpe, perdita nitor?
Idæos ne petam montes? ah gurgite lato,
Diſcernēs pōtum truculentū ubi diuidit æquor?

INdomito tauro, minotauro. Na/
uita perfidus, perfidum appellat nautā
ꝙ Theſeum periurū uexit. Relegaſ/
ſet funem, Nautæ enim fune naues palo
Mos nautarum in littore alligare ſolent, ideo cum aliquo
tēdunt fu
nem reli/
gant, ideſt
ſoluunt.
Virg. Re/
ligatq; ab
littore fu/
nem, et ob
celeritatē
quandoq; incidebant, Vnde Virgil. lib.
iii. de troianis fugientibus poliphemum
cyclopem, Nos procul inde fugā trepidi
celerare recepto Supplice ſic merito ta/
citiq; incidere funem. Stipendia, iu/
uenes intelligit, quos deuorandos mino/
tauro ducebant. Nec malus hoſpes. i.
Theſeus. Celans crudelia, mentē cru
delem ut me abduceret etiā poſtea deſe/
reret. Dulci forma, iocunda formoſi/
tate qua capta fuit ipſa ariadna. Nā
quo me referam, Addubitatio eſt quam
græci ἀπορησιν uocant, quæ etiam ipſa
ἀπόρησις pathos facit, qua Dido apud Virgilium
utitur cum inquit. En quid ago rurſus
ne procos irriſa priores experiar, & il/
lud de orpheo, quid faceret quo ſe bis ra
pta coniuge ferret? Et ipſa apud Ouidi/
um quid faciam? quo ſola ferar? uacat
inſula cultu, Non hominum uideo non
Idæus Mons ego facta boum. Idæos ne petam mon
tes, reuertar ne rurſus in cretam, Idæum
enim cretæ montem & omnium creten/
ſium altiſſimum eſſe ſcribit Strabo libro
x. cuius etiam meminit Plinius lib. quar
Idomeneus rex to cap. xii. Sunt qui legant, Idmeneos ꝓ
idomeneos. i. cretenſes ab idomeneo cre/
tenſium rege Deucalionis filio, de quo

Homerus & Dyctis cretenſis & Dio/
dorus in fine ſexti, Strab. li. x. & Seru.
lib. iii. æneid. plura cōmemorarunt, Id/
meneos pro idomeneos, durum mihi ſane
uidetur ideo magis probo idæos, et ma/
xime quia
idem uide
tur dicere
apud Oui
dium. Fin
ge dari co
miteſque
mihi, uen/
toſq; , ra/
temq; quid ſequar? acceſſus terra pater/
na negat, & paulopoſt ſubiungit. Non
ego te crete centum digeſta per urbes
aſpiciā. Ah gurgite uaſto, reſponſum
eſt ad interrogatiunculam factam idæ/
os ne petam montes, ꝙ non poſſit illuc
ire cum tam lato mari ſeparetur, ſubiun
git enim cum dolore. Ah ubi æquor diui
dit pontum &c. quaſi dicat maximum
eſt periculum, poteſt etiā legi. A gur
gite lato, quæ lectio magis placet, et tūc
erit totus ſermo per interrogationem cō
tinuatus, cuius erit ordo, petā ne idæos
montes, ubi ideſt in quo loco in creta. ſ. Creta
æquor truculentum diſcernens diuidit
pontū a lato uel uaſto gurgite. Diſcer
nens pōtū, nam apud cretā ſunt cōfinia
multiplicis pelagi, unde Solinus ꝓnius
eſt cretam dicere q̄ abſoluere in quo ma
ri iaceat, ita enim circūfluiillius nomina
græci promiſcuerunt ut dum aliis alia
ingerunt pene oblimauerint uniuerſa, et
Seruius, eo in loco, medio iacet inſula pō
to ait id quod etiam Strab. lib. x. apud
Coſmographos legimus quæ inſula in
quo ſit mari, ut Sardinia in africo, De/ Sardinia
los in Aegeo & de aliis, de creta dubi/
tant omnes in quo ſit mari, nam parte ly Delos

bicum parte ionicum reſpicit, parte ægyptium, parte achaicum, ergo in medio ponto ac ſi dici poſſet in medio pontorum quod latinitas non recipit, ſic & Homerus ἐντῷ τονὀδυσσειον κρήτη τισκαὶ ἔσι μέσω ἐνὶ εἴνοπι πόντω. et Ariſtoteles ĩ ſecũdo πολιτείας oſtẽdit cretam in loco cõmodiſſimo ad imperãdum multis regionibus fuiſſe, aliqui codices non habent ubi & tunc ordo talis erit petam ne cretam? ab æquor truculentum diſcernens diuidit pontum a loco. ſ. ubi ſum lato. i. lõgo gurgite, quaſi dicat longa nauigatione.

¶ AN patris auxilium ſperem, quaſi dicat minime, quia illum prodidi unde & Ouidius, Et pater & tellus iuſto regnata parẽte Prodita ſunt facto noia cara meo.

An patris auxiliũ ſperem? quem ne ipſa reliqui,
Reſperſum iuuenem fraterna cæde ſecuta?
Coniugis an fido conſoler memet amore?
Qui refugit lentos incuruans gurgite remos?
Prætereo nullo littus, ſola inſula, tecto,
Nec patet egreſſus pelagi cingentibus undis,
Nulla fugæ ratio, nulla eſt ſpes, omnia muta,
Omnia ſunt deſerta, oſtentant omnia lætum:
Non tamen ante mihi lãgueſcẽt lumina morte,
Nec prius a feſſo ſecedent corpore ſenſus,
Quã iuſtam a diuis expoſcam prodita multã,
Cœleſtumq; fidem poſtrema comprecer hora,
Quare facta uirum multantes uindice pœna

la deſerta ſine tecto uel prætẽrea littus ſcilicet eſt & inſula ſola ſolitaria deſerta ſine tecto aliquo. ¶ Nec patet egreſſus pelagi, Ouidius locum iſtũ imitatus

¶ Quẽ ne, Ordo eſt, quẽ ne, ſcilicet patrem reliqui. Ne interrogantis eſt, uel næ. i. certe ut ſit affirmantis. ¶ Sequuta iuuenem, Theſeum. ſ. aſperſum cæde fraterna. i. cæde minotauri fratris mei. ¶ Coniugis? an debeo me conſolari amore theſei, quem coniugem appellat q̃a pollicitus fuerat ſi uictor euaderet illam in uxorem habiturum, inde dicit apud Ouidium. Cum mihi dicebas per ego ipſa pericula iuro te fore dũ noſtrum uiuet uterq; meam. ¶ Fido amore, ironice, imo infidelis fuit. ¶ Qui refugit, ita legendum eſt non autem quid ne fugit. ¶ Gurgite, mari tapinoſis eſt. ¶ Prætereo littus, per occupationem dicit omitto q̃ ſũ in deſerto littore ubi diutius imorari nõ potero, & poſtea ſequitur nullo ſola inſula tecto. i. Dia eſt inſu

dixit, Omne latus terræ cingit mare. ¶ Nulla fugæ ratio, nullus eſt modus fugiendi. ¶ Nulla eſt ſpes, ita legendũ eſt ut uerſus ſtet, niſi naturaliter breuẽ ultimam ſyllabam in nulla finalitatis ratione produxerimus, ſi abſq; eſt legerimus, Alii nullæ ſpes numero plurali legunt. ¶ Omnia muta, iterum a loco pathos eſt. ¶ Non tamen ante mihi, in orationis patheticæ concluſione irata ariadna dicit ſe anteq̃ moriatur uelle deos p̃cari ut Theſei perfidiam ulciſcantur, et ſic imprecationem diram contra Theſeũ infert Eumenides imprecando, Sic Dido apud Virg. in. iiii. mala Æneæ ĩprecat. Sol qui terrarum flãmis opera omnia luſtras, Tuq; harum iterpres curarũ et cõſcia iuno, Nocturniſque Hecate triuiis ululata per urbes. Et diræ ultrices &

Dei morientis Eliſſæ. Accipite hæc, & facta inuocatione mox infert concludendo uideatq́ indigna ſuorū funera nec cum ſe ſub leges pacis iniquæ tradiderit regno aut optata luce fruat̃, Sed cadat ante diē mediaq́; inhumatus arena &c. ¶ Lãguescent lumina morte: Periphraſticos. i. non prius moriar, bono autem uſus eſt ordine, primo namq́ oculi, deinde reliqui ſenſus deficiunt. ¶ Mulctam, pœnam. ¶ Iuſtã, dignam periurio, & quam perfidus ille meretur. ¶ Cœleſtumq́; fidem, opem deorum, Terentius dei noſtram fidem. ¶ Poſtrema cõprecer hora, nã exiſtimabat mortem ſibi iminere cum nullibi confugium paratum uideret. ¶ Quare facta uirum, Furias inuocat ut imprecationem ſuam exaudiant & Theſeum ulciſcantur.

Eumenides

¶ EVmenides, furiæ ſic dictæ p antiphraſim

Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons expirantis præportat pectoris iras,
Huc huc aduentate, meas audite querellas,

Diræ ꝗa crudelitatem ingerunt, et uidētur deo

eo ꝙ nemini ſint beniuolæ, & tres eſſe dicuntur propter tres affectus, qui maxime homines in furorem concitant, Tiſiphone, Megæra alecto. i. ira, cupiditas, libido, Ira uero ultionem, cupiditas opes. Libido uoluptatem appetit, inde tiſiphone dicitur ꝗa τίσις ultio & φόνος funus dicitur, quaſi funeſta ultio Megerá μέγα ualde, ἄιρω tollo. Cupiditas enim hominem eleuat, alecto ab α, quod priuat & λήγω deſino, quia libido nunꝗ̃ ceſſat, quæ tamen ſi recte gubernentur utiliter nobis datæ ſunt, cupiditas ad ea comparanda quibus uita indiget, libido ad ſobolem propagandam, ira ad coercenda eorum peccata qui ſunt in noſtra poteſtate, dicuntur & allegoricæ tres furiæ ideo nomen habent τισιφόνη παρὰ τὸ τίειν τοὺς φονέας. i. odiſſe homicidas μέγαιρα παρὰ τὸ μεγαίρειν καὶ φθονεῖν τοῖς κακοῖς. i. ꝗa malis eſt infenſa, ἀληκτὼ παρὰ τὸ μὴ ἀλήγειν τιμωρεῖν τὰ τοιούτους ꝗa non deſinunt tales ulciſci, dicuntur autē omnes cõmuni uocabulo, diræ, canes, Eumenides, furiæ, Erinydes, canes, quia homines furioſi latrant & mordent, hic Lucretius. Stygiaſq́; canes i luce relinquā

Furiarū diuerſa noia

rum ira immiſſæ. Eumenides per contradictionem ut iam diximus, nam εὐμένεια beneuolentia dicitur, furiæ quia mala inferūt, Erinydes quia ἀρὰς ἀνύουσιν quia ſunt diræ hominum imprecatrices, uel quia dictæ ſunt ſubterraneæ ἔρα terra & ναίω habito. ¶ Quibus anguineo redimita capillo frons, habent enim furiæ faces in manu & capillos ſerpentibus plenos, hinc Ouidius, Tiſiphone canos ut erat turbata capillos Mouit, et obſtantes reiecit ab ore colubros, Virgilius quarto georgicorum, Cæruleoſq́ implexæ crinibus angues, Eumenides et Seneca i Hercule furēte. Adſint ab imo Tartari fundo, Excitæ Eumenides. ignē flammeæ ſpargunt comæ, uiperea Sæuæ uerbera incutiant manus. ¶ Præportet, anteportet quaſi dicat indicat. ¶ Expirantis, indignati & propter indignationem anhelantis. ¶ Quas ego nunc miſera, quas quidem querelas nimio dolore percita cogor proloqui. ¶ Extremis medullis, quia uere dole[...]c, ideo querelæ uidentur eximis oſſibus ꝓgredi. ¶ Ardens, amore concita. ¶ Amenti furore, ab effectu amentem dicit furorem. ¶ Cæca, quia quid agā

Fo[...] & p[...] fu[...] rum

Quas ego ne miſera, extremis ꝓferre medullis,
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore,
Quæ quoniam uere naſcuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati noſtrum uaneſcere luctum,
Sed quali ſolam Theſeus me mente reliquit,
Tali mente deæ funeſtet ſeq; , ſuoſq;,
Has poſtq̃ mœſto profudit pectore uoces,
Supplicium ſæuis expoſcens anxia factis,
Annuit inuicto cœleſtum numine rector,
Quo tunc & tellus, atq; horrida contremuerũt
Aequora, concuſſitq; micantia ſydera mundus.
Ipſe autem cæca mentis caligine Theſeus
Conſitus, oblito dimiſit pectore cuncta,
Quæ mandata prius conſtanti mente tenebat
Dulcia nec mœſto ſuſtollens ſigna parenti,
Soſpitem, & ereptum ſe oſtendit uiſere portum.
Nanq; ferunt, olim claſſis cum mœnia diuæ
Linqueret & natum, uentis concrederet Aegeꝰ,
Talia complexum iuueni mandata dediſſe,
Gnate mihi longa iucundior unice uita,

non uideo cum ratio nimio dolore ſit impedita. ¶ Quæ. ſ. querelæ. ¶ Vos, o deæ. i. o furiæ. ¶ Vaneſcere, uanum fieri & nullum effectum ſortiri. ¶ Quali mente ſolam reliquit, q̃a nil aliud mecum uerſo niſi ut moriar, tali mente ut ipſe quoq; mori cupiat cum omnibus ſuis, ¶ Funeſtet, funere ignet. Plautus paternã domũ ſuis neſtaſti, ideſt funere affeciſti. ¶ Has poſtquã mœſto, finitis querelis & imprecatione Ariadnes ſubiũgit ipſius imprecationis effectũ, de morte uidelicet Ægei, Profudit prima ſyllaba in hoc uerbo indifferẽs eſt, Nã Silius li. xi. corripuit. Impia demẽtis uulgi et uix tota profudit cõſulta. ¶ Expoſcẽs, a diuis. ſ. ¶ Sæuis factis, ipſius theſei, qui ipſam cõtra premiſſa deſeruerat. ¶ Rector cœleſtum, Iuppiter, Annuit imprecationi ariadnes. ¶ Numine inuicto, Inſuperabili ſua uoluntate, Numen nãq; uoluntas dei a nuo proprie dicitur, Virg. Non hæc ſine numine diuum eueniunt. Et ſic melius inuicto q̃

inuito legitur. ¶ Quo. ſ. numine. ¶ Cõtremuerunt, ex infinita dei poteſtate, ipſius nutu totum mundum cõtremere dicunt poetæ, unde Virgilius, Annuit & totum nutu tremefecit olimpũ. ¶ Mundus, cœlũ Macrob. lib. i. Mũdum aũt uocãt cœlũ q̃d appellant Iouem, Et Pli. in principio ſecũdi, Mundum eſſe hoc, quod noĩe alio cœlũ appellari libuit. ¶ Ipſe at cæ. hæc eſt uindicta imiſſa a Deis cõtra theſeum, quia oblitus eſt ex paterno mãdato mutare uela, ex quo Ægei mors eſt ſequuta. ¶ Cõſitus caligine cæca, inuolutus tenebris obliuionis, quã cæcã dicit. Eo ꝙ ipſum quid ageret uidere non ꝑmittebat. Vel cõſcius quia cõſiderans perfidiam ſuã factus eſt ueluti ſine ſenſu. ¶ Dimiſit cuncta, ordo eſt, Dimiſit cuncta mãdata quæ prius tenebat mente conſtanti. ¶ Prius, anteq̃ ariadnam deſeruiſſet, ¶ Dulcia nec mœſto, ordo eſt nec ſuſtollens. i. eleuans ſigna dulcia parẽti mœſto, oſtẽdit ſeſoſpitem & erectum uiſere portum. ¶ Dulcia ſigna,

uela candida, dederat nāq; pater illi in mandatis, ut in Cretam uelis nigris nauigaret, Sed ſi uictor euaſiſſet, ut nigra deponeret & candida in reditu acciperet. ¶ Soſpitem & erectum, lætum ſicut afflicti dicūtur iacentes uel ereptum periculo minotauri. ¶ Viſere portum, paternum. ſ. ¶ Nāq; ferunt, declarat quæ nā fuerint illa mādata quæ exciderunt. ¶ Claſſi cum mœnia, Ordo qui ſatis perplexus uidetur ita dilucidatur. Nāq; ferunt Ægeum cōplexum. ſ. ipſum theſeum olim dediſſe talia mandata iuueni, cum ipſe Ægeus cōcrederet uētis gnatum claſſi. i. in naue linquentem mœnia diuæ. i. athenas a pallade dictas ꝓpter cauſam, quā Seruius in principio Georgicorum recitat. Et eādem ſed aliter ex Varronis auctoritate ponit btūs Aug. li. xviii. de ciui. dei. ¶ Lōga uita, hoc dicit, q̄a ſenex iā erat ægeus.

Athenæ a Pallade dcē

Gnate ego quē in dubios cogor dimittere caſus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine ſenectæ,
Quandoq̄dē fortuna mea, ac tua feruida uirt⁹,
Eripit inuito mihi te, cui languida nondum
Lumina ſunt gnati cara ſaturata figura,
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre ſinam fortunæ ſigna ſecundæ,
Sed primum multas expromam mēte querellas
Canitiem terra, atq; infuſo puluere fœdans.
Inde infecta uago ſuſpendam lintea malo,
Noſtros ut luctus, noſtræq; incendia mentis
Carbaſus obſcura dicat ferrugine hibera,
Quod tibi ſi ſancti concedens incola Hymeti,
Quæ noſtrum genus, ac ſedes defendere ſueta

¶ IN dubios caſus, ad minotaurū interficiēdū, i quo anceps ē euentus, & uitæ imminet periculū. Reddite in extrema, nat⁹ erat theſeus apđ troezenē occulto coitu cum æthra: & deinde iā adultus uenit ad patrem ſenem iam (ut ex Plutharco habetur) ubi etiam uariæ ſententiæ de uelo legunt. ¶ In extrema fine, finis utroq; genere profertur. Virgilius Quem das finem rex magne laborum, & alibi hæc finis Priami fatorū alii tamen textus in extremæ habent. ¶ Quādoquidem, quoniam ſiquidem. Virg. Quandoquidem auſonios nō fas contingere portus. ¶ Fortuna mea, in malam nunc partem. i. mea infelicitas. ¶ Et tua feruida uirtus, ardens fortitudo tua, Plutharcum uero ſequi uidetur qui dicit. Theſeum ſponte iuiſſe ad mi

Theſe⁹ ubi natus.

Finis.

Quandoq̄dē.

notaurū interficiēdum, ut patriā tributo liberaret. ¶ Cui lāguida nōdum, Vix inquit uenisti & ꝙprimū recedis, nondum enim ſatiaui oculos meos te uidendo. ¶ Languida, quæ ſunt languida quia uident te diſcedentem, uel languida ob ſenectutem. ¶ Nō ego te gaudens, non cum lætitia ſed cum ſupremo dolore te ad tantum periculum euntem ꝓſequar, & iō oia doloris ſigna expromam. ¶ Canitiem terra, moris fuit antiquioribus, ut in ſūmo dolore capillos puluere fœdarit. ¶ Canitiem, capillos canos. ¶ Inde, poſtea. ¶ Et ſuſpendam malo, arbori nauis tuæ applicabo lintea infecta, Vela nigra. ¶ Carbaſus obſ. dicat, Velum ipſum indicet, luctus meos, alii textus habent monſtret, eodem ſenſu licet diuerſa lectione. ¶ Carbaſus ob

Mos in dolore.

Diſtinctio pro copula. Duo epithe ta ſine copula uitioſa. Ferrugo.

ſcura, hic diſtinguēdum eſt, ut diſtinctio ipſa uicem copulæ ſupleat, ne duo epithe ta uni ſubiecto ſine copula reddantur, qđ in hexametro uitioſum eſſe Seruius in georgicis docet. et i. iii. æne. ¶ Ferrugine hibera. Ferrugo ut Seruius inqt purpura nigrior eſt hiſpana, unde & Virg. Et ferrugine clarus hibera. Nonius uero docet ferrugineum ferri colorem eē ſimulē. Plautus uero in milite Cæruleum intellexiſſe uidetur cum inqt, Paleolum habeas ferrugineum, nam is color thalaſſicus eſt. i. marinus. Et Catullus eos ſeq uidetur q uela nō nigra ſed purpurea fuiſſe ſcripſerunt. ¶ Quod tibi ſi ſancti cōcedens incola Himeti, Senſus ſi tibi pallas uictoriam de mōſtro cōceſſerit, depoſito uelo purpureo, cū cādido reuertaris, et eſt ordo q ſi incola ſancti Hymeti quæ ſueta defendere noſtrum genus & ſedes, tibi annuerit, ut reſpergas dextrā tauri ſanguine, Tum uero facito &c. ¶ Incola Hymeti. i. Pallas quæ apud Hymetum mōtem athenienſium habitat. Alii ithini legunt, qa ſcribit Strabo li. ix. in athenarum deſcriptione, uetuſtum in ſaxo tēplum Mineruæ poliadis ſurgere, in quo Aſbeſtus lucis inextinctæ lichnus, Et uirginum domus quā itinus condidit. Sed quoniā in græco Strabonis codice, & in latino per auum meum Guarinū ueronēſem traductoi ΚΤΙ; os legitur nō itinus, Ideo cum ſyllaba repugnet priorē lectionē magis probo, uerum eſt q idem auctor alibi in eodem tamen lib. ix. inquit, Super hunc extat itonius ubi itoniæ tēplum eſt, Ideo nō improbauerim legētes. Incola itoni. In cōmētariis Licophronis legitur ithoni mineruam fuiſſe filiam.

Hymetꝰ mōs. Guarinꝰ Verō. Plutarcū traduxit ἰκ τινος. Itoniæ tēplū.

Annuat, ut tauri reſpergas ſanguine dextram,
Tum uero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc uigeant mandata, nec ulla oblitteret ætas,
Vt ſimulac noſtros inuiſent lumina colles,
Funeſtam antennæ deponant undiq; ueſtem,
Candidaq; intorti ſuſtollant uela rudentes,
Quāprimum cernens ut læta gaudia mente
Agnoſcam, cum te reducem ſors proſpera ſiſtet,
Hæc mandata prius conſtanti mente tenentem
Theſea ceu pulſæ uentorum flamine nubes,
Aeriumniuei montis liquere cacumen,
At pater, ut ſumma proſpectum ex arce petebat,
Anxia in aſſiduos abſumens lumina fletus,

¶ SANguinem tauri, hoc eſt ut minotaurū interficias. ¶ Oblitteret, deleat. ¶ Vt ſimulac no. q̄ primū tui oculi uidebūt mōtes atticos.

¶ Lumia, tui oculi. ¶ Nr̄os col. atticos ¶ Funeſtā ueſtē, Velū nigrū, qđ mortis erat futurū īdiciū. ¶ Rudentes itor. funes nauiū ītorta canabe cōfecti. ¶ Qui primum, ut ſtatim agnoſcam gaudia. i. te uictorem, qui mihi eris cauſa gaudii, ¶ Ætas proſpera, Vita tua nō interrupta, uel ſors legat et erit clarior ſēſus.

¶ Hæc mandata prius, ordo ē, hæc mandata liquere theſea prius tenentem ipſa mente cōſtanti ceu nubes pulſæ flamine uentorum relinquunt cacumen aerium montis niuei. Et eſt ſimilitudo. ¶ At pater ut ſumma Sed pater Aegeus in alta turri, filii redeuntes naues proſpiciens, credens illū interfectum cum nigra uidiſſet uela ſe in mare præcipitē dedit. ¶ Ex arce ſumma, ex arce in editiori loco edita uel in ſummitate arcis. ¶ Abſumens lumina,

ex metu mortis filii plorans & ploran do oculos conſumens.

CVM primum infecti, ſic melius le gi poſſe q̄ inflati pater meus docuit, ſi cut ſupradixerat, Inde infecta uago ſu ſpendam lintea malo. Licet poſt pa trem idē quoq; alii ſcriptum relinque rit. Sic funeſta domus, or do eſt ſic theſeus i greſſus tecta domus funeſta cæde pa terna ipſe ferox recepit talem luctum mente inmemori .i. quæ oblita fuerat mu tare uela, qualem obtulerat minoidi.

Minoidi, ariadnæ minois filiæ, Dati uus eſt et ultimam habet correptam, ut Statius in achilleide, Palladi littoreæ ce lebrabat Scyros honorum. Forte diem.

Minoidi ultima breui.

Quæ tamen aſpectans, q̄uis dei uin dictam feciſſent, ipſa tamē mœſta mul ta animo uoluebat, cum ecce Bacchus aduolauit. At parte ex alia, Ex alia parte illius ueſtis ſtragulæ depictum erat quemadmodum bacchus ſuperue nit, dum ariadna cōquereretur. Iac chus, bacchus. Volitabat, celeriter ueniebat, ſcribit Diodorus lib. y. Diony ſium pulchritudine ariadnes captū, cū a theſeo uirginem abſtuliſſet, uxorē illā ꝑter modū ab ſe dilectā duxiſſe. Cū thyaſo ſatyrorū, Thyaſis ſaltatio dicit, q̄ Baccho exhiberi ſolita erat ασοθυω quod eſt ſacrifico. Virg. in bucolicis, iſ ſtituit Daphnis thyaſos inducere bac

Thiaſus.

Cum primum infecti conſpexit lintea ueli,
Præcipitem, ſeſe ſcopulorum e uertice iecit,
Amiſſum credens immiti Theſea fato,
Sic funeſta domus ingreſſus tecta paterna
Morte ferox Theſeus: qualem minoidi luctum
Obtulerat mente immemori, talem ipſe recepit.
Quæ tum proſpectans cedentem mœſta carinā
Multiplices animo uoluebat ſaucia curas.
At parte ex alia florens uolitabat Iacchus,
Cum thyaſo ſatyrorum, & nyſigenis ſilenis,
Te quærens Ariadna: tuoq; incenſus amore,

cho, Satyros uero in comitatu bacchi fuiſſe nō ignoramus, Sunt autē Satyri acutis auribus calui, cum corniculis in capite, ut Lucianus ſcribit in concilio deorum, & rubicunda facie ut philo ſtrat? ait Capripedes ſunt, effigie hu mana & uelociſſimi, & in ſubſolanis indiæ mōtibus ut Pli. in. yii & propter uelo citatem non niſi aut ſenes aut ægri ca piuntur, qualem unum adductum ad ſyllam ferunt e bello mithridatico redeū tem, ut Plutarchus narrat. Et niſige nis ſilenis, Licet ſilenus nutritor & co mes bacchi fuerit, qui aſinum equita bat, Vnde in primo faſtorum Ouidius, Venerat & pando ſenior ſilenus aſello, tamen hoc loco de populis Niſæ habita toribus a Sileno antiquo ſilenis dictis i telligendum arbitror, de quibus Diodo rus in fine libri quarti hæc ſcribit, Cum arma aduerſus Saturnum eſſet motu rus præficiſcente ex Niſa exercitu Ari ſtæum tradunt eorum præſidem primū omnium & ſacra inſtituiſſe Dionyſio, & ei ut deo ſacrificaſſe, dicunt inſuper ei ſubſidium tuliſſe Niſeorum nobilio res, quos a primo eorum rege ſileno, q̄s aūt propter uetuſtatem ignotum eſt ge nus. ſilenos uocant, Niſigenis igitur .i. in niſa genitis, Et cum ſilenus primam habeat productam in hoc carmine ſicut et i multis aliis in q̄nta ſede eſt ſpōdæus

Satyri

Silen?

Sileni populi

nec eos

nec eos audio qui Silenum primam ambiguam habere dicunt ꝓpter illud Virgilii carmen, Quantũ omnis mundus gaudet cantante Sileno, nouerint nãq; hi carmẽ illud uirgilianũ nõ eẽ. Suidas dicit per ει bacchũ ſignificare p ῖ. ſenẽ uidelicet bacchi alumnum. Cuius hæc ſunt uerba, Σειληνος ο διονυσος παρα το σειεσθαι εν τω ληνω. Σιληνος δε ο γερων δια του ῖ παρα το σειεσθαι αλις .i. Silenus bacchus ab eo ꝙ in Torculari torquetur. Silenus ſenex per ῖ. ab eo ꝙ multum cõcutit quia per ætatem contremiſcit uidelicet. — Silen⁹

QVI tum alacres, .q.ſ. ſileni & ſatyri alii legũt, q̃s tum alacres.

Qui tũ alacres paſſim lymphata mente ferebãt,
Euoe bacchantes, euoe capita inflectentes,
Horum pars tecta quatiebant cuſpide thyrſos,
Pars e diuulſo iactabant membra iuuenco,
Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant,
Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis,

in partes dilaceratũ iactando oſtentare, ut impios perterrefacerent, Pentheus, nãq; Echiõis filius Thebarũ rex bacchi numen contemnens ab Agaue matre reliquiſq; furentibus mulieribus, uitulum eſſe credentibus dilaceratus fuit, Vnde Perſius in. ii. Et raptum uitulo caput ablatura ſuperbo, Baſſaris, licet tamen Ouidius aprum et non uitulum ipſum uiſum fuiſſe ſcribat. — pẽtheus.

Lymphata mente, furibunda et lymphis agitata, nam creditum eſt ab antiꝗs eos ꝗ imaginẽ Nymphæ in aꝗs uidiſſent, furore ꝑcipi, uñ quos, νυμφολήπτους uocãt latini lymphatos dicunt. — Lymphati.

Euoe bac. bacchari proprie ẽ bacchi ſacra celebrare, ſed ꝗa ꝑ furẽtes agebãt inde per trãſlationem dicimus bacchari, pro furere & uagari cum clamore, Virg. Totãq; incẽſa per urbem bacchatur, bacchãtes ergo per furorem ſacra celebrando clamãtes euoe quæ uox eſt clamãtium, Virg. in. vii. euoe bacchantes, εὐοῖ. myſtica uox erat in ſacris bacchi ideſt euoe quæ latine pronunciari debet ſupreſſa o, quia diphtõgus eſt ſicut œdipus. Nam ſunt duo diphthongi euoe. — Bacchari. Euoe

Capita inflectentes, rotantes caput tamꝗ; furibundi. Horum pars, aliꝗ ex iſtis. Quatiebant thyrſos cuſpide tecta, Thyrſus haſta eſt & ut libro primo Saturnalium ſcribit Macrobius, ubi de marte telum latens, cuius mucro hedera labente ꝓtegitur, Ideo tecta cuſpide dixit Catullus. — Thyrſus.

Pars e diuulſo iactabat, In memoriã penthei olim a matre dilacerati, ſolebant bacchãtes uitulũ — Vitul⁹ in ſacris.

Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant, Solebãt nãq; mulieres baccho ſacra facientes impune ſerpentes attrectare, uti Pluthar/chus docet in Alexandri uita, ubi de olimpiade eius matre. — Bacchæ impune ſerpentes tractabãt

Orgia, ſacra bacchi a latinis dicũtur, ἀπὸ τῆς ὀργῆς. i. a furore, licet omnia ſacra a græcis hoc uocabulo nũcupentur, quia qui ſacrificãt diuino quodã corripi furore uidentur, ut Euſebius inꝗt de ꝓparatione euãgelica. — Orgia.

Obſcura, occulta. Illa enĩ his tãtum qui initiati eſſent nota erant. T. Liuius lib. viiii. de bello macedonico ſcribit ritum horũ ſacrorũ a græculo quodã uate et ſacrificulo in Thuſciã fuiſſe allatum, deinde in urbem Romã trãſiuiſſe, ubi uiri & fœminæ in locũ ſecretũ conueniebãt nõ ſupra uiginti annos, & cõmertia mutui ſtupri inter uiros non mi

P.Ebutius.

nus ꝗ cum fœminis fuiſſe, quæ demum per P. Ebutium detecta fuere. ¶ Cauis ciſtis. quibus utebantur in ſacris bacchi, in quibus ſacra quædam ferebant, hinc Tibullus, & leuis occultis conſcia ciſta ſacris, unde canephoræ uirgines dicebantur ſacra illa in ciſtis repoſita in capite portantes.

Ciſtæ in ſacris.

Canephora.

¶ QVÆ fruſtra cupiunt, quia licet cupiāt audire tamē his nō dicuntur.

Orgia quæ fruſtra cupiunt audire profani
Plangebant alii proceris tympana palmis,
Aut tereti tenueis tinnitus ære ciebant.
Multaq; rauciſonos efflabant cornua bombos,
Barbaraq; horribili ſtridebat tibia cantu.

enim ſtrepitus dicitur ꝗ ex ſonitu illo reddit. ¶ Barbaraq; horribili,

¶ Prophani, qui nō ſunt ſacris initiati. Virg. procul hinc procul eſte ꝓphani. ¶ Plangebant aliæ. ſ. bacchæ, nam ſuperiora faciebant Sileni & ſatyri, quis plangebant alii etiam legunt. ¶ Plangebant. percutiebant. ¶ Palmis proceris, manibus in lōgum proiectis, uel palmis. i. lignis ex palma arbore cōfectis, lignis nāq; timpana pulſari uidemus, uel ꝓ forte melius lignis lōgioribus in formam remorū, nam & remos palmas & palmulas uocamus. ¶ Aut tereti tenuis, aut tubam inquit pulſabāt quam periphraſticos indicare uidetur. ¶ Multaq; rauciſo. ſic legēdū eſt, uel ut alii nolunt. Multi rauciſonis efflabant cornua bōbis, Sic cornua erit caſus accuſatiui. Aliqui legunt multi rauciſonos ut tota ſit una cōpoſita dictio et cornua nominatiui caſus, ſed ſyllaba repugnat quia ti in huiuſmodi cōpoſitis breuiatur, ſicut in iſtis patet. Multicolor, multiſonus, multiloquus, et licet quādo ꝗ producatur ut Lucretius lib. ii. Multiplexq; loci ſpatium trāſcurrere eodē, hoc eſt ꝓpter ligdam ſequētem, ℊa Martialis in diſticis breuiauit, Nec tibi multiplici quæ ſtructa eſt maſſa tabella, In ſacris autē Bacchi cornua adhiberi ſolita eſſe illud Perſii īdicat. Torua mimalloneis implerunt cornua bōbis, Bombus

Ti i cōpoſitis

Cornua in ſacris bacchi

ribili, pulſabatur etiā tibia in ſacris bacchi, unde Tibullus. Et tyriæ ueſtes & dulcis tibia cantu, Ouidius etiam in faſtis ad ſacra tibiam adhiberi ſolitam docet cum inquit. Cantabat ſacris, cantabat Tibia ludis. Cantabat mœſtis tibia funeribus, Barbaram uero dixit tibiam uel ſecūdum ritum barbarorum factam, uel a barbaris inuētam, ſcribit Plinius lib. yii. ca. lyi. obliquam Tibiam a Mida in phrygia, geminas tibias a Marſia in eadem gēte inuētas fuiße. pallas apud Ouid. ſe tibiæ primā inuētricem aſſerit dicens. Prima terebrato per rara foramina buxo, ut daret effeci Tibia lōga ſonos, Et quoniam in tibiarū mentionem incidimus illud expoſuiſſe ab re nō erit, qđ a multis quæri ſolet, ꝗd ſibi uelint illa uerba Donati apud Terē. Modos fecit Flaccus Claudii filius tibiis paribus & īparibus dextris & ſiniſtris. Sciēdū eſt igitur ex Seruii in Virgiliū lectione ꝓ tibiæ ſarranæ dicūtur ꝗ ſūt pares & æquales habent cauernas. At phrygiæ quæ & īpares ſunt, et inæquales habent cauernas, quales ītelligit Virgilius cū dicit, biforem dat tibia cantū, ut quæ nō ſit pari modulamine cōpoſita. Vt enī ait Varro Tibia phrygia dextra unum hēt foramē, ſiniſtra duo, quarum unum acutum ſonum habet. Alte-

Tibia bacch[analib]

Tibi[cines]

Donatus ex[plicatus]

Sarranæ Tibiæ et Phrygiæ.

Tibiæ dextræ et ſiniſtræ

rum grauem, de qua re ita etiam loquitur Diomedes grãmaticus lib. iii. Cuius rei indicia ꝓdunt antiquæ nobis comœdiæ, in quibus inuenimus, acta tibiis paribus, aut imparibꝰ aut ſarranis, quãdo enim chorus canebat choricis tibiis. i. choraulicis artifex concinebat, in comicis autem piraulicis reſpõdebat, ſed ꝙ paribus tibiis uel imparibus inuenimus ſcriptũ, hoc ſignificat ꝙ ſi quãdo monodio agebat unã tibiã iſlabat, ſi qñdo ſinodio utrãqꝫ, ſed ne uidear Catullũ deſerere ad puluinar reuertar.

Talibus amplificæ ueſtis decorata figuris,
Puluinar complexa ſuo uelabat amictu.
Quæ poſtquam cupide ſpectãdo theſſala pubes
Expleta eſt, ſanctis cœpit decedere diuis,
Hic qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans zephyrus procliuas incitat undas,
Aurora exoriente uagi ſub lumina ſolis,
Quæ tarde primum clementi flamine pulſæ
Procedunt, leniterq; ſonant plongore cachini,
Poſt uento creſcente, magis magis increbreſcũt,
Purpureaq; procul nantes a luce refulgent,
Sic tum ueſtibuli linquentes regia tecta,

¶ TAlibus amplificæ, ueſtis cõcludit igitur hanc Ariadnes narrationem fabuloſe recitatam fuiſſe in puluinaris tegmento acu pictã quã cum theßali q ad nuptias conuenerant inſpexiſſent, recedentes, locum deis cõuenietibus dedere. Ordo aũt talis eſt ueſtis amplifice. i. magnifice decorata, talibus figuris cõplexa, uelabat puluinar ſuo amictu. ¶ Quæ, quas res, quas figuras ſuperius deſcriptas. ¶ Pubes theſſala, theſſalorum iuuentus. ¶ Expleta eſt, ſatiata eſt inſpiciendo. ¶ Cœpit decedere, cedere locum dare ſanctis diuis, qui ad nuptias cõuenerunt, de quibus paulo poſt dicet aduenit chiron portans &c. ¶ Hic qualis flatu, theſſalorum ex thetidis domo exeuntium. Quorum aliqui huc, aliqui illuc iter habebãt cõparationem facit, ad undas maris q̃ uento agitatæ, huc & illuc impellũtur huiuſmodi etiam metaphoram ſiue ſimilitudinem reſpiciens Iuuenalis inquit. Mane ſalutantum primis uomit ædibus undam. Ipſius uero cõparationis ordo eſt. Hic qualis zephirus flatu matutio horrificans mare placidum incitat undas proclinas, aurora exoriẽte ſub lumina uagi ſolis quæ. ſ. undæ pulſæ flamine. i. flatu clementi non magno primum tarde procedunt poſt magis & magis increbreſcũt uento creſcente, & procul nantes refulgent a luce purpurea. Sic inde liquẽtes ſ. theßali regia tecta ueſtibuli quiſque diſcedebat a ſe pede paſſim uago.

¶ Horrificans, horridas faciens aſpectu, cum eleuantur uidelicet. ¶ Procliuas, pronas. ¶ Sub lumina, circa ortũ ſolis, Virg. Sub lucem exportant calathis. ¶ Solis uagi, nunq̃ ſtãtis ſed curſum habentis per. xii. ſigna zodiaci continuo motu. ¶ Cachinni, Vndarum ſonitus metaphorice cachinnos appellat. ¶ Increbreſcunt, crebriores fiunt. ¶ A luce purpurea, auroræ exorientis, ſcilicet. ¶ Tecta ueſtibuli, ueſtibulum tectorum hippalage eſt. Veſtibulum autem ſecũdũ aliquos dicitur prima pars domus et primus igreßus. Alii uero di

Sub. Sol uagus.

Veſtibulũ.

cunt locum eſſe extra domum, ante ianuã domus uacuum, dictum uel a ueſta cui omnia ſunt dedicata principia uel a ue & ſtando, quia in eo diutius non immoramur, De quo legito Gellium libro decimoſexto cap. quinto & Macrob. libro Saturnalium. yi. & Ouidium in faſtis, & Seruium.

A ſe quiſq; uago paſſim pede diſcedebant,
Quorum poſt abitum, princeps e uertice Pelii
Aduenit Chiron portans ſilueſtria dona.
Nec quotcunq; ferũt cãpi, quos theſſala magnis
Mõtibus ora creat, quot propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fœcunda fauoni,
Hos indiſtinctis plexos tulit ipſe corollis,
Quis permulſa domus iucundo riſit odore.
Confeſtim peneos adeſt uiridantia tempe,
Tempe, quæ ſyluæ cingunt ſuper impendentes,

¶ QVISQ; diſcedebat, ornatus eſt hic modus loquendi, ut ſi dixeris eũt domũ quiſq; ſuam, i. unuſquiſq; domũ ſuam tendit. ¶ A ſe, unus ab altero diſcedebat. ¶ Pede paſſim uago, pedibus paſſim uagantibus Singularis pro plurali, Virg. Vterumq; armato milite cõplent, & figura eſt quam ſextam Sylepſim antiquiores appellarũt. ¶ Quorum poſt abitum, Poſtq; Theſſali receſſerunt, aduenit Chiron peneus & prometheus. ¶ Abitũ, diſceſſum. ¶ E uertice pelii, e ſummitate montis pelii, qui mons eſt in theſſalia, in quo Chiron habitabat. ¶ Nam quoſcũq; ferunt, Hæc ſunt munera allata per Chironem, Videlicet coronæ ex diuerſis floribus confectæ, eſt autem ordo, nam ipſe. ſ. Chiron tulit flores plexos corollis indiſtinctis, quoſcũq; ferunt. i. producũt campi ques ora Theſſala magnis montibus creat, et quos aura fœcũda tepidi Fauonii parit. ¶ Propter. i. ppe undas fluminis. ¶ Plexos, intextos & complicatos. ¶ Quis, ideſt quibus, ſcilicet floribus. ¶ Permulſa, delinita domus.

¶ Riſit, reſplẽduit, metaphorice per ſimilitudinem ab homine ridente ſumptã qui uidetur totus ſplẽdeſcere ſicut etiã

Sylepſis ſexta.

ppter

Riderẽ

ſuperius diximus. ¶ Confeſtim peneos adeſt, hoc loco quidã poetæ uerba inuertẽtes adeo inextricabili cœno hæſerunt, ut ne utiq; egredi potuerint. Nam dum incerti ſunt utrũ Doris an Chloris, Mniſſion an Minoſion legendum ſit, quam expoſitionem darent non inuenerunt, Sed de uerbis iſtis deniq; ualde querendum concluſerunt, et dum aliorum expoſitionem perq; ridiculam exiſtimarunt, ipſi ridendo adriſum cæteros prouocauerunt, Sed ſi ueram lectionem poetæ a parente meo pmonſtratam percepiſſent. Si ordinem non deprauaſſent, aliis uidendum non reliquiſſent. Cur Catullus Dorida choreis Nonacriis celebrandam dixerit, qđ tamen non dixit Catullus, ſed quod dixerit ordinem catullianorum uerborũ & uerba ipſa peruertendo ſomniarũt, Vt igitur omnis dubitatio tollatur, & uerba ipſius auctoris ex correctione paterna ſubſtituemus, & ordinem uerborum demonſtrabimus. Carmen igitur ipſum ſic legendum eſt, Neſſonidum linquens claris celebranda choreis, & ordo eſt talis, confeſtim peneos adeſt linquens tempe uiridantia, Tempe dico celebranda claris choreis Neſſonidũ: tẽpe

quæ ſiluæ ſup. rimpendētes cingunt. ¶ CHOreis Neſſonidum, nympharū Neſſonii lacus prope tempe ut libro nono Strabo meminit. ¶ Peneus, fluuius eſt Theſſaliæ ut Plinius lib. iiii. ca. octa uo, & Strab. libro nono cōmemorant qui labitur p tempe locū amæniſſimum

Neſſonius lacus. Neſſonides. Pene⁹.

ſumpti, a ſimplici eius uerbi cuius com poſitum in tuſculanis poſuit Cicero par ticipium deduxit Catullus. Verba autem a Cicerone poſita hæc ſunt. Regiā uidi inflammari, Sic etiam Virg. Talia flammato ſecū Dea corde uolutans. ¶ Lenta ſorore, tenaci, Lignum eni populi te

Neſſonidum linquens claris celebranda choreis,
Non uacuus, inq; ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras ſtipite laurus,
Non ſine nutanti platano, lentaq; ſorore
Flammati phaethontis, & aeria cypariſſo.
Hæc circum ſedes late contexta locauit,
Veſtibulum ut molli uelatum fronde uireret,

Lentū

Theſſaliæ, de quo ſupra, ideo dicit hoc loco linquens tempe. ¶ Nonacriis, hāc quoq; dictionem ſup poſititiam eſſe ex eadem paterna correctione didicimus, legi enim debet, non uacuus, ideſt nō uenit manibus uacuis. nam ſubiungit munera quæ attulit, arbores diuerſas quibus uidelicet ueſtibulum ornauit. ¶ Altas fagos, fagus arbor eſt glandifera, et quoniam homines olim glandibus ueſcebātur, ideo ἀπὸ τοῦ φαγεῖν fagus eſt dicta, De hac arbore Plinius latius lib. xyi. ¶ Lauros rectas, Ea enim eſt arboris illius natura ut recta aſcendat, de lauro plura legito apud Plinium libro decimoquinto & cap. xxx. & de Platano libro. xii. cap. primo quæ arbor eſt peregrina, & umbrarum gratia tātum ex alieno orbe petita, habet eni magna folia. ¶ Nutanti, hoc dicit propter cacumen, quod uētis agitatum mouetur. ¶ Lentaq; ſorore flammati phaetontis, populum intelligit. Nam ſorores Phaetontis ipſius interitum deflentes in populos conuerſæ dicūtur: ut fabulam diffuſius recitat libro ſecūdo Ouidius, licet alii in alnos dixerit mutatas. ¶ Flāmati Phaetontis, incendio fulminis con

Fagus

Laur⁹

Platan⁹ umbrarū cā.

Sorores phaetōtis.

Flāmatus.

naciſſimum eſt. lentum autem pro tenaci quandoq; accipimus, Plautus in Menæchmis q̄ lentum eſt & uiſco ſimile. ¶ Et aeria cypariſſo, alta, Cupreſſus enim arbor de qua Plinius lib. xyi. ca. xxxiiii. loquitur in altum admodum a rotunditate in acumen, & in aerem erigitur, unde & ipſa conoides eſt. Fuit autem Cypariſſus telephi filius ut Seruius lib. iii. cōmemorat, puer formoſus ab Apolline dilectus & in arborem ſui nominis mutatus quemadmodum etiā recitat Ouidius libro. x. & ut alii dicunt a Siluano a quo cum ceruus quem in delitiis, puer hēbat p ignorantiam occiſus fuiſſet, Puer nimium flendo a numinum miſericordiam meruit, quemadmodum Seruius in primo ēt georgicorū ſcripſit, licet Ouidius ceruum a puero non a ſiluano interfectum aſſerat, Dicitur autem Cypariſſus puer maſculino genere. Sed cypariſſus arbor genere fœminino, quæ etiā cupreſſus dicitur, Virgilius. Aeriæ quercus aut coniferæ Cypariſſi. ¶ Hæc, ſuperius enumerata. i. iſtas arbores. ¶ Contextas, quaſi plantatas Peneus locauit circū ſedes aulæ regiæ. ¶ Uireret frōdib⁹. ſ. iſtarū arborū.

Cupſſus.

Cypariſſi fabula

¶ POST hunc, Peneum. ¶ Conſequitur ſolerti corde prometheus, Iapetus ex Climene prometheum & epimetheum ſuſcepit filios, Prometheus poſt fabricatum a ſe hominem ex terræ luto, Vt eundē animaret Mineruæ clipeo eleuatus cœlum aſcendiſſe fertur, & inde ex ſolis curru ſubductum ignem ferula clam occultans & in terras deferens, pectori hominis a ſe formati applicans illum animauit, quare iratus iupiter, illum per Mercurium catena ferrea ad ſaxum in caucaſo religari iuſſit, & aquilam appoſuit, quæ iecur continue renaſcens aſſidue corroderet, cumq; ad triginta millia annorum religatus fuiſſet. Interim iupiter ſicuti in libro de ſignis cōmemorat Iginius ubi de ſagitta agit. Thetidis amore captus eius connubium optabat, eo tempore parcæ cecinerunt. Quicūq; Thetidis eſſet maritus eius filium patria fore laude clariorem. Quod auditum prometheus uigilans Ioui nunciauit, qui ueritus ne qđ ipſe Saturno patri fecerat, ſibi contingeret, illam deſtitit uxorem uelle ducere, Prometheo autem pro beneficio meritā retulit gratiam, cumq; uinculis liberauit, Vt tamen pœnæ iuratæ memoria foret perpetua, ex utraq; re lapide, ſcilicet & ferro confecto annulo digitum ſibi Promethea uincire iuſſit, Qua conſuetudine homines uſi ex lapide & ferro primum deinde auro concluſo habere annulos cœperunt. Hanc fabulam ideo in præſentiarum carptim perſtrinxi, quoniam pridem uniuerſam latius tum ex poeta Heſiodo. eiuſq; interprete, tum ex aliis græcorum monumentis compilatam latinam feci, & quid Græcia per Promethei fabuloſam narrationem demonſtrare uoluerit copioſius aperui. Idq; egi poſtulante Iuliano muſto uiro humaniſſimo, & omnium qui ſunt, fuerunt, erunt. Innocentia, bonitate, integritate, & morum facilitate principe.

Poſt hunc conſequitur ſollerti corde prometheus,
Extenuata gerens ueteris ueſtigia pœnæ.
Quam quondam ſilici reſtrictus membra catena
Perſoluit, pendens e uerticibus præruptis.
Inde pater diuum ſancta cum coniuge natiſq;,
Aduenit cœlo, te ſolum Phœbe relinquens,

¶ Solerti corde, quia Ioue decepto ſuffuratus eſt ignem mortalibus diſpertiendum, ut Heſiodus cecinit. ¶ Gerens ueſtigia, ſigna. ¶ Extenuata, attrita conſumpta propter uetuſtatem. ¶ Veteris, pœnæ quam paſſus eſt in caucaſo, ſicut ipſemet ſubiūgit. ¶ Reſtrictus membra, Sinecdoche eſt habens membra reſtricta.

¶ E uerticibus præruptis, ex alto caucaſi montis uertice, in quo religatus fuerat, ut Strabo docet libro undecimo.

¶ Inde, poſt hos ſuperius enumeratos. ¶ Pater diuum; Iupiter.

¶ Sancta cum coniuge, cum iunone.

¶ Natiſq;, et cū oibus filiis e cœlo aduenit ad nuptias celebrādas ꝑter Apollinē tñ et Dianā ꝗ nuptias neglexerunt.

¶ Te ſolum Phœbe relinquens, Aeſchilus tamen aliter ſcribens inducit Thetidem pluribus uerbis conquerentem ꝙ Apollo Hymenæum ſuum cecinerit & felicitatem promiſerit.

¶ Vnigenamq; ſimul cultricem mōtis itoni, Quia litem de pomo exortam inter tres deas Iunonem, Palladem, et Ve

Vnigenamq; ſimul cultricem montis Ithomi,
Pelea nam tecum pariter ſoror aſpernata eſt.
Nec thetidis tedas uoluit celebrare iugaleis.
Qui poſtquam niueis flexerunt ſedibus artus,
Large multiplici conſtructæ ſunt dape menſæ,
Cum interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos parcæ cœperunt ædere cantus,

nerem in nuptiis Pelei & Thetidis conſtat, idcirco quidam aſſerunt hoc non poſſe de Pallade intelligi. Sed quemadmodum contra Aeſchili ſentētiam apollinem abfuiſſe dicit Catullus, quid uetat ꝙ ēt Pallada cōtra cæterorum opinionē interfuiſſe diſſimulauerit, Vnigenā uero palladem appellaſſe uidetur, quia illam ſolam ex Iouis cerebro natam fabulantur poetæ, cultricem uero montis ithoni propter cauſam ſuperius declaratam. Lactantius etiam dicit a ſtatio ſic cognominatam ab oppido quod in macedonia eſt ubi antiqua eius ſedes fuit. Illud tamen affirmauerim de Diana hoc loco potius intelligi debere, quam unigenam accipiemus, ideſt ſororem Phœbi gemellam, ideſt una genitam, quæ apud ithonum Theſſaliæ mōtem colitur ut Strabo teſtatur, unde ithonia etiam dicitur ut Suidas his uerbis aſſerit ιτωνη και ιτωνια, η αρτεμις & ſubiungit ιτωνις ιτωνιδος χωρα, Ex quo a loco dictam innuit, Alii uero de ipſa quoque Diana intelligētes e montibus Idæ emēdare uoluerunt, quoniam in Creta ubi eſt mons Ida, licet alius eodem nomine fuerit in phrygia potiſſimum cultam eſſe Dianam aſſerunt, dicit autem nec Phœbum nec Dianam nuptiis interfuiſſe, quia eis puellaris ætas & uirginalis eſt commendata, unde & carmen ſæculare per pueros et uirgines cantabatur, & præterea Diana ſemper dicitur caſta & innupta, & Apollo expers uxoris infenſus eſt coniugio, ut Seruius ait in quarto Æneidos. Phœboq; patrique Liæo. ¶ Pelea nam tecum, Alloquitur Phœbum cum quo ſimul Diana ſoror dedignata eſt pelea & nuptias thetidis, Tedas iugalas, ideſt nuptias. In nuptiis eni quæ faces adhiberi ſolitas ſuperius declarauimus. ¶ Qui, ſcilicet dei. ¶ Flexerunt artus, poſtquā ſederunt, nā qui ſedet membra flectit. ¶ Large, extructis menſis paratum fuit conuiuium et poſitæ epulæ. ¶ Cum interea infirmo, inter epulas introducit parcas nuptiare carmen canentes & fata naſcituri Achillis prædicentes, ſed primo parcarum habitum deſcribit, De parcis uero plura ſtudioſiores legere poterūt apud Heſiodum græcum poetam in Theogonia, qui tres eſſe dicit quorū hæc noia eē narrat, κλωθω λαχεσιν ατροπον. De quibus etiam loquitur. A. Gellius libro quinto cap. decimoſexto, & Lactātius libro ſecundo aduerſus gentiles, & Seruius in bucolicis, & Apuleius in libro de mundo. ¶ Infirmo mota, uel propter ſenectutem uel cantantium geſtū reſpexit cantus, prædiuinatiōes certas, ¶ His corpus tremulum, ordo eſt, Veſtis candida complectens corpus tremulum bis incinxerat, uel intexerat ut alii habent. ¶ Talos, ora purpurea, dicit autem illas habuiſſe ueſtem candidam cum limbo purpureo, nam per ora

carmē ſeculare.

Pallas ex Iouis cerebro.

Ithōia

Apollo & Diana cur nuptiis nō interſint.

Parcæ et earū noia.

His corpus tremulum complectens undiq; ueſtis,
Candida purpurea talos incinxerat ora,
Et roſeo niueæ reſidebant uertice uittæ,
Aeternumq; manus carpebant rite laborem.
Leua colum molli lana retinebat amictam,
Dextera tum leuiter deducens fila ſupinis
Formabat digitis, tū prono in pollice torquens,
Libratum tereti uerſabat turbine fuſum,
Atq; ita decerpens æquabat ſemper opus dens,
Laneaq; aridulis hærebant morſa labellis,

Inſtita at lib?

extremam partem ueſtis intelligit, quæ inſtita & limbus dicitur, qui ad talos dimiſſus matronarum pudicarum habitus erat, Vnde Ouid. de arte amandi. Eſte procul uittæ tenues inſigne pudoris. Quæque tegis medios inſtita longa pedes, et Oratius in ſecundo ſermone. Sunt qui nolit tetigiſſe niſi illas quarum ſubſuta talos tegit inſtita ueſte, Vbi Acron ait, quia matronæ ſtola

Stola matronarū.

utuntur demiſſa uſq; ad imos pedes, cuius imam partem ambit inſtita ſubſuta, Inſtita autem eſt tenuiſſima faſciola, quæ prætexta dicitur. Et Nonius Marcellus ait, Limbus ut annotatū inuenimus muliebre ueſtimentum eſt, quod purpuram in imo habet, Sunt qui emendent undique quercus, Quorum ſententiam minime probo.

¶ Et roſeo niueæ, & in capite candidas quoque habebant uittas.

¶ Niueæ, albæ. ¶ Roſeo, roſis redolente, Alii legunt, & roſeæ niueo, quod non diſplicet ut dicat roſei coloris uittas in candido capite repoſitas fuiſſe.

¶ Æternum laborem, filum fati quod nunquam uoluere deſinunt.

¶ Rite, ſecundum conſuetudinem ſuam. ¶ Leua colum molli, Graphice admodum poeta filantis mulieris geſtum expreſſit, q̄ ſiniſtra manu, colum tenēs, dextera fila deducit, et torq̄ndo i fuſū, eadē prius tamen dentib⁹ æq̄ta colligit.

Colus

¶ Colum, colus fœminino genere inſtrumentum muliebre eſt ex quo filum deducitur. Ouidius quarto metamorphoſeos. Et colus & fuſus digitis cecidere remiſſis. ¶ Deducens fila, Deducere proprium ē mulieris filum agentis. ¶ Supinis digitis, dū enim mulier linum deducens in filum format, digitos habet ſupinos. ¶ In prono pollice, Pollex craſſior digitus dicitur in manu eo ꝙ plurimum polleat, unde a græcis αντιχειρ dicit̄ quaſi ſit loco ipſius manus. Pronus autem eſt pollex cum mulier fuſum itorquet. Certis enim nominibus ſinguli digiti nominantur & ſunt hæc nomina. Pollex græce αντίχειρ, Index uel ſalutaris λιχανος, Medius uel famoſus uel impudicus qui a græcis σφακελος ἢ καταπυγων ἢ μεσος, medicus uel annularis qui δακτυλιωτης ἢ επιβατης ἢ παραμεσος dicit̄, Et minimus uel auricularis. .i. μυωψ ἢ μειων ἢ μικρος. ¶ Libratū: pēdulū. ¶ Turbine, reuolutiōe. ¶ Dēs cū quo materiā fili craſſiorē decerpebāt ut ſolēt filātes. ¶ Vt op. i. filū eēt æq̄le ¶ Morſa, ea q̄ mordicus decerpſerāt, labris ihærebāt. ¶ Morſa la. ſubſtātiue morſum iflexit. i. ꝑtē lanæ demorſam. ¶ Aridulis label. ſiccis, deſiccātur. n. labra, dum filum ſaliua irrigant.

Pollex unde.

Digitorum noīa.

Quæ prius in leni fuerant extantia filo,
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera, virgati cuſtodibant calathiſci.
Hæ tum clariſona pellentes uellera uoce,
Talia diuino fuderunt carmine fata,
Crimine, perfidiæ quod poſt nulla arguet ætas.
O decus eximium magnis uirtutibus augens,
E mathiæ columen Peleu clariſſime nato,
Accipe, quod læta tibi pandunt luce ſorores
Veridicum oraclum, ſed uos, quæ fata ſequũtur,
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.

Caiatbus.

¶ QVÆ, mor a. ¶ Prius fuerant extantia, eminentia. ¶ In leui, iam polito filo. ¶ Calathiſci, a calatho p diminutiuam formam fit calathiſcus. Eſt autem Calathus uas uirgis contextum græce καλαθὸς i quo ſolent fuſos & pẽſæ mulieres reponere, Iuuenalis, uos lanam trahitis calathiſq; peracta referetis uellera. ¶ Virgati, uirgis contexti. ¶ Lanæ candentis, candidæ, Candens enim a candore dictum eſt ut Macrobius libro quinto teſtatur, et per hoc felicia fata indicat, Nam album filum parcarum felicitatẽ & uitam. Nigrum uero infelicitatem & mortem indicat. ¶ Cuſtodibant, continentes ſeruabant. ¶ Hæ, ſcilicet parcæ. ¶ Pellentes uellera, filantes, Nam quæ filant uellera digitis impellunt. ¶ Voce clariſona, clare ſonanti et magna uoce. ¶ Talia fata, qualia ſequentur. O decus eximium &c.

Cãdẽ unde.

Parcarũ fila

¶ Carmine perfidiæ, ανααλιτωλωσις poteſt eſſe nam arguet perfidiæ plenum eſt, ut cum dicimus furti arguitur, uel crimine perfidiæ legatur, eſt autem ſenſus. Parcas adeo ueridico carmine fata prædixiſſe quod in poſterum falſitatis crimine nunquam argui poterit.

¶ O decus eximium, principium eſt nuptialis carminis, quod parcæ cecinerũt, Eſt autem ordo, O peleu clariſſime nato columen æmathiæ magnis uirtutibus augens eximium decus, accipe oraculum ueridicum, quod ſorores pandũt tibi luce læta. ¶ Clariſſime nato, propter Achillem naſciturum. Parcæ uero res futuras tanq̃ præſentes ſibi habẽt ¶ Columen æmathiæ, præſidiũ theſaliæ, æmathia enim dicta ẽ macedonia q̃ eadem dicta eſt thiſſa ia, ut Iuſtinus inquit a nomine æmathionis regis, cuius prima uirtutis experimenta in locis illis extant.

æmathia.

¶ Accipe, audi, ſicut e cõuerſo dare dicere, Virgilius, ſed tamen iſte deus qui ſit da tityre nobis. ¶ Sorores, Parcæ, ¶ Læta luce, felici die. ¶ Sed uos q̃ fata: cõuertit ad fuſos ſermonem, exhortaturq; ne ab opere ſuo ceſſent, ordo uero eſt talis, Sed uos fuſi ducentes ſubtegmina, q̃ fata ſequũtur currite, in filo. n. parcarum dicuntur fata cõſiſtere, et hic uerſus intercalaris eſt. ¶ Subtegmina. Subtegmen a ſubtexendo dicitur, et id eſt filũ quod intra ſtamen currit, ut Seruius lib. iii. æneí. docet, qđ Perſius tramam dixit. Mihi trama figuræ ſit reliqua, aſt illi tremat omento popa uẽter. Virg. Et picturatas auri ſubteguine ueſtes. ¶ Quæ fata. fatum ut inquit Seneca lib. iiu. de beneficiis ſeries eſt implexa cauſarũ. Idem in. ii. qõnum natu. fatum quid intelligis? Exiſtimo neceſſitatem re

Accipere dare.

Subtegmen.

Fatũ.

rum omnium actionumq; quam nulla uis rumpat, a fando aũt dictum eſt, quia dei id fantur quod ſentiunt nõ ue mali homines, quibus unum in pectore eſt aliud in ligua, Lucanus in .y. Seu quod canit ille, canendo fit fatum. Statius i the. Et uocem fata ſiquuntur, fuit aũt ſtoicorum opinio, qui fato fieri omnia dicebant principia ꝑ ſertim & exitus uitæ, nam media fortuita eſſe ueteres crediderunt, unde inter fatũ & fortunam hoc intereſſe uoluerunt, ut principium et finis uitæ a ui ſiderum pendẽs fatum hominis dicatur, quod aũt in medio accedit, cuius cauſa nobis ignota ſit id fortuna fieri dicatur, Sed de fato id ſequi debemus, quæ beatus Auguſtinus docet libro quinto cap. primo his uerbis, quæ ſi propterea quiſq; fato tribuit, quia ipſam dei uoluntatem uel poteſtatem fati nomine appellat, ſententiam teneat, linguã corrigat, de fato plura Cicero in fragmento de fato,

Stoicorũ opinio

Fatũ et fortuna.

Adueniet tibi iam portans optata maritis
Heſperus, adueniet fauſto cum ſidere coniunx,
Quæ tibi flexo animo mentis ꝑfundat amorẽ:
Languiduloſq; paret tecum cõiungere ſomnos
Leuia ſubſternens robuſto brachia collo,
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nulla domus tales unquam contexit amores,
Nullus amor tali cõiunxit fœdere amãteis,
Qualis adeſt Thetidi, qualis concordia Pelei,
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Naſcetur nobis expers terroris Achilles,

ADueniet tibi, ſuperius docuimus non prius licitum fuiſſe ſponſo cũ ſponſa cubare, q̃ heſperus aduenisſet, dicit ergo heſper⁹ q̃ ſolet res optatas maritis afferr̃ oĩbus tũc ꝑcipue i tui gratiã ueniet et ad uentum uxoris in thalamum afferet. Portãs optata, quæ diu deſiderata a nouis nuptis fuerunt facultatem coeundi uidelicet. Fauſto cum ſidere, felici & fauente ſiderum curſu, & hoc quoq; ſecũdum opinionem de qua paulo ante, quæ tamen eſt cõtra ueritatem ut docet beatus Auguſtinus lib. y. cum unius cuiuſq; ſit liberum arbitriũ, Quod ſic intelligẽdum eſt corpora inferiora a ſuperioribus gubernari, Sed animũ quæ dignioris ſubſtantiæ eſt non eſſe corporibus ſiderum ſubditam, unde illud eſt Lucretii, ſapiens dominabitur aſtris. Quæ tibi flexo animo, in uota tua inclinato, uidi codicem i quo legitur flexanimũ, & amorem flexanimũ appellabit animũ ſ.e. flectentẽ iuxta illud Pacuuii. Quod et Varro de lingua latina et Cicero in primo de diuinatione aſſerũt, qualis eſt illa flexanima tanq̃ lymphata ut baccha ſacris cõmota. Amorem mentis, ſuæ. ſ. Languiduloſq; paret, Et quæ appa ret tecum una dormire. Lãguidulos autem intelligit ſomnos quales coniugum uel amatorum eſſe ſolent, qui multis luſibus defatigati deniq; iam languidi facti collo brachia ſubſternẽtes dormiũt. Subſternens, ſupponens. Læuia brachia, pollita et nitida. Tales amores, adeo felices. Contexit, pro contexuit. i. cõiunxit, Virg. Cũ iam trabibus contextus acernis ſtaret equus. Tali fœdere. q. d. tam firma & ſtabili fide. Naſcetur nobis, naſciturum achillem

Flexanim⁹. amor.

Aia ſiderib⁹ nõ ſubiicitur

& fortiſſimum & uelociſſimum prædicũt parcæ. ¶ Expers terroris, impauidus magnanimus qui ſic appellatus fuit, eo ꝙ breuem uitam cum gloria ꝗ̃ ſine gloria longiſſimã maluit Ioue matri Thetidi hoc proponente ut Homerus ἐν τῶι ἰλιάδος ſcripſit, unde in principio Achilleidos dixit Statius, magnanimum æacidem.

Achilles magnanimus.

Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus:
Qui per ſæpe uago uictor certamine curſus,
Flammea præuertet celeris ueſtigia ceruæ.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illi quiſquam bello ſe conferet heros,
Cum phrygij teucro manabunt ſanguine riui.
Troicaq; obſidens longinquo mœnia bello
Periuri Pelopis uaſtabit tertius hæres.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Illius egregias uirtutes, claraq; facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum in cinerem canos ſoluẽt auertice crines,

Pelops ꝑfidus

¶ HOſtibus haud tergo, hæc ẽ maxima uiri fortis cõmendatio qui pectore & non tergo ſit hoſtibus not⁹, hoc n. ẽ idiciũ ipm nũꝗ̃ fugiſſe. ¶ Qui pſæ. ua. ẽt Hõe. Achillem tãꝗ̃ uelociſſimũ laudauit. ¶ Præuerteret, anteueniret, Virg. Volucrẽq; fuga præuertitur hebrum. ¶ Veſtigia flãmea, pedes ueloces, nihil eni eſt igne uelocius. ¶ Ceruæ, cerui enim naturaliter ſunt uelociſſimi ¶ Non illi quiſꝗ̃, anteponit achillem omnibus ad troianũ bellum profecturis. ¶ Cũ phrygii teucro, cum flumina troiana troianorũ ſanguine replebuntur, fluuii autẽ troiani ſunt Xanthus & Simois. ¶ Lõginquo bello, utputa decẽnali, Longinquũ enim ad tempus refertur, & ſi alias ad locũ. Seruius Sulpitius in epiſtola ad Ciceronem. Nullus eſt tantus dolor, quem non longinquitas temporis minuat ac molliat, & Propertius lib. primo. Multi lõginquo periere in amore libenter, in quorum numero me quoq; terra tegat.

Longinquus.

¶ Tertius heres Pelopis, Agamemnon ex Atreo Pelopis filio genitus, ſic Tertius ab illo, fuit autem Agamẽnon dux in exercitu græcorum ut notiſſimũ eſt.

¶ Periuri Pelopis pelopem periurũ appellauit, quia Mirtilo aurigæ fidem non ſeruauit. Sed i mare illum ꝑcipitauit, q ꝗ ab ei⁹ noĩe Mirtoũ dictum fuit, ut in fabulis apud Ouid. habemus & apud Diodorum in fine quinti lib. ¶ Illius egregias hoc quoq; achillis fortitudinem idicat, quia cum matres filios ab illo interfectos deplorabunt, illius fortitudinẽ fateri cogentur. ¶ Sæpe fatebuntur, quia multos ipſe interficiet. ¶ Cum ſoluent crines, cum filios mœſtæ deflebunt, ſolebant nãq; in funere crines abſcindere, & ſupra rogum proicere, cuius conſuetudinis nõ ignarus Homerus lib. xxiii. Iliados Achillem introducit, Quam comam ſperchio fluuio dedicauerat, in patrocli funere ſecuiſſe, quæ res ad fletum omnes prouocauit, Sic enim inquit ϛας ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην. i. ſtans ſeorſum a Pyrrha flauã incidit comam, τὴν ῥα σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν. i. quã ſperchio fiumini nutriebat, longe pubeſcentem. Dictis etiam Cretenſis lib. quarto de bello Troiano Neoptolemũ ab achillis tumulum conſuetudinem hanc ſer-

Mos crinis abſcindẽdi i funere

naſſe cõmemorat ſic ſcribens, poſtquam in auctorem paternæ cædis uindicatum eſt, initium lugendi ſumit, & una cum phœnice & omni mirmidorum exercitu comas ſepulchro deponit, hinc etiam Propertius libro primo, Illa meo caros donaſſet funere crines, & Oui. li. iii. Cũ Nereides Narciſſum ſepeliũt ſic inqt et ſectos fratri impoſuere capillos. ¶ Soluẽt canos, capillos canos. ¶ In cinerẽ rogi, uidelicet qa antiquioribus mos fuit cremandi cadauera, uerũ eſt ꝙ mos hic apud Romanos nõ fuit ueteris inſtituti, at poſtq̃ lõginquis bellis obrutos erui cognitum eſt, tunc inſtitutum fuit, & nemo ante Syllam crematus traditur, idq; cum uoluiſſe ueritum talionem ab eruto. C. Marii cadauere, a uertice a capite.

Mos cremandi cadauera.

Sylla prim⁹ crematus apud Rom.

Putridaq; infirmis uariabunt pectora palmis.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nanq; uelut denſas proſternens meſſor ariſtas.
Sole ſub ardenti flauentia demetit arua,
Troiugenum infeſto proſternet corpora ferro:
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Teſtis erit magnis uirtutibus unda ſcamandri,
Quæ paſſim rapido diffunditur Helleſponto,
Cuius iter cæſis anguſtans corporum aceruis,
Alta tepefaciet permixta flumina cæde.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Deniq; teſtis erit morti quoq; reddita præda,
Cum terræ excelſo coaceruatum aggere buſtũ:

¶ Uariabunt, ꝑcutiẽdo uaria reddent ex uerberum maculis quas uibices appellamus, eo qui fidt. ¶ Pectora putride, uel tã ꝙ anilia uel mœrore cõfecta, et hoc quoq; moris erat in mœrore pectora ꝑtũdere. ¶ Nã q; uelut denſas, Ab agricultura ꝑ cõparationem, troianorũ numerum quos interfecturus eſt Achilles exponit. Flauẽtia aũt ꝓpter frumẽta iam matura, quæ flaui ſunt coloris, Teſtis erit Scamãdrũ achilleæ uirtutis teſtem futurũ dicunt parcæ, quaſi ſit replendus cadaueribus troianorũ ab Achille occidẽdorum. Scamander aũt fluuius eſt regionis troianorum ex quodã Idæ colle ortum trahens & in Helleſpõtum deniq; terminans de quo Strab. li. xiii. Et Pli. lib. y. ca. xxx. ¶ Quæ diffunditur helleſpõto, In helleſponto enim terminatur Scamander, Helleſpõtum aũt mare eſt anguſtum ab helle dictum, quæ in illud decidit cum

Scamander.

Helleſpõtũ.

una cum Phrixo in colchicã regionem tranſfretaret, de cuius anguſtiis legito Plinium lib. y. c. xiii. & Strabonẽ lib. ii. & Solinum cap. x. et propter anguſtias rapidum appellauit. ¶ Cuius iter, Cuius Scamandri fluxũ ¶ Anguſtans, anguſtum reddens achilles. ¶ Cæſis corporum aceruis, hippallage eſt. i. cæſorũ corporum cumulis. ¶ Tepefaciet flumina, Syllabam breuẽ in tepefacio licentia poetica produxit, ideoq; ſi per geminum ff ſcribamus, nõ erit abſurdum, licet alii indifferentẽ illam uelint. Quod nullibi q, meminerim reperi. ¶ Morti quoq; reddita præda, Achilli mortuo data Polixena quaſi pars ꝑdæ ei debita. Nã cum polixena Neoptolemo Achillis filio capta iã Troia, i ꝑdæ diuiſione obueniſſet, illam ad patris tumulum mactauit, ſicuti in ſequentibus declarat. ¶ Cum terræ, ſic legendum eſt non terres, et eſt ordo, cum buſtum,

Tepefacio.

Polixena a neoptolemo mactata.

ideſt locus cremati cadaueris, ſed pro ro go poſuiſſe uidetur. ¶ Coaceruatũ, cumulatũ excelſo aggere terræ excipiet.

¶ ARtus niueos, Candida membra. ¶ Virginis percuſſæ, Polixenæ a pyrrho interfectæ. ¶ Nam ſimul ac, poſtquã græci troiam cœperint. ¶ Feſſis, longo bello defatigatis. ¶ Soluere uincla neptunia diruere compagẽ Troianorum mœnium, quæ a Neptunno ædificata fuerant. ¶ Alta ſepulchra, Achillis ſepulchrum, quod in Sygæo ꝓmontorio Troiano erat extructum, ideo alta dixit, niſi forte ſepulchri magnitudinem reſpiciat. ¶ Cœde polyxenia, ſanguine polixenæ interfectæ. ¶ Quæ uelut uictima, nam ueluti loco uictimæ mactata fuit polixena. ¶ Succumbens, hoc de Euripide ſumptum eſt, qui ait, ipſam ſponte ſuccubuiſſe, nec noluiſſe a Pyrrho tangi. ¶ Proiiciet corpus, ſi porriciet legerimus forte non abſurdũ quia ex diſciplina aruſpicum & ex ꝓcepto pontificum, uerbum hoc ſolenne ſacrificantibus docet Macrobius libro tertio Saturnalium, ubi etiam apud Virgilium extaq; ſalſos Porriciam in fluctus non proiciam legendũ admonet. ¶ Trũ

Achillis ſepulchrũ.

Porricere.

Excipiet niueos perculſæ uirginis artus,
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nam ſimulac feſſis dederit fors copiã achiuis,
Vrbis dardaniæ neptunia ſoluere uincla,
Alta polixenia madefient cæde ſepulchra,
Quæ uelut ancipiti ſuccubens uictima ferro.
Proiiciet truncum ſubmiſſo poplite corpus.
Currite ducentes ſubtegmina. currite fuſi.
Quare agite optatos animi coniungite amores.
Accipiat cõiunx fœlici fœdere diuam,
Dedatur cupido iam dudum nupta marito.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illam nutrix orienti luce reuiſens
Heſterno collum poterit circundare filo,
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.

cum, truncatum abſciſſo capite. ¶ Submiſſo poplite, inclinato genu. ¶ Quare agite, concluſio eſt hymenæi in qua nos nos nuptos ad amores cõiungẽdos parcæ exhortan, ¶ Coniunx, peleus, & notandum eſt ꝙ nomen iſtud ſine n, littera coniux quidam proferri uolunt, ut Priſcian⁹ in libro de accẽtibus notauit, ꝙ in genitiuo et in aliis caſibus eandem litteram amittit. ¶ Accipiat diuam, Thetidem. ¶ Felici fœdere, felici coniunctione et fide, ¶ Dedatur cupido iãdudum ideſt ſtatim Virg. Iãdudum ſumite pœnas uel iamdudum cupido ut longum tempus reſpiciat. ¶ Dedatur, in mariti poteſtatem & manus concedatur.

¶ Non illam nutrix orienti, Poeta & honeſte & docte rem obſcenam dixit. Senſus enim eſt q, puella nocte hac uitiabitur, quod ex conſuetudine antiqua explicat dicens q, nutrix non circũligabit ei amplius laneam zonam pudiciciæ, de qua in ſecũdo epigrãmate ſuperius diximus, Ordo uero talis eſt, nutrix reuiſens puellam. ſ. luce orienti. i. primo mane nõ poterit circũdare illam externo filo colum, & ſic colum erit genitiui caſus a nominatiuo colus q.d

Cõiunx

Iãdudum.

do muliebre inſtrumentum ſignificat. ¶ Heſterno filo, quo heri ligauerat, quia hac nocte diſſoluta fuerit zona ipſa. Alii tamen collum per geminatum .ll. legunt aſſerentes uirginibus primo coitu groſſius collum fieri, & ſic erit ſenſus ꝙ nutrix luce orienti illam reuiſens non poterit collum illius circundare filo heſterno .i. eodem filo quo die p̄cedenti anteq̄ꝫ cum marito coiret, Circundarat, ut uideret an groſſius collum factum eſſet, Non deſunt qui hoc ad lanam & ad penſa, q̄ nutrices filanda afferunt, referenda exiſtiment. Sed eorum opinionem nec reicio nec recipio, ita tamen ut priores ſim probaturus.

Collũ groſſiꝰ i coitu

Anxia nec mater diſcordis mœſta puellæ.
Secubitu, caros mittet ſperare nepotes.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Talia præſantes quondam felicia pelei
Carmina, diuino cecinerunt pectore parcæ.
Præſentes nanq; ante domos inuiſere caſtas
Sæpius, & ſeſe mortali oſtendere cœtu,
Celicolæ nondum ſpreta pietate ſolebant.
Sæpe pater diuum templo ĩfulgente reuiſens,
Annua dum feſtis ueniſſent ſacra diebus.
Conſpexit terra centum procurrere currus.

¶ ANxia nec mater, Adeo firma erit inter coniuges iſtos coniũctio ꝙ nulla unquã eſt futura inter ipſos diſſenſio, ita ut ſeorſum cubare cogãtur, et ſic deſcendentium deſperatio ſequeret̃. ¶ Secubitu, p̄pter ſeparatiõem a marito ut ſeorſum cubet. ¶ Diſcordis, a coniuge diſſentientis. ¶ Mittet, omittet ratione carminis p̄poſitionẽ detraxit. ¶ Sperate caros nepotes, q ex ſecubitu nõ ãpliꝰ naſcerẽtur, nã cum cõiugii finis ſit liberorũ p̄creatio, ſicut & alibi diximus, hoc inferre uoluerunt parcæ, coniuges iſtos genus ſuũ p̄pagaturos, ordo uero eſt Thetidis mater nec anxia et mœſta ſecubitu puellæ .i. filiæ diſcordis a marito .ſ. mittet .i. deſinet ſperare caros nepotes. ¶ Talia p̄ſantes, Concludit igitur hæc fuiſſe carmina et p̄dictiones a parcis olim uaticinatas, et eſt ordo, parcæ p̄ſentes, p̄ſantes talia, quõdã diuino pectore, cecinerũt felicia carmina pelei .i. carminibus futurã peleo felicitatem uaticinatæ fuerũt. ¶ Parcæ p̄ſentes, quæ & ipſæ nuptiis interfuerãt. Et ne hoc abſurdũ uideatur ꝙ dei p̄ſentes cũ hominibꝰ uerſarent̃ digreſſiũculam facit in qua id olim uſitatum fuiſſe cælicolis oſtendit, poſſumus etiam præſentes ſequentibus iũgere ut ſit, Cœlicolæ ſolebant p̄ſentes inuiſere &c. ¶ Spreta pietate, ab hoibus .ſ. ¶ Namq; ante, & antea hoc eſt antiquo tẽpore quãdo nõdum in terris pietas ſpernebat̃. ¶ Sæpe pater diuum, Deos enumerat, & primo Iouẽ q olim cũ mortalibus uerſabant̃. ¶ Pater diuum, Iupiter. ¶ Reuiſens, homines uidelicet. ¶ Annua dũ ſacris, Aliq hoc loco de olympico certamine intelligẽdum exiſtimant, quos minime ſequẽdos arbitror, Nã olympicũ certamen qnto quoq; anno quatuor in medio expletis celebrabatur, ut Euſebius i lib. de tẽporibus his uerbis teſtatur, Elii agunt qnquẽnale certamẽ quatuor annis i medio expletis qbus principes annui cõſtituũtur quatuor, Solinus ca. ii. ubi de tẽporibus urbis cõditæ agit, olympiadem

Dei olĩ cũ hoibꝰ uerſabant̃

Olympicum certamen.

quatuor annorum cenſet cum ſic ſcribit, Quippe certamen olympicum qđ Hercu
les in honorem atavi materni pelopis ediderat intermiſſum iphitus filius eius in/
ſtauravit, poſt excidiũ Troiæ ãno.cccc.viii. Ergo ab iphito numeratur olympias
prima. Ita ſex mediis olympiadibus interiectis quibus ſingulis anni quaterni iputã
tur, cũ ſeptima cooptãte olympiade Roma cõdita ſit inter exortũ urbis & troiam
captam iure eſſe annos.cccc.xxxiii.cõſtat, Et iferius etiã ſingulis olympiadibus
manifeſte quatuor annos iputat, Dionyſius etiã halicarnaſeus lib.i. antiqtatũ Ro
manarũ, ubi de tẽpore loqtur quo urbs a gallis capta fuit, olympiadẽ quatuor an/
norũ ſpatium cominere exiſtimavit, Cũ cẽtum & viginti annos triginta olympia
dum ſpatiũ eſſe aſſerat, Et licet ſingulis olympiadibus quatuor tãtum anni cõnu
merẽtur, Tamẽ olympias qnquẽnale certamẽ dicitur, qa annus in cuius principio
ludi agebãtur in ſupputatione icluditur, hinc Plutarchus in lycurgi vita cõmemo
rat, ꝙ agis, quodã elieſes laudibus efferẽte, q; pulchre olympia iuſteq; agerent. Et
quid magni inqt elieſes faciũt. Si ex annis quiq; diẽ unum iuſtitia utũtur, Servius
etiã li.i.æneí. Idẽ innuere videtur ubi inquit poeta, veniet luſtris labẽtibus aras.
ibi exponit luſtris.i.qnquẽniis, & poſtea ſubiũgit. Et bene olympiadib9 cõputat
tẽpora, quia nõdum erat uel Roma uel cõſules, nã ab urbe con. uel a conſulibus ro
mani tẽpora ſupputabãt, luſtrum aũt dictũ, q; poſt qnquẽnium una quæq; civi
tas luſtrabatur, uel ſecũdum Varronẽ. quia qnto anno, Cẽſores luebãt.i.reſolue/
bant tributa et vectigalia. Sed ut ad Catullũ revertar, cũ de annuo ſacro, hoc loco
mentionẽ faciat, ego potius exiſtimaverim ipſum circenſes ludos tetigiſſe, & ma/
xime quia ſubiũgit, Conſpexit terra cẽtum procumbere currus, Nam ſic et Virg.
inquit in.iii. georgicorũ, Cẽtum quadriiugos agitabo ad littora currus, Sunt enĩ
circenſes dicti a circo in quo exercebãtur extructo a Tarquinio priſco, qui et Ro/
mani & magni ob magnas impenſas, nam ducenta millia nũmum primum impen/
ſa fuere, ut Aſconius aſſerit, i.ii. Verrinarũ. Titus Livius in primo Romani ma/
gniq; varie appellati, Non me præterit quod Lactãtius lib.vi. ait circenſes, videli
cet Neptunno equeſtri ideſt conſo ſacros fuiſſe.

Olympias prima tẽps urbis conditæ.

Agidis res põſiũ ſcutũ Rom. pa.

Luſtrũ unde.

Circẽſes ludi qa romãi

Neptunus eqſter.

Vrbs capta.

SÆpe vagus liber, Bacchus etiã in parnaſſi vertice, ſæpe olim inter bacchantes

Sæpe vagus liber Parnaſſi e vertice ſummo
Thyadas effuſis evanteis crinibus egit,
Cum delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti divum fumantibus aris.
Sæpe in lætifero belli certamine Mavors.
Aut rapidi Tritõis Hera, aut Rhãnuſia virgo.
Armatas hominũ eſt pſens hortata catervas.

bus. Noĩe parnaſſus Dicit aũt in medio mundi ſitus Apollini et baccho conſecratus.

verſatus cõmemoratur. ¶ Vagus liber, qui ſemp vagabatur. ¶ In vertice par/
naſſi, in cacumine mõtis parnaſſi, q eſt mõs in phocide, de quo Ovidius, Mons
ibi verticibus petit arduus aſtra duo/ Vnde Lucretius. Et quãtum occiduo tã
tum ſũmotus Eoo, Cardie parnaſſus ge
mino petit æthera colle. Mons phœbo
Bromioq; ſacer cui numine mixto Del
phica thebanæ referunt trieterica bac/

Parnaſſus mons.

Thya des. chæ. ¶ Thyadas, ſacrificātes mulieres bacchas, ſic ἀπὸ τοῦ θύειν. i. a ſacrificādo dictas. ¶ Eudtes, furētes. ¶ Cū delphi, Delphi oppidū ē ſub mōte parnaſſo clariſſimū Apollinis oraculo, qđ orbis umbilicum dixerunt. Vnde Statius in primo thebaidos. Audiit & medius cœli parnaßus, ubi Lactātius inquit bene medius, quia umbilicus terræ dicitur, nā cum iupiter medium mūdi locum uellet agnoſcere, ab ortu & occaſu duas aqlas dimiſiſſe fertur quæ uolatu laſſæ in parnaſſi uertice genuerunt, uel ꝙ Cataclisſmi tēpore terræ fuerat diſcrimen & aſtris, Vt Lucan⁹, Hoc ſolum fluctu terras mergente cacumen Eniicuit pōtoq; fuit diſcrimen & aſtris. ¶ Delphi, hoīes in oppido habitātes. Continens pro cōtento poetice poſitum eſt. ¶ Acciperet diuum, ipſm Bacchū. ¶ Aris fumātibus, ob uictimas in honorem ipſius impoſitas. ¶ Sæpe in lætifero, Mars etiā in bellorū tēporibus hominibus mixtus fuit. Homerus lib. y. inducit ipſum pro troianis cōtra Diomedem, ubi etiā pallas inducitur. ¶ In lœtifero, lœtū. i. mortem afferente. ¶ Aut rapidi tritonis hera, Pallas ſic appellata a Tritone Africæ palude uel fluuio ut alii uolūt, penes quā nata dicitur, ut Pōponius mella teſtatur. ¶ Rhamnuſia uirgo, Rhānuſia dea eſt quæ Nemeſis dicitur, quæ ulciſcitur elatos nimium & ſuperbe ſecunda fortuna utentes, ſicuti ſuperius annotauimus.

delphi

Orbis umbilicus.

Mars ꝓ troianis.

Pallas ubi nata.

Nemeſis.

¶ SED

Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando.
Iuſtitiamq; omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno ſanguine fratres,
Deſtitit extinctos natus lugere parenteis,
Optauit genitor primæui funera nati,
Liber ut innuptæ potiretur flore nouercæ.
Ignaro mater ſubſternens ſe impia nato

poſtquā tell⁹, hoc loco rōnē reddit, cur dei homines deſeruerint. Inde Ouidius libro primo mutationū carmina illa mutuatus uidet, cum inquit. fugere pudor uerumq; fideſq;. in quorum ſubiere locum fraudeſq; doliq; , inſidiæq; et amor ſceleratus habendi, & reliqua ꝑ longū ſequūtur progreſſum. ¶ Scelere neph. i. nephandis ſceleribus. ¶ Perfudere manus, hinc Ouid. fratrum quoq; gratia rara eſt. ¶ Deſtitit extin. filii in funere parentum non deflent. Ouid. uero auxit dicens, Filius ante diem patrios inqrit in annos, ¶ Primæui nati. quemadmodum de Lucio Catilina refert Saluſtius, & Valerius Maximus quoq; comprobat libro memorabilium

L. Catilina.

nono capitulo primo exemplo undecimo. Qui ut Horeſtilla ſibi nuberet, unicum quē habebat filium ueneno ſuſtulit, ¶ Vt liber, ſine aliquo impedimento.

¶ Potiretur flore nouercæ, ideſt flore alterius uxoris quæ futura erat filii ſed iam interfecti nouerca.

¶ Ignaro mater, aliud eſt ſcelus qa mater auſa eſt cum proprio filio concumbere illo tamē ignaro, ſicuti de iocaſta traditur, quam alii Epicaſtam appellant, q̄ ignara cum filio ædipode ignaro concubuit ex quo duos ſuſcepit filios œtheoclem & Polinicem.

Oedipus cū matre concubuit.

¶ Suſternens ſe, in coitu, uidelicet.

¶ Scelerare, contaminare, Virgilius Parcæ pias ſcelerare manus.

¶ Impia, ob ĩgẽs ſcel⁹ idẽ repetit uerbũ ¶ Diuos pe. deos penates, q aũt ſint dei penates declarat Macro. li. iii. Saturn. ¶ Oia fan. deniq; cõcludit oia fanda & nephanda ſimul permixta fugaſſe a nobis deorũ mẽtẽ. ¶ Iuſtificã, benignam. ¶ Mẽtẽ, ideſt uoluntatẽ. ¶ Quare nec talis, propter ſcelera hominum nephanda dei nolunt amplius eoꝝ cœtibus intereſſe, nec aperte ſub deorũ figura cerni in terris. ¶ Talis cœtus, tot ſceleribus contaminatos. ¶ Nec ſe cõtigi, uideri, nã ſenſus tact⁹ ad oẽs alios transfertur. ¶ Lumine claro, aperta luce, Sed iam nube contecti ad homines accedunt. Et ſic finem hexametris imponit in quibus ita decenter laſciuiens poeta, pluri mis digreſſiũculis uſus ẽ ut furorẽ quẽ dã, uere poeticũ q̃ agitabat̃ idicauerit.

Impia non uerita eſt diuos ſcelerare penates,
Omnia fanda, nefanda malo permixta furore,
Iuſtificam nobis mentem auertere deorum.
Quare nec tales dignantur uiſere cœtus,
Nec ſe contingi patiuntur lumine claro. Finis.

FINIS EXPOS. HEROIC. CARM.

ELEG. I. EXPOS.

ELEG. VERSVS AD ORTALVM. ELEG. I.

Etſi me aſſiduo confectum cura dolore

Tſi/ c meaſ ſiduo Tertia hæc ẽ ultimaq; operis totius pars in qua i elegis uerſibus deſcribendis ingenioſe et docte uerſatus eſt Catullus, primo autem elegias quaſdã cõpoſuit: deinde epigrã mata eodẽ carminis genere ſubtexuit, ẽ aũt elegũ carmen qd̃ hexametro pẽtametroq; cõſtat, Liuius auctor q fuerit grãmatici certant, & adhuc ſub indice lis eſt, ut Oratius ait in arte poetica, licet ẽm Terẽtianũ callinous primus auctor fuerit, q inqt pentame:rũ dubitãt qs primus finxerit auctor, qdã nõ dubitãt dicere callincũ. dicti aũt ſunt elegi, q primũ ad luctus exprimẽdos accommodati fuerũt, unde i prio carminũ miſerabiles elegos Oratius appellauit, et in arte etiã dixit, Verſibus impariter iunctis quærimonia primũ, poſt etiã incluſa eſt uotis ſentẽtia cõpos, unde etiã inquit Terẽtianus, hos elegos dicere ſo let, & clauſula talis, triſtibus ut tradũt aptior eſſe modis, eſt. n. ε ε ἐπίρρημα σχετλιαστικον. i. aduerbium miſerabile, ut ait Suidas. Mydã nãq; Gorgii lydis impe rãtẽ dum matri parẽtaret primum hoc ea rmie uſum fuiſſe cõmemorãt, quãuis alii ddncãt ab ε λεγειν qd̃ deſcipe pri ſci græci dixere, & Teoclem naxium ſiue eretrieum primũ per furorẽ et inſaniã id genus carminis aiũt protuliſſe. Niſi forte deductũ ſit nomẽ ab elegia q̃ arũdo eſt ut ait Pli. li. xvi. c. xxxvii. nõ i excelſitatẽ creſcẽs, ſed iuxta terrã fruticis mõſe ſpargẽs, & iõ ab humilitate caracteris, dicatur elegi, unde Oui. Arma graui nũero uiolẽtaq; bella ſe uolu iſſe ſcribere in amorũ ſuorũ pricipio, et a cupidine ſublatũ fuiſſe unũ pedẽ retulit. & in faſt. ii. Quid uolui demens elegis iponere tãtum Põderis heroi reſerat iſta pedis, Sed de elegis hæc ſuff citãt re

Taſt⁹

Elegũ carmẽ

Elegi unde.

Elegi miſerabiles.

ε ε

Mydas

tecles naxi⁹

Elegia arũdo

luꝗ apud Diome. Terētianū, & cæteros grāmaticos legito, nunc uero qđ nunc iſtat agamus. Primā igitur hāc ad ortalū amicū elegiā ſcribit, cuius iſtud eſt argumētum. excuſat ſe, ꝙ dolore ex fratris morte ſuſcepto ipeditus, nō potuerit cito ut ille uolebat ſatis eius deſiderio facere, poſtulauerat nāq; Ortalus, ut quā græcam de crine berenices callimacbus elegiā cōpoſuerat uellet ipſe latinā facere, qđ cū demum peregiſſet, illam ad ortalum mittēs tarditatem rōne ſuperius dicta excuſat, illius aūt principium infra ſequetur, Oīa qui magni &c. ¶ Cura mæror.

Seuocat a doctis Ortale uirginibus,
Nec potis eſt dulceis muſarum expromere fœtus
Mens ammi. tantis fluctuat ipſa malis.
Nanque mei nuper lethæo gurgite fratris,
Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troia rhœteo quem ſubter littore tellus,
Ereptum noſtris obterit ex oculis.
Alloquar. audiero nūquam tua uerba loquentē.
Nunquam ego te uita frater amabilior.
Aſpiciam poſthac. at certe ſemper amabo,
Semper mæſta tua carmina morte canā.

¶ SEuocat, reuocat. ¶ Me cōfectū, cōſuptū, Cice. nec lāguoribus lædi quibus eſſem ɔfectus. ¶ Dolore ex frīs morte ſuſcepto, ut inferius ſubiuget. ¶ A doctis uirginibus, a muſis. ¶ Nec potis eſt dulcis muſarū expromere fœtus mēs ai, ita potius legēdum exiſtimo ꝗ mēs hoium, ut nōnulli interp̄tātur, ſic n. dixit ēt Plautus ī epidico, pauor territat mentē ai. nā mens eſt rō, aius uero quo uiuimus. Cic. iiii. tuſc. qōnū de aio hic igitur ſi eſt exultus et ſi eius acies ita curata ē ut nō necetur erroribus fit p̄fecta mēs. i. abſoluta rō qđ eſt idē uirtus, Virg. mētēꝗ aiumq; delius iſpirat rates. s. Auguſt. in. ix. de ci. dei. ipſam igitur mēs eoꝝ. i. pars ſupior ai qua rōnales ſunt. ¶ Mens ai. ſ. mei ita mœrore cōfecta, ꝗ autē mens hoium legunt. ita interp̄tātur, nec potis eſt. ſ. cum, ut poſtea iferat per acclamationē ſniam generalem, ſed melior ut dixi prima lectio. ¶ Fœtus muſarum, carmina, nā ꝗ dolore aliquo ipediunt nō poſſunt carmina ſcribere, hic Ouidius in primo de triſti. carmina pueniunt aio deducta ſereno Nubila ſunt ſubitis tēpora noſtra maliſ ¶ Tātis malis, ob mortē fratris ſicut ſubiungit. ¶ Ipſa mēs. ſ. fluctuat, æſtuat et i ſimilitudinē fluctus extollitur. ¶ Nāꝗ mei nuper, apperit ꝗbus malis mens ſua uexetur, qa. ſ. frater apud troiā mortuus ad iferos deſcēdit, ordo aūt eſt. Nāꝗ unda manās nup̄ gurgite lethæo alluit pedē mei fratris, eſt. n. lethe apud iferos fluuius ꝗ dr̄ obliuionē iducere λήθη. n. obliuio dicitur, hic Virg. & lōga obliuio potāt. ¶ Tellus tro. i. troiana. ¶ Subtus lit. rh. troiano. Pli. Nāꝗ; li. y. c. xxx. Sic ſcribit extra ſinū ſunt rhœtea littora rhœteo et dardanio et arisbe oppidis habitata. ¶ Obterit, obliuiat delet, alii obtegit legūt, et clarior erit ſenſus. ¶ Alloquar au. nūꝗ tua uer. lo. nunꝗ inqt te amplius alloquar nec te loquētē audiā uel ſit ſenſus, ꝗ̄ris ex fraterno amore te mortuū ſæpe ſim alloquuturus, tamē nunꝗ āplius ſum auditurus te loquētē. ¶ Tua uer. ēphaſim bēt. q. d. dulcedinis plena ut eē ſole

Mens animᵒ

Leteb

Rhœtea littora

bat aliter pleonaſmos eēt loquētē uerba aliq ut ſit iterrogatiuus ſermo legunt allo quar? audiero ne unq̄ tua uerba loquētē. Sed cū ſequētia affirmatiue pferantur magis placet lectio prior. ¶ Nūq̄ ego te ui. ſenſus hic i hexametro ſubſequēti concluditur, qđ nō tātū Catullus ſed & alii quādoq̄ faciūt poetæ, eſt.n. ordo, nūq̄ poſt hac te aſpiciā. ¶ At certe, ſic legēdū ē nō aut, quoniā ex abſentia ſolet amor oblitterari, uñ Propertius, q̄tū oculis aio tā pcul ibit amor, iō dicit, licet nō ſim ipſo ſterum te uiſurus nec auditurus tamē ſp te amabo. ¶ Sēper mœſta, ordo ſemper canam carmina mœſta morte tua, alii legam legere malunt.

Qualia ſub denſis ramorum concinit umbris
Daulias, aſſumpti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis mœroribus Ortale mitte
Hæc expreſſa tibi carmina Battiadæ.
Ne tua dicta uagis nequicquam credita uentis
Effluxiſſe meo forte putes animo
Vt miſſum ſponſi furtiuo munere malum,
Procurrit caſto uirginis e gremio.
Quod miſeræ oblitæ molli ſub ueſte locatum,
Dum aduentu matris proſilit, excutitur.
Atque illud prono præceps agitur decurſu,
Huic manat triſti conſcius ore rubor.

De Coma Berenicis Ex Callimacho. Ele. ij.

Omnia qui magni diſpexit lumina mundi,
Qui ſtellarum ortus comperit, atq; obitus,

¶ QVAlia ſub dēſis, docta cōparatio quā poeta dolorē ſuum expſſit, talia n. carmia in morte fratris cā tatur, di cit, qualia canit philomēa dū itym abſumptum cōqrit, fabula uero philomenæ et terei regis, nota ē Oui. carmine li. vi. meta. ¶ Daulias, philomela, ſic a loco appellata ſcribit nunq̄ Thucydides li. ii. Tereū maritū pgnes nō regnaſſe i thracia ut latini dicunt ſcriptores, ſed in daulia regiōe terræ phocidis ppiqua athenis, in qua fœminæ facinus illud circa itym patrauerūt. et hic daulias auis poetar carminibus celebrata ē, loco dt nomē a dēſitate arbuſtor iditū ē cū daulos dē ſis appellāt hic ēt Catullus dixiſſe uī ſubdēſis umbris ramor. ¶ Fata it. mortē itys. Sed more ſuo diminutiuū fecit. ¶ Sed ta. i tā. mœ. ſēſus ā pcipio eleſgiæ huc uſq; pēdet. Et artificioſe ſnias breues et cocīſas dolore ɔfe & poeta iterſeruit. ¶ Carmīa bat. i. callimachi, callimach⁹ nāq; a batto cyrenarū rege atq; cōditore origi nē ſe traxiſſe teſtatur ut igt Strab. li. xvii. īde battiades appellat⁹ hic Oui. eleg. li. i. Battiades toto ſemper cantabit orbe q̄ris igēio nō ualet, arte ualet. ¶ Expſſa, in latinū ſermonē fere ad uerbum cōuerſa, alii excerpta legūt, eodē ferme ſēſu. ¶ Nec tua di. ua. hic idicat ortalū hoc poſtulaſſe, dicit. n. hoc feci, ne fortaſſis exiſtimares uerba tua ſic ex aio mihi effluxiſſe, ſic ē pomū ab amatore alicui puellæ clā donatum et in gremio repoſitū ſupueniēte matre dū illā timēs pſilit. illi immemori excidit et ſic uerecūdat. ¶ Oblitæ, immemori qđ pomum hēret in gremio. ¶ Furtiuo mū. occulto dono. ¶ Spōſi, nō q ē ſed eē cupit, ſic Vir. quos ego ſum totiēs id dedignata maritos. ¶ Dū ad. ma. dū ſupueniēte matre cū celeritate diſcedere q̄rit. ¶ Illud. ſ. malū decurſu pno lapſu pcliui cū puella fugiēdi grā ſurrexerit ¶ Huic. ſ. puellæ. ¶ Rubor ma. q a ſibi cōſcia, iō rubore inficitur ob uerecundiā

Philomena

Battus

Dauli as auis

Callimach⁹

Ecna/ ¶ Atq; il. ecnaſis eſt ad cõparatiõis ornatũ ptinẽs, qua frequẽter Statius utitur in
ſis ul/ thebaide et Ser. li. ii. æni. notat q; ultra tres uerſus fieri nõ debet ne ſit uitioſisſi
tratreſ mum uel ſit ſenſus, quẽadmodum uerecundatur puella cui malum occulte dona
uerſus tum excidit, ita ego quoq; cum quodam rubore mitto tibi hæc carmina quæ mihi
nõ dẽt quodãmodo præ dolore exciderunt.

fieri.

ELE. II. EXPOS.

O Mnia q ma. de. Iginius in lib. de ſignis cœleſtibus ubi de leone loqtur, hu
ius elegiæ a Callimacho poeta græco cõpoſitæ, & a Catullo noſtro i latinũ
cõuerſæ argumẽtũ declarat, qd' tale eſt, cũ Ptolemæus, Berenicẽ ptolemæi
& Ariſtonis filiã ſororẽq; ſuã duxiſſet uxorẽ, & paucis prio diebus aſſyriã op
Ptolo pugnatũ pfect⁹ eẽt, uouiſſe Berenicẽ dicũt, ſi uictor ptolemæus rediſſet detõſurã
me⁹ be ſe crinẽ & uoto dãnatã crinẽ in ueneris arſinoes templo diſpoſuiſſe, cũq; poſtero
renice die nõ cõparuiſſe, qd' cũ rex ægre ferret conõ Mathematicus regis gratiã inire cu
piẽs, dixit crinẽ iter ſidera uideri collocatũ, et quaſdã uacuas a figura ſeptẽ ſtellas
Crinis oſtẽdit, quas eſſe crinẽ fingeret, huius crinis iter ſidera relati. Strab. ẽt lib. i. memi
berni/ nit. Et licet græca ipſa callimachi elegia qd' q dẽ noueri nõ extet, apud Theonẽ ta
ces. mẽ arati iterptẽ principiũ illius tale legitur. Η με Κονων εβλεψεν εν ηεgι Τον Βεgενικηον Βοστgυχον η κειτη πασιν εθηκε θεοις ¶ Oia q ma. ſenſus eſt lo
quẽte ipſo crine conõ ille q multa in aſtronomia repperit, uidit ẽt me, iter ſidera re
latũ & erit ordo ille conõ q diſpexit oia lumina magni mũdi, q cõperit ortus ſtella
rũ atq; obitus, ut nitor flãmeus rapidi ſolis obſcuretur, ut ſidera cedãt certis tẽpo
ribus, ut dulcis amor furti relegãs triuiã ſub latmia ſaxa deuocet a giro aerio idẽ
cœleſti numine uidit me e bereniceo uertice cæſariẽ fulgẽtẽ, conõ dt iſte mathema
Conõ. ticus fuit cuius ẽt meminit Iginius & Sen. li. yi. qõ. nat. ubi de cometis & de quo
Proper. itellexit li. iiii. cũ inqt, me creat architem ſoboles babilonius orops. oron et
a pano ducta conone domus, hũc pbus apud Virg. ægl. iii. ſamiũ fuiſſe dicit q de
aſtrologia li. yii. reliqt, et de hoc itelligẽdũ exiſtimat cũ inqt Virg. In medio duo ſi
gna? conõ, et qs fuit alter? qa licet plures fuerit mathematici elegãter errãtẽ ruſti
cũ iducit dicẽtẽ, qs fuit alter? Alter. n. accipit unus de duobus, ex cuius iterptatio
ne nõnulli aſſerũt ſeruiũ pperã expoſuiſſe q dẽ conõe atheniẽſiũ duce, de quo Iuſti-
Alter. li. yi. & Aemilius probus ĩ eius uita itelligẽdũ exiſtimauit, ſed quẽadmodũ nõ ne
gauerĩ apud Virg. de conone mathematico itelligi poſſe. ita nõ uideo cur dicendũ
Conõ ſit puerſe ſeruiũ exiſtimaſſe de conone duce itelligẽdũ eſſe, nã q̃uis alter de duob⁹
dux. dicatur, nõ tñ idcirco de duobus eiuſdẽ gñis diffinite dr, ut ſi dicerẽ lectus fuit
a me in Plutar. Demoſthenes & alter q fuit macedonũ rex Alex. & c. nõ tñ ppter
Serui⁹ id pbaretur q; et demoſthenes rex fuiſſet, pterea alter nõ ſemp de duobus dicitur
defen ſed q̃doq; p alio ponit. Pli. Tabulas plures pixit, e qbus, unã in foro, alterã in co
ditur. mitiis, duas in Põpeii porticib⁹ uidimus, ubi alterã nõ de duabus, ſed alterã. i. aliã
poſitũ uidemus, ſed q̃ do uiolati ſepulchri actio popularis eſt p ſeruio noſtro pau
ca hac dixerimus, quẽ iportune adeo qdã exagitãt, uexãtq;, ut nec pſtãtiſ. interp
tis doctrinã nec defuncti hois dignitatẽ auctoritatẽq; uereant, q tamẽ etiã mor
ſeruio tuus, plus poſteris, q̃ uiuẽtes illi uiuis pfuit, quo circa nos bonarũ diſciplinarũ p
pluris feſſores plĩn iudicio meo illi debemus cũ maximã litteris lucem latiſſimã ad recõdi
mũ de tos poetarũ ſenſus igreſſũ maximũ latine reip. ornamẽtũ et ĩcredibile decus attule
bemus rit. ¶ Diſpexit, eo q; in diuerſis cœli ptibus poſita ſunt ſidera iõ diſpexit. ¶ Oia

li.oĩa ſidera. ⁋ Mũdi, cœli ſient ẽt ſupius diximus. ⁋ Qui ſtel. or. q ort⁹ et occaſus ſiderꝶ dephẽdit, ortus ãt et occaſus ut iqt Ser. li. i. geor. duo ſunt un⁹ ηλιακος .i. ſolis et alter κοσμικος .i. mũdan⁹, cũ. n. duæ ſint cãæ i cõſpectũ nrm aliqꝫ ſtellã pducẽtes uel ab aſpectu ſũmouẽtes. ſ. et motus cœli et ſolis curſus. Iõ bini ſunt ortus occaſuſqꝫ ut Pli. ait, et ſupfluus uideť tertius eẽ quẽ cronicũ appellãt, nã is eſt quẽ Pli. ortũ uocat ueſptinũ q tñ et ipſe coſmicus ẽ cui matutinus occaſus opponiť, Coſmicus uero, dr̃ qa mũdi. i. cœli reuolutio facit exoriri ſignũ oppoſitum ſoli cadẽti, et e cõtrario occidere oppoſitũ ſoli orienti, unde ueſpertinus ortus aut matutinus occaſus a Pli. noĩatur li. xyiii. Heliacus uero ortus ẽ cũ ante ſolis ortũ i oriẽte ſidus appet qđ antea ſub ſole latuerat et cũ occidať ſtella ſolis acceſſu, occaſus diciť, Pli. ĩñ ait hũc melius emerſum, & occultationẽ uocari potuiſſe. ⁋ Cõpit notãdũ ẽ qꝫ nõ dicit cononẽ primũ fuiſſe q ſtellarꝫ ort⁹ et occaſus inuenerit, ſed eũ adeo pitũ aſſerit aſtronomiæ fuiſſe ut oĩum ſtellarꝫ ortus et occaſus ĩuenerit. i. ſciret quo tpe q̃qꝫ exorireť et occideret ſtella, cõperit oẽs ſimul ĩuenit, iter ſtellã ãt et ſidus eaẽ dr̃ia quã Macr. in li. de ſõ. Scipi. rettulit nã ſtellæ ſũt ſingulares ut erraticæ, qnqꝫ & cæteræ q̃ nõ admixtæ aliis ſolæ feruntť. Sidera uero ſunt q̃ in aliqđ ſignũ ſtellarꝫ pluriũ cõpõne formanť ut aries taurus, ut Andromeda, perſeus, & q̃cũqꝫ uariarꝫ generũ formarꝫ in cœlũ recepta creduntť. Sic etiã apud græcos αστηρ et αστρον diuerſa ſignificant αστηρ ſtella una eſt αστρον ſignum ſtellis coactum quod nos ſidus uocamus.

rtus / ⁊ occaſus / uo tã / um-

tella / dus.

ςτηρ / στρ / ν.

Flammeus ut rapidi ſolis nitor obſcuretur.
Vt cædant certis ſidera temporibus,
Vt triuiam furtim ſub latmia ſaxa relegans,
Dulcis amor gyro deuocet aerio.

Solis / ecl pſis.

⁋ Flamme⁹ ut rapidi, & quẽadmodũ ſolis fiat eclypſis q defectus a latinis diciť, q tũc fit cũ lunæ corpus opacũ inter ſolẽ et aſpectũ noſtrũ interponiť. ⁋ Rapidi uelocis. virg. in. i. geor. Si uero ſolẽ ad rapidũ. ⁋ Obſcureť, ñ qꝫ uere lumẽ ſuũ amittat, ſed qa interuẽtu lunæ uideri nõ pt. ⁋ Vt cæ. ce. ut recedat ex aſpectu nr̃o & pcerta tpra nõ uideanť. ⁋ Vt triuiã, rei naturali poeticæ rẽ fabuloſam miſcet, Endymion. n. paſtor fuit cuius amore luna capta ad eũ in latmo monte dormiẽtẽ exoſculãdũ deſcẽdit, uñ li. iii de arte dixit Ouidius, latmius endymion non eſt tibi luna rubori, et Virgilius li. iii. Georgie. Munere ſic niueo lunæ ſi credere dignũ eſt &c. Cic. li. i. Tuſcu. huius meminit ingẽs. Endymion uero ſi fabulas audire uolumus nes

puer/ bium. triuia Endy/ mion, Latm⁹ mons.

ſcio qñ in latmo obdormiuit q ẽ mõs cariæ, nõdũ opinor ẽ expectus, nũ igiť eũ curare cẽſes cũ luna laboraret a q̃ cõſopitus putať ut eũ dormiẽtẽ oſculať. Pli. uero li. ii. ſic dicit cũ ſingula tã diuerſa i lunæ natura dephẽderit. boium prim⁹ endymion ob id amore eius captus fama tradiť. Alii dicũt endymionẽ puerũ fuiſſe adprime formoſũ et a luna adamatũ, cui illa a iouẽ tpibus impetrauit, ut qcqd aptaſſet, id cõſeq̃reť. Optauit Endymion ut ppetuũ dormiret ſõnũ ĩmortalis pſeuerãs et ſenii exps, a q̃ fabula natũ ẽ puerbiũ illd apđ græcos quo Ariſt. uſus ẽ. x. mora. li. ενδυμιωνος υπνον καθευδεις. i endymiõis ſõnũ dormis, qđ i eos diceť. q diuturno i ocio uerſãť et nullis hõeſtis actõibus uitã exercẽt. hic Cic. li. y. de finib⁹ Itaqꝫ ne ſi iocũdiſſimis qdẽ nos ſomniis

Triuia

uſuros putemus endymiōis ſomnum nobis nolimus dari. ¶ Vt triuiā, triuia deā eſt diana, q̄ eadē ē luna, ꝗa triuiis ꝓſſit ex quo ēt tres facies hr̄e fingit̃. Virg. Tria uirginis ora dianæ. Orpheus dicit hecatē hr̄e caput dextrū eq̄ ſiniſtrū canis mediū hois ruſticani. ¶ Sub la. ſa. ſub latino cariæ mōte. ¶ Dulcis am. endymiōis &c. ¶ Gyro ae. deuocet ipſā a ꝓpria ſphera et circulo ſuo, hoc dt ur̄ uelle dicere cononē ēt cōperiſſe lunæ eclipſim q̄ re uera fit ꝑ interpōnē terræ inter illā et ſolē; quā cū a pricipio nō ꝑciperent, et tn̄ lunā pallētē aut rubētē per eclipſim uiderēt, exiſtimabāt icātatiōibus lunā ipſam e cœlo deduci, ut herbarū uires ꝓpior augeret, unde Luc. in. yi. et patit̃ tātos cātu depſſa labores Donec ſuppoſitas ꝓprior deſpumet ī herbas, et a Vir. ī buc. carmīa uel cœlo pn̄t deducere lu. Prīa uero q̄ eā opionē iduxerit, mulier q̄dā fuit nomie Aglaonice, Aſtrologiæ perita q̄ in eclipſi lunæ ſemp fingebat ſe icātationē exercere, & lunā deꝑhēdere ut Plutar. ſcri. in libello de ceſſantibus oraculis, ex quo ꝑſuaſum fuit theſſalis id arte fieri, hoc igitur loco ad fabulā ꝑiter et priſtinā illā opinionē alludens lunæ eclipſim indicare uoluit aſſerens cononem coperiſſe etiā quemadmodum amor lunā deuocat a ſphera ſua.

Eclypſis lūæ luna uero e cœlo.

Aglaonice.

Idem me ille Conon cœleſti numine uidit
E berenicæo uertice cæſariem
Fulgentem clare, quam multis illa dearum,
Leuia protendens brachia pollicita eſt.
Qua rex tēpeſtate nouo cedēs hymenæo,
Vaſtatum fineis iuerat aſſyrios,
Dulcia nocturnæ portans ueſtigia rixæ,
Quam de uirgineis geſſerat exuuiis.
Eſtne nouis nuptis odio Ven⁹? an ne parētū
Fruſtantur falſis gaudia lachrymulis?

¶ Cœleſti nu. q̄ſi diuinū ꝗd fuerit, illā uidere in ſtellas cōuerſā. ¶ E berenicæo uer. e capite berenices reginæ ꝗ uero ebore nyſæo legēdum putāt, hi minime audiēdi ſunt, cū prima in ebore ſp corripiat̃. ¶ Quā, cæſariē. ¶ Illa, berenice. ¶ Protēdēs le. br. Brachia ī cœlū eleuās ut in ꝑcatiōib⁹ fieri ſolet. ¶ Pollicita ē, uoto ꝓmiſit. ¶ Multis de. multis deabus, ueneri iprimis, tū palladi aliiſq;. ¶ Qua rex tē. Et ipſam inꝗt uouit q̄ do ptolomæus ad debellādā ꝓfectus eſt aſiā. ¶ Qua tē. quo tpe. ¶ Rex, ptolomæus. ¶ Nouo au. hy. Cōiugio ſororis berenices potētior factus lege. nāq; ægyptii ꝑter cōem cæteroꝝ morē ſanxere fas eſſe ſororē in fratre uxorem capi excēplo iſidis moti q̄ fratri oſiridi nupſiſſet, ut Diod. lib. i. teſtat̃, et Dion. li. xlii. notādū dt in hoc carmine ꝙ in nouo. o. uocalis nō abiicit̃ & lōga remanet, ꝑte

Ebur,

Lex ægyptiorum. Soror fratri ambit

rea in auctus ſyllaba breuis ꝓ lōga habet̃ ſequente aſpiratiōis accentu, ſicut et ap̄ Vir. li. x. grauis hō iſectos. linquēs ꝓfugus hymenæos, & in yiii. Terga fatigamus haſta uel dicamus, ut Diome. aſſerit ſupfluū eſſe dicere. H. uim lr̄æ ī his locis recipe, tū ſola finalitatis rō ſufficiat, Sicut ap̄ Vir. Nā tibi tymbre caput Euādrius abſtulit enſis, Alii nō auctus, ſed cedēs legūt. i. recedēs a nouo cōiugio ī aſſyrios fines tēdebat. ¶ Vaſtatū fi. inerat ad aſſyrioꝝ termīos depopulādos. ¶ Portās dul. ue. ſigna et notas iocūdas ferēs, q̄s puella marito infixerat, dū pudicitiæ florē uiolēter quodāmōauferret, h̄ dt ſubiūxiſſe ur̄, ut oñdat ꝙ ſtatī p⁹ uictos thalāes, ī expeditionē illā ꝓfect⁹ fuerit. ¶ Rix e no. quā cōmiſ̃at nocturno tpe, dū cū illa coire uellet, Virg. ēt nocturna bella appellauit. ¶ Quā, rixā. ¶ Geſſerat, fecerat. ¶ De uirgineis

Aſpiratio conſonante H

Finalitatis ratio

ex:u:iis.i.pp exunias.hoc ē,cū uellet ipſā uirgitate ſpoliare. Et đ nocte cōiugali,tā q̃ꝫ đ re bellica loq̇t,ut in ſilitudine pſiſtat,unde dixit,portās ueſtigia tāq̃ꝫ uexilla,nō ipia,ſed dulciā rixæ nocturnæ, Vnde ſubiūgit quā geſſerat qđ uerbū eſt admo !ū mili tare. Sicut et de exuuiis. ¶ Eſt ne no.nu.qm̄ ueſtigia rixæ dixerat,iō tacitā facit qōne q̃rens utrū plorent puellæ pria nocte q̄ cū uiris cubitū eunt,eo ꝙ nō ament uenerē an potius ꝙ lacrymas ſimulēt cū uelint pentes decipe. ¶ Odio ue.res ueneræ,coitus ipe. ¶ An ne pa.an potiꝰ ſimulāt,ut pentes falſo fletu decipiāt,tanq̃ꝫ nō libenter pa/ ternam domum deſerant. ¶ Parentum gau.qui plem germinātem uidere gaudent.

Vbertim thalami quas ītra limina fūdūt.
Non ita me diui,uera gemunt,iuuerint.
Id mea me multis docuit regina q̄relis
Inuiſente nouo prælia torua uiro.
At tu non orbum luxti deſerta cubile,
Sed fratris cari flebile diſſidium,
Cum pēitus mæſtas exedit cura medullas,
Vt tibi tunc toto pectore ſollicitæ.
Senſibus ereptis mēs excidit. aſt ego certe
Cognorā a parua uirgine magnanımā,
An ne bonū oblita es facinꝰ,cū regiū adep
Cōiugiū,quo nō fortior auxit anis (ta es
Sed tu mæſta uiꝫ mittēs,q̄ uerba locuta es

¶ VBerti,copioſe. ¶ Intra li.th.intra thalamū i quo cū maritis imorāt ¶ Nō ita m.d.u.g.iuue.ita ē ordo. Nō uera gemunt ita me diui iuuerint. Vera āt aduerbialr poſitū ē, Et ſibi ipſi coma rñdet adqō nē factā,nō uera gemunt,q̄a cōtētæ ſunt cū uiro coire licet lacrymas fingāt,qđ pbat p ipſā reginā,q̄ diſcedēte marito plorauit,Et notāda ē ſyllaba pria in ptō iuuerint ɔtra artē corripi,uñ uoluere nōnulli iuerint p iuuerit poſitū eē,Alii uero ſic legere maluerunt. Nō ita me ueꝫ dei gemuere iuuēt,Vt ſit ordo nō ueꝫ gemuere,ita me dei iuuēt,Nō deſunt q̄ legāt,nō ita mi diui,uera gemūt aderit. ¶ Id me,q̄a q̄ri poſſet q̄uo cæſaries ipa hoc ſciat,ſub iūgit,mea regina id me docuit multis q̄relis q̄s in mari diſceſſu effudit,qbꝰ pcipere potui,ꝙ cū marito libēter eſſe cu/ piebat. ¶ Mea re.berenice,eſt.n.eius coma q̄ loq̇t. ¶ Multis q̄.ptolomeo.n.recedēte mltū ē cōq̄ſta.Ex q̄ fit mаifeſtū idiciū,ipſā libēt cū illo fuiſſe. ¶ Torua p.ad dñā Venerei belli,pficiſcebat nā. ꝙ ut diximus ad aſſyrios debellādos. ¶ At tu nō or.Vult tñ reginā ipſam tā

q̃ꝫ nō libidinoſā excuſare,dicit nāq̃ꝫ,Tu nō lugebas pp diſceſſū ptolomæi ut mariti. Sed ob amorē q̄ detine/ baris in ipm ut frēm. ¶ Iuxti. p luxiſti,fortaſſis melius luſti. q̄a ſi media abiicit ſyllaba.xi. abiicienda erit. Nam ſi luxti a duabꝰ ſyllabis duæ lr̄æ abiiciēt. ¶ Cū pe.mæ.Cū amor medullas ob illius diſceſſū.mæſtas cōſūpſit. ¶ Vt.poſtq̃ꝫ et eſt ordo. Poſtq̃ꝫ ereptis ſenſibꝰ p nimio dolore diſcedētis mariti mēs toto pectore tibi ſolicitæ excidit,pt tñ et aliter diſtictio fieri,ut hoc pcedētibꝰ iūgat,ut ſit ordo,cū cura exedit medullas tibi,ut.i.tanq̃ꝫ ſolicitæ tunc toto pectore.Et poſtea per ſe legat,ſenſibus er/ reptis mens excidit. ¶ Aſt ego cer. Tacite occurrit obiectioni,poſſet.n.aliq̇s dicere, plorabat q̄a puſilanimis erat,imo iq̇t ſemp magnanimā cognoui. Cur āt magnanima dicta ſit berenice,docet Iginius cū iq̇t. Alii dicunt ptolemæū berenices patrē multitudie hoſtiū pterritū fuga ſalutē petiiſſe,filiā āt ſæpe ɔſuetā īſiluiſſe i equū et reliq̄s exercitꝰ r.liq̄as ɔſtituiſſe,cæteroſq̃ꝫ i fugā ɔieciſſe,p q̄ Callimachus eā magnanimā dixit. ¶ An ne bo.ob.es fa. Volēs cæſaries dñaꝫ cōſolari q̄re iq̇t triſtaris? an forte oblita es

ꝓ regẽ ſortita es maritũ, qđ ipſa met ſubiũgẽs declarat. ¶ Cũ re. adc. es cõ. cum regis uxor facta fuiſti. Aliũ textus, ꝓ bñt. i. ga. ¶ Q đ nõ for. au. auis, ſenſus eſt, Cõiugiũ maritus tuus fortior auis. i. q̃ꝫ aui et maiores ſui nõ auxit, Sed tu mœſta uirũ dimittens. ſ. auxiſti. q. d. cumulaſti cõiugium laude pietatis in maritũ. Alii uero de augurio hoc dictum interꝑtãtur, quæ uerba? q̃ꝫ triſtia, admiratiue. n. hoc legendum eſt.

(Iuppiter) ut triſti lumina ſæpe manu?
Quis te mutauit tãtꝰ deus? an qđ amãtes
Non longe a caro corpore abeſſe uolunt
At quæ ibi ꝓ cũctis, ꝓ dulci coniuge diuis.
Non ſine taurino ſanguine pollicita es,
Si reditum tetuliſſet is, aut in tẽpore lõgo
Captam Aſiã egypti finibꝰ adiiceret.
Quis ego ꝓ factis cœleſti reddita cœtu,
Priſtina uota nouo munere diſſoluo.
Inuita o regina tuo de uertice ceſſi,
Inuita, adiuro teq; tuumq; caput.
Digna ferã, qđ ſiqd inaniter adiurarim,
Sed qui ſe ferro poſtulet eſſe parem.

¶ IVpiter, exclamatio eſt ꝑ parẽtheſim intẽpoſita. ¶ Vt tri. pro triuiſti oculos plorãdo. q. n. plorãt ſæpius ſolẽt oculos terrere, dũ lacrymas fluentes manibꝰ abſtergũt. ¶ Triſti, uerbũ eſt, Sic Terẽ. Tu te hoc intriſti tibi, Alii uero legũt, ut triſti lumina ſæpe madẽt, & tũc nomẽ erit, datiui caſus. i. ipſi berenicæ. ¶ Quis te mu. Vt ex magnanio ſctã ſis adeo molis ut lugeas, uel a rixa nocturna ad dolorẽ ꝑꝑ frĩs abſentiã. ¶ Tãtus de. adeo potẽs. ¶ An ꝓ a. An idcirco plorabas qa amantes minime abeẽ nolũt. Nã q̃tũ aio tã ꝑcul ibit amor ut elegiacꝰ ille inqt poeta. ¶ Atq; ibi q̃ꝫ cũ. tũc frẽ ad bellũ, diſcedẽte diceris uotũ feciſſe. ¶ Præ cũ. di. ãte cũctos deos. Aliter tñ ꝓh legit, ut ſit admirãtis aduerbiũ qđ nõ ĩprobo, In codice tñ manuſcripto hic ingẽs erat feneſtra ſicut et ſupra ubi inqt, At tu nõ orbum, & alibi ſed tu mœſta uirũ. ¶ Pollicita es, ꝑ uotũ. ſ. qđ taurũ mactãdo feciſti, Vouerat ãt ſe comã inciſurã, Veneriq; oblaturã, hoc. n. totũ ſubintelligi neceſſe ẽ, qđ fortaſſis deeſt ſicuti feneſtra in ãtiquo indicat codice. ¶ Si re. tet. is, Si reuerſus eſſet ptolomæꝰ tetuliſſet hoc uerbo ẽt uſus eſt Lucretiꝰ, Aliĩ retuliſſet legũt, a uerbo refero. In quo pria ſyllaba ãbigua, eſt ꝑꝑea q̃ꝫ doq;

cõſonãs. T. geminaẽ, Sic Proper Rettulit a quærulo iurgia nr̃a ſono. ¶ Si re. duas uĩ tãgere cõditiões uel ſi cito rediret, uel ſi diu abeſſet ꝓ debellatos hoſtes rediret. ¶ Ægypti fi. adii. Si ægyptiorum regno aſſyriã aſiæ ꝑtẽ adiungeret. ¶ Quis ego ꝓ f. ꝓ qbus uotis. ¶ Ego, eſt. n. coma quæ loqt. ¶ Cœleſti cœ. red. relata inter cœleſtia ſidera, Cœtu ãt ꝓ cœtui poſitũ eſt de quo datiuo uide Seruiũ li. i. æne. et. A. Gel. li. iiii. c. xvi. ¶ Diſſoluo, ſyllaba per diereſim diſiũcta eſt, Et ſic dictio eſt quadraſyllaba. ¶ Nouo mu. qa nouũ eſt muneris genus comam deis ꝓ uoto offerre. ¶ Inuita o re. t. Sermonem ad reginã cõuertit cæſaries, adiuratq; ſe ĩuitã ab eius capite receſiſſe. ¶ De uer. ceſ. de tuo capite receſſi. ¶ Inuita, uerbũ cõduplicat ad maiorẽ affectũ idicãdũ. ¶ Digna fe. qđ ſiqs ina. adiu. ordo eſt, qđ. ſ. caput tuũ, ſi qs inaniter et uane adiurauerit digna ferat, Aliter ẽt legi põt. Digna ferã qđ ſi qd inaniter adiurarĩt, et ordo erit ego ferã digna ſi uane iurauerim ꝑ tuũ caput. ¶ Sed qs ſe fer. tacitæ eſt obiectiõis rñſio, quæ ſic fieri poſſet, Si ĩuita receſiſti, quare id egiſti? reſpondet qa per uim ferro abſciſſa fui. Et ego nõ poſſum illi reſiſtere, cũ nec mõtes poſſit qđ exẽplo ꝓbat

Rettulit.

Cœtu ꝓ cœtui datiuus quartæ i.

Athos mons.

¶ILLE quoq;.q.d. non tantũ ego quæ ſum molis Cæſaries, ſed etiã mons ſaxeus ille athos exciſus fuit, hunc aũt per circuitionem deſcribit, Athos mons fuit inter Macedoniam & Thraciam, & quando〈que〉 theſſalia dicitur tantæ

Ille quoq; euerſus mõs eſt, quem maxima in oris
Progenies phthiæ clara ſuperuebitur.

altitudinis, ut in lemnon inſulã trecentum ſtadiis diſtantem umbras iaceret ſolſtitio, ut Plinius inquit lib.iiii.ca.xii & Pompo.mel.lib.ii.de quo etiam Solinus ca.xx.& Strabo lib.xiiii.& Vitruuius lib.ii.& Pluth.in Alexandro loquuntur. Xerxes ut potentiam ſuam

xerxes

oſtentaret, & aliquam ſui memoriam relinqueret, a continenti abſcidit in longitudinem mille & quingẽtorum paſſuum prorumpentem in latitudinẽ autem effodi iuſſit, ut duæ triremes pariter agerentur, cui effoſſioni bubares & Artboebeus præfuere, unde Iuuenalis in.x. Creditur olim uelificatus athos. ¶ Quẽ maxima in oris ꝓgenies phthiæ clara ſuperuehit. ẽt in lyricis duo epitheta ſimul poſuit, cum apud latinos uitioſa eſſe doceat. Seruius libr.ii. æneid. ubi iquit Poeta, Inſigne decorum ĩduit maxime in exametro & elego carmine ſine copula, Maxima autem dicit ad numerum referens, ꝓpter exercitum Xerxis quem maiorem comparauit, q̃ unquam antea auditum fuerit, ut Herodotus ait lib.vii.& Aemilius probus in uita Themiſtoclis, tãtas copias eius fuiſſe, dicit. quantas nec antea nec poſtea habuit quiſquam, Claſſis enim mille et ducentarum nauium longarum fuit quam duo millia onerariarum ſequebãtur, ſeptem millia peditum, quadringenta millia equitum, & ut Iuſtinus lib.ii. ſcribit ſeptingenta millia de regno trecenta millia de auxiliis parauerat, Vt non immerito ꝓditum ſit flumina ab eius exercitu ſiccata, alii tamen maximum legũt, & tunc ad mõtis altitudinẽ de qua ſuperius diximus referendum erit, ordo autem eſt, quem.ſ.mõtem maximum.i.altiſſimum in oris phthiæ.i.in regionibus theſſaliæ, nam macedoniam et theſſaliam eandem uero ciuitatem theſſaliæ eſſe non ignoramus, & eum per circuitionem athon mõtem deſcribat, ei⁹ ſitũ declarauit. ¶ Clara progenies, xerxis multitudo ſuperuebit. q̃a eũ ipſi⁹ iuſſu exciſſus fuerit. Sic naues ſunt uectæ ſupra ipſum mõtem, alii legunt non clara ſed Dara.progenies.i.ꝓgenies xerxis q̃ Darii filius fuit, Macedoniam uero & theſſaliam eãdem eſſe Solinus ca.xiiii. his uerbis declarat, qui Edonii quõdam populi q̃q; mygdõia erat terra aut pierium ſolum uel hæmatiũ nũc omne uniformi uocabulo macedonica res eſt, & portiones quæ ſpãliter antea ſeiugabantur macedonũ nomini cõtributæ, factæ ſunt corpus unũ. Igitur macedoniã ꝓcingit thracius lintes. Meridiana theſſali & epirotæ tenẽt, a ueſperali plaga dardani ſunt & Illyrii. Quẽ ſeptẽtrione tẽditur peonia ac paphlagonia ꝓtegitur. Hæc Solini uerba iterpoſui tum q̃a corrupte legũtur in impſſis uoluminibus q̃ uulgo circũferuntur, tũ ne cui mirũ uideatur, ſi Athona mõtem i theſſalia fuiſſe diximus. nã a Seneca ẽt i Medea, hæmonius dicitur, hæmonius illas cõtulit peſtes athos, Alii locũ iſtum ita corrigunt. ¶ Quẽ maxia natu, ut ſit ꝓgenies natu maxia.i.Macrobii popu

Duo epitheta uitioſa.

xerxeſ xerxis exercitus.

Theſſalia phthia

xerxe Darii filius.

Macedõia et Theſſalia eadẽ

Macedoniæ fines.

Solini codex emẽdatus.

Athos hemonius

Macrobii populi.

li mōtem ſummum incolētes, ubi Acrobaton oppidum fuit, in quo ut ferunt dimidio lōgior q̄ in aliis terris ætas habitātium fuit.

Acrobaton.

¶ CVM medi, populi illi qui cum xerxe erant, nam medi & perſæ primarii erant ex regno Xerxis, quamuis plurimi

Medi unde.

Cum medi irrupere nouum mare, cunq; iuuentus
Per medium claſſi barbara nauit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Iuppiter, ut chalybon omne genus pereat,
Et qui principio ſub terra quærere uenas
Inſtitit, ac ferri frangere duritiem.
Abiunctæ paulo ante comæ, mea fata ſorores

populi in eo eſſent exercitu. Medi autem a medea illuc ex athenienſium urbe fugata dicti ſunt cum antea arii uocarētur ut Herodotus inq̄t. ¶ Nouū mare, quia exciſo mōte, mare nouum factum fuit, uel nouum ipſis medis. ¶ Rupere pro ruperunt, ſic legēdum eſt non autē prupere quia uerſus nō ſtaret. ¶ Cūq; iuuētus barbara, reliq̄ qui erāt cum xerxe. ¶ Nauit per medium athon, nauigauit per mediū ipm mōtem, athos. n. a græcis duobus modis declinat, αθως του αθω id eſt athos, atho. Et αθων νος, athon, athonis, cuius actūs quādoq; remota n, littera athoa p ſyneręſim fit atho. Virg. aut atho aut rhodopen aut alta ceraunia cœlo deicit. Vbi o nō abiicitur imitatione Theocriti in bucolicis η αθω η ροδοπαν η καυκασον εσχατοεντα. ¶ Claſſi, nauibus, hic eni multitudinē nauiū ſignificat. ¶ Quid faciēt crines, a maiori ad minus arguit, ſi mōtes ferro excidūtur, quanto magis crines. ¶ Iupiter, ut exclamatio eſt per quā contra ferrum a ferri repertorē inuehitur, Iupiter ut. i. utrum Terētius in Eunub. ut dei deæq; omnes ſenium pdant. ¶ Chalybon omne genus pereat,

Athos

Ut.

Chalybes populi.

Callimachi carmen fuit ως χαλυβων πασ απολοιτο γενος. Chalybes uero populi ſunt in ponto qui nudi ferrū effodiunt, Virgilius. At Calybes nudi ferrum, Senſus igitur, omne genus chalybum pereat, quia uidelicet ferrum inuenerunt quādoq; rē pro ipſa ferri materia capit. ſed tunc ſingulari numero protātum profertur, ſicut omnia metallorum nomina, Ouidi. iiii. faſtorū. Aes erat ī prætio Chalybis iam maſſa placebat, In codice paterno qui manu ſcriptus eſt, telorum omne genus, prius legebat, Emēdatum poſtea Chalybon comperi, utrum uero hæc obſeruatio, ab ipſo parente orta fuerit an ab Angelo politiano uiro undecūq; doctiſſimo qui in prima centuriarum de hac re caput unum fecit, quod. lxviii. in ordine, extat, icer tum habeo, Locum notādum putaui ne quis ppria laude defraudetur. ¶ Et q̄ principio, & pereant inq̄t qui primi ferri materiam per uenas terræ inueſtigarunt. ¶ Inſtitit, cū ſūma diligētia cura uit. ¶ Et ferri frāgere duritiē, domare ferrum & ad uarios uſus utile reddere, Quod feciſſe dactylos Idæos ſcribit Diodorus lib. vi. ca. xv. bis uerbis. Idæi dactyli i creta tradūtur. Ignis uſum ac æris ferriq; naturā quoq; modo fabricarētur in loco quē berecyntum dicunt inueniſſe. ¶ Abiunctæ paulo ante comæ, i hac parte Cæſaries ſe in cælū ſublatam fuiſſe aſſerit. Sēſus uero talis eſt q̄ crines qui remāſerant in capite regi

Med lorum noīa chalybs. Angelus politian.

Ferri uſus.

Idæi dactyli. Berecynth.

næ, pauloante plorabant ſortem & fata ipſæ comæ abſciſſæ cum iterim in cœlum eleuata fuit, ſorores reliquiæ capillorū meorum, nam pars tantum comæ exciſa fuerat.

Lugebant, cum ſe Memnonis æthiopis.
Vnigena impellens nutantibus aera pinnis
Obtulit Arſinoes Cloridos ales equis,
Iſque per ætherias me tollens aduolat auras
Et ueneris caſto collocat in gremio,
Ipſa ſuum zephyritis eo famulumq; legarat,
Grata canopeis incola littoribus.

¶ LVgebant mea fata, quia ſ. priuata eſſem capite reginæ, mea fata comæ abiūctæ, ideſt fata mei ſi latine dici poſſet abiūctæ. i. ab illis ſeperatæ et abſciſſæ, uel ſit ordo ſorores comæ abiūctæ. i. ſorores meæ plorabant mea fata niſi hippalage fuerit, Comæ ſorores abiunctæ cū ipſa a comis nō comæ ab ipſa abiunctæ, Et ſeperatæ fuerint, nam minora a maioribus ſegregantur nō autē maiora a minoribus. Vnde et Seruius exiſtimauit Virg. li. iii. per cōtrarium dixiſſe, uenit medio ui pōtus & undis heſperium ſiculo littus abſcidit. ¶ Cū ſe mēnonis æthiopis unigena impellēs, Aliqui hoc ad aurorā, aliq; ad equos zephyri referēdum putant, quorum neutrum mihi placet, Ego uero ita meam ꝑferā ſupra hac re ſentētiam, ut magis tamen & amplius quærendū cē ſcā, exiſtimo igitur de phœnice potius intelligēdum eſſe quæ unica ſemp auis eſt, et hanc mēnonis dicit Catullus ꝗa in his Memnon regionibus regnauit, in ꝗbus dicitur eſſe phœnix auis. De qua Pli. li. x. ca. ii. loquitur, de qua etiā Lactantius & philoſtratus in Apollonio lib. iii. & tēporibus Tiberii in ægypto uiſam eam auē ſcribit Dion. li. lyiii. Ordo uero talis erit. Cū ales unigena memnonis æthiopis ipellens aera pēnis motātibus uel nutātibus obtulit ſe cū equis Chloridos & Tollēs me his equis aduolat' per umbras æthereas: & collocat me in caſto gremio ueneris Arſinoes, Dicit enim phœnicem ueniſſe et ſe fuiſſe allatam equis zephyri, cui⁹ uxor eſt chloris & eleuamen i cœlum & in Veneris gremio repoſitam.

Ainos a a maiori pus ſeparant non cō intra.

phœnix.

¶ Ales unigena, phœnix auis quæ ſemper unica gignitur. Hinc Apollonius. Aiunt aūt unicam tātum hanc auē eſſe & ex ſe radios emittere atq; auri colore fulgere. ¶ Memnonis æthiopis, fuit Mēnon Tithoni & auroræ filius ut' herodotus teſtatur, hic æthiopibus imperauit, & ꝓfectus. x. millibus æthiopū ad bellum Troianum profectus eſt, de quo Diod. Sic. li. iii. plura cōmēorat. ¶ Impellens aera, uolās pēnis motātibus frequenter aera ip̄m mouētibus uel pennis mutātibus. ¶ Cū equis chloridos. i. cū equis zephyri. Chloris nāq; uxor fuit ipſius zephyri, quæ flora a latinis dicitur & florū dea exiſtimat. Vnde apud Oui. li. faſt. iiii. ſic loqtur, Chloris erā quæ flora uocor corrupta latino Nominis eſt noſtri littera græca ſono, hæc cum nympha eſſet & zephyro nupſiſſet, ab eo id muneris accepit, ut omniū florum poteſtatem haberet. ¶ Hiſq;. ſ. equis. ¶ Veneris arſinoes, prius namq; in tēplo Veneris arſinoes erat crinis poſitus, ideo in gremio eiuſdem dictæ in cœlo collocatus fuit, Arſinoe uero urbs

Mēnō

Chloris zephyri uxor flora.

Arſinoe.

fuit in Cyrenaica aphricæ regione ut Pli.li.v.et ca.et.v.cõmemorat,fuit ẽt Arſinoe oppidum & portus in Cypro.Cuius Strab.li.xiiii.mẽinit,Alii uero nõ Arſinoes ſed aſſyriis legũt,ut ſit ordo equis aſſyriis chloridos.Nã ibi fingit poeta loca chloridos eſſe ꝑpter zephyrũ patrẽ florũ q̃bus aſſyria maxĩe abundat.¶ Ipſa ſuũ zephyritis,chloris uxor zephyri.¶ Eo,ad urbẽ arſinoẽ.¶ Famulum leg.miſerat phœnicẽ tanq̃ famulũ ſuum q̃a nutritur odoribus q̃ duceret equos q̃ me a templo ad Venerem deam in cœlũ perueberẽt,uel per zephyritim Venerẽ intelligamus. Vt ſit ſenſus q̃ Venus miſit phœnicẽ qui cũ equis zephyri ad ſe comã in cœlũ ꝑduceret,zephyritis uero Venus dici pôt a ꝓmõtorio de zephyria appellatur,de quo Strabo in fine.xiiii.li.agit his uerbis.Deinde treta & Booſura & palæpaphus ſupra mare ad ſtad.undecim cõſtructa ſtationẽ habens & uetuſtũ paphiæ Veneris tẽplum,inde ꝓmõtorium zephyria cũ ſtatione,& Arſinoe altera ſimiliter & ſtationẽ & tẽplum & lucum habẽs.¶ Grata canopeis,ordo ſic continuatur,zephyritis icola grata canopeis littoribus miſerat eo famulũ.¶ Incola grata, Venus,quæ in ægypto habitat & ægyptiacis grata eſt.Colebatur nãq̃ Venus ab ægyptiis maxime apud Temyrẽſes.Vt Strab.docet.lib.xvii.quæ ẽt oppidum habet ad mẽdeſium hoſtiũ.¶ Grata littoribus canopeis,quia in ægypto ſicut dixi colitur,uel q̃a canopinitani molliſſimi erant & Veneri dediti,Fuit aũt canopus urbs a menelao cõdita cẽtum uiginti ſtadiis ab Alexãdria & a nomine gubernatoris canobi dicta per andiſtichon ut Quint.li.i.& Seruius lib.xi.æneĩ.teſtãtur qui morſu ſerpẽtis ibi obiit,unde & canopicũ nili hoſtiũ dicitur.¶ In ueneris gremio,Venus in lacteo circulo Thalamũ ſuum habet,Vnde Papinius lib.primo ſyluarum in epithalamio.Forte Serenati qua ſtat plaga lactea cœli.Alma Venus thalamo pulſa modo nocte iacebat.

Venus zephiritis. Zephiria ꝓmõt. — Ve⁹ ægypto culta. — Cano bi interitus. — Canopinitani. — Canopicum hoſtiũ. — Veneris thalamus

Scilicet in uario ne ſolum lumine cœli,
Ex ariadnæis aurea temporibus
Fixa corona foret:ſed nos quoq; fulgeremus
Deuotæ flaui uerticis exuuiæ.
Vuidulum a fletu cedentem ad templa deum me,
Sidus in antiquis diua nouum poſuit.

¶ Scilicet i uario, Ne ſola inquit Ariadnes corona in cœlo luceret uoluit me quoq; illuc ferri.¶ In uario lumine cœli,iter ſidera cœleſtia quæ plurima ſunt & diuerſa, uel in uario limite.i. diuerſis cœli terminis et circulis.¶ Aurea corona & ariadneis tẽporibus, Ex capite Ariadnes de qua in hexa metris declarauimus.Nam cũ liber pater Ariadnã minois regis Crete filiam uxorẽ duceret,Vulcan⁹ ei coronã obtulit, quã ille ad uxoris inſigne inter ſidera colloca uit,Sicut Seruius i prio georgicorũ cõmemorat ubi iquit poeta. Gnoſiaq; ardẽtis decedat ſtella coronæ,et Igini⁹ fabulã recitat & Ouid.li.faſto.iii.ubi inq̃t.Dicta facit,gẽmaſq; nouẽ trãſformat i ignes.Aurea per ſtellas nec micat illa nouẽ?Sed licet nouẽ ſint ſtellæ quibus corona figuratur,tres tamẽ ſunt q̃ cæteris obſcurius lucẽt,ſicut una eſt lucidior quẽadmodum Manilius lib.prio Luce micas uaria nã ſtella uincitur una Et hinc arbitror Seruiũ dixiſſe,ſex eſſe ſtellas

Corõa cœleſtis. — Corona ex nouẽ ſtellis.

Cur ſerui? coronā ſex ſtel larū di xerit. ſtellas qbus in cœlo corona declaratur. Sed nos quoq; exu. nos crines qbus ſpoliatum fuit reginæ caput in cœlo fulgeremus. Nos quoq;, ſicut & Ariadna. Deuote, quia berenice illas uouerat. Vuidulá a fletu, ſic legendum non uuidulum pater exiſtimat & recte, cum ubiq; de Cæſarie non de crine loquatur, eſt autem ordo & ſenſus, Diua. i. Venus poſuit me uuidulam. i. humidam, ſed diminutiuo, more ſuo eſt uſus cedentem a fletu a lacrymis, quas. ſ. effuderat recedens a uertice reginæ, uel quas effuderat comæ q̄ relictæ erāt in capite reginæ, de qbus ſupra dictum fuit, Comæ mea fata ſorores lugebant, poſuit inq; me nouum ſidus in antiquis ſcilicet ſideribus ad templa deum ideſt in cœlo. Ad loca & ſedes deorum, Nam templum tribus modis dicitur, ut Varro in libro de ling. lat. docet, Cœli nāq; conuexa ēt templa dicuntur. Teren. in Eunu. Atq; deum feciſſe qui templa cœli ſumma ſomni concutit. Ad templa deum me, ſic pater primus ut multa alia loca quibus poſteriores gloriati fuerunt, locum iſtum correxit, cum prius ad templa dione legeretur, & eſſet ordo, Dione diua. i. Venus poſuit me ad tēpla alii a fluctu legunt & aliter, interpretantur. i. a nili undis. Nilus enim interfluit inter ægyptum & regionem Cyrenaicam ubi eſt templum Veneris arſinoes, prior tamen lectio magis placet.

Tēplū tribus modis. — *Nilus.*

VIRginis et ſæui, locum indicat Cæſaries in cœlo in quo ipſa cōſtituta fuerit, inter leonem uidelicet et uirginem, Virgo autem infra pedes bootis eſt collocata capite poſteriorem partem leonis, dextra manu circulum æſtiualē tangit, Hoc eſt igitur quod dicit Catullus tali ordine, Namq; contingens lumina ſæui leonis & uirginis iuncta caliſtoe lycaoniæ. i. urſæ, cuius cuſtos eſt bootes, Vertor in occaſum dux ante tardum bootem, qui uero legunt ora leonis hi comæ locum in cœlo non percipiunt qui eſt ut inquit Iginius ad caudam leonis ubi in triangulo ſunt collocatæ.

> Virginis & ſæui contingens nāq; leonis.
> Lumina Caliſtoe iuncta lycaoniæ
> Vertor in occaſum, tardum dux ante bootem,
> Qui uix ſero alto mergitur oceano.
> Sed quanq̄ me nocte premunt uiſtigia diuum,
> Luce autem canæ tethyi reſtituor

nocturna ſydere uela regit. Et Igini? diuerſas recitat de ipſa fabulas, ſicut ēt de uirgine, & leone, Booteq;, Alii legunt Caliſto iūcta lycaonia, quia cum ablatiuo ēt iungi pōt per antiptoſim. Leonis autem ſignum tam prope maiorem urſam eſt ut eam contingere uideatur, uirgo autem ut paulo ante diximus infra pedes bootis qui cuſtos fuit urſæ ē collocata. Dux āte tardū bootem, dux quia illum p̄cedit, Bootes autem tardus dicitur, ut inquit Iginius quia cum tauro, geminis, Cancro et leone occidit, quod intelligendum eſt ut dicit aratus q; illis naſcentibus ipſe occidat, Tardus etiam uocat quia cum ſit in minimo circulo circa polum tamen ſero uidetur occidere cum aliæ ſtellæ remotiores citius occidant, nam totidem

Virgo — *Caliſto.* — *Bootes cur tardus.*

Lumina, ſtellas. Iūcta caliſtoe lycaoniæ. i. urſæ quæ olim fuit Caliſto lycaonis filia, unde Properti?. Caliſto arcadicos errauerit urſa per agros, hæc

boras conſumit in circulo ſuo anguſtiſſimo, quot & aliæ ſtellæ habentes maiores circulos. Vnde Ouid. li. ii. muta. Te quoq; turbatum memorant fugiſſe boote q̄ſuis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant, Vtrum autem hoc uerum ſit ꝙ ſtellæ polo proximæ tardius aliis moueantur, non eſt ꝓſentis inſtituti. Hi uero ꝗbus berenicei crinis locus incertus & perobſcurus uidetur, tanq̄ modo in arctica, modo in antarctica parte per poetam conſtituti ſenſum poetæ in ultimis carminibus minime percipientes quem nos loco ſuo explicabimus omnia confundunt. ¶ Qui uix ſero. i. qui & tarde & cum ſumma difficultate uadit ad occaſum, hoc autem dictum eſt ſecundum morem uulgarium quos quandoq; poetæ ſequuntur. q exiſtimant ſtellas a ſigna occidentia in oceano mergi. ¶ Alto oceano, profundo ipſo mari. ¶ Sed q̄q̄ me nocte ꝓmunt, ſenſus eſt licet ſim facta ſidus tamen non tantum lætor hoc honore quantum diſcrutior ꝙ abſim a capite reginæ. ¶ Nocte, nocturno tempore. ¶ Præmunt me ue. i. pedes deorum, quia cum ſim in cœlo conſtituta dei uidetur pedes ſuos ſupra me tenere, eſt autem ſenſus, ꝙ licet uere ſit tranſlata in ſidus ita ut oriatur, Et occidat ut reliquæ ſtellæ, tamen non timet fieri ſe magis dolere, ꝙ ſit priuata capite reginæ quā gaudere qđ ſit inter ſidera. ¶ Luce autē ideſt diurno tēpore tethyi. ¶ Reſtituor, mergor in oceanū, cuius uxor eſt Tethys, hoc eſt rurſus occido tethyi, caſus eſt datiui & eſt breuis ultima ſicut apud Statium, palladi littoreæ, & eſt datiuus græcus. ¶ Canæ, ꝓpter ſpumas maris, eſt autem ordo, Sed q̄q̄ me nocte præmunt ueſtigia diuum, luce autem reſtituor canæ tethydi non his tam rebus lætor, q̄ diſcrutior me abſore a capite dominæ, reliqua ſunt per parentheſim interpoſita.

Pace tua fari hæc liceat rhamnuſia uirgo,
Nanque ego nonullo uera timore tegam,
Nec ſi me infeſtis diſcerpant ſidera dictis.
Condita quin uere pectoris euoluam,
Non his tam lætor rebus q̄ me abſore ſemper,
Abſore me a dominæ uertice diſcrucior,
Qui cū ego, dū uirgo quondā fuit omnibꝰ exꝑs
Vnguentis, una millia multa bibi.
Nunc uos optato quas iunxit lumine teda
Non prius unanimis corpora coniugibus
Tradite nudantes reiecta ueſte papillas,
Quam iucunda mihi munera libet onyx.

¶ PAce tua fari, cum eniꝫ uideatur ſuꝑbe nimis loqui uenia petit a Rhā nuſia q̄ dea eſt nimis platos odio habens, ſicut ſuperius diximus ¶ Nāq ego non ullo, ordo eſt namq; ego non ullo timore tegā uera quin euoluam cōdita. i. arcana pectoris, alius uerſus quodāmodo per aliā parentheſim interpoſitus uidetur. ¶ Nec ſi me infeſtis, cuius eſt ſenſus ēt

ſi ſciā ſydera me dilaceratura propter infeſta dicta contra ipſa, non tamen ſilebo. ¶ Euoluam, diereſis ē. ¶ His rebus, ꝙ ſidus ſim facta, & ſiderum more, Oriar & occidam. ¶ Abſore abſore, cōduplicatio eſt ad maiorem dolorem exprimēdum. ¶ A uertice dominæ, a capite berenices, ſuperbe autem loquitur cum reginæ caput uniuerſo cœlo anteponat.

Exps cū ab/latiuo.

¶ Qui cum, cum qua domina, ordo eſt, qui cum una.i. ſimul millia multa unguētorum.ſ. bibi. Experſiōibus unguentis dum uirgo fuit, anteq̃ nuberet tanq̃ caſta uirgo nullis unguentis, ſed poſt cōiugium cum maior conceſſa ſibi eſſet deliciarum licentia, ut uiro placeret, multis utebatur. Et notandum ꝙ expers cum ablatiuo iungitur qđ raro inuenitur cum genitiuum requirat. ¶ Nunc uos optato, uerus horum carminum & ordo & ſenſus hic eſt, o uos quas teda nuptialis.ſ. iunxit lumine optato, non prius tradite corpora coniugibus unanimis nudātes papillas ueſtras reiecta ueſte q̃ mihi onyx libet iocunda munera.

Veſter onyx caſto colitis quæ iura cubili,
Sed quæ ſe impuro dedit adulterio
Illius mala dona leuis bibat irrita puluis,
Nanq; ego ab indignis præmia nulla peto.
Sed magis o nuptæ ſemper concordia ueſtras
Semper amor ſedes incolat aſſiduus.
Tu uero regina tuens cum ſidera diuam
Placabis feſtis luminibus Venerem
Sanguinis expertem, non uotis eſſe tuam me
Sed potius largis effice muneribus.
Sidera cur iterent utinam coma regia fiam,
Proximus hydrochoi fulguret O arion.

¶ VEſter onyx hoc obiūgit ut caſtas ab improbis diſcernat, libationem nanq; ab his tātum petit quæ caſtæ ſūt et ob adulterio abhorrent. ¶ Veſter onyx, onyx lapis eſt colorem habens ad unguis humani ſimilitudinem quem ad uaſa unguentaria cauabant. Hinc Propertius. Cū dabitur Syrio munere plenus onyx. ¶ Veſter onyx, libet. ¶ Quæ.ſ. uox conſtructio eſt de qua ſupra ſatis. ¶ Illius mala dona leuis bibat irrita puluis, Sic legendum hoc carmen ut planior eſſet ſenſus pater monſtrauit. ¶ Ab indignis, ab his.ſ. quæ matrimōii iura adulterio poluunt. ¶ Sed magis o nuptæ, libate mihi inquit unguenta ueſtra anteq̃ cum maritis ueſtris cubitum eatis, Sed tamen imprimis curā habetote ut ſitis cum illis concordes: q.d. Si mariti ueſtri nollentq; pri⁹ mihi libaretis, ite cubitum cum illis et poſtea unguenta libate. Alii legunt. Sic magis o nuptæ, ut ſit imprecatio libate mihi o nuptæ

Onyx

unguenta ſic in dies magis cōcordia et amor aſſidu⁹ ſemper incolat ueſtras ſedes ¶ Tu uero regina, Sermonē deniq; ad ipſam reginam rurſus conuertit, ordo uero talis eſt, tu uero regina tuens ſidera cum luminibus.i. diebus feſtis placabis diuam Venerem expertem ſanguinis, effice me non eſſe tuam uotis ſed largis muneribus. ¶ Venerem expertem ſanguinis, prioribus iungendum eſt, nō autem me expertem ſanguinis ut nōnulli uolunt minime poetæ, ſenſum percipientes, Venerem autem ſanguinis expertē dicit quoniam in ſacris Veneris paphiæ ut Cornelius tacitus aſſerit fibram aut ſanguinem aræ effundere uetitum, p̄cibus & igne puro altaria adolentur, qđ ēt affirmat Seruius lib.i. æne. ubi inqͣt poeta, haud tali me dignor honore cum dicit, Veneri.n. paphiæ quæ cipri colitur, Thure tantum & floribus ſacrificatur, ad quam alludens poeta hoc inqͣt ¶ Placabis Venerem, ſacrificando pla/

Venus paphia Veneri paphie hoſtiæ nō imitant.

cidam tibi Venerem reddes. ¶ Non uotis eſſe tuam me, noli inquit mihi uouere q͠a
nolo me colas tanq̃ deam. Et ſuperiorem. ſed potius tuis muneribus effici me tuã
Orion ut tu tanq̃ ſuperior uidearis donare mihi tanq̃ inferiori quia, ſi dabis munera ui
debor egere ope tua. ¶ Sidera cur iterent, Oriõ cuius fabulã recitat Iginius. Oui
dius in faſtis & Seru. in. i. æne. inter ſidera relatus enſem tribus ſtellis figuratum
Aq̃riꝰ in manu habet ita ut coma quædam uideatur huic cæſariei ſimilis. Aquariꝰ etiam
habet urnam de qua effunditur aqua. Ip̃a autem aquæ effuſio ex ſtellis. xyi. in mo
dum comæ figuratur, ideo elegit hæc duo ſigna & dicit. Cur. i. ad quid neceſſe
eſt ſidera iterent. i. iterentur, & fieri plures comas in cœlo. Ego uellem eſſe ſicut
eram coma reginæ & poſtea fulgeat Orion proximus aquario, & licet Orion nõ
ſit proximus aquario qui hydrochous dicitur, quia ὕδωρ aquam et χέω fundo ſi
gnificat, Tamen dicit poeta orion luceat proximus aquario. q. d. iungatur et fiat
proximus orion aquario ut tanto magis luceat, non deſunt qui legant, proximus
hydrochoi luceat erigone, ſed prior lectio magis placet. ¶ Fulgeat Oariõ, luceat ſi
cut Lucanus enſifori nimium fulget latus orionis. Et Virg. li. iii. æne. Armatumq̃
auro circunſpicit oriona, legitur ẽt fulguræ. i. fulgura tanq̃ comã emittat, uel q͠a
ωαρι/ων. ortu ſuo tempeſtates facit, unde nimboſus dicitur a Virgilio lib. i. ænei: Oarion, ue
ro græce dicitur ὠαρίων ad Callimachi, Nicandri, & pindarii imitationem, poſ
ſemus ẽt legere, ſidera cur retinent. i. cur me ſidera tenent, ego uellem redire in ca
put reginæ. Oarion uero fulgeat ut coma, Et hic eſt proculdubio uerus poetæ ſen
ſus quẽ qui perceperint de loco cœleſti comæ berenicæ uti arbitror nõ dubitabũt.

ELE. III.
EXPOS.

AD IANVAM. ELEG. III.

Dul
o ci io o — Dulci iucunda uiro, iucunda parenti,
cun — Salue. teque bona Iuppiter auctet ope
da uiro,

Ingenioſe admodum Elegia iſta ad ia
nuam inſcripta a poeta noſtro lepidiſſi
mo cõpoſita fuit. Cuius argumentum
ut exacte intelligi poſſit hæc ſunt ani
maduertenda, Erat puella quædam bri
xienſis quæ cum brixiæ eſſet nupſit iu
ueni cuidam cuius mentula erigi nõ po
terat, quare iuuenis ipſius pater cũ nu
ru rem habebat, At illa ſocero non comẽ
ta cum quodam poſthumio & Corne
lio adulterium cõmiſit, deniq; ignomi
nia fortaſſis, patrium ſolum relinquere
coacta cum marito & ſocero Veronam
migrauit, Vbi in domo a quodam balbo
conducta habitauit, ſed mortuo marito

Socerum
cum quo
ſolebat rẽ
habere, id
ſenem fa
ctum do
mo expulit. Et Cæcilio cuidam nupſit.
Sed iterum non contenta Viro, mul
tos admittebat amatores, quemadmo
dum uero ſuſpicari poſſumus, Catullus
noſter ipſius amore captus cum uoti cõ
pos effici nõ poſſet, Ipſius nephãda ſce
lera carminibus proſcindere & palam
omnibus facere ſtatuit, Idcirco ianuam
domus in qua Veronæ puella habita
bat ſecum loquentem, Et præmiſſa inter
rogatione ſua per formam dialogi illam
ſibi reſpondẽtem introducit, Et hoc mo
do puellæ uitia cuncta detegit, Notan
dum igitur eſt domum cuius ianuã poe
ta alloquitur Veronæ non brixiæ, pri
uſq̃ a quodam

uſq; a quodã ſene qui Balbus uocabaẗ habitatã fuiſſe, A quo puella domum cõduxerat quæ poſtea a Cœcilio qui brixienſem ipſam puellam in uxorem duxerat empta fuit, Sed quo tempore balbus domum tenuit, boneſta fuit, cum uero Cœcilii facta eſt propter impudicam eius uxorem facta eſt inboneſta. Accedens igitur ad ianuam Catullus bis uerbis ipſam ſalutat, O dulci iocunda uiro & c. ¶ Iocunda uiro, marito ironice loquitur, quia ille ad res uenereas impotens erat, & iocoſe dulcem uocat bominem cuius uxorem pater ſubagitabat. ¶ Iocunda parẽti, ipſi⁹ mariti. ſ. q. d. quæ patrem & filium ad dominam tuam admiſiſti. ¶ Salue, ſalua ſis, & beniuolentiam a ianua quodãmodo captare uidetur. ¶ Auctet, ualde augeat. ¶ Bona ope, bono auxilio.

Ianua, quam Balbo dicunt ſeruiſſe benigne
Olim, cum ſedes ipſe ſenex tenuit.
Quamq; ferunt rurſus uoto ſeruiſſe maligno,
Poſtquam ẽ porrecto facta marita ſene,
Dic age dũ nobis, quare mutata feraris
In dominum ueterem deſeruiſſe fidem.
Non ita Cœcilio placeam, cui tradita nũc ſũ,
Culpa mea eſt, quanquam dicitur eſſe mea.
Nec peccatum a me quiſquam pote dicere qquã,

¶ QVĀ balbo dicunt ſeruiſſe benigne, aiũt omnes ꝙ cum balbus prior dominus hanc domum babitaret, tu eras fida & boneſta ꝗa nullum tunc admittebas amatorem. ¶ Cũ ſenex, ipſe balbus. ¶ Sedes tenuit. i. ipſam domum. ¶ Quãq; ferunt, uiciſſim autem dicunt te infidam & inboneſtã factam fuiſſe poſteaq̃ domina tua mortuo iam ſene nupſit. ¶ Rurſus, uiciſſim quaſi uerſa uice. ¶ Seruiſſe uoto maligno, malo & impudico amantium deſiderio. ¶ Poſtq̃ facta eſt marita, poſtq̃ nupſit domina tua. ſ. ¶ Sene proiecto, expulſo ſocero iam ſene, ita ut nõ poſſet libidinem exercere, uel pueċto. ætate. ſ. legitur & porrecto. i. mortuo ut et maritum & ſocerũ mortuos intelligamus. Poſſumus etiam ita accipere, ꝙ puella iſta poſtq̃ Veronam uenit domum conduxit & balbi hominis ſenis ꝗdẽ. Sed bene nũmati concubina facta eſt. Sed cum bona eius expilaſſet deficientibus iam nũmis ipſum expulit et Cœcilio nupſit. Et quoniã talia catulli temporibus notiſſima erãt ideo breuiter rem tangit. Et ſic ordo talis erit, & ſenſus. ¶ Quam dicũt benigne oli ſeruiſſe balbo, cum. ſ. a puella admitteretur. ¶ Cum ſedes ipſe. ſ. t. quaſi dominatum illius domus & imperium, qui enim amica potiuntur ſibi uidẽtur quodãmodo reges eſſe. ¶ Quamq; ferunt rurſus, Sed poſtea mutata fortuna maligne ſeruiuit, quia expulſus fuit balb⁹. ¶ Poſtq̃ eſt facta marita, poſtq̃ nupſit ipſa puella uidelicet. ¶ Sene proiecto, expulſo balbo. ¶ Dic agedum, narra inquit mibi cauſam cur feraris. i. dicaris mutata deſeruiſſe ueterem fidem, ideſt fidem quam balbi temporibus ſeruabas. ¶ In dominũ, contra ipſum balbum qui tũc uidebatur dominus, uel cõtra Cœcilium ꝗ tibi iam factus eſt dominus, ſicut ipſamet ianua i ſequẽti carmine fatetur, deſeruiſſe uero fidem dicit ꝗa nũc amatores admittit & adulteros. Et bic uerus udeẗiordo et poetæ ipſius.

ſenſus, qui uero dicũt ianuam hanc brixiæ fuiße & hũc eſſe balbum eũdem quem inferius Cornelium appellat poeta, & pro quo Cic. orationẽ habuerit, & brixiæ pfectum rẽ cum puella habuiſſe, adeo mihi a mẽte poetæ deuiare uidẽtur, ut minime ſequẽdos exiſtimẽ. Sed hos brixiæ imorari ſinamus, & nos ueronã. i. ad inſtitutum ſniamq́ noſtram reuertamur. ¶ Nõ ita cæcilio placeã, reſpõdet ianua ad interrogata ſe excuſans & culpã in ianitorẽ reiciens, iuratq́ per Cæcilium dominum ſuũ, ordo uero eſt. Nõ eſt mea culpa & illud eſt per parẽth. ita cæcilio placeã, cui nũc ſum tradita. i. cuius nũc ſum effecta q̃a ipſe iã ædium mearũ eſt dñs. ¶ Nec ꝗſq́ pote. i. potis eſt hoc eſt põt dicere q̃cq́ a me eſſe peccatũ, ſic perſius ꝗ pote uis dicã nugaris, ſic Proptius in pria ſecũdi libri elegia, qua pote ꝗſq́ in ea cõterat arte diem. Potis aũt nomẽ eſt ut inq̃t Ser. li. iii. æneı. & declinatur. Potis. potis. poti. potẽ. potis. a pote, qđ aũt nõnulli contra Seruium ſentientes noĩatiuum pos nõ potis. Exiſtimãt. hi facile perſii & Virg. auctoritate redarguunt. hic. n. inquit nec potis ionios fluctus æquare ſequẽdo, ille uero nec potis es nigrũ uitio pfigere theta. Nec me ab hac ſnĩa deterret qđ dicũt potis gtũm eſſe licet loco noĩatiui ubiq́ ponatur cum pos in uſu nõ ſit, Nã ſi nuſq́ pos & ubiq́ potis in noĩatiuo reperitur ſeq̃tur id uerũ eſſe qđ Seruius dicit circa nois iſtius declinationẽ, qđ autẽ ſit nomẽ docet ratio cõparatiõis, Nã in ſuplatiuo potiſſimus facit cui ſi detraxeris ſimus inu[en]ies nominis poſitionem ut fortis fortiſſimus.

Potis.

Serui⁹ defendıtur.

Potiſſimus.

Verum iſthæc potius ianitor ipſe facit,
At quacumque aliquid reperitur non benefactũ,
Ad me omnes clamant, ianua culpa tua eſt,
Non, iſtuc ſatis eſt uno te dicere uerbo,
Sed facere, ut quiuis ſentiat, & uideat.
Quid poſſum? nemo quærit, nec ſcire laborat.
Nos uolumus uobis dicere, ne dubita.
Primum igitur uirgo quod fertur tradita nobis,
Falſum eſt, non illam uir prior attigerat.
Languidior tenera cui pendens ſicula beta,
Nunquam ſe mediam ſubſtulit ad tunicam.

¶ VErũ iſtæc potius ianitor ipſe facit, hæc potius inq̃t a ianitore delicta cõmittũtur. q̃ pmittit iſteos igredi. Alii legũt uerũ iſti populo dei mala multa ferant, populo. n. loquacı mala a deis optat. Vidi etiã codicem manu ſcriptũ in quo ſic legebatur, Verũ iſti populo ianua q̃d refıcit. i. q̃d pecco ego ut oẽs in me congerant culpã. ¶ Qũ quacũq́, imo licet ianitor ſit in culpa & nõ ego, tamẽ quacũq́ uia aliq̃d nõ recte factũ reperit in domo noſtra oẽs clamãt ꝯtra me ꝙ ſim in cã. ¶ Nõ iſtuc, iteꝝ uerba poetæ ſũt

ꝗ cupiẽs mulieris ſcelera palã oib⁹ fieri dicit, nõ ſufficitꝗ breuit̃ dicas hanc eſſe culpã ianitoris, ſed oportet ita dicere diffuſius rem oẽm ut quis intelligat ita eſſe. ¶ Sed facere. ſ. debes. ¶ Vt quis ſentiat, quaſi manu tãgat. ¶ Et uideat, ocuLis ſuis cernat ut tanto melius credat. ¶ Vno uer. q. d. breuiter. ¶ Qui poſſũ qũo poſſum inq̃t ianua hoc facere? ſi nemo ex me q̃rit nec curat ſcire nõ poßũ facere ut ſciat. Sed tibi ingrẽti oia dicã. ¶ Nos uolum⁹ uo. di. i. Tibi Catullo, et notãdũ de uno ſolo uobis dictũ qđ poe

Vobis de uno

tæ concedi pōt in ſoluta oratione minime, uel nobis fortaſſis dixit ad interrogātis intētionē reſpiciens ꝗ uolebat ipſius mulieris flagitia oībus patefieri. ¶ Primum igit̃ uirgo, incipit ianua dominæ ſuæ ſcelera detegere. Et primū inqt falſum cē licet oēs hoc dicant, hāc uirginē fuiſſe cū domum iſtā ingreſſa fuerit, cū. n. eius maritus nō poſſet Venerē exercere. fama erat hāc uirginē eſſe. ¶ Vir prior, prior maritus, primus maritus illā nō attigerat, ꝗa. ſ. nō poterat Venerē exercere, ſed pater mariti uel amore ductus, uel ꝗa filiū ſterilē & ipotētē uidebat nurū ſubagitauit, & ſic aptius declarat qđ i pricipio dixerat, o dulci iocūda uiro iocūda parēti. ¶ Cui ſ. marito. ¶ Sicula. parua ſicca ſed mēbrū uirile & mētullā itelligit, ſicut ēt plautus macherā militis metaphorice, eſt nāq; ſicca breuis gladius unde ſiccarii dicti. Sicca. ſiccarii.
¶ Lāguidior beta tenera, beta herba eſt ortēſis cuius naturā & genera legito apꝰ Pli. li. xix. c. viii. & li. xx. c. eodē. ¶ Pēdēs, ꝗa nō erecta. ¶ Nunꝗ̄ ſe, nunꝗ̄ illi erigebat mētula, ita ut tunicā eleuaret, ſic ēt i lyricis dixit ptūdo paliū tunicāq;. Beta.

Sed pater illius nati uiolaſſe cubile
 Dicitur, & miſeram conſceleraſſe domum.
Siue quod impia mens cæco flagrabat amore,
 Seu quod iners ſterili ſemine natus erat:
Quærendumq; nec unde foret neruoſius illud,
 Quod poſſet zonam ſoluere uirgineam.
Egregium narras mira pietate parentem,
 Qui ipſe ſui gnati minxerit in gremium.
Atqui non ſolum hoc ſe dicit cognitum habere,
 Brixia chinæa ſuppoſita in ſpecula,
Flauus quam molli percurrit flumine Mela,
 Brixia Veronæ mater amata meæ.
Sed de Poſthumii, & Cornelii narrat amore,
 Cum quibus illa malum fecit adulterium.

¶ SED pater illiꝰ ſ. mariti cece qūo n̄ fuit uirgo quādo domū meam eſt ingreſſa, ꝗ̄ uis rumor ſic eēt, ꝗa uidelicet ſponſi pr̄ cū ipſa ré habuit, et fortaſſis p mittēte filio unde dulcé ipm uocauit catullus. ¶ Violaſſe cu. cū eius uxore cubuiſſe, & ut ſe penitus inocētē oſtenderet ianua ꝗ̄ſi rephēſiue dicit uiolatū cubile nati a parēte, & hoc fecit inqt ſiue ex nimio ardore libidinis, ſiue ut filii ſuppleret defectū. ¶ Impia mēs, ut pote ꝗ̄ illicitū appetierit coitū. ¶ Seu ꝙ iners, ſeu ꝗa filius erat ad generādū ſegnis et iō ſterili ſemie. ¶ Quærēdūq; n. ē, nec oportet inqt cām idagare, qūo pr̄is ꝗ ſenior erat mētula erigi poſſet ſi filius iunior cū illa coire nō poterat, nō eſt inqt opus hoc q̄rere. q. d. neſcio hmōi cām referr̄. Sȝ unū eſt ꝙ pater ipſe hoc fecit, nec mihi placet eorū ſenſus qui dicūt ſupplēdū eē ꝙ mendicamētis pueciꝰ ſenex hoc faciebat. ¶ Egregiū, narras ironice plenus ſermo p poetā ꝓlatus ꝗ iſta tanꝗ̄ antea īcognita admirari ſimulat. ¶ In gre. ſui nati, ꝗ cū filii ſui uxore coiuerit. ¶ In gre. honeſte dixit. i. intra genitalia. ¶ Minxerit, coiuerit. Vn̄ et Perſius patriciæ imercit uuluæ. Meio ſolū hēt e ante io & i cōſonātis loco eſt. Sed in ſecūda & tertia pſona trāſit in uocalē ꝗa cōſonās ſeꝗt ſicut & in uerbo aio. Meio. Aio.
¶ Atq; nō ſo. hoc ſe di. ordo eſt, brixia dicit nō ſolū hoc cognitū hr̄e, ſed de poſthumi & corneli narrat amore, cū ꝗbus

illa fecit malũ adulterium, Sẽſus uero eſt, nõ eſt uerũ ꝙ hæc uirgo hic uitiata fuerit, Sed anteꝗ̃ huc ueniret uiolata fuit, & nõ ſolũ a patre ſpõſi, Sed ẽt brixiæ cõmiſit adulteriũ cũ duobus aliis, & hoc in urbe illa notiſſimũ eſt, cætera iterponũtur ad deſcribẽdũ brixiæ ſitũ, & beniuolẽtiã quã hẽt cũ uerona. ¶ Brixia chi. ſup. in ſpe. Brixia urbs eſt galliæ ciſalpinæ a gallis oli cõdita ſub rupe q̃ antiqtus chĩnea dicebatur. ¶ Suppoſita, ſub rupe poſita, nã licet ars ſit in mõte cõſtituta, urbs tñ ſub mõte ædificata fuit. ¶ Quã. ſ. brixiã. ¶ Flauus mel. p. mella fluuius eſt iuxta brixiã. Cuius meminit in georg. Virg. Et curua legũt ꝓpe flumina mellæ. ¶ Brixia Ve. mr̃ am. meæ, Brixia inꝗ̃ mr̃. ſ. ipſius puellæ. Erat nãq; brixiana puella ſicut ſupius diximus uel brixia mater amata. i. q̃ tanꝗ̃ mr̃ amaẽ a mea uerona. ¶ Amata. m. u. i. brixia q̃ a Verona amaẽ, meæ ãt ueronæ dixit, q̃a ianua iſta cũ q̃ loq̃ẽ uerõæ erat. Alii exiſtimãt, ꝙ meæ dixerit poeta ad ſe reſpiciẽs q̃a ueron. fuit

Brixia Chinnea.

Mella fluuiꝰ

¶ Dixerit hic aliqs, ãtipophorã ſibi formaret poſſet aliqs dicere cũ tu o ianua nũꝗ̃ a loco tuo diſcedas nec poſſis ſcire ea q̃ dicũẽ qũo

> Dixerit hic aliquis, qui tu iſtæc ianua noſti,
> Cui nunquam domini limine abeſſe licet
> Nec populum auſcultare, ſed huic affixa tigillo
> Tantum operire ſoles, aut aperire domum.
> Sæpe illam audiui furtiua uoce loquentem
> Solam cũ Ciliis hæc ſua flagitia,
> Nomine dicentem, quos diximus, utpote, quæ mi
> Speraret nec linguam eſſe, nec auriculam.
> Præterea addebat quendam, quem dicere nolo
> Nomine, ne tollat rubra ſupercilia.
> Longus homo eſt, magnas cui lites intulit olim
> Falſum mendaci uentre puerperium.

aliarũ, Sꝫ huic lecti oni repugnat ꝙ dicit ſolã et uoce furtiua. i. oceẽ ta niſi forte ſolã diceret. i. ſi ne domeſticis a q̃bus cauebat, et fur

potes tu cũ ſis ueronæ illud ſcire, q̃d brixiæ factũ fuit, Reſpõdet aũt obiectioni q̃a qñ puella ad me accedit ut amatores ſuos uideat ſola apud me exiſtẽs, oĩa q̃ fecit cõmemorat & q̃tquot habuit amatores noiat & q̃eũꝗ̃ cõmiſit flagitia. ¶ Qui. i. q̃uo. ¶ Iſtæc, q̃ hactenꝰ q̃d puella cõmẽoraſti. ¶ Cui, ianuæ. ſ. ¶ Huic ſuf. ti. huic trabi annexa, eſt. n. tigillus a tigno forma diminutiua. ¶ Tãtũ, ſolũmõ, ſolet. ¶ Opire, claudere uł apire domũ. ¶ Sæpe il. au. Rñſio ẽ obiectionis et ẽ ordo. Sæpe audiui illã ſolã cõſiliis uel cõciliis ut alii legũt uultuoſe et cũ ſupcilio loq̃ntẽ uoce furtiua hæc ſua flagitia, ſunt q̃ legũt cõcilũs. i. cœtibꝰ tina uoce. i. ſecreto ne ab illis audiretur ¶ Noie di. q. di. noiantẽ corneliũ uꝫ et poſthumiũ q̃bꝰ ſui copiã fecerat. ¶ Nec li. eẽ, ita ut nec audire nec dicẽ poſſent q̃ ſola narrabat. ¶ Præterea ad. ultra ꝓdictos recẽſebat ẽt quẽdã aliũ quem nolo noiare, ne iraſcaẽ. Sed tñ illum ꝑ deſcriptionẽ notat ut ex ſignis q̃s ſit ĩtelligaẽ ſuis ãt tpibus notus erat uti arbitror & fortaſſis poetæ erat riualis. ¶ Rubra ſu. rubeſcũt. n. iraſcẽtes, ex hoc ẽt notat illũ rubicũdũ fuiſſe. ¶ Lõgus hõ ẽ. i. ꝓceræ ſtaturæ. ¶ Magnas c. li. ordo ẽ cui falſum puerperiũ cũ uẽtre mẽdaci olim ĩtulit magnas lites, q̃a a ueris et legitimis filiis negabaẽ filius eius cuius hæredẽ ſe

Tigillus.

faciebat ut patris. ¶ Vētre mē. q̄a mater ſimulauerat ſe pgnātē cū nō eſſet, et uentre pānis & iuolucris q̄buſdā eleuatiorē oſtēdebat. ¶ Falſum puer. Cū eius uxor ſimularet ſe ex eo filiū pepiſſe, et nō eēt uerū, ſed hūc ſuppoſuerat, Maritus tñ cæteris filiis cohæredē tanq̄ filiū inſtituerat, qd̄ cū ueris filiis cognitum fuiſſet, primo patris mortem litem intulerunt, ut a bonis patris et hæreditate ipm̄ repellerēt.

ELEG. IIII. EXPOS.

AD MALLIVM. ELEGIA. IIII.

Quod mihi fortuna, caſuq; oppreſſus acerbo,
Conſcriptum hoc lacrymis mittis epiſtoliū,
Naufragum ut eiectum ſpumātib⁹ æquoris ūdis
Subleuem, & a mortis limine reſtituam,

Quod mihi fortuna caſuq; oppreſſus acerbo, Mallius in cuius gratiam epithalamium ſuperius ſcripſit poeta, cū uxorem iuliā fato functā amiſiſſet, poetam epl'a rogauerat, ut ad ſe carmina cōſolatoria ſcriberet. & libellos de rebus ueneris iocundiſq; in adoleſcentia compoſitos ſibi mitteret legēdos, hac igitur elegia reſpōdet poeta ſeq; excuſat φ utriq; petitiōi ſatiſfacere minime poſſit, primo namq; dicit ſe dolere ex fratris morte contracto implicitum cum ſit ipſe conſolandus alios cōſolari nō poſſe, deinde teſtatur de reb⁹ amatoriis libros ueronæ quo ſe ob fratris interitum contulerat non habere, ſed romæ ubi habitabat reliquiſſe, poſtremo ob ſingularem mallii erga ſe munificentiam plurimū ſe illi debere fatet. ¶ Quod mihi fortuna, ordo eſt qui p longum hyperbaton ab inferiori pendet, id gratum eſt mihi φ tu oppreſſus fortuna & caſu acerbo mittis mihi hoc epiſtolium lacrymis conſcriptum, ut ſubleuē te naufragū eiectū undis ſpumātibus æquoris et reſtituā te a limine mortis, quē nec ſancta uen⁹ &c. fortuna caſuq; morte coniugis in matura & licet fortuna & caſus differant, ſicut alibi ex Ariſtotelis auctoritate declarauimus, p eodē tamē quãdoq; accipiunt, ideoq; ēt ſimul iungunt. ¶ Epiſtolium. pua epl'a, Epl'a aūt dr̄ eo φ ἐπιστέλλεται. ad alium mittit. Et eſt epl'a dimidiū dialogi ut ait demetri⁹ phalereus περὶ ἑρμηνείας. Nā ſi q̄ emittitur & q̄ reſpōſum dat cōiunctæ ſint integrū faciēt dialogū. ¶ Hoc epi. hoc q̄ſi dicticos plaiū fuit. q. d. in hac q̄ ſeq̄tur ſnīam. ſ. ut ſubleuē te. ¶ Cōſcriptū lac. i. cū lacrymis hoc ē cū dolore ſcriptū. Lacryma āt ex græco unius l'ræ mutatiōe derinat δάκρυον. dr̄. Iō ſine aſpiratiōe ſcribi debet, niſi ex q̄dā cōſuetudie adiunxerimus qd̄ q̄dā exiſtimēt Geliū uoluiſſe li. et. c. iii. ſed nouerit hi i codicib⁹ gelii mau ſcriptis nō lacrymas, ſed lathrinas ubiq; legi. ¶ Naufragū. eie. metaphorice loq̄t, p ſilitudinē a nauigātibus ſūptā q̄ aduerſa fortuna acti naufragiū patiunt, ſic ēt naufragū dicit fortunæ ictib⁹ exagitatū i hāc metaphorā, ſic ēt Sene, i li. de breuitate uitæ loq̄tur, Si uelis credere altius ueritatē ītuētibus, oīs uita ſuppliciū eſt, i hoc pfūdum iq̄e tūq; piecti mare alt'nis æſtib⁹ reciprocū & mō elleuās nos ſubiectis icremētis, mō maiorib⁹ damnis deſerens aſſidueq; iactās nūq; ſtabili cōſiſtim⁹ loco, prio pēdem⁹ et fluctuamur, et aliqñ naufragiū facimus. ¶ Subleuē, auxiliū ferā & te iacētē carminib⁹ meis elleuē. ¶ Et re. i uitam. ſ. ¶ A limite mortis. q. ex nimio dolore iamiam ſit periturus.

Epl'a qd epiſtola unde.

Lacryma.

¶ QVEM nec ſancta uenus, amor cõiugalis. ¶ Molli ſomno. placida qete, quã pſtabat cõiugis ſocietas. ¶ In lecto cœlibe, ſine uxore, cœlibes. n. quaſi cœlites. i. deorum uitã ut pote caſtã agentes hi dicuntur q cõiuge carent. ¶ Nec ueterum, ſolent nãq; litterarũ ſtudia ut recte Cice. in oratione pro archia ta rẽtino inq̃t ſecundis ornamentum

cælebs

Quẽ neq; ſancta Venus molli requieſcere ſomno
Deſertum in lecto cælibe perpetitur.
Nec ueterum dulci ſcriptorum carmine muſæ
Oblectant, cum mens anxia peruigilat,
Id gratum eſt mihi, me quoniã tibi ducis amicũ
Muneraq;, & muſarum hinc petis, & ueneris,
Sed tibi ne mea ſint ignota incommoda Malli
Neu me odiſſe putes hoſpitis officium,
Accipe quis merſer fortunæ fluctibus ipſe,
Ne amplius a miſero dona beata petas.
Tempore quo primũ ueſtis mihi tradita pura eſt,
Iucundum cum ætas florida uer ageret,
Multa ſatis luſi, non eſt dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem,
Sed totum hoc ſtudium luctu fraterna mihi mors

lr̃arũ ſtudia

aduerſis uero ſolatium pſtare, ſed tãtus erat mallii dolor, ut neq; ex ſtudiis ſolamen aliqd pciperet. ¶ Cum mẽs. ſ. tua ¶ Anxia, ſollicita. ¶ Peruigilat, quia nequis dormire. ¶ Ducis amicum, in hoc enim exiſtimas me tibi amicum eſſe. ¶ Et hic, hac de cauſa qa ducis me amicum tibi. ¶ Petis, a me. ſ. ¶ Munera muſarum. i. carmina cõſolatoria. ¶ Et ueneris. i. carmina de amoribus. ¶ Ignota incõmoda, quæ ob mortẽ fratris paſſus fui. ¶ Hoſpitis officium, officium qd ego tuus hoſpes factus pſtare tenebar, hoſpitio nãq; poetam ſuſceperat mallius. ¶ Accipe, audi. ¶ Quis fluctibus merſer, quo infortunio ſint opreſſus, ¶ Dona beata, fœlicitatem ferentia & carmina intelligit cõſolatoria et amatorios libellos quos ille petierat. ¶ Veſtis mihi tradita pura eſt, ueſtis pura erat

Veſtis pura.

unius tãtum coloris qua tyrones utebãtur, huius meminit Pli. lib. viii. c. xlviii. ubi de tranquili loquitur quæ eadẽ Caia cæcilia uocata eſt, ubi ſic iquit ea prima texuit rectam tunicam qua ſimul cum toga pura Tyrones induunt. Nouæq; nuptæ. ¶ Cum ætas florida, ideſt adoleſcentia. ¶ Ver iocundum ageret. i. cum eſſet ætas mea i flore pueritiæ. Nam pueritia ueri quo tempore ſunt flores etiã a pythagora cõparabãt ſicut adoleſcẽtia æſtati, autũnus mediæ ætati hyems ſenectuti ut Laertius in eius uita. ¶ Multa ſatis luſi, uerum eſt qd multa circa res amatorias ſcripſi, et uenus ẽ mihi teſtis, ludere pprie poetarum eſt in leuioribus opuſculis, Vir. Carmina q luſi paſtorum, et alibi, ludere q̃ uellẽ calamo pmiſit agreſti. ¶ Nõ eſt dea neſcia noſtri, Venus ẽt me nouit i. Ego quoq; amaui & amãdo multa iocoſa ſcripſi & ſic uenus optime nouit q̃ta luſerim amatorio carmine. ¶ Dea quæ dulcẽ curis miſcet amaritiẽ, Venerem per circunloqutionem deſcribit, Nã ut elegãtiſſime inqt Plautus amor ẽ melle & felle fœcundiſſimus. ¶ Dulcem amaritiem. dicitur & mœſtitia & mœſtitudo & amarities & amaritudo,

Tanaquil q̃ et C. Cecilia.

Recta tunica

Aetates tpibus cõparabant.

Ludere

Mellis et felis coniugatio i amore

amaritudo uero in amore eſt dulcis ob amantium cupiditatem. ¶ Sed totum hoc ſtudium, ſcribendi res amatorias. ¶ Fraterna mors luctu abſtulit, dolor ex fratris morte ſuſceptus mihi ademit.

Abſtulit, o miſero frater adempte mihi,
Tu mea, tu moriens fregiſti commoda frater,
Tecum una tota eſt noſtra ſepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia noſtra,
Quæ tuus in uita dulcis alebat amor.
Cuius ego interitu tota de mente fugaui
Hæc ſtudia, atq; omneis delitias animi.
Quare quod ſcribis Veronæ turpe Catullo
Eſſe, quod hic quiſquis de meliore nota
Frigida deſerto tepefecit membra cubili,
Id malli non eſt turpe, magis miſerum eſt.
Ignoſces igitur, ſi, quæ mihi luctus ademit,
Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, qđ ſcriptorũ nõ magna eſt copia apud me,
Hoc fit, quod Romæ uiuimus, illa domus,
Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur ætas,
Huc una ex multis capſula me ſequitur,
Quod cũ ita ſit, nolim ſtatuas me mẽte maligna
Id facere, aut animo non ſatis ingenuo.

¶ O mi. fr. digreſ. ſiũculã interponit i ꝗ fr̃is interitũ cõmiſerat̃, qđ totum ita clarũ ẽ ut expõne ñ egeat. ¶ Quare ꝙ ſcr. ue. iocat⁹ fuerat in epiſtolio ſuo cũ catullo exiſtimãs ipm̃ uero næ morari, ut uenereis reb⁹ uacaret, ſcripſerat itaq; turpe hoc illi eſſe qa nobiles oẽs et honeſtæ cõditiõis uiri ueronæ paꝝ ſint felices ĩ amore & ſoli dorm ũt qa a ueronẽſib⁹ mulieribus nõ amant̃, quaſi tacite mulieres illas mordere uelit ꝗ cũ ignobilib⁹ coedt, Sed dicit Catullus hãc non eſſe cãm. ſed potius ob fraternã mortẽ illuc acceſſiſſe, & iõ, qđ ille turpe dicebat, id poti⁹ miſerã aſſerit. ¶ Q đ hic. ſ. ueronæ. ¶ Quiſq́s đ m. no. i. qcũq; melioris fuerit cõditiõis, Nota nãq; ꝗuis ſæpius in malã ptẽ capiat̃, uñ eſt apud Vale. titulus de cẽſoria nota, tñ ẽt in bonã dr̃ ut Vale. Max. li. iii. cõplura huiuſce notæ romana exẽpla ſupant, et Oui. in. i. faſt. Ille numãtina traxit ab urbe notã ¶ Tepefecit mẽ. qa ſolus dormit iõ nõ calefacit ſed tantũ tepida reddit mẽbra frigida. ¶ Deſerto cu. ab amica. ſ. id mali ñ eſt turpe ſ. mihi, ꝙ nõ moror ueronæ. ¶ Sed mi. ẽ, qa ſ. huc ueni ob mortẽ fr̃is, ñ ãt ob uenerẽ & opꝫ me aliq̃tulũ cõmorari. ¶ Ignoſces igr̃, cũ ita ſit ꝙ dolore ĩpeditus nõ poſſum carmina ſcribere, mihi ueniã dabis ſi nõ ſatiſfecero uotis tuis. ¶ Si q̃, carmina ĩtelli ge cõſolatoria & poſtea loq̃t̃ de libellis amatoriis quos dicit eẽ romæ. ¶ Nã ꝙ ſcri. ñ ma. ſi nõ mitto tibi eoꝝ copiã ꝗ i adoleſcẽtia amatoria ſcripſi ut te oblectes, rõ eſt, qa mecũ nõ habeo, ſed romæ reliq̃ ubi ẽ habitatio mea. ¶ Scriptoꝝ rerũ ſcriptaꝝ. ¶ Hoc fit, hæc ẽ cã ꝙ uiuimus romæ, et illa ẽ dom⁹ et ſedes mea. ¶ Huc, ueronã. ſ. ¶ Mea car. æt. i. illic uiuo, de uita. n. hõis ſp aliq̃d diminuit̃. ¶ Vna cap. ex mul. i. cũ multa habeã uolumia qñ ueronã uenio unicã tm̃ mecũ illorũ capſulã affero. ſolebãt nãq; in capſis libros reſeruare, unde eſt apđ Ora

Nota.

Libri ĩ capſis ſeruabant.

de poeta illo quē capſis fama ē libriſq́ ambuſtū ꝓpriis iſermonib⁹. Nos mē te maligna.i.me cū quadā aī malignitate aut ingratitudine id agere.

QVOD tibi nō utriuſq; petiti.unū era t ut ali

ma loq̄t an⁹. Alii curua loq̄t anus. Corrigē uoluerūt q̄d nō plʒ. Oib⁹ īq; lo. nō mō dū uiuit malli⁹. ſed et cū mortu⁹ fuerit, uult h⁹ bñficii famā ubiq; celebrari. Sepulti.i.mallii ēt cū ſepultus fuerit uidi et co

ꝗd ſolatii ad ipſum ſcriberet, alterū ut aliq̄ e ſcriptis ſuis iocū diori bus ad eū mitteret, ſed ꝓpter mortē fratris nō poteſt uerſibus cōponēdis ua

dicē i q̄ uerſus hic ſic legebat, Oib⁹. et triuiis uulgēt fabula paſſi, Sʒ prior lectio pp ſequētia magis placet. Ne tñ te. ſilitudo ē a locis ad mēoriā tracta, uidemus nāq; ī locis deſtis

Quod tibi nō utriuſq; petiti copia facta eſt,
  Vltro ego deferrem,copia ſiqua foret.
Nō poſſum reticere deæ,qua Mallius in re
  Iuuerit,aut quantis iuuerit officijs.
Ne fugiens ſæclis obliuiſcentibus ætas
  Illius hoc cæca nocte tegat ſtudium.
Sed dicā uobis,uos porro dicite multis
  Millib⁹,et facite hæc charta loq̄tur an⁹
Omnib⁹ inq; locis celebretur fama ſepulti,
  Noteſcatq; magis mortuus,atq; magis,
Ne tenuem texens,ſublimis aranea telam,
  Deſerto in Malli nomine opus faciat.
Nā,mihi q̄ dederit duplex Amathūtia curā
  Scitis & in quo me corruerit genere.

care neq; pōt mittere libros cum romæ ſit. Vltro ego defer.ſpōte ēt te nō petēte libros mitterē. Copia ſi q̄ fo.i.ſi illorū copiā & facultatē hērē. Non poſſuʒ re.deæ,bñficia et merita q̄ a mallio i ſe collata fuerāt recēſet,ut oſtēdat ſe teneri rem gratā illi facere. Deæ,o muſæ q̄s uult gratitudinis ſuæ quodāmō teſtes eē. Ne fu.ſæ.nolo hoc taceſre ut ſemp oibus notū ſit.Et nulla unq̄ ætas poſſit obliuiōi mādare. Ne ætas fu.q̄ cū ſūma celeritate ptrāſit,& ut ī hymno legit,fugit uelut umbra. Sæclis obli.tpis ſpatio q̄d obliuionē iducere ſolet,tegat hoc ſtudiū occultet mallii erga me bñficia et fauorē. Nocte ca. obliuiōe obſcura q̄ ñ pmittat ſtudiū ipʒ claꝝ et notū eē. Sʒ.d.u.o muſæ.q.d. ego ſcribā meritū illi⁹. Hæc.c.l.a.facite iḡt o muſæ ut ſcripta mea diu durēt ut poſſit ſemp mallii officium notū eſſe. Charta a.q̄ diu duret,ſic et iſcri⁹ fa

Nois ætas uelox.

et nō frequētatis araneas caſſes facere, iō dicit ſe uelle famā mallii celebrare ne aranea in eius noīe telā faciat,i.ne unq̄ ſordeſcat. Sublimis.i.ſuſpēſa i altū,legit et ſubtilis. Nā mi.q.de.demū ſtudiū apit q̄le mallii i ſe fuerit aſſerēs ſe icredibili amoris ardore ab ipo libatū fuiſſe.prio āt ardorē ipm deſcrib. Quā cu.quē amorē. Vir.ē molis cura medullas. Duplex am.i.uen⁹ q̄ dea ē amoris ādonomia ē.amath⁹.ūtis .cypri urbs ē i q̄ dea colebat ide deriuatū,ſicut a rhānus Rhānuſia.duplex uero dr̄ uen⁹ uel q̄a i marib⁹ et i femis uel q̄a īſida ſalax, ſicut ecōuerſo ſimplicē dicīus,uł q̄a dulcib⁹ amara miſcet.In amore.n.mellis et felis cōiugatio ē,q̄uis ap̄ Iuliū firmicū alit de duplici uenē. Et i q̄ ge.q.d.immēſo et .i credibili amore correptus erā. Corruerit,pſtrauerit,ſubiecerit acti ue dcm̄ Virg.et ſpumas ſal' ære ruebāt i codice manu ſcripto polluerit etiā legit.

Cura.

Amathus.

Venus duplex

ARderem, amore flagrarē. Quā tum trinacria rupes, ætna mons ſiciliæ perpetuo ardens, de quo Pli. lib. ii. cap. cix. & lib. iii. ca. vii. mons ætna nocturnis miris incēdiis, Cuius & Strab. lib. vi. et Diodorus, li. vi. cap. ii. et Soli. c. x. meminerūt, Pōpo. quoq; in deſcriptione ſiciliæ hæc cōmemorat, æthna q Ciclopas olim tulit nunc aſſiduis ignibus flagrat, Trinacria uero dicta eſt ſicilia propter tres ſūmitates hoc eſt propter tria promontoria, pachynum uidelicet pelorum, lilybeū ακρα, enim ſummitas dicitur, hinc in faſtis Ouidius, Terra tribus ſcopulis uaſtum prorumpit in equor. Trinacris appoſita nomen adepta loci. Lymphaq; ī œtæis, mallia thermopolis, ordo & cum arderem ut lympha mallia in œtæis Thermopilis. T. Liuius li. vi. de bel. mace. deſcribit ſaltum thermophylarum. Id iugum ſicut apenini dorſo italia diuiditur ita mediam græciam diuidit. Et paulo poſt ait. Extremos ad orientem montes œtam uocant, quorum qd̄ altiſſimum eſt Callidromon appellatur, in cuius ualle ad malliticum ſinum uergente iter eſt non latius q̄s. lx. paſſus, hæc una militaris uia eſt qua traduci exercitus ſi non prohibeantur poſſent, Ideo pylæ & ab aliis quia calidæ aquæ in ipſis faucibus ſunt Thermopylæ locus appellat. Strabo quoq; idem aſſerit lib. ix. ubi aquas Herculi ſacras addit, & Herodotus lib. vi. Lympha mallia, a uicinitate loci & alludendo ad nomen mallii ſine ali quo hoc dixit. Thermopylis œtæis, a monte uicino. Mœſta nec aſſiduo, cum aſſiduo mœrore confieerer & iugiter lacrymæ oculis manarent. Non ceſſarent tabeſcere, langueſcere corrumpi & de amore maxime dicitur. Aul. Gel. Delphinus amans deſiderio tabuit exanimatuſq; eſt. Triſti imbre, lacrymis ex triſtitia prouenientibus, q a interdum etiam ex gaudio manant. Terentius lacrymo præ gaudio, lacrymæ nāq; propter duas cauſas generantur uel propter cōpreſſionem ut in triſtitia, uel propter relaxationē ut in lætitia. in triſtitia. n. cor cōprimitur, & ad ipſum corroborādum calor introrſum cōfluit, humor ergo qui in extremis eſt & cōcauis cerebri partibus ex uaporibus ſurſū fumātibus cōprimitur frigore triſtitiæ, Et ſic ad oculos more rerum grauiū manat, ī oculis uero maxima eſt humilitas ibi ergo denſitate liquefactus emittitur ſicut ros e nube. Et ſic in triſtitia per cōpreſſionem lacrymæ fiunt, Sed in lætitia ſpiritus relaxantur & calor, unde humor ille cōglutinatur & ſic ad oculos manat ut dixim⁹, & ſic per relaxationem eduntur lacrymæ. Nota autem q ꝑpter cauſas duas generantur lacrymæ, reſpectiue ad primū motum, quia in triſtitia cōprimitur cor, in lætitia dilatat. Sed in fine tamē eadē eſt deniq; cauſa, q a ita in hac ſicut & in illa per cōpreſſionē emittuntur. Seneca in thyeſte, in ultimo actu. An hēt lacrymas magna uoluptas, & Stat. lib. v. thebe. Atq;

Cum tantum arderem. quantū trinacria rupes.
Lymphaq; in œtæis mallia thermopylis.
Mœſta nec aſſiduo tabeſcere lumina fletu
Ceſſarent, triſtiq; imbre madere genæ.
Qualis in aerii pollucens uertice montis
Riuus, muſcoſo proſilit e lapide.

Aetna

Tabeſcere.

Trinacria.

Lacrymæ in gaudio.

Lacrymarū dux cā

Thermopilæ.

Callidromō

alio maduerunt lumina fletu. ¶ Qualis in aerii, cõparationem facit a lacrymis manantibus ab oculis ſuis, ad aquam ex montano fonte manantem quæ cum incœperit ad procliuia deſcendere largiter fluens per populum iter habet. ¶ Montis aerii, alti. ¶ E lapide muſcoſo, muſco contecto. Eſt nãq; muſcus berba in fontibus & locis bumidis naſcens.

Muſc?

¶ QVI

Qui cum de prona præceps eſt ualle uolutus.
Per medium denſi tranſit iter populi.
Dulce uiatori laſſo in ſudore leuamen,
Cum grauis exuſtos æſtus biulcat agros.
Ac uelut in nigro iactatis turbine nautis,
Lenius aſpirans aura ſecunda uenit.
Iam prece Pollucis, iam Caſtoris implorata.
Tale fuit nobis Mallius auxilium
Is clauſum lato patefecit limite campum,
Iſq; domum nobis, iſq; dedit dominam.
Ad quam cõmunes exerceremus amores,
Quo mea ſe molli candida diua pede
Intulit. & trito fulgentem in limine plantam

cum de p̄na, primo e mõte deſcendit in plana & uallẽ mõti uicinã deinde ex ualle curſum continuans per populum aliquem tranſit.

¶ Per me. iter, p̄ mediã uiam. ¶ Dulce uiatori laſſo, boc non ad cõparationem pertinet, ſed eſt poeticæ deſcriptiõis euagatio quæ ultra tres uerſus extendi non debet, ut ſuperius ex Seruio annotauimus, eſt autem ſenſus, ꝙ ex buiuſmodi aqua uiatores æſtatis tempore itineris labore defeſſi recreantur, & ordo eſt per appoſitionem, riuus dulce leuamẽ. ¶ Viatori laßo, longo itinere defatigato. ¶ Cum æſtus biulcat, calor aperit & ſcindit tellurem. ¶ At uelut in nigro, licet in antiquo codice boc loco feneſtra reperiatur, ſenſus tamẽ ſic cõtinuari poteſt, ut omißa cõparatione per aliã cõparationem narratio ſic procedat, cũ amore inſano detinerer tu mibi tale auxilium dediſti quale ſolet afferre ſecundus uentus nautis in ſũma tẽpeſtate iactatis implorata iam ope caſtoris et pollucis qui dicuntur eſſe felia ſignia nauigantibus, ſicut belena peſſimum, unde

Caſtor et pollux

belena

Statius in yii. Theb. Cum iam damnata ſororis Igne therapnei fugerunt carbaſa fratres. Ordo igitur eſt, at uelut aura ſecunda lenius aſpirans uenit nautis iactatis in nigro turbinẽ iam p̄ce caſtoris & pollucis implorata tale fuit nobis mallius auxilium. Cur autem gemini nauigantibus felicẽ p̄bere nauigationem putẽtur docet Diodorus li. y. cap. iii. de quibus etiam Pli. li. y. c. xxxyii. loquitur. ſcribit Ariſtoteles in meteorologia ꝙ ignes ſunt quidã qui placide reſident cum ob aerem denſatum aſcẽdere nequeunt quod ſignum eſt tẽpeſtatis finiẽtis. ¶ Iã p̄ce pollucis q. d. in extremo periculo cum nulla ſit ſpes ſalutis & ad uota nautæ cõfugiũt ¶ Is clauſum lato patefecit, poſſumus allegorice per clauſum cãpum Anguſtũ amorem intelligere uel re uera anguſtos terminos agri. Nã cum puella mallio ĩ delitiis eſſet, & percipiſſet eã a catullo amari poetæ ipſi puellã cõceſſit, deditq; illi domum in qua babitaret, & præterea partem agri quæ terminabat cũ agro quem iam Catullus poſſidebat, Ea

tamen lege ut ⁊ ipſe poſſet cum illa rem habere, ¶ Quo mea, quo.i.ad quam domum. ¶ Mea diua, Amica mea, non autem dea uenus, eſt enim moris amantium, Amicam deam appellare. Virgilius. Parta meæ Veneri ſunt munera. dicit enim ueniſſe ad ſe amicam in domum datam a mallio ¶ Molli pede, Tenero, hoc ad laudē puellæ dictum eſt. ¶ Limine trito, Epitheton aptum limini.

Innixa, arguta conſtitit in ſolea.
Coniugis ut quondam flagrans aduenit amore,
Proteſilaeam laodamia domum.
Accepta fruſtra nondum cum ſanguine ſacro
Hoſtia, cœleſteis pacificaſſet heros.
Nil mihi tam ualde placeat Rhamnuſia uirgo,
Quod temere inuitis ſuſcipiatur heris.
Quam ieiuna pium deſideret ara cruorem,
Docta eſt amiſſo Laodamia uiro
Coniugis ante coacta nouum dimittere collum.

¶ INNIxa plātā, figurate dictum. ¶ Conſtitit ī ſolea, in calceo, Sic ēt Propti. ꝓſilit in laxa nixa pedē ſolea. ¶ Arguta ſo. uel breui et arcta. Virg. Argutūq; caput, uel reſonāti. Virgi. Argutos inter ſtrepere anſer olores, unde ⁊ crepida a crepādo.i.reſonādo dcā. Prima breui Perſi⁹ ſaty.ii. Nō hic q ĩcrepidas graiarū ludere geſtit. eſto alii uelint a græco deriuari cū falſum ſit, aſpexi. A. Gelliū li.xiii. c.xx. ꝙ licet dicat crepidas ⁊ crepidulas pria ſyllaba correpta id genus calciamētū appellari. qd græci κρηπῖδας uocāt eiuſq; calciamēti ſutores crepidarios, Nō tn̄ pp hoc dixit crepidam ex græca dictiōe deriuari. Aliī codices habēt cōſtituit ſolea, ⁊ erit ordo. Innixa arguta, ſolea conſtituit plantam ĩ limine. ¶ Coniugis ut quondam cōparatio hæc oſtendere uult magnitudinem amoris ipſius amicæ, qui tantus fuit quātus in laodomia quæ facta ſpōſa proteſilai impatiens amoris ad ipſum iuit anteq̃ ſacra eſſent deis facta, unde etiam mulctata eſt. qa maritus ad troiā periit, laodomia autem tanto amore uiri flagraſſe dicitur, ut audita eius morte optauerit umbrā mortui uidere, quā cum complexa eſſet, in eius complexu expirauit, ut fabulam tangit. Serui⁹ in ſexto. ¶ Proteſilaeam domum, domum proteſilai, fuit autem proteſilaus Iphicli filius qui inter duces græcos ad bellum troianum profectus cum prim⁹ e naui in littus deſcendiſſet ab hectore interfectus fuit. ¶ Accepta fruſtra, ⁊ accepta ⁊ incœpta legitur, ſi accepta fruſtra, hic diſtinguendum erit ut ſit ordo, laodomia fruſtra accepta, ſi incœpta ſequētibus iungetur, ⁊ ſenſus erit, cum hoſtia incœpta ideſt inchoata, nondum deos pacaſſet ⁊ propitios coniugio reddidiſſet, Accepta notanda eſt ſyllaba ta quæ naturaliter breuis propter duas in ſequenti dictione ſequētes cōſonantes producit. ¶ Pacificaſſet heros, dominos ideſt deos q rerum omnium domini ſūt, legitur ⁊ conciliaſſet. ¶ Hoſtia, uictima, ſacrificium quod pro coniugio fieri conſueuerat. ¶ Nil mihi tam ualde, quia laodomia quodammodo deos neglexiſſē uiſa eſt, Cum domum proteſilai non expectato ſacrificio ſecundum ritum nuptiarum acceſſerit, Ideo

Argutus.

Crepida.

Laodomia.

Proteſilaus.

Conſonantes ſubſequētes uocalē producunt.

poeta nemeſim precatur, ne ſibi aliquid placeat, quod fiat contra deorum uolun/tatem, Nam laodomia edocta eſt ꝙ pium cruorem.i.pium ſacrificium ara deſide ret, Et eſt quodammodo moralis ſententia, Et cum inciderit per hanc comparatio nem in mentionem laodomiæ, per ecuaſim digreditur ad ipſius hiſtoriam explican dam. ¶ Ramnuſia uirgo, nemeſis dea, quæ nimia fortuna elatos, odio habet. ¶ Inuitis heris, nolentibus deis. Ouid. Heu nihil inuitis fas quēquā fidere diuis. ¶ Ara ieiuna. in qua non fuerit mactata uictima. ¶ Cōiugis ante coacta, mo/dus eſt, quo edocta fuit, quoniam collum & amplexum noui coniugis proteſilai ad troiā euntis anteꝙ cum eo per duos annos fuiſſet, dimittere coacta fuit, quæ ſi diuturniori cum eo tempore fuiſſet, auidum ſaciaſſet amorem, & ſic ſaciata ma riti, mortem & abruptum morte coniugium mitius toleraſſet, quod quia nondum ſaciata erat pferre nō potuit. ¶ Nouū collū, uel iuuenile, uel nouiter ſibi cōiunctū.

Quam ueniens una atq; altera rurſus hyems
Noctibus in longis auidum ſaturaſſet amorem
Poſſet ut abrupto uiuere coniugio.
Quod ſcibant parcæ non longo tempore abeſſe,
Si miles muros iſſet ad iliacos.

¶ QVā ueniens una atq; altera, antequā per duos annos cū illo fuiſſet. ¶ Noctibus in lōgis, utpote q̄ ſunt hiemali tempore. Ratio enim hemiſ phærii hoc facit, ut æſtate lōgiores ſint dies & noctes breuiores, hieme uero no ctes longiores breuioribus diebus ſucce dant, quāto enim magis polus mūdi ele uatur ſupra orizontem, tanto maiores ſunt dies æſtatis quādo ſol eſt ī ſignis ſe ptētrionalibus, ſed ecōuerſo contingit, quādo eſt in ſignis auſtralibus, Tanto enim minores efficiuntur dies noctibus ita ꝙ in oībus circulis qui ſunt ab equi noctiali uſq; ad tropicū cācri et in ipſo tropico cancri maior eſt arcus diei ꝙ no ctis.i. arcus ſupra orizōtem ꝙ ſub ori/zonte, unde in toto tēpore quo ſol mo/uetur a principio arietis per cancrū uſ q; in finem uirginis maiores efficiūtur dies noctibus & tāto plus quāto magis accedit ſol ad cancrū. Vnde cum ſol eſt in tropico cancri qđ contingit idibus Iu nii dies Maximus eſt, & nox minima ꝙ in toto āno eſſe poſſit, In omnibus uero aliis circulis qui ſunt inter æquinoc/tialem et tropicum capriconi Maior eſt arcus ſub orizonte & mi/nor ſupra, unde arcus diei minor eſt ꝙ arcus noctis, Et ſecundum proportio nes arcuum dies noctibus minores effi ciuntur. Et quanto circuli ſunt propin quiores tropico hiemali, tanto minores efficiuntur dies, Vnde fit, ut ſole in tro pico capricorni morante quod contingit idibus decembris, Nox ſit maxima dies uero minimus ꝙ poſſit eſſe in toto anno cui quanto dies magis ꝑpinqua eſt, tan to noctem habet lōgiorem. ¶ Auidum amorem, laodomiæ.ſ. in maritū. ¶ Poſ ſet ut abrupto, qa ſi amorem ſaciaſſet, facilius poſtea mariti mortem tolerare potuiſſet, Cuius abrupto coniugio ſe ui uere poſſe quodammodo deſperabat. ¶ Quod ſcibant parcæ.ſ. abrūpendum eſſe cōiugium, fatatum nāq; erat ut qui primus græcorū in terram troianorum deſcendiſſet, occideretur, qđ proteſilao contigit, unde Ouidius, Hectorea pri mus fataliter haſta ꝑteſilae cadis, Eſto

Dies lōgiores ī æſtate noctes uero ī hyeme

Dies maxi m⁹ & nox mi nima.

Nox maxia dies mi nimus

Preteſilaus prim⁹ græcorū qui troiæ perijt

dyctis cretenſis referat ipſum æneæ telo occubuiſſe. Alexander contra perſas proficiſcens ad eleuntem proteſilao ſacrificauit, quoniam is primus græcorum ad littus barbarorum appuliſſet, ut Arianus meminit in primo de geſtis Alexandri. ¶ Si miles, ſi ipſe proteſilaus miles iuiſſet ad Troiam, uel ſit ſingularis pro plurali. i. ſi milites iuiſſent ad Troiam expugnandam.

Alex. ꝓteſilao ſacrificauit.

Nam tum Helenæ raptu primores arginorum
Cœperat ad ſe ſe Troia ciere uiros.
Troia nefas, cõmune ſepulchrũ Europæ, Aſiæq;,
Troia uirum, & uirtutũ omniũ acerba cinis.
Quæq;, & noſtro lætum miſerabile fratri
Attulit, hei miſero frater adempte mihi,
Hei miſero fratri iucundum lumen ademptũ,
Tecum una tota eſt noſtra ſepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia noſtra,
Quæ tuus in uita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longe non inter nota ſepulchra,
Nec prope cognatos compoſitum cineres,
Sed Troia obſcœna, Troia infœlice ſepulchrum
Detinet, a noſtro terra aliena ſolo,
Ad quam tum ꝓperãs fertur ſimul undiq; pubes
Græca penetraleis deſeruiſſe focos.
Ne Paris abducta gauiſus libera mœcha:
Ocia pacato degeret in thalamo.

¶ NAM tum helenæ, ex Nimio dolore poeta modo hãc modo illã attigit materiã, Ec/uaſis ẽ igitur poetica, qua oñdit cur ꝓ teſila. ad Troiã iturus eſſet, q.a.ſ. propter raptã helenã principes græciæ ad uindictã cõueniebãt, Nã ut Iſocrates ſcribit in oratione de laudibus helenæ, Anteq̃ nuberet illa menelao, oẽs græciæ principes exiſtimãtes ob formæ pulchritudinẽ, eã aliqñ rapi debere, cõi cõſenſu iurarũt, Cuiuſcũq; foret uxor ſi raperet oẽs ad ultionẽ ↄuẽturos. ¶ Troia ne. grauiter ob fratrẽ iterfectũ cõtra Troiã inuebit, ordo uero eſt, troia cõe ſepulchrũ aſiæ Europæq;, Troia acerba cinis uirũ ꝓ uiroꝝ et uirtutũ. nephas uero exclamatio ẽ ꝑ parẽtheſim iterpoſita ¶ Virtutũ, qa multi uiri fortiſſimi apd̃ illã periere, Virtus nãq; pro fortitudie ſumitur, Terẽ. Militum uirtutẽ noram. ¶ Aſiæ, ꝓpter Troianos. ¶ Europæ, ꝓpter græcos. ¶ Quæq;, & quæ troia mortẽ ẽt fratri attulit noſtro, de q̃ ſupius dictũ fuit, Sed nimio dolore pcitus, cum troiæ meminerit, nõ potuit ſe cõtinere, qn de fratris q̃ ꝙ morte, q in agro troião perierat aliqd diceret per digreſſiunculã qua utitur iterponẽdo ẽt uerſus eoſdem quos in principio ꝓtulerat. ¶ Quæq;, alii legũt. Quæ uæ ut uæ iteriectio ſit cõmiſerãtis. ¶ Quẽ nũc tam lõge, ordo ẽ, quẽ nũc terra aliena noſtro ſolo detinet tã lõge cõpoſitum inter nota, ſepulchra, nec ꝓpe cognatos cineres, ſed Troia obſcena, Troia ĩfelice ſepultum. ¶ A noſtro ſolo, a noſtra patria, alii extremo legunt. i. lõge hinc remoto. ¶ Troia ĩfelice, ꝓ infelici. Alii uero ſic legunt, Sed Troia obſcena. Troia infelice ſepulchrum detinet, ut ſit appoſitio, quã minime fieri poſſe hoc loco exiſtimo, ĩfelice nãq; repugnat. ¶ Ad quã tum ꝓperãs, ad quã. ſ. Troiã omiſſa. n. fratris lamẽtatione, ad primã narratio/

græcorum iuramentũ pp helenam

Væ.

uirtus

nē cōueniētium principum græciæ reuertitur. ⁋ Simul undiq; pubes græca, Dyctis lib. primo enumerat oēs duces græcoꝝ q ad Troiā uenerunt. ⁋ Penetrales focos, domos ſuas, Penetralia. n. dicuntur partes interiores domus, unde & penetrale ſacrificium dicebatur qđ in interiore parte domus fiebat, forte etiā per penetrales focos. Sacrificium intelligit, Nā græci queadmodum dyctis refert, poſtq̄ iureiurādo per religionē inimicitias cōtra priamum cōfirmarunt, pure lauteq; Martē & cōcordiam multis imolationibus hoſpitauere, Alii tamen penetralis deos habēt ſenſu clariſſimo, ideſt penates ſuos.

Penetralia.

⁋ QVO tibi tū caſu, q̄ fortuna belli troiani tu quoque o laodomia uirū amiſiſti. ⁋ Tāto te abſorbēs, qa dixerat dulcius aīa cō

Quo tibi tum caſu pulcherrima laodamia
Ereptum eſt uita dulcius, atq; anima
Coniugium, tanto te abſorbens uortice amoris,
Aeſtus in abruptum detulerat barathrum,
Quale ferunt graii peneum prope cyllenæum,
Siccari emulſa pingue palude ſolum.
Quod quondam cæſis montis fodiſſe medullis
Auſus falſiparens amphitrioniades,
Tempore quo certa ſtymphalia monſtra ſagitta
Perculit, imperio deterioris heri,
Pluribus ut cœli tereretur ianua diuis,

medio cbelonatæ ac Cyllene ſpatio peneus effūditur. Nā et peneus i arcadia fuit, Peneum uero Synalæphe eſt ſicut Rege

iugiū, per acclamationē. i. epiphonema, ſubiungit tāta erat profunditas amoris tui, quā Barathrum uocat, & eius profunditatē cōparat pfunditati paludis, quæ erat ad tēpe uñ exit peneus poſtq̄ ſiccata fuit palus, patefacta aqs uia per herculē eo tpe quo iuit ad ſtimphalidas aues iuſſu euriſthei iterficiēdas, Vt ex hoc in hoīes beneficio queadmodum & ex reliqs pateret ſibi ianua cœli, in quo iunoni cōciliatus hebē eius filiā habuit in uxorē. ⁋ Detulerat ī barathrū, Barathrum apud atheniēſes locus obſcurus erat et pfundus i quē Noxioꝝ cadauera deiciebātur βαρὺς grauis et ἀθρέω aſpicio, inde ad altitudinē pfundā traducitur, ut ad locum infernum ſæpe. ⁋ Quale ferūt graii, ordo quale ſolum pigue ferunt graii ſiccari. ⁋ Emulſa palude. i. ſiccata ab emulgeo. ⁋ Peneum ppe cilleneū, Sic. n. Strab. li. yiii. ait. In

Barathrum

Peneus fluui.

ſub euriſtheo et phæton p phaeton, & erit ſpōdeus in qnta ſede, Alii legunt peneum pter amœnū, ut clarior ſit ſenſus, De amœnitate uero circa peneum theſſaliæ fluuium loqtur Plinli. iiii. ca. viii. Nec illud debet nos mouere, Si peneum ppe cilleneū legerimus, q hercules in theſſalia & nō in arcadia paludē ſic cauerit, ut Diod. li. y. Teſtatur, Moris ē nāq poetaꝝ epitheta mutare, & quod unius loci eſt, alteri tribuere, Vt in multis locis Seruius teſtatur. ⁋ Amphitrioniades falſiparēs, Hercules iouis filius, Sed amphitriōis creditus, uti in fabulis habemus. Maxime apud Plau. in pria. ⁋ Cæſis medullis mōtis, hercules nāq; oſſā ab olympo ſeparauit, et ſic exitum dedit aqs, Vnde Luca. Poſtq̄ diſceſſit olympo herculea grauis oſſa manu ſubitæq; ruinā ſenſit aquæ nereus, metaphorice igī cæſis medullis Dixit, i. me

Epitheta mutant a poetis.

Medullæ mōtis.

dia parte mōtis. ⁋ Tēpore quo certa ſtymphalia mōſtra, hoc inqt egit hercules ꝗ̄do iuſſu euriſthei ad ſtymphalidas aues interficiendas in arcadiam ꝓfectus fuit. ⁋ Stymphalia mōſtra, aues quæ circa paludē arcadiæ uerſabātur, quæ ſtymphalis dr̄, & fructus uaſtabāt. ⁋ Certa ſagitta, Diod. li. y. dicit tabula ænea repercuſſa aues ad fugā cōpulſas. Sed Catullus poetas ſequutus ſagittis interfectas aſſerit. Strab. nāq; li. yiii. dicit ſtymphalidas aues ab hercule ſagittis et tympanis fugatas, poetas finxiſſe, Certa uero dr̄ ſagitta quæ locū fecit deſtinatū, Sic & certa manus ſagittātis dr̄. ⁋ Imperio heri deterioris, iuſſu euriſthei, q̄ herculi labores et domāda mōſtra ꝓponebat, iperabatq; licet fortitudine herculi iferior eſſet, ſic agēte iunone. ⁋ Pluribus ut cœli, Ideo paruit Euriſtheo, ut ipſe quoq; fieret ex laboribus deus. Et maritus hebes.

Stymphalis

Stymphalides aues ab hercule fugatæ.

Certa ſagitta

Hebe nec lōga uirginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Qui te non domitum ferre iugum docuit.
Nam neque tam carum confecto ætate parenti,
Vna caput ſeri nata nepotis alit,
Qui tū diuitiis uix tandem inuentus auitis,
Nomen teſtatas intulit in tabulas,
Impia deriſi gentilis gaudia tollens,
Suſcitat & cano uulturium capiti.
Nec tantum niueo gauiſa eſt ulla columbo
Comparſeu q̄ multo dicitur improbius
Oſcula mordenti ſemper decerpere roſtro,
Quantum præcipue multiuola eſt mulier,
Sed tu horum magnos uiciſti ſola furores,

Hebe herculi nupſit

HEbe nec lōga, hebe filia iunōis iuuentutis dea herculi iā deificato, et iunoni recōciliato nupſit, ut Diodo. teſtatur. Et ſic nō diu uirginitatē ſeruauit. ⁋ Sed tu⁹ alt⁹ amor. ſed amor tuus q̄ te in ꝓfundū et abruptū barathrū detulerat fuit ꝓfundior barathro illo paludis ad peneū q̄ q̄dē amor docuit te ferre iugū nō domitū. q. d. Tu eras idomito amori in maritū ſubiugata. ⁋ Qui te nō domitū, Alii ſic legētes hunc uerſum qđ diuū dn̄m ferre iugum docuit, ad herculis amorē i ſolē puellā referunt Sed malo uetuſtiorē ſeq lectionē. Cui⁹ ſenſus melius ꝓcedere uidet̄. ⁋ Nā neq; tā car̄, ad explicādū icredibilē laodomiæ amorē i maritū duas ſubiungit cōparatiōes, Cuius priæ ſenſus eſt. Nō eſt tātus amor ſenis diuitis & carētis hæredei nepotē ſibi natū ex filia quē poſſit hæredem, expſſo captatore iſtituer̄, ꝗ̄tus erat tuus o laodomia in maritum apđ iuris peritos hētur. Bona aūi & parētis hæreditario iure nepoti deberi Virgilio teſte, Ordo āt talis eſt. Nā neq; ulla nata alit tam car̄ caput ſeri nepotis parēti cōfecto ætate q̄ cum uix tandem inuētus auitis diuitiis tollēs gaudia, impia deriſi gētilis itulit nomē in tabulas teſtatas, ſuſcitat uulturiū a capite cano. ⁋ Tā car̄. ſ. ꝗ̄ erat maritus laodomiæ ⁋ Seri ne. Tarde geniti. ſic ēt Hom. uocat. τηλυγετον καιτηλυγενει. i. ſero natū et ī ultia ætate p̄ris q̄n̄ iā hæredē deſperabat. Sic Virg. de pallāte, Mea ſera et magna uoluptas. ⁋ Cōfecto æta. ſeni. ⁋ Qui, nepos. ⁋ Vix tā. inē. uix, cum difficultate, ⁋ Tādē, poſt lōgum

τηλυγετον.

tēpus. ¶ Inuentus auitis diuitiis, inuētus ꝗ antiquas et auitas aſſequatur diuitias ¶ Tollēs, remouens. ¶ Impia gaudia, qui gauiſurus erat ob mortē ſenis cuius hæreditati inhiabat, ideo ipia. ¶ Gentilis deriſi, decepti, ꝗa ꝓter ſpē ſuā inuentus eſt hæres, Gētiles uero dicūtur ꝗ ſunt einſdē familiæ, Et eodē noie appellantur, hinc Ouidius de fabiis. Sumūt gētiles arma ꝓfeſſa manus, Gētilis ergo affinis ꝗ hæreditatē ſperabat. ¶ Intulit nomē, dedit nomē notādum. ¶ In tabulas teſtatas, in teſtamētum periphraſticos. ¶ Suſcitat, expellit. ¶ A cano capite, a ſene. ¶ Vulturiū, Vulturē, Plau. in curcul. iacit ulturios ꝗtuor, captatorē aūt uocat ulturē, ꝗa ſicut ultur ſeꝗtur cadauer, ita captator ſenis orbi mortē expectat, Alii legunt, Suſcitat & cano ulturium capiti, tāꝗ bonū omen innuere uoluerit, ex Romuli ulturibꝰ, de ꝗbꝰ. T. L. li. i. Sed ꝑor et lectio et ſēſus mihi magis plꝫ. ¶ Nec tm̄ ni. Alia eſt cōparatio quæ talis eſt, Nec tātus eſt amor colūbæ, in colūbum quātus amor tuus in ꝓteſilaū. ¶ Vlla cōpar, ulla colūba columbo cōiuncta. ¶ Qui mul. di. ipro. ꝗ colūbus multo iprobius. i. inſaturabiliter decerpit oſcula roſtro ꝙ mulier ꝗ ꝑcipue eſt multiuola. i. multa oſcula uolēs, Et ſic catullus innuere uidetur, maiorē eſſe ardorē mulieꝝ, ꝙ cæteraꝝ aīantium, uel multiuola. i. multiplicis uoluntatis, Aliter ſi de colūba intellexerimus. Mulier ꝓ fœmina noue dictum erit, Vt dicat ꝙ mulier. i. ꝓ colūba, Alii codices hñt ſeu ꝗcꝗd dr̄ iprobius oſcula mordēti ſemꝑ decerpere roſtro, ꝙtū ꝑcipue multiuola eſt mulier. Et ſic erit ordo, Nec tātum ulla cōpar eſt gauiſa niueo columbo, ſiue ꝗcꝗd dr̄ īprobius ſemꝑ decerpere oſcula roſtro mordēti ꝑcipue ꝙtū multiuola eſt mulier ſed priorē lectionē magis ꝓbo. ¶ Sed tu horum, cōparationes adaptat & ſermonē ad laodom. cōuertit, o laodomia tu ſuperaſti furores horum. ſ. aui ſenis & columbæ & co id bi.

gētiles

ultur ultu rius.

Romuli ulltures.

Mulier ꝓ fœmina noue.

¶ VT ſemel es conciliata. cō iuncta. ¶ Viro flauo, ꝓte ſilao, uel ꝗ crinē flauum hēret, ꝗ cōmēdabat, unde Ouidi. ii. faſto. Forma placet niueuſꝗ color, flauiꝗ capilli. Vel flauum pro albicante poſitum acceperimus, ꝗa ꝓteſilaus ut Dares ſcribit Phrygiꝰ, Corpore fuit candido ultuꝗ honeſto. ¶ Aut nihil aut pau. poſt excurſionem tādem redit ad amicā ſuā, quam ad ſe ueniſſe dixerat, Ordo uero & ſenſus talis eſt, ¶ Cui. ſ. laodomiæ. ¶ Lux mea. i. amica digna nihil aut paulum concedere in me amando. ſ. ipſi laodomiæ. ¶ Tū. i.

Flauus capillꝰ

Vt ſemel es flauo conciliata uiro,
Aut nihil aut paulo cui tu concedere digna,
Lux mea ſe noſtrum contulit in gremium,
Quam circuncurſans huc illuc ſæpe Cupido,
Fulgebat crocina candidus in tunica.

lum tunc cōtulit ſe in noſtrum gremium. ¶ Quam circ. phātaſia eſt poetica, ꝙ circa amicā cupido uolitauerit. ¶ In tu. cro. i tunica coloris crocei græcū eſt. n. κροκινος, ſenſus āt ē, ꝙ cupido cādidꝰ, ꝗ ſolet nudus pīgi a poetis fulgebat in crocea tunica, qua induta erat amica ſua. Eſt. n. croceus color croco ſimilis ꝗ luteus dicit̃, fœminis autem maxime conueniēs, unde Donatus i principio expoſitionis ſuæ in Terentiū, ubi de habitu ꝑſonarum agit, meretrici iꝗt ob auaritiam luteus dat̃, imo ēt Pli. lib. xxi. c. viii. ſic iꝗt, lutei uideo honorem antiꝗſſimū

Protesilaus qualis

crocecꝰ color.

Luteꝰ color.

Quæ tamen & ſi uno non eſt contenta Catullo,
Rara uerecundæ furta feremus heræ,
Ne nimium ſimus ſtultorum more moleſti,
Sæpe etiam Iuno maxima cœlicolum
Coniugis in culpa flagrauit quottidiana,
Noſcens omniuoli plurima furta Iouis.
At qui nec diuis homines componier æquum eſt,
Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna,
Fragrantem aſſyrio uenit odore domum.
Sed furtiua dedit nigra munuſcula nocte,

antiquiſſimum in nuptialibus flāmeis totum fœminis conceſſum.

¶ ET ſi uno non eſt cōtenta ca. nam ſupra dixit fuiſſe ſibi cum mallio commune. ¶ Rara uerecūdæ furta feremus heræ, amicæ inquit quæ mihi ueluti heræ ē adulteria æquo aīo feremus, uerecundæ ꝙ ob uerecūdiam non uult mallio negare, Cum prius illius conſuetudine uſus fuerit, legitur & heri, ideſt ipſius mallius qui herus amicæ fuerat, tunc uerecunde aduerbium erit, ait nanq; ſe ideo uerecunde laturum ne impudens ſit, & ingratus erga mallium ꝙ ſibi puellā conceſſerat. ¶ Rara furta, ꝗa nō admodū ſæpe cum mallio rem habet. ¶ Ne nimiū ſi. uerecūde inq̃t feram furta ne utar ea moleſtia qua ſolent nōnulli uti circa amicas, ꝗbus nolunt quodāmodo legē īponere ne uenerem aliis concedant, quod ſi contigerit cruciantur. ¶ Ne ſimus moleſti, Amicæ uidelicet. ¶ Sæpe etiam Iuno, iunonis exemplo oſtēdit ſibi quoque puellæ culpam ferendam eſſe. Illa enim iouis adulteria ſciebat, et licet cum iracundia tamen tolerabat. ¶ In culpa quotidiana, quotidie. n. noua ſtupra adulteriaq; iupiter cōmittebat, ut apud Ouid. in muta. latiꝰ habemus. ¶ Flagrabat, ira ardebat, & tamē ferebat, Ideo nos quoq; feremus, ¶ Iouis om. ꝙ oia optata implere uolebat. ¶ Atq; nec di. & tāto magis inq̃t ferre debeo ꝙto hoīes deis comparari nō debēt, Ergo ſi dea iniurias ꝑtulit, Tanto magis ego feram ꝙ ſum homo. q. d. ſi illa cum ira ꝑtulit, Ego ſine ira ꝓferre debeo, Et hic ꝓculdubio uidetur uerus poetæ ſenſus eſſe, licet alii ſecus interpretentur, ſicut & ſequentem uerſum, Ipſius mētem, mea quidem ſententia non percipientes. ¶ Ingratū tremuli, Remoue inquit curam culpæ ipſius puellæ, quia hoc ſolet eſſe onus patris, non amatoris. Nam pater ſenex moleſte fert adulteria filiæ, Sed ego nō debeo ita curare. ¶ Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna. Alia rō quare ipſe debeat æquo animo ferre, quoniā ipſa non eſt uxor, Sed concubina, quod uolens ſignificare, dicit non eſſe manu patris adductam in domum ſuam odoratam more coniugum in nuptiis, Sed potius cum alteri nupta eſſet a marito clam ad ipſum ueniſſe.

¶ Fragrantem, redolentem. ¶ Odore aſſyrio, amomo & aliis odoribus qui plures naſcuntur in Syria.

¶ Furtiua munuſcula, adulteria quæ ſunt dona Veneris, ut Homerus τά τε δῶρ' ἀφροδίτης Vir. Veneris nec præmia noris. ¶ Nigra nocte, obſcuro noctis tempore.

Adulteria Veneris dona

¶ Ex ipſo uiri gremio, A mariti nãq; amplexu ſurgens ad me ueniebat. ¶ Si nobis id datur unis, mihi & tibi mallio, uel nobis unis pro mihi uni, uel unum legatur. i. unicum. Et eximium uidelicet q; dies illa qua habeo puellam notatur albo calculo tã quam feliciſſima q̃ſ uis etiam ipſa det alteri, uel ſit ſenſus Det mihi illud quo ipſa notet diem lapide candidiore. ideſtq; quando mecũ eſt illũ diẽ putet felicẽ, & nõ ſic i aliis facit. ¶ Lapide cãdidiore, hoc dictũ eſt ſecundum morem gentis thraciæ quæ calculos colore diſtinctos pro experimento cuiuſlibet diei in urnam condere, ac ſupremo uitæ die ſeparatos dinumerare conſueuit, atq; ita de felicitatis aut miſeriæ ratione pronuntiare, ſicut ſuperius annotauimus, & uti Plinius libro ſeptimo teſtatur, imprudentẽ diligentiam damnans, hinc Martialis. Et ſi calculus omnis huc & illuc diuerſus bicolorq; digeratur, unicet candida turba nigriorem. Alii cretenſium fuiſſe morem dicũt. ¶ Hoc tibi quod potui, concluſio eſt elegiæ, qua ſe excuſat poeta ſi mallii meritis dolore impeditus & mœrore confectus non ſatisfecerit.

Mos calculorũ apũd thracas

¶ Hoc munus cõfectum carmine, ideſt iſtam elegiam. ¶ Pro aliis officiis, quæ ſcilicet in me contuliſti præter illud qđ commemoraui. ¶ Ne noſtrum ſcabra. hoc inquit carmẽ ſcripſi me nomen tuũ meumq; ulla uetuſtatis obliuione deleri poſſit. ¶ Scabra rubigine, metaphorice, conſumptione aliqua & obliuiõe ¶ Hæc atq; illa dies, hoc eſt aliqđ tpis ſpatium. ¶ Huc addant diui quãplurima, ultra hoc munus carminũ qđ tibi pro tuis meritis mitto, etiã opto Dei addant ea quæ iuſtitia dabat hoibus piis in ſæculo aureo, q oĩ bonorum genere abundabant, ut Heſiodus in agricultura oſtendit. Et Ouidius in primo mutationum hĩc forte eſt ſententia illa Virgiliana. Dei tibi ſi qua pios reſpectãt numia, ſi quid Vſquã iuſtitiæ eſt, Et mens ſibi cõſcia recti, Præmia digna ferant. ¶ Quæ themis olim, Secundum Heſiodum in Theogonia, Themis filia fuit cœli & terræ, et una de uxoribus Iouis, de qua iuſtitiam & bonas leges & pacem florentem natas eſſe dicit. Scribit Feſtus, Themin deam putabant eſſe quæ præciperet hominibus id petere quod fas eſſet. Eamq; id eſſe exiſtimabant quod fas eſt id eſt θεμις. ¶ Antiquis piis, antiquitus ſub ſæculo aureo uiuentibus.

Aureũ ſæculũ

themis Iouis uxor.

Fas.

¶ Sitis felices, in fine elegiæ & Mallio & ſibi & amicis felicitatem optat. ¶ Et tua uita, amica tua.

Q Ipſius ex ipſo dempta uiri gremio,
 uare illud ſatis eſt. ſi nobis id datur unis,
h Q uo lapide illa diem candidiore notet.
 oc tibi quod potui confectũ carmine munus,
 Pro multis aliis redditur officiis.
Ne noſtum ſcabra tangat rubigine nomen,
 Hæc atq; illa dies, atq; alia, atq; alia,
Huc addent diui quam plurima, q̃ Themis olim
 Antiquis ſolita eſt munera ferre piis.
Sitis fœlices & tu ſimul, & tua uita.
 Et domus ipſa, in qua luſimus, & domina.

Et qui principio nobis terram dedit, atq;
A quo ſunt nobis omnia nata bona,
Et longe ãte omnes mihi quæ me carior ipſo eſt
Lux mea qua uina uiuere dulce mihi eſt.

EPI GR. ELEG. FINIS.

¶ ET qui principio, ad Mallium hec referri non debet quia iam de illo dixerat. Sitis felices & tu ſimul & tua uita. Nũc autem in tertia perſona de alio loquitur, præterea Mallium dixerat ſupra dilataſſe agrũ non donaſſe a principio, Et iõ Cæſarem potius uel aliquẽ aliũ denotaſſe uidetur a quo agrum et bona multa acceperit. ¶ Et longe ante omnes lux mea, Ordo. Sit felix iprimis amica mea a cui⁹ uita uitæ meæ ſolatiũ. Iocũditas felicitaſq; depẽdet.

EXPOS. IN ELEGIAS. FINIS.

In Rufum. EPIG. I.

Noli admirari quare tibi fœmina nulla
Ruſe uelit tenerum ſupposuiſſe femur.
Non ullam raræ labefactes munere ueſtis,
Aut perluciduli delitiis lapidis.
Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper

I. EPIG. EL. EXPOS.

Noli admirari, in hac ultima operis parte epigrãmata elego carmine conſcripta ſubiunxit poeta Quæ ut filium ſatyrica felle aſperſa ſũt hoc uero primum contra Ruffum diuitem & male olentem ſcriptum eſt, qui licet munera donaret mulieribus, nec ab illis tamen amabatur, cuius rei cauſam poeta aſſerit fuiſſe teterrimum alarum odorem, unde ipſum hortatur ut e duobus alterum faciat, uel ꝙ malum ſuffocet odorem, uel admirari deſinat cur nõ ametur. ¶ Noli admirari, cũ enim cãm manifeſtã eſſe referat tollit admirationẽ cum nulla ſit admirationis cauſa niſi ignorantia. ¶ Tenerum femur, ut cum ipſa cocas, ſcilicet. ¶ Non ullam raræ, noli etiam admirari q; nullam labefactes munere ueſtis aut gemmæ, ideſt ſi etiam donis prætẽſis non potes ad tua uota aliquam flectere. Et ſic labefactas eſt uerbum, nõ nomẽ. ¶ Raræ ueſtis, p̃cioſæ, unde ẽ in p̃uer. oĩa rara p̃clara, alii Rallæ legũt, eſt enim ueſtis tenuiſſima cuius meminit Nonius auctoritate Plauti.

Rarus Prou. Ralla ueſtis,

¶ Delitiis lapidis, gẽmæ namq; ob delitias tantum expetunt.

¶ Lapidis pelluciduli, gemmæ lucidæ ſplendentiſque. ¶ Lædit te, tibi nocet.

¶ Fabula, rumor, ſermo qui de te uulgo habetur. ¶ Valle ſubalarum, ala & ſubala pars communis eſt coſtæ. brachii, & humeri. ¶ Trux caper, ideſt odor hircinus. Oratius. An grauis hircinis cubit hircus in alis. Hircus enim et caper dicitur caprarum admiſarius qui poſtquam coire cœperit fœtere ſolet. Hinc pro fœtore qui ſub alis fit ponitur. ¶ Trux, naribus crudelis.

Ala et ſubala hircus

¶ Hunc, ſcilicet fœtorem. ¶ Metuunt omnes, fœminæ uidelicet.

¶ Neq; mirum, in hoc ruffi ſtoliditatẽ damnat q in re manifeſtiſſima admiratione inde afficeretur. ¶ Nam mala eſt

beſtia, alludit ad hircum animal.

¶ QVARE aut, concluſio eſt. ¶ Naſorum peſtem, ideſt ipſum fœtorem, qui eſt tanquam peſtis naſis. ¶ Aut mirari deſine, aut admurationem depone.

ſi quem tarda podagra ſecat, ideſt ſcindit & diſcruciat, ſenſus uero eſt, ſi cui nocent hæc duo genera malorum, nocēt æmulo & amicæ tuæ, & ita habet codex meus ex paterna emendatione. Alii

II. EPIGRAM. EL. EXPOS.

Hunc metuunt oēs, neq; mirū, nā mala ualde eſt
Beſtia, nec qui cum bella puella cubet.
Quare aut crudelem naſorum interfice peſtem,
Aut admirari deſine, cur fugiunt.

De muliere ſua. EPIG. II.

Nulli ſe dicit mulier mea nubere malle
Quam mihi, non ſi ſe Iuppiter ipſe petat.
Dicit, ſed mulier cupido quod dicit amanti,
In uento, & rapida ſcribere oportet aqua.

Ad Virronem. EPIG. III.

Si cui Virro hoī ſacer alarum obſtitit hircus,
Aut ſi quem merito tarda podagra ſecat.
Aemulus iſte tuus, qui ueſtrum exercet amorem,
Mirifice eſt a te nactus utrunq; malum.
Nam quotiens futuit, totiēs ulciſcitur ambos,
Illam affligit odore, ipſe perit podagra.

Ad Leſbiam. EPIG. IIII.

n Vlli ſe diſcit, infidelitatē mulierū ſub perſona amicæ ſuæ hoc epigrāma te taxare uoluit Catullꝰ, illa namq; ut amorem ſuum in poetā indicaret, dicere ſolebat, Nulli ſe magis uelle ꝙ̄ Catullo nubere, nec ipſi ioui. Sed Catullus dicit id fieri non ex corde ſed ob uſitatam mulierum fallaciam, quoniam talia uerba ut uana i uēto & aqua ſunt ſcribenda. ¶ In uento & rapida. i. in re inſtabili, prouerbiale eſt, quaſi dicat uanum eſt.

uero legere maluerunt. Si cui iure bono ſacer alarū &c. Sed notandum qđ licet obſtitit præteriti tēporis dixerit, ſubiungit tñ in præſenti ſecat, ratione carminis. ¶ Tarda, ab effectu, ſicut frigus pigrū dicitur. ¶ Sacer, execrabilis dicitur, ut inquit Seruius libro tertio æneid. Virgilius ſacræ panduntur portæ, et alibi. Auri ſacra fames, tractus eſt autem ſermo, ex more gallorū Nam Maſſilienſes quotiens peſtilentia laborabant unus ſe ex paupibus offerebat alendum anno ītegro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus uerbenis & ueſtibus ſacris circunducebatur per totam ciuitatem cum execrationibus, ut ini pſum reciderent mala totius ciuitatis, Et ſic piciebatur, hoc autem in Seruio ex petronii auctoritate lectum eſt. ¶ Æmulus iſte tuus, Ruffum notare uidetur de quo antea dixit. ¶ Veſtrum amorem, amicam tuam

Sacer mos gallorum.

III. EPIG. EL. EXPOS.

ſ I cui uirro, Virronem amicum conſolatur ꝙ ſi eius riualis ad ipſius amicam uadit, Vterque dat pœnas, quoniam puella fœtore ſub alarum cruciatur. Illi autem ex coitu augēt dolor podagræ. Ordo uero talis eſt, o Virro ſi cui hoī ſacer. i. execrabilis ¶ Hircus, ideſt fœtor alarum nocet aut

Pron. de uento & aqua.

ſuamq́ꝫ. ¶ Exercet, ſubagitat. ¶ A te, opera tua, quia illi conceſiſti amicam. ¶ Vtrūq́ꝫ malum, & fœtoris & podagræ ſicut in ſequentibus declarat. ¶ Ambos, & ſe & amicam, & ipſe met declarat quo modo in uerſu ſequenti. ¶ Odore, alarum fœtore. ¶ Perit podagia, quia ex coitu dolor augetur. Eſt autem podagra dolor & contractio pedum, & in hac dictione ſyllaba media indifferens eſt Ouid. Tollere nodoſam neſcit medicina podagram, Martialis uero litigat & podagra Diodorus flacce laborat. Podagra.

IIII. EPIGRAM. ELEG. EXPOS.

Dicebas quondam ſolum te noſſe Catullum
 Lesbia, nec præ me uelle tenere iouem.
Dilexi tum te, non tantum ut uulgus amicam.
 Sed pater ut gnatos diligit, & generos.
Nunc te cognoui, quare & ſi impenſius uror,
 Multo mi tum es uilior. & leuior.
Qui potis eſt inquis? q̄ amantē iniuria talis,
 Cogit amare magis, ſed bene uelle minus.
Odi & amo, quare id faciam fortaſſe requiris?
 Neſcio ſed fieri ſentio & excrucior.

Iice d bas quō dam, mirę affectum in hoc epigramma te expreſſit Catullus. Zelotipia enim ductus q lesbia datam fidem non ſeruarat alium amando, Dicit ſe quidē ardentius illam diligere, ſed tamen nollet illi bene eſſe. Adeo ut duo hæc quæ contraria ſunt in ipſo tamen eſſe uideantur, ut quodam modo amet & odio habeat. ¶ Nec præ me, ante me & id propriæ eſt quod uulgo dicitur reſpectu mei. ¶ Velle tenere iouem, ſuperius enim in ſecun lo epigr. dictum fuit non ſi ſe iupiter ipſe petat. ¶ Non tantum ut uulgus amicam, non tantum ut uulgares diligunt amicas ſuas, qui ea de cauſa diligere uidentur ut cum illis rem habeant. ¶ Sed pater ut gnatos, ſolent enim patres maxime filios et generos a quibus generis propagationem ſperant diligere. ¶ Nunc te cognoui, noui iam fallacias tuas, Tuamque perfidiam. ¶ Quare etſi impenſius uror, quduis maiori accendar amore. ¶ Multo mi tamen es uilior & leuior, quamuis urar tamen habeo te uiliorem & leuiorem q̄ prius. ¶ Qui potis eſt inquit, qui ideſt quo modo. ¶ Potis eſt, poteſt hæc fieri, ſcilicet cū ſint duo contraria. ¶ Quod amantem iniuria talis, reſponſio eſt Catulli ideo fieri poteſt, quia talis iniuria qualem mihi feciſti amando alium cogit amantem magis amare ſed minus uelle bene. Et ideo te uiliorem habeo. Et q̄ uis amare a philoſophis dicatur uelle illi bene eſſe quem amamus. Tamen amare & bene uelle differunt, quoniam amor perturbatio eſt, uelle autem eſt uoluntatis & rectæ rationis, unde Cice. quarto Tuſcu. quæſti. Voluntas eſt quæ quid cum ratione deſiderat. Et ideo amator qui ſibi alium præferri uidet maiore perturbatione amoris afficitur, ſed tamē nō uult bene eſſe amice immo cauſa ulciſci deſiderat. Eſto alii dicant q amamus corpus & beneuolumus animo. Et ſic Catullus corpus lesbiæ amabat. Sed animo minus bene uolebat, Et ideo concludit. ¶ Odi & amo. Sētio inquit in me duo hæc eſſe, Sed quo modo ſint & qualiter id fieri poſſit neſcio cauſam adduce Amare & bñ uelle.

re. Et hoc modo duo hæc carmina acute admodum ut pater meus docuit epigrā matis ſententiam concludunt, cum prius alibi ſeparata legerentur.

V.EPIG.EL;EXPOS.

In Rufum ingratum. EPIG. V.

Deſine d̄ quoquam quicquam bene uelle mereri
Aut aliquem fieri poſſe putare pium
Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe benigne.
Immo etiam tedet, ſtatq; magiſq; magis.
Væ mihi, quem nemo grauius, nec acerbi⁹ urget
Quā mō, q̄ me unū, atq; unicū amicū habuit.

In Gellium EPIGR. VI.

Gellius audierat patruum obiugare ſolere:
Si q̄s delitias diceret, aut faceret.

Eſi
d ned
quo
q̄ꝫ, hoc eſt
alteri⁹ epi
gramma
tis initiū
quod cuz
præceden
ti ante pa
ternā cor
rectionē
cōiunctiz
legebatur
Contra Rufum ingratum ſcribit hoc epigramma, qui cum amicus Catulli eſſet leſbiam eripuit, de quo etiam infra in .ylii. epigram. ⁋ Deſine de quoq̄ꝫ, ſententia eſt generalis in ſecunda perſona uel poeta ſe ipſum alloquitur, ut eſt iratis mos uſitatiſſimus, dehortatur enim ſe ip̄um a beneficiis in alios exhibēdis cum Ruffus adeo ingratus fuerit. ⁋ Deſine de quoq̄ꝫ, poſtquam Ruffus decepit. ⁋ Bene uelle mereri .i. in aliquem beneficia conferre. ⁋ Aut aliquem fieri, noli amplius exiſtimare ꝙ aliquis poſſit eſſe pius, cum hic adeo ſit igratus. ⁋ Omnia ſunt ingrata, ex nimia iracundia non tātum homines, ſed & omnia ingrata aſſerit. ⁋ Nihil feciße benigne? Cum interrogatione hoc legi poteſt, ut ſit obiectio, nihil uis feciße benigne. Et ſic obiectionis erit reſponſio, immo etiam tedet, ſcilicet benigne feciſſe, uel ſit talis ordo. Stat, ideſt placet magis & magis nihil benigne feciſſe. Illud uero per parenteſim poſitum erit, imo etiam tedet, notandum tamen eſt ꝙ uerſus iſte & alio modo legitur. Immo etiam tedet, Tedet abeſtque magis, ut ſit ſenſus nō ſolum tedet ſed etiam obeſt, ideſt nocet benigne feciſſe. ⁋ Væ mihi, ſcilicet ſtat, uel obeſt ſecūdum aliam lectionem. In aliis etiam codicibus legitur. Væ mihi. ⁋ Quem, ſcilicet me. ⁋ Nemo urget, nemo maiorem mihi affert moleſtiam. ⁋ Quam modo q, q̄ꝫ Rufus qui modo, ideſt pauleante habuit me unum & unicum amicum & tamen mihi amicam eripuit.

VI. EPIGRAMMA ELEG. EXPOS.

Ellius audierat patruum, Patruus Gelii Zelotipia uxoris
g
ductus nolebat quemquam delitiis et urbanitate apud ipſam uti, quod cū intelligeret Gellius q cū illa rē hēbat

eā cōtēnere ſimulans, ita egit ut patruus nihil diceret, & gellio ipſi adeo uia con cederet, ut ſi etiam ab eodem irrumatus fuiſſet, tamen ne uerbum quod dicere auſus eſſet. Ex quo etiam latenter uult quodammodo inferre & ſatyrice taxare gelium etiā ipſius patrui irrumatorem fuiſſe.

¶HOC ne ipſi acciderET, n obiurgaretur a patruo. ¶Patrui perdeſpuit, neglexit, contēpſit. ¶Ipſam uxorem. quā comprimebat ſcilicet.

Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipām
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem
Quod uoluit, fecit, nam, quamuis irrumet ipſum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus?

In Leſbiam. EPIG. VII.

Huc eſt mens deducta tua mea Leſbia culpa,
Atq; ita ſe officio perdidit ipſa ſuo.
Vt iam nec bene uelle queam tibi, ſi optima ſias
Nec deſiſtere amare, omnia ſi facias.
Si qua recordanti bene facta priora uoluptas
Eſt homini, cum ſe cogitat eſſe pium.
Nec ſanctam uiolaſſe fidem, nec fœdere in ullo

facit, & ſic erit faciet temꝑ pus ꝑ tempore. niſi legerim⁹, uerbū nō facit & patruus.

VII. EPIGR. EL. EXPO.

Ve b eſt mēs deducta, leſbiā ingratam & in amore fidem non ſeruantem arguit, Deinde ſe ipſum multis rationibus conſolatur, poſtremo deos rogat, ut a tetro amoris morbo liberēt. ¶Huc, ad hūc ſtatū ad hāc cōditionē. ¶Tua cul. ob tuā pfidiā. ¶Suo offi. qa mens ipſa neſcit amplius ſuum exercere officium qd eſt uti ratione. ¶Omnia ſi facias, quaſi dicat ſi etiam contra me omnia mala faceres. ¶Si qua recordanti, multi hic uoluerunt eſſe alterius epigrammatis initium, in codice tamē uetuſto cōtinuatur cum præcedenti, & ſenſus quoque continuari uidetur, Eſt autem hyperbaton uſque ad multa parata manent, & eſt ſenſus, ſi ex recte ante acta uita aliqua eſt homini uoluptas.

¶Et patruum reddidit harpocratem, fecit ipſum tacere, Fuit enim harpocrates uir ægyptius qui digito ſalutari ſilētium indicebat in comitatu iſidis, quia capitale erat, ut inquit btūs Augu. lib. xxi. de ciui. dei. dicere iſim & ſerapim homines fuiſſe, unde deus ſilentii appellatus q ab ægyptiis colitur, de quo diffuſius Pluth. in oratiōe de ſerapidis nu mine, de quo & Ouidius lib. ix. ubi de iſidis comitatu loquitur intellexiſſe uidetur, quiq; premit uocem digitoq; ſilētia ſuadet & nunc capitolio prohibitū, meminit Tertulianus in apologetico. ¶Quod uoluit fecit. Liam in domo patrui omnia quæcunq; uolebat faciebat q. d. ſub hac diſſimulatione habuit rem cum uxore patrui, & ille tacebat. ¶Nunc q̄uis irrumet ipſum, licet etiam patruum ipſum irrumaret tamē ille ne uerbum quidē diceret, uel ſit ſenſus, q̄uis hoc tempore etiam patruum ipſum irrumet, tamen ille ne uerbū q̄dē

¶Eſſe pium, pietas iuſtitiæ pars eſt quæ erga deos & parentes exhibetur. ¶Nec uiolaſſe fidem, quæ inuiolabiliter ſeruanda eſt etiam hoſti. ¶In ullo fœdere, in aliqua pactione.

pietas

Harpocrates

¶ NVmine diuū abuſum, Is enim deos abuti uidetur qui per eorum iurat numina, et promiſſa minime ſeruat. ¶ Ex hoc ingrato amore, quia cū ipſam deperires, tibi fidem non ſeruauit. ¶ Hoc a te, ſc. n. ipſum alloquitur poeta. ¶ Facta dictaque ſunt, leſbiæ .ſ. ¶ Oiaq; ingratæ, cū tu omnia egeris quæ pro amica fieri poßūt, ob eius tātum igratitudinē omnia perierunt. ¶ Quare iā te cur amplius excrucias amando ingratam ſcilicet. ¶ Quin te animo affirmas, quin cum indicatiuo uim habet reprehenſionis, ut quin taces .i. cur nō taces. ¶ Inſtinctuq; reducis, retrahis reuocas ab inſtinctu amandi. ¶ Et deis inuitis, q tibi non fauent in amore. ¶ Difficile eſt lōgum, anthypophora eſt contra ſe ipſum. ¶ Difficile eſt, reſpōſio eſt ipſi⁹ poetæ, eſt inquit qdē difficile, Sed tamen ſi uolueris efficies .q.d. nihil difficile uolenti, ordo eſt. Verum ſed efficies quodlubet, ideſt illud quod tibi placet. ¶ Vna ſalus hæc eſt, ſcilicet uelle deponere. ¶ Hoc facies, depones inquit amorem. ¶ Siue id non pote ſiue pote, ſiue potis eſt ſiue non, ideſt ſiue hoc poſſit ſiue nō poſſit fieri, pote pro potis eſt, Perſius. Qui pote uis dicā, nugaris. Et ꝓper. qua pote quiſque in ea conterat arte diem. ¶ O dei iam Deos in auxilium inuocat. Vt ab amore liberetur.

Diuum ad fallendos numine abuſum hoīes.
Multa parata manent in longa ætate Catulle,
Ex hoc in'grato gaudia amore tibi.
Nā quæcūq; hoīes bene cuiq̄, aut dicere poſſūt,
Aut facere, hæc a te dictaq;, factaq; ſunt,
Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
Quare iam te cur amplius excrucies?
Quin te animo affirmas, teq; iſtinctuq;, reducis
Et diis inuitis deſinis eſſe miſer?
Difficile eſt longum ſubito deponere amorem,
Difficile eſt, uerum hoc qua lubet, efficies,
Vna ſalus hæc eſt, hoc eſt tibi peruincendum,
Hoc facies ſiue id non pote, ſiue pote.
O dei, ſi ueſtrū eſt miſereri, aut ſi quibus unquam
Extremā iam ipſa in morte tuliſtis opem,
Me miſerum aſpicite, & ſi uitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemq; mihi.
Quæ mihi ſubrepēs imos, ut torpor, in artus.
Expulit ex omni pectore lætitias.
Non iam illud quæro, contra ut me diligat illa,
Aut quod non potis eſt, eſſe pudica uelit,
Ipſe ualere opto, & tetrū hūc deponere morbū.
O dei reddite mi hoc pro pietate mea,

¶ Et ſi uitam puriter egi, hoc eſt quod ſuperius dixit, ſi qua recordanti &c. ¶ Hanc peſtem, amorē uel amoris cruciatum. ¶ Vt torpor, tanquam ueteranus morbus. Alii codices hn̄t uelut anguis i artus. ¶ Ipſe ua. opto .i. ſan⁹ fieri ab amoris ꝑturbatiōe. ¶ Tetrū mo. amorē tā igratæ mulieris. ¶ Reddite hoc, ut liber ſim ab amore. ¶ Pro pie. mea, nā ſupius dixerat cū ſe cogitat eſſe piū.

Nihil difficile uolenti.

Pote.

Quin cū īdicatiuo

VIII.EPIG.EL.EXPOS.

r Vfe mihi fruſtra, In rufum inuebit̄ ꝗ poetæ familiaritatē iniit, & amicā eripuit. ¶ Fruſtra ac neqcq̄; irrito labor̄ et uana ſpe. ¶ Fru

Ad Rufum. EPIG.VIII.

Rufe mihi, fruſtra. ac nequicq̄ credite amice,
Fruſtra? imo magno cum pretio, atq; malo.
Siccine ſubrepiſti, mi atq; inteſtina perurens,
Sic miſero eripuiſti omnia noſtra bona?
Eripuiſti heu heu noſtræ crudele uenenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

In Gallum. EPIG.IX.

Gallus habet fratres, quoꝝ eſt lapidiſſima cōiūx
Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo eſt bellus, nā dulceis iungit amors
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo eſt ſtultus, nec ſe uidet eē maritū,
Qui patruus patrui monſtret adulterium.
Sed nunc id doleo, quod puræ impura puellæ

ru/ ra.

ſtraꝰ Corrigit qđ dixerat et ſimul iocatur in dictionis ſignificatione, Cū.n. dixiſſet fruſtra cognite i telligere uoluit ꝗa.ſ. nō es mihi amicus. Sed ꝗa ēt fruſtra dr̄ ſine effectu. Ideo ſubiungit cum interrogatiōe fruſtra? imo inꝗt nō fruſtra, ſed cū dāno meo, nā ſi fruſtra eſſet nullū ſentirē dānū. ¶ Magno cum ꝓtio, cum magna pœna & magno dāno. ¶ Siccine ſurrepiſti mi, legitur & ſiccine ſubrepēs mi. eſt aūt ſenſus, hoc ne modo latēter te in amicitiā meam inſinuaſti, ut puellā mihi eriperes. ¶ Oia noſtra bona, i. amicā in qua erāt oia noſtra bona. Nā amica ē aīa amāti. In ea reponit amator ſpem oēm, Oēs cogitatiōes, oē ſtudium, oēm mētem, exiſtimat nāq; ab ea oia pendere, & ꝙ uiuat eiuſdem muneris eſſe. ¶ Eripuiſti, hic diſtinguendum eſt. Ingenti nāq; dolore uerbum iterauit, Et eodem dolore parcitus epigrāma cōcluſit, oſtendens rufum cauſas mortis præbiturum. ¶ Heu heu noſtræ peſtis amicitiæ, ex correctione paterna ſic lego. Cum prius pectus amicitiæ nullo ferme ſenſu legeretur.

Amica man/ ꝗd.

IX.EPIG.ELEG.EXPOS.

g Allus habet fratres, Gallus duos habebat fratres quorū alter lepidā uxorem, Alter lepidum habebat filium, ſed filium fratris, uxori alterius fratris dum amoribus copulat Gallus, Credit ſe hominem bellum eſſe, ſed tamen ſtultus eſt, quia nō cōſiderat, ꝙ idem quoq; poſſet ſibi euenire, Et ideo hūc poeta lacerat, ſeq; omnibus notum facturum & poſteris quoq; minatur. ¶ Alterius. ſcilicet fratris. ¶ Se eē maritum, i. habere uxorē cū qua idē filius fratris adulterari poſſit. ¶ Qui patruꝰ patrui monſtret adulterium, nam gallus erat patruus adoleſcentis quem cum uxore fratris copulauit, & ſic monſtrauit adulterium patrui, & ſic erat ſtultus, quia quemadmodum ille rem habebat cum uxore patrui, ita poterat etiam rem habere cum uxore ipſiꝰ galli qui eodem modo patruus erat. ¶ Sed nunc id doleo, ſed doleo inquit ꝙ nō ſolum id egeris, ſed tu etiam ſpurco ore

nitidiſſimam puellam oſculatus fueris. ¶ Impura ſuauia.ſ.tua. ¶ Saliua tua, dũ eã oſcularis ore ſaliuoſo. ¶ Ve.℞.ſed ¶ NON impune, nõ ſine pœna. ¶ Omnia ſæcla, pro ſæcula .i. poſteri omnes. ¶ Et qui ſis, et qualis ſis, impudicus, ſcilicet et ſceleſtus. ¶ Famuloſq; tuos cognoſcẽt inquit poſteri & te & omnẽ familiã tuam. Legitur etiam & qui ſis fama loquitur anus. Quemadmodũ et ſupius dixit. Charta loqt̃ an⁹

Suauia coniunxit ſpurca ſaliua tua.
Verum id non impune feres, nam te omnia ſæcla
Noſcent, & qui ſis te famuloſq; tuos.

De Leſbio. EPIG. X.

Leſbius eſt pulcher, quid ni? quem leſbia malit
Quã te cum tota gente Catulle tua,
Sed tamen hic pulcher uendat cũ gẽte Catullũ,
Si tria natorum ſuauia reppererit.

Ad Gelliũ fellatorẽ. EPIG. XI.

Vis dicam Gelli, quare roſea iſta labella
Hyberna fiant candidiora niue?
Mane domo cum exis, & cum te octaua quiete
Emolli longo ſuſcitat hora die:
Neſcio quid certe eſt, an uere fama ſuſurrat.
Grandia te medii tenta uorare uiri

X. EPIG. EL. EXPOS.

Leſbius eſt pulcher, quid ni? Leſbium riualem ab amica ſibi præpoſitum tanq̃ ad Venerem minime idoneum taxat. ¶ Quid ni? Cur nõ ſit pulcher ſi eum malit leſbia q̃ Catullum cum tota familia. ¶ Cum tota gente, cum tota familia. ¶ Si tria natorum ſuauia reppererit, Si ita ualet in coitu ut unq̃ tres filios generare poſſit qui eum oſculẽtur, & ſic alludit ad ius trium liberorũ cuius Dionyſius hal. libe iii. meminit. Aliqui tamẽ amatorum legũt, ideſt non inueniet qui eum ob amorem ter oſculari uelit. Alii uero uolunt ut ipſum tanquã fellatorem taxauerit. Qui ob immunditias minime oſculatur.

Ius trium liberorũ.

XI. EPIG. EL. EXPOS.

Vis dicam Gelli, Gellium fellatorem acerbiſſime dilacerat, Et tanquã cauſam inquirens quaſi pallaret labella quæ roſea ſolebant eſſe, eius detegit flagitia. ¶ Roſea, coloris roſei purpurea. ¶ Mane domo, & mane quãdo tu ſurgis e ſomno noctur no et octaua diei hora quando ſurgis e ſomno meridiano æſtiuis diebus & longis, quaſi dicat quotiens is dormitum, quia tunc ſemper uteris fellatione. ¶ Neſcio quid certe eſt, omnino inquit hic pallor accidit aliqua dicam, licet illam ignorem neſcio quid, ita ſolemus dicere de re ignota. ¶ An uere, an fortaſſis hoc fit eo q̃ ſis fellator. ¶ Candidiora, propter candidum ſperma, quod fellando exugit. ¶ Tenta uorare, uirilia membra, Oratius. Tentaque rumpit. Et Diomedes grammaticus ſic inquit, Et quia Cacophaton uidetur deorum uehiculum tenſum dixerunt non tentum ne uerbum turpe ſonaret in ſacris. ¶ Medii uiri, quia in medio eſt mẽbrũ uirile, Martialis. Lãbebat medios iproba ligua uiros.

Te

¶ SIC certe eſt, primo dubitauit an
uera eſſet, an falſa fama, modo affirmat
ita eſſe, & adducit teſtimonium uirro-
nis. ¶ Virronis, uictoris alii legunt, quo
modocunq; ſit nomen eſt proprium uir
illius cui'
gellius fel
lator erat.
¶ Ilia ru
pta, latera
q̃ coitu diſ
rumpunt.
Iuue. ꝑ la
teri parcas
eſt igitur
ſenſus mi-
ſelli uicto
ris ilia con
ſumpta cla
mãt labra
tua eſſe ſi
gnata ſper
mate q̃d de
mulgẽs ex
ipſo, in la-
bris tuis inaruit. ¶ Ilia & emulſo, alii
legunt ilia demulſo. ¶ Sero emulſo me
taphorice ſpermãte q̃d emulges ex illius
membro. ¶ Clamant cum quodam uelu
ti clamore indicãt. ¶ Ilia, aliq; legũt, illo
& emulſo, ſed cum ſenſus & ordo ille-
pidus ſit priorẽ lectionem magis ꝓbo.

uituperat, aut q̃a maritimus auris obie- Piſau-
cta inſalubris ſit locus, eſt. n. piſaurum rum.
umbriæ oppidum a flumine uicino no-
minatũ, de quo Pli. li. iii. c. xiiii. ¶ Hoſ
pes, Piſaurenſis. n. iſte boſpitio ſuſcept'
fuerat a
Iuuentio,
¶ Qui ti
bi nũc cor
di eſt. q. ſ.
Piſaurẽſis
tibi placet
¶ Nobis
uel mi. ca
tullo, uel
mibi & a
liis oĩbus
iuuenibus
¶ Audes
q. rem ma
gnã face-
ret iuuen-
tius, dixit
audes.
¶ Q d fa
cinus, quale ſcelus facias. q. d. maximũ
añponere nobis deformẽ illũ piſaurẽſẽ.

Sic certe eſt, clamant uirronis rupta miſelli
Ilia & emulſo labra notata fero:

Ad Iuuentium. EPIG. XII.

Nemo ne in tanto potuit populo eſſe iuuenci.
Bellus homo? quem tu diligere inciperes?
Præterquam iſte tuus moribunda a ſede Piſauri
Hoſpes inaurata pallidior ſtatua?
Qui tibi nunc cordi eſt. quẽ tu præponere nobis
Audes, At neſcis quod facinus facias.

Ad Quintium. EPIG. XIII.

Quinti ſi tibi uis oculos debere Catullum,
Aut aliud, ſi quid carius eſt oculis.
Eripere hei noli, multo quod carius illi
Eſt oculis. ſeu quid carius eſt oculis.

XII. EPIG. ELEG. EXPOS.

n Emo ne in tanto, zelotipia for-
taſſis ductus poeta Iuuentiũ
adoloſcẽtem rep̃hendit qui pi
ſaurenſis cuiuſdam hominis pallidiſſimi
ſpretis reliquis omnibus amore detinere
tur. ¶ Iuuẽci, huius meminit ẽtin ende
caſyllabis. ¶ Tanto in populo, adeo ma
gno utpote in populo romano. ¶ Mori-
bunda a ſede Pi. pp hois faciem patriã

XIII. EPIG. ELEG. EXPOS.

q Vinti ſi tibi, lepide cũ q̃ntio
agit poeta, qui ſibi amicã eri
pere uolebat, Iocoſe itaq; eum
admonet & lepide ut ab incœpto deſi-
ſtat ſi ipſe quoq; uult amari. ¶ Si tibi
uis oculos de. ſi uis q̃ maxime tibi de-
beam. ¶ Eripere hei, præ dolore hei in-
terpoſuit, alii ei legunt. i. ipſi aſſerentes
ꝙ ei, quãdoq; ẽt prima ꝓducta reperit ει.
Lucretius li. ii. tempore inane poteſt ua
cuum ſubſiſtere rei, attamẽ uerſus ſtare
non poteſt. ¶ Seu q̃d carius eſt ocu. ta
cite amicam indicat, Senſus eſt, noli mi
bi eripere amicam meam quã intelligi

dicẽs noli eripere qđ multo carius illi eſt oculis, et qđ carius eſt nõ tantũ oculis ſed ea ẽt re ſi qua eſt q̃ ſit oculis carior, & ſic ſupplendum erit, & noli eripere id qđ eſt multo carius illi eo qđ eſt carius oculis ſi eſt aliqđ oculis carius. q. d. nihil eſt qđ ſit carius oculis & ſi aliqđ eſſet amica eſt adhuc illo carior. ab aliis legitur. ¶ Sed qđ carius ẽ oc. q. d. nihil ſenſu qdẽ clariore ſed nõ tam arguto.

Ad Mulũ de Leſbia. EPIG. XIIII.

Leſbia mi præſente uiro mala plurima dicit,
Hoc illi fatuo maxima lætitia eſt.
Mule nihil ſentis. ſi noſtri oblita taceret,
Sana eſſet, nũc quod gannit & obloquitur,
Non ſolum meminit, ſed q̃ multo acrior eſt res,
Irata eſt, hoc eſt uritur, & loquitur.

De Ario. aſpirante. EPIG. XV.

Chommoda dicebat, ſi quando commoda uellet
Dicere, & hinſidias Arius inſidias.
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe locutum,
Cum quantum poterat dixerat hinſidias.
Credo ſic mater, ſic liber auunculus eius,
Sic maternus auus dixerat, atq; auia.
Hoc miſſo in Syriam: requierant omnibus aures.
Audibant eadem hæc leniter, & leuiter.
Nec ſibi poſtilla metuebant talia uerba,
Cum ſubito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, poſtquam illac arius iſſet,
Iam non ionios eſſe, ſed Hionios.

XIIII. EPIG. EL. EXPOS. LEſbia mi præſente uiro, mulũ lesbiæ maritum deridet. Ex q̃ exiſtimabat lesbiã odio habere Catullum cum de ipſo obloq̃retur, cũ illa tamẽ aſtute hoc ageret. ¶ Hoc. ſ. q̃s mihi maledicat. ¶ Mule nihil ſentis, nihil pcipis, & ueluti ſine sẽſu es. ¶ Sana eſſet. i. nõ amaret me. Sed eſſet libera ſi de me nihil diceret. ¶ Quod gannit & obloquitur, proprie eſt canum Gãnitio ut ait Feſt. Sed p iracunda mulieris murmuratione hoc loco accipimus, ſicut et apud Plau. ut ſit illi dum uiuat qđ in aurẽ ogganiat, Ordo aũt & ſenſus eſt, Nõ ſolũ meminit, ſed irata ẽ quæ res eſt multo acrior. ¶ Hoc eſt, declarat qd ſignificet qđ dixit irata eſt, hoc eſt uritur amore mei & iõ ex ĩpatiẽtia tacere nõ põt. Alii exponũt. ¶ Irata ẽ i. ſimulat ſe iratam, ſed prior expoſitio magis mẽtẽ poetæ reſpicere uidetur.

Gannitio.

XV. EPIG. ELE. EXPO. Hõc modo dicebat, ariũ quẽdã qbuſdã dictionibus quibus opus minime erat aſpirationem addentem taxat, is nãq; chõmoda, hinſidias, hionios fluctus pter uſum grammatices cum aſpiratione pronunciabat. ¶ Chommoda, cum aſpiratione. ¶ Si quando cõmoda, ſi uolebat commoda dicere qđ ſine aſpiratiõe dicẽdũ eſt. ¶ Et tũ mirifice, cũ hic uerſus et ſubſequens in fine Epigrãmatis puerſo ordine legerentur. Pater meus illos loco ſuo reſtituit. ¶ Quãtum poterat, quãto pnunciationis conamine & ſpũs hiatu dixerat hinſidias. ¶ Credo ſic mater, quoniã a ſuis maioribus

ribus ſic aſpirate ꝓnuntiari ſolitum acceperat. ¶ Hoc miſſo in ſyriã.ſed cum bis arius a ſenatu uel ab alio in ſyriã uel magiſtratus uel legatus miſſus fuiſſet. ¶ Requerant oĩbus aures,quæ aſpiratione illa amplius nõ offendebãtur. ¶ Audibãt, pro audiebãt. ¶ Hæc eadem,cõmoda & inſidias. ¶ Leniter.i. ſine aſpero aſpirationis afflatu. ¶ Poſt illa,poſtea,plautus neq; eam poſt illa uidi. ¶ Nictius horribilis,iocoſe nuntium horribilẽ uocat,ꝙ mare ionium uenicte per illud ario. Iam non amplius ionium. Sed bionium cum aſpiratiũe uocabatur,quia uidelicet ipſe ſic pronuntiabat. ¶ Illac iſſet,iter habens in Syriam. Eſt autem mare ionium, quod græci in ſiculum & creticum diuidunt,ſicuti Pli.li.iiii.c.ii. Teſtatur, & Seruius lib.iii.æneid.inq̃t ſciendum eſt ionium ſinum eſſe imenſum ab ionia uſq; Siciliam,& huius partes eſſe Adriaticum,achaicum,epiroticum, Vnde Virg. magnum appellauit,in quo & alia uidelicet ſunt maria,hinc Ouidius in faſtis Ioniũq; capax icariũq; premit quia.ſ.tria capit maria,huius uero epigrãmatis meminit Quintilianus libro primo inſtitutionum.

poſtilla.

Ioniũ mare.

De Quintia,& Leſbia.EPIG.XVI.

Quintia formoſa eſt multis.mihi cãdida,lõga,
Recta eſt,hæc ego ſic ſingula confiteor,
Totum illud formoſa nego,nam nulla uenuſtas,
Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis.
Leſbia formoſa eſt,quæ cũ pulcherrima tota eſt
Tum omnib9 una omneis ſurripuit Veneres.

XVI.EPIGRAM.EL.EXPOS. Quintia formoſa eſt multis, Ante hoc epigrãma in aliis codicibus legi ſolent duo illa carmina. Odi & amo, quæ ex patris mei ſententia ſupius in fine quarti epigrammatis collocaui. In hoc uero epigrãmate leſbiam quintiæ ratione formoſitatis ita anteponit,ut q̃ntiam ipſam omnino formoſam fuiſſe neget, licet tamen nõnulla haberet quæ ad formoſitatem pertinerent. Deinde amorem & fidem ſuam in leſbiã cõmendat. ¶ Formoſa eſt multis,multi dicunt ipſam formoſam eſſe. ¶ Mihi candida,Ego uero exiſtimo ipſam candidam longam, & rectam. Sed nõ penitus tamen formoſam, quia nullam habet uenuſtatẽ. ¶ Sic ſingula,ſic ſupradicta ſingula confiteor, ut tamen negem illud ꝙ tota ſit formoſa. ¶ Singula cõfiteor.ſ.lõgam,rectã, cãdidam eẽ. ¶ Tota illud formoſa nego,quãuis illa ſingula conſcedam,tamen nego illud. Tota eſt formoſa,quia partẽ habet formæ, Sed non eſt tota formoſa. Legitur et totum illud,eodẽ ſenſu,ſed tamen melius tota q̃ totum,nã etiam de leſbia ſubiũgit,pulcherrima tota eſt,& oẽs hẽt ueneres contra illud,nam nulla uenuſtas &c. ¶ Nam nulla,ratio eſt quare tota nõ ſit formoſa. ¶ Venuſtas,a uenere uenuſtas dicitur & muliebrem pulchritudinem ſignificat. ¶ Nulla in tã magno corpore mica ſalis,tota eſt inſulſa et nullã habet Venerẽ,& hoc mõ locũ iſtum iterp̃tari uidetur Quint.li.yi.ubi de riſu.Cũ inquit,& Catullus cũ dicit nulla in tam.M.C.m.s.Nõ hoc dicit nihil in corpore eius eſſe ridiculũ. Salſum igitur erit qđ non erit inſulſum &c.ergo ſi ſalſum eſt qđ nõ inſulſum.Id qđ non

Venuſtas.

Salſũ.

erit ſalſum erit inſulſum. Si igitur nulla mica ſalis ergo tota inſulſa, hoc autem uidetur uelle dicere ꝙ quẽadmodum cibi ſine ſale minime delectant, Ita qntia quoq; licet lõga & candida eſſet tamẽ cum eſſet ſine uenuſtate non uidebatur formoſa. Quidam uero parum diligẽter Quintiliani uerba pẽſitantes. Quintilianum ipm parum Catulli uerba ppẽdiſſe arbitrãtur, Ois aũt hæc cõtrouerſia in hoc cõſiſtit qa negationem unã in Quintiliani codice ꝑtermittũt. Cũ ſ. inqt non hoc dicit nihil in corpore &c. ¶ Cũ pulcherrima, qa ſeqtur tum. Ideo cum & tum, pro eo qđ eſt partim et ptim exponere debemus. ¶ Surripuit oẽs Ve. uidetur inquit cæteris mulieribus oẽs uenuſtates ſurripuiſſe, cum o s gratia in ipſa ſola appareat. ¶ Nulla põt. leſbiæ uenuſta formoſitate iam cõmemorata ueluti correptus cõcludit amorẽ & fidem ſuam in leſbia explicans, in quibuſdam tamẽ codicibus nuperrime ipreſſis hæc quatuor carmina a ꝑcedẽtibus ſeparata legũtur, ita ut ſint epigrãmata duo, in quorũ primo formoſitatẽ leſbiæ, in altero ſuũ in illam amorẽ declarat. ¶ Ex parte mea, non aũt ex parte leſbiæ quã ſupius infidã dixit.

Quintilian⁹ defenditur.

XVII. EPIGR. EL. EXPOS.

Nulla poteſt mulier tantum ſe dicere amatam
Vere: quantum a me Leſbia amata mea eſt,
Nulla fides ullo fuit unquam fœdere tanta,
Quanta in amore tuo ex pte reperta mea eſt.

In Gellium. EPIG. XVII.

Quid facit is Gelli, qui cum matre, atq; ſorore
Prurit, & abiectis peruigilat tunicis?
Quid facit is patruũ, qui non ſinit eſſe maritum
Ecquid ſcis, quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit o Gelli quantum non ultima Tethys.
Nec genitor nympharum abluat Oceanus.
Nam nihil eſt quicq̃ ſceleris, quo prodeat ultra,
Non ſi demiſſo ſe ipſe uoret capite.

Vid q facit is gelli, interrogans gellium tãq; de tertia quadam pſona ipſum mordaciter taxat, q rem cũ matre & cũ ſorore et cum patrui uxore habebat. ¶ Prurit, coit pruritu ſtimulatus. ¶ Peruigilat, non dormit, ſed ad coitum uigilat. ¶ Abiectis tunicis. q. d. nudus, ut ad Venerem magis ſit idoneus, alii accipiunt ob mẽbrũ extenſum leuatis ueſtibus. ¶ Patruum nõ ſinit eſſe maritũ, qa cũ ei⁹ uxore rẽ hẽt, & ſic patrui uices agit. ¶ Ecquid ſcis quãtum, primo ĩterrogat, poſtea ipſemet reſpõdẽs ſceleris magnitudinem exprimit, ſuſcipit o gelli &c. ¶ Quãtũ nõ ultima tethyis. Nec genitor nympharũ abluit oceanus, p hæc uerba innuit maximũ ſcelus eſſe & qđ ueluti omnia ſcelera in ſe contineat, erat nãq; conſuetudo apud Venuſtiores polutos in mari expiare. Cuius meminit Ariſtophanis interpres ſup illo comici uerſu. ϖρωτον μεν αυτον εϖι θαλαττα ηγοκεν εϖειτελουμεν. i. primũ ipm ad mare deduximus mox et l animus. Vnde & illud eſt Platonis de euripide in ægypto maris aqua liberato θαλασσα κλυζει ϖαντα τ ανθρωϖων κακα. i. cuncta mortaliũ mala prſus abluit mare. ¶ Nã nihil eſt quicq̃. ideſt nullũ eſt ſcelus qđ gellii facinus ſuperare poſſit. ¶ Nõ ſi demiſſo, nec ẽt ſi ſe ipm fellaret. ¶ Demiſſo capite, ue

mos ex piatõis

ad fellandum aut ad ſe necādum quod maximum eſt ſcelus ſeipſum occidere. Vnde Virg. Vitāq; perosi pꝛicere animas. De his aūt qui ſe ipſos interimunt uide Macrob. li. prio de ſomnio Scipionis, & .b. Auguſt. lib. i. de ciui. dei & Ioſephum in iii. de bel. iuda. melius tamē ut de fellatione intelligimus.

Seipſm occidē

XVIII. EPIGRAM. ELEG. EXPOSITIO.

De Gellio EPIG. XVIII

Gellius eſt tenuis, qdnā? cui tam bona mater.
Tāque ualens uiuat tamq; uenuſta ſoror,
Tamq; bonus patruus, tamq; oīa plena puellis
Cognatis, quare is deſinat eſſe macer?
Qui ut nihil attingat, niſi quod fas tāgere nō eſt,
Quantum uis, quare ſit macer, inuenies.
Naſcatur magus ex Gelli, matriſq; nefando
Coniugio, & diſcat perſicum aruſpiciū.
Nam magus ex matre, & gnato gignatur oportet

Elg. lius eſt tenuis quid nā? cui tā bona mater in eūdem Gelliū ſcribit, argumētū uero huius epigrāmatis ex pcedenti conſtat. Et quaſi aliqs dicat Gellium eſſe macilētum ſubiungit. ¶ Quid ni? & qd ni et qd nā? legitur. Si qd nā? hoc eſt interrogātis uidet enim poeta prius cām īqrere quare ſit tenuis cū tenuitatis nullam cām hēre uideat, nec ſit ex mœrore macer cū oēs ſuos ualētes & incolumes habeat, Et deniq; cām apperit ipſum mordens, eā uidelicet aſſerens eſſe ex nimio coitu in matrem. Si uero qd ni legerimus affirmātis erit. q. d. Quare non debet eſſe macilētus cū mater & ſoror, et reliqui cognati, cū qbus rem hēt ſint ualentes, quaſi uelit īferre, ſicut ipſe ex coitu maciē contrahit. Ita mater & ſoror ualentiores efficiūtur, cū ſæpius uenere utantur, qua maxime mulieres delectātur. ¶ Tā bona, in coitu. ſ. ſatyrice nāq; hos oēs taxat. ¶ Tāq; bonus patruus, mor ſus eſt, unum. n. dicit & aliud itelligit aſſerit nāq; illum bonū eſſe cū uxorem ſuam permittat a Gellio ſubagitari. ¶ Plena puellis cognatiſ, uel cum quibus oibus rem habet uel q̄ uelit dicere ipſum multas habere ex matre & ſorore filias. ¶ Quare is deſinat eē maior? cū hæc ita ſūt quare debet eius maciem ceſſare. i. quare debet eē pinguis q. d. cā eſt manifeſta ipſius macilentiæ. ¶ Qui ut nihil attigat, q̄uis ipſe nullam Venerē attingat niſi quā nō ē fas tāgere. i. q̄uis nō coeat niſi cum matre & ſorore. Inuenies tamē. i. unuſquiſq; iuenire poſſet quātum uis quare ſit macer, quia uidelicet macies pcedit ex coitu nimio cū ſuis cognatis q̄ multæ ſūt ¶ Vt, q̄uis. Seneca. ut nemo doceat regnū docebit. ¶ Naſcatur ma. Magi pſarum līgua hi ſunt quos græci phos gal li druydas, ægyptii pphetas, nos ſapiētes appellamus, Scr bit Porphy. apud Oratiū ī ultima epła magos dici quaſi magnos a magnis rebus quas ſe pficere poſſe iactāt. Et quonīā dicebāt pſæ magos ex filii coitu cū matre naſci, de qbus myrrha apud Ouid. itelexiſſe uidetur, cū inquit li. x. gentes tamē eſſe feruntur, in qbus & nato genitrix & na

Vt.

Magi

tura parenti iungitur, Idcirco dicit Catullus ex Gellio & matre magum naſcitarū. Et ſic ad cōſuetudinem pſarū alludit, Scribit. Qu. Curtius in. iii. a fine lib. Alexādrum in regionem quā nauta appellāt cum toto exercitu ueniſſe ubi ſatrapes erat ſimithrydes duobus ex ſua matre filiis genitis, & ſubiūgit qppe apud eos parētibus ſtupro coire cū liberis fas eſt. ¶ Naſcaꝛ magus, ordo ab inferioribus oportet naſcaꝛ magus. Senſus. n. talis eſt. cū Gellius cōcūbat cum matre opus eſt ut naſcaꝛ magus & ꝓpterea hortor & artem magoꝝ diſcat harūſpicinā uidelicet. ¶ Perſicū haruſpiciū. i. artem aruſpicum ex more pſarum haruſpiciū dicitur extoꝝ inſpectio, inde haruſ ex. Et ex hara & ſpecio ut inqt Seruius cōponiꝛ, licet Donatus ab haruga deriuet quæ eſt hoſtia, ab hara in qua ſeruatur cōcluſa. ¶ Impia religio, quia filius cum matre concūbit, qđ firmum & impium eſt.

Mos pſarū. Simithrides coire cū filiis.

Haruſpicium hara.

Si uera eſt perſarum impia relligio.
Natus ut accepto ueneretur carmine diuos
Omentum in flamma pingue liqueſaciens.

In Eundē. EPIG. XIX.

Non ideo Gelli ſperabam te mihi fidum,
In miſero hoc noſtro hoc perdito amore fore,
Quod te cognoſſem bene, conſtantēq; putarem,
Aut poſſe a turpi mentem inhibere probro.
Sed quod nec matrē, nec germanam eſſe uidebā
Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor,
Et quamuis tecum multo coniungerer uſu,
Non ſatis id cauſæ crediderani eſſe tibi.
Tu ſatis id duxti, Tantum tibi gaudium in omni
Culpa eſt, in quacunq; eſt aliquid ſceleris.

NAtus ut accepto, Natus non gnatus legēdū docuit pater Nā participium eſt hoc loco. Ordo eni ſic continuatur ut magus natus. i. editus in lucē. ¶ Carmine accepto, deis grato et ꝓpitio. ¶ Omentum in flāma, Omētum mēbrana eſt qua cerebrū ueſtiꝛ, hinc Macrobius. & Cerebrū qđ tactu ſui hoiem uel torquet uel frequēter interimit, nō ſuo ſenſu, Sed ueſtitus ſui, ideſt omēti hūc importat dolorē, ſed & generaliter ꝓ ueſte iteſtinorum capitur Perſiꝰ omēta liqueſcūt, Lucanus ꝓdūtq; ſuas omēta latebras, Cū igitur Gellius cum matre coeat inde naſciturū magū dicit ꝗ more pſarū exerceat haruſpicinā. Et declarat quo mō apud perſas na

omētū

ſcatur magus et qđ ſit eius officium. ſ. carmie et omēto numina placare, notanda eſt ēt ſyllaba breuis in dictione liqueſaciēs cōtra naturā plaſta lōga.

XIX. EPI. EL. EXPOS.

ON iō gelli ſperabā, Cōtra eundem gelliū ſcribit. Cuius flagitia in matrē & ſororē iterum taxat, iocoſe aūt illum hoc ſenſu mordet, Nō ideo inqt ſperabā te mihi fidū futurum ꝗa te cōſtantē eſſe putarē, ſed potius ꝗa illā cuius amor me cōſumebat neque matrem neq; ſororē eſſe tibi uidebam, ꝗa tu in matre tātum et ſorore delectaris, in aliis uero tēperantē te fortaſſe crediderim, & licet amicus eſſem nō tamē amicitiā ipſam ſatis eſſe putaui ad

ſcelus

ſcelus inbibẽdum cum maiora facere ſis ſolitus. ¶ In miſero hoc noſtro hoc perdito, ſic geminãdum eſt hoc ne miſero & perdito uitioſe ſimul iũgatur. ¶ Aut poſſe a turpi, ſic legẽdum pater docuit hoc carmẽ & aperta eſt ſentẽtia, non iõ fidũ ſperabã q̃a te cõſtantẽ eſſe putarẽ, aut q̃a putarẽ te poſſe inbibere mẽtẽ a pbro. ne ſ. ſubagitares puellã meã. alii habẽt cõſtãter q̃ʒ putarẽ, haud poſſe a turpi mẽtem inbibere pbro. ¶ Id. ꝙ. ſ. tecũ hẽrem cõſuetudinẽ. ¶ Tu ſatis iduxti, Ego inq̃t nõ exiſtimabã eſſe idoneã eãm quæ poſſet libidinẽ tuã cohibere ꝙ uſu tibi iunctus eſſe, ſed tu tamẽ putaſti eã eſſe tibi ſufficiẽtẽ ad ſcelus ut cui ſit ſũmũ gaudium ĩ omni culpa plena ſceleris. ¶ Tu ſa. ſ. cãæ, et rõnẽ adducit, tãtũ tibi gaudiũ &c.

De Leſbia EPIG. XX.

Leſbia mi dicit ſemper male? nec tacet unquam
De me. Leſbia diſpeream me niſi amat.
Quo ſigno? quaſi eadẽ totidẽ mox deprecor illã
Aſſidue, uerum diſpeream niſi amo,

In Cæſarẽ. EPIG. XXI.

Nil nimium ſtudeo Cæſar tibi uelle placere,
Nec ſcire utrum ſis albus, an ater homo

XX. EPIGRAM. EL. EXP.

Depre cor.

Eſ l bia mi dicit. Au. Gellius li. vi. ca. xvi. ait uenuſtiſſimũ eẽ hoc epigrãma ppter uerbũ depcor qđ hoc loco ſignificat execrari, deſpuere, atq; deteſtari. ſenſus aũt acutiſſimus eſt Argumẽtatur nãq; ſe plurimũ amari a leſbia q̃a illa ſemper de ipſo maledicit, & hoc pbat hac rõne, q̃a cũ ipſe ſibi cõſcius ſit ꝙ uehemẽter leſbiã amet, tamẽ ſemp de illa obloq̃tur, ipſamq; execrat. Ex quo ẽt tacite ueniã petit ꝙ leſbiæ palã malediceret, q̃a ipſã quoq; ſimiliter ex amore maledicere teſtat. ¶ Nec tã unq̃ de me, maledicẽdo. ſ. ¶ Quo ſig. ſic legitur ẽt in codicibus. A. Gellii nõ deprauatis, nã q; aliq legũt, cui ego q̃ſi eadẽ, uerſus nõ ſtat licet in cui. V. uocalẽ afferãt & i cõſonãtẽ ut aliquo pacto carmẽ ſcãdi poſſit. Sed ſic legẽdum eſt, quo ſigno? quaſi ego totidẽ mox deprecor illã. Sẽſus ãt eſt, cum dixerit ſe amari ab illã quæ ſemper maledicit interrogat. ¶ Quo ſigno. i. quo argumẽto? cur maledicẽtiã trahat in argumẽtum amoris, et ipſe reſpondet q̃a ipſe idẽ facit et tñ eã amat aſſidue. ¶ Quaſi totidẽ. ſ. uerbis q̃ti me iacit ipſa. ¶ Mox ſtatim poſt eius uerba. ¶ Depcor illã, nõ illi, nã cum depcari ſit orare et execrari, uidetur in unã ſignificationẽ ponere & tamẽ in alterã capit. Teſte Gellio, et eſt ordo aſſidue amo, uel qđ melius ẽ depcor aſſidue ut Gellio placere uidetur. ¶ Diſpereã, ualde pereã. ¶ Niſi amo, ipſam leſbiam. ſ.

XXI. EPIG. EL. Expoſ.

N il nimiũ ſtudeo, mordet cæſarẽ i mares pnum cui ſe nolle placere dicit, q̃a ſola una iterrogatiuncula ipſã mẽtula arrigitur, & per ſe ſperma effũdit. ¶ Nil ſtudeo, nõ do opam nõ curo uelle tibi nimium placere, ita eſt ordo. ¶ Ne ſi orẽ utrũ ſis ſal. an al. hõmẽ, m. nolo inq̃t tibi placere, ne ſi interrogẽ tãtũ nõ an ſis ſaluus, an alter. i. nõ ianus mẽtula ſtatim arrigat, Legitur & i uetuſtiori codice aliter et rectiꝰ eruditiuſ q̃ hic uerſus &c. ¶ Nec ſcire utrũ ſis albus an ater hõ, et ordo ſic cõtinuatur

Nec ſtudeo ſcire utrum ſis albus an ater hō, fuit nāq; ꝓuerbium qđ de hoie igno/to dici ſolebat. Albus an ater ſis neſcio. Cuius meminit Porphirio apud Oratium in ultima epiſtola, ubi poeta inqt. Vultu mutabilis albus & ater, cū ſic interp̄tāt ꝓuerbialiter hoc dictū eſt, hoc eſt bonus et malus, & albū aut ad liberalē aut ad lætū reddit, Atrum ad ſordidum & ærumnoſum. Sic ergo Catullus dicit ſe nolle ſcire utrum Cæſar ſit albus .i. bonus & liberalis, an ater .i. malus & ſordidus qaſi uellet hoc ingrere, Statim illi ut eſt ad libidinē ꝓnus mētula arrigeretur, Et hunc uerſum ſic legēdum eſſe admonet Quint. li. xi. inſtōnum, cuius hæc ſunt uerba. Negat inqt ſe magnifacere aliqs poetaꝝ utrū Cæſar ſit albus an ater hō, ꝑ aliquē .n. poetaꝝ uoluit Quintilianus catullum nr̄m ꝓculdubio indicare. Locū iſtū multi qdē ſed pater prior oībus aīaduertit. ꝓuerbiali uero hoc dicto utitur et Cice. in .ii. phil. Et qdē uide q̄ꝫ te amaritis, q albus ater ue fueris ignorans fratris filium p̄teriit. Et Apuleius in apologia, Etiā libēter te nuꝑ uſq; albus an ater eſſes ignorabā. Et .b. Hieronymus cōtra heluidium, cum in eadē urbe tecum conſiſtam qua balbutis & erubeſcis. Albus (ut aiunt) an Ater ſis neſcio.

albꝰ et ater.

¶ MENtula mœchat, metaphorice. Hoc eſt ꝑ ſe ſperma effundit, & eiſdem uerbis id ita eſſe affirmat.

Mentula mechetur, mæchatur mentula certe,
Hoc eſt quod dicunt, ipſa olera olla legit.

De Smyrna Cinnæ poetæ. EPIG. XXII.

Smyrna mei Cināe nonam poſt denique meſſem,
Quam cæpta eſt, nonāq; edita poſt hyemem.
Millia cum interea quingenta Hortenſius uno

¶ Hoc eſt qđ di. i. qđ eſt in cōi ꝓuerbio ¶ Ipſa olera olla legit, ipſa olla legit. i. colligit olera. i. ſine ope aliena olla legit olera, qa olera ollæ cōueniūt, ꝓuerbium eſt cōtra eos q ad ſcelus aliqđ inclinati ſunt, ita, ut nō poſſint facere qn peccent iō hoc loco poeta cōtra Iulium Cæſarē ꝓuerbio uſus uidetur q ita fuit ad libidinē in maſculos ꝓcliuis ut per ſe ſola alloquutione ſemen effunderet, ſimile quidā cū hoc ꝓuerbio hēt id qđ hodie q̄ꝙ uulgo a noſtris dr̄ ꝑ ſe meſſem colligit.

Ipſa olera olla legit

Cinna ſmyrna opꝰ cinnæ.

XXII. EPIG. EL. Expoſ.

ſMyrna mei cinna, Cinnæ poetæ opus qđ ſmyrna uocabatur annalibus hortēſii noluſii antepo/nit, dicēs hortenſii carmina breuiſſimo tēpe ciñæ uero opus multis ſæculis duraturū hortēſii inuenuſta carmina fuiſſe ēt Gellius lib. penultio c. ix. ſcripſit. ¶ Smyrna, hoc .n. noie uocabatur opus a cinna cōpoſitū de ſmyrna amazone qua & urbs & populi denoiati fuere. ¶ Nonā poſt deniq; meſſem .i. poſt nouē annos. Sicut ē Oratii p̄ceptum nonūq; p̄matur in annum, Quintilianus ēt Cinnæ ſmyrnā nouem ānis cōpoſitā fuiſſe teſtatur. ¶ Deniq; tādē prīo lōgā morā nouem annorum. ¶ Edita, emiſſa. Sic .n. poetæ dicuntur edere uel emittere uolumina ſua cū publicum recipiunt, libri uero ipſi dicunt exire. ¶ Millia cum inte. qn. hor. uno, Ordo cum interea hortēſius quingenta millia carmina. ¶ Vno, uel die ſubaudi

Smyrna amazon.

Edere emittere.

re poſſumus, Nam huius epigrāmatis ſententia uidetur ſumpta de reſpōſo euripidis in alceſtidē poetā tragicum qđ apud Val. Max. li. iii. c. yii, de fidutia ſui tab hētur, cum. n. apud euripidē ipm quereret̃ ꝙ eo triduo nō ultra tres uerſus maxio impēſo labore deducere potuiſſet, Atq; is ſe centū perfacile ſcripſiſſe gloriaretur, Sed hoc inqt intereſt ꝙ tui in triduum tātummō mei uero in oē tps ſufficiēt. ¶ Vel uno, in pede ſubītelligam⁹, ut Oratius de lucillio in ſermonibus, ſtās pede in uno, Sed qd deſit clare uidere nō poſſumus cum uerſus unus uetuſtate ſit abolitus, quē nōnulli ſupplere uolētes ſic addiderūt. In pede ſtās fixo carmina ructat hians, q uerſus cum ſenſui reſpōdeat & a Catulliano ſtilo nō ſit alienus, nō omino cōtēnendus uidetur. ¶ Interea, dum cinna ſmyrnā nouē annis cōpoſuit.

Euripidis rñſum in alceſtidem.

> Smyrna cauas atracis penit⁹ mittetur ad ūdas,
> Smyrnam incana diu ſæcula peruoluent.
> At Voluſi annales Paduam morientur ad ipſam,
> Et laxas ſcombris ſæpe dabunt tunicas.
> Parua mei mihi ſunt cordi monimenta poetæ
> At populus tumido gaudeat Antimacho,

¶ SMyrna cauas atracis, nō ſolum ex tēpore facit cōparationē, ſed etiā ex locorum diſtantia, ꝗ uoluſii ſcripta patriā ſuā nō exibunt. Sed cinnæ ſmyrna per totum orbē & ad remotas regiones portabitur, Eſt aūt atrax & oppidum & fluuius theſſaliæ, de quo Pli. li. iiii. c. ii. & ca. yiii. legitur & atacis, eſt namq; atax fluuius de pyreneis mōtib⁹ decurrens per galliā, de quo Luc. Mitis atax Alii araris legere uolunt, q fluuius eſt de germania fluens in galliā. ¶ Vndas ca. i. cōcauas ꝗ cū eleuat̃ aqua in undā, cōcauitatē quādā recipere uidetur. ¶ Incana ſæcula, annoſa & ualde cana, in. n. hoc loco auget̃ metaphora ē ab hoibus q cum ad ſenectutē peruenerint caneſcunt. ¶ Peruoluent, ꝗ dum libri legunt̃ chartæ euoluuntur, & quadriſyllaba dictio per dierēſim efficit̃. ¶ At uoluſi annales, annales hortēſii uoluſii de qbus ēt in endecaſyllabis dictū fuit. ¶ Paduā morientur ad ipſam, non exibunt locum in quo cōpoſiti fuerunt, patauin⁹. n. hortēſius fuit et in pr̃ia annales ipēs ſcripſit, legit̃ ēt patani morient̃

Atrax op. et fluui⁹ Atax. araris

Hortēſi⁹ patauin⁹

ad urbem eodē tamē ſenſu. ¶ Ad urbē patani, i. patauiū Anādt. n. poetæ rē unius ſermonis circūlocutionibus dici, Sic ēt Virg. hic samé ille urbem patani ſic ēt ꝑ timano frōtem timaui & ꝑ buthroto arcē buthroti dixit, Patauium uero cuius nobilitatē Strab. deſcribit li. y. dictū fuit ut Seruius teſtat̃ li. i. uel a padi uicinitate q̄ſi padauiū quā deriuationē nō admodū ꝓbo uel ἀπὸ τοῦ πέτασαι, i. a uolādo ꝙ captato augurio dicitur cōditū, uel ꝙ auē telo petis ſe dr̃ antenor & eo loco cōdidiſſe ciuitatem. ¶ Dabūt tunicas, inuolucra & tegmēta, ſic et Martialis ſcōbris tunicas dabis moleſtas, Solēt. n. poetæ carminib⁹ ſuis hoc exitiū maxie minitari perſius. Nec ſcobros metuētia carmina nec thus, ē at ſcōber piſcis marinus de q̄ Pli. li. xxxi. c. yiii. ¶ Parua mei mibi ſint cordi monimēta, in uetuſto codice hic uerſus imꝑfectus erat, unde a nōnullis additum fuit laboris qđ nō uidet̃ cōgruere cum de cinnæ opere loquatur nō de ſuo, ideo uidet̃ melius pater addidiſſe poetæ ut ſit mei poetæ ab aliis etiā legit̃ ſodalis.

Circunlocutiones.

Patauium.

Exitia carminum.

ſcōber

tanq̃; cina poetæ noſtri ſodalis fuerit. ¶ At populus tumido gaudeat antimacho Antimachus hic Colophonius fuit grãmaticus & poeta ut Suidas teſtatur. Cuius etiã meminit Quint. li. x. hunc etiã Oratius in arte poetica notauit cũ bellum thebanũ exorſus eſſet. xx. & . iiii. uolumina cõfecit anteq̃ duces thebas pduceret, tumido, uel ob ſtilum uel ob operis magnitudinem, Sed Catullus uidetur uoluſium antimachi noie appellare ob garrulitatis ſimilitudinem. Sicut Propertius ob poematis ſimilitudinem romanum ſe Callimachum uocauit.

Antimach⁹ grãmaticus.

Prop. callimach⁹ roma.

Ad Caluũ De Quintilia. EPIG. XXIII

Siquicquam mutis gratũ acceptũ ue ſepulchris
Accidere a noſtro Calue dolore poteſt,
Cum deſiderio ueteres renouamus amores,
Atq; olim, amiſſas flemus amicitias.
Certe non tanto mors immatura dolori eſt
Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo.

In Aemilium EPIG. XXIIII.

Non (ita me dii ament) quicquã referre putaui,
Vtrum os an culum olfacerem Aemylio.

XXIII. EPIGR. ELi Exp. ſ quã mutis, Amauit caluus poeta Quintiliã quã ĩmatura morte ꝑuẽtam, ĩcredibili dolore ꝓſequutus eſt. Illum elegis teſtat⁹ ſicuti ex ꝓpertii carmine patet, Hoc ẽt docti cõfeſſa eſt pagina calui Cũ canerct miſere funera quintiliæ, dicit ergo poeta hoc epigrãmate ꝙ ſi ex dolore noſtro aliqd gratum põt mortuis accidere ꝙ nõ tãtu3 doluit qntilia imatura morte & acerbo interitu ſuo, quãtum læta ta eſt ꝙ adeo impẽſe a caluo amaretur. ¶ Mutis ſepulchris, in qbus ſunt cadauera ſine uoce, alii ſepultis legunt, ideſt mortuis, qui nõ loquuntur. ¶ A noſtro dolore, pro a nobis dolẽtibus. ¶ Renouamus amores deſiderio, mortuos ipſos deſiderãdo. ſic. n. uidemur amorem renouare. Cũ defunctos uidere optamus. ¶ Olim miſſas, id amiſſas, uel olim flemus. ¶ Mors imatura, acerba & quæ ante diẽ fati uel naturæ aduenerit. Scimus nãq; ex ſeruii diſciplina uitam humanã tribus contineri, natura, fato, fortuna, Naturæ ultra centum et uiginti ſolſtitiales annos cõceſſum nõ eſt fato uero nonagita anni hoc eſt tres ſaturni curſus dãtur ni forte aliarũ ſtellarum benignitas ẽt tertiũ eius ſuperet curſum, unde eſt illud Oratii in odis. Me iouis ipio tutella ſaturno eripuit uolucriſq; fati tardauit alas, fortuna. i. caſu qui ad oĩa ptinet q̃ extrinſecus ſunt ut ad ruinã. Incẽdia. Naufragia, uenena, hinc Cic. in philip. Multa mihi ĩminere uidebãtur ꝑter naturam, ꝑterq; fatũ. i. gladii antonii, ex caſu, & Virg. li. iiii. de didone. Sed qa nec fato merita nec morte peribat. Sed miſera ante diem. ſ. uel naturæ uel fati. Et hæc eſt q̃ imatura & acerba mors dicitur, hic Virg. & funere merſit acerbo, licet nõnulli perperã exiſtiment qđ ſecũdo loco poſitum eſt ꝑcedentis expoſitionem eſſe, tanquã fatalis mors aliud nihil ſit q̃ debita et naturali proueniẽs intẽperie. ¶ Amore tuo, quo. ſ. ipſam ꝓſequebaris, & quẽ oſtendiſti ex dolore ſuſcepto ob eius mortem.

Quintilia. Calu⁹

Vita humana tribus eitinet.

Virgilii loc⁹

acerba mors.

XXIIII. EPIGR. ELEG. EXPOS.

Dei ei ipb.

On (ita me dei amẽt) Æmilium quem in amore uidebat ſatis felicem hoc epigrãmate forte ob riualitatem Zelotipia ductus poeta dilacerat, eius fœditatẽ deformitatẽq; recenſens. ¶ Nõ, ordo eſt nõ putaui quicq̃ referre, illud uero per parẽteſin interponit. ita me dei ament. Notãdum q̃ hoc loco dei biſyllaba eſt dictio aliter uerſus non ſtaret, nã alias monoſyllaba eſt ex diphtongo. ei enim apud latinos quinta eſt diphtongus ut Terẽtianus teſtatur. notãdum etiã q̃ in ſequenti carmine in dictione culum m nõ abiicitur. ¶ Referre, intereſſe. ¶ Olfacerem. odorarer & rõnem ſubiungit quare nõ multum interſit.

Nil immundius hoc nihil eſtq; immundius illo,
Verum etiam culus mundior, & melior.
Nam ſine dentibus eſt, hic dẽteis ſeſquipedaleis,
Gingiuas uero Ploxemi habet ueteris.
Præterea rictum qualem defeſſus in æſtu.
Meientis mulæ cunnus habere ſolet.
Hic futuit multas, & ſe facit eſſe uenuſtum,
Et non piſtrino traditur, atq; aſino,
Quem ſiqua attingit, non illam poſſe putemus
Aegroti culum lingere carnificis?

¶ Nihil q̃ immundius illo, Vtrũq; dicit immundum ſed immundius os. ¶ Nã ſine dentibus eſt. ¶ Hic. ſ. culus, uel hoc legatur & ſequẽtibus iũgetur, hoc ſ. os. ¶ Dictis ſeſquipedalis, unius pedis cũ dimidio, hoc. n. ſignificat ſeſquipes, metaphorice uero dixit Oratius in arte. Proicit ampulas & ſeſquipedalia uerba. ¶ Habet. ſ. Æmilius. ¶ Gingiuas ploxemi ueteris. Quit. li. i. uocabulum hoc a Catullo circa padũ dicit inuẽtum, quia. ſ. Catullus ipſe de regiõe eſſet Trãſpadana ueronẽſi, Sed tamẽ non dicit quid ſignificet. Ne ſi forte uoluerit quintilianus (id aũt affirmare nõ auſim,) idem intelligi qđ dicit a Perſio nominari uocabulo hiſpano cantũ. i. ferrum circa rotã ita ut nũc Catullus magnas gingiuas æmilii uocet ab illo ferro, in quo ſunt claui lõgi ſicuti in gingiuis iſtius ſunt longi dẽtes. Alii uero ex auctoritate Feſti Põp. ploxemũ capſamueterẽ ĩterp̃tãtur, habeo feſti codicẽ manu ſcriptum. Antiquũ ſane, & integrũ ſatis, in quo multa reperiũtur uocabula quæ in aliis deſunt codicibus. Et huiuſmodi tñ interp̃tatiõem nõ inueni. Sed quoniam hoc fieri poſſet ut quẽadmodũ ĩ meo codice plura q̃ alibi legerim, Ita etiã in aliorũ quædã quæ nõ in meo ſũt eſſe poſſent. Idcirco ſi ploxemũ capſam ueterem dixerimus, illi cõparabit æmilii gingiuas & exeſas eſſe dicet cariæ, ſicut ẽ capſa uetus tineis corroſa. ¶ Præterea rictum, rictus eſt cũ os aptum tenemus, uel p̃pter riſum uel ob aliã cãm Oratius, ergo nõ ſatis eſt riſu deducere rictum. Rictus inquit ipſius uidetur mulæ cunnus inuerſus, quando mingit. ¶ Qualem. ſ. rictũ. ¶ Meiẽtis. i. mingẽtis in æſtu quia tũc laxior ſolet eſſe. ¶ Hic. ſ. Æmilius. ¶ Futuit multas. ſ. mulieres, & ſe facit eſſe uenuſtũ. i. iactat ſe eſſe pulchrũ. Ex eo q̃ cum multis rem hẽt, poſtea ex indignatione ĩfert ¶ Et nõ piſtrino tradit? q. d. dignior eſſet qui aſinũ incitaret ad uerſandam piſtrini rotã, ĩterrogatiue aũt hoc p̃ferri debet, & ſermo ipſe habet mixtã rep̃hẽſionẽ. ¶ Quẽ ſi qua attingit, nõ mõ

ploxe num.

danis

Ricto

æmilium lacerat, ſed etiam mulieres illas quæ ſui æmilio copiam faciebant, adeo ut illas dicat etiam poſſe lingere culum carnificis ægroti quæ poſſunt æmilium oſculari. ⸿ Carnificis, carnifices enim ſolent ab omnibus odio haberi. Sed ad maiorem illarum deteſtationem ægroti addidit. Nam ægroti ſemper ĩmundiores eſſe ſolent, & maxĩe quia farmaca ſũmere coguntur quibus ingratior reddit culus.

Carnifices.

Ad Vectium. EPIG. XXV.

In te ſi unquã dici pote putide Vecti
  Id quod uerboſis dicitur, & fatuis.
Iſta cum lingua ſi uſus ueniat tibi poſſis
  Culos & crepidas lingere carbatinas.
Si nos omnino uis omnes perdere Vecti.
  Dicas, omnino quod cupis efficies.

Ad Iuuentium. EPIG. XXVI.

Surripui tibi dum ludis mellite Iuuenti,
  Suauiolum dulci dulcius ambroſia:

XXV. EPI. EL. Expoſ.

In te ſi unquã, Cõtra uectium maledicũ ſcribit, dicitque eius linguã mordacem dignam eſſe & culos & crepidos lãbere eũdemque admonet, ſi familiares omnes interficere cupit ut garrulitatem ſuam contineat. ⸿ In te ſi unque, ſi uocalem nõ abiicit. ⸿ In te, ſenſus eſt ſi põt in te dici id quod fatuis & garrulis dicitur, ordo uero ſic procedit, o putide uecti ſi unque in te dici poteſt, id quod uerboſis dicitur. Et fatuis. ⸿ Dicitur, dici ſolet contra garrulos. ⸿ Iſta cũ lingua, adeo maledica, et hoc eſt quod ſolet garrulis dici. ⸿ Poſſis, optãtis eſt. ⸿ Si uſus tibi ueniat, ſi contingat, et eſt modus quidam loquẽdi uſitatiſſimus. ⸿ Crepidas carbatinas, quamuis uarie dictio iſta in diuerſis codicibus ſcripta reperiatur, tamẽ hãc unam quã in paterno codice ſic emẽdatam inueni magis probo, & ſequor carpatina uero uel carbatinæ utroque.n.mõ recte dici poteſt, ruſticũ calciamẽtum eſt ſic a caribus appellatũ. Ita pollux lib.ix. ita Suidas. Ariſtoteles uero lib.ii. de animalibus ait carbatinis camelos calciari, et Xenophõ li.iii. αυχ βχσεος. Cũ deficiſſent inquit ueteres calcei carbatinas habebant ex recẽtibus coriis bubulis cõfectas. Suidas tamẽ carbaſinas ſcribit & uidetur cõponi ex κα ρον et βασις quia calciamẽtum ſit inuẽtum apud cares boue recẽter excoriata, Catullus aũt carbatinas idcirco dixit quia ruſtici ĩmunda ſemper habent calciamẽta cũ in ſtabulis uerſentur. ⸿ Crepidas carpatinas, appoſitio eſt. Sũt namque duo ſubſtãtiua ſine copula. ⸿ Si nos oino, ordo ẽ, oio ſi oẽs nos u.s pdere, hoc ẽ ſi tu uis tua garrulitate nos oino omnes, ideſt nemine excepto perdere dicas, oio i. ſine aliquo reſpectu. ⸿ Q d cu. i. dicas oĩo omnia quæ cupis. ⸿ Efficies. ſ. ut nos perdas, omnino illud geminatũ argutum facit epigramma.

Carpatina

XXVI. EPIG. EL. EXPOS.

Surripui tibi dũ ludis, Iuuẽcius adoleſcens de quo ſupra & in endecaſyllabis & .xii. Ele. diximus. Cum inuitus a poeta oſculatus fuiſſet, adeo ægre tulit, ut nullis precibus leni

potuerit, unde perterritus poeta in posterum dicit, in hoc delicti genere nunquam peccaturum. ¶ Mellite. dulcis a melle, ſic & ſuperius mellitos oculos tuos iuuenci. ¶ Dulcius ambroſia, fingunt poetæ ambroſiam cibum deorum eſſe, licet herba ſic dicta ab a ſine βροτος mortalis. Diodorus li. iiii. c. iii. ubi de odoribus ſabeorum loquitur ſic inquit, ut qui odores hos ſentiunt Ambroſiam quã narrant fabulæ (Tanta. n. odorũ excellẽtia nullũ ſibi nomẽ inuenit aptius) eẽ putẽt. ¶ Non impune, non ſine pœna, & pœnam ſubiungit.

Ambroſia.

Verum id non impune tuli nanque amplius horã
 Suffixum in ſumma me memini eſſe cruce.
Dum tibi me purgo, nec poſſum fletibus ullis,
 Tantillum ueſtræ demere ſæuitiæ.
Nam ſimul id factum eſt multis diluta la bella,
 Abſterſti guttis omnibus articulis.
Nequicquam noſtro cõtractum ex ore maneret,
 Tanquam commiſtæ ſpurca ſaliua lupæ.
Præterea infeſto miſerum me tradere amori
 Non ceſſaſti, omniq; excruciare modo.
Vt mi ex ambroſia mutatum iam foret illud
 Suauiolum, triſti triſtius belleboro:
Quam quoniã pœnam miſero proponis amori,
 Nunquam iam poſthac baſia ſurripiam.

In cœlitum & Quintiũ. EPIG. XXVII.

¶ Suffixum in cruce, in ſũmo cruciatu, metaphora eſt idest dũ te uellem placare uiſus fui ſuſpẽſus eẽ i cruce. ¶ Tãtillum, demonſtratiue cũ crepitu digitorum ex Terentio ſumptum eſt, ſic etiã Vir. haud tanto ceſſabit cardie rege. ¶ Veſtræ, uel tuæ uel q̃ tibi & tuis ingenita eſt. ¶ Nã ſi. id fa. eſt, poſtq̃ te exoſculatus fui. ¶ Abſterſti la. ſic legendũ eſt non abſterſi, et erit ſenſus, ꝙ puer ipſe met ſibi abſterſit labra ne ĩhæreret oſculum catulli tã q̃ ſi ĩhæſiſſet ſaliua meretricis. ¶ Multis gut. nã puer fingebat ſaliua catulli labia ſibi madefacta ut oſtẽderet ægre tuliſſe eius oſculum. ¶ Oibus ar. oibus digitis, a pte totum ſinedochicos. ¶ Tã q̃ cõ. ſpu. ſa. lu. lupa meretricẽ ſignificat ob ſimilitudinẽ odoris, ut inq̄t Ser. li. iii. æneí. inde lupanar cõmixtæ uero

tãtillũ

Lupa.

idest quæ coierit, ut Virgi. mixta deo mulier ubi qđ Serui. ait, græce dictum eẽ ſic intelligendũ eſt quia græci uerbo μιτυω qđ ẽ miſceo utuntur ꝑ coire, quos latini imitati ſunt, cõ mixtæ ergo ſordidæ, nam poſt coitum ob ſperma fœtent meretrices. Alii tamẽ lupam pro animali accipientes ita interpretantur non aliter q̃ ſi tibi rabida lupa coniuncta eſſet. ¶ Infeſto amori, q ſit infeſtus amor ipſe met declarat ꝑ id quod ſubiungit omni excruciare modo quod fit cum puella ſeu puer amatus coram amatore, alium laudat iuuenem & delicias recenſet, alium inſpicit, alteri ablandit̃. ¶ Omniq; exc. modo nullũ modũ ꝑtermiſiſti ad me excruciãdũ in uindictam oſculi ꝑ uim rapti, ut oſculum mihi prius ambroſia dulcius fieret belleboro amarius. ¶ Vt mi ex ambro.

Mixta

reſpicit id qđ in pricipio dixerat dulci dulcius ãbroſia, dicit. n. ſuauitatẽ illã id mu tatam fuiſſe in amaritudinẽ quã indicat per helleborũ, de quo. A. Gel, li. xyi. et Pli. li. xxy. c. y. diffuſius loqtur. ⁋ Quam quoniam pœnam, ut mihi iraſcaris cum te oſculatꝰ fuero. ⁋ Nũqꝫ id, ne ſiã adeo miſer, et ne tãto dolore emã oſculi dulcedinẽ.

XXVII.

EPI. EL.

Cœlius Auphilenum. & Quintius Auphilenam
Flos Veronenſium depereunt iuuenum,
Hic fratrẽ, ille ſororẽ, hoc eſt quod dicitur illud.
Fraternum uere dulce ſodalitium.
Cui faueam potius? Cœli tibi. nam tua nobis
Perſpecta exigitur unica amicitia
Cum ueſana meas torreret flamma medullas.
Sis felix Cœli, ſis in amore potens.

Inferiæ Ad fratris tumulum. EPI. XXVIII.

EXPOS. Eliꝰ e au. Cœliꝰ et ꝗntiꝰ ueronẽſes fratres fuere, quorũ alter Aufilenum alter aufileni ſororẽ noie Aufilenam deperibat, horũ igit̃ amores recẽſet poeta, optatqꝫ cœlio ĩ amore felicitatem, ordo, cœlius et Quitiꝰ flos iuuenum ueronẽſiũ depereunt aufilenũ & aufilenam. ⁋ Hic. ſ. cœlius. ⁋ Fratrẽ, aufilenum. aufilenæ fratrẽ. ⁋ Ille. ſ. Quintius. ⁋ Sororem, aufilenam aufileni ſororem. ⁋ Hoc eſt qđ dicitur illđ quoniam ꝓuerbialiter dici ſolet ad indicandam intimam amicorum familiaritatem. Eſt inter eos ſodalitium fraternũ hoc eſt ſunt quaſi duo fratres. ideo poeta iocatur, ꝙ cum ambo ament fratrem & ſororem. Videntur uere habere ſimilitudinem uoluntatis fraternæ, et merito uidetur ꝓuerbium de ipſis dici poſſe ordo uero, hoc eſt illud quod dicitur, ideſt qđ eſt modo prouerbio, fraternum uere dulce ſodalitium & bene dulce, qa ad libidinem iſtorum ſpectat.

Sodalitiũ fraternũ

⁋ Cui faueam potius? hic diſtinguendum, & cum interrogatione legẽdum. Cui potius an cœlio an fratri. ⁋ Cœli tibi, reſpõſio eſt, reſpõdet. n. ſibi ipſi poeta, ſicut et in pricipio quoi dono lepidũ meũ libellum? corneli tibi. Alii uero ita diſtiguũt cui potius faueam cœli? an tibi, an fratri. ſ. & postea ſibi ipſi reſpõdens inquit tibi. ⁋ Nã tua nobis perſpecta exigit̃, ratio eſt reſponſionis. Senſus autem eſt & ordo, nã tua unica amicitia perſpecta nobis cũ amore arderem exigitur. i. reperitur nũc a me. q. d. exigit hoc ut te fratri ꝑponam amicitia præſertim quia perſpecta et nobis cognita fuit quãdo ego quoqꝫ amabam, & iõ ſubiungit optãs ſis felix cœli. Sis in amore potẽs. Alii legũt ꝑfecta exigit̃. i. traducit̃. Virg. Oẽs ut tecũ meritis pro talibus annos Exigat, & ĩ hoc carmine cæſura breuis eſt qua & alibi uſus eſt quæ & apud alios reperit̃ auctores, Ouid. in Sappho, unã narrabis uſqꝫ decere loq. ⁋ Cũ flã. i. amor meus in leſbiã. ⁋ Væſana, q̃ me uæſanũ faciebat. ⁋ Torreret me. Sic. n. metaphorice de amore loquunt̃ poetæ. Virg. Eſt mollis flãma medullas. Poſſumꝰ et hoc aliter ĩterꝑtari, ut. ſ. dicat poeta ſe aliqñ captũ fuiſſe amore ipſiꝰ cœlii, et qa tũc benignũ habuit cœliũ ꝗ ſibi ĩ amore morẽ geſſerat, iõ nũc illi felicitatẽ optat et hoc mõ ꝑ flãmã ĩtelligemus amorẽ poetæ in ipm cœlium. ⁋ Sis in amore potẽs. i. compos uoti in amore.

Cæſura breuis.

XXVIII. EPIG. EL. EXPOS.

Vltas per gẽtes, amiſſum fratrẽ de quo & in prĩa elegia ſupius diximus p̃ſenti epigrãmate deflet, & eum ad eius ſepulchrũ longa nauigatiõe ad littus troianũ puenißet inferias facit et ultimũ ualere illi dicit.

inſtituerunt ut.ſ.iuſta mortuis facerent. ¶ Atq; in ppetuum, ſolebant eni mortuis quos nunq̃ꝫ amplius erãt uiſuri, hæc uerba dicere, ſic ẽt Virg. Salue æternũ mihi maxime palla æternumq̃; Vale, non aũt eo q̃ aut ualere aut ſalui eẽ poſſint.

Salue et uale mortuis dicebatur.

¶ Multa ꝑ æquora per multa maria, dũ in aſiã nauigaui. ¶ Ad īferias, inferiæ ſacra ſunt q̃ umbris & inferis ſoluuntur. ¶ Aduenio, tempus pro tẽpore. i. adueni.

Multas per gentes, et multa per æquora uectus,
Aduenio has miſeras frater ad inferias,
Vt te proſtremo donarem munere mortis.
Et mutum nequicquam alloquerer cinerem.
Quandoquidẽ fortuna mihi tete abſtulit ipm,
Heu miſer indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias
Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atq; in perpetuum frater aue, atque uale.

XXIX. EPIG. ELEG. EXPOS.

Ad Cornelium. EPIG. XXIX.

Si quicquam tacito commiſſũ eſt fido ab amico,
Cuius ſit penitus nota fides animi,
Me unum eſſe inuenies illorũm iure ſacratum
Corneli, & factum me eſſe puta harpocratem.

Ad Silonem. EPIG. XXX.

Aut ſodes mihi redde decem ſextercia Silo,
Deinde eſto quamuis ſæuus & indomitus.
Aut ſi te nummi delectant, deſine quæſo
Leno eſſe: atq; idem ſæuus & indomitus.

I ge ſ ꝗ tacito cõmiſſum taciturnũ amico cornelio de fide ſua dubitanti ſe fore pollicet et ueluti alterũ harpocratẽ. ¶ Si cui, ſenſus eſt ſi fidus amicus cõmiſit unq̃ꝫ aliqd alteri amico tacito & ſecreto, cuius fides ſit nota me unũ inueniri poße affirmo. ¶ Cõmiſſum tacito, amico taceti. ¶ Cuiuis, ſ. taciti amici oĩo fides nota ſit. ¶ Fides ai, Taciturnitatẽ & arcana pectoris per ai fidẽ uidet̃ itelligere. ¶ Meq; i. me quoq̃; ſicut hodieq; dicitur ꝑ hodie quoq; . alii tñ legũt me unũ eße inuenies. ¶ Illorũ iure ſacr. ſ. q nouerint ſecreta reticere. ¶ Et factum me puta, exiſtima ĩ qt me nõ mõ taciturnũ, Sed ẽt harpocratẽ ipm factũ q deus ſilẽtii dr̃, de quo latius ſupius diximus.

hodieq;.

ueni. ¶ Vt te poſtremo donarẽ, ꝑ circũloqutionẽ dicit ut tibi exeqas facerẽ. q. d. cũ uiuo nihil tibi cõſtare potuerim mortuo ſaltẽ p̃ſtabo poſtremũ munus exeqarũ, ¶ Et mutũ alloq̃rer, et cũ te alloq nõ poßim alloquar ſaltẽ cineres tuos licet mutos. ¶ Neq̃; fru. q̃a nec me audit nec mihi reſpõdet. ¶ Quãdoq dẽ fortuna ꝑſolub, tibi has inferias poſtq̃ꝫ fortũa te mihi ꝑ mortẽ ademit. ¶ Heu miſer idigne, ereptũ fratrẽ ſicut & in elegia ſuperius cõquerit̃. ¶ Hæc tñ interea, ordo. Interea tñ o fr̃ accipe hæc munera multũ manãtia fletu fraterno q̃ tradita ſunt ad triſtes iferias more priſco. ¶ Priſco more, ꝑ ut maiores noſtri

XXX. EPIGR. EL. EXPOS.

Vt ſodes mihi redde, in Silonẽ quẽdã cui ſeſtertia decẽ mutuo dederat, poe ta hoc ſcribit epigrãma, cuius talis eſt & acutus & mordax ſenſus, aut in qt redde mihi pecunias meas & poſtea miniteris q̃tũ uelis ꝗa.ſ. minas tu as paruifaciã, Aut ſi tibi placẽt nũmi noli in me eſſe tanq̃ leno & ſæuus et iplica bilis. q. uelit iferre nõ bene ſtãt iſta ſimul ut pecuniis idigeas & deinde his minie teris ꝗ mutuare pñt. Sunt ẽt ꝗ ita interꝑtẽtur. Sed ſi nũmi te delectãt noli eẽ leno & ſectari meretrices, ꝗa hoc mõ nũmos expẽdis & noli eſſe ita ſæuus quia nemo tibi mutuabit cũ repoſcẽtibus adeo acriter miniteris, ſed magis tamẽ placet prior expoſitio. ⁋ Sodes, cõpoſita dictio ex ſi audes ut ait Cic. ſicut addere ſolemus ſis ꝓ ſi uis. Et licet Priſcianus uerbũ exiſtimet, alii tamẽ aduerbiũ putãt. ⁋ Quãuis ſæuus, q̃tum uis crudelis uir. ut q̃uis auido pararẽt arua colono.

Sodes ſis pro ſi uis. q̃uis ꝓ q̃tũ uis.

Ad Quendam de Leſbia. EPIG. XXXI

Credis me potuiſſe meæ maledicere uitæ,
 Ambobus mihi quæ carior eſt oculis.
Non potui, nec ſi poſſem, tam perdite amarem,
 Sed tũ cum caupone omnia monſtra facis.

De mentula EPIG. XXXIII.

Mentula conatur pimplæum ſcandere montem

XXXI. EPI. EL. Expoſſ.

Re/ e dis me potuiſſe, Catulli æmul⁹ uul go diceɤbat, catul lũ leſbiæ maledixiſſe & iõ illi iratũ. Poeta negat hoc uerũ eſſe, ſed oĩa ab ipſo æmulo ficta cõmemorat. ⁋ Credis me po. itero rogatiue hoc totũ lẽgẽdum eſt, ꝗa poſtea affirmat ſe nõ potuiſſe. ⁋ Meæ uitæ, leſbiæ amicæ meæ. ⁋ Quæ car. eſt ocu. ſic ẽt ſuperius in. xiii. oſtẽdit amicã oculis ſibi cariorẽ eſſe. ⁋ Nec ſi poſſem. ſ. maledicere. ⁋ Tã ꝑdite amarem ſi poſſem inqt de ipſa maledicere, nõ tã efflictim & miſere ipſam amarẽ. Nam amor nõ permittit me maledicere, ſed ſi hoc agerẽ, ſignum eſſet ꝙ eã nõ amarẽ ⁋ Sed tu cũ cau. oĩa mõ. facis, ſed tu inqt cũ caupone hoc cõmunicaſti & finxiſti, caupo dicit̃ ꝗ cibum & potum uẽdit quaſi copo a copiis reꝝ & locus ipſe caupona, caupones aũt ſolẽt hmõi cõmẽtitias fabulas cõfingere et ꝓpter mul

caupo Cau/ pona.

titudinẽ aduẽtãtiũ q̃cũq; fiunt ſcire, uñ Iuue. in. ix. Proximus ante diẽ caupo ſciet audiet & q̃ finxerunt pariter librarius archimagiri carptores. ⁋ Oĩa mõ. facis, nõ tãtum fingitis hoc qđ eſt i credibile ſed ẽt multa alia q̃ ſunt uelut i mõſtra & ꝑter naturã quæ nullo pacto fieri poſſunt, Alii codices ſic habẽt ſed dũ cuncta ꝓbas oĩa mõſtra facis, et erit ſenſus. cum tu oĩa affirmes & probas ea quæ falſa ſunt, ita agis ut oĩa q̃ dicis uideãtur monſtra, & ſic in nullo fides tibi habeatur.

xxxii. EPIG. EL. expoſ.

m Entula conat̃, Pipla locus a quo Pipleus mons a thracibus muſis cõſecratus fuit, ut Strab. lib. ix. teſtatur, inde exiſtimo epigrãmatis huius argumẽtum eſſe, qđ poeta tẽtauerit doctã aliquã puellã uel puerum ſubagitare, & ille noluerit, & ſic per mõtem pipleũ pueꝝ doctũ itelligit ꝑ metapho

Pi… Pip… men…

ram in qua perſiſtens utitur uerbo ſcandere per quod inire & rem habere innuit iocoſe autem ſubiungit muſæ furcillis eiiciunt præcipitem, ꝗa.ſ.non potuit fieri compos uoti, ideo metaphorice inꝗt a muſis de monte deiectum, ꝗa puer doctrina præditus noluit ſe libidini ſubiicere, et fortaßis epigrāmate ad poetam ſcripto hoc recuſauerat. Sunt autem furcille inſtrumenta ꝗbus frumenta ad uentum a ruſti/cis iaciunt, ſic dicta eo q; his frumenta cillēt, Eſt.n. cillere mouere, unde & oſcil la dicta, aliter intelligere poßumus mentulam eſſe uiri ꝓprium nomen uel ſaltem in cōtemptum mentulam appellatum a poeta, & eſſe talē epigrāmatis ſenſum, ut poeta dicat mentulam conari ut aſcendat montem pipleum.i euadere in bonū poetam, ſed muſas illum inde reiicere tanꝗ̃ ſit genio ſiniſtro & pingui minerua.i.ingenio craſſo & minime ad uerſus componēdos idoneo. Et fortaſſis erat æmulus poetæ in componendis uerſibus. Alii uero exiſtimant, uoluiſſe cum quadam uirgine rem habere. ſed cum non potuiſſe hymen.i.mēbranam qua eſt munita uirginitas, ꝓprio coitu diſrumpere, & ideo hāc rem uoluiſſe hoc epigrāmate indicare, ſed quo argumēto uelint poetam ꝑ pipleum montem uel hymen uel euzium i.carnē eminentem intra cunum ītelligere, & cur a muſis inde ſe eiectū dixerit. ipſi uiderit.

rcil

ere

Illa

hymē

Eugiū

Muſæ furcillis præcipitem eiiciunt,

De Puero & Præcone. EPIG. XXXIII.

Cum puero o bello præconem qui uidet eē
Quid credat? niſi ſe uendere diſcupere.

Ad Leſbiam. EPIG. XXXIIII.

Siquicquam, cupidoq;, optātiq; obtigit unquā et
Inſperanti, hoc eſt gratū animo proprie
Quare hoc eſt gratū, nobis quoque carius auro
Quod te reſtituis Leſbia mi cupido.
Reſtituis Cupido atq; inſperanti: ipſa refers te,
Nobis: o lucem candidiore nota:

XXXIII. EPIG. EL. EXPOS.

Cum puero bello. ꝓconis dicit ꝗ in auctione & ſubhaſta res uēdit. hinc huius epigrammatis morſus trahit, ꝗ talis eſt cū puer ſit cum ꝓcone ꝗd ē aliud credēdū ꝗ̃ ꝙ ſe uelit puer uendere.i.ob ꝓtium ſe libidini ſubiicere, aliter quoniam non dicit puerum eſſe cum ꝓcone, ſed potius contrarium, ideo ſit ordo & ſenſus, ꝗd aliud credat niſi ſe.i. ipm ꝓconem cupere uendere.ſ.ipm puerum.i.accepto ꝓtio aliorum libidini ipm ſubiicere, et ſic præconem tanꝗ̃ pueri lenonem mordet

¶ Qui uidet eſſe, aliqui ipſe legūt et ſequentibus iungunt ipſe quid credat.

¶ Diſcupere, ualde cupere ſicut diſpudet.i. ualde pudet.

Dis in cōpoſitis.

XXXIIII. EPIG. EL. EXPOS.

ſI ꝗc quā cupideq; optātiq; obtigit unquam & inſperāti, adeo lætat hoc epigrāmate poeta ob reconciliationem inter ſe & leſbiam factam, ut neminem ſe feliciorem dicat nec ꝗcꝗ̃ optabiliꝰ ſibi potuiſſe cōtigere.

¶ Si ꝗc. cu. ſenſus eſt ſi ꝗd unꝗ̃ et ex lōga expectatiōe, et ex inſperato cōtingit, id ꝓprie gratum animo occidere ſolet.

¶ Hoc eſt ꝓprie gratum animo.ſ. quod optanti & inſperanti contigit, eſt gratum aio.q.d. hæc eſt uera animi lætitia

¶ Et inſperanti, hic diſtinguendū ho/

num uero cum ex inſperato euenit ſolet gratius eſſe, peſſimus autem aliqd cupere & de illo tamē deſperare, & ſi tūc euenit gratius eſt quā ſi ſperatum eueniſſet: ideo dixit cupido & inſperāti. ¶ Quare, quāobrem, hac de cā inqt. ſ. qa optanti et iſperanti hoc mihi cōtigit ¶ Hoc eſt nobis. i. mihi carius auro. ¶ Quod. i. qa. ¶ Reſtituis te mihi cupido, hæc eſt rō quare ſit mihi carius auro, or do uero talis eſt. Quare. i. quāobrem ꝙ o leſbia reſtituis te mihi & replicāt reſtituis mihi cupido & refers te mihi iſperāti, hoc eſt gratum nobis et carius auro. ¶ Ipſa refers te nobis, hic diſtinguēdum, & ꝓ nimia lætitia exclamat. ¶ O lucem. i. o diem. ¶ Cādidiore nota, ſuple dignā præ nimio affectu nō potuit orationē perficere, uel ſit o lucē candidiore nota, ſicut dicimus hominem magno ingenio. Et morē tāgit cretēſium q dies felices albo lapillo ſolebāt notare, de quo ſupius diximus.

Quis me uno uiuit fælicior? aut magis hac quid
Optandum uita dicere quis poterit?

In Cominium EPIG. XXXV,

Si comini arbitrio populi tua cana ſenectus,
Spurcata impuris moribus intereat,
Non eqdē dubito, quī primū inimica bonorū
Lingua, execta auido ſit data uulturio,
Effoſſos oculos uoret atro gutture coruus,
Inteſtina canes, cæteram membra lupi.

Ad Leſbiam EPIG. XXXVI.

Iucundum mea uita mihi proponis amorem
Hunc noſtrum internos, perpetuumq; fore.
Dii magni facite ut uere promittere poſſit,
Atq; id ſincere dicat, & ex animo.
Vt liceat nobis tota perducere uita
Aeternum hoc ſanctæ fœdus amicitiæ.

In Aufilenam. EPIG. XXXVII.

¶ QVIS me uno uiuit, felicior, iterrogatiue. q. d. Nemo, felicitate me ſupat. ¶ Aut magis hac qd optandū uita, ordo aut qs poterit dicere aliqd magis optandū i hac uita, qꝫ amicæ uidelicet recōciliari et hoc mō idicat hoc ſibi gratiſſimū fuiſſe, qa id qđ optatur gratum eſt, & ſi nihil eſt hoc optabilius, ſeqtur id nihil hoc magis gratius eſſe. ergo gratiſſimum. ¶ Hac uita, ꝓ in hac uita.

XXXV. EPIG. EL. EXPOS.

SI comini arbitrio populi tua cana ſenectus, in cominiū ſcri. it ob maledicētiā et perditos mores oī populo iniſum. Et ſi populi ipſius arbitrio illi iterēdū eēt q̄ illi euētura ſint, cōmemorat, ordo ē o comini ſi tua cana ſenect9. i. tu id ſenex ſpurcata iqnata ipuris morib9 itereat arbitrio. i. iudicio populi. ¶ Inimica bonoꝝ lingua, lingua qua ſolitus es bonos dilacerare maledicētia tua. ¶ Erecta, exciſa a loco ſuo a ſeco. as. ¶ Vulturio, eſt. n. auis quæ cadaueribus paſcitur, de qua Pli. li. x. ca. yi. ¶ Effoſſos oculos, ſenſus eſt effoderent oculos et illos coruo deuorādos darent.

rēt. ¶ Inteſtina co. Zeugma eſt, ſit. n. eiuſdē uerbi reperio, ſicut et lupi cætera mē bra uocent iteratur. XXXVI. EPIG. ELEG. EXPOS.

Veńdū mea ui. mi. poſt recōciliatā gratiam iter leſbiā & poetā, leſbia poe te pollicebatur amorē, iter ipſos iocū dum id et perpetuū futuꝝ. Iō hoc epi grāmate ſatis claro optat poeta, ut ita ſit quēadmodū illa ꝓmittit. ¶ Hūc no ſtrum. q. d. nouiter incohatū & ſancitū. ¶ Mea uita, o leſbia amica. ¶ Dei ma gni, apoſtropha eſt ad deos quos rogat ut rata ſint leſbiæ uerba. ¶ Sincere, pure ſi ne fictione aliqua. ¶ Et ex aio, terētii eſt cū phedria ad thaidē loqtur. ¶ Æternū hoc fœdus, ſicut ille perpetuum fore promiſerat legitur & alternum, ideſt inter nos mutuum, Et forte melius, cum iam dixerit tota uita.

XXXVII. EPIG. EL. EXPOS.

Aufilena bonæ ſemper laudantur amicæ
Accipiunt pretium, quæ facere inſtituunt.
Tu quod promiſti mihi quod mētita inimica es,
Quod nec das & fers ſæpe facis facinus.
Aut facere ingenuæ eſt, aut non promiſſe pudicæ,
Aufilena fuit ſetaba corripere
Fraudādo, efficitur pluſquā meretricis auaræ eſt
Quæ ſeſe toto corpore proſtituit.

In Eandē. EPIG. XXXVIII

Aufilena uiro contentam uiuere ſolo,
Nuptarum laus eſt laudibus eximiis.
Sed cuiuis quamuis potius ſubcumbere fas eſt,
Quam matrem fratres efficere ex patruo.

Vſi a lena bo/næ, Aufi. lenæ pſi/dià redar. guit Ca/tullus, q̃ accepto p̃cio, cū coitū ſibi pol licita fuiſſet, fidem tamē non ſeruauit.

aufers, i. accipis a me dona, nō ſemel ſed multi plr pec/cas. Cū n. p fraudem bona mibi eri/pis ꝓmit/tēdo coi/tū quē po ſtea dare non uis, tu faci/nus facis, & peius q̃ meretrix quæ ue nale hēt corpus ſuū.

amicæ bonæ. ¶ Amicæ bonæ ſemp laudātur, amicas bonas uidetur poeta appellare quæ fi/dē ſeruāt. Et eas ſemp laudari dicit. q. d. Tu nō es iter illas ānumerāda. ¶ Accipiunt ꝑciū, amicæ illæ. ſ. capiūt mer ce. i. coitus ab amatore. ¶ Quæ fac. iſtituunt. i. quæ uolūt id facere qđ ꝓmittunt. ¶ Tu qđ ꝓmiſti mibi, ordo ē. Tu es inimica & nō amica. q. i. qa mē tita es. i. mibi negaſti illud qđ ꝓmiſti ꝑ ꝓmiſiſti. coitum. ſ. q. d. Tu es aliena a moribus bonarū qa nō ſeruas ꝙ ꝓmittis. ¶ Qđ nec das et fers, ordo ꝙ. i. qa nec das, hoc uerbo utit̄ ꝑ dare coitū ſi cut et uulgo uſurpatū eſt. ¶ Et fers, ꝑ Dare.

¶ Sæpe facis, primo. n. peccas, accipiēdo pecuniā & dona, iteꝝ nō ſeruādo ꝓmiſſa. ¶ Aut facere ingenuæ eſt, tres gradus facit aut debebas ꝓmiſſa ſeruare & facere qđ ē ingenuæ mulieris, aut nō ꝓmiſſe, ꝑ ꝓmiſiſſe qđ eſt pudicæ. Sed per fraudē ea quæ data ſunt corripe hoc eſt peius q̃ meretriciū, & alludit quodāmō ad uocabulū aufilenæ quæ auferat data. Alii uero legūt, aut nō ꝓmiſſa pudicæ aufilena fuit ſetaba corripe, ut ſit ordo et ſenſus pudicæ fuit nō corripere ſeta ba ꝓmiſſa, poſtea fraudādo. Sequētib⁹ iungatur, mibi tamē prior lectio magis

placet. ¶ Quæ ſe ſe toto corpore ꝓſtituit, quæ ꝑcio totū corpus uenale hēt. ¶ Toto corpore, oi corporis parte. q. d. ſecūdum naturam & cōtra naturam Venerem exercet.

XXXVIII. EPIGR. EL. EXPOS.

a Vfilena uiro, Eandē taxat aufilenā quæ ex patruo ſuo filios ſuſceperat, cū tamē poetæ coitū negaret dicēs ſe uelle marito fidem ſeruare, ordo eſt, o Aufilena, Laus ē nuptaꝝ in laudibus eximiis mulierē eſſe contētā uno uiro, et eſt ſenſus, Laus ſūma eſt nuptarū ſeruare uiro fidem, ſed ex ipudicis & ifidelibus fas eſt q̄uis harū ſuccūbere potius cuiuis adultero q̄ matrem facere fratres ex patruo ut tu facis. ¶ Laudibus eximiis, deeſt in rōne carminis, ſenſus uero eſt inter eximias laudes nuptarū hæc eſt laus ſūma. ¶ Sed cuiuis, ſed licet unicuiq; potius cōcumbere cū quocūq; uiro q̄ cū patruo. ¶ Quāuis, unā quāq; nō ſolum nuptam. ¶ Succūbere cuiuis, ſubmittere ſe ad libidinē. ¶ Cuiuis. q. d. ēt ignobili et ſordido. ¶ Quā matrē fratrē efficere ex patruo, cū. n. patruus ſit tanq̄ alter p̄r quos ipſa ex patruo generat, generat tanq̄ ex p̄re. uñ ſunt ei tanq̄ fratres, imo ēt antiq nō ſolū ex eodē p̄re fratres uocabāt, ſed ēt ex patruis natos, uñ apud Ouid. li. xiii. Aiax achillē fratrē uocauit, cū inq̄t frater erat fraterna peto, Cum ergo patruus loco alterius patris habeatur, ita facis tibi fratres q & filii ſunt. (Frēs.)

In Naſonem. EPIG. XXXIX.

Mult⁹ homo es Naſo, neq; tecū mult⁹ homo, ſed
Deſcendis Naſo, multus es & pathicus.

Ad Cinnam EPIG. XL.

Conſule pompeio primum duo Cinna ſedebant

XXXIX. EPIGR. EL. Exp.

M Vltus hō es naſo, Cū hoies iam adulti nō ſoleant libidinē pati, ſed ſolum pueri, inuehitur in naſonē q eum magnus eſſet tñ pathicus erat, ordo igitur et ſenſus eſt, o Naſo multus hō es. i. ꝓcerus, hoc. n. refertur ad corporis ſtaturā. ¶ Nec tecum multus hō, nec tñ ē tecū id qđ eſt multi hois. ¶ Sed deſcendis. i. iclinaris ad libidinem cū ſis magnæ & ꝓceræ ſtaturæ ut te pædicōes iſcēdere posſint, unde ꝑ uerbum cōtrarium dixit Iuuena. quot diſcipulos iclinet Amyllus, & iō cōcludit multus es & pathicus i. Tu es q̄dē ꝓceræ ſtaturæ, ſed nō hō qui utaris rōne, ſed es multus pathicus. Alii uero uolūt ut naſo ſit caſus ablatiui, ut ſit talis ſenſus, multus hō es naſo. i. cū naſo. i. naſutus es et hēs optimū iudiciū, ſed de te ipſo nō ita bene iudicas, ſed de ceteris a te ipo, ſic. n. legunt nō deſcēdis. i. te ip̄ n iudicio tuo deſt. tuis, nā es naſutus. Et tamē pathicus, prior tñ expō mihi magis placet.

XL. EPIGR. EL. Expoſ.

c Onſule pōpeio, hoc epigrāmate inuehitur poeta in tp̄a illa corrupta q̄bus multa cōmittebātur adulteria, pro cuius expōne ſciēdum ē ꝙ pōpeius ter fuit cōſul. Nā primū cōſulatū cum craſſo ſūma diſcordia, ſecūdum cum eodē maxīa cōcordia geſſit. q̄do & cæſari ꝓuincia Gallia ꝓrogata fuit. Tertiū uero mortuo iā craſſo in parthis, ſolus, ſed nō cōtinenter geſſit. Nā poſt hāc adeptā gloriam, qđ inſolitū hoc ſibi decretū fuiſſet, ad declinādā inuidiā, ſed ueritus tñ ne Cæſar a popu (Pōpei⁹ ter conſul.)

lo ſibi collega daret, Scipionem ſocerū ſpōte delegit, quādo legem tulit ne in commitiis abſentis cuiuſq; rō hēret, qđ Cæſari antea cōceſſum fuerat. Poſtea. M. Marcellus & Sulpitius cōſules ſecuti ſunt. Deinde. L. Paulus æmilius & . C. Marcellus. Mox Lētulo & . C. Claudio cōſulibus deſignatis belli ciuilis initiū ſubſecutū fuit, Ordinē āt hunc declarādū exiſtimaui, quoniā hoꝝ cōſulatuum rō a qbuſdā parū diligēter cōſiderata fuit, Sed ꝙ ad Catullū ſpectat, hoc inqt, ꝙ Pōpeio primū cōſule exiſtēte uix duo Mœchi aut Mœchæ repiebātur, ſed mox eodem cōſule creato in tertio eius cōſulatu uidelicet, iā duo millia mœchaꝝ repiebātur, ita ut Cæ-
Iulia lex. ſar poſtea legē iuliā tulerit de adulteriis. Et ſic cōquerit, ꝙ ꝓ duobus adulteriis q̄ erāt tpibus illis nūc duo millia repirent. ¶ Cōſule pōpeio, exiſtēte pōpeio conſule cū craſſo. ¶ Cinna, nomē eſt ꝓpriū uiri ad quē epigrāma ſcribit. ¶ Duo mœcharia ſedebāt, paucæ admodū mœchæ, eſt. n. numerus finitus ꝓ īfinito, & hic & in ſequētibus cū dicit duo millia. i. multæ. Eſto aliq hoc conētur referre ad florā ſcortū qđ amauit Pōpeius et geminius eius familiaris, cū poſtea eadē multos habuerit amatores, ut in eius uita legitur, qui uero Cinnæ mœchas duas fuiſſe intelligunt, hi poetæ ſenſum minime percipiunt.

Mœchilia, facto conſule nunc iterum.
Manſerunt duo, ſed creuerunt millia in unum
Singula, fœcundum ſemen adulterio

De Saltu firmano q mētula diues dr. EPI. xli.
Firmani ſaltus non falſo Mentula diues
Fertur, qui tot res in ſe habet egregias.
Aucupium oē gen⁹, piſcis, prata, arua, feraſq;,

Mecharia. ¶ MOECHARIA, Duo mœchæ paruæ ad extenuādā rem uſus eſt diminutiua forma ſicut eni ab ϖϖος ϖϖαϱιον ita a μοιχος μοιχαϱιον, ut poſtea infamiā ſui tēporis augeat. ¶ Sedebant, placebant. ¶ Facto cōſule, eodē pompeio conſule creato. ¶ Nunc, hoc tpe quo Catullus uiuebat. ¶ Iterum, qđ fuit in tertio cōſulatu quando ſolus & cū Scipione cōſul fuit. ¶ Manſerunt duo, Remanſit qdē idē numerus duorum ſed creuerunt millia qa facta ſunt duo millia. ¶ In unū ſingula, ſingula millia creuerunt in unū, qaſi erant duo tātum & nunc ſunt duo millia de quolibet uno factum eſt unū mille, & ſic de duobus facta ſunt duo millia. Alii uolunt ordinē eſſe ſingula. ſ. illorum duorum in unū, ſ. mille, et hoc mō ꝓ una mœcha illius temporis mille inueniunt his tēporibus. ¶ Fœcūdum ſemē adulterio, exclamatio eſt, per quā indicat per q̄ſdā metaphorā fœcūditatē ſeminis ex quo generātur adulteria, qa tā breui tēpore tot adulteria creuerunt.

XLI. EPIGR. EL. EXPOS.

Firmani ſaltus, Titulus huius epigrāmatis in codicibus antiquis ſic legitur. de firmano ſaltu qui mētula diues dicitur, Ex quo exiſtimo, firmanū quēdā tēporibus Catulli fuiſſe bene mētulatū, qui ob mē[...]e magnitudinē ex adulteriis multa lucraretur adeo ut agrū ſibi cōparauerit q ex reipſa mētula diues appellaretur. Sed firmanus, & ſi multa lucraretur tamen ēt ꝓfuſe oia exponebat, hunc igitur taxa-

hoc epigrāmate poeta,cuius eſt ordo.firmani ſaltus.i.ꝑdium,fertur.i.dicit mētula diues nō falſo,& quare nō falſo rōnem ſubiūgit qa.ſ.tot res in ſe habet egregias quas cōmemorat,aucupium,oē genus piſcis.prata,arua,feraſq;. ¶ Aucupium, oē genus piſcis feras,hæc ad uoluptatem,reliqua ad utilitatem ſpectant.

Nec quicquam fructus ſumptibus exuperat.
Quare concedo ſit diues dū omnia deſint,
Saltum laudemus,dum modo ipſe egeat.

De Eodem. EPIG. XLII.

Mentula habet inſtar triginta iugera prati,
Quadraginta arui,cætera ſunt maria,
Cur non diuitiis Crœſum ſuperare potis ſit,
Vno qui in ſaltu tot bona poſſideat?
Pta,arrana ingentes ſiluas.ſaltuſq;,paludeſq;

¶ NEC ꝗcꝗ fructus,ordo ē,Nec quicꝗ.i.Nihil fructus exuperat.i.ſuperabundat ſūptibus.i.ꝗuis magnos fructus habeat ex ſaltu,tamē illi nihil supereſt ſumptibus quos facit,fructus.n.genitiui caſus eſt. ¶ Quare cō. ſit diues.i.habeat agrum & ſaltū iſtū ¶ Dum.i.dūmō. ¶ Oia deſint,ipi firmano qa ob nimios ſumptus & inſanas ꝓfuſiões nihil unꝗ hēt,Iōq; laudem9 ſaltum tanꝗ diuitē qa hoc negari non pōt cum in eo ſint oia ſuperius ſcripta, dūmō ipſe firmanus re uera egeat.q.d. dignus eſt hmōi ifelicitate. Notādū tñ ꝙ in qbuſdā codicibus nō firmani ſalt9 Sed firman9 ſalt9 ſiue ſali9 legit,et tūc is erit epigrāmatis ſenſus,ꝙ firmanus cognomēto ſaltus ſiue ſalius ꝑpter mentulæ magnitudinē ex adulteriis multa lucrabat.uñ mētula diues cognoiabat, & nō falſo dicit Catullus qa tot res in ſe hēt egregias.Nā ī mētula ſua hēt qc qd alii diuites poſſidēt,qm̄ ipſe lucratur & aues & piſces & fœnum & feras et alia oia,adulteræ hæc oia illi dono dabāt. ¶ Nec ꝗcꝗ fru.ſed licet tot bona lucret tamē ex quo illa ꝓfudit,et perdit,nihil unꝗ illi ſupereſt. ¶ Quare cō.ſit diues,qa dixerat appellari mē

tulā diuitē: ¶ Dū oia deſint ꝗuis enim ea lucret tamē nihil habet qđ ꝓpriū ſit nec ꝑdia,nec aucupia,nec piſcationes,laudemus igitur ſaltū.i.ipm firmanum eſſe diuitem dummō re uera nō ſit diues & nihil poſſideat,ſed potius oibus egeat,ut dignus eſt.

XLII.EPIG.EL. Expoſ.

Mentula hēt inſtar,licet cōtra eūdē firmianum iſultet tamē aliud eſt epigrāma ab illo ſeparatū,cuius ſenſus & ordo talis eſt.mentula.i. firmanus cognomento mentula diues. ¶ Hēt inſtar.i.ad ſilitudinē,eſt.n.inſtar ut Seruio placet li.ii.æne. Nomen ideclinabile licet ꝓbus iſtaris declinauerit,& caret ꝑpōne licet ſerenus lyricus ad iſtar dixerit,& Apuleius in lib.de pha.Eas demum fundatas rōne dicebat eſſe quæ ordinatæ ad inſtar aiarum forēt.inſtar aūt eſt ad ſimilitudinē,unde iſtaurata dicunt ædificia ad antiquā ſimilitudinē facta,Vñ in.iii.dixit.Virg. ergo inſtauramus polidoro funus,ordo āt eſt mētula hēt.xxx.iugera inſtar prati,nā inſtar cū gratia ponit. ¶ Mētula hēt,het ſyllaba ꝑducit,nā licet in tfinita breuiētur,tamē ꝗdoq; ēt ꝑducta reperiunt,ſic & Virg.At tibi tym

Inſtar

bre caput euandrius abſtulit enſis. ¶ Hēt inſtar, q̃a tātum firmanus magnitudine mētulæ lucratur q̃ſtum ſi hēret. xxx. prati iugera pro fœno, et. xl. arui ꝓ frugibus, q̃a tātum fœni & frugum dono ab adulteris mulieribus accipiebat, eſt āt iugeꝝ ut Pli. li. xviii. ca. iii. qđ uno iugo boum in die arari poſſit, Quint. ſcribit iugerum cominari ducētis quadraginta pedibus in lōgitudine, dimidū in latitudinem q̃ tātum ſpatii arari uno die ab uno pari boū cōſueuit. Varro uero li. i. rei ruſt. Iugerum eſt qđ quadratos duos actus habeat. Actus q̃dratus q̃ & latus eſt pedes cētum uiginti et lōgus totidē. ¶ Cætera ſunt ma. reliq̃ ſunt ꝑ piſcibus, nā & in p̄cedēti dixerat oē genus piſcis. ¶ Cur nō di. cur nō pōt dici crœſo ditior cum in ſe oia habeat ad uictum neceſſaria? ¶ Crœſum, fuit. n. crœſus aliaris regis lydorum filius ditiſſimus, q̃ magnos poſſidebat theſauros, quos ſoloni ſapientiſſimo oli oſtendit, de quo Herodotus diffuſius lib. i. Ouid. iiii. de pōto. Diuitis audita eſt cui non opulētia crœſi. ¶ Vno q̃ in ſaltu, metaphorice in mētula ſua intelligit quam hēt loco unius p̄dii q̃a ex illa tātum lucratur q̃ſtum quiuis ex p̄dio aliquo. ¶ Tot bona poſſideat, quæ autem ſint iſta bona ſubiungit prata, arua &c.

Iugeꝝ

Crœſus diues.

Vſque ad hyperboreos, & mare ad oceanū.
Omnia magna hæc ſūt. tñ ipe ē maxim⁹ ultor
Non homo, ſed uere mentula magna Minax.

Ad Gellium. EPIG. XLIII.

Sæpe tibi ſtudioſe animo uenante requiro
Carmina uti poſſim mittere Battiadæ.
Quis te lenirem, nobis ne conarere
Infeſta in noſtrum mittere tela Caput.

Vſq; ad hyperboreos, hyperbolicos hoc dictū eſt. i. tātū agri poſſidet ut uideat terminos ſuos extēdere uſq; ad hyperboreos & mare oceanū. i. q̄ ſunt in uniuerſo orbe poſſidere, quē ābit oceanus, hypborei populi ſunt in extrema ſcythia ad partem ſeptētrionalē expoſiti, ex qua flat boreas uentus dicti q̃ ſupra eos flat boreas, de q̃bus Pli. iiii. c. xii. & Stra. lib. vii. ſcribit hyperboreos montes eſſe. feſtus uero dicit q̃ hyperborei ſupra aq̃lonis flatum habitantes dicti q̃ humanæ uitæ modum excedunt uiuendo ultra centeſimū annū. i. ὑπερβαίνοντες ὅρον ſæculi humanis ¶ Omnia magna hæc ſunt, cōcludit igitur aſſerens omnia iam dicta magna eē, ſed concluſio hæc non caret ſatyrico felle & amara laceratiōe, ſubiungit enim.

Hyperborei ppli.

¶ Tamē ipe ē ma. ultor non hō, eſt in q̃t maximus ultor ſed nō q̃a tāq̃ hō ultor timeatur, ſed q̃a eius mētula magna ē illa q̄ minatur ultionē. q̃m oēs timent ei facere iniuriam ne ipſe p̄dicando eos puniat, legit & ultro non ultor ut ſit ſenſus, omnia hæc magna ſunt ſed ultro. i. inſup ipſe eſt maximus non tamē hō, ſed magna eſt mentula. ¶ Mētula magna minax, q̄ minatur. i. ipe nō eſt q̃ minetur ſed eius mentula legitur et magna nimis, ut ſit mentula eſt nimis magna, ab aliis uero legitur mētula magnanima. i. cum ipſe omnia expendat, non eſt tamen magnanimus ſed ei⁹ mentula magnanima eſt q̄ lucrat̄, ſunt ēt q̃ legant tamen ut ſint maxima & ultra. i. licent ſint ultra q̃ maxima, licet ſint maiora maximis q̄ lucratur non tā ipſe

ut bomo eſt magnus, ſed eius mētula eſt nimis magna. q.d. fœminæ aduertunt membri nō hominis magnitudinem.

XLIII. EIPG. ELE. EXPOS.

ſÆpe tibi ſtudioſe, ad Gellium ſcribit hoc ultimū epigramma quem ſuperius tanq̃ extremæ & pditæ libidinis hoiem taxauerat laceraueratq̃. Adeo ut minaretur gellius ſe ultionem facturum niſi catullus ipſe elegos ad eum leniendū ſcriberet, ironice nūc reſpondet catullus ſæpe ſe id diligenter tētaſſe ut tales mitteret uerſus qui ipſum lenire poſſent, ut ab ultione facienda deſiſteret, ſed poſt longam inquiſitionem cum nequeat inuenire qbus blāditiis cū leniat dicit ꝙ ſe amictu obtegit cōtra eius tela, ipſe uero gellius iam telis catulli et epigrāmatibus uulnerat⁹ & fixus grauiſſimas dabit pœnas. ⁋ Venāte aio, metaphora a canibus ſumpta. i. aio diligenter indaganti. ⁋ Studioſe requiro, ſic legēdum eſt nō reqris, ſicut & in ſequenti carmine uti poſſim nō autem poſſem et ſtudioſe aditū eſt ut. ⁋ Poſſim mittere carmina battiadæ. i. elegos uerſus et epigrāmata æmula illis callimachi q battiades dictus ē, ſicut ſuperius declarauimus, Alii uero exiſtimāt gelliū a pœta petiſſe carmē de crine berenices, ſequātur lectores quā ſniam magis pbauerit, prior tamē expō iudicio meo melior eſt. ⁋ Quis. i. qbus. ſ. elegis. ⁋ Te le. i. mitigarē iracūdiā tuā in me, uel q. i. ut te lenirem, legitur etiā q̃ te lenirent. Senſu ſatis claro. ⁋ Ne co. ſ. ne conareris. ⁋ Infeſta in no. mit. te. ca. aliq metaphorice p tela uerſus ītellīgūt, poſſumus tñ etiā uere tela accipere, & ſic carmē iſtud corrigendum docuit pater, qd' prius in codicibus etiā manu ſcriptis ſic legebatur, Tela infeſta meū mittere in uſq̃ caput, q̃ lectio nō eſt oio iprobāda, Ab aliis uero ſic legitur, infeſtum telis icere muſca caput. i. tu q es tanq̃ muſca.

> Hunc uideo mihi nūc fruſtra ſumptū eſſe laborē
>   Gelli, nec noſtras hinc ualuiſſe preces.
> Contra nos tela iſta tua euitamus amictu,
>   At fixus noſtris tu dabis ſupplicium.

⁋ Hunc uideo, uideo hunc laborē ſcribēdi ad te placādū.

licet qdā depædicatione hoc demexiſti mēt tñ nō placet.

C. VAL. CATVLLI LIBELLVS. FINIT

⁋ Fruſtra ſump. qa aius qdē ſtudioſe uenat, Sed tñ nō iuenit. ⁋ Hic, ex hoc ſcribendi conatu. ⁋ Nō ua. p. ut mihi placareris nō potui inqt pces iuenire ad te placādū, & hoc mō nihil efficere potuerūt ſed re uera poeta dedignabatur Gellio pcari ut ſibi ueniā daret. ⁋ Cōtra nos te. iſta tua. iocoſe igit Gelliū deridēdo cōcludit aſſerēs ꝙ tela q̃ ſe miſſurꝰ minitabat amictu euitabit. i. ueſte caput tegēdo, qa nō ſūt magni momēti. ⁋ At fi. no. Tu uero telis. i. uerſibus meis iam e'itis uulnerat⁹ dabis ſuppliciū et pœnas. q. d. nō ita facile poteris euitare, & ⁋ Tu dabis ſuppliciū. ſ. in fine dictionis dabis in ſcāſione abiicitur, ſicut apud Lucretiū cum nihil oino fieret ex omnibus rebus imo apud Virg. in primo georg. cū ſua uocali abiicitur, cum ait. Aut ouium fœtus aut urētis culta capellas, ſed nōnulli hoc euitare uolentes ſic legere malluerūt. Affixuſq̃ dabis tu mihi ſuppliciū.

s. abiicitur. s cū ſua uocali abiicit

CATVLLIANARVM EXPOSITIONVM. FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q

Venetiis per Georgium de Ruſconibus
M.D.XXI, Die. xi, Maii

QVÆ PER INCVRIAM SVNT AB IMPRESSORIBVS ADMISSA HIC SVBSCRIBVNTVR.

EX LYRICIS,

IN EXPOSITIONIBVS.

Folio primo. Virorum illuſtrium ſcribit. lege inſcribitur.

Eo. fo. Rabiẽ armauit ſcribe rabies.

Fo. 2 pumicæ expolitũ, ſcribe pumice abſque dipht.

Eo. f. plinius. 36. lege Plinius lib. 36.

eo. fo. inferri debet, lege referri.

Eo. fo. per ora uirorum, lege ora per uirorum.

Eod. fo. plus uno ſeculo, lege ſeclo.

Eo. fo. Occultiorem et obſcuriorẽ, lege et obſcæniorem.

Fo. 3. Rem deductam, lege rem eo deductam.

Eo. fo. patrimonium multis, lege patrimonia

Eo. fo. cinctus uinctuſq;, lege cinctus iunctuſq;.

Eo: f. hoc herculaneo nodo uinctus: lege hunc herculaneo nodo uinctum

Fo. 4. quălibet puella, corrige ꝗ quælibet.

Eo. fo. in primo pp geminum fuit, emenda in pricipio pp geminatum fuit

Eo. fo. ꝗ̃uis tam alii, lege ꝗ̃uis. tamen alii.

Eo. f. nõ te reſtituet ¶ pietas ſcribe nõ te reſtituet pietas

Eo. f. Oculi laſbiæ, leg. lesbiæ

Eo. fo. Terra. n. lege tetra.

eo: f. uelis eꝗs, leg. uelis eꝗ ſꝗ;

fo. 5. naturam ipſam, lege natura ipſa

eo. f. Vt uerſu, ſcribe ex uerſu

Eo. f. Regio europe, ſcribe europæ per diphth.

Item ω δυτι το ψιθυρησκα ωπιτυς, emẽda α δυτι το ψιθυρισμα και ωπιτυς

eo. fo. a facto ſed, lege a facto ſcilicet

Fo. 6. quod poterat tum, lege quod poterat tamen.

eo. fo. amoris. ¶ Linea, lege amoris Linea.

eo. fo. iteꝝ dũ, lege iterũ dicit

eo. fo. Teucræ coniugis, lege Teneræ coniugis.

eo. fo. capitulo. 2. lege capite & hic & ubicunq; capitulo ſcriptũ inueneris.

eo. fo. præpoſitioni ſeparate, lege ſaparatæ cũ diphth.

eo. fo. uidetur plurimus, lege plurimis

eodem fo. ꝗ de celeritate, ſcribe quæ

eo. fo. deſcriptione, lege de ſcipione

eo. fo. funeris impenſas, lege funeris impẽſa.

eo. f. aſſe ergo, ſcri. aſſes ergo

Fo. 7. cũ ſol nobis, ſcribe cum ſemel nobis.

eo. fo. conicientem ſomno, lege conniuẽtem ſomno.

eo. fo. illepide, ſcribe illepidæ per diphtõ.

eo. fo. Terentianus quis, lege Terẽtius.

Fo. 8. Magicum uſu medicamentis, lege Magnificum uſu medicamentis.

eo. fo. ſeparatos denumerare, lege dinumerare.

Fo. 9. hoc que male, lege nec quæ.

eo. fo. Vt iuſta de cauſa, lege. iuſta de cauſa.

eo. fo. & manifeſtum quid, lege et manifeſtũ quidem.

eo. f. pœnitus expũgæ diphth.

eo. fo. Applico ex, ſcribe eſt,

Fo. 10. p ſimilitudinem coniũctim legendum eſt per ſimilitudinem

item eſſe ſolebant, lege ſolebant eſſe.

fo. xi. Me deferri, legendum Me deferre.

eo. fo. Syllaba illa finali. ſcribe finalis

eo. fo. niſi grauis, lege niſi p grauis.

eod. fol. Dicit modos, ſcribe indos.

eo. fo. habitum dedicatum, lege delicatum.

eo. fo. quod ad nos, lege quod & nos.

eo. fo. fuiſſe admonerint, lege admoneant.

Item Tylem, legendum cum afflatu Thylem.

Fo. 13. Annabulonem fratris, lege Anteambulonem.

Fo. 14. & nullum lege, ut nullum.

eo. fo. per ſacculum noluit, lege uoluit.

eo. fo. ſed chilones, lege cilones ſine ſpiritu.

Fo. 15. A d ille inquit, emenda Vt ille.

eo. fo. & Macrobius, ſcribe Vt macrobius.

eo.fo.qui ſaturnalium unum dicit, lege qui ſaturnalia unum diem.

eo.fo.in his ſummæ, ſcribe in his ſumma.

eo.fo.dum ueniet dices, ſcri/be dies.

eod.fo.in animo uo, lege tuo.

eo.fo.Vt non uelis, ſcribe Vt nunc uelis.

Fo.16.Scilicet duo, lege Scili. cet dico.

eo.f.apto pedice, lege podice.

eo.fo.ῥαφανι δεδηχοι, legen dũ eſt, τιλην ῥαφανι δο/ θη.i. quid ſi raphano tranſfi xus fuerit, ait ariſtophanes, & Suidas idem ſcribit.

Fo.17.prædicaturũ & irru/ maturũ, ſcribe pœdicaturũ.

eo.fo.contra nos lacerandas, lege cõtra nos ad lacerãdas.

eo.fo. pontes cipri, lege po/ tens cipri.

eo.fo.feneſtellæ, ſcribe fene/ ſtellæ eſt.

Fo.18.Teren.in cyra, ſcribe in ecyra.

eo.fo.inter Varrun & ma/ cram omnes, lege amnes.

eo.fo.hois coeũti, lege coeũtis

eo.fo. tamen ſtupidos, lege inde ſtupidos.

Fo.19.primo ꝗ̃ te irrumaue/ ro, lege priuſquam te.

eo.fo.ab eumenæ, lege eume/ ne ſine diphton.

Fo.20.caprimulgus ſuffenũ, lege caprimulgũ ſuffenum.

eod.fo.errodes trunci, ſcribe enodes.

eo.f.ilio prius, lege illo peius

eo.fo. απο τω, lege του.

eo.fo.noſtra creato, lege na/ tura credto.

eo.fo.quæ noſtra uideamus, ſcribe ꝗ̃ noſtra.

Fo.21.ꝑ ſeſtertio dicit, le.diei

eo.fo.inquies es, lege eſt.

eo.fo.dediſſe mihi, lege dediſ/ ſes mihi.

fol.22.mihi oſſibus, lege in oſſibus.

eod.fo.pulor ſuos, lege pul/ los ſuos.

Fo.23.λινος εμνου, le.υμνου

Eo.fo.deide glutino, lege ide

eo.fo.a glutino liqero, lege a glutino libero.

Fo.24.Siclus ẽ, lege ſcelus ẽ

eo.fo.cum uero te, ſcribe cum ueto te.

Fo.25 ſicca q, lege ſicut qui.

eo.fo.aggreſſus eſt in britan/ nos, expunge in.

eo.fo.cinoedæ romulæ, lege ſine dipht.cinoede, romule.

eo.fo.ſuperbus elanis, lege ſu/ perbus elatus.

eo.f.γουτασι, lege γουνασι

Item ϐροσ, lege μροσ.

Item δυεγχι, lege δυεναι.

fo.26.ut grãdia, le.ue grãdia

Itẽ non apponuntur, lege non opponuntur.

eo.fo.uires ipſe, lege Virg.ipſe

Fo.28.lacus unde, lege undæ cum diphton.

eo.fo.me adiuuare, ſcribe me adiuua.

eo.fo.prandium indictum, le/ ge prandium inde dictum.

eo.fo.quaſi balneis, emenda qui in balneis.

eo.fo.hẽt dextra, lege dextrã

Fo.29.Intueri uidetur, lege Innuere uidetur.

eo.auguſti redit, leg.auguſtis

eo.Virginis aut, leg.Virgili?

eo.fo.parturienti noſtri, lege matri.

eo.fo.Pauperis, lege puerpis

eo.fo.quando autem parit, le/ ge pariunt.

eo.fo.quæ ſingulos, lege per ſingulos.

Fo.30.ſol circumuoluit, lege circũuoluitur.

eo.f επικηνια, ſcri.επιμηνια

eo.fo.Eſt enim uenuſtæ, ſcri/ be uenuſte ſine diphton.

eod.fo. puellæ tempori, lege puellæ ipſi.

eo.fo.in loco patenti & aper/ tos, lege aperto.

eo.fo.ɔditũ fuiſſe, lege cõditã

eo.fo.mali hominis, lege omi/ nis ſine aſpiratione

Fo.32.Illuc appellare, lege ap/ pellere.

eo.fo.attributa loquantur, le/ ge loquuntur.

eo.fo.ironicæ hoc, ſcribe iro/ nice ſine diphton.

eo.fo.puella amiſerat, ſcribe puellam.

Fo.33.de aliqd, lege uel aliqd

eod.fo.cominatur enim, lege continuatur enim.

eo.fo.ſuple dediſſet, ſcribe de diſſes.

eo.fo.A noto reus, lege a ntõ.

eo.fo.Et dens urina defrica/ tur, lege defricatus.

eo.fo.απο του σιβων, ſcri/ be απο του σεβειν.

eo.fo.qui de primo, lege qui de patrio.

Fo.34.Vmbriæ italiæ, ſcribe Vmbria italiæ.

eo.f.nõ celtik, lege nũc celtik

Fo.35.Si pati, lege.ſ.pati.

eo.f. potẽtia cbdi,lege oblædi
eod.fo. Si licet iſta,lege con/
iunctim ſcilicet iſta.
eo.fo.uniculis torquẽdo,ſcri
be uinculis torquendo.
Fo.36.Sev ſabine Tyburs,le/
ge ſeu Tyburs.
eo.fo. nutrimẽtorum offendi
tur,lege oſtenditur.
eod.fo. hippocrates κρυζαο,
ſcribe κορυζαν.
Fo.37.calcea perperam,lege
calceus perperam.
eo.fo.homine proſpero,ſcri/
be omine ſine aſpir.
fo.38.ꝑcipiuus,ſcribe ꝑcipu⁹
eo.fo.Plinius ex pomponius,
ſcribe Et põponius, item eu
rus æquis ſcribe equis.
eo.ſcabiõ appellare,le.ſcabiẽ.
Fo.39.Vt patet ſenſu?lege af
firmatiue,ut patet ſenſu.
fo.40.ut ocelle,lege ut ocelle
eo.fo.uramus,lege(oramus)
eo.fo.ſpiritus eris,lege oris.
fo.41.epigrãma ipſi⁹,le.ipm
eo fo.q̃ſtus eſſe,ſcribe qeſt⁹.
eo.fo.Ex ſale ολον πρχυν le
gerunt,emenda ex ſale, &
πας παντος.
eo.fo.a menſura cubiti dedu/
ctum πας παντος, ſcribe
ολον πηχυν.
eo.fo.Roſcia dic melior, lege
Roſcia dic ſodes melior,
Fo.43.curandos iurauit,ſcri
be curauit.
eo.f.q̃ pegaſeo,ſcribe pegaſo
eod.fo.tonitrum & fulmen,
lege tonitru.
eo.f.hic pinipẽ,ſcribe pinipes
eo.fo.pro dactylo ut in uerſu
lege pro dactylo in uerſu.
eo.fo,Et q̃cũq; cũ accidẽtia,
lege quæcunq; cum amica.
Fo.44.Et puppes puellas,le
ge puppas.
eo.fo.ablutione eluantur,le
ge eluuntur.
eo.fo.hæc o,lege hic o.
Fo.46.redimita ſilicis,ſcribe
redimita ſyluis.
eo.f.Rapta ſeruit,lege ſecuit
eo.fo,hominem a fœminis,le
ge homines.
eo.fo.Sphera concaue, ſcri/
be concauæ per diphth.
Fo 47.amnis et iſana,leg.it
eo.fo.o galle appoſiti, lege o
galle appoſitiue.
eod.fo.alienaq; potentes,le
ge petentes.
eo.fo,uenite merũ,lege mecũ
eo.celebrãtes uř,lege uidenť.
eo.fo.de indis reportatum,le
ge reportauit.
Fo.48.nota cum aſpiratione,
lege notha.
eo.fo.συ τει ſcribe συ γει
eo.fo. ꝑ correis,ſcribe ccreis,
eo.fo.Vicus ſonus,lege onus.
eo.fo,Ipſe infortunia,lege ip
ſius infortunia.
eo.fo.primoq;,lege poſtq;.
Fo.49. Apſtropha eſt, lege
apoſtropha eſt.
Fo.50.iam iam mihi pœnitet,
lege penitus.
eo.fo.cybele cum fuiſſet,lege
cybelem.
Fo.51.odẽ ſupius,lege ſupius
eo.fo.quendam modum,lege
quemadmodum.
eo.fo.boni hominis,expunge
aſpirationem.
fo.52.calciamẽto uſus leg.uſas
eo.fo. minime præeſitarunt,
lege penſitarunt.
Fo.53.Inchoream ratundam,
ſcribe rotundam.
eo.fo.ſe annuente nubant,le
ge te annuente.
Fo.54. Feſtus docet pompo/
nius,lege pompeius.
eod.fo.a patre deriuari, lege
deriuati.
Fo.55.Nãq; apud adulteram
lege nunquam.
Fo.56.qua panicula:lege qua
particula.
eo.fo. Stra.lib.lege Sta.
fo.58.btũs uidear,lege uideor

FINIS.

IN HEXAMETRIS ET HEROICIS HÆC SIC CORRIGENDA.

Fo.59.Cernitis innuptam,le
ge innuptæ.
eo.fo.canere icipiũt? expũge
interrogationẽ & lege affir
matiue ſicuti & in ſequenti
uerbo ſpectat? et paulopoſt
expectantium deſiderium?
Fo.60.aut quæ,lege q̃
Fo.61.cõprẽdes,lege ɔprẽdis
eo.fo.et cũ hoc,lege et cũ hæc
Fo.63.per umbilicũ,lege pro
eo.fo.Et dote mortalium, le
ge Et deæ mortalium.
eo.fo.δειον,lege θειον. Item
καλεοντασ,leg.καλεονται
eo.fo.nũq;,lege namq;.
eo.fo.fortib⁹armis,lege auſis
eod.fo.in græcis carminibus
multi deſunt accentus quos
uel mediocriter eruditi ſub
ſtituere poterũt. Sed in eiſdẽ
ubi legitur, οπιπτειαν,
lege οπιπτευαν
Fo.66.Et ꝙ cum furibundi,
lege. Et ꝙ ai furibũdi.
eo.fo.ipſe ate pedes,lege ipſi⁹

eo.fo.decies innuptarum, lege decus innuptarum:

Fo.67.progignuntur myrtos lege progignunt.

eo.fo.uētus flauus, lege flans

Fo.68.ſupius lyricis, adde in.

eo.fo.ελ ϖις κχι φοgος, lege φοβος

eo.fo.conniſi, lege cōieri.

eo.fo.in eo ſe, lege eo ſe.

Fo.69.per occupatione, lege per occupationem.

eo.fo.qui mihi promiſſæ, lege promiſſa.

eo.fo.præcipuo infelix, ſcribe præcipue.

Fo.70. non olum, lege non ſolū.

eod.fo.ſola ſub rupæ, ſcribe. ¶ Sola ſub rupe.

eo.fo.cercione, lege certiones.

Fo.71.Alii extenuata, ſcribe Alii externata.

eo.fo.namq; dardaniæ, lege nunq̃ dardaniæ.

fo.72.εν τω Τον ο∫υσσειον lege.εν.Τ.οδυσειας

Item ειγοϖι, lege οινοϖι

eo.fo.μετα ualde, lege μεγα

e.f.et alegoricæ, expūge dip.

eo.fo.λιγω lege λεγω

fo.73.mūdum eſſehoc.lege et hoc.

eo.fo.puluere fœdarint, lege fœdarent.

Fo.74.præficiſcentem ex niſa, lege proficiſcente.

Fo.76.Vndas proclinas, lege proclines.

fo.77.phætōtis. le.phaetōtis

eo.fo.flendo a numinum, lege flendo numinum.

Fo.78.Tedas iugalas, lege iugales.

eod.fo.nuptiare carmen, lege nuptiale.

eo.fo.iſirmo mota, lege motu

eod.fo.cantus prædiuinationes iterpone ueridicos.

eo.fo.nter epulas, lege inter

Fo.79.faſos et pĕſæ, leg.pēſa

eo.f.nō ue mali, lege n̄ ut mali

eo.fo.q̄ beatus Aug.lege qđ

eo.fo.Sed aium, lege ſed aiam

f.80.ab achill̃, leg.ad achillis

eo.fo. mirmidorum exercitu, lege mirmidonum.

eod.fo.pectora putride, lege putrida.

Fo.81.in ſygæo p̄montorio, lege promontorio.

Fo.82.cum ſeptima cooptante lege cœptante.

eo.fo.cominere exiſtimauit, lege continere.

eo.fo.labētibus aras, lege ætas

Fo.82.Et reliqua per longum lege et reliqua q̄ per longū.

FINIS.

IN ELEGIS ERRATA SIC EMENDENTVR.

Fo.83.Liuius auctor qui, lege huius.

eo.fo.uotis ſnīa, lege uoti:

eo.fo.hæc ſufficitant, lege ſufficiant.

eo.fo.Vt inferius ſubiuget, lege ſubiunget.

eo.fo.qui mens boium, lege q̃ꝫ

eo.fo.rates.ſ.Auguſt.lege uates.h.Auguſt. item ipſam igitur, lege ipſa.

eo.f.lōga obliuio, lege obliuia

eo.fo.q̄ris ex ſt̄no, lege q̃ꝫuis.

Fo.84.ſcribit nūq̃ꝫ, lege nāq;

eo.f.q̄ris ingenio, lege q̃ꝫuis.

eo.fo.paucis primo diebus, lege poſt diebus.

eo.φερενικηον.le.φεριγικηγ

eo.fo.me creat architem, lege archite.

eo.fo.in medio duo ſigna: lege affirmatiue

e.f.expoſuiſſe ydē, lege q̃ꝫ de

eo.fo.pauca hac, ſcribe hæc

eo.fo.latiſſimam ad reconditos: lege latiſſimum.

eo.fo.poeticæ rem, ſcribe poetice abſq; diphr.

eo.fo.tp̄ibus ipetrauit, lege p̄cibus ipetrauit. Itē aptaſſet: lege optaſſet.

eo.fo.ſub latino, lege ſub latino cariæ.

eod.fo.ſororē in fratre, lege a fratre.

eod.fo.oſiridi nupſiſſet, lege nupſit

eo.fo.poſt uinctos thalamos, lege iunctos.

Fo.86.in mari diſceſſu, lege mariti

eo.fo.atq; ibi q̃ꝫ, lege præ

eo.fo.inaniter adiurarint, lege adiurarim.

fo.87.eādē uero ciuitatē, emēda eādē phtiā uero ciuitatē

eo.fo.a ferri repertorem, lege & ferri repertorem

eo.fo.iupiter ut.i.utrum, lege ut, ideſt utinam

eo.fo.quandoq; rō pro, ſcribe quandoque & pro

eo.fo.nūero p̄ tātū expūge p̄

Fo.88.& fata ipſæ comæ, lege ipſius

eo.fo.& eleuamen, ſcribe & eleuatam:

eo.fo.eiuſdē dictæ, lege Deæ

eo.fo.a promontorio de, lege a promontorio quod

eo.fo.corona & ariadneis, le

ge ex ariadneis
eo.f.p ſtellas nec, ſcribe nunc
fo.89.ſomni ɔcutit, lez.ſonitu
eo.fo.hæc nocturna ſidere, le
ge hæc nocturna ſuo ſydere
eo.fo.ſtellas a ſigna, lege ſtel-
las & ſigna
eo.fo.Non timet fieri, lege nō
timet fateri.
eo.fo.nimis platos, lege elatos
Fo.90.experſionibus, lege ex
pers omnibus.
eod.fo.hoc obiungit, lege hoc
ſubiungit.
eo.fo.¶ Quæ.ſ.uox, lege nos
eo:fo.effici me, ſcribe effice
eod.fo.hæc dico ſigna, ſcribe
hæc duo.
eo.fo.legitur etiam fulguræ,
lege fulguret.
Fo.91.priuſq̄3, lege priuſq̃3
Fo.92. ironice plenus ſermo,
lege ironiæ.
eo.fo.patriciæ inmercit, lege
inmeit
eo.f.uitia fuerit, ſcribe uitiata
eod.fo:nā licet Ars, lege Arx
Fo.93.primo patris mortem,
lege poſt patris
eo:fo.ſe dolere, lege dolore
eo.fo.ϖιςελεται, ſcri. επι
ςελλεται. itē ϖει le. περι
eo.fo.qdā exiſtimēt geliū uo-
luiſſe li.et, emēda qdā exiſti
mēt geliū uoluiſſe li.2.et
eo.fo nūq̄3 ſtabili, lege nunq̃3
eo.fo.īfortunio ſint, lege ſim
eo.fo.de trāqli, lege d̄ tanaqli
eo.fo.medie ætati, ſcribe me-
diæ per diphtō.
Fo.94.id potius miſeram, le-
ge miſerum
eo.fo.cum romæ ſit, lege ſint
Fo.95.trinacris appoſita, lege
appoſitu
eo.fo:id nomē mallii ſine ali-
quo, lege ſecundum aliquos.
eo.fo.maxima eſt humilitas.
lege humiditas
eo.fo:q̄ dicūtur eē felia ſignia
ſcribe felicia ſigna
eo.fo.& percipiſſet eam, lege
& percepiſſet
fo.97.ordqual e, ſcri.ordo q̄le
e.f.ſubitæq̄3 ruinat, ſcr.ruinā
Fo.98.ī ſolē puellā, ſcri.ī iolē
eo.fo.i.q̄3 colūba, ſcribe q̄3
Fo.99.ideſt ipſi9 mallius, ſcri
be malii
eo.fo.unicet cādida, ſcri.uicet
eo.fo me nomē. ſcri.ne nomen
eo.fo.fas e[illegible]θεκις ſcr.θεμις
Fo.100.Vt filiū, ſcr.plurimū
eo.fo.donis ꝑtēſis, ſcri.ꝑcioſis
eo.f.tātū expetūt, ſcr.expetūt
eo.fo.cubit hircus, ſcri.cubat
eo.fo.ide afficeret, ſcrib.tamē
Fo.101.id propriæ eſt, ſcribe
id proprie ſine dipht.
eo.fo.amicæ immo cauſa, ſcri
be amicæ immo eā
eo.f.pit podagia, ſcr.podagra
eo.f.tedet abeſtq̄3, ſcr.obeſtq̄3
Fo.102.ne uerbum quod dice
re, ſcribe ne uerbū quidem
eod.fo.Is enī deos. ſcribe deis
eo.fo.ob eius tātū, ſcribe tamē
Fo.103.ſurrepiſti mi, ſcribe
ſurrepſti
eo.f.dolore parcitus, ſcr.pcit9
eo.fo.quaſi paleait, ſcribe qua
re paleant
eo.fo.Aliqua dicam, ſcribe ali
qua de cauſa
Fo.104.proprium uir illius,
ſcribe uiri illius
eo.fo.quā itelligi, ſcri.itelligit
Fo.105.¶ Nictius horribilis
ſcribe nuntius
eo.fo.cum aſpiratiue uocaba
tur, ſcribe cum aſpiratione
eo.fo.apud uenuſtiores, ſcri-
be uetuſtiores
eo.fo.demiſſo capite ue. ſcri-
be uel
eo.fo.ηγοκεν, ſcribe ηγομεν
Et paulopoſt ϖχυ∫α ſcribe
ϖχυτχ
fo.106.d̄ felacioni itelligim9
ſcribe de felatiōe itelligamus
eo.f.eſſe maior? cū hæc ita ſūt
quare debet eius maciē, ſcri-
be eē maior? cū hæc ita ſint,
quare debet eius macies
eo.fo.inde harus ex, lege inde
haruſpex.
eo.fo.qd̄ firmum & impium
eſt, lege quod ferinum.
fo.107.iūctus eē, ſcribe eſſem
eo.fo.amari ab illā, ſcr.ab illa
eo.fo.Smyrna mei cinna, ſcri-
be cinnæ
eo.qua & urbs, ſcribe a qua.
eo.f.primo longam, lege poſt
longam
fo.108:hoc loco augetur, ſcri
be auget
eo.fo.hic ſamen, ſcribe tamen
eo.f.frōtē timaui, ſcribe fontē
eo.fo.telo petis ſe, ſcribe con-
iunctim petiſſe
eo.f.miſere funera, ſcr.miſeræ
fo:109.Dictis ſeſquipedalis,
ſcribe denteis ſeſquipedalis
eo.fo.ne ſi forte, ſcr.niſi forte
eod.fo:& crepidos lambere.
ſcribe & crepidas
eo.fo.ex χαρον ſcr.ex χαρων
eo.fo.precibus leni, ſcri.leniri
fo.110. uerbo μιτνιω, ſcri-
be μιγνυω
fo.111.cōſtare potuerim, ſcri

be præſtare
eo.ſo.pararent arua.ſcribe pa
rerent
fo.112.cũ pueſro,ſcrib.puero
eo.ſ.aio occidere,ſcr.accidere
eo.ſo.erecta,ſcribe excecta
fol.113.uerbi reperio,ſcribe
repetitio
eo.ſo.uocẽt iterat,ſcrib.uorẽt
fo.114.nã inſtar cum gratia
ponit, lege cũ genitiuo
eo.ſo.nõ faſſo,ſcribe nõ falſo
fo.115.ingerum cominari,ſcri
be contineri
eo.ſo.ne ipſe prædicando,ſcri
be pedicando
eo.ſ.crœſus aliaris,ſcr.aliatis
eo.ſo. & ſtudioſe additum ẽ
ut,lege aduerbium eſt
eo.ſo.Gellio ꝑcarii,ſcri.gelliũ
In prohœmio minime fauen-
te,ſcribe numine
In carminibus Martialis poſt
poetæ uitam, de puero mor-
tuo ſiue puellæ,ſcribe ſuæ pu
ellæ,in folio ſequenti,interpo
ſito tũ rerum,ſcrib.tamẽ rerũ
In epigrãmate patris,nec ue-
ro exibit,ſcri.nũc uero exibit

IN CATVLLIANO ETI
am codice quæ eorumdem im
preſſorum inſcitia peccata ſũt
hoc modo caſtigentur.

IN LYRICIS.

fo.5.negare littus,ubi negare
litus.p.unũ t tantũ ſcribitur
fo.6.nouiſſime,lege nouiſſimo
fo.9.tudq; matrẽ,adde inter-
rogationem?
fo.10.ferri mane, legendũ fer
ri mane,mane inquio puellæ.
fo.13.diſertꝰ puer,lege pater
fo.14.nam tu Catulli, ſcribe
tui Catulli.
fo.15.dũ magni, lege dei ma-
gni.
fo.16.ab nõ te miſerũ,lege ab
tum te miſerum
fo.17.ponticuli ſub, emenda
ponticuli ac ſub
fo.20.tantũ abhorret ac nutat
lege ac mutat
fo.23.ineptæ quæ palam,le-
ge inepte ſine diph.
fo.31.nam ſanctæ ueneri, ſcri-
be ſanctæ cum diph.
eo.ſo.deſiſſẽq;,le. dediſſẽq;
fo.34.in ora uutgi,lege in o-
ra uulgi
eo.ſo.acmen an.le.ac me an
fo.36 in acciũ,leg. in actium
fo.37.amor ſ[illegible]traq; ut ante
lege amor ſiniſtra,ut ante
fo. 40. õramus caue,ſcribe
(oramus)
eo.ſo.ſpeſtat & audit, lege
ſpectat & audit
eo.ſo.riſi neſcio quẽ modo in
corona? expunge interroga
tiuũ pũctũ & ſubſtitue af-
firmatiuum
fo.42.camerus mihi,le. came
rum mihi
fo.43.actoris caput,le.othō-
nis caput
fo.44. morboſe pariter,lege
morboſi pariter
fo.46.ſtimulatus ut furenti
rabie? expũge interrogationẽ
eo.ſo.mẽbrũ ſine uiro,lege mẽ
bra ſine
fo.49. atq; ẽt animæ,ſcribe
anime ſine diph.
fo.50.phrigiæ columinibꝰ,le
ge phrigiæ
eo.ſo.meo pœnitet,ſcribe me
eo.ſo.roſe.s ut huic,le.ut hinc
eo.ſo.age cæde,ſcribe cede ſic
ne dipht.
fo.53.iu fero iuueni,lege diſiũ
ctim,tu fer o iuuenis
fo.54.dedis o hymenæe hy-
men,expunge dedis
fo.55.o cubile quod homine,
lege o cubile quod omnibus,
fo.57.ille nõ minus,lege illẽ
non minus

IN HEX.ET HER.

fo.61.ut iduua,ꝑpone Iu,ſũt
nãq; iuuenes q loquuntur
fo.63. nos carmine compella
bo? expũge interrogationem
fo.66.ſalis alludebant,ſcribe
alludebant
fo.69.quæ miſera gnata, lege
quæ miſero gnatam
eo.ſo.pectore coninnx,ſcribe
coniunx
fo.72.ꝑtereo nullo littus,ſcri
be pratereo littus nullo
f.73. quas ego ne,ſcribe quas
ego nunc
fo.75.lymphata mẽte ferebãt
ſcribe furebant
fo.76.nec quotcunq; ferunt,
ſcribe nã quoſcunq; ferunt
fo.77. inq; ille tulit,ſcribe
nanq; ille tulit.

FINIS.

IN ELEGIS DENIQVE

fo.84.orcale mitte,ſcri.mitto
eo.ſo.ut miſſum ſpoſi,le. ſpõſi
fo.86.atq; ibi ꝑ cunctis,ſcri-
be præ uel proh
fo.88.acra pinnis,ſcribe pẽnis
fo.89.uiſtigia diuũ,ſcribe ue
ſtigia diuum
fo.91.pote dicere qcq̃,le.qt q̃
fo.95.qualis in aerij pollucẽs,
ſcribe perlucens
fo.97.qq; et noſtro,le.ẽt nrõ
fo.98.cui tu accedere,le.cui tũ

fo.22.ne noſtũ, le. ne noſtrũ
fo.100. iuppiter, ſcribe iupiter per unum p tantum
fo.102. ſi optima ſias, le. fias
fo.103. ſiccine ſubrepiſti, ſcribe ſubrepſti
eo.fo. lapidiſſima coniũx ſcribe lepidiſſima
eo.fo. iũgit amōrs. le. amōres
fo.106. hāc tibi cuius me, ſcribe me cuius
fo.107. deſõia [illegible] dicit ſemp male? expũge iterrogatione
eo.fo. qſi eadẽ, le. quaſi ego
eo.fo. mentula mechet, ſcribe mentula mœchabatur.
fo.108. parua mei mibi ſint cordi monimẽta poetæ, ſcri. parua mei mibi ſint cordi monumenta poetæ.
fo.110. in cœlitũ, le. in cælitũ
fo.111. carioneſt oculis, [illegible]e interrogatiue?
fo.112. diu magni le. dei magni
eo.fo. atq; iu ſincere: [illegible]
fo.113. ſtaba corripere, ſcribe ſed data corripere.

¶ Si ex his q̃ ſcripſi expoſitiõibus dux inclyte, ſtudioſi lectores intellexerint, q̃ Catullus uerſibus ſuis exprimere uoluerit. Et ita itellexerint, ut cæteros minus eruditos docere ualeãt. Nec oleũ, nec operã perdidiſſe [illegible] ſed poſt tãtam lectionẽ magis incerti q̃ prius fuerint dolebo tot [illegible] ſuſcepiſſe, quos libẽter ſuſcepe[illegible] rã, cũ putarẽ id efficere poſſe utcũq; erit. uniuerſos oratos uelim, ut in re tam ardua, aus ſam potius q̃ affectã ueram q̃ aſſecutũ cõſiderẽt, i[illegible] in poſterũ nullus me unq̃ labor deterrebit, qn ſtudioſis oĩbus rẽ gratã cõducibilẽq; facere p uiribus ſim operã daturus. Vale ſæculi noſtri decus et Alexãdri tui nõ imemor.

Expoſitiones haſce ab Alexãdro Guarino diligenter cõpoſitas [illegible] Georgius Ru[illegible] Venetiis [illegible] Maio M. D. XXI.

\+ in nuptijs adhibebant faces quod in eis sit ...
et summus o cantus certas.

\+ Vengha el pavon el palma

\+ Saturnalibus cerei mittebant, quod Saturnus ...
et ignis et nostrae di origo.

\+ in templo Jovis perforati tectum ut viderent
Deum .i. coelum

\+ Juno Lucina, dedicata supercilia mulierum, quod oculis pre-
lux detur in partum, cui pro ... luna Juno Lucina dicta, quod ...
Juno menses ... olim

\+ aegroti olim aquam a fontibus et aquis dei aliam, quod templa ...
abeundo

\+ in sacrificiis deorum magistratus pretexta deo vinum dabat
et

\+ foeminae cum sacrificabant capita velabant
omnes colonie urbes dicebantur, quod aratro cavo circumdare erent ... et ...
et fossa id quod dicebant pomerium, ... orbe urbis.

\+ loca fulgurita sepiebant.
\+ qui peierabat et qui infitiebat utrique quingentos ... ad ...
deprehendebant aut alio munere et ... qui ...
...bat sacramentum ... auferebat ... ad ...

\+ flamen Dialis auspicabatur vindemiam, et ... vinum lege
agrum ... . alio

\+ ... sacra a magistratu pontifice presente ...